
NAZIONALE
BIBLIOTECA
VITT. EMANUELE
8 M
47 - F
13
ROMA

ILLUSTRISS.mi ET EXCELL.mi DOMINI

D. F. IOANNIS THOMAE DE ROCABERTI,

LIBER APOLOGETICVS DE ROMANI PONTIFICIS HONORII I. INVICTA IN FIDE CONSTANTIA.

LIBER APOLOGETICUS DE ROMANI PONTIFICIS HONORII I. INVICTA IN FIDE CONSTANTIA,

AVCTORE

D. F. IOANNE THOMA DE ROCABERTI.

PRÆLATO DOMESTICO ASSISTENTE SACRO SOLIO ab Innocentio XI. Archiepiſcopo Valentino, olim in eius Vrbis Vniverſitate Sacræ Theologiæ Primario Profeſſore, Ordinis Prædicatorum in Provincia Aragoniæ Provinciali, poſtmodum totius Religionis Generali Magiſtro; ſemel, iterumque Valentini Regni Pro-Rege.

VALENTIÆ,
In Palatio Archiepiſcopali, Typis IACOBI DE BORDAZAR & ARTAZV, Archiepiſcopalis Typographi.
ANNO M.DC. LXXXXI.

DEIPARÆ VIRGINI

MARIAE,

CASTISSIMÆ

IOSEPH

SPONSÆ,

ECCLESIÆ CATHOLICÆ

INCONCVSSO PROPVGNACVLO.

MISSVM nuper de Romani Pontificis Infallibilitate Volumen Primum, Sacris, O Piissima Virgo! Tuis Doloribus dicato die, Hispanaque devotione culto, fœlicem coronidem, imò gemmatam coronam accepit. Non minus tempestivè Secundum istud, seu potiùs Secundi Primus Liber, Castissimæ Desponsationis Tuæ, ò Intemerata Mater! Festo, seu pronuba Luce, aqua Hispania nostra veneratione celebrata, absoluitur, & optatam pertingit metam. Qua propter non possum, non vtramque mihi fœlicitatem gratulari, ac Deo, & tibi debitas obsequij grates, pro iterato Operis honore, referre.

Tuus iamdiu erat, & nuncupatione, & voto, ò Illibata Sponsa! hic de Illibata Honorii I. in Fide Constantia Tractatus, *quem sic benigna, sic opportuna vindicasti. Filio Tuo, & Tibi militant hæc scripta nostra: Te duce, Te studiorum auspice, adversus Romanæ Ecclesiæ æmulos arma conserimus, nec vmquam Te insaluta, aut non invocata, exaratrices manus chartæ admovimus.*

Nulla meis sine te quæretur gloria rebus.

Quid mirum, quòd hæc, tot nominibus debita, reposcas, & à Te incepta, in Te perfecta sint? Secundis auris navigabut, hac Cynosura, secunda Vigilia nostra; vtenim eleganter Te compellans B. Petrus Damiani, inquit: Statim de Thesauro Divinitatis MARIÆ Nomen evoluitur, & per ipsam, & in ipsa, & cum ipsa, totum hoc faciendum decernitur; vt sicut sine illo nihil factum, ita sine illa nihil refectum sit.

Homil. de Annuntiat. B. MARIÆ.

Admirabili Divinæ Providentiæ consilio, Tua cum Iustissimo IOSEPH Desponsatio peracta est, vt tali arbitro, ac fidelissimo teste, Immaculata Tua Virginitas Orbi patesceret, gloriosumque Nomen, ac Fama, nulla sinistræ suspicionis, vel calumniæ nota libari posset, ac Sole splendidius emicaret. Quid sapientius, (*ait Bernardus*) quid dignius Divina Providentia? vno tali consilio secretis Cœlestibus, & admittitur testis, & excluditur hostis, & integra servatur fama Virginis Matris. *Et prius de eadem Sacra Desponsatione dixerat*: A canibus Sanctum absconditur; & a Sponso Virginitas comprobatur, & Virginis, tam verecundiæ parcitur, quàm famæ providetur.

Homil. 2. sup. Missus est.

Scopus istius Operis est, Honorii Pontificis Famæ prospicere, integramque illius Fidem Orbi notam facere, ipsumque à Monothelismi labe, qua eum inficere Romanæ Ecclesiæ obtrectatores moliuntur, immunem demonstrare. Et estò pro hac Sparta consequenda, omnes animi, studiique vires intenderim, tamen cum meæ imbecillitatis conscius sim, nec me lateat, quàm acerbius in eos, qui Sacra Romani Pontificis Privilegia patefacere intendunt, invidiæ virus desæviat, magno mihi opus esse patrocinio agnosco, ideoque Cœleste Tuum auxilium, inexpugnabileque Ecclesiæ Propugnaculum advolò.

Id aptissimè expressit Cœlestis Sponsus, de Turri Davidica loquens: Quæ ædificata est cum propugnaculis, mille clypei pendent ex ea, omnis armatura fortium. *Sed Te apertè demonstrans exponit Richardus à S. Laurentio*: Ipsam in Vmbraculum Ecclesię præparavit. *Ailgrinus è Græco vertit*, Scutum, *cuius munus est*, protegere, operire, & obumbrare. *Quoties hanc ab erroribus incolumitatem per Te acceptam fatentur Ecclesiæ filij? Vnde & iustissimo elogio gratificantur, latum Epinicium concinentes*:

Cant. 4.

Lib. 12. de Laud. Vir.

Gau-

Gaude MARIA Virgo, cunctas hæreses sola interemisti in vniverso mundo. *Quo autem gladio? Tua scilicet admiranda Doctrina, qua Te Divinus Spiritus imbuit, vt Magistra audires Ecclesiæ: non modò enim Filium tuum Sacro Vberum nectare pavisti; sed & sapientiæ tuæ lacte ab incunabulis Christiana Fides nutrita adolevit.*

Nec discors ab hoc sensu Hebraica versio ad illa verba: Quæ ædificata est cum propugnaculis; *legit*: Constructa ad disciplinas. *Sanctes Pagninus*: Edificata ad docendum. *Apertiùs autem S. Amadæus, Lausanensis Episcopus*: Ista dilatio, *inquit*, Discipulorum Christi non minima consolatio fuit: ista dilatio matri nihil minuit, & mundo contulit remedia salutis: voluit enim Dominus IESVS, vt ipso ad Patrem revertente, Apostoli materno solatio, & eruditione fruerentur; qui quidem licet docti essent à Spiritu Sancto, ab illa tamen potuerunt edoceri, quæ mundo Solem Iustitiæ edidit, & fontem sapientiæ ex prato virgineo, intemerato nobis alveo produxit. Homil. 7. de Laud. Virg.

Concinit Rupertus: Horum, *inquiens*, discernendorum vtique Magistram te esse oportebat, ò Beata Virgo! & Magistram Magistrorum, scilicet, Apostolorum. In Cant. cap. 1. *Sanctus etiam Methodius*: Ab ipsa enim hæc Apostoli audierunt, & ipsa dictante scripserunt, nobisque legenda mandaverunt.

Cum igitur Te Divina dignatio in Ecclesiæ, Apostolorumque solatium, ac magisterium prælegerit, atque absente Sole inter reliqua prima Sydera, velut emicans Luna, Orbi doctrinæ radiis illustrando fulseris, & tamquàm Arx, Turris, Murus, Scutum, Fideles ad Te confugientes protegas, non irrita spei voto, in huius Polemici Operis tutelam Te invoco, cuius Patrocinium, & potentiam Cœlum, & terra agnoscunt, & universus miratur mortalium cœtus, vt S. Basilius Seleuciensis docet, verba illa Salutationis Angelicæ, gratia plena, expendens: Dei, ac hominum mediatrix, *inquit*, quò medio pariete inimicitiarum sublato, cœlestibus terrena coeant, ac vniantur. Quis ergo ingentem Dei Genitricis potentiam non miretur? Orat. in Annunciat.

Accedunt huic adscribendo muneri non exigua momenta, plura scilicet in me collata à Te Beneficia, quanta vix vllus Christianorum debet. A primordijs enim vitæ, Sacræ regenerationis vndis ablutum, & sinu Tuæ Charitatis ex-

ceptum,

ceptum, innumeris animæ, & corporis scopulis transuadatis, in portum Religiosæ vitæ, inque Ordinem Tibi singulari ratione deuinctum advocasti, ac multiplicium, ingentiumque, interventione Tua, mihi auctrix gratiarum fuisti. Iustissime igitur Tuis Aris appendo hoc munus, & illuminatricem vmbram ambiens, mihi, & omnibus istud Opusculum lecturis S. Spiritus gratiam, & ineffabilis Trinitatis Cæleste præsidium, ac lumen exopto; quod quidem, Te mediatrice, nobis promitti fas est, & eximia inter Tuas laudes gloria, vt optimè notavit S. Gregorius Neocæsariensis: Tua sanè laus, *inquit*, ò Sanctissima Virgo! omnem prorsus laudem excedit, ob eum scilicet, qui ex te Deus carnem induit, ac homo natus est..... Tu in summis spiritalis Regiæ axibus lucis splendore coruscas, vbi Æternus clarificatur Pater, cuius nacta es obumbrantem virtutem; adoratur Filius, quem carne peperisti; laudum canticis celebratur Spiritus Sanctus, qui Magni Regis ortum tuo in vtero operatus est. Tua opera, ò gratia plena! Trinitas Sancta, ac consubstantialis in mundo cognoscitur. Dignare, vt nos quoque perfectæ gratiæ tuæ vna tecum simus participes.

Homil. 3. de Annunciat. B. Virg.

Serm. 18. de Sanct.

Admitte (*verba sunt Augustini*) nostras preces intra Sacrarium exauditionis, & reporta nobis antidotum reconciliationis. Sit per te excusabile, quod per te ingerimus; fiat impetrabile, quod fida mente poscimus. Accipe quod offerimus: redona quod rogamus: quia Tu es spes vnica peccatorum. Per Te speramus veniam delictorum; & in Te, Beatissima, nostrorum est expectatio pręmiorum.

Ubi sup.

O Virgo Santissima, (*cum S. Basilio Seleuciensi loquor*) vt quis honesta quæque, ac gloriosa de Te loquatur, non quidem ille aberrabit à veritate, sed pro merito haud fecerit satis: nos de supernis intuens esto propitia, vt modò quidem regas in pace, in iudicio autem ac pro Tribunali illo, sine pudore, ac fiducia plenos adducens, eius nos stationis, quæ à dextris est, participes facias.

Quàm præsens adsit Tua Pietas subveniendis omnium mortaliū laboribus, S. Germanus Constantinopolitanus Patriarcha exposuit, qui CHRISTVM ita Tibi colloquentē proponit: Neque eos, qui in mundo sunt, Tua destitutos ope dimissura es: sed sicut ego, cum de mundo non sim, eos, qui in mundo sunt, propitiis intueor oculis, ac providentia guberno: sic nec tua à mundo vsque ad consumma-

tio-

tionem auferenda protectio est......Ego te mundi Murum ędificabo: eorum pontem, qui fluminibus iactantur, eorum, qui manu ducuntur, baculum; peccatorum Advocatam; scalam denique, quæ provehere in Cœlum mortales sufficiat.

In eamdem conspirat sententiam S. Ioannes Damascenus, his elogiis Tuam Benignitatem describere exoptans, quamvis ea, nec effusissimis eloquentia spatijs comprehendi possit: Mundo benedictio, rebus omnibus sanctificatio, laborantibus requies, męstis consolatio, ęgrotantibus medicina, tempestate iactatis portus, peccantibus venia, omnibus poscentibus promptum subsidium. Orat. 1. de Dormit. Deip.

Si vmquam Tui vultus, sereni Syderis liventia Cœlo nubila depellentis, & ingruentem procellam in remotas horas relegantis, opus est optare conspectum, nunc equidem, vbi audacibus opinionum flabris placidissimum Ecclesiæ mare exæstuat, & procacibus Euris Petri Navicula, numquam tamen mergenda, concitatur. In periculis, in angustiis (*clamat ad rem Bernardus*) in rebus dubiis, MARIAM cogita, MARIAM invoca. Non recedat ab ore, non recedat a corde: & vt impetres eius orationis suffragium, non deseras conversationis exemplum. *Vnde & cum S. Ioanne Damasceno dicimus*: Tibi nosquoque hodierna die assidemus, o Domina, Domina, atque, iterum dicam, Domina, Dei Genitrix, & Virgo; animas nostras ad spem Tuam, non secus atque ad firmissimam Anchoram, alligantes, mentem, animam, corpus, totos denique nos Tibi dicantes, ac consecrantes. Homil. 11. sup. Missus est. Ubi sup.

Assumamus igitur (*cum Theophane Ceramæo loquor*) apud Deum mediatores Sanctos, cum reliquos, tum pręcipuè Castissimam Dominam, velox, & inexpugnabile præsidium. *Dominam, quam non semel Andreas Cretensis*, Reginam naturæ, & commune mundi propitiatorium *vocat*: *quam etiam S. Bernardus*, Reginam nostram, Dominam, Matrem misericordiæ, & mediatricem apud Mediatorem, *appellat*. Homil. 61. Orat. 1. & 3. de Dormit. Deip. Serm. de Assumpt.

Tandem ipse omnium communi voto deprecor cum S. Germano: Memento servorum tuorum Christianorum. Cunctorum commenda preces, vniversorum statue spes. Fidem confirma, *ECCLESIAS AD VNITATEM COGE, IMPERIVM TROPHEIS AVGE, EXERCI-*

TVI AVXILIARE; MVNDVM PACE COMPONE, cunctosque à periculis, & tentationibus liberans, vnicuique a damnationis reatu solutam præstari exora retributionis diem. Ad quem enim alium ibimus? Verba vitæ æternæ habes, Tua nimirùm ad Deum pro nobis commendationis vota. Tu enim es, quæ feceris semper, nec vmquàm cesses facere nobiscum magnalia.

Suscipe, VIRGO SANCTISSIMA, hos pro tui gloria, & Sanctæ Romanæ Ecclesiæ honore asserendo humiles conatus, quos demissìssimè provolutus adorans in loco vbi steterunt pedes Tui.

D. O. & C.

Devotissimus Filius, ac Indignissimus Servus,

Fr. Ioannes Thomas,
Archiep. Valent.

OPE-

OPERIS CENSVRA COMMITTITVR.

D. Marcus Antonius de Alcaraz & Pardo, I. V. D. Protonotarius Apostolicus, Iudex Ordinarius Nuntiaturæ Hispaniæ, in hac Diœcesi Valentina, pro Illustrissimo, & Excellentissimo Domino D. Fr. Ioanne Thoma de Rocaberti, Dei, & Sanctæ Sedis Apostolicę gratia Archiepiscopo Valentino, Domino meo, in spiritualibus, & temporalibus Officialis, & Vicarius Generalis, hoc Volumen *de Honorii I. Pontificis in Fide Constantia*, quod Opus idem Excellentissimus Præsul indefesso salutaris Doctrinæ propagandæ, ac Catholicę Reipublicę iuvandæ studio, editioni parat, perlegendum committimus D. Vincentio Noguera, Sacræ Theologię Doctori, ac in Sancta Ecclesia Metropolitana Valentina Pœnitentiario Canonico; & D. Antonio Prats, Sacræ Theologiæ Doctori, & eiusdem Almæ Metropolis Magistrali Canonico, vt Operis Censuram proferant; ac subscribant. Valentiæ die 10. mensis Decembris, anno à Natiuitate Domini 1691.

D. Marcus Antonius de Alcaraz,
Vic. Gen.

APPROBATIO D. VINCENTII NOGVERA, Sacræ Theologiæ Doctoris, in Sancta Metropolitana Ecclesia Valentina Canonici Pœnitentiarii, & Examinatoris Synodalis.

MISERAT ad me Librum hunc Apologeticum recensendum, & approbandum D. D. Marcus Antonius Alcaraz, & Pardo, I.V.D. & huius Diœceseos Valentinæ, in spiritualibus, & temporalibus Officialis, & Vicarius Generalis. Cumque iussis illius optemperaturus (cui omne obsequium, & affectum defero) operi iniuncto me accingerem, ecce in Voluminis fronte hanc inscriptionem adspicio: *Liber Apologeticus, in quo inuicta Honorii I. in Fide Constantia, ab impugnantium telis defenditur. Authore Illustrissimo, & Excellentissimo D. D. Fr. Ioanne Thoma de Rocaberti, Prælato Assistente Sacro Romano Solio, Archiepiscopo Valentino, olim in eius Vrbis Vniversitate Sacræ Theologiæ Primario Professore, Ordinis Prædicatorum, in Prouincia Aragoniæ Prouinciali, postmodum totius Religionis Generali Magistro, semel, iterumque Valentini Regni Pro-Rege.* Erubui, fateor, ingenua deterritus verecundia, & impositi muneris honore oppressus. Ego ne Censor, & Iudex operis supra censuram, & extra aleam Iudiciorum positi? *Solem noctuæ nesciunt oculis: Aquilæ ita sustinent, vt natorum suorum generositatem de pupillarum audacia iudicent.* Quid igitur facerem, quò me verterem, mecum animo hæsitabam. Sed Preclarissimi Authoris allectus nomine, & Argumenti splendore delectatus, audenter dixi cum Chrysostomo, Paulum suum personante: *Licet sentiam aciem meam imparem radiorum esse certamini, desiderio tamen pulcherrimi luminis intuendi, libenter inaccessibili radiantis orbis reluctabor corusco.* Et licet videam, propriæ mentis oculos ex radiis huius splendidissimi Operis hebetari, cupiens tamen Antistitis nostri scripta, miro fulgore rutilantia, velut eminùs intueri, *contra importabiles Solis micatus contentiosa subibo certamina.*

Tertull. de Anima, c. 8.

D. Chrys. sost. t. 9. hom. 8. de Laud. Pau

Ibidem.

In

Intendens igitur caligantes oculos ad spectaculum tanti luminis, vidi Librum fortem, eruditum, pulchrum, numeris omnibus absolutum. *Opportunitas in exemplis, Fides in Testimonijs, virtus in argumentis, pondus in sensibus, flumen in verbis, fulmen in clausulis.* Vidi, inquam, & tanta dulcedine me tenuit, tanta admiratione traxit, vt illum à carcere ad metam sine vlla cunctatione percurrerem.

Sidon. l. 9. Epist. 7.

Nec vidisse semel satis est, iuvat vsque morari,
Et conferre gradum.

Virg. Æneid. 6.

Argumentum, Doctrina, Dictio: *Totum quod cogitat, altum est.*

Sidon. Carm. 3.

Argumentum etenim, & scopus huius Operis eruditissimi est, Honorium I. Pontificem Maximum, ab Hæreticis Magdeburgensibus infidelitatis elogio denotatum, integrum doctrinæ, scelerisque purum demonstrare. Quo quid præstantius? quid nobilius? quid Zelo Ecclesiæ, & Religionis, quid Charitati conformius? Ad se spectare percensuit piissimus, & nobilissimus Antistes monitum illud Parentis optimæ ad dilectum vteri sui Lamuelem: *Aperi os tuum muto, & causis omnium filiorum, qui pertranseunt.* Ubi Vatablus: *Patrocinare silenti in causa sua.* Et Aben Ezra: *Propter eum, qui effari nequit, tu loquere.* Ubi si maximè genuinum, loci alioqui non perspicui, sensum quærimus, muto os aperit, quisquis innoxium, quisquis defunctum, qui pro se dicere, & causam suam tueri nequeat, indemnem præstat ab insultibus, quibus immeritò, & gratis appetitur. Quod ipsum est, causam *Filiorum, qui pertranseunt* suscipere propugnandam: ibi enim legit Hebræus, vt notat Estius: *In causa omnium filiorum interitus.* Hoc ergo insigne Charitatis opus, quod amantissimo filio Salomoni mater commendatum voluit; hoc ipsum Mater Ecclesia Sapientissimo Antistiti imitandum dedit; vt os scilicet aperiret, & strenuè patrocinaretur, non Filio, sed *Patrum Patri,* Sanctissimo Patri Honorio, silenti, & muto in causa sua; vtporè in Regno silentum, & pro se effari non valenti. *Est adhuc cura hominibus Fides, & officium* (vt Romanus Consul gratulabatur) *sunt, qui defunctorum quoque amicos agant.*

Proverb. c. 31. v. 8. Vatablus, & Aben. Ezra. Ibid.

Estius. Ibid.

Gervas. Rhemen. Epist. ad Pasch. Plin. l. 1. Epist.

Fateor equidem Arctorem Excellentissimum, Ecclesiæ, & Sapientiæ Antistitem, difficilem aggressum Spartam, & multum negotii facessentem: non solum enim Hæretici, sed & Catholici Scriptores, nec pauci, nec contemnendi, adversus Honorium stant. Et quòd laboriosius est, Summorum Pontificum Rescripta, & Generalium Conciliorum Canones videntur etiam militare pro Honorii criminatoribus. Difficilis sanè nodus, etiam Alexandri gladio, non diffiteor: ardua Provincia, in qua iam olim evincenda doctissimi Proceres desudarunt, non ignoto: Sed Regiæ, & sublimes Aquilæ in arduis ponunt nidum suum. *Moris est eloquentibus viris* (ait disertissimus Arvernorum Episcopus) *ingeniorum facultatem negotiorum probare difficultatibus; & illic stylum peritum, quasi quendam fœcundi pectoris vomerem figere, vbi materiæ sterilis argumentum, velut arida cespitis macri gleba, ieiunat. Scatet mundus similibus exemplis: Medicus in desperatione, gubernator in tempestate cognoscitur. Horum omnium famam præcedentia pericula extollunt: quæ profectò delitescit, nisi vbi probetur invenerit.* Non vtique delitescet Præsulis Excellentissimi Fama, qui non passus occidere Honorii honorem, cui æternitas debebatur, illius famam cum sua extendit.

Iob 31. v. 27.

Sidon. l. 8. Epist. 10.

Sed qua valuisti ratione, mi Princeps litteratissime, Pastoralis sollicitudinis sarcina, & negotiorum mole præpeditus, sapientiæ culmen conscendere, & inaccessos difficultatum anfractus superare? *Nullus mihi per otium dies exit* (tua hæc, qui Senecā antecedis, verba) *partem noctium studiis vindico: non vaco somno, sed succumbo, & oculos vigilia fatigatos, cadentesque in opere detineo. Posterorum negotium ago: illis aliqua, quæ possint prodesse, conscribo.* Hæc est via ad arcem Sapientiæ ducens, hàc itur ad astra. *Qui addit scientiam, addit & laborem,* aiebat Sacer Ecclesiastes. *Dolens* (vt exponit Hieronymus) *tàm in abdito, quam in profundo latere sapientiam; nec ita se præbere mentibus, vt lu-*

Senec. Epi. 8.

Ecclesiast. c. 1. v. 18. D. Hieron. Ibid.

men

men visui; sed per tormenta quædam, & intolerandum laborem, iugi meditatione, & studio provenire. Antistiti autem vigilantissimo, qui & Petri, & eius Successorum, & Catholicæ Ecclesiæ honori vigilias suas, & se dicavit, labores isti (aliàs multi, & intolerandi) pauci, & suaves videbantur præ amoris magnitudine. Pro solo Honorio, Pontifice Ecclesiæ Maximo, hoc est *Patre universali* (vt vocat Petrus Cluniacensis) pro solo, inquam, Honorio liberando *ab ignibus calumniarum*, huius integri Voluminis operosum, & grave subivit onus: & maior Troiano Principe, Sanctissimum Patrem Honorium, per media hæreticorum agmina, inter ignes, & tela argumentorum, de mediis flammis eripuit, dulci labore non gravatus: Petr Clun. l. 6. Epist 41 D. Nazia. orat. 21.

Ergo age, chare Pater, cervici imponere nostræ Virg. Æn. 2

Ipse subibo humeris, nec me labor iste gravabit.

Hoc Operis Argumentum, hic scopus laboris est.

Qualis verò eius Doctrina! Quàm copiosa! Quàm exquisita! Quàm solida! Pugnant selecta eruditio, profunda Sacrorum Canonum intelligentia, exactissima Historiæ Ecclesiasticæ cognitio, argumentorum robur, & acumen, dictionis torrens, & maiestas: vtrum ex his præcellat, dubia palma. Vnum hoc certum: in fronte Operis absolutissimi, auratis apicibus inscribendum versum, quem Zeuxis subscripsit, cum Athletam depinxisset: *Invisurum aliquem facilius, quàm imitaturum.* Plin. Hist. Nat. l. 35. c. 9.

Hæreticos Monothelitas, infensissimos Ecclesiæ hostes, & Honorii insectatores, qui Sanctissimum Pontificem audacia tentarunt gigantea, & solio, & Cælo exturbare, noster Mithratus Apollo (nam, & Apollinem Persæ Mithram vocant) argumentorum telis acutissimis transadigit, & transfigit: Pamel. in Tert. de Cor. Mil. c. vlt.

——— *Primam hanc tibi Magnus Apollo*

Concedit laudem, & paribus non invidet armis. Virg. Æn. 9

Sed quid Antistitem nostrum, *Strenuum Fidei defensorem* (quod de Athanasio Grægorius Nazianzenus) quid, inquam, suspicimus, & admiramur præliantem prælia Domini, & pro eius Ecclesia decertantem? Noluit suarum partium oblivisci, nec suæ deesse professioni: *En lectulum Salomonis, sexaginta fortes ambiunt ex fortissimis Israël. Omnes tenentes gladios, & ad bella doctissimi.* Quinam hi fortes Israël, qui regium latus stipantes, & quasi excubias agentes, eius lectulum tutabantur? *Per ly Fortes* (ait Præceptor Angelicus) *Ordo Doctorum intelligitur, qui prædicando Ecclesiam muniunt. Fortissimi Israël sunt, qui Ecclesiam ab impugnatione hæreticorum defendere noverunt. Hi ergo ambiunt lectum Salomonis: quia illis est commissa Ecclesia, & ab illis vigilanti cura est custodienda.* Operis huius Excellentissimus Author nonnè Dux, & Generalis Magister Sacri Ordinis Doctorum ex fortissimis Israël, & ad bella Doctissimorum, qui tenentes gladium verbi, Ecclesiam Dei defendunt ab incursibus hæreticorum? Nonnè Prælatus Assistens, & stipator Sacri Lateris in Aula Romani Salomonis? Arripiat ergo pro gladio calamum, muniat lectulum Salomonis, hoc est, Ecclesiam Catholicam (vt tenent omnes ferè Patres) in qua CHRISTVS, verus Salomon, & Rex pacificus requiescit: vibret gladium, verè flammeum, quo (vt de Scriptis Basilii Nazianzenus) *Improbæ, ac sceleratæ linguæ hæreticorum in cinerem redigantur.* Litteris consignet Doctrinam suam, sumat arcum, & pharetram Scripturæ, & *Sagittis ex atramento confectis* (vt eiusdem Gregorii verbis vtar) feriat, & frangat hæreticorum audaciam: ipsi enim, velut vni ex fortissimis Israël, commissa est Ecclesia Dei, vigilanti cura custodienda. D. Nazia. orat. 21. Cant. 3. v. 7. & 8. S. Thom. ibid. S. Gregor. Cassiodor. Beda, Theodoret. & alii. D. Nazia. orat. 20. Ibid.

Argumenti demùm maiestatem, sublimitatem Doctrinæ, gravitate Dictionis æquavit: *Non tam illi dictio exossis, tenera, delumbis, quantum vetusta, torosa, & quasi mascula placuit.* Noluit enim acerrimus Ecclesiæ propugnator, cum eius hostibus præliaturus, mellitis verborum globulis, levibus, atque inanibus sonis ludibria quædam excitando efficere, vt orationis, & argumentorum corpus enervaretur, & caderet. Obsecutus est Hieronymo, hæc Sidon. l. 8. Epist. 16. Petron. in Satyr.

D. Hieron. in explan. Psalm 89. ad Cypriā.

ad Cyprianum scribenti: *Difficillimum Psalmum tibi edisseram: non composita verborum oratione, plausuque populari, qui solet imperitorum aures decipere, atque palpare; sed oratione simplici, & Ecclesiastici eloquii veritate: vt scilicet interpretatio non alio interprete indigeat, quod plerisque nimium dissertis accidere solet; vt maior sit intelligentia difficultas in eorum explanationibus, quàm in his, quæ explanare conantur.* Considerans ergo sapiens, & prudentissimus Author, quòd *Non vnus eloquentiæ vultus*, vt ait Tacitus, aut veriùs, Quintilianus; fortia & seria tractaturus, virilem, & fortem assumpsit stylum, tamquàm Operi congruentem, & magis materiæ consonum. Fortem, inquam, non horridum, & incultum; virilem, non mœstum, & squalentem; sed, vt tantum decebat Authorem, accuratum sine cura, & naturali maiestate exurgentem.

Tacit. Dial de orat.

D. Naziā. orat. 20.

Sed *né laudibus nostris huic viro dedecus inferamus*, (quod de Magno Basilio Gregorius Nazianzenus) *ab iisque, qui iam in hoc argumento versati sunt, longo intervallo prætereamur, quamquàm fortasse omnes ab illo pari intervallo distamus, non secus, atque à Cælo, Solisque radiis, qui ea continentur*; ideò à laudatione, & testimonio Operis elegantissimi, & ad publicam lucem properantis, In præsenti supersedemus: *Quia bonorum operum proprium est* (attestante D. Ambrosio) *vt externo commendatore non egeant, sed gratiam suam, cum videntur, ipsa testentur. Plus autem est, quod probatur aspectu, quàm quod sermone laudatur: suo enim vtitur testimonio, non alieno suffragio.*

D. Ambrosio Hexaemer. l. 1. c. 9.

Hoc ergo præclarum Opus, pium, elegans, eruditum, ad Orbis litterarii Doctrinam, ad Pontificis Honorii defensionem, ad Sanctæ Ecclesiæ Romanæ gloriam, & ad Fidei Catholicæ exaltationem, à Sapientissimo Antistite nostro elucubratum, vt lucem accipiat, imò, & proferat, externo commendatore non eget, Authoris nomen abundè est. Sic censeo, *salva semper, &c.* Valentiæ, idibus Decembris 1691.

D. Vincentius Noguera.

APPRO:

APPROBATIO D. ANTONII PRATS, IN Valentina Vniuersitate Artium Magistri, bisque Professoris Primarii, Sacræ Theologiæ Doctoris, Professoris, & Censoris, in Sancta Metropolitana Ecclesia Valentina iam Præpositi, nunc Magistralis Canonici, Synodalis Examinatoris.

EX Commissione Domini D. Marci Antonii Alcaraz & Fardo I. U. D. Officialis, & Vicarii Generalis Illustrissimi, & Excellentissimi Principis D.D Fr. Ioannis Thomæ de Rocaberti, Archiepiscopi Valentini, Prælati Assistentis Sacro Romano Solio, huius Ciuitatis & Regni Valentiæ semel, & iterum dignissimi Pro Regis, accuratè, & cum magna animi voluptate perlegi librum hunc Apologeticum, in quo *Honorii I. Pontificis Maximi inuicta in Fide Constantia ab impugnantium telis defenditur*, ab eodem Excellentissimo Principe, & Antistite nostro maxima eruditione congestum, Opus sanè omnibus suis numeris absolutum, in quo omnia, quæ proferuntur, ita sunt ad amussim exposita, ac indefesso labore Conciliorum, SS. Patrum, & Doctissimorum Doctorum testimoniis, & Ecclesiastica Traditione locupletata, vt etiam Auidissimi, & studiosissimi nihil vltra habeant, quòd desiderent.

Et quidem, si me mea non fallit opinio, accidit Archipræsuli nostro in his libris Apologeticis concinnandis, quod Apostolorum Principi Petro in Epistolis Canonicis conscribendis, qui vt ea, quę scripserat prima Epistola Catholica, ampliùs roboraret, & Iudæos ad Christum conversos, qui Gentium regiones incolebant, in Fide Orthodoxa confirmaret, sic dixit: *Hanc ecce Vobis, Charissimi, secundam scribo Epistolam, vt memores sitis eorum, quæ prædixi, Verborum* (scilic. 1. *Epist.*) *Hoc primùm scientes, quòd venient in nouissimis diebus in deceptione illusores, &c.* Vbi Lyranus, sic interpretatur: *Venient illusores veritatis.* Prosequitur Estius: *Illusores, id est, Impostores.* Ex hoc enim textu manifestè deprehenditur, Apostolorum Principis Petri animum fuisse, calamum assumere ad scribendam secundam Epistolam Canonicam, propter errores eorum, qui tamquàm impostores mendacii Apostolos, & Prophetas, primos fidei Magistros, erant criminaturi, & tamquàm illusores veritatis, suis verbis compositis, ad Fidem conversos decepturi, vt sic eos à veritate, & Evangelii credulitate detraherent: *Hoc primum scientes, quód venient in deceptione illusores.* cap. 3. Ep. 2. Vers. 1. 2. & 3. Apud Bibliam Maximam.

Et in hoc video Antistitem nostrum Apostolorum Principis vestigiis inhærentem. Nam postquam maximo illo volumine, quod generali omnium plausu elapsis mensibus primum lucem aspexit, priore libro Romani Pontificis Infallibilitatem in definiendis rebus Fidei extra Concilium, splendidissima armatura Sacræ Paginę vtriusque Testamenti, Conciliorum, & SS. Patrum testimoniis, Apostolica Traditione, & validissimis argumentis, è ratione depromptis, munit, & fulcit, libro secundo eiusdem Voluminis hunc titulum præfigit. *Liber secundus Apologeticus. Asseritur Romanorum Pontificum in Fide illibata Constantia, & ab Hæreticorum, ac sequacium imposturis vindicatur.* Vbi, vt vides, Author velut alter Petrus, calamum, tamquàm gladium distringit adversus Hæreticos, ipsorumque sequaces, illusores veritatis, ac impostores calumniarum, & ipsorum fraude detecta, Romanæ Pontificiæ Authoritatis hostium iniuriis obsistit, & vibrato ense contra immanium adversantium agmina, bellum decantata Victoria infert.

In

In præsenti autem libro Apologetico tantum fit Sermo de Honorio I. Pontifice Maximo, & in eo palam fit omnibus versutia Theodori, Episcopi Constantinopolitani, qui cum in VI. Synodo fuerit condemnatus ob hæresim Monothelitarum, qui vnam tantùm voluntatem, sicque vnam tantùm operationem CHRISTO adstruebant, in suę condemnationis vindictam, capitali odio, quo in Pontificum Authoritatem excandescebat, suum nomen à Catalogo Monothelitarum in VI. Synodo proscriptorum erasit, eique Honorii nomen suffecit, vt sic Pontificem Hæresis nota inureret, ipsiusque famam denigraret. Et quid mirum, quòd Theodorus, aliique heretici Romanorum Pontificum iurati hostes, venenatis suis sermonibus eos inficiant, contaminent, & dehonestent, siquidem decessores sunt Iudæorum, qui CHRISTI, primi Pontificis nostri, moliti fuere maculare Innocentiam: *Si patrem familias Beelzebub vocaverunt: quantò magis domesticos eius?* Quis nesciat maledicentibus Iudæis CHRISTVM DOMINVM fuisse calumniatum, velut peccatorem, Samaritanum, & Dæmoniacum? *Hic est ille fabri, aut quæstuariæ filium* (dicebant, vt ait Tertullianus) *Sabbati destructor, Samarites, & Dæmonium habens.* Hæc tela, aliaque eiusmodi Iudæi vibrabant in Summum nostrũ Pontificem CHRISTVM, & Romani Pontifices ipsius CHRISTI Vicarii, similia ab Hæreticis patiuntur. Sed noster Princeps in his Libris Apologeticis, Hęreticorum imposturis in lucem productis, ipsorumque sinuosis antris apertis, Romanos Pontifices à diris morsibus Serpentum liberat, & demonstrata eorum in Fide Constantia, suo pristino restituit honori, quibus hucusque calumnia, & mendacium dominari conabantur.

Matt. 10. v. 25.

Tertul. lib. de Spect. 36.

Et attendens ad tàm indefessum laborem nostri dignissimi Pręsulis, meritissimique Dinastæ, qui nullas otio, nullas quieti, sed vacuas, à regimine horas studio, scriptionique dat, pro tuenda Infallibilitate Romanorum Pontificum indefiniendis rebus Fidei extra Concilium, ipsorumque bono nomine firmando, memini Sanctum Petrum Damianum vocasse Paulum, *filium dexteræ Christi.* Et discutiens rationem, cur Paulo, tàm celebre dicetur encomium, eam reddit Sanctissimus Cardinalis; quia scilicet Paulus plures Epistolas scripsit, quæ omnium veritatum, & Fidei Mysteriorum penarium continent, & Divinæ Scientię Apothecam, Arcesque munitissimæ existunt, ex quibus, illius verbis, tamquàm tormentis æreis vniversæ Hæreses expugnantur, profligantur, & demolitę cadunt: *Non immeritò filius dextræ Paulus vocatur, per quem omnis Gentium multitudo, quæ ad dexteram Dei ponenda est, ad Fidei Sacramenta colligitur. Accinctus siquidem verbo Dei, quod est gladius Spiritus: hodieque vsque ad finem sæculi adversus omnium vitiorum, iniquorumque Spirituum rabiem dimicat, & tamquàm fulminea CHRISTI manus, vibratis Cœlestis eloquii gladiis, rigidas resistentiũ Deo cervices obtruncat. Rectè igitur Paulus dextri iuxta Redemptorem lateris obtinet dignitatem, qui Divinæ dexteræ non ambigitur exercere virtutem.* Quibus considerans Damianus dexteram Pauli calamo, tamquàm vivo gladio ancipiti munitam, Hæreses omnes interimentem, & quę hucusque septemplicia capita Draconis ferire, & obtruncare de novo pullulantia non desinit, miratus vehementer brachio dextro CHRISTI aplicuit, *hodieque vsque ad finem sæculi adversus omnium vitiorum, iniquorumque Spiritum rabiem dimicat.* Et similiter stupentes nos tanto Zelo Antistitis nostri horribilius præ aliis Scriptoribus, vibrantis tela suę Doctrinæ, contra inimicos Romanæ Pontificiæ Infallibilitatis, & Fidei puritatis, & quòd ipsius exaratis litteris obstruncata manent omnia argumenta contraria, non solùm, quæ hucusque, verùm & quæ pullulare de novo possint, dextera CHRISTI, velut alterum Paulum dignissimum censemus, & à dextris CHRISTI locandum, antiquioribus Scriptoribus in hac materia, etiam notissimæ dignitatis pręferendum.

S. Petrus Damian. Opusc. 35. cap. 1.

Apocal. 4. v. 6. & 7. Quatuor Evangeliorum Scriptores inter Sacros Solemniores, vidit Ezechiel, quatuor vtique animalibus pręostensis delineatos, vt est vnanimis Patrum consensus; hos etiam perscrutatus est Ioannes, vt ipsemet testatur cum hoc tamen discrimine, quòd Ezechiel vidit Scriptores, tamquàm gloriæ Divinę

qua-

quadrigas, & trophæorum Ecclesię magnificos vectores : At verò Ioannes illos speculatus est,quasi duo loca occupantes; nàm erant in Sedis ambitu, quasi quatuor angulos tenentes, & in medio Sedis velut in supercilio Sedis existentes ; sic enim ait textus : *Et in medio Sedis, & in circuitu Sedis quatuor animalia.* Quibus proculdubiò voluit Deus Ioanni revelare, quòd Doctores in obsequium, & propugnaculum Ecclesiæ scribentes, sunt in circuitu Sedis : quia suis libris Ecclesię muros obvallant, vt eos communiant, & ab adversariorum incursibus protegant : & quòd sunt in medio Sedis, quia è tot laboribus emeriti evadunt, vt supercilium Sedis, Thronique Dei conscendant, eique intimè assideant : extimos murorum angulos ceu fortissimi bellatores, & propugnatores tuentur, & tamquàm Excellentissimi Ecclesiæ Magistri, ipsam summam Sapientiæ Cathedram indesinenti tenore, velut sibi debitam Maiestatem, occupant. *Apocalips. 4.v.6.*

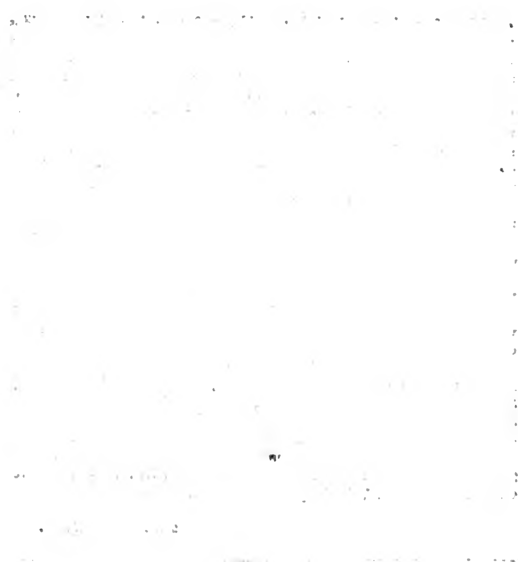
Hęc planè visiò nulli Scriptorum potiori iure adaptatur, quàm nostro Excellentissimo Domino; siquidem his suis Libris, ita tenet angulos Supremæ Sedis Ecclesiæ, quòd tamquàm fortissimus bellator, & propugnator ipsius Authoritatem, & Infallibilitatem prę omnibus ab adversantium telis defendit. Dignissimus ergo evadet, quòd transeat à circuitu Sedis ad medium Sedis, & quòd videant illum oculi nostri, sicut modò in angulis Sedis, ita viriliter dimicantem, occupantem medium Sedis Cathedrę Sancti Petri : *Et in circuitu Sedis, & in medio Sedis.* Quamobrem cum in Opere hoc nec minimum Apicem Orthodoxæ Fidei adversantem offenderim, imò nihil, quod securissimam, & Sanctissimam Doctrinam non redoleat, mirabili Eruditione, pereleganti stylo, & singulari perfectum ingenio, necessarium reor in lucem emitti, vt Ecclesiæ consulatur vtilitati, quę in præsenti sæculo tot tempestatum fluctibus concutitur; simulque, & illud, Deo annuente, apprecor, vt noster Princeps diu vivat, & Opus suum per alia volumina completum videat, & sic tandem terris vivere desinat, vt Cœlis æternum vivat. Valentię, 13. Decembris 1691.

D. Antonius Prats.

Imprimatur.
Doct. Alcaraz,
Vic. Gen.

Imprimatur.
Pons, R.F.A.

¶ 5 PRAE-

PRAEFATIO.

NFRACTAM aliquorum Pontificum in Fide Constantiam, illibatumque eorum in Catholica Religione splendorem, ipsis Solaribus radiis splendidiorem ostendimus, variis Apologeticis dissertationibus, *Tom.* 1. *lib.* 2. contra Hæreticos, qui pro inveterata sua nequitia, & infensissimo in Apostolicam Sedem odio, vt veritatis Soli tenebras offunderent, Apostolicæ que D. PETRI Cathedræ puritatem fœdarent, quibusdam Sanctissimis Pontificibus detestabiles errores, depravataque Dogmata adscripserunt. Testes huius rei advoco S. Petrum, Linum, Cletum, Anacletum, Clementem, Zephyrinum, Marcellinum, Liberium, & Felicem, quos *loco* iam *laudato* ab infensissimis Apostolicæ Sedis hostibus, eorumque sagittis vindicare curavimus. Quòd cum iam, divino favente Numine, præstiterimus, nunc vt incœptum opus prosequamur, ab Apologetica HONORII I. defensione, Secundi Voluminis inchoandam duximus tractationem. Et huius quidem Pontificis puritatem, eò vindicatu digniorem existimamus, quò eam acriùs lædi, ac vehementiùs sauciari conspicimus, nonmodò ab Hæreticis, sed etiam ab aliquibus Catholicis, qui sese trium Conciliorum, & duorum Pontificum Clypeo protegentes, in hac dissertatione palmam se inaniter reportaturos confidunt. Nos tamen, Omnipotentis Dei auxilio freti, & Sanctorum patrocinio muniti, præsertim Principum Apostolorum PETRI, & PAVLI, qui Apostolicam Cathedram acerrimè propugnarunt, Honorianæ Fidei integritatem, in hac Apologetica Dissertatione ostendendam aggredimur; et si enim Provinciam hanc, nostris omninò disparem viribus, & ingenij imbecillitate superiorem agnoscamus, divino tamen protegente Numine, cuius aura ijs, qui Ecclesiæ propugnandæ studio insudare satagunt, placidissima aspirat, quamtumvis infirmi sint, & imbecilles, iuxta illud APOSTOLI; *Infirma mūdi elegit Deus, vt cōfundat fortia*, nullis nostris innixi viribus, sed divina ope suffulti, ad instar DAVIDIS, qui *in nomine Domine exercituū*, Goliath superbissimū Gigantē stravit, certissimè speramus fore, vt omnes giganteæ Hæreticorū oppugnationes penitùs dilabātur, & corruant, Honorianæque Fidei puritas, de Hæretica calumniantium perfidia gloriosum reportet triumphum. 1.Corinth. 1. 1.Reg. 17

Iam veró, quàm æqua ratione ad hanc Apologiam texendam accingamur, optimè nosset quisquis nos huic muneri devinctos consideret, nonmodò, quia Ecclesiæ filij, verùm & nostræ Dignitatis debito, vinculoque iuramenti, quo ad Præsulatum initiandi, Apostolicæ Sedis iura, & honorem, contra impugnantes, viriliter tuenda, & vsque ad animam, & sanguinem propugnanda suscepimus; hinc enim inferre poterit, quanto iure teneamur ad silentij legem non servandam; nec nostri arbitrij esse huiusmodi defensionem prætermittere, iuxta celebrem illam S. HILARII sententiam: * Vlteriùs tacere diffidentiæ signum est, non modestiæ ratio.* Et S. CYRILLI mentem, qui censet, æquitati consonum non esse, veritatis, & honoris inimicis per nostram tolerantiam, & silentium licere, eò iniquitatis suæ habenas laxare, vt possint, quidquid eis libuerit, contra eius, quem persequuntur, honorem, & bonam existimationem eructare; sicque nullatenùs à nobis concedendum, vt tanta *Lib. contr. Constant.* *Lib. 6. Dialog. de Trinit.*

igno-

ignominia, in nostræ opinionis, ac boni nominis detrimentum accrescat. * Nè permittamus inimicorum ignaviæ, vt quidquid ei placet, eructet, silenterque id devoremus: sed repellamus, semper pro virili alieni cordis commenta, & strenuè transilientes laqueos rusticæ nugacitatis, in nobis ipsis cantemus: *Benedictus Dominus, qui non dedit nos in captionem dentibus eorum.**

In Superioribus, supremisque Præsulibus, non sufficit propria, privataque ipsorum Sanctitas, & Virtus, sed vlteriùs requiritur, quòd sanctæ illorum Vitæ, & Catholicæ Doctrinæ splendor Christiano Populo, imò & toti Orbi eluceat, iuxta illud S. AUGUSTINI: * Nobis necessaria est vita nostra, aliis fama nostra.* Quia vt eruditè dicebat S. GREGORIVS: *Cuius vita despicitur, necessè est, vt eius Prædicatio contemnatur.*

Vndè cum Honorius I. Pontifex Maximus, fuerit in Ecclesia ad supremum Dignitatis apicem, tamquàm speculator, evectus, iuxta illud: *Speculatorem dedi te domui Israel*; in quo tamquàm in vniversali crystallino totius Christianæ Religionis speculo, debet Catholica Doctrina in summo puritatis gradu nitescere, & omni nævo libera irradiare; proculdubiò à munere nostro deficeremus valdè, si illius Vitę, & Doctrinæ splendorem, vel levi adhuc Hæreseos macula obtenebrari, pateremur. *Ezech. 3.*

Dicet tamen aliquis: Si Honorius Pontifex superstes esset, neutiquam illius modestia, eximiaque virtus huiusmodi Apologeticam Dissertationem permitteret; imò, quò sanctior, eò constantiùs quodlibet opprobrium ferret, & quamlibet ignominiosam calumniam humiliùs toleraret, vt pretiosum patientiæ Thesaurum, & præmium consequeretur; Summis enim Pontificibus, ceu D. Petri Successoribus, nihil tàm commune, quàm sese solidissimas, ac firmissimas Petras exhibere in virtute, qua debent Ecclesiæ ædificium solidare, iuxta ea, quę CHRISTUS D. Petro dixit: *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam.* Istud autem ædificium virtutum, quibus decoratur Ecclesia, non aliter Summi Pontifices obtinuerunt, quàm Sanctissimos Viros imitantes, qui Ecclesiam fulgentioribus Virtutum radiis illustrarunt, à quibus adeò longè abest, dum convitiis petuntur, Apologias quærere, vt potiùs summa Constantia, opprobria tulerint, & iniquam persecutionem, qua illos eorum Virtutis, & Doctrinæ ęmuli insectabantur, invicta patientia, tolerarint; quò egregias sibi laudes conciliarunt; vt videri potest apud S. PAVLINVM, qui Aprum in sua conversione multis calumniis impetitum solatur; allegato siquidem Mosse, qui dixerat: *Vos tacebitis, & Dominus pugnabit pro vobis*, subdit: *Igitur, qui confidunt in virtute, aut Sapientia sua, quique in abundantia divitiarum suarum gloriantur, exacuant, vt volunt, adversus nos arma dentium, & verborum sagittas, venena thesauri mali vipereis vomant linguis; habent pro nobis respondentem sibi Dominum: *Tacui, numquid semper tacebo?* Nos aures nostras spinis (vt scriptum est) sepiamus, id est Dei Verbo, & Fide verbi, quę vitę nostræ segetem firmissima innocentiæ, atque patientię sepe defendunt, & Diabolo dolis suis aditus in præcordia nostra captanti, quasi furibus spinæ, resistunt; & viscera inimicorum Regis, id est amatores hostium CHRISTI, hos videlicet Christianorum obtrectatores, vitę nostræ, atque constantiæ contemplatione compungunt. Nos igitur taceamus istis, loquentes ad Dominum silentio humilitatis, & voce patientiæ; & tunc ipse, qui invictus est, pugnabit pro nobis, & vincet in nobis.* *Matth. 16.* *Epist. 29.* *Exodi 14.*

Consonat S. Ambrosius, dum, proposito Sanctissimo Patriarcha Ioseph, vt Prototypo silentii in calumniis servandi, docet reliquos qualiter sese, in perferendis opprobriis gerere debent: *Reliquit vestimenta Ioseph, & nudavit adulteræ inverecundiam, quæ postea latere non potuit; denique exivit foras, & ipsa adulterii sui testamenta evulgavit, exaltans vocem suam, eò quòd relictis vestibus Hebræus aufugerat. Ipsa igitur, quòd zelare debuerat, prodebat, vt incomposito crine lęderet innocentem. Iustus autem accusare non novit, ideò impunè hoc impudica faciebat. Illam igitur verè excusatam dixerim, etiam aliena vestimenta servantem, *Lib. de Joseph. cap. 5.*

tem, quæ omnia amiserat vel: mina castitatis: illum satis ornatum, satis defensum, cuius vox non audiebatur, & innocentia loquebatur.*

Hûc etiam facit exemplum, quod ipse Sanctus affert de innocentia Susannæ, cui magis profuit silentium, quàm propria profuisset defensio: *Sic Susanna postea, quàm tacet in iudicio, meliùs locuta est oraculo, & ideò Prophetæ meruit defensionem, quæ proprium auxilium non quæsivit. Illum ergo Beatiorem dixerim, cum in carcerem mitteretur; quia subibat pro castitate Martyrium, bonum enim munus pudicitia, sed minoris meriti cum periculum abest: Vbi verò etiam salutis periculo defenditur, ibi pleniùs coronatur. Inaudita causa, inexplorata Fide veri, tamquàm reus criminis, in carcerem Ioseph mittitur; sed eum Dominus, nec in carcere deserebat. Non turbentur innocentes, cùm falsis criminibus appetuntur, cum oppressa iustitia traduntur in carcerem: visitat Deus & in carcere suos, & ideò ibi est plus auxilii, vbi est plus periculi.*

Nec ab hac Sententia discedit ipse Sanctus, Susanæ, in sua defensione, silentiū laudans; ipsumque *magnum, & negotiosum* appellans. *Quò plus egit tacens, quàm si esset locuta. Tacendo enim apud homines, locuta est Deo, nec vllum maius indicium Castitatis suæ invenit, quàm silentium. Conscientia loquebatur, vbi vox non audiebatur.* *Lib. de Officiis, cap.3.*

Præclaram silentii in calumniis servandi doctrinam tradit ipse AMBROSIVS de patientissimo Iob loquens, atque hæc, inter alia, scribens, vt nobis patientiæ thesaurum aperiat: *Laborabat Iob, sed sustinebat; & verborum ictus iuxta vulnerum onera portabat. Vidit eum Agonotheta suus de nube, & turbine, manum laboranti dedit, & obluctantes gravi lapsu cecidisse pronunciavit, victorem asseruit, Coronam detulit. Quid autem, pulchrius quàm ridere cum maledicitur nobis? Gaudere enim debemus, si aliena dicantur. Primùm quidem, quia volens inimicus aliquid dicere adversum nos, quo crimen affligeret, non invenit quod verum est, sed falsa pro veris composuit. *Lib.2. de Interpell. cap.3.*

Deindè (prosequitur) quia dixit ipse Dominus *in Evangelio* de huiusmodi criminatione, quæ innocentibus falsò irrogaretur propter iustitiam: *Gaudete, & exultate, quoniam merces vestra, multa est in Cælo.* Tacere ergo debet, qui recognoscit obiectum, nè vulnus exasperet, & scindatur cicatrix. Tacere & qui non recognoscit; audit enim alterius, non suum crimen. Quod si referat, suum facit: si tacet, retorquet, & conviciantem vulnerat. Tacere debet etiam ille, qui de memorata mercede presumit; non enim patitur præiudicium, cui non est iudicium. Et si fuerit prçiudicium in sçculo, non erit in Iudicio Dei. Deindè vt cognoscas, quia non præiudicat contumelia bonç conscientię audi, Sanctum Iob dicentem, locupletiorem vtique testem, quàm si Imperio Urbis Romanæ potitus esset: *Nunc obmutescam, & derelinquam: si nunc mihi præiudicium est, tunc a facie tua non abscondar.**

Et quidem calumnias, & iniurias nulla defensione pellendas, sed silentio, & patientia tolerandas egregiè suo exemplo docuit CHRISTVS DOMINVS, vt eruditè expendit laudatus AMBROSIVS, his verbis: * Sequitur admirabilis locus; quo subeundæ ęquanimitèr iniuriæ, moralis infunditur patientia pectoribus humanis. Accusatur Dominus, & tacet, & benè tacet, qui defensione nō indiget. Ambiant defendi, qui timent vivos. Non ergo accusationem tacendo confirmat, sed despicit, non refellendo. Quid enim timeret, qui non ambiret salutem? Salus omnium, suam prodit, vt acquireret omnium. Sed quid de Deo loquor? Susana tacuit, & vicit. Melior enim causa, quæ non defenditur, & probatur. Et hic Pilatus absolvit; sed absolvit iudicio, crucifixit mysterio. Verùm hoc speciale CHRISTI, illud humanum, vt apud iniquos Iudices, magis videatur voluisse, quàm non potuisse defendi.* *Lib. 10. in Lucam ad c.23. initio.* *Serm.14. de verbis Apostoli; & hom. 10. & 50.*

Tandem pro hac eadem doctrina, de silentio, & tolerantia in calumnijs, videndi S. AVGVSTINVS, & PELAGIVS, agentes, cum Præsulibus, quibus grave erat rectè munus suum implendo, pati calumnias; S. PETRVS DAMIANI, cum apud S. LEONEM IX. falsis criminationibus esset impetitus. Ex quibus manifestè deducitur præclarum exemplum, & documentum, quod laudati Sancti nobis exhibue- *Epist. 2. sub finem.* *Lib. 1. epist.4.*

¶ 6

buerunt de iniuriis, & patienter perferendis, ac tolerandis, Deo defensione relicta.

Nihilosecius à Sanctissimis Viris, istorumque doctrina alienum non fuit, imò ab illustrioribus virtutis professoribus frequentèr vsitatum, nobisque exemplo, ac litteris commendatum, quoties falsę calumniæ toleramia, & silentio, calumniatoris ardor, eiusque tenax æmulatio non cessaverit, nec à persequendo destiterit, defendendam tunc innocentiam, & lacessiti honorem ab huiusmodi imposturis vindicandum, præcipuè si huiuscemodi criminationibus impetitus Superiori Dignitatis gradu præluceat, cuius iniusta criminatio possit in subditis scandalosos effectus parturire.

Lib. 1. initio. Egregium huius veritatis nobis præbuit documentum ARNOBIUS, censens calumniæ impetus retundendos, eisque viriliter obsistendum, nè nostro silentio triumphare videatur improbitas. * Statui pro captu, ac mediocritate sermonis, contraire invidiæ, & calumniosas dissolvere criminationes: nè aut illi sibi videantur popularia dum verba depromunt, magnum aliquid dicere; aut si nos talibus continuerimus à litibus, obtinuisse se causam putent, victam sui vitio, non assertorum silentio destitutam.*

Epist. 63. Patrocinatur BASILIVS his verbis: *Quoniam ad calumnias tacendum non est, non vt contradicendo nos ipsos vlciscamur, sed nè mendacio inoffensum progressum permittamus, aut eos, qui seducti sunt, damno, quo afficiuntur, inhærere, sinamus; necessarium mihi visum est, & hoc omnibus proponere.*

Orat. in illud Pauli: Omne peccatū, &c. S. GREGORIVS NYSSÆNVS, docet luxuriam ipsa fuga vincendam, cætera verò peccata non aliter superanda, quàm eis viriliter reluctando, & inter hæc recenset calumniam, cui à nobis nullatenus permittendum, vt vires accipiat, sed potiùs debemus ei modestè, & fortiter adversari. *Tenditur arcus calumniæ, vtile est adverso fonte congredi cummendatio.*

Hom. de Fide Annæ. S. IOANNES CHRYSOSTOMVS expendens quæ Anna pro se respondit: *Ne des Ancillam tuam in faciem, in filiam pestilentem*, hæc habet: *Ancillam appellans se ipsam, multam adhibens curam, nè à Sacerdote malam referat opinionem: nec apud se dixit: quid mihi curæ est istius calumnię? ignoranter ac temere accusat, suspicatur vbi nihil erat opus. Mea conscientia pura esto, & omnes me traducant, sed Apostolicam illam implevit legem, quę iubet, vt provideamus bona, non tantum coram Domino, sed etiam coram omnibus. Atque omnimodo suspitionem depulit, cum ait: *Ne des Ancillam tuam in faciem, in filiam pestilentem.* *

Id pręclarè confirmat S. CYPRIANVS, cuius sunt illa verba, quæ *initio libri ad Demetrianum* repetiuntur; sic enim scribit: *Ob latrantem te, & adversum Deum, qui vnus, & verus est, ore sacrilego, & verbis impiis obstrepentem frequenter Demetriane contempseram, verecundius, ac melius existimans errantis imperitiam silentio spernere, quàm loquendo dementis insaniam provocare. Nec hoc sine Magisterii Divini Authoritate faciebam, cum scriptum sit *in aures imprudentis noli, quidquam dicere, ne cum audierit, irrideat sensatos sermones tuos.* Et iterum: *Noli respondere imprudenti ad imprudentiam eius, nè similis fias illi*: & Sanctum quoque iubeamus intra conscientiam nostram tenere, nec conculcandum, porcis, & canibus exponere, loquente Domino, & dicente: *Ne dederit Sanctum canibus, neque miseritis Margaritas vestras ante porcos, nè conculcarent ea pedibus, & conversi elidant vos.* Nam cum ad me sępe studio magis contradicendi, quàm voto dicendi venires, & clamorosis vocibus personans malles, tua imprudenter ingerere:::cum faciliùs esset, & leviùs turbulenti maris concitos fluctus clamoribus retundere, quàm tuam rabiem tractatibus coercere; certè, & labor irritus, & nullus effectus, offerre lumen cæco, sermonem surdo, sapientiam bruto: cum nec sentire brutus possit, nec cæcus lumen admittere, nec surdus audire. Hęc considerans sæpè conticui, & inpatientem patientia vicit, cum nec docere indocilem possem, nec impium religione comprimere, nec furentem lenitate cohibere, sed enim cum dicas, plurimos conqueri, quòd bella crebrius surgant

gant, quòd lues, quòd fames sæviant, quòdque imbres, & pluvias serena longa suspendant, nobis imputari, vltrà tacere non oportet, nè iam verecundiæ, sed diffidentiæ esse incipiat, quod tacemus, & dum criminationes falsas contemnimus refutare, videamur crimen agnoscere.*

Præclarè S. BASILIVS: *Tempus (inquit) esse tacendi, & tempus loquendi sermo est Ecclesiastæ. Et nunc igitur quoniã abundè sat silentii hactenus præcessit; opportunum deinceps erit, vt ad patefactionem eorum, quæ ignorantur, os nostrum aperiamus. Quandoquidem & magnus ille Iob multo quidem tempore calamitates suas cum silentio tulit, hoc ipso animi fortitudinem declarans, quòd in molestissimis afflictionibus constans perduravit: iam quando sufficienti cum silentio agonem illum admirabilem pertulerat, inque imo pectore dolorem perseveranter presserat; tùm tandem ore aperto ea locutus est, quæ omnibus notà sunt. *Epist. 79. quæ est ad Eustachiũ, Episcopum Sebasten.*

Et nobis igitur iam in tertium vsque silentii annum imitabilis visa est prophetia, & gloriatio illa qua dicit: *Factus sum sicut homo non audiens, & non habens in ore suo redargutiones.* Quo circa in profundo pectoris nostri, dolorem, quem nobis incussit calumnia, inclusum tenuimus. Verè namq; calumnia virum humiliat, calumnia pauperem conturbat. Si ergo tantum est calumniæ malum, vt & perfectũ iam (perfectum enim appellatione viri significat ista Paræmia) è sublimi deiiciat, conturbetque pauperem; hoc est, qui magnorum adhuc dogmatum indignus est, quemadmodum, & Prophetæ videtur dicenti: *Forsan pauperes sunt, & propterea non audiunt. Ibo ad Optimates*: Ubi *pauperes* vocat, intelligentia carentes: (vnde liquet, quod eos qui iuxta internum hominem nondum absoluti, nec perfectam ętatis mensuram assecuti sunt, cõturbari, ac iactari Paręmia dicat.) Attamen silentio res tristes ferendas esse putavi, fore ratus, vt ipsis aliquando operibus veritatem edocentibus, non nihil corrigantur. Neque enim ex malitia aliqua, sed per ignorantiam talia contra nos dici arbitrabar. Quoniam verò inimicitiam vnà cum ipso tempore magis invalescere video, & adversarios meos ab his, quæ initio sparserunt, nihil immutari; nec aliquam impendere curam, quo præteritis medeantur, sed magis illa repetendo obfirmare, & ad scopum, quem sibi ipsis initio pręfixerunt, composito gressu contendere, vt & vitam nostram affligant, & nominis nostri opinionem apud fratres callido commento polluant; iam mihi non videtur tutum, vt silentio me cohibeam amplius, sed subit animum meum illud Isaię dicentis: *Silui, num semper silebo, & feram?* Patiens fui, vt parturiens loquar; vtinam autem, & mercedem silentii assequamur, & potentiam quandam redarguendi recipiamus, vt dum eos, qui nos vituperant, redarguimus, acerbum illum adobruentis nos mendacii torrentem excitemus, quo & nobis dicere liceat: *Torrentem pertransivit anima nostra.* Et illud: *Nisi Dominus fuisset in nobis, cum insurgerent homines in nos, vtique vivos absorbuissent nos.** Idipsum confirmat *Orat. de invidia.*

Huic Sanctorum Patrum Sententię subscribit præclarus ille Galliarum Primas, Rhemensis Episcopus HINCMARVS, qui volens Regem suum Carolum Calvum ab aliquibus calumniis, & sceleribus apud Summum Pontificem Adrianum II. falsò ipsi adscriptis vindicare, vt ostenderet, quàm sibi licitum esset illius defensionem suscipere, adduxit CHRISTI exemplum, qui dictus Samaritanus, & Demonium habens, hoc secundum reiecit, & primum, quia secundum subiectam materiam verum erat, admisit. Prędicti Præsulis verba audiamus. * Quod recognovit, tacendo concessit, & patienter repulit, quod dictum fallaciter audivit, dicens: *Ego dæmonium non habeo.* Cuius pro modulo nostro in hoc exemplum sequuti, qui non dedignatus est, ex ratione ostendere, se peccatorem non esse, qui ex virtute Divinitatis poterat peccatores iustificare; de iis, quæ in nobis non recognovimus, humiliter, & patienter, apud Paternitatem Vestram nos excusavimus: nè si penitùs taceremus, tales quales denotabamur, tacendo, & consentiendo, esse nos fateremur, & quasi confessi, & nostra confessione convicti iudicaremur.*

Insignis ille apud Antiquos Vir PETRVS CELLENSIS ABBAS, postmodum

Car-

Carnotensis Episcopus : *Vterque (inquit) peccat, & qui mentitur in sui accusatione, & qui dedignatur falsa obiecta, vera relatione diluere. Reproba humilitas est, plusquam in corde tuo sentias, vanè te dejicere; detestanda præsumptio famam suam negligere, & suspicionis nævum non abolere.*

Lib. 5. Epist. 13.

Sed nec silentio pręmenda, quæ pręlaudatus HINCMARUS, Rhemensis Antistes scripsit, affirmans, se multa ab Hincmaro Iuniore perpessum : *Mox telum falsitatis, scuto veritatis respondendo rejeci: quæ animi dolore compunctus, nō amaritudinis livore stimulatus dico, sciens Capiti, ac Salutari nostro, mendacitèr multa fuisse obiecta: sed & productos adversus eum falsos testes fuisse. Nam & Romanæ Sedis Pontificibus Damaso, Sixto, & Leoni III. verùm & aliarum insignium Ecclesiarum Præsulibus Athanasio scilicet Alexandrino, Ioanni Constantinopolitano, Cæcilio Carthaginensi, Sanctitate Fidei, & opperationis, atque scientiæ doctrina præclaris, nec non & quàm plurimis alijs venerandis Episcopis, ab hominibus invidis, & eorum locum, ac bonæ opinionis famam obtinere volentibus, sed non habere meritum illorum studentibus mortalia, & nefaria crimina falsò impacta, & vsque ad Ecclesiastica iudicia, & cognitionem publicam fuisse perducta, legimus : Sunt enim huiusmodi viperæ nequitiæ homines, qui licet priùs eorum mentes propria rodat invidia, in hoc tamen suas tegere posse iniquitates putant, si alios infamia modo quolibet maculare curaverint, quorum criminationes iidem Viri Sancti patientissimè toleraverunt, & constantissimè, adiuvante Domino, revicerunt. Et horum (sicut scriptum est) intuens exitum conversationis, fidem mihi nec esse est imitari.*

In Opusculo sexdecim SS. Capitulorum.

Quarè est ò providum fuerit aliquorum Sanctorum Consilium, qui vt sese in humilitate, & patientia exercerent, ac maiores in his, aliisque virtutibus progressus facerent, illatas iniurias patienter tulerunt; sancta nihilominùs fuit aliorum Prudentia, & Doctrina, qui quoties vident, calumniatores non aliquam ex huiusmodi silentio vtilitatem haurire, nec ęmulationis malitiam comprimi, sed potiùs eorum audaciam nostra tolerantia augeri, & in innocentiam vehementiùs invehi, tunc Dei, & proximi Zelo æstuantes sanctissimè nos exemplo suo instruunt Apologias texere, & calumniæ viriliter obniti, nè ea, quæ inimicorum improbitas callidè machinatur, nostro silentio approbare videamur.

Vndè quamquàm Honorius, si modò communi spiritu frueretur, ob præclaram suam modestiam, & Sanctitatem, vellet innocentiam suam æmulorum improbitate læsam, ac tàm iniqua calumnia impetitam, Deo in Sacrificium offerre, falsæ accusationis impetus patienter sustinens, vt prædictos Sanctos, qui humilitatis, & mansuetudinis amore, opprobria dissimularunt, æmularetur attamen ipse Domus Dei Zelus, quo Regius Propheta concitabatur, dum inquit: *Zelus domus tuæ comedit me, &c.* nos, qui, estò immeriti, Episcopali charactere insignimur, vehementer impellit, nè tanti Viri probrum, quod in magnum Pontificiæ Authoritatis, & Ecclesiæ dedecus cedit, patienter feramus, aut aliquo pacto dissimulemus. Nobis ergo, pro nostri muneris debito, diligenter elaborandum, vt Honorii Pontificis honorem, iniquissimè lacessitum, à nefaria illa Monothelismi calumnia immunem demonstremus : & meritò; maximè cum in materia Fidei falsi criminis accusetur.

Psal. 68. v. 10.

Præclarum huius Veritatis argumentum nobis suppeditat insignis ille Agatho Abbas Sanctitatis fama conspicuus, qui turpitudinis falsò accusatus, quidquid æmulorum improbitas contra illius honorem confinxit, eximia patientia, singularique silentio sustinuit; ferre tamen non potuit, se hæreseos crimine insimulari, cuius rei rationem reddit his verbis: *Sermonem quem obiecistis de hæresi, non potui sustinere, & valdè abominatus sum : quia hæresis separatio est à Deo: hæreticus enim separatur à Deo vivo, & vero, & coniungitur Diabolo, & Angelis eius. Alienatus enim à CHRISTO, iam non habet Deum, quem exoret pro pecatis suis, quia ex omni parte periit.*

Lib. 5. Vitæ Patrũ, libel. 10. n. 10.

Ad hoc alludit D. HIERONYMUS, dum patientiam in hæreseos calumnia, stultitiæ damnavit. Idipsum censuit Antiquus ille Scriptor RVFFINUS, qui

Epist. 61. quæ est ad Pãmachiũ

qui eodem S. Hieronymi sæculo floruit, siquidem in vna è suis invectivis silentium ad omnes calumnias, præterquam circa Fidem, commendat: * Stultum est (inquit) frustrà infamiam sustinere. Objicitur ei crimen, cuius non habet conscientiam. Ergo crimen quod totum pendet in verbo, neget confidenter, ac liberè faciat invidiam adversario suo. Eàdem audacia, qua ille insimulat, hic defendat: cumque omnia dixerit, quæ valuerit, quæ proposuerit, quæ suspicionibus carent, si perseverat calumnia, conserta manu in ius trahat. Nolo in suspicione hęreseos quemquam esse patientem, ne apud eos qui ignorant innocentiam eius, dissimulatio conscientia iudicetur, si taceat.* *cōtra Ioānem Ierosolymitanum. Lib. 1. Invectio.*

Cum igitur videamus Honorianæ Fidei puritatem, ab iis, qui illius nomen Monothelismi nota fœdatum falsò in VI. Synodo reposuerunt, impiissimè commaculari, non possumus, tàm iniquam persecutionem silenter ferre, nec nosmet ipsos continere, quin illum quem gloriosum Christianę Religionis, ac Catholicę Fidei Patrem veneramur, ab impia illa impostura vindicemus multorum Sanctorum vestigia prementes, qui ad hanc defensionem suscipiendam suo nos præclaro edocent exemplo.

Nec obstat; quò magis ab hæresi vindicetur Honorius, eò minùs illius famę consuli, vtpotè qui defensione videatur egere: non inquam obstat; nam experientia oppositum manifestè convincit; multis enim Sanctis, hęreseos maculam adscriptam legimus, nec ideò defuisse alios, qui eos ab huiusmodi iniuria defenderent, quo eorum innocentia purior apparuit, & nomen gloriosiùs effloruit, vt ex sequentibus exemplis exploratum habetur.

S. GREGORIUS, Neocæsariensis Antistes, *Thaumatûrgus* Antonomasticè dictus, Sabellianismi accusatus fuit quòd in Disputatione de expositione Fidei adversus Ælianum dixisset: Patrem, & Filium, iuxta mentis quidem considerationem duos esse, Hypostasi verò vnum, vt refert S. BASILIUS. Adeò autem huiusmodi Sabellianismi criminatio invaluit, vt aliqui nè tantum virum, quem S. Gregorius Nyssęnus egregiè commendat, tam fœdi erroris reum faterentur, dubitare cęperint, an prædicta Fidei expositio legitimus fuerit S. Gregorii Neocæsariensis fœtus. At S. Basilius, vt tantam calumniam à Sanctissimo illo Viro depelleret, sese acerrimum illius propugnatorem exhibuit affirmans S. Gregorium illa ipsa duriuscula verba, ob quæ Sabellianismi insimulatus erat, protulisse, addit tamen Gregorium ex sua Sententia non fuisse ita loquutum, sed inter disputandum cum adversario, ad hominem egisse, & modos eius loquendi nonnullos, ac nominatim istum vsurpasse, tantumque absuisse, vt Sabellii errorem foverit, vt potiùs ipse re vera apud suos, huiusmodi Sabellianismi errorem extinxerit. *Epist. 64.*

Nec quod ipse Gregorius dixit, Patris nempè, & Filii Personas esse *Hypostasi* vnam, à Catholico sensu abhorret: illo enim ævo per *Hypostasim* inter Grecos designabatur essentia, & substantia Divina, in qua Patrem, & Filium vnum esse, Catholicorum nullus dubitauit. Et quidem S. Gregorium per vnam Hypostasim, vnam essentiam, sive substantiam intellexisse, apertè innuit S. HIERONYMVS, dicens: *In tota sæcularium litterarum schola *Hypostasim*, idipsum sonare, quod *Vsiam*. Quod apud Paulinum Thessalonicensem videri potest, cum, enim Acacius ad Cyrillum vnicam in Deo *Hypostasim*, id est *essentiam* posuisse, testatur. *In Epist. ad Damasum de voce Hypostasis. Epist. 15.*

Idemque refert AVGVSTINUS. Post varias tandem Gręcos inter, & Latinos controversias, contendentibus illis *Hypostasis* nomine essentiam, & substantiam, istis verò solam personam eo nomine significari, Græci tractu temporis partim à Magno illo Catholicæ Fidei Zelatore Hosio Cordubensi Episcopo, qui à Conciliis, quibus adfuit, egregiis laudum encomiis effertur, edocti, partim à S. Athanasio instructi, depositis litigiis circa corticem huius vocis *Hypostasis*, plures in Deo *Hypostases*, id est personas, & vnicam Essentiam agnoverunt; sicut & Latini plures personas, sive subsistentias, & vnicam substantiam confessi sunt; cum priùs multas in Deo substantias profiterentur, cum S. Hilario. Huic vltimæ viæ de- *Lib. 3. de Trinitate. c. 8. & 9.* *Lib. de Synodis in fine Canonum Concilii Syrmien.*

De Scriptoribus Ecclesiast. in Gregorio. defendendi S.Gregorium Thaumaturgum subscribit etiam Cardinalis BELLARMINVS.

S. DIONYSIVS ALEXANDRINVS, quamvis Sabelii adhuc spirantis Hæresim acritèr impugnaverit, cum tamen in illam vehementius obniteretur, & adorandæ Trinitatis Personas accuratiùs distinguere vellet, contrariam in partem inclinare visus quasi Divinas Personas non modò ad invicem distingueret, sed etiam divideret; vndè factum est, vt aliqui eum in materia Fidei fuerint calumniati, siquidem Pentapolitani eum tamquàm violatæ Fidei reum ad Dionysii, Romani Pontificis Tribunal detulerunt, qui Concilium ea de causa Romæ congregavit, in quo Romanus Pontifex aliique Episcopi, Alexandrinum Antistem monuerunt, vt accuratam de sua Fide rationem redderet. Huius rei testis locupletissimus est S. Athanasius *in Epist.* de sententia Dionysii Alexandrini contra Arianos, vbi Historiam ab origine repetit. Quòd verò S. Dionysius Alexandrinus in crimen Arianæ impietatis, id est erroris, quem Arius postea disseminavit, sit coram Dionysio Romano Pontifice adductus, ipse S. Athanasius attestatur.

Nihilominus, estò S. Dionysius fuerit apud tàm Supremum Tribunal adeò acriter accusatus & in eo coram tot Sanctis Patribus *Arianorum Fons* appellatus, non defuerunt Sanctissimi, & Eruditissimi Viri, qui illius Patrocinium, & defensionem susciperent, vt RVFFINVS (quem S. Paulinus egregiè commendat) dum dixit, quæ occasionem calumniæ in Dionysium præbuerunt, fuisse ab Hæreticis, in eius opus infarta; cui affinis est evasio ab aliis excogitata, vt insinuat S. BASILIVS, librarios, scilicet, inter scribendum Dionysii scripta interpolasse.

Lib. de adulterat. lib. Orig. Epist. ad Severum. Lib. de Spirit. Sancto, c. 39. In Epist. contra Arrianos.

At S. ATHANASIVS Catholicum S. Dionysii sensum acerrimè propugnavit. Et vna è præcipuis rationibus, quæ eum ad huiusmodi defensionem permoverunt, fuit Apologia, quàm ipse S. Dionysius pro sua Doctrina, & contra errores, non modò Sabellii, sed etiam Arii, contexuit, vt videri potest, in Epistola quàm de illius sententia, scripsit ipse Athanasius, vbi relata prædicta in S. Dionysiũ accusatione, apud Dionysium, Romanum Præsulem facta, hęc subdit. *Re comperta, Alexandrinus simul & contra Sabellii Sectatores, & Arii Dogmata Volumen composuit, vbi ęquales, sed tamen contrarias Hæreses esse docet in Sabellii Dogmatibus, & Blasphemiis eorum, qui dicunt, Dei Verbum opus, vel creaturam esse (qui Arii error fuit;) postulavitque à Romano Pręsule, vt obiecta sibi indicaret. Quibus acceptis, opus edidit sub nomine Elenchi, & Apologiæ, vbi sceleratam officinam CHRISTI rebellium redarguit, & quo pacto hanc infamiam contra ipsum excitarint, demonstrat.*

Et paulò infrà sic prosequitur. *Quod autem ad Pręsulem Alexandrinum attinet, ex Apologia eius satis apparet, eum non illius esse sententiæ, cuius isti dicunt fuisse, aut quidquam pravarum opinionum Arii accepisse. Imò potius scripta illius efficacitèr demonstrant calumnias esse, quibus vulgo impetitus sit. Non enim rixandi animo, sed sui purgandi, Apologiam scripsit. Certè qui suam innocentiam purgat, quid aliud facit, quàm quod crimen diluit, & Arianos Sycophantas ostendit? Cęterum, vt ea ipsa innocentissimi Viri Apologia gravius confundantur, appareatque ipsos malitiosos, Dionysium verò ab eorum erroribus liberum, dabo operam, vt ipsius verba in medium proponantur, &c.*

Et relatis aliquibus peryodis, quas pro se affert S. Dionysius, istius verba expendens, sic scribit. *Hæc si ambiguo dicta fuissent haberẽ interpretatione opus. Nunc quia evidenter dicta sunt, & subindè ab eo repetita, est cur Arius dentibus strideat, cum suam Hæresim à Dionysio subrui videat. (Et infrà:) Illi verò sola suspicione ducti, quod putarent Dionysium Arianicè sentire, hanc famosam calumniã de eo sparserunt.*

Adductis insuper aliis verbis ex prædicta S. Dionysii Apologia, sic Arianos vrget Athanasius. *Quis igitur hæc audiens, eos suspicatores Dionysium Arianæ sententiæ esse, non bono iure, furoris insimulaverit? Ecce per hæc propalàm omnem eorum Hæresim rationibus veritatis conculcat. (Et infrà:) Porrò quod dicunt alienum Filium esse à Patris substantia, prorsus supplodit (Dionysius) cum dicit, consubstantialem Patri esse Filium.*

Hæc

Hæc,aliaque Dionysii verba expendens ipse Athanasius,iure optimo admiratur audaciam, qua Ariani conantur, prædictum Sanctum pro se stare,eisque favere, vt apertè patescit, in id totus incumbens, vt eius Authoritatem Arianis eripiat, eumque ab ipsorum errore vindicet; & præter alia, quæ iam à nobis suprà laudata sunt, hæc mirabundus scribit. * Meritò igitur Hæreticorum improbitatem stupeas, quòd Dionysium, dicentem Filium esse Patri consubstantialem, secum affirment eiusdem esse sententiæ, & in orbem bombis circum strepentes, veluti culices mussitent, non rectè à Synodo Consubstantialitatem inductam esse. Si enim illis Dionysius est amicus, nè negent sententiam sui gregalis; & si rectè esse dictum putant, cur se de Dionysio eamdem vocem vsurpante, quasi de suffragatore suæ sententiç venditant? cum ille ista non obiter tractet, sed scriptis in id iam antea Epistolis, tum eos, qui eum notaverant, quasi Patri Filium consubstantialem esse negasset, mendacii coarguit, tùm eos, qui illum suspicati fuerant, quasi Verbum esse conditum dixisset, à se excutit, & profligat,docens se nequaquam, ita vt illi arbitrar tur,sensisse, sed voces eas in illum vsum adhibuisse, vt ostenderet, non Patrem esse, sed Filium, qui creatum,conditum,& factum corpus induerit.* Hucusque Athanasius.Huic tam præclaræ,ac planè mirificæ defensioni,qua S. Athanasius, D. Dionysium Alexandrinum ab impacta calumnia immunem reddidit, supervacaneum videtur aliquid,pro dicti Sancti puritate sincera addere.

Ex Epist. seu veriùs lib. quem de Dionys. Sententia contra Arianos edidit.

Similiter Imperatori Constantino Magno Arianismus obiectus est; vndè à SEVERO SVLPITIO, & RVFFINO, apertè traditur,eum, iam iam moriturum in Arianum dogma declinasse. Id autem, sicut & alia,quæ alii Authores referunt, falsum esse,& apertam calumniam involvere,manifestè ostendunt multi Sancti, gravissimique Authores,qui pro illius honore, & Fidei puritate certarunt. Quod & Ecclesia Græca confirmat, dum eum Sanctum agnoscit, eoque nomine in suo Menologio commemorat 21. *Maii*, & *inter Reges Apostolum* appellat. Multi insuper Sancti Patres eum iam vita functum, à Pietate & recta Fide commendarunt, vt Sanctus Athanasius, qui teste THEODORETO agens cum Constante,Constantini filio,eum hortatur,vt Patris exemplo Catholicam Fidem,Arianorum impietate labentem,fulciret.

Lib. 2. historiæ. Lib. 1. c. 17. Et in Chronic. S. Hierō. Anno Constantini 31. Lib. 2. histor. cap. 5

Ipse etiam Constans Constantio fratri, Arianorum fautori scribens illi suassit, vt paternæ pietatis hæreditatem integram,inviolatamque servaret, & memoria teneret, Constantinum sua pietate Imperium stabilisse.

Plerique etiam Sanctorum Patrum de Imperatore Constantio queruntur, quod à sui Patris Constantini Imperatoris Religione, Pietate, & Fide degenerasset, quos inter Sanctus Athanasius conqueritur, quòd cum Constantinus Arium periurii compertum, & in Concilio damnatum pro hęretico habuisset, Constantius tamen,à Patris vestigiis recedens, Arianos complecteretur. Ideò S. HILARIVS eum vocat *Divinæ Religionis hostem, & rebellem paternæ pietatis hæredem.* Eadem est, S. EPIPHANII de Constantio querela, quòd cætera bonus, à recta, & integra Constantini Patris Fide recessisset.

Epist. ad Solitariā vitam agentes. Lib. 1. adversus Cōstantium. Hæres. 69

Pro eadem integra Imperatoris Constantini Fide pręclarè facit, quòd Pontifex LIBERIVS Constantio scribens, Constantinum iam vita functum *Beatum* appellet, eodemque titulo eum condecorarint, S. FVLGENTIUS, S. ATHANASIVS, & S. ARTEMIVS Martyr sub Iuliano,illum à spurci Apostatę calumniis defendens. Ex quibus efficax eruitur argumentum ad evidenter probandum, Constantinū,integra, inviolataque Fide præluxisse,incredibile enim videtur Viros adeò illustres, pręclaraque Sanctitate conspicuos, Constantinum *Sanctum*, *Beatum*, vel *Beatæ memoriæ Virum* vocaturos, si ille in vltima vitę suæ periodo Ariana impietate vel levitèr fuisset infectus.

Lib. 2. de Veritate Prædestin. Orat. 1. contra Arian. & Apologia ad Const.

Nec obstat, Eusebium,aliosque oppositum sensisse, nàm S. Hieronymo, Ambrosio, ac Theodoreto impositum est, vt Baptismum sub vitæ finem Constantino, Nicomediæ ab Eusebio Nicomediensi Arianorum Principe collatum existimarent, cum Eusebius Cæsariensis inexcusabilitèr Arianus fuerit, vt latè prosequitur EPIPHANIVS DIACONVS, BILLIVS. Imò, & S. Hieronymus eum Arianæ fa-

In Synodo II. Nicæna. Act. 6. Lib. observat. Sacrar. cap. 27. & 29.

ctionis

ctionis. Signiferum, atque adeò inter Arianos primarium dixit. Non est igitur Eusebio aliquid Arianis favens narranti, quidquã Fidei præstandum. Vide pro Baptismo Constantini, Romæ celebrato in Ecclesia, quę Baptisterium Constantini ostentat insignibus eius per Baptismi tempus operibus illustrata, fusè pertractantes REGINALDUM POLUM EUGUBINUM, BARONIUM, GALESINUM, & ex multis COCCIUM, & ut probat NICOLAUS SANDERUS, ex Damaso in Fœlicis Papæ vita, ea de Baptismo Nicomediensi per Eusebium Arianum narratio, non in Constantinum Patrem, sed in Constantium Filium cadit.

Lib. 2. de Donat. Cõstant. à n. anno 324. In fine notarum ad Histor. Sulpit. Tom. 1. l. 7. art. 9. Lib. 7. de visib. Monacorum. 88. In Epist. ad Solit. vitam agent.

S. EUSTHACHIUS ANTIOCHENUS non minùs sub Imperatore Constãtio, Sabellianismi notatus fuit, & ut talis impugnatus ab Arianis, qui omnes Catholicos, ac præcipuè primarios Consubstantialitatis Patris, & Verbi propugnatores, inter quos erat S. Eustachius, tamquam Sabellianos vexabant. At nefariam istam calumniam, à Sanctissimo illo Viro eruditè propulsarunt, non modò S. ATHANASIUS, & S. Hieronymus, qui Eustachium clarissima tuba bellicum contra Arium cecinisse testatur: sed etiam S. Ioannes Chrysostomus, qui eum plena laudatione exornavit. Tantum autem à Sabellianismo abfuit, quantum eius calumniatores à mentis sanitate, & veracitate.

S. MELETIUM, ab omnibus Græcis summis laudum Encomiis concelebratũ, Sabellianæ Hæresis reum fecerunt Ariani, quòd unam in pluribus personis substantiam agnosceret, & ob istud comentitium crimen Sede sua depulerunt. At pro Catholica illius Fide acriter steterunt S. GREGORIUS NYSSENUS, S. IOANNES CRYSOSTHOMUS, S. GREGORIUS NAZIANZENUS, & S. BASILIUS, qui omnes eum Catholicum Consubstantialitatis Patris, & Filii contra Arianos Afferrotem clarissimè ostendunt.

In menodia. Orat. de eo. Carmine de vita sua. Epist. ad Terent.

S. BASILIUM insectati sunt Ariani, pręcipuè Eustachius Sebastenus, & alii qui ei Christianam Fidem ab ipso violatam obiiciebant, & ob tres substantias, pro Concione propositas eum *Thritheitam* vocabant, & tamquam de Spiritus Sancti Divinitate malè sentientem, variis calumniis obruerunt. Cumque aliquando glorificationem illis verbis absolvisset: *Gloria Patri per Filium*, vel *cum Filio* (quo modo Ariani Glorificationis Hymnum finiebant) ab aliquibus Arianus habitus est. Illibatam tamen istius Sancti Fidem apertè demonstrat S. GREGORIUS NAZIANZENUS, censens esse meram calumniam, quid quid ei adscribitur. Ab eadem Arianismi criminatione eum tuetur S. GREGORIUS NISSENUS, & S. ATHANASIUS illum contra oblatrantes sepè propugnat. Ipse etiam S. Basilius impositas sibi circa Fidem calumnias strenuè refellit, ut calumniam Eustachii *Epist. 54. 75. & 79.* calumniam verò Thritheismi Orat. adversus Sabell. & alia, qua reiicit blaterantes quòd Catholici tres Deos constituant. Suam etiam rectam Fidem de vera Spiritus, Sancti Deitate exponit. Tandem se in Catholico sensu dicere potuisse: *Gloria Patri cum Filio*, vel *per Filium*, quamvis Ariani eadem verba usurpantes Hęretici essent, pręclarè illustrat.

In menodea S. Basilii. In Paneg. eiusdem. In Epist. ad Ioannẽ, & ad Pallat. Epist. 78. & Libel. de vera, & pia Fide. Lib. de Spiritu Sancto, cap. 4. 8. 25. 27. & 29. In eius monodia. Centur. 1. cap. 65.

Ex Elogiis quibus Sancti Patres D. Basilium, tàm vivum, quàm vita functũ eiusque Doctrinam unanimi consensu efferunt integrum posset quisque volumen conficere. *Auream Doctrinæ Lusciniam* vocat S. GREGORIUS NYSSENUS. Secundas post Apostolos partes solum tẽpus dedisse Basilio, scribit idem: *Os CHRISTI columnam Ecclesiæ, magnum Patrem nostrum* appellat HESYCHIUS. Nullus tamen D. Basilii Encomia, quoad illius Fidem, & Doctrinam, uberiùs celebravit, quàm S. Gregorius Nazianzenus, & S. Ephren, in Basilii laudatione.

S. Gregorius Nyssenus D. Basilii Frater, Origenis erroribus notatus est, præcipuè de concessa Dęmonibus, & damnatis liberatione à suppliciis, post temporalem expiationem. At illum à nefaria ista calumnia patrocinio suo eripuit S. GERMANUS, Patriarcha Constantinopolitanus, asserens, meram esse imposturam: quòd ut luculentiùs ostenderet, librum edidit, cui hunc titulum fecit: *Retribuens, & legitimus*, quo probat, rependi hominibus prout vixerint, nec superesse damnatis spem ullam se à suppliciis liberandi, idque S. Gregorium Nyssenum sexcentis locis

tradi;

tradidisse, egregiè confirmat, teste Photio. Idem insuper S. Germanus, D. Gregorii Nysseni Sanctitatem, & Doctrinam multis illustrat præconiis, quę illibatam illius Fidem præclarê demonstrant: eum enim vocat *Virum Doctrina singularem*, & *eloquentia insignem, claraque Sanctitatis existimatione per omnium ora decantatum*, omniaque illius scripta ab Hęretica labe libera esse, testatur. *In Breviculo illius lucubrat. S. Germanii Codice 233.*

Verùm non solùm Sanctus Germanus, sed etiam S. Vincentius Lyrinensis, Sanctitate, & Fidei Zelo insignis, egregiam Catholicæ Fidei puritatem, quæ in S. Gregorio Nysseno effulsit, miris laudibus extollit; ait enim; eum fuisse *Fidei, conversationis, integritatis, & sapientiæ merito, fratrem S. Basilio dignissimum.* *In Commonitorio.*

EPIPHANIVS Diaconus de eo loquens, sic effatur: *Gregorius Nyssensiū Episcopus, quem omnes *Patrum Patrem* vocant, &c.* Prædictus etiā Gregorius, tamquàm vnus è præcipuis, & acerrimis Catholicę Fidei propugnatoribus collaudatur ab Imperat. Omnia autem ista præconia, vnà cum laudibus S. Gregorii Nazianzeni eum summè Catholicum commendant, & quamlibet oppositam suspicionem excludunt. *In 7. Synodo, Act. 6. Part. 5. Lib. 3. de Fide Catholica. Cod. in Theodos.*

S. Gregorius Nazianzenus, cum in Arianorum, & Macedonianorum errores acriter inveheretur, adeò eorum in se odium, ac diram rabiem concitavit, vt eum in materia Fidei ausi fuerint calumniari. Nec solum prædicti Hæretici, sed etiam Apollinaristæ, CHRISTO animam rationalem negantes, quos ille potenter, simul & pereleganter convicerat, distracti in duos filios CHRISTI Domini calumniam ipsi confinxerunt, vt Gregorius Presbyter enarrat: tandemque plebem, sic in prædictum Gregorium commoverunt, vt eum lapidibus appetere non erubuerit. Nihilominus tamen à Sanctis Viris, qui solidam illius Fidem, veramque doctrinam agnoverunt, fuit singularibus encomiis exornatus, & à nefariis illis calumniis omninò immunis redditus. *In Basilii Monodia, & Orat. ad ipsum Nyssenum. In eius Actis.*

S. HIERONYMUS sic eum commendat: *Gregorius vir eloquentissimus, cui apud Latinos impar est, quo ego magistro glorior, & exulto.* S. AVGVSTINVS eum vocat *Magni nominis, & fama celeberrima illustrē Episcopum*, cuius, eloquia ingentis merito gratiæ, etiā in linguam Latinam translata, vsquequaque claruerunt. CASSIANVS sic eius laudes prosequitur: *Gregorius splendidissimum scientiæ, ac doctrinę iubar, qui cū olim iam vita functus sit, etiam nunc tamen Authoritate, ac Fide vivit: & cum olim iam corpore absit ab Ecclesiis, tamen voce, ac magisterio non recedit.* Mox *admirabilem Fidei Doctorem* appellat, & ex eo sumit testimonium, propositæ calumniæ omninò oppositum. *Lib. 1. cōtra Ruffinum. Lib. 1. cōtra Iuliā. cap. 5. lib. 7. de Incarnat. cap. 28.*

Pręclarè huc facit D. THOMÆ AQVINATIS Authoritas pro S. Gregorio Nazianzeno. Siquidē, de sententia ipsius agens, hęc asserit: *Quamvis contrariū non sit reputandū erroneum, præcipuè propter sententiam Gregorii Nazianzeni, cuius tāta est in Doctrina Christiana Authoritas, vt nullus vmquàm eius dictis calumniam inferre præsumpserit; sicut nec Athanasii documentis, vt Hieronymus dicit.* *1. p. q. 61. art. 3. in corp.*

Sed nec hanc invidiæ, & æmulationis tempestatem effugere potuit S. Hieronymus, cum non defuerint qui eum in materia Fidei reum fecerint; ipse siquidem se Sabellianismi accusatū fuisse fatetur. Nec solum Sabellianismi, sed etiam Manichęismi insimulatus est; cum enim Iovinianus coniugium Virginitati ęquaret, eumque S. Hieronymus fortiter, & strenuè refutasset, Virginitatem summopere extollens, visus est, cum Manichęis nuptias despicere, & improbandas censere, eòque increvit calumnia, vt Syricius Pontifex non rectam de illo opinionem conceperit. At adeò commendata est prædicti Sancti Doctrina, vt nullus Sanctus sit, illo posterior ętate, qui eam Catholicam non prædicet, nullum Concilium post illius obitum celebratum, à quo vt talis non suscipiatur, nullusque Pontifex, à quo tantus Vir huiusmodi calumnia notetur. Et quamvis tot Approbationibus suffulta non esset tanti Viri Doctrina, sufficeret certè, quod ipse pro se adducit, præcipuè dûm se ab imposito Sabellianismo purgans, hæc, inter alia, scribit:* Adversus Barbariem istius loci, versu cogor clamare vulgato. *Epist. 67. Epist. 77.*

Quod genus hoc hominum? quæve hunc tam barbarã morem
Permittit Patria? Hospitio prohibemur arenæ:
Bella cient, primaque vetant consistere terra, &c.

Quæ idcirco de Gentili Poëta sumpsimus, vt qui CHRISTI pacem non servat, pacem saltem discat ab Æthnico. Hæreticus vocor, *Homousion* prædicans Trinitatē, Sabellianæ impietatis arguor, tres subsistentes, veras, integras perfectasque personas, indefessa voce pronuncians. Si ab Arianis, meritò: Si ab Orthodoxis, qui huiusmodi arguunt Fidem, Orthodoxi esse desierunt; aut si eis placet, hæreticum me cum Occidente, hæreticum cum Ægypto, hoc est cum Damaso, Petroque condemnent. Quid vnum hominem exceptis sociis criminantur? Si rivus tenuiter fluit, non est alvei culpa, sed fontis.*

Si ipse Hieronymus fatetur, se idem, quòd Ecclesia Romana, contra Sabellium, sentire, nulla alia defensione indiget, quàm se ipso, suaque Catholica, atque ab Ecclesia accepta Doctrina.

Quoad 2. verò, Manicheismi nempè accusationem, satis superque se tuetur ipse Hieronymus, in Apologia quam edidit. Et quamvis huiusmodi Apologiam non texuisset, affatim huiusmodi suspicionis maculam, qua aspersus erat, abstergit *libro contra Iovinianum*, in quo sæpè contestatur, se Connubium sanctum, & thorum immaculatum non diffiteri, etsi pretium Virginitatis extolleret; de quo vide Baronium.

Epist. 51. & 52.

Ad annū 394.

Pro Catholica D. Hieronymi Doctrina silentio prætereunda non sunt præclara laudum encomia, quibus à CASSIANO vocatur: * *Catholicorum Magister*, cuius scripta per vniversum mundum, quasi Divinæ lampades rutilant. (Et *infra*:) Hieronymus, Vir, sicut maximę scientiæ, ita probatissimæ, purę que Doctrinę.*

Lib. 7. de Incarnat. cap. 26.

Eum etiam præclarè dilaudat CASSIODORUS, sicut & ENNODIVS, qui non dubitavit asserere, S. Hieronymum meliorem fore censendum S. Gregorio Nazianzeno, nisi eum S. Hieronymus Magistrum profiteretur. Egregia quoque sunt præconia, quibus eum, eiusque Doctrinam efferunt SARISBERIENSIS, dicens: *Qui eum hæreticum esse arbitrantur, insaniunt.* Et SEVERUS SULPITIVS, sic scribens: *Verè dixerim, Catholica hominis scientia, sana Doctrina est.*

Lib. 2. divinar. Lection.
Ad Faustum scribens.
Lib. 7. Polycrat. c. 10.
Dialog. 11.

Hi, aliique clarissimi Authores, quos brevitatis gratia omittimus D. Hieronymi Doctrinam summè Catholicam tuentur. Et certè huiusmodi defensione opus non erat, cum manifestè constet Ecclesiam, in plerisque Conciliis vsam fuisse tanti Viri Doctrina, ad oppositos Fidei errores penitùs extirpandos.

Tandem non defuerunt hæretici, qui Catholicam D. Augustini doctrinam commaculantes fulgentissimo Ecclesiæ Soli densissimas errorum tenebras offundere conarentur. Talis fuit Iulianus Pelagianus, qui, D. Augustinũ calũniari ausus est, quasi dixisset, nuptias à Deo institutas nõ fuisse. Calumniosa Iuliani verba refert ipse AVGVSTINUS, vbi adductis duobus Sacræ Scripturæ locis, pro Divina Matrimonii institutione, vt se à Iuliani calumnia defenderet, hæc scribit: *Absit vt in libro meo contra hęc Testimonia Divina iste aliquid legerit, sed vel non intelligendo, vel magis calumniando, in alium sensum conatur detorquere, quod legit, &c. Et infrà in eo autem libro defensio est potiùs, quàm reprehensio nuptiarum.

Lib. 1. cõtra duas Epist. Pelag. cap. 5.

Et cum retulisset Iulianum sibi obiecisse Manichęismum, quasi dixisset nuptias, & magnum esse bonum, & magnum malum, sic in eum invehitur.* Prorsus quid loquatur, ignorat, sive ignorare se simulat. Aut enim non intelligit, aut non vult intelligere, quid dicamus. Sed si non intelligit, præocupatione impeditur erroris, si autem non vult quid dicamus inteligere, pervicaciæ vitium est, quo suum defendit errorem.* Et *infra*: *Nos itaque nuptias bonum dicimus esse, non malum. Sed sicuti Ariani Sabellianos nos esse criminantur, quamvis non dicamus, vnum eundem esse Patrem, & Filium, & Spiritum Sanctum, quòd Sabelliani dicunt; sed dicamus vnam, eandemque esse naturam Patris, & Filii, & Spiritus San-

Lib. 2. de nuptiis, & concupiscentiis, cap. 23.

Sancti, quòd Catholici dicunt, ita Pelagiani nobis Manichęos obiiciunt; quamvis non dicamus malum esse nuptias, quod dicunt Manichæi; sed dicamus malum primis hominibus, id est, primis coniugibus accidisse, & indè in omnes homines pertransisse, quod dicunt Catholici. Sed sicut Ariani, dùm Sabellianos fugiunt, in peius aliquid inciderunt, quia Trinitatis ausi sunt, non personas discernere, sed naturas: Ita Pelagiani, dùm Manichæorum pestem in perversum vitare conantur, de nuptiarum fructu ipsis Manicheis convincuntur perniciosiora sentire, credendo parvulos CHRISTO Medico non egere.*

Et quamvis D. Augustinus ob Doctrinæ soliditatem, & ingenii perspicacitatem maiori se defensore non egeat, nihilominus, quia Ecclesia, Concilia, & Sancti eum tuentur, eiusque Doctrinam magnificis elogiis deprædicant, quorum præcipua prælibabimus, omnia enim referre, impossibile iudicamus.

CONCILIVM FLORENTINVM sic eum commendat: *Augustinum illustrissimum Latinorum Doctorem, V. Synodus consecravit.* Nec minoribus encomiis, eum extulere alia Concilia, præcipuè TRIDENTINVM.

S. HIERONYMVS scripsit, se dilexisse habitantem in illo Dominum Salvatorem. Et cum Augustino loquens: *Macte (inquit) virtute in Orbe celebraris, Catholici te conditorem antiquæ rursus Fidei venerantur, atque suspiciunt.* *Epist. 25. ad Augustinum.* *In eadem Epist.*

Et rursus: *Certè (inquit) quidquid dici potuit, & sublimi ingenio de Scripturarũ Sãctarũ hauriri fontibus, à te positum atque dissertum est. Sed quæso reverentiã tuã, parumper patiaris me tuum laudare ingenium. Mihi decretum est, te amare, te suscipere, colere, mirari, tuaque dicta, quasi mea defendere. Certè in Dialogo, quem nuper edidi, tuæ Beatitudinis, vt dignum fuerat, recordatus sum.* *Epist. 30.*

S. COELESTINVS I. *Augustinum sanctæ recordationis virum pro vita sua, atque meritis, in nostra communione semper habuimus, nec vnquam hunc sinistræ suspicionis saltem rumor aspersit, quem tantæ scientiæ olim fuisse meminimus, vt inter magistros optimos à meis semper Decessoribus haberetur.* *Epist. ad Gallicanos Episcopos.*

GELASIVS I. Hieronymum, & Augustinum, *Ecclesiasticorum lumina Magistrorum* appellat. *Epist. ad Episcopos per Picenũ constitutos.*

Plerique Africanæ II. Synodi Canones, Augustinianæ Sententiæ sunt.

IOANNES II. *Augustinus (inquit) cuius doctrinam, secundum Prędecessorum meorum statuta, Romana sequitur, & servat Ecclesia, &c.* *Epist. 3. ad Senatores.*

CLEMENS VIII. in Actis Congregationis, habitæ coram ipso in controversia de Auxiliis Divinę Gratiæ, assignans rationes, propter quas statuerat, eam Disputationem ad normam doctrinæ S. Augustini de Gratia adstringere, sic tertiam proponit: *Cum multi Pontifices, & Prędecessores nostri, doctrinæ S. Augustini tàm fuerint assertores, ac vindices, vt quasi hæreditario iure eam in Ecclesia reliqui voluerint; æquum non est, vt patiar illam, hac hereditate privari.*

ALEXANDER VII. *Pręclarissimorum Ecclesiæ Doctorum Augustini, & Thomę Aquinatis inconcussa, tutissimaque Dogmata,* vocat. *In Brevi dato 7. Augusti anno 1660 ad Lovaniensem Academ.*

S. ALPIDIUS: *Habemus (inquit) ducem (nempè Augustinum) qui nos in ipsa veritatis arcana, Deo iam monstrante, perducat.* *Lib. 3. Augusti. contra Academ.*

S. PAVLINVS: *O lucerna dignè supra candelabrum Ecclesiæ posita, quæ Catholicis Vrbibus de septiformi lino pastum oleo lætitiæ lumen effundens, densas licet hęreticorum caligines discutis, & lucem veritatis à confusione tenebrarum splendore clarifici sermonis enubilas.* Ibidemque eum, *venam fontis æterni, & tubam Domini* appellat. *Epist. 31. ad S. August.*

S. PROSPER: *Tu autem, dilectissime, si verè de his quæstionibus instrui desideras, sicut desiderare te convenit, ipsis B. Augustini disputationibus cognoscendis impende curam, vt in confitenda Dei Gratia defecatissimam, ac saluberrimam Evangelicæ, Apostolicæque doctrinæ intelligentiam consequaris.* *Epist. ad Ruffin. c. vlt.*

Et iterum: *Viginti amplius annis, contra inimicos Gratiæ Dei Catholica acies huius viri (nempè Augustini) ductu pugnat, & vincit,: Vincit dico, quia non patitur respirare, quos vicit.* *In Præfat. lib. contra Collator.*

B. FOR-

In Exposit. Orat. Domin. B. FORTUNATVS: *Quicumque (inquit) Apostolo Paulo, id est, oculo Ecclesiæ, cum B. Augustino eius sequace, consonat, in eo ignorantiæ caligo non regnat.*

De Divin. Lection. cap. 22. CASSIODORVS: * Ipse etiam Doctor eximius, Beatissimus Augustinus, debellator hęreticorum, defensor Fidelium, & famosorum palma certaminum, in quibusdam libris nimia dificultate reconditur, in quibusdam sic est planissimus, vt etiam parvulis probetur acceptus; cuius aperta suavia sunt obscura verò, magnis Vtilitatibus farcita pinguescunt.*

In Præfat. Collectan. ex Libris S. August. EVGIPPIVS ABBAS: * Inter magnos Catholicæ Ecclesiæ Doctores, præclarum fuisse & esse, B. Augustinum, quis ignorat Episcopum? Quem divina eruditione mirabilem, tùm omnes Orthoxi in toto terrarum Orbe venerantur, præcipuè tamen Apostolicæ Sedis Antistites, scripta eius sua Authoritate firmantes, tanto maiori studio simpliciter amplexi sunt, quanto ampliori solatio eis se visos esse testantur. Nam contra multos hostes Ecclesiæ dimicantes, & maximè contra versipelles inimicos Gratiæ Dei, doctrina eius instructi, vel potiùs eadem illustrati gratia, semper extitere victores.*

S. AMOLO, Lugdunensis Antistes: * Sed iam audiamus D. Augustinum, quomodò & ipse post Apostolum præcipuus prædestinationis, & Gratię prædicator, hortetur Fideles ad studia pietatis, & instantiam Orationis, vt mereantur accipere præmium vocationis.*

Et *infrà*: * Audiamus itaque fideliter, & diligentissimè discamus in his brevissimis, & suavissimis Beatissimi Patris verbis, videlicet, quid sentiendum, & tenendum sit, iuxta certissimam Catholicæ Fidei regulam, de originali delicto, de libero arbitrio, de Gratia.*

Lib. de Tuendа veritate Scripturæ, c. 4. S. REMIGIUS cum sua Lugdunensi Ecclesia: * Graviter perculsi, & confusi animo, vidimus in eis, & Scripturę Sanctæ certissimam veritatem, & Beatissimorum Patrum, pręcipuèque S. Augustini reverendam, & in omni Ecclesia Catholica receptissimam Authoritatem, novo conatu, & ausu nimis temerario impugnari.*

Epist. ad Hincm. & Pard. S. PRUDENTIUS, Trecensis Episcopus, Hincmaro, & Pardulo hæc scribit: * Hoc primùm, præcipuèque vestram sinceritatem monens, & postulans, vt doctrinam Beatissimi Patris Augustini, omnium absque vlla dubietate doctissimi, Sanctarum Scripturarum Authoritati in omnibus concordissimam (quippè nullus Doctorum abstrusa earum scrupulosiùs rimatus, diligentiùs exquisierit, veriùs invenerit, veraciùs protulerit, luculentiùs enodaverit, fideliùs tenuerit, robustis defenderit, effusiùs disseminaverit) Vestri Pontificatus tempore, commento quolibet, impugnari non permittatis: quòd tanto cœlestis gratiæ munere donata existit, vt nullo cuiusquam conamine vllatenus evelli posit: cum illam, & Apostolicæ Sedis sublimitas, & totius Ecclesiæ Catholicæ vnitas, Authoritate concordissima approbarint, ac roborarint: adeò vt nullus ei singulariter, verùm Universitati Ecclesiæ Catholicæ cum ea, & in ea, queas anniti. (Et *infrà*:) Si enim S. Augustini doctrinam adversam Fidei Orthodoxę in quoquam conspiceret, nequaquam eam Romanę Ecclesiæ Antistes Venerabilis Innocentius, cum totius Orbis Episcopis suscepisset; neque prædictum memorabilem, suarum Epistolarum communitèr, privatimque Officiis affecisset; neque Successor eius Sozimus, eodem tramite corruisset; neque Bonifacius, eiusdem Apostolicæ Sedis Præsul Epistolas Pelagianorum sibi delatas ei ad respondendum misisset, aut responsionem eius quatuor libris editam probabiliter, atque honorabiliter suscepisset. Cęlestinus quoque memoratę Vrbis Episcopus quid contra Gallorum insaniam super eo eiusque doctrina senserit, ex Authoritate Apostolica Decretorum suorum, ita declarat.*

In Præfat. in Cant. Serm. 2. de B. Virg. Venerabilis ac S. BEDA, strenuissimum Gratiæ propugnatorem, dicit.

In Epist. 2. ad Corinth. S. ILDEPHONSUS *Audiant B. Augustinum, cui contradicere, fas non est.*

RE-

REMIGIUS ANTISIODORENSIS * B. Augustinus rerum obscurarum Subtilissimus indagator, inter ardua sine offensione decurrens, &c.* Epist. ad Arat. Diac.

HILARIUS, Arelatensis Antistes, D. Augustinum, Excellentissimum Doctorem, Defensorem Fidei, in divina meditatione semper assiduum, metu mortis intrepidum, destructorem Sacrilegorum, atque victorem hæreticornm, commendat. Epist. 77. ad Vgon. & Ser. 80. sup. Cant.

S. BERNARDUS * Ab his duabus columnis (Augustinum loquor, & Ambrosium) credite mihi, difficilè avellar; cum his me errare, & sapere, fateor.* Et iterùm de Augustino agens, asserit, eum *validissimum hæreticorum malleum* extitisse. Lib. 7. de Operito. Spirit. S. cap. 19.

RUPERTVS, Tuitiensis Abbas, S. Augustinum *Columnam, & Firmamentum* nuncupat *veritatis*. 7. part. Hi stor. tit. 8.

S. ANTONINVS * Quasi Sol refulgens, qui Dominus dicitur Planetarum, & Pater luminis, super omnia luminaria splendens, delectabilis oculis, ac per omnia respiciens: sic Augustinus Ecclesiam illustravit, gemma Doctorum, Pater Theologorum, suavis eloquio, omnes materias penetrando dilucidans.* Serm. 143

B. IORDANVS SAXO. * Quantum ad dictorum sufficientiam, quia nihil deest in libris Augustini, quod pertinet ad scientiam legis Divinæ. Vndè dicit Volusianus, scribens ad Augustinum: Vtcumque in aliis Sacerdotibus toleratur inscitia; sed cum ad Antistitem Augustinum venitur, Legi Dei deest, quiquid Augustinum contigerit ignorare.*

Ex hucusque dictis manifestè apparet, quòd quamvis tenax hæreticorum perfidia, ipsorumque sequacium audacia, omni semper ævo contenderit, celebriorum Ecclesiæ Patrum Doctrinam commaculare, Ecclesiasticorumque luminum splendorem extinguere, suos errores eis impiissimè adscribere intendens, suprema tamen Dei Providentia, vt gravissimo huic morbo occurreret, suavissimè disposuit, nè vllo vmquàm tempore deessent Sanctissimi, ac Sapientissimi Viri (vt *suprà* probavimus) qui eximia Doctrina huiusmodi calumnias propulsarent, quo illorum Ecclesiæ Doctorum nomen illustriùs efflorescerett, gloriosiùsque micaret. Quarè cum idem istud naufragium subierit Honorius Pontifex (illum quippè in materia Fidei Monothelitæ calumniati sunt, cum ipse omnium primus eorum errorem damnarit, vt infrà demonstrabimus:) Divino consilio factum est, vt eàdem illa tempestate prudentissimi apparerent Neptuni, qui Fidei Zelo, Sanctitatis, ac Doctrinæ tridenti, veluti pacifico maris sceptro, commotos adversus Honorium fluctus sedarent, densissimisque huiusmodi calumniæ nubibus fugatis, Veritatis Solem reducerent, vti luculentissimè fecisse comperimus S. Maximum Martyrem, S. Sophronium, Sanctissimumque Pontificem Ioannem IV. qui pro Honorio præclaram edidit Apologiam, aliosque plures, quos infrà advocabimus cap. 15. §. 2.

Nos igitur non sine ingenti dolore conspicientes pervicacem hęreticorum vesaniam, molestamque aliquorum Catholicorum contentionem in labefactanda Fidei integritate, quæ in tanto Pontifice illuxit, ad hæc vsque nostra tempora invalescere; vt Apostolicæ Sedis honori consulamus, & filiali, ac reverenti satisfaciamus obsequio, quo tenemur, qui veros Catholicos gloriamur, Cathedræ D. Petri nomen venerari, & tàm supremæ Dignitatis decori studere, ac sollicitè curare, nè tàm exitiosa impostura in eum, qui Supremum Orbis Christiani Thronum conscendit, tamdiù grassetur, nostro muneri non fecisse satis duximus, nisi tot Sanctorum Virorum vestigia prementes, qui in re non absimili, eos, quos æmulorum improbitas fuerat calumniata, ab illatis iniuriis vindicarunt, Honorii Pontificis Defensionem, quantùm nostra valuerit imbecillitas, susciperemus.

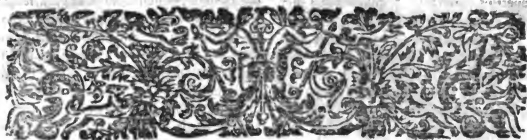
Hic, Benevole Lector, istius Tractatus scopus. Vtinam votis annuat DEVS; & hoc Apologetico Libro procul abactis densis oppositionum nebulis, quibus

hæreticorum; ſequaciumque inanes conatus Catholicam, & Apoſtolicam Doctrinam obnubilare contendunt, Honorianæ Fidei ſplendor, nonmodò in Occidente, verùm & in totum Chriſtianum Orbem meridiana Luce clarior, perenniterque effulgeat: * Obſtruatur ergo (vt S. GREGORIO I verbis loquar) Os loquentium iniqua, & omnis Hęreticorum Acies obmuteſcat; quia nullas vires habet mendacium, quod ipſius voce Veritatis invenitur deſtructum.* Vale.

In Pſalm. 5. Pœnit. ad verſ. 8.

LI-

LIBER APOLOGETICVS.

INVICTA HONORII I. IN FIDE Constantia ab impugnantium telis defenditur.

CAP. I.

RELATIS HIS, QVÆ Honorio opponuntur, nostra proponitur Assertio.

HONORII Pontificis illibatam in Fide Constantiam, hęresis calumnia, & Monothelismi nęvo infuscare contendunt Romanæ Cathedræ impij osores Magdeburgenses, Antesignano Nilo, Episcopo Thesalonicensi, qui vixit *anno huius sæculi* 1. & *lib.* 2. *de Primatu Papæ* apertè asserit: Honorium fuisse Hæreticum.

2 Magdeburgenses verò *Cent.* 7. *cap.* 10. & in posteriori editione *Cent.* 7. *cap.* 11. sic scribunt: * Cum Monothelitarum hæresis grassaretur, etiam ipse Honorius Pontifex, quem tamen somniant errare non posse, ea correptus est.* BLONDUS *Decad.* 1. *lib.* 9. *apud Gravinam* 2. *part. Tom.* 4.

3 Parùm obesset hæc iniqua iuratõrum Ecclesiæ hostium blatteratio, quorum testimonijs fidem derogat ipsa æmulatio, qua Romanam Ecclesiam incessantèr oppugnant, nisi talis fuisset eius Pontificatus, & illorum temporum calamitas, grassantibus vndique, & Ecclesiæ pacem turbantibus Monothelitis, vt in hac Historia, nube vetustatis obscurata, non desint etiam Catholici Authores, qui adversus Honorium stent, & quod magis est, suam opinionem Summorum Pontificum, & Generalium Conciliorum sequentibus Decretis fulciri intendant.

4 Sexta quippè Synodus OEcumenica Constantinopolitana III. celebrata *anno* 680. *Actione* 13. damnat Honorium, tamquam Hæreticum, & comburit eius Epistolas ad Sergium scriptas, & in sequentibus, repetit eius damnationem.

5 Septima etiã Synodus Generalis *anno* 780. celebrata, eidem Pontifici *Actione* 7. Anathema dicit, & inter cæteros Monothelitas, tamquam eiusdem criminis reum, collocat.

6 Idem decernit VIII. Synodus OEcumenica *anno* 868. in qua *Actione* 7. lecta fuit, & probata Epistola Concilij Romani, sub Adriano Pontifice scripta, vbi asseritur, fuisse Honorium iudicatum post mortem à Concilio VI. quia de hæresi accusatus fuerat, quod illius Epistolæ verbis

bis apertiùs patescit: * Romanum Pontificem de omnium Ecclesiarum Præsulibus iudicasse legimus, de eo verò quemquam iudicasse non legimus; licet enim Honorio ab Orientalibus, post mortem Anathema sit dictum; sciendum tamen est, quia super hæresim fuerat accusatus, propterquam solam, licitum est minoribus maiorum suorum motibus resistere, vel pravum sensum liberè respuere.*

7 Eamdem Honorii labem admittere, & condemnationem approbare videtur Leo II. Pontifex, qui VI. Synodum confirmavit, quippè *in Epistola ad Constantinum* missa, inter cæteros, quos anathematizat, etiam Honorii meminit, ibi: * Honorium (inquit) qui hanc Apostolicā Ecclesiā, non Apostolica Traditione lustravit, sed profana traditione, immaculatam Fidem subvertere conatus est, & omnes, qui in suo errore defuncti sunt, similitèr anathematizamus, & execramur.*

8 Aliqui pro eadem Sententia recensentur Catholici Scriptores; sed estò plures fuerint, ab illorum inutili nomenclatura supersedendum censuimus: quid enim ponderis, aut præiudicii fulciendę quæstioni adiicere potest singularis Scriptorum, & privata opinio, post recensita tria Generalia Concilia, & duorum Ecclesiæ Antistitum Adriani II. & Leonis ipsis publicè colloquentium, Authoritatem? Utiliùs igitur erit, ad horū interpretationem nos accingere, quibus expositis, prona, & facilis ad cætera via sternetur. Fateor equidèm Provinciæ, quam agredior, difficultatē, nec mihi ignotum est, plures magni nominis Viros in ea debellanda gloriosè insudasse, sed Divini Numinis auxilio, & Apostolorum Principis Petri, cuius almæ Sedis tuendo honori vigilias nostras dicamus, imbecillitas mentis nostræ fulcietur, vt expeditam semitam huius quæstionis labyrintho inveniamus, & ad Honorii Constantiam tuendam, non ignobiliora obveniant argumenta.

9 Vt expeditior proferendis pateat aditus, præmittendum censuimus 1. fontem, & scaturiginem condemnationis Honorii, ex VI. Synodo Generali originem ducere, in VII. quippè Synodo, non iterata causæ cognitione, condemnatur Honorius, sed illius VI. Synodi condemnatio recitatur, sicuti etiam in VIII. Synodo, hancque eamdem Honorii damnationem supponunt Adrianus Pontifex, & Pontifex Leo II. quarè præcipuum nobis in VI. Synodi Sententia explananda negotium est, à qua cęterę Honorij proscriptiones dimanant. Undè ad id tota devolvitur quæstio: an defacto fuerit Honorius à VI. Synodo condemnatus: & an iure, vel iniuria, fuerit inter Monothelitas adscriptus?

10 Præmittimus etiam VI. Synodum in his, quæ concernunt Fidei, & in eius Actionibus, Decretis, & Canonibus continentur, OEcumenicam, & legitimam fuisse, Generaliumque Conciliorum Sanctionibus ab Apostolica Sede approbatis, neminem Catholicorum salva Fide contraire posse: difficultatis igitur vertitur Cardo, in Autographi Conciliaris, quod communiter circumfertur, integritate: Vndè quærimus: An nomen Honorii legitimè, vel subdola Græcorum fraude, aliis Monothelitis iustè damnatis, insertum fuerit?

11 Pro CONCLVSIONE ergo statuimus: vtrumque verum esse, & certum, Acta scilicet Conciliaria VI. Synodi, viriata esse, Fideique puritatem in Honorio Pontifice semper enituisse.

12 Quod nedum Authoritate, tùm recētium, tùm illius ævi Scriptorū, & coniecturis, sed invictis rationibus demonstrare conabimur. Neminem enim latet, hęreticorum artem esse, Sanctorum Codices, sincerāque illorum veritatem, prout suis mendacijs fulciendis interesse potest, corrumpere, & interpolationibus variis fœdare, nec semel in Sanctorum, & Apostolorum scriptis egisse, latiùs alias probavimus, in Apologia pro Sanctis Clemente, & Zephyrino, quem Montani labem contraxisse, Hæretici calumniati sunt, sicuti Clementem promiscuam vxorum communionem approbasse.

13 Nec Sanctorum scripta tantum huiusmodi Harpiæ fœdarunt, sed & in Sacræ Scripturæ libros manus impias iniecerunt, vt iustè conquæritur TERTVLLIANUS acriter invehens in Asiæ Presbyterum, qui vt refert *lib. 3. de Baptismo, cap. 17.* Pauli nomine abutens, indigna tanto Apostolo exaravit, ibi: * Si quæ Pauli perperam (inquit) scripta legunt, exemplum Theclæ ad licentiam mulierum, docendi, tinguendique defendunt, sciant in Asia Presbyterum, qui

eam

eam scripturam construxit, quasi Titulo Pauli, de suo cumulans, convictum, atque confessum, id se amore Pauli fecisse, loco decessisse. Hunc autem librum in scriptum fuisse *Periodus Pauli, & Theclæ*, tradit Hieronymus de Scriptoribus Ecclesiasticis. *

14 Apostolorum etiam Acta, & vitas depravatas ab Ebione, testatur D. EPIPHANIVS *in Panar. hæres. 30.* *Quarè omnia, quæ illorum nomine scripta sunt, vt *Circuitus Ioannis*, *Circuitus Thomæ*, *Actus Andreæ*, *Actus Ioannis*, *Actus Philippi*, *Actus Petri*, *Actus Pauli*, tanquã erroribus consperſa gravissimis, latissimè refellit, & refutavit in Concilio Romano Gelasius Papa, & post, D. Athanasius, & Philaster.*

15 Manichæos huius generis commenta plura excogitasse, optimum testem advoco S. AVGVSTINUM, qui id tradit *lib. de Fide*, *contra Manicheos*, & Apostolorum nomine conscripsisse falsas Historias, vt Fidelibus imponerent, refert ibidem.

16 Vndè, cum capitale odium, ac immanis hostilitas, qua Ecclesiam, & Pontificiam Authoritatem insectantur Hæretici, eos in eam temeritatem sæpius adegerit, vt non modo prçclariorũ Sanctorũ, & Apostolicorum virorum scripta impiè corrumperent, suos errores sanctissimis illorum operibus ingerentes (vel suas hæreses illorum Authoritate commendandi, vel illorum splendorem hisce errorum tenebris temerè offusis obnubilandi, ac ingenti dedecore afficiendi causa) sed etiam, vt Sacratissimum, ac Sanctissimum Divinæ Scripturç Textum sacrilegè adulterarent; nihilmirum quòd dicamus, idipsum *in VI. Synodo*, quantumvis OEcumenica, contigisse; non enim infallibilior, certior, ac sacratior est illius, quam Divinarum Literarum, Sacrorum Scriptorum, Apostolorum, & Evangelistarum Authoritas. Si ergo cçca Hæreticorum rabies, & improbitas non abstinuit, ab inserenda Sacratissimis Divinarum Litterarum Codicibus suorum errorũ zizania, creditu iam difficile non est, nec venerandis VI. Synodi scriptis quoad Honorij condemnationem pepercisse, sed potiùs Conciliarium Actorum Autographum, quoad illam damnationem, corrupisse.

17 Idem etiam in Concilijs contigisse, non longè sunt exempla; constat quippè V. Sanctam Synodum eodem interpolationis vitio non caruisse; deprehenderunt etenim in ea Patres multas corruptiones ab hæreticis factas, vt patet in *Actione 12. & 14.* & iuxta S. LEONIS Papç querelam, qua *Epist. 83. ad Palatinos*, suam ad Fabianum Epistolam, se adhuc vivente, ab his mendacii asseclis vitiatam, dolet. Sanctus etiam GREGORIVS *lib. 5. Epist. 14. ad Narsem*, affirmat, Constantinopolitanos corrupisse Synodũ Chalcedonensem, & idem se suspicari de Ephesina, subiungitque; Codices Romanorum longè esse veraciores, quam Grçcorum: * Quoniam (inquit) Romani, sicut non acumina, ita nec imposturas habent.*

18 Condolet etiam, & improbat eandem audaciam NICOLAVS I. etenim in *Epistola ad Michaelem Imperatorem*, remittens illum ad Epistolam Adriani Primi, hæc habet: * Si tamen non falsata more Græcorum, sed sicut à Sede Apostolica missa est, penès Ecclesiam Constantinopolitanam, hactenus perseverat;* quæ profectò sine causa non scripsit. Nam quæ ipse allegat in Epistola ad Photium, ex Epistola Adriani ad Tarasium, nõ habentur in illa Epistola, vt legitur in VII. Synodo. Græci autem detraxerunt eum locum, quia contra honorem Tarasij faciebat.

19 Idem vitium perstringit, & tanquam non insolens Græcis, commemorat IOANNES DIACONVS, antiquus, & magni nominis Scriptor, *in Vita Sancti Gregorij Papæ, lib. 4. cap. 75.* * Dialogos (ait) Gregorij, Zacharias Sanctç Ecclesiç Romanæ Episcopus, post annos fermè centum septuaginta quinque, in Græcam linguam convertens, Orientalibus Ecclesiis divulgavit, quamvis astuta Græcorum perversitas in commemoratione Spiritus Sancti, à Patre procedentis, nomen Filij suaptim radens abstulerit. Vbi enim Gregorius *lib. 2. Dialogi, cap. 38.* habet: *Cum constet quia Paraclitus Spiritus à Patre semper procedat, & Filio, &c.* Illi, vt iam habent, exemplaria corruperunt, ponentes: *Spiritus, qui ex Patre procedit, & in Filio manet.**

20 De eodem delicto sunt convicti Græci *in Concilio Florentino*, quod argumentum fallationis latè, & solidè prosequitur Cardinalis BARONIVS *circa annum Domini 681.* loquens de Honorio.

21 Vndè apertè deducitur, quod si prædicti Sancti Pōtifices, iustissimas adversus Græcos querelas protulerunt, ob depravatam etiam Conciliorum Generalium puram, & sinceram editionem, quia Græci ea superseminarunt, quæ Romanæ Ecclesiæ honori detraherent, nec mirum erit, nec novum videbitur suspicari, aut suspicione certiùs habere, nomen Honorii eisdem genuinis Actis infarctum, & iniquè interscriptum esse.

CAP. II.

HONORII PAPÆ NOMEN IN Actis VI. Synodi impiè à Græcis adiectum, vt Monothelismi labe eius famam inficerent, & rationibus, & Authoritate probatur.

22 AGmen ducat Eminentissimus, & Doctrina, & Zelo Fidei Cardinalis BELLARMINVS *de Romano Pontifice, lib.4.cap.11.* vbi: *Ad secundum, dico (inquit) sine dubio Honorii nomē inter eos, qui damnantur à VI. Synodo insertum esse ab æmulis Romanę Ecclesiæ, & similiter quidquid aliud ibi dicitur contra Honorium. (Et infrà concludit:) Si ergo corruperunt Græci III. IV. V. & VII. Synodum, quid mirum si etiam VI. corruperint? *

23 Accedit Eruditissimus Annalium Scriptor BARONIVS *ad annum.681. ad Tom.8. num.12.* qui lato calamo probat hanc imposturā, eam Græcis Monothelitis adscribens, & Constantinopolitanis eius ævi Patriarchis, qui id egerūt, vt hac macula calumniosè Honorio imposita, vel proprias abstergerent, inflictę condemnationis Cyro, Sergio, Pyrrho, & Paulo, vel complice, tantæ Dignitatis, pravum errorem honestarent, & latiùs diffunderent: * Vetus est (inquit) ista calumnia Monothelitarum Hæreticorum, qua Honorium in suas attrahere partes (vt sæpè dictum est) conati sunt. Verùm tùm à Ioanne Pontifice, Honorii Successore, tùm à Maximo disputante cum Pyrro, convicta est.*

24 Id dissertiùs explicat *num.13.* in hæc verba: *Hæc dixerimus, quod haud ista careant imposturę vehementis suspicione, nempè hęc omnia, quę sequuntur de Honorio, in duabus sequentibus Sessionibus, manifestum fuisse additamentum Grecorum Hereticorum: apposuisse, inquam, eos ad germanam VI. Synodum, totidem quaterniones, quot fuisse ab iisdem additos ad V. Synodum, est demonstratum huius Synodi, tertia Actione.*

25 Prosequitur *num.22.* loquens de eadem ficta condemnatione Honorii: *Quòd quidèm si à Synodo factum esset vt Acta, quæ extant, edocēt, nihil iniquius, nihil imprudentius, vel ineptius potest excogitari.* Quòd variis rationibus concludit, quas infrà in medium adducemus. At *num.25.* superaddit: * Sed quòd condemnatio Honorii manifestę ex multis arguatur imposturæ: quomodò, dices, in Acta Synodalia pluribus in locis ista de Honorio potuerunt irrepsisse?* Subiungit ergo Authorem falsationis idem Cardinalis, scilicet Theodorum, Episcopum Constantinopolitanum fuisse, acerrimum quidem Monothelitarum hæresis defensorem, qui cum egrè ferret, se de eo crimine damnatum, & à Sede depositum, & simulato Catholico sensu pristinæ Dignitati restitutus fuisset, Authoritate, qua vigebat, sibi Acta Conciliaria comparavit, & fraude, ac dolo sincera scripta confingens, gratis sibi mendaciis conspersit.

26 Quòd apertiùs exprimit idem Cardinalis *num.25.* citato, & syparium huius scenæ tollit, his verbis: *Attentè, rogo, audi Lector, & ostendam tibi furem, qui aliundè ad hoc tantum in ovile descendit ovium, vt furetur, & mactet; lupumque in vestimentis ovium demonstrabo, subdolè ad gregem aditum sibi parasse, atque ita ea, quæ sibi sunt visa, è Synodo subtraxisse, & alia ex animi sententia addidisse::: Revoca in memoriam Theodorum, illum Constantinopolitanum Episcopum, Prædecessorē Georgii huius, qui huic interfuit OEcumenicæ Synodo, ac pariter mente repete, quæ de ipso superiùs narrata sunt, ipsum, scilicet, Monothelitarum hæresis fuisse audacissimum defensorem (vtpotè qui, contra ipsius Constantini Imperatoris mandatum, à sacris Diptychis abstulerit nomen Vitaliani Romani Pontificis, quique Macario Antiocheno impietate non impar, manus cum eo iunxerat ad expugnandam, si licuisset, Catholicam Fidem, vt superiùs dictum est, ex Epistola Imperatoris ad Donum Pontificem) huncque ipsum è Throno depositum, inque locum

cum eius subrogatum ipsum, quem diximus, Georgium: hæc, inquam, omnia superiùs suis locis sunt certis assertionibus enarrata, atque probata, vt nulla de his dubitatio esse possit.*

27 Et hunc Theodorum, alterum ex Hæreticis Monothelitis, quos Synodus VI. condemnavit, fuisse, latiùs confirmat idem Cardinalis *num.* 27. Authoritate Anastasii Bibliothecarii, qui Epitomem conficiens Actionum huius Synodi, hæc habet: * Deindè protulit piissimus, & Serenissimus Princeps Tomum ad relegendum, in quo vnum Hæreticum Dogma Macarii erat conscriptum, & eius manu subscriptum, apertissimè vnam voluntatem in Domino affirmantem, sub ipsius subscriptione, & Theodori Patriarchæ, vtique, iuxta eum tenorem, ibi subscriptio erat.*

28 Prosequitur idem Cardinalis ibidem *n.* 26. * Cùm igitur ista sic se habuisse haud dubium aliquod sit, modò appello te, quid in causa, quod cum in hac Sancta OEcumenica Synodo, omnes Constantinopolitanæ Civitatis Episcopi Monothelitæ, nominatim singuli damnati esse reperiantur, vt Sergius, Pyrrhus, Paulus, & Petrus, ipse tamen Theodorus eiusdem hæresis causa, è gradu iam dimotus, & in ordinem redactus, nequaquam inter alios damnatos Patriarchas Hæreticos nominetur?*

29 Cum ergo Concilium omnes Monothelitas condemnarit, ac quatuor prędictos Patriarchas Sergiũ, Pyrrhum, Petrum, & Paulum, nominatim hęreticos renuntiarit, & aliundè vnus è præcipuis fuerit Theodorus; istius nomen inter reliquos, vnà cum ipso, ab illa Synodo anathematizatos non inveniri, manifestum est collusionis indicium; nulla enim erat ratio, cur Concilium in præcipuorum Monothelismi Authorum, Patriarcharum Constantinopolitanorum Catalogo, quem texuerat, quatuor prædictos Patriarchas recenseret, omitteret verò Theodorum, vnum è pręcipuis Monothelismi Authoribus, vt suprà probavimus cum Baronio.

30 Rationem verò ob quam Theodorus, cum futurus esset vnus è primis inter Monothelitas Patriarchas, Sergium, Pyrrhum, Petrum, & Paulum, recensitos in prędictis Conciliaribus Actis non inveniatur, eleganter reddit prædictus Cardinalis BARONIUS, quia nempè Theodorus, estò priùs ob Monothelismum fuerit à Patriarchali Sede deturbatus, cum tamen posteà in eam fuisset receptus, quia se Catholicum finxerat, & nova Fidei Professione, Monothelitarum hæresim apparenter fuerat execratus; simulatque se Patriarchali Cathedræ redditum agnovit, vigente adhuc in illius pęcordiis, capitali odio, quo in Pontificiam Authoritatem excandescebat, ac in suæ condemnationis vindictam, suum nomen à Catalogo Monothelitarum *in VI. Synodo* proscriptorum erasit, ei quæ Honorii nomen suffecit.

31 Sic censet Cardinalis BARONIUS *num.* 28. vbi id hisce verbis enarrat, referens Theodorum suffectum fuisse in locum Georgii: * Catholicæ Fidei emissa Professione, cum ipsi alitèr ad Thronum, è quo ob hęresim anteà eiectus fuerat, aditus non pateret, quod fieri contigit anno sequenti. Hunc igitur restitutum in Thronum, summa rerũ potitum, Synodi prototypum nactũ, nomen suum è damnatorum numero delevisse (quòd inter eos non legatur) affirmare necesse esse, neminem, qui hæc, quæ sunt dicta consideret, inficias iturum puto. Cùm igitur detectum tibi ostenderimus impostorem, habes planè, cui inventam tribuas imposturam: vt nullatenùs dubites, quòd cuius fuit ex Synodalibus Actis, sui damnationem auferre, eiusdem quoque fuerit alia pro arbitrio addere; ac proindè, qui è damnatorum numero, suum subduxit nomen, idem inter damnatos adeò inconcinnè apposuerit nomen Honorii ob odium, quod conceperat adversus Apostolicam Sedem; quod tunc potissimum declaravit, quando, repugnante etiam Imperatore, abstulit (vt dictum est) è Diptychis nomen Vitaliani Romani Pōtificis::: Sic igitur nihil est, quod dubites, VI. Synodum in iis, quæ dicta sunt, passam esse naufragium, in eo autem integram remansisse damnationem hæresis Monothelitarum, cuius causa fuerat congregata; de Honorio autem, quę in ea scripta leguntur, omninò apparet Theodori esse invidia superaddita.* Hactenùs Cardinalis Baronius. Et licet pluribus aliis argumentis, imposturam hanc fuisse Theodori, & aliorum Hæreticorum comprobet, satis erit hęc obitèr proposuisse, nec desiciunt alii Scriptores,

res, qui Theodori manum in hac fraude agnoscant.

32 Accedit Eminentissimus Cardinalis LAURENTIUS BRANCATUS DE LAURÆA, & pro tuendo Honorio, *Part.*1.*Tom.*3.*Disp.*8.§.8. *art.*5. *conclus.* 4. de Fide, hæc habet: *Probabilissimum est, quòd Patres Concilii VI. non damnaverint Honorium de hæresi Monothelitarum, sed nomen Honorii ab aliquo falsatore Actuum eius Concilii, fuerit per calumniam appositum.* Quam conclusionem latè probat.

33 Et *num.* 320. inquit: Probatur conclusio, quoad aliam partem, de corruptione Actorum Concilii in ea parte, in qua nominatur Honorius. Primò, quia tot argumenta probantia inverisimilitudinem, cogunt ad hoc dicendum: Si enim in iis reperiatur scriptum Honorii nomen, & non potuit apponi à Patribus Concilii, sequitur per necessè, fuisse appositum ab aliquo impostore. Secundò, sæpè accidit hoc, vt à Græcis aliquibus invidis falsarentur Acta Conciliorum, & Epistolę Romanorum Pontificum.* Quod pluribus comprobat exemplis, quæ omittimus, quia ex eis aliqua, suprà retulimus. Vndè concludit: *Potuit igitur idem infortunium, eademque impostura accidere Actis Concilii VI.*

34 Nec longè ab hac sententia recedit Eruditissimus Scriptor ALBERTUS PIGHIUS, qui *lib.* 4. *de Ecclesiastica Hierarchia*, secum condolens de infœlicitate Honorii, quem Fides illibata nedum immunem à Monothelismi labe servavit, sed imò primus fuit, qui eum damnavit errorem; & tamen hunc Sanctissimum Prælulem, iniquam huius maculæ censuram subire, apud incautos Lectores audacia, & fraus Monothelitarum intendit: *Vides itaque (inquit) Christiane Lector, & clarissimè intelligis ex illa ipsa Honorii Epistola, quę est in Actis eiusdem Synodi, passam eamdem ea parte, quę legitur de damnatione memoriæ Viri Sanctissimi, & verè Orthodoxi, quod Legati Sedis Apostolicæ in eadem convicerunt passam V. Synodum, in Actione eius 7. hoc est, per falsarios, & mendaces Græculos, in odium, & detractionem Romanæ Ecclesiæ (cui adversantes in direptionem dati sunt) hæc infarcta, alienissima á mente Sancti Concilii. Quòd enim ad hoc ipsum proclives Græci fuerint, non solùm prædicta testatur V. Synodus, sed etiam conqueritur B. Leo, idem quoque testatur Nicolaus I. (Et infrà concludit:) Nihil itaque mirum, etiam hac parte idem passa VI. Synodi, quæ circumferuntur incertæ Fidei, & Authoris, nupèr emissa exemplaria.*

35 Doctissimus Vir SEVERINUS BINIUS, cuius eruditionem demonstrant, quę ad Generalia Concilia scripsit, Commentaria, *Tom.*5. *in notis ad Vitam Honorii Papæ I.* latè disserens de hac quæstione *in solutione* 3. argumenti, quòd sibi opposuerat, de condemnatione Honorii in VI. & VII. Synodis, hęc habet: *Quod tertiò objiciunt Honorium in Actis Synodalibus VI. & VII. Concilii, veluti Hęreticum anathematizari, & cum Monothelitis ibidem recenseri, multum huic nostrę communi Orthodoxorum Sententiæ præiudicaret, si non evidenter constaret Acta VI. Synodi, impostura Theodori Constantinopolitani, & Monothelitę Episcopi, corrupta esse.

36 Anastasius Bibliothecarius in compendio Actionum Synodalium VI. Synodi dissertis verbis affirmat, Theodorum, Constantinopolitanum Episcopum, qui Vitalianum è Sacris Dyptichis eraserat, inter hæreticos nominatum fuisse: verum si Acta eiusdem Synodi illa, quę nunc extant, diligentissimè omni ex parte lustres, nusquam Theodori, vbique fere Honorii nomen, inter damnatos Monothelitas reperies. Quis credat, illud sine fraude impostoris Episcopi accidisse?*

37 Illustrissimus Episcopus SPONDANVS *in Epitome Annalium Baronij* de hac re loquens *anno* 633. *num.* 7. *in fine*, sic scribit: *Quod verò in VI. OEcumenica Synodo, quę extat, recensitus cum Monothelitis legatur Honorius, aperiemus imposturam, cum de his suo loco opportuniùs agetur.* Et ad *ann.* 681. *n.*5. post traditas varias rationes, quę videtur fovere condemnationem Honorij, eiusdemque nomen, cum Monothelitis insertum *actione* 13. eiusdem VI. Synodi: *Respondeo (inquit) breviter: cum Theodorus ille Constantinopolitanus Episcopus, quem superiùs diximus à Catholico Imperatore, vt Hæreticum, expulsum esse, & in eius locum, subrogatum Georgium, qui huic Synodo interfuit, inter Epis-

Episcopos Constantinopolitanos hæreticos, à Synodo relatus esset: (id enim & Anastasius non obscurè indicat; & alioqui cum de omnibus eiusdem Ecclesiæ Patriarchis, qui à tempore exortę Monothelitarum Hæresis extiterunt, eadem Synodus iudicium habens, aliquos ex eis condemnasse legatur, *Act.* 13. quos diximus Sergium, Pyrrhum, Petrũ, & Paulum; alios verò vt Orthodoxos significasse nempè Thomam, Ioannem, & Constantinũ, nulla causa adferri potest, cur solius Theodori nomen inter omnes alios, sive Hæreticos, sive Catholicos, prætermitti debuerit) vt tamen nusquam in iisdem Synodi Actionibus, inter hęreticos nominatus reperiatur.*

38 Et causam eiusdem rei addens, subdit: * Id indè accidit, quòd ipse, post mortem Georgij, quæ contigit anno sequenti, restitutus in Sedem Constantinopolitanam, nactus Synodalia Acta, prius quàm vulgarentur, aut etiam Romam mitterentur, nomen suum è damnatorum numero deleverit, atque in eius locum ipsius Honorij Papæ nomen, varijs locis inserverit, tùm vt istam, aliasque ab ipso factas lituras restitueret, tùm, vt leviorem Monothelitarum suorum culpam redderet, quòd exemplo Romani Pontificis, quem sequi deberent, ipsi peccassent. Nam sicut verisimile satis est, & alia quàm plura addita pariter & detruncata ab eo fuisse, ita desiderari Acta illa, quæ fieri contigerunt in electione successoris Macarii, à Synodo damnati, ac depositi, extra dubium est.*

39 Et tandem *num.* 11. concludit, dicens: * Hactenùs breviter de actionibus VI. Synodi, quæ reperiũtur, tàm in Græcis, quàm Latinis Codicibus, in quibus cum multa invidiosè depravata invenerimus, vnũ quidem certum, indubitatumque relictum est, nempè damnatam esse Monothelitarũ hæresim, quam illorum Patrum Sententiã, vt Sacrosanctam, Ecclesia Catholica semper custodivit, hactenùsque custodit.* Et eamdem imposturam, ac depravationem Actorum Synodalium fatetur, & comprobat *ad annum* 683. *num.* 1.

40 In eadem est sententia eruditus Conciliorum Epitomator, Pater GREGORIVS DE RIVES, quorum in historia, licet contractè, *in Actione* 13. *VI. Syn.* tamen apertè fictionem Græcorum exprimit, & Honorij immunitatem tuetur, ibi: *Theophanes (inquit) in loco Macarij, Sedi Antiochenæ suffectus est, in Cyrum autem Sergium, Pyrrhum, Paulum, & Petrum nominatim recensitos hæreticos Monothelitas lata est sententia condemnationis; ipse Theodorus Cõstantinopolitanus Episcopus (teste Anastasio in Vita Agathonis) Synodali iudicio de hæresi condemnatus fuit, quamquam nomen illius nusquam apud Acta Concilij inveniatur; Honorius Pontifex à Patribus ob hęresim Monothelitarum non condemnatus; sed hæc dumtaxat calumnia, fraude, ac dolo Græcorum eidem imposita fuit.

41 Cum enim (prosequitur) Sophronius, Ierosolymitanus Episcopus, Concilio Episcoporum Monothelitas damnasset, id molestè ferens Sergius, tunc Constantinopolitanus Episcopus, ad Honorium Romanum Pontificem nomen Sophronij detulit, quod novis duarum voluntatum, actionumque nominibus, totum misceret Orientem, nec parum offenderet Acephalos, qui meliora per id tempus, quam vnquam antè, Concilia, & saniorem mentem præseferebant. Sergio, Cyro, & Sophronio ita rescripsit Honorius, vt nihil aliud tunc expectasse videretur, quàm novas quæstiones discordię, ac seditionis plenas resecare, quam Pontificis Providentiam sui erroris, interpretati Monothelitæ approbationem in suarum partium patrociniũ, Romani Põtificis nomine abutebantur. Acta Concilii à Theodoro, Constantinopolitano Episcopo, corrupta sunt, qui propter hæresim à Cõcilio damnatus, substituto illi Georgio, post obitum Georgij, per simulationem Orthodoxæ Fidei, anno sequenti restitutus est. Nactus itaque originale exemplar Concilij, ea occasione, vt illud Authoritate Pontificia ad Leonem II. mitteret, suo vbique nomine expuncto, in odium Romani Pontificis, nomen Honorii, quem, propter Epistolam ad Sergium scriptam, antiquiores Monothelitæ suarum partium esse iactitaverant vbique substituit.*

42 ANDREAS SCOTVS, Antuerpiensis Iudicij Author, *in Scholion. ad VI. Synodum*, recitatam à Patriarcha Photio *sua in Bibliotheca*, tàm solidè, quàm eleganter, eamdem Græcorum detegit calumniam ad illa verba Photij: *Honorius item Romanus*; hanc notam superadjiciens: *Antidotum huic calumniæ ve-

ne:

neno adhibendum est. Neque enim Honorius Pontifex, à sui sæculi Scriptoribus laudatus, cum Monothelitis de vna in Christo voluntate sensit, vt S. Maximus Martyr ex ore etiam tunc superstitis, Scribę Pótificis, in Dialogo cum Pyrrho testatum reliquit, sed invidia quadam adducti Græci, quod suos Patriarchas plurimos, hac in Synodo errorum convictos, molestè ferrent, hanc notam Romanæ Sedi (cuius numquam Fides promittente CHRISTO defecit) per nefas inurere tentarunt. Igitur (quod in plerisque alijs solemnè iis fuit, ac manifesto sæpiùs deprehensum) fraude, ac fide Græca etiam hanc Synodum addendo, curtando, & mutando inquinarunt, cuius rei idoneos laudare testes possumus, atque adeó plurimos, omni exceptione maiores.

43 En tibi (prosequitur idem) vnum de multis exemplum: Theodorus, Patriarcha Constantinopolitanus, erroris in hac ipsa Synodo convictus, & abdicare coactus, vnà cum Macario, Antiocheno Patriarcha, cum primùm post Gregorij sibi suffecti mortem, edita Fidei legitima Professione postliminio restitutus est, suo sublato nomine, Honorij Pontificis Romani, ab omni hæresi alieni, nomen parva litterarum mutatione subiecit, pluraque harpijs vnguibus contaminavit. Eius rei Authorem habemus Anastasium Bibliothecarium, & quivis Actiones legens facilè deprehendat, cum alias sępè interloquutum sit. (Et infrà concludit): Atque ijs nixa fundamentis fabula, ad hæreticos vsque eo manavit, vt & Catholicos quosdam in fraudem induxerit.* Quam sententiam comprobat Bellarmini, Baronii, Pighii, & aliorum, quos suprà retulimus, Authoritate, his addens Cardinalem Osium *lib. 2. contra Brentium*, Turrianum *lib. de 6. 7. & 8. Synodis*, Ioannem Eccellium *in lib. de Cathedra Petri firmitate*, *cap.* 11. & alios, quos laudat, & sequitur.

44 IODOCUS COCCIUS, eruditissimus Dogmaticarum quęstionum Collector *de Hierarchia Ecclesiæ*, *lib. 7. art.* 13. disonam à veritate tradit Honorij condemnationem, eisdem compulsus, quibus nos assentimur, fundamentis, ibi: * Quoad VI. VII. & VIII. Synodos attinet, quas ex Græco in Latinum sermonem translatas habemus, probabile est illas à Gręcis, Romanæ Sedi infensis, corruptas esse, non enim sit verisimile Latinos huiusmodi Honorij condemnationi consensisse, erat enim hoc apud Græcos in more positum, vt vel in odium Romanæ Sedis, vel ad errores suos probandos hoc modo libros corrumperent; in VI. Synodo, Actione 12. & 14. deprehenderunt plurimas corruptiones ab hæreticis factas in V. Concilio. (Et tandèm propositis aliis huius coniecturæ fulchris, concludit:) Si Græcorum perversitas tot Synodos, & tot Latinorum Patrum scripta hoc modo corrupit, quidnirum si idem fecerunt, eadem de causa, in odium Latinorum in VI. VII. & VIII. Synodis? præsertim cum constet, paulò post VI. Synodum conclusam, iterum Constantinopoli in Trullo, multos Græcos Episcopos convenisse, novosque Canones, in quorum plerisque Romana Ecclesia apertè taxatur, & reprehenditur, condidisse.*

45 Eidem sententiæ adhęret Pater DOMINICUS A SANCTA TRINITATE, *Bibliothecæ Theologicæ, lib. 3. sect. 4. cap.* 17. vbi, obiecta sibi Honorij condemnatione, eam his verbis diluit: * Vera igitur solutio est: VI. VII. & VIII. Synodos, quas ex Græco in Latinum sermonem translatas habemus, fuisse in hac parte corruptas, sive, quod idem est, Honorij nomen inter eos, qui damnantur à VI. Synodo, insertum esse ab ęmulis Romanę Ecclesiæ. Huius responsionis veritas duobus modis probari potest. (Quòd cum varijs exemplaribus probasset, hanc consequētiam intulit.) Si igitur, vt aliqua plurima omittam exempla, eò Græcorum devenit perversitas, vt dictas Synodos, Latinorumque Patrum scripta corrumpere veriti non fuerint, quid mirum, si idem præstitisse affirmetur, eadem de causa, in odium Romanę Sedis in VI. VII. & VIII. Synodis?*

47 Nostræ concinit opinioni, & tuetur eiusdem imposturæ suscipionem P. M. DOMINICVS DE GRAVINA, 2. *Par. Tom.* 4. *de Papæ Infallibilitate in rebus Fidei*, tradens: * Sextam Synodum fuisse ab emulis Græcis in odium Romanæ Sedis falsatam, ad suos errores comprobandos: proindè integra hæc Acta esse Parēgrapha, & Commentitia, quę contra Honorium circumferuntur. Adhuc Patres VII. & VIII. Synodorum secutos fuisse corrupta exemplaria VI. Synodi, & solum repetisse, quod in ea legerunt.*

48 Nec iuvat asserere: * Quod in om-

omnibus exemplaribus, tàm Græcis quàm Latinis, Honorij damnatio apertè inspicitur: suspicari autem omnia exẽplaria fuisse corrupta, maximè Latinorum, temerariũ est. Nam ibi subiicit idem Scriptor: * Non est autem inverisimile, quotquot exẽplaria in improborum manus inciderunt, non solum ea, quę in Patriarchio Constantinopolitano asservabãtur, fuisse corrupta: falsato autem originali, quotquot ex illo exẽplata sunt, corrumpi potuerunt.*

48 Pro hac etiam stat parte P. GIBALINUS S.I. *de Iure Canonico, Tom. 2. lib. 5. cap. 3.* vbi non perfunctoriè, hanc quæstionem discutit: * Non fuerit, opinor, difficile obiectam Honorii damnationem, Concilio reiicere; nam eam ficticiam esse, & Acta Synodi vitiata, demonstrant Bellarminus, Baronius, Binius, & alii; fuisse enim solemne Græcis Acta Synodorum, & scripta Patrum corrumpere, quod de tertia, quarta, & quinta demonstrat, prolatis exẽplis, Cardinalis Turrecremata *sess. 20.* Cõcilij Florentini, & Bellarminus *loco citato*, & de ista VI. Synodo idem afirmat Iulianus Cardinalis in eodem Concilio Florentino, & in hac ipsa VI. Synodo Macarius Antiochenus, *Actione* 8. coram Patribus, & vniversa Synodo, se ad confirmandam suam hæresim dicta Patrum variijs modis corrupisse, quod & ab ipsa Synodo, per quinque priores Actiones, dum examinarentur dicta Patrum, & Synodorum, quæ adversarii afferebant, verum esse omnibus spectantibus deprehensum est, circa damnationem ipsius Honorii, fuisse vitiata ista Acta, & in illa subdolè intrusum Honotij nomen, testatur Anastasius *in Historia Latina*, ex varijs locis cõtexta, vt Cardinalis Sirletus refert *apud Onuphrium in Additionibus ad Platinam in Honorio I.**

49 P. GABRIEL BISCIOLA S.I. *in Epitome Annalium Baronij, Tom. 2.* vt hanc Græcorum falsationem exemplo confirmet, alteram recitat ab eisdem Gręcis confictam in Symboli verbis *ex Patre, Filioque procedentem*, sublata *Filij* mentione, vt errorem, quem de Spiritus Sancti processione tuebantur, huiusmodi fraude, & silentio nominis *Filij* substituerent, cuius fuerunt convicti in Concilio Florentino, vt suprà diximus, exquibus infert: * Hinc colligas imposturam, quæ in Actis VI. Synodi reperitur, de Honorii condemnatione.*

50 Et posteà recitans Actionem 13. eiusdem Synodi, hæc habet: * Sententia lata reperitur in impios Monothelitas, Sergium, Pyrrum, Petrum, Paulum Constantinopolitanos Episcopos, & Cyrum Alexandrinum, sed in Honorium Pontificem Romanum, quasi cum reliquis, hæreticum, sed Acta illa corrupta, & depravata fuisse, variè, multipliciter, & luculentèr probat Author Annalium, & Honorium, perspicuis rationibus ab omni calumnia, & hæresis suspicione vindicat.*

51 Nec differt ab eadem mente, impositi à Græcis Honorio huius criminis, & suppositæ Epistolæ, quæ pro eo fulciendo proponitur, insignis Romanæ Sedis Propugnator Illustriss. Episcop. IGNATIUS FIUME *Tom. 2. controv. Dogmat. tract. 3. de Rom. Pont. lib. 1. instr. 3. lect. 2.* ibi: * Ex Anastasio Bibliothecario in sua Historia, ex Theophane Isauro, illas duas Epistolas nõ esse Honorii, sed esse supposititias, & ab hæreticis confictas; quarẽ Græci, ęmuli Romanæ Sedis, vt ait prædictus Author, illa Acta, seu Capitula de damnatione Honorii in VI. Synodo, eidem Concilio inseruerunt. Nec hoc Græcæ Fidei novum; etenim, in eadem VI. Synodo, dum *Actio 12. & 14.* relegerunt Acta V. Synodi, Patres VI. Synodi evidenter deprehenderunt, fuisse à Græcis confictas quasdam Epistolas Vigilii ad Iustinianum, & Theodoram Augustam, & quendam Sermonem Mennæ, Patriarchæ Constantinopolitani, dolo, & fraude Græcorum cõpositum, & eidem V. Synodo, cum dictis Epistolis insertum, quod prudenti viro argumentum est, etiam has Honorii Epistolas, fuisse similiter VI. Synodo Græcorum fraude annexas. Eo magis, quia in eã VI. Synodo non fuerunt adducta Honorii originalia; sed tantum quædam Chartæ, inter Chartas Macarii, sub nomine Honorii ad Sergium transcriptæ, quas falsò fuisse Honorio tributas, Legati convicerunt. Videantur Acta eiusdem Synodi.*

52 His addere possumus alios, non contemnendę Authoritatis Scriptores, eadem in hac Historia censentes, nempè ODORICUM RAINALDUM *Tom. 3. ad Annum 681. num. 5. & seq.* IOANNEM HORATIUM *in Historia à primordiis Ecclesiæ, cum Chronologia ab*

Orbe condito, ad annum 633. Illustrissimum AVGVSTINVM BARBOSAM *de Iure Ecclesiastico Vniverso, lib.1.cap. 2. de Potestate, & Authoritate Romani Pontificis num.*57. aliosque, quàm plures, quos tamen, brevitatis causa, duximus omittendos.

53 Ex prædictis diversarum Nationum Scriptoribus, tàm Doctrina, quàm Catholicæ Fidei Professione celeberrimis, manifestè apparet, Honorii condemnationem, VI. Synodo innixam, non esse adeò certam, aut oppositi Authores supponunt: estò enim omnes eam, vt Sanctam, & in Decretis Fidei sancitam venerentur, & laudatu dignissimus sit Zelus, quo in illa condemnatus est Monothelismus, & Anathemate percussi istius Authores Sergius, Cyrus, Pyrrhus, Paulus, & Theodorus, iam in aliis Conciliis audiri, convicti, ac vt Monothelitæ nominatim proscripti; at inter istos adscribendum esse Honorii Pontificis nomen laudati inficiantur Authores, contendentes, non quidèm sese Concilii Authoritati opponere, cum omnes verè pii, Catholicique sint, sed Honorium nequaquam fuisse à Concilio illa condemnatione comprehensum, imò istius nomen falsò fuisse prædictis Conciliaribus Actis insertum, ab aliquo inimico Pontificiæ Authoritatis, quæ tam gloriosè floruit in Honorio, vt tradunt celebriores Authores, qui istius Vitam, & Pontificatum litteris consignarunt.

C A P. III.

AFFICTAM, ET A GRÆCIS impositam Honorio labis notam in VI. Synodo, Scriptorum eiusdem ævi, etiam Græcorum, silentio apertè convincitur.

54 ET nè Authoritatis fulcro tantum, veritas hæc illustretur, eam ratione, & Argumentis iuvat convincere. Cum Romanæ Sedis splendor omnium oculos in se iustissimè rapiat, nemo ambiget, Honorium in huius Dignitatis apice constitutum, si tam pravæ hæresis levi etiam macula fuisset aspersus, latere non potuisse, tùm ex vulgari Senecæ sententia: *Sol spectatorem non habet, nisi cum deficit*, tûm ex perspicaci adversariorum intuitu, in Petri Cathedram, plusquam miluinis oculis collimantium. At constat Authores Honorio coævos, & sequentis sæculi, etiam Græcę Fidei, & Romanæ Ecclesiæ infestos, damnationem Monothelitarum non perfunctoriè referentes, nihil de lapsu Honorii, vel Sententia meminisse: igitur eam affictam, & apocrypham esse, non levi coniectura deducitur.

55 Fidem faciunt primò THEOPHANES CERAMEVS, Græcus Scriptor, qui floruit *anno* 830. & refert Historiam Monothelitarum his verbis: *Cum Maximus Romam pervenisset, Papamque Martinum ad æmulationem accêdisset, Synodo 110. Episcoporum collecta, Sergium, & Pyrrhum, & Cyrum, & Paulum anathematizarunt, duasque voluntates, & operationes CHRISTI Dei Nostri expressiûs prædicarunt.* Ex cuius Authoritate concludit COCCIVS *de Hierar. Ecclesiæ*: *Nullam hic facit mentionem Honorii, quod fuerit in hac Synodo cum Sergio, Cyro, Pyrrho, & Paulo damnatus: Ergo probabile non est, illum in VI. Synodo condemnatũ esse.* Eadem cõsideratione DOMINICUS A SANCTA TRINITATE insurgit, *Bibliotb. Theolog. lib. 3. sect.* 4. *c.* 17. sic scribẽs: *Vbi cum ab antiquiore cęteris, atque fideliore illius tẽporis scriptore, nullum penitùs de Honorii condemnatione verbum habeatur, aut in Synodo Romana, aut in VI. Synodo Generali, quæ velut portentum magnum erat ostentãda, quod numquam hactenùs accidisset, vt à Catholicis in Synodo, Romanus Pontifex damnaretur; indè apparet, quàm inconsideratè agant, qui hęresis accusant, vel inter Hæreticos Monothelitas reponunt Honorium Papam.*

56 Profecto ex Gręcis aliud non ignobile testimonium, Patriarcham, scilicet, PHOTIVM *in lib. de Septem Synodis*, vbi loquens de Patribus VI. Synodi, hæc habet: *Hi semel, cum aliis Sacris, Sanctisque Patribus Sergium, Pyrrhum, Paulum Constantinopolitanos; Cyrumque Alexandrinum, & Theodorum Pharẽsem, qui mutuam mendacii catenam conficiebant, necnon, & Macarium Antiochenum, simul cum Stephano hæresis discipulo,

pulo, & misero quondam sene, qui Polichronius vocabatur, cum superioribus consentiente, & illorum impietatem defendente, meritò condemnarunt.*

57 Et quia hic Scriptor, nedùm Græcus Patria, sed odio etiam in Romanam Ecclesiam infestus extitit, iure ait Eminētissimus Cardinalis LAVRÆA *disp.* 8. *art.* 5. §. 8. *Certè non pepercisset Honorio si potuisset cum veritate, eius damnationem asserere; si aliis non parcunt commentitia fingendo, vt nota aliqua eos inuurant::: quænam opportunior occasio detegendi Romani Pontificis pudenda? Et tamen Honorium non nominat. Quis credat voluisse ei ignoscere, cum suę mutilatæ historiæ dedecore? Iudicet prudens.*

58 Eamdem colligit argumentationem, ex præfato Photii loco, COCCIVS *de Hierarchia Ecclesiæ*; inquit enim: *Libro de septem OEcumenicis Synodis, ennumerās hæreticos in VI. OEcumenica Synodo damnatos, nullam Honorii I. mentionem facit.* Et post relatam supradictam Authoritatem Photii, ait: *Quia verò Photius hic, insignis fuit Romanæ Sedis æmulus, & ex professo conabatur Constantinopolitanam ei præferre, si in illa Sede Honorius, tali hæresi fascinatus sedisset, vtique & eundem iis adnumerasset.*

59 Idem sentit DOMINICVS A SANCTA TRINITATE, impossibile reputans Photium, Apostolicæ Sedis ęmulum, dùm Monothelitas *in VI. Synodo* anathematizatos, recenset, silentio præteriturum Honorium, si verè fuisset in prædicta Synodo proscriptus; estò enim Photius non esset tam apertus Apostolicę Sedis inimicus, vt scripta testantur, historiæ tamen veritas eum coēgisset, nè huiusmodi condemnationem silentio premeret, si verè vtique contigisset: *Eundem (inquit) iis adnumerasset, præsertim cum vir non minoris eruditionis, quam nequitię fuerit.* Præcipuè si attendatur ipsum, ne historiæ veritati detraheret, neutiquam missos fecisse Constantinopolitanos Patriarchas, sibi patria, & Dignitate compares, qui verè fuerant, tamquam Monothelitæ, à VI. Synodo condemnati; si ergo hos, quorum silentium ipsa animi affectio exposcere videbatur, fideliter retulit, nequemquam illorum, qui tamquam Hæretici Monothelismo infecti verè fuerant in VI. Synodo anathematizati, tacitus prętериret; nulla certè apparet ratio ad dicendum, ipsum aliqua fuisse affectione permotum, vt Honorium omitteret, si verè in eum VI. Synodus Cēsionis sacrę fulmina evibrasset.

60 Adduco tertiò ex Scriptoribus Græcis IOANNEM ZONARAM, Monachum, qui floruit *circa annum Domini* 1100. & *in Constantino IV.* referens nomina damnatorum in VI. OEcumenica Synodo, nullam mentionem Honorii facit, qui cum Græcus, & Romanę Sedis, vt ex eius scriptis deprehenditur, insignis hostis fuerit, si Honorius inter eos numerandus fuisset, nequaquam eum omisisset, vt testātur COCCIVS, & DOMINICVS A SANCTA TRINITATE.

61 Idem confirmat Eminentissimus Cardinalis DE LAVRÆA, *loco suprà citato*: *Zonaras (ait) Sedi Apostolicæ infensus, in Constantino IV. narrans damnatos, ex Monothelitarum hæresi infectos, in VI. Synodo, alios nominat, nulla de Honorii facta mentione; quis ei prohibuit, ne Honorium etiam insereret, si vera fuisset damnatio?*

62 Hùcusque de Scriptoribus Gręcis, quibus adijcere possumus vtriusque linguæ peritissimum, & ab illo ævo non longè distitum, ANASTASIVM, nempè, Bibliothecarium, Abbatem Romanum, qui vixit *anno* 858. & *in Agathonis Vita*, & *VI. Synodi historia*, nihil prorsus meminit de Actionibus, in quibus habetur condemnatus Honorius; imò post damnationem Hæreticorum ibidem factam, hæc addit: *Deindè abstulerunt de Diptychis Ecclesiarum, nomina Patriarcharum, vel eorum picturas de Ecclesia, aut de foribus eius, aut vbi esse poterant, auferentes, id est Cyri, Sergij, Pyrrhi, necnon Petri, per quos error iste Orthodoxæ Fidei vsque nunc pullulavit; nulla quoque mentione facta de Honorio Pontifice, quem tamen in eorum Diptychis inscriptum esse constat.*

63 Nec tantum Græci, silentio prementes Honorii cōdemnationem, eius veritatem oppugnant, sed etiam concors est Latinis Historicis sententia; vtpotè eamdem Monothelitarum proscriptionem memorātes, nullum verbum de Honorio proferunt, vt videre est *apud* REGINVM PRVMIENSEM, HVGONEM FLORIA-

CENSEM, OTHONEM FRISINGENSEM, CONRADUM VSPERGENSEM, MARIANUM SCOTUM, GODEFRIDUM VITERBIENSEM, ONUPHRIUM PANNUINIUM nec credibile est, tam diligentissimos Antiquitatis Indagatores, & sinceræ veritatis amatores, rem huius momenti oblivione prætermisisse.

64 Quinimò pro tuendo Honorio extant plurimi eruditissimi tractatus ALBERTI PIGHII *lib.4. de Hierarchia Ecclesiastica*, *cap.8.* HOSSII *lib. 2. contra Brentium.* BELLARMINI *lib.4. de Romano Pontifice*, *cap.2.* BARONII *ad annum* 681. Necnon quàm plurimi huius ævi in Ecclesiastica Historia eruditissimi hanc arenam præcurrerunt, quorum nomina referre longum esset.

65 Iuvat tamen adducere inter alios, Pontificiæ Historiæ optimi nominis Scriptorem P.M. ALPHONSUM CIACONIUM, qui cum à VI. Synodo damnatos Monothelitas retulisset, nullam de Honorio mentionem inter eos fecit; vt videre licet *ad annum 679. Editionis Romanæ*, vbi de Pōtificatu Agathonis loquens, hæc habet: * Macario indè cum socio abdicato, atque in Italia relegato, Theophanes Abbas est substitutus. Nomina omnium Antistitum, qui superioribus annis vnam voluntatem defenderant, ex omnibus locis deleta, Cyri, Sergij, Pyrrhi, Pauli, Petri.*

66 De eodem Agathonis Pontificatu, non levi, sed prolixiori cura agens, eruditione conspicuus P. DANIEL PAPEBROCHIUS, è Societate IESU *in Propylæo ad Acta Sanctorum Maij, dissert.*15. sub hoc lemmate: * De Pontificatu Agathonis, & Synodo OEcumenica VI. sub eo celebrata, fraudulenterque relato inter damnatos nomine Honorii Papæ.* Palam profert seriem huius historiæ, & optimè intrusionem nominis Honorii probat, & post traditam instructionē Legatis ab Agathone impositā, hæc scribit *n.*11. * Cum tali instructione, talibusque litteris Constantinopolim advenientes Legatos, ad Communionem recipere noluit Patriarcha Theodorus, ideòque deiectus de Sede sua est, & pro eo constitutus Georgius. Sub hoc, Synodus ritè, ac quietè celebrata, probata Agathonis Fides, & Epistola, Monothelitarum hæresis cum suis Authoribus, & propugnatoribus nominatim damnata, & cæteræ Actiones continuatæ sunt, sine vlla Honorij, aut Vitaliani mentione, ac sic fortasis etiam terminatæ.

67 Nam quod (prosequitur) inter Anathematismos finales *Act.* 17. nunc legatur, *Honorio hæretico Anathema*, & *Actione* 18. in Sermone Prosphonetico, dicatur: *Concilium, vna cum aliis superfluarum vocum adinventoribus, ab Ecclesiasticis septis procul abjicere, & Anathemati merito subjicere Honorium, qui fuit Romæ Præsul, vtpote, qui eos in iis sequutus est, &c.* Id posteà mala fide locis iis intrusum fuisse, eò minus dubitari potest, quò certiùs constat, Romanos Legatos Actionibus istis omnibus, & singulis subscripsisse: qui sanè non permisissent indicta, vel indiscussa causa, Honorium Hæreticis admisceri. (Et infrà *num.*12.) Fraudis Honorio iniuriosæ (inquit) Authorem, credibile est, eūdem illum fuisse, qui anteà solum illum ex huius sæculi Pontificibus probabat, Theodorum, &c.*

68 Nec proderit, asserere, debilem esse Scriptorum, tūm veteris, tūm recentioris ævi Authoritatem, ad evellendam etiam Sacrorum Conciliorum, quæ adversus Honorium pugnant, scriptam cōdemnationem: Quippe fatemur primò, id verum esse, si sincera, & non adulterata manu viciata, Synodorum scripta extitissent, vt suprà demonstratum reliquimus, & communis eorum Scriptorum consensus satis confirmat, sed vt paria paribus opponamus, etiam Generalium Conciliorum Suffragia non deficiunt, quibus, & Honorij integritas, & VI. Synodi vitium in Honorii condemnatione detegatur.

CAP. IV.

GRÆCORVM IMPOSTVRA in condemnatione Honorii, eiusque constans, & integra Fides ex Sacris Conciliis probatur.

69 SAcrum Lateranense Concilium, cui præfuit S. Martinus I. decimo octavo post Honorii mortem anno celebratum, collectum autem, vt Monothelitarum hæresis radicitùs avel-

lere-

leretur, estò illam, & omnes eius Authores Anathemate percusserit, nullam inter recensitos Honorii mentionem fecisse, tradit BARONIUS *ad annum 633.* *Sic igitur ista (inquit) ita translacta sunt, vt nulla quidèm, vel levis erroris labes Honorio inhæsisse potuerit, quamobrem in Iudicio Synodali, cum post *annos* 18. Romæ, sub Sancto Martino Papa, & Martyre celebrata est Synodus Lateranensis, cui interfuerunt centum & quinque Episcopi, Præsidente ipso Summo Pontifice, & exactè cognita, atque tractata est causa Monothelitarum, ac damnati in ea fuerunt, vnà cum hæresi, atque ipsorum scriptis Theodorus Pharanites Episcopus, Cyrus Patriarcha Alexandrinus, Sergius, Pyrrhus, & Paulus, Successores Patriarchæ Constantinopolitani, Authores, & propugnatores hæresis, Honorius, nullam prorsus, vel ab Hæreticis de hęresi calumniam passus, nec à Sancta Synodo levissima est suspicione pulsatus.*

70 Idem comprobat Eminentissimus LAURÆA *Disp.8. art.5.§.8. num.319.* vbi hæc asserit: *Probatur tandèm ex facto Martini Primi, Martyris, Romani Pontificis, qui quartus post Honorium, brevique post eũdem sedit. Hic in Cõcilio Lateranensi damnat Sergium, Cyrum, Pyrrhum, ac Paulum, nullo facto verbo de Honorio. Certè si Honorius eiusdem sententiæ fuisset, inter eos fuisset annumeratus; alioquin Papa cum suo Concilio, manifesto irrisionis, & quærelę periculo se exposuisset; acceptator enim personarum apparuisset, & Gręci quæruli, id non prętermisissent silentio, cum suos tantum Patriarchas, non verò Romanum, eiusdem delicti reum, damnari vidissent.*

71 IODOCVS COCCIVS *de Hierarch. Eccles. art.3.* in eũdem scopum ait: * Concilium Lateranense sub Martino Papa, anno 650. consultatione 1.2.& 4. vbi de hac ipsa causa Monothelitarum damnantur nominatim Sergius, Pyrrhus, Cyrus, & Paulus, Honorii verò nulla fit mentio.*

72 Aliud etiam eo tempore celebratum est Concilium in Romana Vrbe, 125. Episcoporum Sanctissimo Præsule Agathone Papa, vt etiam è medio Monothelitarum hæresis tolleretur, nihilq; de Honorio meminit, nec levi suspicione, aut accusatione eius nomen delibatur, quod argumento est, eius, quam intendimus, impositurae, etenim si minimam tàm fœdi criminis labem contraxisset, non potuisset melius erumpere, quàm inter domesticos, quibus notior fuisset, vt etiam expendit Doctissimus Annalium Scriptor *vbi sup.* *Post hæc autem (inquit) iterum à Sãctissimo Põtifice Agathone celebrata est Romana Synodus, centum viginti quinque Episcoporum, in qua recepta est eorumdem damnatio Hęreticorum, Theodori, Cyri, Sergii, Pyrrhi, & Pauli: Nec levis quidèm mentio, quod erraverit Honorius facta est, qui si errasset, dissimulari minimè potuisset: sed in ea, quæ ex eadem Synodo instructio data est Legatis ad VI. Synodum Constantinopoli proficiscentibus, & in iis litteris, quas ipse Summus Antistes Agatho tunc ad Imperatores Constantinum, Heraclium, atque Tiberium dedit, ore libero, firma, iterataque attestatione, & contestatione fatetur, numquam aliquando Apostolicam Sedem à recto Fidei tramite deviasse.*

73 Nec absimili ratione idem considerat Eminẽtissimus BELLARMINUS, Epistolę Agathonis nixus fundamento *de Rom. Pontifice, lib. 4. cap.11.* vbi notat: * Agathonem non solum dicere, Fidem in Sede Petri non defecisse, nec posse deficere, & proindè non posse Pontificem, vt Pontificem, aliquid contra Fidem decernere: sed etiam omnes suos Prædecessores, quorum vnus est Honorius, semper restitisse hæresibus, & confirmasse fratres in vera Fide.

74 Posteà quam (prosequitur infrà) enumeraverat Agatho hęreticos Monothelitas, Cyrum, Sergium, Pyrrhum, Paulum, Petrum, & Theodorum, ait: Eximenda proindè, ac summis conatibus liberãda est, Sancta Dei Ecclesia de talium Doctorum erroribus, vt Evãgelicam, atque Apostolicam Orthodoxæ Fidei rectitudinem, quæ fundata est supra firmam Petram, huius B. Petri Apostolorũ Principis Ecclesiæ, quæ eius gratia, atque præsidio, ab omni errore illibata permanet, omnis Præsulum numerus, Cleri, ac Populorum nobiscum confiteatur, ac prædicet.*

75 Quarè, cum Sanctissimus Pontifex Agatho, eo Apostolico conservandæ Fidei Zelo, & extirpandarum hęresum desiderio flagarit, vt Monothelismo, istiusque Authoribus, iam à Martino I. proscriptis, non conquieverit, sed denuò eum condamnarit, omnesque pręcipuos Mo-

nothelitas suprà recensitos nominatim anathematizarit, & OEcumenicum congregarit Concilium, vt prædictæ hæresos factores, & defensores in tota condemnarentur Ecclesia, si Honorius Monothelismi labe esset infectus, haud dubium quin neutiquam ei pepercissent Sanctissimi vtriusque Concilii sub Sancto Martino, & Agathone Patres, nec ipse Agathon, cum tàm Sanctitate, quàm ardentissimo Fidei Zelo floruerit, impunem illum servasset in prædicta instructoria Epistola, in qua Generali Concilio hæreticos in illo condemnandos nominatim proposuit. Vndè si Honorius huiusmodi criminis reus esset compertus, nec ei prædictus Pontifex pepercisset, nec cum vtriusque Romani Concilii Patres tacitè præteriissent.

76 In huius comprobationem Eminentissimum Cardinalem DE LAURÆA audire liceat, qui *in Disp.* 8. *vbi suprà*, *num.* 310. sic scribit: * Epistola enim Agathonis, tàm ad Imperatorem, quàm instructoria ad Legatos (Concilii Generalis VI.) Honorium non continet inter damnatos, nec vllo modo nominat, imò illa Epistola ad Imperatores, post nominatos hæreticos Monothelitas, Cyrum, Sergium, Pyrrhum, Paulum, Petrum, & Theodorum, eorumque damnationem, statim apponitur præcautio Romanorum Pontificum, quod nempè illi, numquam à Fide exciderint: in Epistola etiam Legatorum, quæ paritèr in Actione 4. continetur, (dicti Concilii) multa dicit de Monothelitarum hæresi, & quod in Concilio Lateranensi sub Martino I. fuit decreta veritas ei contraria, & quod in ea damnati sint Authores eius, his verbis: Zizaniarum Authores extiterunt Theodorus Pharanitanus, Cyrus Alexandrinus, Sergius, Pyrrhus, & Paulus Constantinopolitani, vbi non nominatur Honorius.*

77 Verùm estò prædicti Cardinales suæ Doctrinæ, & Dignitatis eminentia omnem sibi Fidem concilient, dum dicunt, Honorium Pontificem, nec fuisse condemnatum, nec inter Monothelitas, vt tales proscriptos, recensitum, tàm in Concilio Lateranensi sub Martino I. quàm Romano sub Agathone, nec vllam de illo mentionem factam in instructoria Agathonis Epistola ad VI. Generale Concilium, suosque Legatos, qui ei præfuerunt; nihilominùs, vt veritas clarior, ac evidentior eluceat, vtriusque Concilii verba, quę ad rem istam spectant, fideliter transcribemus.

78 A Lateranensi igitur Concilio sub Martino I. celebrato initium ducamus: Monothelitæ in Concilio condemnati, duas in Christo voluntates, & operationes impiè negabant, vnamque tantummodò operationem, & voluntatem Divinam, & humanam temerè concedebant: vndè consequentèr, iuxta Patrum Sententiam, vnam tantummodo in CHRISTO naturam, hancque Divinam contra Incarnationis Mysterium cogebantur admittere; sic opposuit Sancta Synodus plures celebriorum Ecclesiæ Patrum Authoritates, qui duas in CHRISTO naturales voluntates, duasque operationes apertissimè confitentur. Monothelitis ergo tam multiplici, ac luculentissimo Patrum testimonio convictis, Sancta Synodus ad decissionem processit, vt videri potest *in nova Conciliorum editione*, *tom.* 6. * Sancta Synodus dixit: (cōtra Monothelitas hęreticos malitiosè Sanctorum Patrum Authoritates corrumpentes.) Quæ vtique & nos, per lectionem venerabilium sermonum eorum præcipientes, ipsum quidem glorificamus Patrem luminum, ex quo omne datum bonum, & omne donum perfectum, mandatum est eis, ad plenitudinem eius, & Apostolicæ Ecclesiæ. Accusatores autem eorum meritò reprobavimus, tanti luminis obumbrare nitentes veram confessionem, per novitatis cōmentum, pro quo sicut ait B. Isaias: *Non est pax*, *dixit Deus meus*, *impiis. Clama*, *ne cesses*, *quasi tuba exalta vocē tuam*, *& annuntia populo meo scelera* adversariorum, quanta malignati sunt adversus Sanctos Patres, & Synodos Catolicæ Ecclesiæ. Necesse est enim in omnem terram exire nostrum super hanc rem sonum, & in fines Orbis Terrarum, sermonum nostrorum consonam virtutem, vt videlicet pro Cautela Orthodoxorum Populorum, & omnibus manifestum facere, quoniam in scripto, & sine scripto, Sanctos Patres calumniati sunt, sicuti & Sancta quinque Concilia.*

79 Et vt meliùs constet contra quos Concilium sermonem instituerit, prosequitur, dicens: * Cyrus, Sergius, Pyrrus, & Pau-

Paulus. Devicti sunt autem contra suam temeritatem mentiti, qui numquam per quemlibet modum, aut verbo intellexerunt, aut prædicaverunt, quæ Orthodoxi Patres dixisse, sive intellexisse noscuntur, & in ijs testantur verba eorum, quę super omnem radium solis nitescunt; sed & veritas prædicationis eorum, vbique omnibus eos publicantes, qui nobis in præsenti relecti sunt, quique tradiderunt nobis, in primis quod accepisse noscuntur, vnum eundemque confiteri Dominum Deum nostrum IESVM CHRISTUM, ex duabus, & in duabus existentem naturis, substantialiter vnitis inconfusè, & indivisè, & duas vnius eiusdemque, sicuti naturas, ita, & naturales veraciter esse voluntates, id est, Divinam, & Humanam: & duas essentiales operationes, Divinam, & humanam.*

80 Refricans postea eorum memoriam latiori calamo Concilium, his verbis (prosequitur:) * Huius autem Orthodoxæ Fidei extraneos esse, & alienos, vtpotè denegantes eam in scripto, memoratos Authores novitatis, & impia eorum scripta. Propterea, & hos, & ea, quæ ab eis confecta sunt Dogmata reprobantes secundum Statuta venerabilium Patrum, sive pręcepta, qui hoc facere nobis per omnia pręcipiunt, Dogmata & sermones Sanctorum Patrum vno corde, & ore vnanimiter, ac consonanter omnes firmamus, nihil addentes, nihil subtrahentes de his, quæ ab ipsis tradita sunt nobis, sicque credimus, sicuti Patres crediderunt, ita prædicamus, quomodo docuerunt.*

81 Et paulò infrà: * Qui easdem Sanctas Synodos, & Venerabiles Patres minimè suscipit, condemnatus est: Qui omnia ab eis prędicata, & definita minimè suscipit specialiter, & confitetur, condemnatus est: Qui qualemcumque hæreticorum, & abominandam vocem comprobat, & suscipit, condemnatus est. His igitur ita à nobis piè definitis ::: deducantur igitur nobis in medium Codices infideliũ hæreticorum, hoc est eorum testimonia, per eos, quorum interest, ad convincendam hæreseos illorum insaniam.*

82 Lectis verò in prædicto Concilio Sanctorum Patrum Authoritatibus, quibus Monothelitæ vtebantur, & detecto dolo, quo eas malitiosè corruperant, & errore quo sinistrè intellexerant, cuius quidem improbæ fraudis apertè convicti sunt, progreditur Sanctissimus Pontifex Martinus I. & hanc Hæreticorum fallaciam manifestè demonstrat, & quinam illi sint, contra quos invehitur clarè ostendit, vt cõstat *ex supra citato Tom.6.Cõcil.* vbi hæc habẽtur. *Martinus Sãctissimus, ac Beatissimus Episcopus, Sanctę Dei Ecclesiæ Catholicæ, atque Apostolicæ Vrbis Romę, dixit: Ex ijs, qui dudum nobis relecti sunt, sermonibus hæreticorum, quos Cyrus, & Sergius, Pyrrhus, & Paulus consonanter amplexi sunt, & cõfirmaverunt apertiùs, illa dogmatizantes, quę in eorũ conscriptis legimus, reprehenduntur, licet, vt dictũ est, in deceptione simpliciorum hæc dixerunt esse pietatis Dogmata: non vtique pertimescentes blasphemiam, dum dicitur: *Væ qui dicunt malum bonum, & bonum malum, &c.* ::: Propter hæc igitur, quæ ab eis præsumpta sunt, sive confusa, illud oportet dicere, quod ipse Dominus iterũ dicit, per Samuelẽ Prophetã: *Quoniã subsannastis verbũ Domini, & subsannavit vos Dominus*, vt non valeatis esse Episcopi Catholicę Ecclesiæ. In aperto namque ii verbum Fidei Dominicæ subsannaverunt, immutantes Orthodoxam eius Confessionem, quam probabiles Catholicæ Ecclesiæ Patres, Sanctęque V. Synodi consonanter prædicaverunt. Vndè suæ consonantię cum hæreticis, ostendentes plenam insidiam, properaverunt, non solùm eadem dicere, sed & similia cum illis agere.*

83 Auditis ergo à Sanctissimo Concilio rationibus, quas suprà dicti Monothelitæ, Cyrus, Sergius, Pyrrhus, & Paulus, in sui erroris confirmationem afferebant, & textibus, ac luculentissimis testimoniis quibus Concilii Patres præcipuè S. Martinus, & alii Monothelitarum errores convicerant, Sanctissimus Pontifex, Sacro approbante Concilio, ad Fidei definitionem, & prędictæ hæreseos condemnationem processit, vt videri potest in Canone Fidei 18. præfati Concilii, vbi & Fidei Dogma, & Monothelitæ exprimũtur vt patet *ex præfato Tom.6.Concil.* per hæc verba: * Si quis secundum Sanctos Patres consonantèr nobis, paritèrque Fide non respuit, & anathematizat anima, & ore omnes, quos respuit, & anathematizat nefandissimos Hæreticos, cum omnibus impiis eorum conscriptis, vsque ad

vnum

vnum apicem Sancta Dei Ecclesia Catholica, & Apostolica, hoc est, Sanctę, & Vniversales quinque Synodi, & consonantèr omnes probabiles Ecclesię Patres, id est, Sabellium, Arium, Eunomium, Macedonium, Appollinarem, Polemonem, Eutychem, Dioscorum, Timotheū Ælurum, Severum, Theodosium, Colluthum, Themistium, Paulum Samosatenū, Diodorum, Theodorum, Nestorium, Theodulū Persam, Oreginem, Didymum, Evagrium, & compendiosè omnes reliquos hæreticos, qui à Catholica Ecclesia reprobati, atque obiecti sunt, quorum Dogmata diabolicę operationis sūt genimina, & eos, qui similia, cum iis, vsque ad finem obstinatè sapuerunt, aut sapiunt, vel sapere sperantur, &c.*

84 Et vt pateat de quibus condemnatio loquitur, sic concludit Decretum: * Cum quibus (inquit) meritò, vtpotè similes eis, parique errore prędiros, ex quibus dogmatizare noscuntur, proprioque errori vitam suam determinantes, hoc est, Theodorum quondam Episcopum Pharanitanum, Cyrum Alexandrinum, Sergium Constantinopolitanum, vel eius successores Pyrrhum, & Paulum in sua perfidia permanentes, & omnia impia illorum conscripta, & eos, qui similia cum illis vsque in finē obstinatè sapuerunt, aut sapiunt, vel sapere sperantur, hoc est vnam voluntatem, & vnam opinionem Deitatis, & Humanitatis CHRISTI, &c.*

85 Et infrà: * Siquis igitur, iuxta quod dictum est, consonanter nobis omnia hæc impiissima hæreseos illorum Dogmata, & ea quæ pro illis, aut in diffinitione eorum, à quolibet impiè conscripta sunt, & denominatos hęreticos, Theodorum dicimus, Cyrum, Sergium, Pyrrhum, & Paulum non respuit, & anathematizat, vtpotè Catholicæ Ecclesiæ rebelles existentes: aut si quis aliquem de iis, qui ab illis, vel similibus eorum in scripto, vel sine scripto, quocunque modo, vel loco, aut tempore, temerè depositi sunt, aut condemnati, vtpotè similia eis minimè credentem, sed Sanctorum Patrum nobiscum confitentem Doctrinam, vti condemnatum habet, aut omninò depositum, sed non arbitratur huiusmodi quicunque fuerit, hoc est, siue Episcopus, aut Presbyter, vel Diaconus, siue alterius cuiuscunque Ecclesiastici Ordinis, aut Monachus, vel laicus, pium, & Orthodoxum, & Catholicæ Ecclesiæ propugnatorem; atque in ipso firmiùs consolidatum, in quo vocatus est à Domino, ordine, illos autem impios, atque detestabilia eorum pro hoc iudicia, vel sententias, vacuas, & invalidas, atque infirmas, magis autem profanas; & execrabiles, vel reprobabiles arbitratur, huiusmodi condemnatus sit.*

86 Iterum idem repetitur in subscriptione Martini, vt patet his verbis: *Martinus, gratia Dei, Episcopus Sanctæ Catholicę, atque Apostolicæ Ecclesiæ Urbis Romę, huic diffinitioni Confirmationis Orthodoxę Fidei, & damnationi Sergii Constantinopolitani quondam Episcopi, Cyri Alexandrię Antistitis, Theodori item Episcopi, Pyrrhi, atque Pauli, item Constantinopolitani Episcopi, cum hęreticis eorum scriptis statuens subscripsi.*

87 Vndè cum in prędicto Concilio tam difusè, ac diligenter fuerit de Monothelitarum hæresi, istiusque condemnatione pertractatum, & istius Authores, & defensores, qui vt hæretici fuerunt proscripti toties fuerint nominati: cumque tàm Concilii Patres, quàm ipse Pontifex, in sua definitione solos Episcopos, & Patriarchas Sergium, Cyrum, Theodorum, Pyrrhum, & Paulum recenseant, & de nullo alio mentionem faciant; ac tandem cum hæc omnia facta fuerint 18. post Honorii obitum annis, quando adeò recens erat illius memoria, vt non modò aliqui Catholici Episcopi, qui ad illam Synodum cōfluxerunt, sed & ipsi etiā relati hæretici, Honorio fuerint coætanei, hos nulla in Honorium accusatione insurrexisse, cum apertissimi essent Catholicę Fidei, & Apostolicę Sedis inimici, nec Concilii Patres, & Episcopos, cum æquè Sancti, ac Catholici, & acerrimi nostræ Fidei contra Monothelismi hæresim propugnatores existerent, Monothelismi Authoribus toties in eo Concilio nominatis, ac diligenter recensitis, nullam, nec levem adhuc de Honorio, nec in accusatione, nec in condemnatione mentionem fecisse. Hęc, inquam, omnia non leviter ostendunt, imò certò certiùs demonstrant, Honorium à toto Concilio agnitum fuisse valdé liberum, & immunem à calumnia, & impostura, quā improbi aliqui Apostolicæ Sedis hostes, illius nomen Catalo-

go

go Monothelitarum in VI. Generali Synodo condemnatorum ingesserunt.

88 Nec levitèr iuvat, quòd prædicto Lateranensi Concilio absoluto, Mediolanensis, Caralitanæ, & Dortonensis Ecclesiæ Antistites præfatæ illius Definitioni subscripserunt, nominantes eosdem Monothelitas in ipsa recensitos, nulla de Honorio mentione facta. Sic enim habetur in calce eiusdem Concilii: * *Et qui post Synodum consentientes subscripserunt.* Ioannes Episcopus Sanctæ Mediolanensis Ecclesiæ, omnibus Synodaliter definitis à Sanctissimis vobis, in Confirmationem Orthodoxę Fidei, Sanctorum Patrum, & Vniversalium quinque Conciliorum, atque depositionem omnium Hæreticorum, qui ab eis anathematizati sunt, vel impię hæreseos illorum, atque eorum, qui nunc exorti sunt in destructionem Orthodoxę Fidei, hoc est, Theodori, quondam Episcopi Pharanitani, Cyri Alexandrini, Sergii Constantinopolitani, & Successorum eius, Pyrrhi, & Pauli, omniumque Hæreticorum eorum conscriptorum, vel impiæ expositionis, atque scelerosi typi, quæ ab eis confirmata sunt, consentiens subscripsi. Iustinus Episcopus Sanctę Caralitanæ Ecclesiæ, Insulę Sardinię, vt suprà. Maliodorus, Episcopus Sanctæ Dortonensis Ecclesiæ, vt suprà.*

89 Vndè cum tunc temporis valdè recens esset Monothelismus, viverentque adhuc præcipui istius Authores, prædicti nempè Episcopi, & Patriarchæ, qui exactissimè examinati, ac istorum errore diligentissimè, & latissimè discusso, auditi fuerunt, & condemnati; si alius Monothelita, nota dignus, fuisset repertus, qualis Honorius adstruitur, incredibile sanè videtur, prædictos Patres cum tanto, ac tam Apostolico Fidei Zelo exarserint, eum impunem omissuros, si huiusmodi labe infectum certò reperissent.

90 Pro maiori tamen huius veritatis munimine, notatu dignissima est Encyclica Epistola, qua Pontifex Martinus I. vnà cum Romana Lateranensi Synodo, vniversalem Ecclesiam certiorem reddit de Monothelitis convictis, & à Sanctissimo præfato Pontifice in suo Concilio proscriptis, quæ extat *Tom. 6. Concilior. General. sub titulo: Martini Papæ, & Synodi Romanæ ad omnes CHRISTI Fideles*; cuius initium sic se habet: * *Gratia vobis, & pax multiplicetur* in agnitione, & communione Sancti Spiritus.* in hac enim Epistola, hæc, ad rem nostrã aptissima, reperiũtur verba: * Notum facimus vobis, dilectissimi fratres, quod & vos sine dubio nobiscum cognoscitis, vigilantem, & benè zelantem in Deum habẽtes proprium intellectum, quoniam Catholica Dei, & Apostolica Ecclesia in quiete, & pace consistente, veluti leones rugientes, & quærentes, quem devorarent, subintroierunt quidam homines, qui olim præscripti sunt in hoc iudicium impietatis spontè procedere, hoc est, Theodorus, quondam Episcopus Pharanitanus, Cyrus Alexandriæ, Sergius Constãtinopolitanus, vel eius Successores Pyrrhus, & Paulus, magni Dei, & Salvatoris nostri dispensationem in hæreticam novitatem retorquentes, &c.*

91 Præclarè etiam facit alia eiusdem S. Martini Papę Epistola ad Damasum, Traiectensem Episcopum, directa, qua eum commonet de Monothelitarum hæresi, in suo Romano Concilio damnata, eique Conciliaria Acta remittit, vt omnes Gallię Episcopos ad Synodum congreget, & illi Regno, prædictorum Monothelitarum condemnationem synodaliter enuntiet, ac diligenter exequatur quidquid in prędicto Romano Concilio fuerat definitum, Monothelitas reputans quotquot in illo nominatim exprimuntur; vt constat ex Concilio Lateranensi Martini I. *anno 694. in nova editione Conciliorum*, vbi hęc, inter alia, habentur: * Credimus etenim ad vos pervenisse, quomodo in conturbatione rectę Fidei, & Catholicæ Ecclesiæ conculcatione, ante hos annos, plus minus quindecim, à Sergio falso Episcopo Constantinopolitano (nota Honorii cum Sergio communicationem iam anteà contigisse) in auxilio habente tunc Imperantem Heraclium, execranda, & abominanda hæresis pullulavit Appollinaristarum, & Severianorum, Eutychianistarum, atque Manichæorum errorem renovans: quam Successor eius Pyrrhus, idemque Episcopus, qui ambitionis fastu Constantinopolitanam Sedem arripuit, in deterius auxit ::: Sed & nunc Successor eius Paulus, temerator Fidei, Episcopus Constantinopolitanus, aliud nequius

fulmina in ipsos intorqueantur; proculdubiò Honorius, si criminis socius fuisset, eodemque Monothelismi nævo infectus, vt oppositi Authores, prædictaque VI. Synodi Acta *Act.* 13. supponunt, eidem S. Martini I. sententiæ fuisset obnoxius, atque sub ea comprehensus. Si enim Orientalium Patriarcharum, & Episcoporum Monothelitarum hæresis, non obstante illa locorum distantia, præfato Romano Concilio apertè innotuit, innotuisset vtique Honorii Monothelismus, si minima de illo adesset suspicio, cum ex tot Episcopis, qui ad illud confluxerunt, vix vnus esset, qui illum non agnovisset, & cum illo sermones, & colloquia non miscuisset; cumque insupèr præfatæ Synodi Patres tanto conservandæ in Oriente Fidei, hæreseosque in illo destruendæ Zelo flagrarint, credibile non est defuisse illis, sicut & Martino Pontifici, cum Sanctissimus esset, præclarum illum, & Apostolicum Zelum conservandæ Fidei in Occidente, & eidem Anathemati Honorium subjiciendi, si Monothelismi reum reperissent. Quis enim credat, Pontificem, qui præstantissimo illo Christianæ Fidei Zelo æstuavit, defecisse in re ad eam maximè spectante, qualis est hæresum condemnatio; damnatisque Monothelitis, Honorium nota, & condemnatione digniorem præteriisse, si ipsum eiusdem hæresis consortem agnovisset?

96 Verùm si S. Martinus Apostolico suo Zelo Monothelitarum hæresim in suo Romano Concilio extirpare conatus est, non minori Fidei ardore eamdem Provinciam Sanctissimus Pontifex Agatho aggressus est, Concilium etiam contra Monothelismi hæresim Romæ cogens, prout refert Cardinalis BARONIUS *ad annum* 680. his verbis: * Ab Agathone Pontifice, Romæ, Generalis Synodus Veris tempore, adversus Monothelitas coacta est, cui interfuerunt 125. Episcopi, qui omnibus Synodalibus litteris subscripti leguntur in 4. Actione VI. Synodi. *

97 Et infrà notat, ex tota hac Romana Synodo, nihil ampliùs reperiri, quàm Agathonis ad Constantinum Imperatorem Epistolam OEcumenici congregandi Concilii ergo, vt in illo recens Monothelismus vniversaliter in tota condemnaretur Ecclesia; & aliam eiusdem Concilii ad prædictum Imperatorem, in qua Professio, & Confessio Fidei contra Monothelismum continetur: * De rebus autem in Synodo gestis (scribit Baronius) nihil prætereà reperitur, nisi Epistola Agathonis ad Constantinum Imperatorem, & fratres eius, de Fide Catholica contra Monothelitas; sed & alia Epistola ad eosdem, nomine totius Synodi, de Fide Catholica conservanda. Canon nullus in ea sancitus legitur; quod non ob aliam causam fuerat convocata, quàm ad Fidem Catholicam cõfirmandam, & Legationem Constantinopolim ad Synodum OEcumenicam decernendam; & cum vtrumque quàm diligentissimè reperiatur impletum, nihil est, quod ab ea ampliùs fuerit requisitum. *

98 In prædicto autem Romano Concilio, in quo de Monothelitarum Anathemate actum est, nullam inter illos mentionem factam fuisse de Honorio, manifestè constat *ex Libello Synodico*, quem è Græco, Latinitate donatum affert SEVERINUS BINIUS *in Vita, & Pontificatu Agathonis ad annum* 680. *Tom.* 6. *Concilior.* vbi hæc habentur: * Romana Agathonis Synodus ex Libello Synodico. Agathon verò Beatissimus Papa Romanus, qui Martino in Solio post Eugenium, Vitalianum, Adeodatum, & Donum successerat, Sanctam congregavit Synodum; & Sergium, Cyrum, Petrum, Paulum, & Pyrrhum Anathemate notavit: ac duabus in CHRISTO IESU Deo nostro declaratis voluntatibus, & operationibus, definitionem Fidei ad Leonem Imperatorem, Constantini Pogonati filium, & Iustiniani Rhinotemeti patrem emisit. * Hæc ibi.

99 Vndè cum Sanctissimus Pontifex Agathon adeò Monothelitarum Anathemati insudarit, vt horum hæreseos penitùs extirpandæ causa, æquissimè præceperit multa Nationalia Concilia in variis Christiani Orbis partibus, vt Mediolani, Britanniæ, & alibi, congregari, præcipuos Monothelismi Authores, & fautores apertè denuntians: cumque tanta inquisitione, & diligentia nulli alii præcipui præfatæ hæreseos promotores inventi fuerint, quàm Cyrus, Sergius, Pyrrhus, Paulus, & Petrus Episcopi, & Patriarchæ Orientales; creditu sanè difficilè est, Honorium, Constantinopoli solum, fuisse huiusmodi criminis reum repertum. Insu-

pèr cum in toto Occidente, vbi vixit, ac mortuus fuit, plures Sanctissimi Præsules, & Concilia, præcipuè duo Romana, quibus duo Sanctissimi Pontifices Martinus, & Agathon præfuerunt, & vbi proximior erat huius rei notitia, nec Honorii ad Sergium Epistola latebat, nunquam eum hæreseos reum agnoverint, neque Monothelismi nota asperserint; arduum sanè est, Græcos Constantinopoli, meliùs quàm Romanos, quæ Romæ agebantur, novisse; & Orientales Episcopos melius quàm Occidentales, quæ in ipso Occidente gerebantur, scivisse, Honorium Monothelitis Constantinopoli adscribentes, quando nullus Occidentalium Antistitum, nullus Summorum Pontificum, qui vsque ad Agathonem successerunt Honorio, nec ipse denique Agatho, eum in materia Fidei, vel levioris adhuc suspicionis reum agnoverit.

100 Nec minori consideratione dignum videtur, quod cum *ab anno* 640. *vsque* 680. quo VI. Synodus celebrata est, multa Concilia tùm Nationalia, tùm Generalia in variis Christiani Orbis partibus fuerint congregata, vt in Italia Romanum *sub Ioanne IV. anno* 640. & aliud Romanum *sub Theodoro, anno* 648. Mediolanense *sub Agathone, anno* 679. & Romanum *sub eodem Pontifice, anno* 680. & Lateranense *sub Martino I. anno* 649. in Africa Numidianum *sub Theodoro, anno* 646. Bizazenum *sub eodem Pontifice eodem anno*, & Carthaginense *sub eodem Theodoro, eodemque anno*; in Gallia, Aurelianense *sub Martino I. anno* 650. & Anglicanum *sub Agathone, anno* 679. in nullo tamen ex his decem Conciliis, quæ in tam dissitis diversarum Nationum Regnis habita sunt, & in quibus omnibus Monothelitarum hæresis condemnata est, prout referunt P. GREGORIUS DE RIVES *in Histor. Concilior. & in Controvers. Historic. Concilior.* Cæterique Scriptores, & Conciliorum collectores, annis suprà relatis, nulla de Honorio inter Monothelitas fit mentio, nec in aliquo prædictorum Conciliorum dicitur, eum fuisse accusatum, nedum condemnatum, quod præfatæ Monothelitarum hæresi consenserit, adhæserit, aut aliquo modo fuerit patrocinatus.

101 Et mirandum sanè est, totis quadraginta annis, in tam diversis Nationibus, & Regnis, præcipuè Occidentis, vbi perfectior, ac certior notitia de Honorii Vita, & factis haberi poterat, nullam hùcvsque Honoriani sceleris famam increbuisse; cum enim levior Pontificum culpa, ob sublimem Dignitatis apicem, statim adeò innotescat, vt istius notitia inevitabilis omninò videatur, maximè, si illorum lapsus speciali sit nota dignus, qualis esset prolapsus in hæresim, cuius vel minima suspicio in Superioribus tàm altæ Dignitatis evidentèr patescit, ob scandalum, quo totus Christianus Orbis offenditur, certè si in Honorio, vel minima fuisset Monothelismi suspicio, statim adeò publicum fuisset scandalum, quod suæ Dignitatis ergo. toti Orbi attulisset, vt omninò impossibile esset aliquam istius notitiam in Regnis & Provinciis saltèm Occidentis, vbi decem præfata Concilia celebrata sunt, ignorari, imò & totam illam Regionem non pervasisse: cumque illorum Conciliorum Patres Sanctissimi essent, & ardentissimo Fidei Zelo flagrarent, sæviores, ac rigidiores accusatores extitissent, vt in solum Honorium Generale congregaretur Concilium, & de illius causa sententia decerneretur, vel saltèm de tanti sceleris suspicione vindicaretur, vt factum fuit in Generali Concilio ob Marcellini Papæ thurificationem indicto, in quo ipse Pontifex suam noxam simplici Confessione, ac posteà glorioso Martyrio expiavit; multique alii Pontifices ob minorum scelerum suspiciones Generalia coëgerunt Concilia, vt ita Innocentia toti innotesceret Orbi. Cum ergo in Honorium Pontificem nec vivum, nec totis quadraginta annis ab eius obitu, nulla accusatio præcesserit in aliqua ex decem prædictis Synodis, ad quas innumeri singularis Sanctitatis Episcopi ferventissimo Fidei Zelo conspicui confluxerunt; & in præfatis Conciliis de Monothelitarum condemnatione in specie sit actum, & numquam Honorius inter Monothelitas recenseatur, nec minimæ adhuc notæ accusetur, hìnc manifestè deducitur illum neutiquam fuisse in VI. Synodo proscriptum, sed illius nomen falsò fuisse ab aliquo malitioso Monothelita VI. Synodi Actis intrusum in vindictam, quod primus fuerit Pontifex, qui sese Monothelismo opposuit, eumque proscripsit, prout

rese-

referunt gravissimi Authores, præcipuè ALBERTUS PIGHIUS, RIBES *in sua Controv. Histor. Concilior.* CARRANZA, Toletanus Antistes,& alii.

102 Cùm hùcusque gravissimorum Authorum testimoniis, Sacratiorumque Conciliorum Authoritatibus, quæ Assertionem nostram haud leviter confirmant, probaverimus Honorii nomen falsò fuisse VI. Synodi Actis inter Monothelitas in ipsa condemnatos, insertum; aliquas proponemus rationes, quibus manifestè appareat, præfatam Honorii Monothelitis adscripti condemnationem, nulla posse iusta ratione fulciri.

C A P. V.

PROBATVR RATIONIBVS, Honorium non fuisse iustè in VI. Synodo proscriptum.

103 NEmini præfatus titulus admirationem ingerat, VI. enim Synodum eò, quò par est, honore, & veneratione prosequimur in his omnibus, quæ certò constat, esse ab illa definita, quale est, quidquid in Decretis Fidei, & morum continetur; at in his, quæ ad Honorii condemnationem spectant, cum adeo dubia sint, vt tot fundamentis probavimus, ostendendum aggredimur, prędictum condemnationis Decretum nullam secum iustificationem afferre, vt sic clarior innotescat impostura, qua aliquorum improbitas tanti Pontificis Fidem, decus, & opinionem commaculare conata est; quod sequentibus rationibus probare conabimur.

104 Primò; quia in rebus dogmaticis multi roboris est argumentum ab inconvenienti desumptum: Vndè ab hoc exordientes sic nostram Assertionem probamus. Estó Honorius certo fuisset in VI. VII. & VIII. Generalia Synodo tamquam Monothelita anathematizatus, vt refertur *Act.13.* vbi eisdem verbis, quibus Cyrus, & Sergius condemnati sunt, eademque causa, qua isti vt hæretici anathematizantur (quos verò hæreticos extitisse, veréque Anathemati fuisse subiectos extra dubium est) Anathematizatur etiam Honorius, vt patet ex toties iam repetitis verbis præcipuè *Act.16.* eiusdem Synodi, quæ prædictos hæreticos anathematizans, ęquè Honorium, vt hæreticum hisce verbis proscribit: *Theodoro Pharanitano, hęretico; Anathema, Cyro hęretico, Anathema; Honorio hęretico, anathema.*

105 Quamvis, inquam, certum esset prędictum Synodi textum, quoad Honorii Anathema, corruptum non esse, sed Honorium legitimè fuisse tamquam hæreticum condemnatum, gravissimum inde inconveniens inferri, sic evidenter ostendimus. Qui in aliquo Concilio à Pontifice, vel ab istò extra Concilium, tamquam hęreticus legitimè condemnatus est, debet in tota Ecclesia vt talis haberi, & ab omnibus Catholicis talis existimari, adeò vt in omnibus condemnationibus, quę in Concilijs contra hæreticos feruntur, intorqueatur anathema in eos, qui illos vt tales non habuerit. Hinc quamvis gravissimi Authores, & quandoque Sanctissimi Viri eos, quos vt hæreticos certò declaravit Ecclesia, , antè hanc condemnationem, & declarationem in illo errore defenderint, & sequuti fuerint; at postquam Ecclesia illum errorem proscripsit, & istius Authores, vt hęreticos condemnavit, nullus Catholicorum audet dicere, nec scribere eos non esse hęreticos, quin in pœnas à Sacris Canonibus in hæreticos, & istorum errorum fautores, & defensores statutas incurrat.

106 Atqui supposita VI. VII. VIII. Generalis Synodi condemnatione, semper extiterunt gravissimi, & Catholici Authores, qui Honorium. I. nulla Monothelismi labe commaculatum, nec vt talem existimatum, sed potiùs verè Catholicum, ac talem perpetuo habitum, eumque infusis scriptis piè, & catholicè sensisse, publicè senserunt, scripserũt, ac omni semper tempore propugnarunt, quales fuerunt S. Maximus Abbas, & Sãctissimus Ioannes IV. qui eum agnoverunt, & cum illo communicarunt, illiusque mentem in sensu valde Catholico suis scriptis elucidarunt; tales etiam fuerunt Sanctissimi Pontifices Martinus I. & Agatho, qui in duobus Concilijs Romæ celebratis ob oculos habentes Epistolas Sergij Patriarchæ Constantinopolitani ad Honorium, & Honorii ad Sergium, vt Hæreticum Monothelismi nævo infectum condem-

narunt; quin in Honorio, istiusque scriptis aliquid reprehensione, & censura dignum invenerint, cum in eadem Catholici, & Sanctissimi Pontificis opinione, quam ad illa vsque tempora suis sibi virtutibus conciliarat, æquissimè relinquentes.

107 Horum Summorum Pontificum vestigijs inhærentes multi, gravissimique Authores, Honorium post VI. Synodi condemnationem vere Catholicum tuentur, eumque in Epistolis ad Sergium, quæ sunt vnicum motivum, cui VI. Synodi condemnatio innititur, Catholicé sensisse, firmiter propugnant: & omissis antiquioribus, non desunt præstantissimi Scriptores virtute, & scientia clarissimi, qui à ducentis annis Honorium Catholicum existiment, illiusque ad Sergium Epistolas in Catholico sensu exponant, ac eruditè tueantur, nihil in eis contineri, quod Fidei adversetur, quodque valdè Catholicum sensum non admittat.

108 Cardinalis TURRECREMATA (qui Concilijs Constantiensi, Basileensi, & Florentino adfuit, vt scribit Magister ALTAMURA *in Bibliotheca Ord. Præd. ad ann.* 1468.) Honoriũ verè Catholicum, nullaque Monothelismi labe fœdatum, manifestè defendit *lib.* 2. *de Eccles. cap.* 93. sic scribẽs: * Honorius ille numquam, nec dum viveret, nec post mortem repertus fuit posuisse in CHRISTO vnam tantum voluntatem, & vnam operationem. Vndè nec ab Apostolica Sede, nec à Patribus Occidentalibus talis iudicatus est.* Cum ergo Monothelitarum error esset, vnam solummodò voluntatem, & operationem adstruere in CHRISTO, propter quod Cyrus, Sergius, Pyrrhus, alijque Patriarchæ Constantinopolitani, vt hæretici in VI. Synodo proscripti sunt; sanè prædictus Cardinalis dum asserit Honorium, nec dum viveret, nec post mortem, repertum fuisse huic errori adhęsisse, cum illum hæreticum non agnoscat, proculdubio Catholicum defendit.

109 Idem censet Cardinalis BELLARMINUS *de Rom. Pontif. lib.* 4. *cap.* 11. vbi Honorium, istiusque Epistolas Catholicas propugnat, earumque Doctrinam Monothelitarum hæresi oppositam affirmat, multis laudatis Authoribus, qui in eamdem conspirant sententiam.

110 Cardinalis BARONIUS *ad annum* 633. *num.* 23. Honorium vt Catholicum latè, eruditèque tuetur, istiusque ad Sergium Epistolas nihil contra Fidem continere, eleganter ostendit.

111 Cardinalis BRANCATVS DE LAVRÆA, Honorium non modò à Monothelitarum hæresi immunem, sed etiam valdè Catholicè sensisse tradit, vt videri potest *in Tomo, toties laudato.*

112 Defendit etiam Honorium Cardinalis AGUIRRE, illiusque scripta vt Catholica, nihilque in illis censura dignum reperiri, propter quod Monothelitis mereatur adscribi, *tr.* 2. *disp.* 30. *sect.* 1.

113 Multi pariter alij Catholici Authores, qui præterito, pręsentique sæculo singulari Doctrina, Pietate, & Religione floruerunt, Honorium Catholicè vixisse, & Catholicè etiam sensisse, acerrimè propugnarunt, eum ab omni Monothelismi macula, ac nota penitùs vindicantes.

114 Tales fuerunt ALBERTUS PIGHIUS *de Hierarch. Eccles. lib.* 8. *cap.* 4. HOSSIVS *lib.* 2. *contra Brenzium*; IOANNES A LOVANIS *in lib. de Perpetua Cathedræ D. Petri Protectione, & firmitate, cap.* 11. & ONVPHRIVS PANVINIVS *in adnotat. ad Platinam*; quorum rationes, vt inquit Cardinalis BELLARMINVS *loco citato*, multo sunt efficaciores, quàm adversariorum.

115 His addi potest ipse PLATINA *circa annum Domini.* 1460. *in libro*, quem scripsit, *de Vitis Pontificum, à S. Petro vsque ad Iulium II.* ibi enim, de Vita Honorii agens, hæc scribit: * Honorius, à rebus externis aliquãtulum quietis adeptus, Doctrina, & moribus Sanctissimis omnem propè Clerum renovavit. Moritur Vir Sanctissimus anno Pontificatus sui duodecimo.*

116 Idem tenent alii Latini Authores antiquitate præclari, vt RHEGINO PRVMIENSIS, HVGO FLORIACENSIS, MARIANVS SCOTVS, OTTO FRISINGENSIS, GOTHOPHREDVS VITERBIENSIS, & CONRADVS VRSPERGENSIS, qui de Honorio I. vel Monothelitis sermonem instituentes, numquam eum inter illos recensent, aut de illo, tamquam de hæretico, sed potiùs ceu Catholico, honorificè loquuntur, egregiisque prædicant encomiis.

117 ALPHONSVS CIACCONIVS

in

in Vitis Pontificum, in vltima editione *ad annum* 622. *Videre est (inquit) in VI. Synodi, Constantinopolitanæ III. vulgatis Codicibus Sanctissimo huic Viro Monothelitarum hæresis crimen impingi, cum falsissimum sit, ipsum huic hæresi vnquam subscripsisse.*

118 Eumdem etiam Pontificem Catholicum semper extitisse, scriptis confirmavit EMMANVEL CALECA, qui paulò post Lugdunensis Concilij sub Gregorio X. *anno* 1274. celebrati, tempora vixit, insignemque Librum pro Latinis cōtra omnes Græcorum hæreses conscripsit.

119 Nilum iniustum, mendacemque Honorii impugnatorem docta Grecè, Latinèque scripta confutatione refellit, & coarguit Eruditissimus Iconiensis Antistes, IOANNES MATTHÆVS CARYOPHILUS.

120 IOANNES ABBAS, Honorio coævus Scriptor, illum hisce verbis commendat: *Erat Venerabilis Præsul Honorius, sagax animo, vigens consilio, Doctrina clarus, dulcedine, & humilitate pollens.*

121 Honorium tandèm ab omni Monothelismi labe immunem extitisse, eiusque memoriam impiè fuisse à Schismaticis denigratam, tradunt IOANNES, Papa IV. *apud Anastasium initio Collectan.* S. MAXIMVS *in Disputatione contra Pyrrhum*, ANDREAS SCOTUS *ad Cod.* 19. *Biblioth. Photii*, à Davide Hoeschelio editę; JODOCVS COCCIVS *Tom.* 1. *lib.* 7. *art.* 13. ANDREAS DUVALLIVS *Tract. de Pontif. part.* 2. *quæst.* 4. GIBALINUS *de Iure Canonico*, *lib.* 5. *cap.* 3. DIONYSIVS PETAVIUS *in Rationario Temporum ad annum.* 680. DOMINICVS A S. TRINITATE *vbi supra*, DOMINICVS GRAVINA *loco iam citato*, Illustrissimus Episcopus IGNATIVS FIVME *loco suprà laudato*, SEVERINVS BINIVS *Tom.* 5. *Concilior. in Notis ad Honorium*, M. NATALIS ALEXANDER *in select. Histor. Ecclesiast. Sec.* 7. *dissert.* 2. *conclus.* 3. AVTHOR HISTORIÆ MONOTHELITARVM editæ Parisiis *anno* 1679. *scrutin.* 5. vbi Honorii Epistolam ab errore Dogmatis liberat; & eruditissimus CHRISTIANVS LVPVS *in Notis ad Canones VI. Concilii Generalis*, *Tom.* 2. vbi hæc scribit: *Ex quo vides fœdissimè hallucinari eos, qui existimant, Honorium fuisse hæreticum Monothelitam.*

122 Ex dictis, & gravissimorum horum, tàm antiquorum, quàm recentiorum Authorum sententia, vnum è duobus necessariò infertur; aut Honorium Papam non fuisse, vt hęreticum Monothelitam legitimè proscriptum, vt in prædictis triū Generalium Conciliorum Actis narratur; aut prędictos Authores, qui oppositum asserunt, probant, atque propugnant, non sensisse Catholicè.

123 Et ratio est manifesta: si enim darentur Authores, qui assererent, aut scriberent, Arium, Nestorium, Pelagium, Eutychetem, horumque sequaces in Generalibus, & OEcumenicis Conciliis, vt Hæreticos condemnatos, tales non esse, sed potiùs eos, vti Catholicos tuerentur, dubitari non potest eos, qui talia assererent, Anathema contra Hæreticos, istorumque fautores in prædictis Generalibus Conciliis intortum incursuros: ergo si Honorius I. legitimè fuisset anathematizatus, vt prædicta trium Conciliorum Acta referunt, nec posset oppositum à prędictis Authoribus Catholicè dici, nec Honorius vt Catholicus defendi. Asserere autē non Catholicè sensisse gravissimos hosce Authores, qui Honorium ab omni hæreseos macula liberum, istiusque Doctrinam verè esse Catholicā tot sæculis propugnarunt, durum sanè, ac valdè asperum, prudens quisque meritò iudicabit, cum prędictorum Authorum scripta in publicum prodierint, & vltrà 800. annos Honorium ab omni Monothelismi labe vindicaverint, multique illorum, Apostolica Sede non modò permittente, sed etiam approbante, scripserint, & eorum Doctrina, vti Cardinalium TURRECREMATÆ, BELLARMINI, BARONII, BRANCATI DE LAURÆA, AGUIRRE, & cęterorum, vt Catholica fuerit commendata. Pias enim aures offendit, gravissimis hisce Authoribus, qui piè, Catholicèque vixerunt, multique eorum eadem pietatis, & Catholicę Religionis fama obierunt, hanc non Catholicorum notam affingi, eorumque scripta, & Doctrinam vt non Catholica, & trium Generalium Conciliorum definitionibus directè opposita condemnari: idem enim dicendum esset de Pontificali Romano, cum de illo hęc

ex GENERALI CONCILIO, quod *sub S. Marcellino Pôtifice*, istiusque lamentabili thurificatione celebratum est, vt habetur *in cap. Nunc autem* 21. *Dist.* vbi Papa reatum suum confitente, sesque promptum, ac paratum offerente ad suscipiendum, & peragendum quicquid Concilii Patres sibi imponere voluissent; nullus illorum ausus est, sententiam ferre in Supremum Iudicem, à quo omnes possunt, & debent iudicari. Et quidem valdè notanda est tanto Concilio dignissima ratio, quam Sanctissimi Patres, nê sententiam in eum dicerent, permoti sunt: * Quoniam prima Sedes non iudicatur à quoquam.* Vbi ARCHIDIACONUS hæc addit: * Nisi de hęresi.* *Dist.* 40. *cap. Si Papa.*

131 Hinc CHALCEDONENSIS CONCILII Patres graviter increpatunt Dioscori Alexandrini temeritatē, pręsūptuosamque insolentiam, qua ausus fuit excommunicationem in Leonem Papam proferre, de qua *in cap. In tantum.* 21. *Dist.*

132 Sed omitti non potest præclara Professio ac commendabilis Zelus Patrum ROMANÆ SYNODI III. quæ, Theodorico Rege instante, congregata fuit, vt in illa cognoscerentur criminationes, quas in Pontificem Symmachum Apostolicæ ipsius Vitæ, rectissimique regiminis æmulorum improbitas confinxerat: quibus auditis, omnes illius Synodi Patres vna voce dixerunt, non pertinere ad inferiores, esse Iudices Superiorum, præcipuè illorum, qui ad altisimum illum, Supremumque Dignitatis gradum provehuntur. * Concorditer Synodus ipsa respondit, Apostolicæ Sedis Antistitem minorum non subiacere iudicio.* De quo *in §. Hinc etiam* 17. *Dist.* Præclara sanè ratio, ac tam Iuri Naturali, quàm Gentium maximè consona; ab eo enim tempore, quo Tribunalia in Mundo constituta sunt, semper inferiores à superioribus iudicati sunt, tàm in Lege Naturę, quàm Gratię; tàm in Lege antiqua, quàm noua; tàm in sæcularibus, quàm Ecclesiasticis: & oppositum monstrum quoddam esset contra omnem Naturalem, Divinamque Legem. Nonnè ingens deformitas esset, velle vasallum esse sui Regis Iudicem? & creaturam sui Creatoris? cum id eo fœdius sit auditu, quó oppositum laudatu dignius. Vndè meritò veneranda est illa Concilii Sententia, dicentis: * Apostolicę Sedis Antistitem, minorum non subiacere iudicio.* In cuius expositione HUGO, singularis Authoritatis Vir, hæc addit: * Nisi in crimine hæresis.* *Dist.* 40. *cap. Si Papa.*

133 Hæc etiam Sententia fuit Synodaliter definita in ROMANO CONCILIO V. cui adfuerunt 218. Episcopi, & præfuit Sanctissimus Symmachus, *sub Theodorico Rege*: in illo enim sic definierunt Patres: * Non est necesse, super his nova condere, sed vetera recitare, atque firmare. Est enim à multis ex nostris Antecessoribus Synodaliter decretum, atque firmatum, vt oves, quæ Pastori suo commissæ fuerunt, eum, nec reprehendere, nisi à recta Fide exorbitaverit, præsumant.*

134 Tandèm in huius rei confirmationem præclarè facit Definitio in CONSTANTIENSI CONCILIO edita per omnes Patres vtriusque obedientiæ, & à Martino Papa confirmata, qua, vt in præfati Pontificis Epistola habetur, tamquam Articulus Fidei statuitur: Papam Canonicè electum habere Supremam Authoritatem in Ecclesia Dei. In cuius expositione dignum est, ac proprium Zelo Eminentissimi Cardinalis TURRECREMATA, quod ipse scribit *lib. 2. de Eccles. cap.* 93. dicens: * Ex qua determinatione, clarissimè habetur, quod Romanus Pontifex, extra casum hęresis, in quo à Papatu decidit, nullius Potestatis, quàm solius Dei, subiacet iudicio.* Quod confirmat adductis multis Authoribus, qui hanc Sententiam sequuntur, vti sunt B. Albertus Magnus, S. Thomas, Alexander Alensis, S. Bonaventura, Eruditissimusque Petrus à Tarantasia, Ordinis Prædicatorum, qui vnà cum D. Bonaventura in Lugdunensi Concilio fuit causarum Iudex, & posteà Pontifex Innocentius V. aliique multi Canonistæ ab ipso laudatis * Qui omnes (inquit ipse Cardinalis) apertissimè tradunt, & attestantur, Romanum Pontificem verum, & indubitatum, extrà casum hęresis strictè sumptæ, nullum in terris Iudicem habere Superiorem, sed tantum Deum in Cælis, cuius vices geric in terris.*

135 Probata igitur iam tot Sanctorum Patrum, totque Conciliorum Authoritatibus prima nostri syllogismi proposi-

tione; nempè, non dari in terris competentem Iudicem, qui possit de Summo Pontifice ob aliud quodcumque, præter hæreseos propriè sumptæ delictum, sententiam dicere; sola probanda manet alia eiusdem Syllogismi propositio; Honorium nempè, non fuisse huius criminis reum, nec tradidisse Doctrinam Catholicę Fidei contrariam, & dignam condemnatione, & Anathemate, quod in prædicta *Actione* 13. VI. Synodi supponitur.

136 Pro cuius clariori probatione, prænotandum est: omnes Authores, qui de hac re sermonem instituunt, tanquam certum supponere, nihil esse, quod contra Honorium verè constet, nec eum alicuius hęreseos reum facere possit, & de facto in VI. Synodo fecerit, nisi istius ad Sergium Epistolam, quæ integra refertur *Act.* 12. & propter eam *Act.* 13. Anathematis fulmine percussus est. Hùc etiam spectant fragmenta Epistolę 2. eiusdem Honorii ad Sergium, quæ *Actione* 13. habentur. His igitur duabus Epistolis vnicè innititur quidquid Honorianæ Fidei objicitur, & ob illas Monothelitis adscriptus est, & tanquam vnus ex illis Anathematizatus, vt ex prædicta *Actione* 13. patescit.

137 His ergo suppositis, statutoque iam, vt probavimus, nullam dari in terris Potestatem, nec Concilium aliquod Generale, quod possit de Summo Pontifice sententiam dicere, nisi in expresso casu hęresis, videndum modò est: an Honorius Pontifex, in prędictis ad Sergium Epistolis, Monothelitarum hæresi, aut alii alteri adhæserit, aut in illis Doctrinam Catholicæ Fidei contrariam tradiderit? Quod vt clariùs discutiamus, priùs proponemus, quid sentiant pręcipui Catholici Authores, qui hac de re loquuti sunt.

138 Prodeant ergo duo testes omni exceptione maiores, Honorioque Pontifici coætanei, quorum primus est Sanctissimus Pontifex IOANNES IV. qui Honorio, tribus ab istius obitu annis, in Pontificio Throno successit. Hic ergo molestè ferens, Monothelitas, vt suis erroribus fidem conciliarent, Honorii Authoritate calumniosè vti, innixos sinistræ intelligentię, Honorianæ ad Sergium Epistolæ, Constantino Imperatori Apologiam scripsit, Honorii sensum in prædicta Epistola, illi aperiens, nè hocce Monothelitarum dolo innecteretur: * Omnes (inquit) Occidentales Patres scandalizati turbantur, fratre nostro Pyrrho Patriarcha per litteras suas, huc, atque illuc transmissas, nova quędam, & præter Fidei Regulam prędicante, & ad proprium sensum, quasi sanctę memoriæ Honorium Papam attrahere festinante, quod à mente Catholici Patris erat penitùs alienum.* Hęc Sanctissimus Pontifex Ioannes IV. quibus nihil pro re nostra clarius, nihil aptius; cum enim Pyrrho Patriarcha Constantinopolitano, immediato Sergii Successore, Monothelitarum errorem (ob quem vterque cum suis sequacibus *in VI. Synodo* condemnatus est) contra Fidem publicè prædicante, & Honorium ad proprium sensum adducere, ob istius ad Sergium Epistolam, contendente, declaret Sanctissimus Pontifex Ioannes, qui Honorium optimè noverat, cum illo communicaverat, ac illius in prædicta Epistola sensum apprimè calluerat, nullum in ea errorem contineri, imò Sanctissimum Pontificem à Cyri, Sergiique errore procul abfuisse, ac valdè Catholicè sensisse, vt evidenter ostendunt allata ipsius verba, quibus de Cyro dicit: * Nova quædam, & præter Fidei Regulam prædicante; * de Honorio verò: * Sanctæ memorię Honorium Papam attrahere festinante, quod à mente Catholici Patris erat penitùs alienum; * hinc manifestè infertur, Ioannem IV. in ea fuisse sententia, quæ tenet, Honorium in prædictis ad Sergium Epistolis Monothelitarum hæresi neutiquam adhæsisse, imò Catholicè sensisse. Hæc & alia pro Catholico Honorii sensu, scripsit prędictus Pontifex Ioannes in præfata Apologia, de quibus posteà.

139 Secundus est S. MAXIMUS Martyr, qui *in Dialogo contra Pyrrhum, Patriarcham Constantinopolitanum*, mirificè defendit Catholicum Honorii sensum, in prædicta Epistola ad Sergium, vt ex ipso Dialogo infrà adducendo patescet. Interim tamèn omitti non potest, quod pro hac re scripsit idem Maximus *in Epistola ad Marinum*, quę extat inter Anastasii Collectanea; ibi enim expendens, quę in Honorii ad Sergium Epistola continentur, asserit: Honorium in pręfata Epistola, veritatem, Monothelitarum errori oppositam, tenuisse, cum in CHRISTO Domino non modò duas natu-

naturas, sed & duas confiteatur voluntates, ac per consequens Catholicè sensisse: * Honorium (inquit) etiam Romanum Papam non diffiteri, reor, naturaliter in CHRISTO voluntatum dualitatem in Epistola, quam scripsit ad Sergium, eò quòd vnam dixerit voluntatem, sed potiùs confiteri, & hanc fortàsis etiam constabilire, &c.*

140 Ex his duobus testibus tàm superiori Authoritate, Sanctitate, & Veritate conspicuis, manifestè constat Catholicus Honorii sensus, in prædicta Epistola ad Sergium. Et quamvis duo illi testes, & quia antiquiores, & quia Honorii ęvo proximiores (cum vterque illũ agnoverit, convenerit, & sub eo Pontifice vixerit, ac illius sensum cognitione, & mente meliùs complecti potuerit, quàm VI. Synodi Orientales Constantinopolitani, loco, temporeque ab Honorio dissiti, quadraginta post illius obitum annis) satis, superque essent, vt Honorium ab omni hæreseos macula immunem crederemus; cum & cõtestes sint, & omni exceptione maiores, ac proindè iuxta illud CHRISTI Domini: *In ore duorum, vel trium testium stet omne verbum*; certam nostram Assertionem efficiant; nihilominùs non desunt alii gravissimi etiam Anthores, qui præfatis adhærentes, Honorium in prædicta Epistola Catholicè sensisse, affirment.

141 Cardinalis TURRECREMATA *lib. 2. de Eccles. cap. 93.* explicans illum Adriani II. textum *in VIII. Generali Synodo* lectum: *Licet enim Honorio ab Orientalibus, post mortem Anathema dictum sit, &c.* hæc habet: *Nota tamen, quod dicit, quod ab Orientalibus, & post mortem: quoniam Honorius ille numquam, nec dum viveret, nec post mortem, repertus fuit posuisse in CHRISTO vnam voluntatem tantum, & vnam operationem.* Cum ergo hic esset vnicus Monothelitarum error, hinc optimè dignoscitur, Honorium, iuxta prædictum Cardinalem, neutiquam illis, sed Catholicis consensisse.

142 Doctissimus Cardinalis BELLARMINUS *de Rom. Pontif. lib. 4. cap. 11.* Honorio, illiusque Catholico sensui, in prędictis ad Sergium Epistolis, manifestè suffragatur, his verbis: * Secundò dico, in Epistolis istis Honorii, nullum contineri errorem. Honorius enim in iis Epistolis confitetur, quoad rem attinet, duas in CHRISTO voluntates, & operationes: & solum prohibet nomina vnius, vel duarum voluntatum, quę tunc erant inaudita; idque prudentissimo consilio. Quod rem ipsam confiteatur, patet ex illis verbis secundæ Epistolæ: *Vtrasque naturas in vno CHRISTO vnitate naturali copulatas, cum alterius Communione operantes, atque operatrices, confiteri debemus, &c.* Hæc Confessio (inquit prædictus Cardinalis) Catholicissima est, & Monothelitarum hæresim penitùs destruens.*

143 Et *infra*, relatis aliquibus verbis secundæ Epistolæ Honorii ad Sergium, hæc habet: * Quę certè non nisi laudari possunt. (Et concludens, ait:) Habemus igitur, in ipsis Epistolis nullum esse errorem.*

144 Cardinalis BARONIUS *Tom. 8. ad annũ 633. n. 24.* iustam Honorii defensionem totis viribus aggressus est, non quidem, vt aliqui autumant, quasi defendi non possit Honorius, nisi, qui eum damnasse dicuntur, Patres VI. Synodi condemnentur; sed vnicuique quod suum est tribuendo, prout iustitiæ, & æquitatis ratio exposcit. * Veritati (inquit) cum semper fuerit bené consultum, erit & vt videas, quàm apertissima luce, Honorium ab ea calumnia vindicatum, integerrimum in omnibus, semperque Orthodoxum ostensum; & Patres, impostura detecta, reddi ab omni suspicione laceratæ iustitiæ liberos.*

145 Et relatis *num. 26.* aliquibus verbis Honorianæ Epistolæ ad Sergium, sic prosequitur: * Intelligis Lector, piè, Sanctèque, atque Catholicè in omnibus ab Honorio ista differi, atque ita poni, ob idiomatum communicationem, vnum in CHRISTO volentem, & operantem, sicut vnica est eius persona; cum tamen æquè astruat ob diversas proprietates, duarum simul indivisè, & inconfusè coniunctarum naturarum, ęquè, & voluntates distinctas, & inconfusas in eodem reperiri.*

146 Et *num.* 28. postquam aliqua præfatæ Epistolæ verba adduxit: *Satis (inquit) perspicuè noscis secundum Catholicam Assertionem, vnum poni ab Honorio operatorem, cuius sint opera Divinitatis, & Humanitatis, vt in neces-

ſariam deducatur aſſumptionem, duas eſſe voluntates, & operationes, quas tamen ob viranda diſſidia, bono pacis nõ rejiciendas, ſed reticendas affirmat. Subdit enim cauſam, quod periculoſum ſit, ſive vnam, ſive duas tantum aſſerere in CHRISTO operationes, quæ in Divina Scriptura reperiantur eſſe multiplices, quod ſcilicet, ex generibus, tranſirent adverſarii ad individua, fallentes æquivocis.* Hæc ibi.

147 Tandèm, relato integro prædictæ Epiſtolę textu *num.* 31. nihil in eo reperit, quo poſſit Catholicus ſenſus offendi: * Hactenus (inquit) Honorii Pontificis Epiſtola ad Sergium, Epiſcopum Conſtantinopolitanum, quam integram hìc reddidiſſe voluimus, quod eadem fuerit cõpluribus lapis offenſionis, & petra ſcandali, vt iis omnibus diligenter perſpectis, tàm quæ ad Honorium Papam à Sergio fuerant ſcripta, quàm quæ ab ipſo Pontifice ſcripta reddita, dilucidè cunctis innoteſcere valeat, quam ipſe Honorius fuerit Catholicæ Fidei Aſſertor, Profeſſor, Defenſor, & Propugnator.*

148 Nec minus Catholicum reputat prædictus Cardinalis, ſenſum ſecundæ Honorianæ Epiſtolæ ad Sergium, que extat in prędicta VI. Synodo *Act.* 13. BARONII verba audiamus: * In poſteriori autem Epiſtola ad Sergium, ita firmat Honorius Catholicum Dogma, vt nihil amplius deſiderari queat. Dum enim videtur indicere velle ſilentium, quàm prudentiſſimè deſtruit hæreſim, & firmat Catholicam Fidem. (Relatoque prædictę Epiſtolæ fragmento ſic proſequitur:) Intellexiſti, quám doctè, a tque verè dicat, pro vna operatione, dicendum eſſe vnum operantem, planè inſinuans non convenire perſonæ vnitatem operationis, ſed operantis. Sic & S. Ioannes Damaſcenus de his agens, docet, non dici poſſe ratione vnius perſonæ vnam voluntatem, ſed vnum volentem, ſicut nec vnam operationem, ſed vnum operantem in duabus ſcilicet naturis; quas dum aſſerit indiviſè, inconvertibiliter coniunctas, duas planè neceſſariò introducit operationes, & voluntates.

149 His quidem (proſequitur) nihil magis Catholicum dici potuiſſe, nihil magis pium, ac Sanctum, nihil denique, his temporibus, ad pacem in Eccleſijs conſervandam vtiliùs excogitari videri potuit. Quam quidem Catholicam veritatem (dicam liberè cum Campenſi) non ſolum nulla Synodus potuerit vmquam damnare; ſed ſi Angelus de Cælo aliud annunciaverit, pręter id, quod dictum eſt, illatum in huiuſmodi ab Apoſtolo ſuſciperet Anathema.*

150 Pro maiori prædictorum confirmatione videri poſſunt, quę idem Cardinalis ſcribit *num.* 31. dicens: * Cùm verò non ob aliam cauſam Honorium Papam, vnà cum Sergio hi (videlicet Patres VI. Synodi) putaverint eſſe damnandum, quàm ob nuper recitatam ipſius Honorii Epiſtolam, datam ad Sergium, qua ei ſe conſentire ſignificavit, certè quidem Honorii Epiſtola priùs diſquirenda fuit, & tempus præſens, quo ſcripta eſt conſiderandum, & ita de Honorio fuerat ferenda ſententia. At cùm nullius poſſit erroris argui, vel hæreſis, nondum cognitæ, in ſuſpicionem adduci, certum eſt calumnioſè, & leviter admodum, ſicut iniuſtè, Honorium Hæreticum appellari.*

151 Eamdem prædictarum Epiſtolarum defenſionem, & ab omni hæreſi puritatem proſequitur *num.* 52. his verbis: *Satis autem fuit hìc tibi, Lector, perſpicuè demonſtraſſe, nihil penitùs inveniri poſſe in duabus Honorii Epiſtolis, quó in erroris ſuſpicionem vel leviter adduci queat, cum omnia habeantur in omnibus conſentientia Catholicæ Veritati.*

152 Quod & confirmat idem BARONIUS *ad annum* 681. vbi de VI. Synodo, hæreticiſque in illa damnatis, ſermonem inſtituens, conſtanter affirmat, Honorii condemnationem, inter cæteros Monothelitas proſcriptos *Act.* 13. proculdubiò emanaſſe ab improbitate æmulorum Apoſtolicæ Sedis, qui Honorium Vita, & Doctrina ſummè Catholicum Monothelitis in VI. Synodo damnatis malitioſè inſeruerunt: *Tantum enim poſſibile erit (inquit Baronius *ibi num.* 29.) vt ipſe, qui Catholicus ſemper fuit, poſſit dici hæreticus, quantum vt vera Catholica ab eo aſſerta Doctrina, ex qua ponitur damnatus hæreticus, eadem dici poſſit hæretica. Etenim ſi non aliundè (vt demus Acta Synodi incorrupta ſervata) Honorius eſt condemnatus hæreticus, quàm quod eius prior Epiſtola, ad Sergium ſcripta, hæretica fuerit æſtimata: cum

è

è contrà eadem in omnibus Orthodoxa probetur, evanescet penitùs illa de eius damnatione sententia. Certè quidem Iudicio Maximi, in disputatione cum Pyrrho, eam esse probatam Catholicam & ex interpretatione germana, facta ab Authore, qui scripserat, æquè ostensam in omnibus Orthodoxam à Ioanne Romano Pontifice, superiùs demonstratum est, & cum de eadem Epistola suo loco sermo est habitus, pariter palàm factum, ipsam in omnibus esse Catholicam, neque vlla ex parte periclitari posse: Quæ quidem etiam communis est sententia recentiorum Orthodoxorum Scriptorum, qui eam exactè disquirunt.* Hęc ille.

153 Nec minus apertè Honorio Pontifici patrocinatur Eminentissimus Cardinalis BRANCATUS DE LAURÆA; siquidem *Tom.3. disp.8. num.295.* relatâ vtraque Honorii ad Sergium Epistola, quæ est totum corpus delicti, quod Honorio in VI. Synodo obiiciunt, & supponitur tamquàm condemnationis motivum, hæc habet: * Hoc est quod Honorii hostes, accusantes eum, existimant esse totum corpus delicti, ob idque fuisse damnandũ, atque damnatũ. (Et *n.296.*) Sed ex adverso, neque ex adductis, neque ex mox adducendis aliis Epistolæ particulis, etiam indubitatis, potest asseri, seu probari corpus delicti, nempè hæresis formalis, ex oculari, studiosa, & diligenti, totius huius Epistolæ, omniumque particularum inspectione. Ex deductis ergo evidens est, Honorium non asserere hæresim Monothelitarum, quæ hæc est: *In CHRISTO vna tantum est operatio.* Nulla enim ex deductis periodis litterarum, neque ex aliis hanc Propositionem continet, vt iudicare potest, qui simplicem Grammaticam callet; sed oppositum potiùs asserit, non esse scilicet dicendam *vnam*, nec *geminam*, licet multifariam CHRISTUS sit operatus. Ergo non constat de corpore delicti hæresis Monothelitarum in Epistolis Honorii, & sic neque de ea, cum non ex alio capite accusetur de externa hæresi, nisi quia in ea Epistola, & in alia ad Sophronium, hoc eodem modo sit loquutus.*

154 Idem etiam Cardinalis, relatis, expensis, ac in Catholico sensu expositis variis prædictæ Epistolę textibus, sic concludit *num.303.* * Ex quibus cuivis, etiam rudis Minervæ homini, evidenter, & palpatiè constat. Epistolam illam, in re Catholicam Doctrinam in omni parte continere, & in re, concedere plures CHRISTI operationes, & voluntates, Divinam, scilicet, ac Humanam, & vocem tantum *geminæ*, vel *vnius*, ad cavendos Nestorianos, & Eutychianos fugiendã præcipit. Dicit enim: CHRISTUS duas Naturas habuit, cum suis differentiis Divinę, & Humanę; opera habuit Divina, & Humana: Divinitùs, & Humanitùs operatus est; in Humanitate non erant duæ voluntates carnis, ac spiritus, quia non conceptus sicut alii homines in peccato, neque ex viri coniunctione. Quid aliud est hoc, quàm dicere: plures habuit voluntates, pluresque operationes, atque ita nolite; dicere vnam vel plures, nè videamini favere Nestorio, vel Eutycheti. Vbi hæresis hic? Nusquam certè.* Hæc ille.

155 Nec prætereundum videtur quod pro Catholico Honorii in præfatis Epistolis sensu, eruditè expendit idem Cardinalis *num.306.* * Nihilominus (inquit) providè cum hac scientia operatus est, quia extra controversiam rem posuit, cum dixit, esse prædicandum, quod CHRISTUS Divinitùs, & Humanitûs operatus est; quòd opera Divina, & Humana habuit; quod multis modis, & multifariam, quoad Divinitatem, & Humanitatem operatus sit. Hæc est res Catholica, quam Sergius, Cyrus, & Pyrrhus comperti sunt negasse; quòd tamen Honorio non innotuit, sed cum præcautione illud docuit, a voce tamen *vnius*, vel *geminæ* tantum dixit abstinendum, quia erant voces novæ, & in Scripturis, ac Patribus non repertæ. Et sic sentio, cum Ioanne IV. Martino I. & Agathone, in hæresim Honorium nullo modo, nullaque ratione incidisse, sed Catholicè Epistolas illas scripsisse, vt ex semetipsis loquuntur.* Hactenùs ille.

156 Eruditus ALBERTUS PIGHIUS *lib.3. Hier. Eccl.* ingenti suo Ecclesiastico Zelo breviter explicat, quàm longè abfuerit Honorius à Monothelitico nævo, & quàm Catholicè senserit in prędicta ad Sergium Epistola, quæ VI. Synodum, vel vt melius dicam, istius corruptores permovit, vt Honorium in Monothelitarũ numero recenserent: * Vides itaque (scribit) Christiane Lector, & clarissimè in-

intelligis, ex illa ipsa Honorii Epistola, quæ est in Actis eiusdem Synodi, passam eamdem ea parte, quę legitur de damnatione memorię Viri Sanctissimi, & verè Orthodoxi, quod Legati Sedis Apostolicę in eadem convicerunt passam V. Synodum, in Actione eius 7. hoc est, per falsarios, & mendaces Græculos, in odium, & detractionem Romanæ Ecclesiæ, hęc infarta, alienissima à mente Sancti Concilii. (Et infrà:) Nihil itaque mirum, etiam hac parte idem passa VI. Synodi, quę circumferuntur, incertæ fidei, & Authoris, nuper emissa exemplaria. Qua enim ratione, quo colore damnari potuisset illa, quam dicta Epistola explicat, verè Orthodoxa Sententia, ac Confessio &c.*

157 Et *infra*:) * Maximas (inquit) post controversias, & difficultates, vix dum obtinuerat Orthodoxa Veritas duarum Naturarum in CHRISTO, adversus Eutychetis, & Dioscori blasphemiam, & continuò resuscitatis contentionum seminibus, de vnitate, & dualitate operationum in CHRISTO, præcepit verè Orthodoxus, sapientissimusque Pontifex, auferri de medio, novatum vocum scandala, vndè contentiones, dissidia, & hęreses excitarentur; & pręscripta verè Orthodoxa, planissimaque Fidei Confessione, qua nec hinc, nec indè impingerent novitatum captatores, nec vnam, neque duas operationes, sed duas potiùs operatrices Naturas docuit cōfitendas in vno CHRISTO, iuxta Chalcedonensis Definitionem Cōcilii. Qualibet cum alteriùs quadam Cōmunione operante sibi convenientia, vt Divina, quę Dei sunt, Humana verò, quæ carnis, aut hominis, non divisè, vt ille blasphemat Nestorius; non confusè, & convertibiliter, vt Eutyches, & Dioscorus. Itaque velut invento medio, quo vtrique parti satisfaceret, duarum operationum assertoribus præcepit, vt confiteantur duarum Naturarum differentium integras veritates in vnitate suppositi, suas quæque habentes operationes proprias. Alteri verò parti, vt devitato vnius operationis vocabulo, vnum operatorē CHRISTUM confiteantur eorum, quæ vtriusque Naturæ sunt. Ita vt vnus idemque CHRISTUS, sit humilis, & sublimis; æqualis Patri; & minor Patre; ante tempora, & factus in tempore; per quem facta sunt sæcula, in sęculo natus::: Hac Cōfessione numquid esse potuit magis Orthodoxū, magis pium, ac Sāctum, & ad retinendam pacem, tollendaque novitatum, contentionum, & scandalorum semina magis vtile? Certè si Confessionem eiusmodi damnaret, non solum vlla Synodus, sed etiam Angelus de Cælo, non dubitarem vtrumque cum Apostolo Anathema dicere, vnà cum impia illa Ephesina Synodo II. quæ damnata Orthodoxę Fidei Veritate, statuit, & probavit impiam Eutychetis blasphemiā.* Hęc ille.

158 SEVERINUS BINIUS, Ecclesiasticæ Historiæ Eruditissimus, *in Notis ad Concil. General. in Vita Honorii I.* hanc controversiam eleganter pertractat, relatisque fundamentis contrariæ sententię, contendentis, Honorium fuisse in VI. Synodo legitimè condemnatum, subdit: * His præmissis, verior est sententia omnium ferè Orthodoxorum nostri temporis illa, qua Honorius ab omni labe, & suspicione hæreseos expurgatur; ideò maximè, quod adversariorum argumenta, si benè examinentur, nihil hæreseos, vel criminis alterius, Honorio impingere valeant.* Et prætermissis pluribus rationibus, quas pro hac Assertione adducit, silentio pręterire non possumus, quę de Catholico Honorianæ Epistolæ sensu scribit: * Prætereà (inquit) si Concilium OEcumenicum, Honorium, prout asseritur, velut hæreticum condemnavit, necessarium est affirmare, illud intolerabili errore, & impudentia laborasse; vtpotè, quod nullo hæreseos indicio comperto, Pontificem Catholicum, & Orthodoxum condemnaverit: nam illę Honorii Epistolæ, quas adversarii prætendunt Monothelitarum doctrinæ faventes, Catholicę sunt, duasque in CHRISTO voluntates, & operationes esse, profitentur, nisi quod à nominibus illis *vnius*, vel *duarum*, ad scandalum tollendum, & contentionem sedandam, abstineri velint. Quarè cum nemo pro hæretico damnari possit, qui rem ipsam confitetur, licet nomen iusta de causa tacendum esse arbitretur, præsertim ante Definitionem Ecclesiæ; gravissimè sanè errasset Concilium, si hac de causa Pontificem condemnasset. Quod nullo vmquam tempore, nē ipsi quidem hæretici affirmaverint. Dicendum est, quod impostura Græcorum hæc, de condemna-

eo Honorio Actis Synodalibus VI. Concilij OEcumenici per dolum, & fraudem surreptitiè addita fuerint.*

159 M. DOMINICUS GRAVINA, *vbi suprà, art. 6.* hanc de Honorio controversiam proponit: an legitimè fuerit in VI. Synodo proscriptus? Et relata affirmativa Sententia, pro negativa: *Aliorum (inquit) Catholicorum Sententia, vindicantium Honorium ab ea hæresi.* Quos infrà adducit, dicens: *At alij gravissimi Scriptores, Honorium excusant, & negativam partem tuētur, &c.* Quam ipse duodecim rationibus, Honorii Innocentiā suadentibus, eumque ab omni erroris labe liberantibus fusè probat, ac luculentèr ostendit, & in earum decima, hæc habet: * Ex Fide dignis aliis Historicis probatur, Honorium fuisse Virum Sanctissimum.* Et *infrà*: Honorii etiam defensionem assumens: * Si ponderentur (inquit) verba Honorii, nullum continent errorem, neque personalem.*

160 P. GIBALINUS *lib. 5. de Iure Canonico, & Ecclesiast.* eamdem controversiam exagitat, contrariaque Sententia adducta, asserit: * Nihilominùs, purum omnis hæreticæ labis fuisse Honorium. (Et *infrà*:) Quæcumque Monothelitarum mens fuerit, Doctrinam illis contrariam, & verè Catholicam Honorium tradidisse, confirmo, illis ipsis eius Epistolis, quas tamquam veras modò supponimus, quamvis non exigua sit de ipsarum à Græcis, vel confictione, vel saltim depravatione, suspicio.* Relatisque his, quæ in prædictis Epistolis continentur: *Nihil (inquit) magis Catholicum dici potuit; idque & Nestorium, & Eutychetem damnat.* Tandèm adducto II. Epistolę textu, quæ *Act.* 13. VI. Synodi lecta fuit: *Non potuit (inquit) illustriùs, suam mentem explicare Honorius, & Fidem Catholicam, adversus Nestorium, & Eutychetem profiteri.*

161 M. NATALIS ALEXANDER *sæc. 7. disert. 2.* Honorianæ Innocentiæ, & Fidei puritati valdè suffragatur, hanc assertionem statuens: * Honorius ab hæresi tàm verè excusatur, quàm piè.* Et de illius Epistolis loquens: * Honorii Epistolæ (inquit) Catholico sensu explicari possunt, prout eas exposuere viri maximi, quorum in Ecclesia veneranda est Authoritas.*

162 AUTHOR HISTORIÆ MONOTHELITARUM, Parisiis editæ *anno 1679.* Honorii Doctrinam, in prædicta ad Sergium Epistola, Catholicam propugnat; siquidem *Scrutin. 5.* Honorium quoad hoc, ab omni macula vindicandum ex professo aggreditur, dicens: * In hoc ergo quinto scrutinio, totis viribus conabor vindicare à quacumque hæresis suspicione Honorianam illam Epistolam, quæ legitur damnata in Sancta VI. Synodo OEcumenica *Act.* 12. necnon fragmenta alterius, quæ paritèr afferuntur *Act.* 13. eiusdem Synodi. Et ostendam, Cælo favente, Honorii Doctrinam Catholicam esse, longèque alienam à Monotheliticis deliramentis, hoc est (vt verbis vtar S. Maximi *in Epistola ad Marinum*) Honorium Romanum Papam non diffiteri naturaliter in CHRISTO voluntatum dualitatem, sed hanc potiùs constabilire.*

163 Quod iterum confirmat; his verbis: * Hæc, quæ diximus hucusque, vindicant, opinor, abundè ab omni Dogmatis errore Honorianas Epistolas. Eò verò dictis libentiùs acquiesco, quò clariùs apparet, in hoc puncto eadem nobiscum sensisse Ioannem IV. S. Maximum, & Anastasium Bibliothecarium, qui explicāt vnanimiter, cum Honorii Secretario, propositionem eiusdem de voluntatum contrarietate, quam solum exclusit Epistolis Honorius.*

164 Tandem infrà propositis variis sententiis, quoad VI. Synodum: * Mihi (inquit) sum omninò persuasus, ob dicta fusiùs *scrutinio superiori*, Doctrinam Epistolarum Honorii Apostolicam esse, & Orthodoxam. Vndè firmitèr assero: Honorium in Dogmate nullatenùs errasse, nec vt Hæreticum, damnari vmquam potuisse.* Hæc ille.

165 Illustrissimus Episcopus SPONDANUS *ad annum 633.* adductis his, quę in præfatis Honorii Epistolis continentur, *n. 6.* hæc habet: *Quibus quidem planè insinuavit, non convenire personæ vnitatem operationis, sed operantis; sicut & Ioannes Damascenus de his agens, docet, non dici posse, ratione vnius personæ, vnam voluntatem, sed vnum volentem; sicut nec vnam operationem, sed vnum operantem in duabus scilicet Naturis; quas dum Honorius asseruit indivise, incon-

confusè, & inconvertibilitèr coniunctas, duas planè necessariò introducit operationes, & voluntates. Sicque nihil his magis Catholicum, nihilque his temporibus ad pacem in Ecclesiis conservandam vtilius, dici potuisse videtur.*

166 Et *num.* 7. sic prosequitur: *Ex quibus illi occasionem erubescendi habeant, qui posteà, sub Catholico nomine, eumdem Honorium hæresis Monothelitarum accusarunt: cum vt diximus., & cum iam olim adversus Hæreticos sufficientissimè Maximus defenderit; & in Synodo Lateranensi centum quinque Episcopotum sub S. Martino Papa, & Martyre, itemque in alia 125. Episcoporum, celebrata à Sanctissimo Pontifice Agathone, in quibus nominatim dãnati fuere præcipui eiusdem hęresis Authores, atque fautores, nulla prorsus, vel levis mentio, quod erraverit Honorius, facta fuerit. Quod verò in VI. OEcumenica Synodo, quę extat, recensitus cum Monothelitis legatur Honorius, aperiemus imposturam, cum de his suo loco oportuniùs agetur.*

167 Nec ab ista sententia recedit CHRISTIANUS LUPUS *Tom. 2. in Notis ad Canones VI. Concil. General.* vbi hęc pro Honorii Fide scribit: *Ex quo vides, fœdissimè hallucinari eos, qui existimant, Honorium fuisse Hæreticum Monothelitam; item & illos, qui garriunt, Monothelitis ipsum collusisse. Quidquid statuit Honorius, adprobavit Fide, & vita integerrimus S. Sophronius.*

168 Consonat sępiùs laudatus DOMINICUS A S. TRINITATE *lib. 3. sect. 4. cap. 17.* vbi pro Honorio, hanc statuit assertionem: * Tertia igitur sententia, quam nos libentèr amplectimur, asserit Honorium I. fuisse Virum Orthodoxum, nulla hæresi infectum: illamque omninò certam efficere videntur sequentia argumenta.* Et omissis aliquibus rationibus, quas pro Catholico Honorii sensu expendit, in earum secunda, rem nostram meliùs explicat, illiusque in suis Scriptis, innocentiam luculentiùs ostendit; sic enim scribit: * Secunda ratio est; quia si Honorius Monothelitarum hæresim vmquam docuisset, id maximè colligendum esset ex duabus eius ad Sergium Constantinopolitanum datis Epistolis. Sed, vt vidimus suprà, nihil minus illis quàm Monothelismum docet: imò in posteriori Epistola, dum videtur indicere velle silentium, quàm prudentissimè destruit hęresim, & firmat Catholicam Fidē, &c.* Et relatis aliquibus prędictę Epistolæ verbis, asserit; Honorium, dum fatetur *CHRISTUM operatorem in vtrisque naturis*, non potuisse quidquam Fidei oppositum docere. *Quas (inquit) dum asserit Honorius indivisè, inconfusè, & inconvertibiliter coniunctas, & propriè in CHRISTO operantes, duas planè introducit necessariò operationes, & voluntates. Igitur nec privatim hæreticus Monothelita fuit, nec talem vmquam hæresim docuit.*

169 Nec omittendus antiquissimus, summæque Authoritatis Scriptor, ANASTASIUS Bibliothecarius, qui *in Præfatione Collectaneæ ad Ioannem Diaconum*, de Honorii Epistola latè, doctèque differit, eamque ab omni hæreseos macula vindicat, dicens: * Ad manus nostras venire contigit Apologiam Ioannis IV. Romani Pontificis, pro Honorio. Papa à calumniatoribus impetito, quod vnam Domini nostri IESV CHRISTI tantum scripserit voluntatem. Qua videlicet Apologia satis hunc, vt reor, excusabilem reddit, licet huic VI. Synodus quasi hæretico Anathema dixerit, & in Dei solius iam Iudicio positum, reprobationis telo perfoderit; cum hęreticus non ex erroris tantum deceptione, quantum ex electione non recta, & contentiosa pertinacia generetur. Quis autem erit, qui nobis interim dicat, vtrum ipse procerto dictaverit Epistolam, de qua ad illum anathematizãdum, fomitem calumniatores susceperunt, cum & ex Scriptoris vel indisciplinatione, vel in Pontificem odio, quid contingere tale potuerit. Quamvis non ignoremus, docente S. Maximo *in Epistola sua*, quam scripsit Marino Presbytero, Sanctissimum hanc scripsisse Ioannem Abbatem. Estò & ipse Honorius dictator extiterit; Quis hinc illum interrogavit? Quis intentionem investigavit? Quis hunc corrigere voluit? & ille, percontanti, aut emendare volenti restitit; vel contentionibus serviens resultavit? Præsertim cum in Evangelio illo, quo dicitur: *Nolite iudicare, & non indicabimini, &c.* nihil aliud præcipi Magnis etiam Magistris Ecclesiæ videtur, nisi vt ea facta, circa quæ, dubium est, quo animo fiant,

fiant, in meliorem partem interpretemur. Sunt quippè quædam facta media, quæ ignoramus, quo animo fiant, cum bono, & malo fieri possint, de quibus temerarium est iudicare, maximè vt condemnemus.*

170 Et quoniam Authorem adeò antiquum, vti Anastasium adduximus, placuit & gravissimos Neotericos in medium proferre, qui vtramque Honorii ad Sergium Epistolam, Catholicam esse tuētur, quorum vnus est Eminentissimus Cardinalis AGUIRRE, qui Sacram Purpurā Doctrinę Eminētia nobilitat. Hic igitur in insigni, iamque sępiùs laudato, ac iugiter laudando Opere *Cathedra D. Petri vindicata. disp. 30.* productis Authoribus, qui Honorium inter Monothelitas legitimè condemnatum autumant, asserit eum: * Immunem extitisse ab eo flagitio, atque impiè à Shismaticis denigratam fuisse eius memoriam.* Quod probat allegans multos Authores, iam suprà à nobis adductos, qui sua Authoritate, Gravitate, & Antiquitate maiorem, quàm oppositi, promererentur fidem: Vndè *num. 6.* sic eleganter concludit: *Credendum autem est potiùs Ioanni IV. qui in tempore Honorii vivebat, & exactè inquirere, ac scire rem potuit, quàm nuperis Scriptoribus, quamlibet eruditis.*

171 Illustrissimus Episcopus IGNATIUS FIUME *Part. 2. Schola Verit. Orthod. tract. 3. de Rom. Pōtif. lib. 1. instruct.* 3. Honorii mentē discutit, eumq; à Fide nō deviasse propugnat; siquidē *sect. 3. nu. 43.* asserit: *Honorium neque errore personali errasse, negando duas voluntates in CHRISTO, Divinā scilicet, & Humanam; sed tantum negavit duas voluntates contrarias, spiritus, contra volūtatem carnis, & carnis, adversus spiritum, quod Catholicè dictum est. (Et *num. 49.*) Ex dictis igitur constat, Honorium neque errore personali errasse. Honorius autem, vt testatur Emmanuel Caleca, Ordinis Pręedicatorum, qui vixit *anno* 1274. *lib. contra Græcos*, Ioannes Monachus Scotus *in Vita Sancti Betulphi Abbatis, cap.* 5. & 8. S. Maximus *in Dialogo contra Pyrrhum*, Cromerus, Platina, Blondus, quem citant Centuriatores, Volaterranus, Nauclerus, Sabellicus, Panvinius, & alii, semper ab omnibus Vir Sanctus, & Catholicus est habitus.*

172 P. DANIEL PAPEBROCHIUS *in suo Conatu Chronico-Historico, dissertat.* 14. loquens de Honorio, confirmāsque manifestam fuisse imposturam, Honorii nomen inter Monothelitas à VI. Synodo proscriptos reperiri, hæc scribit: * Ad calcem Actorum Synodi VI. Oecumenicæ, inter damnatos Hæreticos Monothelitas apparuit Honorii Papę nomen, quod genuinis Actis fraudulentèr adtextum à Græcorum Conciliabulo quodam, post solutam Synodum, Actaque ab Agathone Papa approbata, habito, probare nititur amicus noster Franciscus Marchesius, Romani Oratorii Presbyter, in Vindiciis eiusdem Honorii, quas appellavit: *Clypeum Fortium*, editis *anno* 1680.*

173 Eamdem veritatem, Honoriique Innocentiam eleganter exprimit magnus ille Historiæ Pontificum Scriptor, qui meruit, sua scripta eruditis notis, ac commentationibus à sapientissimis Viris illustrari, & inchoata peragi, Magister, inquam, ALPHONSUS CIACONIUS Ordinis Prædicatorum; siquidem *in Vita Honori I.* hæc habet: * Videre est in VI. Synodi, Constantinopolitanæ III. vulgatis Codicibus, Sanctissimo huic Viro Monothelitarum hæresis crimen impingi, cum falsissimum sit, ipsum huic hæresi vmquam subscripsisse: imò constet, eam condemnasse, vt ex Maximi Monachi eius temporanei, qui sub Martino Papa vixit, Epistolis Græcis, & Dialogo contra Pyrrhum Patriarcham Constantinopolitanum, Hæreticum Monothelitam, quæ in Bibliotheca Palatina extant, satis manifestum est, eumdem etiam Pontificem Catholicum semper fuisse, scriptis confirmarunt Emmanuel Caleca, Grę-cus, Ioannes Turrecremata Cardinalis.* Et alii quàm plurimi ab ipso Authore ibidem enumerati.

174 Ex hucusquè dictis manifestè convincitur, quòd cum nullus Summus Pontifex possit ab aliquo in terris existente, quantumvis Suprema Authoritate fulgeat, nec ab ipso adhuc Generali, & Oecumenico Concilio damnari, nisi in solo casu hæresis propriè, & strictè sumptæ, vt ex Sanctis Patribus, Sacris Canonibus, Sacratissimisque Conciliis latè probavimus; cumque insuper Honorius in nullius hæreseos crimen inciderit, nec Doctrinam Catholicæ Fidei oppositam

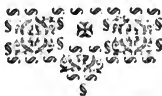
tradiderit, nec in illius ad Sergium Epistolis aliquid Cēsura dignum occurat; imò ferventissimus Christianę Religionis, & Apostolicæ Doctrinæ Zelus, quo ipse æstuabat, manifestè resplendeat, vt apertè tradunt viginti Eruditissimi Authores, quorum verba modò retulimus, aliique plures, quos brevitatis gratia omisimus, qui omnes vnanimi consensu testantur, Honorium in suis scriptis fuisse summè Catholicum, & nec in levem adhuc Monothelismi labem prolapsum: hinc, inquā, evidenter patescit VI. Synodum, estò illius Acta quoad Honorium nullo sinistro calamo corrupta admittantur, nullatenùs potuisse ad illius condemnationem procedere, cum Authoritatis sibi concessę limites transiliret; certum enim est nullum Concilium, quantumvis OEcumenicum, posse Pontificem non hæreticum condemnare, multòque minus vt hæreticum proscribere eum, quem constat, Catholicum fuisse habitum, & vt talem pręclarissimè commendatum, qualis fuit Honorius, tàm in vita, quàm post mortem, vt sentiunt Authores, tàm antiqui, quàm recentiores, qui in Ecclesiastica, & Sæculari Historia maiorem fidem, & opinionem sua sibi Sanctitate, ac Doctrina compararunt.

175 Nec obstat dicere, quod quamvis viginti Authores, suprà relati, magni sint ponderis, & momenti pro Catholico Honorij sensu; maioris tamen proculdubiò est VI. OEcumenica Synodus, quæ *Action.* 13. illum, quod non Catholicè senserit, eiusque scripta, quia à Catholica Fide aliena, damnavit; præcipuè cum eamdem condemnationem duo alia Generalia Concilia, septimum nempè, & octavum, vt suprà vidimus, confirmarint.

176 Non, inquam, obstat; huic enim instantię respondemus, quod si certa esset Honorii proscriptio, dubitari non posset, quin vnius Generalis Concilii Authoritas omnibus scriptoribus, oppositum sentientibus, prævaleret: eam verò non modò dubiam esse, & incertam, sed planè supposit判tiam, & VI. Synodi Actis malitiosè insertam, efficacissimis rationibus, luculentissimisque Authoritatibus supra probavimus. Quarè nullius roboris est argumentum ab apparenti ista VI. Synodi Authoritate desumptum; vt certum enim tenemus, quod si Honorii condemnatio dubia est, multò magis dubium est, & incertum ius, quod prædicta Synodus habuit ad huiusmodi Anathema in tantum Pontificem intorquendum, multòque incertior præfatę condemnationis æquitas, & Iustitia.

177 Sed quoniam res ista gravissima est, & Authoritatum potiùs, quàm rationum lance trutinanda, Lectorem patientia, & attentione munitum exopto; fusiori enim calamo probandum, & demonstrandum aggredimur, Honorium liberum esse, & immunem ab omni macula, & calumnia, quam ei Apostolicæ Sedis æmuli impegerunt, illum Monothelitis à VI. Synodo damnatis immeritò adscribentes.

178 Quarè, cum Honorius anathemati dicatur obnoxius, quod Sergium in omnibus fuerit sequutus, eiusque ad istum Epistolæ errores Fidei oppositos contineant; videndum necessariò est, quisnam fuerit error Sergii, Cyri, Pyrrhi, Pauli, aliorumque Monothelitarum, quos VI. Synodus meritò proscripsit, vt sic manifestiùs appareat, Honorii ad Sergium Epistolas, tàm primam, quàm secundam, nullo Monothelismi nævo fœdari, nullisque Doctrinę non Catholicæ fęcibus aspergi; sicque insubsistentem omninò esse rationem in prædicta sententia, Honoriique Anathemate expressam. Cum enim Honorius in præfata condemnatione eiusdem criminis reus, & socius annumeretur Sergio, Cyro, Pyrrho, Paulo, & Theodoro, qui à S. Martino Pontifice in Romano illius Concilio, vt Monothelitæ proscripti fuerunt; hinc horum errore in conspectum prolato, faciliùs dignoscetur, an Honorius eiusdem cum illis sceleris, & erroris reus, ac particeps habendus sit; an potiùs omninò innocens iudicandus? Placet ergo, estò fusiori calamo, attentiùs perpendere, & curiosa investigatione ex ipsis Synodis, quisnam fuerit illorum error exquirere; sic enim æqua comparatio fiet, & purior, ac splendidior Honorii puritas effulgebit.

CAP.

C A P. VI.

EXPENDITVR QVISNAM fuerit Monothelitarum in Romano Concilio proscriptorum error; & an Honorius illis adnumeratus sit, vel in eorum hæresim inciderit?

179 CONCLUSIO I. Honorius Pôtifex adeò ab omni Monothelitarum errore immunis extitit, vt illius Doctrina in suis ad Sergium Epistolis, ab omni Monothelismi macula fuerit penitùs aliena. Sanctissimus Pontifex MARTINUS I. *in Sermone*, quem initio Concilii Romæ congregati habuit, agnoscens sui muneris esse, debellatis hæresum monstris, Ecclesiam in Fidei puritate conservare, hancque Pastoralis sui Officii curam Sanctissimis illius Concilii Patribus exponens, ei pravam Monothelitarum Doctrinam, recenter exortam, qua vnica in CHRISTO voluntas, & operatio adstruebatur, proposuit, vt veritate diligenter discussa, pro more in Ecclesia semper recepto, ad tám perniciosi erroris, istiusque Authorum condemnationem procederetur.

180 Huius autem erroris duces fuerunt, vt asserit idem Pontifex, *Act.* 3. * Falsi nominis quidam Sacerdotes::: qui in Ecclesiis ad læsionem multorum, & eversionem immaculatæ Fidei prædicaverunt in scripto, id est Cyrus, Alexandriæ Ecclesiæ Episcopus, & Sergius, Constantinopolitanus Antistes, necnon & eius Successores Pyrrhus, & Paulus.* Et quamvis nomina hic collectivè recenseat, tamen distinctiùs, singulorum errorem exprimit infrà, cum dicit: * Cyrus quidem, antè hos decem & octo annos, vnam operationem in CHRISTO in eadem Alexandrina Urbe definiens, Divinitatis eius, & Humanitatis, ad similitudinem Acephalorum hæreticorum, ordinando capitula numero novem in Ambone prædicans, cum Anathemate, qui sic non saperet, impiè promulgavit.*

181 Et de Sergio, hæc scribit: *Sergius autem per Epistolam propriam, ad denominatum Cyrum scriptam, eamdem similiter vnam operationem suscipiens, cum eo irrationabili præsumptione ausus est confirmare, & non solum hoc, sed etiam post aliquot annos, eiusdem Cyri novæ adinventionis, hoc est, per nuper duodecimam Indictionem elapsam, hæreticam & ipse conscribens Ecthesim Fidei sub nomine tunc Imperantis Heraclii, vnam in eadem Salvatoris nostri natura, secundum impium Apollinarem, voluntatem, & operationem instituit, ex hoc, quod dicit imprudentèr, sequi operationem voluntatem. Certum est, namque, quod si sequitur operationem voluntas, per hoc quod sequitur, id est, cum vna voluntate, sine dubio, & præcedentem confitetur.* Vndê iam in exordio deducitur, quod postquàm studiosa diligentia, per decem & octo annos observati fuerunt, & vndique quæsiti, Monothelismi Authores, in Oriente repertos fuisse, quorum ibi nomina vigilantissimus Antistes profert, sicque faciliùs potuisse Honorium, si huiusmodi labe tactus fuisset, Concilio innotescere, cum Romę vixisset, ibique eius Epistolæ extarent, & servarentur, simul rigidissimi veritatis testes, vitæ, ac morum Honorii ea Synodo confidebant, vt Sanctus Maximus, & alii, qui si minimam suspicionem agnovissent, Synodo prodere non prætermisissent, saltim vt si qua sinistra emersisset de eo opinio, purgaretur, & nota fieret Orbi illius Innocentia.

182 Auget etiam Sergii crimen, quod idem S. Martinus *eodem sermone*, subjicit, ne dùm scilicet Ecthesim Imperatoris Heraclii eum scripsisse, sed vt in publicum conspectum veniret, nemin emque latere, posset, ad Templi Constantinopolitani valvas appendi iussisse, plurimosque Episcoporum solicitasse, vt illi impio contextui, plurimis Monothelismi erroribus referto, suscriberent: * Sergius autem (inquit) illicitè præsumens pravam Ecthesim, quam præ foribus Ecclesiæ suę suspendens, divulgare studuit; & non solum hoc, sed per suam sententiam, cum quibusdam, ab eo subreptitiis modis, deceptis Episcopis, in scripto firmavit. *

183 Conferantur autem Epistolæ Honorii, & nec verbulum de Ecthesi Heraclii in eius subscriptione, aut approbatione apparet, nec vnam Divinitatis, & Humanitatis operationem constituisse, (quod apertus error Sergii, aliorumque Monothelitarum fuit) nec ex verbis Epi-

stolarum aliquid tale posse deduci, vt latiùs infrà demonstrabitur.

184 Progreditur idem Sanctus Pontifex, & eo pari gradu ambulasse, seu potiùs, pari lapsu corruisse cum Sergio, Cyrum, Pyrrhum, & Paulum tradit; hunc verò alios antecellere voluisse edito Typo, seu nova Fidei Formula, Sanctorum Patrum communibus placitis omninò adversa, & abominandorum Dogmatum cumulata, abdicando, scilicet, omnem penitùs voluntatem, & operationem à CHRISTO Domino: *Paulus autem (inquit Sanctus Pontifex) Prçcessores suos in his superare contendèns, non solum in scripto per propriam Epistolam, ad hanc directam nostram Sedem, confirmavit, & ipse contra se superiùs memoratæ Ecthescos irrationabilem hæresim, sed etiam contradicens in scripto adversus rectâ Sanctæ Dei Ecclesiæ Dogmata. (Et paulò infrà:) Insuper studuit ad coöpetimentum proprii erroris, & in hoc Sergium imitarus, quibusdam subreptionibus vti, & Clementissimo Principi suadere, Typum exponere, qui Catholicum Dogma destrueret. Inquo Typo omnes omninò voces Sanctorum Patrum, cum nefandissimorum hæreticorum dictionibus enervavit, nec vnam, nec duas voluntates, aut operationes in CHRISTO Deo Nostro definiens confiteri. Ac per hoc sine voluntate penitùs, & operatione CHRISTUM denunt'ando, id est, absque substantia, & natura, eum prædicare noscuntur.*

185 Quàm longè recedat Honorius ab istis Pseudo-Episcopi Pauli insaniis, non alia indiget censura, quàm grammaticali Epistolarum intelligentia, ex nuda quippè earum lectione, nèdum assentiri, sed aspernari videbitur tàm impia mentis deliria, nec vnam, nec duas voluntates, & operationes CHRISTO concedentium, & per consequens duplicem ei naturam negantium, adversus Sanctorum Patrum, & vniversum Sacrorum Conciliorum consensum.

186 MAVRVS, Episcopus Ravennas, (vt seriem Concilii prosequamur) humilem postulationem Synodo fecit, vt absentis Professio Fidei audiretur, quç nō modò defendendæ verç, ac Apostolicæ Doctrinæ Zelo scripta apparet, sed etiā abominandç, quç recēter promulgata erat, Heraclianæ Ecthesis: *Quæ à Pyrrho Constantinopolitano Episcopo (vt ait) defendebatur. (Quam respuit Sanctus Vir) quia vt hæretica de Ædibus Constantinopolitanæ Ecclesiæ est deposita.*

187 Hanc Confessionem Mauri Præsulis, inter Acta Conciliaria reponi exoravit S. MAXIMUS: *Epistola Mauri Sanctissimi Episcopi Ravennatis, secundum vestram iussionem Actis nostris inserta, atque per eius tenorem consonante huic Sancto Concilio, in his, quæ pro Orthodoxa, & immaculata Fide, ab ea peraguntur, suam mentem demonstrante, &c.* Cuius occasione, tempestivè in Monothelitas insurgens, eorum nomina recensens, accusationem inchoat his verbis: *Vndè, si placet Vestræ Beatitudini, supplico, quatenùs per vnam, vel duas, si multum, vt ne fastidium per hæc, quæ omnibus manifesta sunt, gestis ingerere videamur, quçrelantium personæ, Cyrum, Sergium, Pyrrhum, & Paulum convenienter, quæ de his proponuntur, cognoscamus, necnon per conscripta eorum adversus Fidem exposita.* Nulla tamen in his omnibus fit mentio de Honorio.

188 Similem Libellum proposuit Sardicensis Episcopus DEUSDIDIT, postulans à Sacro Consessu quatuor huiusmodi Hçresiarcharum causas examinari, & propositas adversus eos quærelas discuti, nec aliquam de Honorio pullulasse, satis huius Sanctissimi Viri silentium denotat: *Vndè, & ego supplico (inquit) pro defensione Paternorum, & Synodalium Dogmatum, antè omnia per suggestiones oblatas Sanctæ Vestræ Apostolicæ Sedi, necnon accusantium personas Cyrum, Sergium, Pyrrhum, & Paulum, pravitatem eorum nobis manifestari, & per conscripta eorum, contra immaculatam nostram Fidem, exposita, quatenùs per examinationem eorum congrua super his sententia consequatur.* Inter conscripta hæreticorum nihil de Epistolis Honorii meminit, evidenti inditio, quod in earum Doctrina, nihil quoque esset illorum dementiæ conforme.

189 Exindè, iubēte Martino Papa, perlecta fuit Professio Fidei STEPHANI Episcopi Dorensis, primi Ierosolymitani Diœceseos, cuius in exordio referuntur quatuor illi, pacem Ecclesiæ turbantes, Monothelismi Authores: *Priùs quidem (inquit) Theodorus, Pharanitanæ Eccle-

clesiæ quondam Episcopus; postmodùm autem Cyrus Alexandrinus Antistes, item Sergius Constantinopolitanus, necnon Successores eius Pyrrhus, & Paulus.* Et studiosa quærens diligentia, nullam de Honorio memoriam habet; hæresim verò describens, Apollinaris, & Severi appendicem fuisse tradit, his verbis: *Hi namque Apollinaris, & Severi Dogmata hæreticorum renovare ausi sunt, per hoc, quod prędicaverunt vnam voluntatem; & operationem Divinitatis, & Humanitatis CHRISTI Dogmatizare.* Quis verò, Honorii Epistolas insanum Severi, & Apollinaris Dogma amplecti, etiam invidię æstro percitus, hucusque asseruit? Apollinaris quippè vnicam CHRISTI operationem, & voluntatem asserebat, quod vnicam naturam incredibili vesania admitteret, à quo non dispar Severus Divinam tantum in REDEMPTORE voluntatem, & operationem prædicabat. Apertè verò Honorius, vtrasque naturas fatetur, estò tamen in vnitate personæ coalescentes, singulas verò distinctè operantes, & operatrices, vt infrà latiùs docebitur.

190 Illa verò prava femina Dogmatis, nè dùm scriptis spargere, præfati Constantinopolitani Præsules ausi sunt, sed ex Ambone Populis eadem delicia docere ibi: * Super Ambone cum Anathematis vinculo, qui sic non saperet, & secundum sensum eorum recitatam seriem.*

191 Quod iustissimè Zelum Sophronii, Ierosolymitani Antistitis excitavit, qui priùs blandis admonitionibus, ad sanã mentem pręfatos Patriarchas curavit revocare, postmodùm Doctrina, & SS. Patrum Sententiis: * Dans in duobus libris sexcenta testimonia Patrum, ad evictionem impietatis eorum, & veritatis ostensionem, quos quidem revocare, minimè valuit.*

192 Undè innotescit, & tanti Præsulis pietas, quantùm & prava eorum pervicacia dignoscitur, simul & demonstratur Ecclesiæ Matris liberos suos peramanter diligentis laudabilis mos, quos non priùs à sinu avellit, aut punit, quin antè omni ingenio, & consiliorum arte à pravis sententiis avertere, satagat; nihil antiquiùs, & vtilius sibi semper iudicans, errantem ovem ad caulas Divini Pastoris reducere, quàm inter vepres, & saltus feris dilaniandam relinquere. Deprehenditur etiam indè, cum erga Honorium, cuius lapsus ob Dignitatem, & eminentiam muneris, Ecclesiæ Matris, & tantorum Præsulum pia corda acriùs pungere poterat, nulla narretur monitio, nulla viventi reperiatur facta reprehensio, nulla post mortem suspicio repræsentata fuerit, & per viginti lustra, aliqua non proferatur de hoc crimine causę contestatio, aut levis accusatio, etiam calumniosa, cum huiusmodi labis expertem, prudentem animum facilè æstimaturum.

193 Disertiùs exponit EPISCOPUS DORENSIS errorẽ Pauli Cõstantinopolitani, hæc scribẽs *Act.* 1.* Nam Paulus Cõst Ant. suasit Clemẽtissimo Principi nostro, Typum exponere Fidei, in quo Typo Sanctorum Patrum Doctrinas cum nefandissimorum Hæreticorum pravitatibus funditùs amputaverunt, nec vnam, nec duas debere voluntates, aut operationes CHRISTI DEI promulgantes quempiam confiteri: facilè eis licere credentibus, aliquando quidem vnam, aliquando autem, nec vnam in eodem prædicare: ac per hoc, aut Deum tantummodò, vtpotè Divinam tantummodò; aut dumtaxat hominem purum; vtpotè humanam habentem tantummodò: aut neque Deum, neque hominem eumdemque asserentes, vtpotè neque Divinam neque humanam habentem voluntatem, & operationem, sed sine voluntate, & operatione secundum eos, omninò existentem.*

194 Quem errorem (ait idem Præsul) recto tramite adversari Decreto Fidei Concilii Chalcedonensis: * Quod vtique (asserit) Sanctorum Patrum, & prædicti Sancti Chalcedonensis Concilii Definitio omninò recipere abnegat.* Rationemque reddit dicens: * Quoniã salvari asserit vtriusque naturæ, ex quibus, & in quibus CHRISTUS consistit, indiminutè naturalem, & post vnitionem proprietatem.* Qui verò benignis oculis, & mente ab omni odio, & invidia Romanæ Sedis purgata, attentè Honorii Epistolas perlegerit, longo intervallo secerni, advertet, ab hæreticalibus Patriarchę Pauli blasphemiis, & aliorum congeneri vesania delirantium, si enim, aut verba verbis, aut sensus sensui litterarum Honorii cum huiusmodi ęgrorum somniis comparentur, tamquam ortum ab Occidente remo-

mota esse, Lector animadvertet ; exprimit etenim Honorius idem, quod Sanctum Chalcedonense Concilium, vtrasque scilicet CHRISTI naturas post vnitionem, distinctas, & proprietates, & differentias servasse, simul & indè vtrique naturę convenientem voluntatem.

195 Libellum verò suum Episcopus Dorensis ad coronidem perducens, scopum illius exponit, exorandi scilicet Sanctissimi Pontificis, & Concilii, vt tàm perniciosarum hæresum germina, iam non tantum in frondes, sed in graves agri Dominici vmbras exurgentia, provido Ecclesię sarculo evellerentur: * Ideòque exoro (inquit) vt minimè despiciatis humilitatis meæ, & omnium Orientalium Orthodoxorum Sacerdotum, & Populorum, necnon prędicti Domini mei Sanctæ memoriæ Sophronii super tali Capitulo instantias, assiduasque præcationes Vestrę Beatitudini per meam humilitatem, cum lacrymis oblatas; sed sicut luminatia in vniverso Mũdo, Verbum Vitæ retinentes, introductas extinguite tenebras Apollinaris, & Severi nefandissimarũ hæresum, per superiùs memoratos viros (qui sunt Cyrus, Sergius, Pyrrhus, & Paulus) temporibus etiam nostris procaciter germinatas.*

196 Vbi illud animadversione dignum est, hos Orientis Patres, vt accusationem adversus præfatos Monothelitas probare possent, exemplaria omnia quæsijsse, simul & vniversa monumenta aucupasse, quæ illam munire sufficerent, ex Patriarchali Archivio Constantinopolitano Acta, & Patriarcharum scripta, ac Epistolas eduxisse, nihilque in Tabulariis illis, quod Monothelismi labe aspersum esset, relictum fuisse. Quis verò dubitet Honorii Epistolas ad Sergium, ad manum accessuras, præcipuè, cum Sergii ad Honorium collectæ sint. Patet ergo, cum hac in Synodo recitatæ non appareant nihil in eis, quod eam labem suboleret inventum, ipsumque Honorium, vt eius erroris potiùs expugnatorem, quam assedam, à Sanctis Patribus iudicatum.

197 Audita Episcopi Dorensis accusatione, eiusdem Zelo gratulatur Martinus, Synodoque exponit, quæ immineant damna, nisi Monothelitarum errori occurratur, nominaque Authorum recensens: * Gloriati sunt (inquit) audactèr, in medio Sanctæ Dei Catholicæ Ecclesiæ proprium ponentes errorem.* Cuius erroris summam colligit, his verbis: * Hæc argumentantes, vt sine dubio vnam, aut nec vnam in Salvatore, & Domino nostro voluntatem, & operationem, quispiam debeat prædicare.* Cuius, nec vmbram quidem, in Epistolis Honorii inveniemus, sicut nec illius nomen, tùm in Orientalium Libello, tùm in hac Martini Oratione reperitur.

198 Ulteriùs, pro Monothelitarum accusatione alter est introductus Libellus, nomine Ioannis, Theodori, Tharasij, & Georgij. & aliorum, tùm Romæ commorantium Abbatum, tùm ex Orientalibus partibus venientium Sacerdotum, & Monachorum (vt ex nomenclatura Theophilati Primicerii patet) adversus præfatos Sergium, Cyrum, Pyrrhum, & Paulum conquętentes: * Vtpotè (inquiunt) vnam in CHRISTO voluntatem, & operationem confiteri promulgantes, Sanctam Dei Ecclesiam, consonanter Severo, & Apollinari, Nestorio, atque Theodoro, qui in confusione, & divisione CHRISTI DEI Mysterium corrumpunt, perversis hæreticis.* Quorum causas singulorum examinari, & non impersonalitèr definiri expostulant, nulla verò in hac individua notatione Hęreticorum, nec levis fit de Honorio insinuatio; estò hi Patres, nedùm ex Oriente advenerint, sed in Occidentali Regione diutiùs convixerint, vt in ipsa Epigraphe præcedente Libellum, animadvertitur.

199 Pauli tamen Constantinopolitani hæresim latiús exponunt his verbis: * Cum quibus iustè, & Typum, qui nunc contra Orthodoxam Fidem factus est ex subreptione, non ex studio, aut mente, piissimi nostri Imperatoris, & falsiloquio Pauli depositi à Prędecessore Vestræ Sanctitatis Theodoro, Sanctissimæ Recordationis Papa, Vestræ Apostolicæ Sedis, eidem Anathemati submittere. In quo Typo, sine operatione, & voluntate omninò, id est sine intellectu, & anima immobilem ipsum gloriæ Dominum nostrum IESUM CHRISTUM dogmatizaverunt similitèr Gentilium Idòlis inanimatis (de quibus dicit Magnus David: *Idola gentium argentum, & aurum opera manuum hominum: Os habent, & non loquentur: oculos habent, & non videbunt, &c.*

Quo-

Quoniam tale est omne, quod sine operatione, & voluntate est) per hoc quod dicitur, nulli licere omninò in CHRISTO vnam, aut duas operationes, vel voluntates confiteri: quod omnium Sanctorum Patrum, & Synodorum, sed etiam ipsius CHRISTI DEI Mysterii, perfecta denegatio existit.*

200 Huiusmodi accusatione prolata insurgens Calaritanus Episcopus DEUSDEDIT in hæresim Monothelitarum invehitur, quanti intersit communi Ecclesiæ bono, eam quàntociùs exterminare, eloquenter demonstrat, his verbis: * Relectus Libellus Venerabilium Abbatum, Presbyterorum, & Monachorum, quomodò prævidistis, Sanctissimi, apertissimam habet, & indubitatam accusationem contra Cyrum, Sergium, Pyrrhum, & Paulum, & qui cum eis sentiunt. Hi namque Salvatoris nostri in pace consistentem, per pravas eorum Doctrinas conturbaverunt omnem Ecclesiam, vnam, & nec vnam asserentes CHRISTUM habere voluntatem, & operationem, quasi sub prætextu pietatis, Fidē adulterantes, atq; Propheticā interminationem à propriis sentibus excludentes, qua dicit: *Væ, qui potum dat amico suo, mittens fel suum.**

201 Subdit posteà, æquissimè adversus hoc novitatis commentum insurrexisse iâm Pios Patres, quorum Fidei Professionem laudat, quę optimè conceptam, & appositis verbis explicatam, duarum voluntatum Doctrinam contineat, quam ipse ita recitat: * Consonanter Sanctis Patribus, per proprium Libellum clarè confessi sunt, salvari, sicut vniusque eiusdem CHRISTI secundum substantiam vnitas naturas, ita secundum numerum naturarum, naturales eius voluntates, & operationes, ex quibus Divina, & Humana naturaliter idem volens, atque operatus Deus simul, & Homo, veraciter cognoscebatur naturaliter, vtpotè vtriusque naturę, salvans indiminutè naturalem proprietatem, & post vnitatem, ex quibus consistit. Ita namque Sanctorum Patrum in Chalcedonensi Concilio convenientium docere nos, Definitio demonstrat, sed & omnium Sanctorum Patrum Chorus.* Hic autem Libellus, vt præclaro Dogmatum Thesauro refertus, apprimè Sanctorum Patrum Doctrinis conformis, Actis Synodi inseri iussus est.

202 Ex his omnibus deprehenditur, & Sanctorum Patrum, & Concilii Chalcedonensis mentem illam fuisse, vt ex discreto numero duplicis naturæ in CHRISTO, duplex etiam voluntas, & operatio consurgat; Divinæ quippè naturæ congruit operatio, & voluntas Divina; sicuti & Humanæ voluntas debetur, & operatio humana. Cùm veró in dictis Epistolis duas naturas, etiam post vnionem, cum suis proprietatibus, & differentiis, ipsasque operantes, & operatrices palàm admittat Honorius, Chalcedonensis profectò Concilii Dogma profitetur, oppositamque Monothelitarum Doctrinam, vnam, imò nec vnam in CHRISTO voluntatem, operationemque edocentium, apertè proscribit.

203 Perlecta deindè fuit in Lateranensi Concilio Synodica Epistola VICTORIS, Carthaginensis Præsulis, Theodoro Martini Decessori scripta, vbi, quas Monothelismi scintillas per Africam Paulus, & sequaces sparserant, dolens, narrat ita: * Ecce enim Ecclesia Dei non leviter perturbatur, Christianissimorum voces, ac gemitus Episcoporum non supportamus, quęrentium, & clamantium novitates, & concinnationum figmenta à Paulo Venerabili Consacerdote nostro, vt dicitur, contra Fidem veracissimam approbata debere repelli.*

204 Et *infrà*: * Inquiunt enim, quędam vice Epigramatū, aut Chartarum Volumina in Sacris Ædibus apud Regiam Civitatem nuper esse suspensa, Religioni Catholicæ, & ipsi veræ Fidei, ac Patrum Traditionibus omninò contraria.* Quod verò id Dogma, ita Ecclesiæ præclaris scitis repugnans fuerit, explicat his verbis: * Quis enim vecors sacrilega voce audeat prædicare in Domino nostro IESV CHRISTO aut vnam tantummodo voluntatem, aut vnam operationem existere?* Et infrà prosequitur, dicens: * Liquet, Doctor Sanctissime, venenosa serpentum sine simplicitate astutia, manifesta est dolosa Hæreticorum fallacia. Quid est enim naturarum in CHRISTO Domino nostro proprietates auferre, nisi earumdem naturarum confusionem inducere? Quod Catholicæ Ecclesię, id est Statutis, quam maximè Patrum Sancti Chalcedonensis Concilii, extat contrarium.*

205 Patet ergo cæcitatem Mono-
the-

thelitarum in eo sistere, vt vnam tantum in CHRISTO voluntatem, operationemque inducerent; etsi fateantur in CHRISTO duas naturas Divinam, & Humanã, at non cum proprietatibus naturalibus distinctis. Quantum verò absit Honorius, satis iam superiùs expositum est; quia, & distinctas naturas, & vtrasque nec otiosas, sed propria operantes, operatricesque admittit.

206 His prælibatis circa ea, quæ aure percepta fuerant de errore Monothelitarum, deventum est ad scripta, & prolata sunt, quæ in Scriniis Romanæ Sedis servabantur. Et quia Theodotus Pharanitanus Præsul, primus tunc in Oriente huius mendacii inventor fuerat, vt tradit idem Eximius Præsul: * Quoniam (inquit) sicut nostis beatissimi, hunc primum esse Authorem huiusmodi novitatis, per sua hæretica conscripta.* Illius Codices priores in examen venerunt.

207 *Act.* ergo 3. perlecta est Epistola præfata Theodori ad Sergium, Constantinopolitanum Antistitem, vbi expressè vna tantùm in Domino voluntas docetur: * Quidquid igitur scribitur dixisse, aut operari Dominum, per sensum, & intellectum, & sensibilia & dixit. & operatus est: & hæc ita, vtpotè de toto, atque vnius vna operatio verbi intellectus sensibilis, & organici corporis omnia dicenda sunt.*

208 Imò, nullam humanam operationem in CHRISTO, sed vnicam Divinam agnoscit *infrà*: * Profectò habemus in his luculenter, quoniam opus Dei est omnia, quanta in CHRISTO audimus, & credimus, sive Divinæ naturæ appertinent, sive humanæ: & propterea vna operatio hæc Divinitatis eius, & Humanitatis piè nominata sunt.*

209 Et quasi non satis suprà errorem suum expressisset, disertiùs Humanæ operationis exclussionem confirmat, his verbis: * Vt esset omnis Incarnatio ab initio vsque in finem, & quantacumque parva, & magna eius, sunt vna secundum veritatem Altissima, & Divina operatio.*

210 Vlteriùs exponit pravum Dogmatis sensum, nèdum omnes humanas CHRISTI operationes, quasi Homo non esset, ablegans, sed & voluntatis humanę nihil in CHRISTO considerari posse, asserens, dum in eo Divinam solam agnoscit, *in Sermone*, quem fecit in interpretationibus paternorum testimoniorum, hęc scribens: * Divina verò voluntas, quod & ipsius CHRISTI, quoniam ipsius voluntas vna est, & hæc Divina.*

211 Et *eadem Actione* 3. alter Textus recitatur ipsius Theodori, vbi apertissimè nullam apud CHRISTUM operationem Humanam admittendam decernit: * Intelligantur ergo à nobis modis omnibus omnia, quę sunt Humanitatis CHRISTI Salvatoris, Divina, & salutifera secundum veritatem operatio.*

212 Cum verò per præcipitia facilis lapsus sit, post priorem errorem in alium peiorem ruentem cernimus ipsum, asserentéque CHRISTI Humanitatem incorpoream: * Quoniam nostra quidem, inquit, anima non est tantæ virtutis, vt & naturales Corporis proprietates à se, vel ab eo projiciat: sed neque domina tantum vita est rationalis Anima proprii corporis, vt etiam cohærentis sibi, & coniuncti tumidam molem (quod Græci dicunt *Oncon*) atque defluxionem, vel colorem obtineat, & foris hæc constituat eum aliquando: quæ omnia in dispensatione Salvatoris Nostri IESU CHRISTI & dicta, & facta sunt in Divino, & in Vivifico Corpore existunt. Nam sine tumore (vt ita dicatur) incorporaliter, sine distinctione processit ex vtero, & sepulchro, & ianuis, & cum per solum maris deambulat.*

213 Et quia inter mendacia difficilis est concordia, estò vnicam tantùm in CHRISTO Divinam operationem recipiat, omniaque Divina fateatur, alibi tamen operationem esse creatam apertè tradit: * Oportet igitur ita sapere (inquit) & dicere nos, omnia, quæ in Incarnatione Salvatoris CHRISTI dicuntur esse, vnam scire operationem esse, huius autem Opificem, & Creatorem Deum Verbum; organum verò, Humanitatem consistere, ergo quæque velut de Deo, aut humanè de ipso dicuntur, omnia vna operatio est Verbi Divinitatis.*

214 Hucusque ipsissimis Theodori verbis, insana eius commenta protulimus. Quis autem nisi illius vecordię consors, Epistolas Honorii comparare intendat? Quibus non semel, sed sæpiùs operatio hu-

humana, ficut & Divina CHRISTO Domino adscribitur, ab vtriusque naturę propagine ortum deducens: * Et Divinam, quæ Dei sunt, opperantem; & Humanam, quæ Carnis sunt, exequentem. * Quid apertius? Vbi illud exilium vniversæ humanæ operationis, cui Theodorus assentitur? eodem quippè modo, quo ex Divina Natura operationem Divinam procedere, tradit Honorius, ex Humana, humanam descendere docet. Quis non ex diametro pugnantem, imò expugnantem Theodori diabolica ludibria, Sanctum Pręsulem agnoscet?

215 Quid verò, de excogitata incorporeitate dicam, quæ tàm perfractè auribus piis talem blasphemiam adversantibus, Theodorus in his litteris docet, negans in CHRISTO naturalem corporeitatem, vnam tantùm in illo operationem Divinam agnoscens, & eodem tempore illam creatam esse, asserens, quo se Arii CHRISTUM, creaturam edocentis, impium sequacem profitetur. Abeat ergo hæc tot discordium errorum confusa concordia ab Epistolis Honorii, nullus quippè etiam eius ęmulus in illius Epistolis aliquid his simile animadvertet: igitur toto Cælo distat, ab huius primi Monothelitæ insaniis, Honorii Doctrina.

216 Postquàm hęc impia Theodori Themata in Concilio proposita sunt, elegãter peroravit S. MARTINVS, impietatẽ Theodori corripiens, & vniversa eius deliria in Epitomem redigens, his verbis: *Quod & in Theodorũ, Pharanitarũ quõdam Episcopũ, per eius cõscripta, quæ nobis relecta sunt, evenisse cognoscimus, qui imprudenter putavit rectã esse suam opinionẽ, & proprio videlicet errore:: Proptereà sicut fęnum ædificiorum, quod priùsquã ex aliorũ eversione evellatur, arescit, sine stirpe, atque aridas illis, quibus scripsit, easdẽ manifestavit, vtpotè non ex alio, sed à semetipso, habens impietatis reprehensionem: qui omnimodò Deitatis, & Humanitatis CHRISTI vnam esse operationem, sicut audistis, Reverendissimi Fratres, definiendo, & hanc conditam, vtpotè creatam confessus est. (Et infrà:) Si autem conditam esse operationem CHRISTI ille definit, apertissimè cum Ario, & Nestorio impiissimis; creaturæ cultor arguitur, eo quod tantùm conditum cum illis, & secundum illos, non autem & increatum nobiscum, eumdem confitetur: hoc est, non vt Deum naturaliter, & Hominem eundem, sed tantum Hominem purum: quoniam secundum naturam creatus non est, qui increatam naturaliter non habet in se operationem. *

217 Ex hac eleganti errorum synopsi, quam fecit Sanctissimus Pontifex, Nestorianę, ac Arianę hæreseos participem, tùm & Monothelitici Dogmatis antesignanum Theodorum fuisse, satis manifestè proditur, & nè dùm contraria rationi, sed inter se ipsa, plura, ratione dissidentia, docuisse. Quid enim aliud est, vnam Divinam operationem per omnia CHRISTO affingere, & aliundè creatam exponere, quàm repugnantes, & insociabiles terminos, inviro naturę, & Fidei ordine, coadunare, &, velut Hydrę germen, plura hæresũ capita, ex vnico pravæ Doctrinę corpore proferri. Qui errores quàm materiales, & tamquam tenebræ Ægyptiæ palpabiles sint, ac Nestorii, Ariique cæcitati conformes, nemo non videt, sincerumque splendorem litterarum Honorii his nullatenùs infuscari.

218 Quòd ampliùs demonstratur, vbi posteà distinctius in eadem Synodo reffeRuntur omnes Theodori blasphemæ Propositiones, vt de singulis peculiare iudicium sit, & quàm oppositæ sint Sanctorum Patrum dictis, discutitur: quęquidem si cum Honorii Doctrina conferantur, nihil commune habere, etiam lippis oculis patebit.

219 Sic discussa Theodori causa, non minori indagine in Cyri Patriarchæ Alexandrini evolvendis scriptis Patres Synodi invigilarunt *Actione* ergo 3. illius opera, novem capitibus comprehensa, producta sunt, quorum *in septimo* manifestiùs virus suum effundit, quippè in eo, estò duas in CHRISTO Domino Naturas, easque vnitas fateatur, operationem autem vnicam admittit; &, quòd non leviùs est, audactèr in suas partes trahere gestit D. Dionysium, pravè interpretans illius cœlestia verba: * Et eundem vnicum CHRISTUM (ait) & vnum Filium operantem Deo decibilia, & Humana, vna Dei, & viri operatione, secundum Beatum Dionysium. *

220 Et quasi germana huius sententiæ simul probata est *eadem Act. 3.* Epistola Sergii Constantinopolitani, qua Cy-

rum de vnius operationis Dogmate laudat, & eisdem ferè verbis, tam insanæ dementiæ subscribit, ita: * Atque eumdem vnum CHRISTUM operari Deo decibilia, & Humana, vna operatione; quia omnis Divina, & Humana operatio ex vno, eodemque Incarnato Deo Verbo procedebat.*

221 Et *infrà*, tamquam si novus veritatis præco Orbi advenisset, eum fœdę acclamationis honore extollit, & Orthodoxum appellat: * Igitur hanc Vestram Orthodoxam relegentes Doctrinam, per quam gloriæ beneplacitum est Domino, tantorum fratrum nostrorum vnitionem dispensare, ipsius benignitatem glorificavimus.* Vndè, qua conformitate procederent Sergius, Cyrus, Pyrrhus, & Paulus, Theodorusque in hoc impio mendacio amplectendo, colligitur.

222 Vt autem notum fieret, quale plagium in corrumpendis D. Dionysii genuinis verbis, hi veritatis osores commisissent, præcepit vigilantissimus Pontifex, vt ex sinceris exemplaribus textus Epistolę ad Gaium legeretur, quę sic habet: * Etiam non secundum Deum Divina operatus, neque humana secundum Hominem, sed, Deo homine facto, novam quamdam Deivirilem, id est, *Theandricin* operationem nobis ostendens.*

223 Sancti Dionysii littera sic ingenuè prolata, Sanctissimus Præsul MARTINUS eloquentèr peroravit, fallaces Monothelitarum dolos detegens, & verba, quæ infidelitèr transcripserant, exponens Ita: * Testimonium Beati Dionysii, quod in præsenti relectum est, falsidicos luculentiùs eos ostendens, vt & de his, quod à Domino dictum est, impleatur, quo ait: *Quando loquitur mendacium de propriis loquitur, quia mendax est*; nam B. Dionysio asserēte, sicut audistis dilectissimi fratres novam quādam Deivirilem operationem inter nos conversatum, vterque eorum apertissimè, contra Patrem mentitus est. Et Cyrus quidem in suo septimo Capitulo novam immutando, & vnam pro nova asserendo Deivirilem operationem, quasi dixisse Doctorem perhibens. Sergius autem in Epistola, de huiusmodi quæstione ad Cyrum scripta, tàm immutationem novę cum illo confirmans, & non solum hoc, sed & Doctoris Deivirilem amputans penitûs vocem, & vnam absolutè in CHRISTO DEO dogmatizans operationem.*

224 Producta etiam est (quia eodem morbo laborabat) Epistola Themistii hæretici ad Marcellinum Presbyterum scripta, Stephanumque Diaconum, quæ etiam D. Dionysio calumniosè adscribitur, vniusque rationis in CHRISTO Assertio, ibi: * Quæ enim in omnibus procedit Divinarum, atque Humanarum operatio CHRISTI, non erat alia & alia, sed vna, & eadem, vtpotè vnius existens, eiusdemque; & ideò Deivirilem Areopagita Dionysius nominavit.* Referuntur & alia eiusdem testimonia in ipsum errorem collimantia.

225 Hanc pessimorum concordiam, tùm in vnica operatione propugnanda, tùm in suum patrocinium advocandi D. Dionysium, dolet S. PRÆSUL, his verbis: * Notum fecit Themistius Hæreticus per suos sermones, qui in pręsenti nobis sunt relecti, quoniam eius fructus, & discipuli, sunt Cyrus, & Sergius in Dogmatibus; & sicut ab eo isti edocti, novam immutando, vnam nisi sunt appellare, qui & ipsam Deivirilem Doctoris vocem intérimere penitùs præsumpserunt, & vnam absolutè tradere operationem Dei, moliti sunt. (Et *paulò infra*:) Verùmtamen non solū impium, sed etiam absurdum propriū sermonem illi ostendunt, hoc est, Sergius, & Cyrus; vna, eademque Deivirili operatione Divina, & Humana, dicentes operatum fuisse Dominum.* Quem errorem variis rationibus iterum impugnat.

226 Sed nè, minima dubitandi ratio manere possit in præfatis S. Dionysii verbis, sui muneris credidit D. MARTINUS ea dissertiùs exponere, sensumque demonstrare Catholicum, qui in eis continetur: * Non vnam (inquit) secundum illos ostendere volens operationem S. Dionysius sed duplicem, duplicis naturę compositivo sermone abusus, & duas vnius, eiusdemque in vnitate operationes ostendens (vt superiùs dixerat.) Propterea namque recusavit Collutus Hæreticus asserere Deivirilem operationem, eo quòd talis vox duas significat operationes, id est, Divinam, & Humanam.*

227 Et *infrà*, quę difficiliora apparent, eleganter illustrat: * Et ideò prudentissimè ait (S. Dionysius:) neque secundum Deum Divina operatus, neque secundum

dum

dum Hominem Humana: summam nobis vnitionem denuntians, sicuti naturarū, ita eiusdem naturalium operationum: quoniam summæ vnitionis est proprium, per immutationem sublimiter operari vtraque, id est, eundem humanè Divina, & divinè Humana. Nec enim nuda Deitate Divina, neque pura Humanitate Humana; sed per carnem quidem intellectualiter animatam, atque vnitam eidem substantialiter, operabatur sublimiter miracula; & iterum per Potestatem validissimam, vivificarum eius Passionum spontè pro nobis experimentum suscipiebat, vt & vnitionem ostendat, & differentiam innotescat, &c.* Plura eloquenter addit, quæ necessè non iudico, refferre, cum ex prolatis sufficientêr, D. Dionysii verbis optima lux sit collata.

228 Non tamen incassum hæc omnia produximus, quippê si Dei Virilis operatio, quam S. Dionysius in CHRISTO admisit, & malè ab Hæreticis intellecta, aut pravè exposita, ansam erroris præstitit, optima interpretatione donata, vt eam & S. Martinus, & alii Præsules in Lateranensi Synodo convenientes, explicarunt, nihil erroneum, aut regulis Catholicis adversum continet, sed Orthodoxum sensum habet; nulla maior ratio vigebit, vt verba illa Honorii: *Vndè, & vnam voluntatem fatemur Domini nostri IESV CHRISTI*: (quæ valdè Honorii hostes pro patrocinio Monothelitarum magnificant) optimo Catholico sensu exponi valeant, vt ea interpretati sunt & Ioannes IV. Pontifex, & S. Maximus, qui nimirùm, & ipsarum litterarum Scriptor, & arcanorum Pontificis conscius, eam clausulam, tùm ex antecedentibus, tùm ex subsequentibus, tùm ex eius genuina intelligentia, nihil nisi Orthodoxum continere asseverant, vt infrà apertiùs patefiet.

229 Nihil magis ignem Monothelismi, quasi sub doloso cinere, fovit, quàm Heraclii Ecthesis, aut Fidei Formula, iussu Imperatoris per omnes Orientis fines promulgata, in qua licet aliquæ continerentur veritates Catholicæ, latebāt venena, quę sequuntur: * Et omem Divinam, & Humanam operationem vni, eidemque Incarnato Dei Verbo tribuimus, & vnam ei offerimus venerationem. (Et paulò infrà:) Nullo modo concedentes alicui ex omnibus, vnam, vel duas dicere, sive docere operationes in Divina Domini Incarnatione, sed magis, sicut Sanctæ, & vniversales tradiderunt Synodi, vnum, eundemque Filium vnigenitum Dominū nostrum IESUM CHRISTUM verum Deum confiteri, operari Divina, & Humana, & omnem Deo congruam, & homini operationem ex vno, eodemque Incarnato Dei Verbo indivisè & inconfusè.*

230 Hanc Sergius Patriarcha, vtpotè eius Anthor, & conflictor, Constantinopoli coacta Synodo, seu potiùs errantium Præsulum Conciliabulo, & in Romanam Fidem conspiratione, idem Pseudo-Antistes tamquàm Apostolicam prædicavit, magnificis cumulans laudibus, quam Diabolo dictante composuerat, imò gravissimas pœnas, & Anathemata in temeratores comminatus fuit. Quod exprimitur *Actione 3.* his verbis: * Sancta Synodus (id est, Conciliabulum, cui præfuit impius Sergius) dixit: Relecta nunc Magni, & Sapientissimi Principis Ecthesis, secundum veritatē, Apostolicæ cōsonat prædicationi. Hęc sunt PP. Dogmata, hęc pręsidia Ecclesiæ, hæc Orthodoxę Fidei stabilitas, &c. (Et infrà:) Sergius dixit: perfectè, atque dilucidè, necnon compendiosè Sapientissimus Imperator dogmatizavit eloquentia. (Et infrà:) Ipsius & nos suscepimus, & confirmavimus Ecthesim: quoniam in omnibus sequitur perfectè, & acribiosè Doctrinam Sanctorum, ac probabilium Patrum, & Prædicatorum Orthodoxę nostrę Fidei. Si quis ergò à præsenti die temerator prohibitorum, tàm à Deo conservandò Domino, & magno Imperatore, atque huc congregata Sancta Synodo factus, vnam, aut duas præsumpserit dogmatizare, aut proferre in CHRISTO Deo nostro operationes, hunc, siquidem Episcopus, aut Presbyter, vel Diaconus, sive de sequentibus fuerit gradibus, ab omni esse suspensum Ecclesiastico Ministerio, aut Beneficio definimus, &c.*

231 Nec modò Sergius, sed & etiam illius successor Pyrrhus, Ecthesim confirmare studuit, quippè illam in Constantinopolitana, quam coëgit, Synodo, novo Sanctitatis titulo fulcivit, & perfricata fronte, tamquàm à Deo inspiratam Doctrinam laudavit; *Act. 3.* ibi: * Et nos sequentes eiusdem virtutem, & constructionem eius Dogmaticę in omnibus admitten-

mittentes, & à Deo inspiratæ Doctrinę consonantem vtique in omnibus Apostolicæ Traditioni, atque Sanctis vuiversalibus quinque Conciliis, &c.*

232 His accessit Cyrus, Alexandrinus Pręsul, qui non discordi sensu Epistolam conscripsit, quæ refertur eadem *Actione* vbi Sergio Constantinopolitano Antistiti gratias refert de missa ad se Ecthesi, quasi salutari, & valdè Orthodoxa Doctrina, *ibi*: *Quia verò, & nos vestræ participati Doctrinæ, & hãc sine dubio sequẽtes, amplectimur, & conservamus, quę ita piè, & Deo amabiliter à serenissima eius trãquillitate exposita sunt, iam anteà vestra Deo honorabilis Sãctitas cognovit, per ea, quæ sępiùs ad eam à nostra humilitate, licet rusticiter, attamen Orthodoxè trasmissa sunt.*

233 Perlectis his nefandissimorum Hæreticorum scriptis, Ectheli, videlicet, Heraclii, Sergii Patriarchæ, Pyrrhi, & Cyri approbatione, eleganter peroravit Sanctissimus Præsul MARTINUS exordium *Actionis* 4. nobilitans, & præfatos Præsulum Orientalium errores in Epitomen colligens, ac in eos invehens, ita: * Sicut prælectionem audivimus, dilectissimi Fratres, Cyrus quidem in suis capitulis diffinivit ita: Si quis non dicit vnum, eundemque CHRISTUM operari Deo decibilia, & humana per vnam Dei-Virilem operationem, Anathema sit. Sergius autem huiusmodi admittens, & confirmans, &c.*

234. De aliis verò magno audientium plausu, ac ferventi Zelo, eloquentiæque laude, manifestę contradictionis Monothelitarum Dogma convincit, vtpotè qui anathematizãt vnam in CHRISTO dici operationem, & aliàs eamdem vnicam operationem stabilire audent, Fidei sinceritatem destruentes, cuius principia, vtpotè veritati consona, nihil inter se repugnans, & adversum, quod mendacii proprium est, recipiunt.

235 Hæc sunt elegantissima Sancti Præsulis verba: * Quomodo namquè (inquit) non sunt discisi, licet nullo modo compuncti, qui ab omni se Sacerdotali Dignitate, & Officio deposuerunt, & à participatione Divinæ Communionis alienaverunt, necnon anathematizaverunt, prohibentes in CHRISTO vnam operationem dicere, & denuntiantes vnam in CHRISTO operationem asserere, ac si vtrumque secundum sensum eorum, id est, vnam dicere operationem, & nec vnam dicere operationem, similiter Orthodoxum, & probabile, firmumque, pium, indiminutum, atque perfectę prædicationis omnium Sanctorum Patrum, sive vniversalium quinque Synodorum veraciter existeret? Quod non solum falsum est, sed etiam omninò, ac specialiter impossibile, vt in se metipso habens propriæ instabilitatis accusatorem: Duos enim contrarios sermones de eodem verbo veraciter dicere, naturam non habere, scribens Nestorio Gregorius Theologus ait. (Et paulò infrà:) Non solum impia, & hęretica, quæ ab eis gesta sunt, consistunt, sed & incongrua omninò, ac specialiter cognoscuntur. (Et paulò infrà:) omnia enim ex eis approbatis verbis, vel inanibus fictionibus inverecundè actitata sunt, adversus Catholicam Ecclesiam, pro quibus, vt dictum est, & contra se irascendo, versi sunt, se ipsos condemnantes.*

236 Patet ergo, & quasi in oculorum conspectum producta est vniversa Monothelitarum causa, & primùm iam illud innotescit, eius Authores fuisse Theodorum, Cyrum, Sergium, Pyrrhum, Paulum, & omnium quasi incentorem, & Magistrum Themistium, nullosque alios, & si diligenter exquisiti fuerint, aut in Occidente, huic Sacro Concilio Lateranensi, & aliis, quę præcesserant, notos fuisse; nec inter eos Honorium, aut scripta eius in examen venisse, sicuti si ea labe imbutus esset, nec in oblivionem potuisset cadere, cum Sergii Epistola, qui Honorium consuluit in Synodo hac, recitata fuerit; & nec fieri potuit, vt colloquentem cum Honorio Sergium de Dogmate vnius, aut duplicis voluntatis, Synodus audiret, quin memoriam Honorii tot Præsules refricarent, eiusquè mentem circa hoc Dogma illibatam recordarentur; alias enim, si quid reprehensione dignum de illo occurreret, quis tàm impius erit in tot Pręsules, Zelo, & Fide ferventes, vt eos dissimulasse credat in quęstione tanti momenti, Fidei scilicet, cuius honori vindicando, tam attentè invigilat Ecclesia; nec Sedes Apostolica, & Sancti Patres in Concilio congregati personarum Dignitati, aut splẽdori cõdonar, vt tot exẽpla suppetunt, tùm Regum, tùm Imperatorum

torum, quos & severa Anathemata, & aliæ Ecclesiæ iustæ vltiones, ob schismata, vel violatæ Fidei, & Obedientiæ, crimina, vbicumque Romanæ Sedi, & communi Ecclesiæ bono interfuit (omni prorsus personarum, vel Dignitatum exceptione submota) sequuta sunt, vt latiùs *in Tract. de Suprema Summi Pontificis in Temporalibus Authoritate*, demonstrabimus. Non igitur condonatum esset Honorio tàm fœdum crimen, cum in eo casu, nec Pontificis Persona Privilegio aliquo Iuris fulciatur, vt quę suprà allegavimus Canonica scita proclamant; evidens ergo argumentum est, nihil culpę in Honorio eminere, quæ tot acutissimos, & Fideles inspectores fugit, cum nullum lapidem non moverint S. Martinus, & alii Præsules, vt dicta, scripta, & asseclas Monothelitarum excuterent. Iuvet autem notum Iuvenalis, & Iuris peritorum Axioma: *Quibus indiciis? Quo teste probavit?* Et Sacrum Domini Oraculum: *Nemo te accusat: neque ego te condemno.*

237 Visum postmodùm fuit æquissimo Præsidi Martino, & Concilii Patribus, vt quia Paulus infulas Constantinopolitanæ Ecclesiæ, post impios Hæresiarchas, Cyrum, & Sergium, susceperat, de illius scriptis singularis recensio haberetur, & cõmuni Synodi suffragio, id postulatũ est, ipsa *Act.* 4. cui annuit laudatus Sãctissimus Pontifex, ibi: *Competenter Epistolam Pauli ad examinationem deduci Sancta Synodus petiit; quoniam simili excessu, parique errore, cùm prænominatis irretitus. Offeratur igitur directa à Paulo, Prædecessori nostro, Beatæ Memoriæ Theodoro, Dogmatica Epistola, & cum eadem exemplar Typi, quem ille, ad destructionem paternorum Dogmatum fieri, persuasit.*

238 Scripserat Theodorus Pontifex Paulo, vt de CHRISTI operationibus suum sensum exprometet, perlatus enim erat ad Summum Antistitem fidelis de infidelitate eius rumor, & vt ex ore illius certiora cordis inditia hauriret, per Epistolam iussit Doctrinæ tenorem exponere. Rescripsit ergo Theodoro sic audaciter Paulus, vt refertur *Act.* 4. *Mansit enim Verbum, quod erat, & factum est, quod non erat, propterea & omnem congruam Divinitati, & Humanitati operationem ab vno, eodemque procedentem Incarnato Deo Verbo, dicimus, & in vnũ, eundemque reduci, ideòque & divisio non introducitur, & inconfusio salvatur::: Vndè & vnam voluntatem Domini Nostri IESV CHRISTI applicemus, aut ipsum se expugnantem Dogmatizemus, aut duos volentes introducamus.*

239 Non enim ad conglomerationem (prosequitur) omninò, aut confusionem duarum naturarum, quæ in eodem videntur vnius voluntatis, hanc producentes vocem, aut ad interemptionẽ alterius tantũ, aliã esse prædicãtes: sed hoc per huiusmodi significantes vocem; quoniam caro eius rationabiliter, & intellectualiter animata, ex ipsa sũma vnitate inenarrabiliter omnibus Divinis ditata, vnientis eam sibi, secundum substãtiam Divini Verbi, Divinam habebat indiscretam voluntatem, quæ ab ipso semper deducebatur, ac movebatur, vtpotè in nullo tempore eadem divisè, & ex proprio impetu contrariè nutui, vniti secundum substantiam Dei Verbi, naturalem eius faciens motionem, sed quando, & qualem, & quantam ipse Deus Verbum volebat. (Et tandèm concludit:) Igitur de iis ita nos habemus, sic intelligimus, sic prædicamus, in his Orthodoxiæ manifestatio, &c.*

240 Et vt pleniùs eius pervicacia agnosceretur, eam in apertum protulit Insignis Calaritanæ Ecclesiæ Antistes, DEUSDEDIT, eloquenti Sermone, Concilio referens, quantùm pro illius salute Ecclesiæ Pietas indulserit, salutaribus eum monitis emollire curans, quæ omnia infœlix obturata aure contempsit. *Quoniam (inquit *Act.* 4.) in scripto, & sine scripto admonitus est à Prędecessoribus Vestris, Apostolicis Viris, & incorrectus, atque inobediens permanserit. (Et infrà eius incorrigibilitatis memor, dicit: (Ecce igitur, vt iam fati sumus, per ea, quæ scripsit, manifestavit, quoniam Canonicè admonitus est, tàm per Apostolicas pręceptiones, quàmque per Reverendissimos Apocrisarios Summæ Sedis Vestrę multis (vt ipse perhibuit) Assertionibus ad eum factis pro sua causa, id est, novitate, facie ad faciem commonitionibus ei oblatis, inobediens autem ad ea ex sua voluntate contra regulas permansit, &c.* Et tandèm æquissima Iustitiæ Censura Libellum absolvit, Concilii Patres exorans, vt de tàm pertinaci inobedientia Iudicium ferrent,

ferrent, atque ad illius, qui Pastoralia, Apostolicaque Ecclesiæ monita contempserat, damnationem procederent.

241 Nec levis hinc resultat pro Honorii patrocinio consideratio, si Paulum Constantinopolitanum Patriarcham, tam apertam hæresim docentem, quæ nulla tergiversatione calari potest, & ipsas Pontificis aures illis mendaciis imbuentem, non aliàs Concilium damnat, nisi antè semel, tertio, ac pluries ab Apostolica Sede admonitum, nullaque pœnitentiæ, ac palinodię recantandæ indicia proferentem, & nota iam eius mentis inflexibilitate, ad Synodum vocatur, eius causa discutitur, & Patronum habet, qui pro eius partibus stet, & causæ postulatis satisfaciat, nec aliter de eo profertur sententia; quis hunc iudicii ordinem dispensavit in Honorio, cuius sola sententia refertur, nulla verò, nec viventi facta monitio, nec mortuo proposita accusatio, nec, si lapsum contraxisset, aliquid indicatum est, quo exhortaretur eius pœnitentia, nè tanti criminis exemplum, Sacrum Romanę Dignitatis candorem labefactaret; nec in VI. Synodo aliquis illi Patronus asignatus, nec Epistolę, quibus reus imponitur, cum Autographis, & Originalibus Apostolici Archivii collatæ sunt, quæ omnia, & iuris, & æquitatis ratio, in aliis etiam infimæ sortis exigunt, & præcedere debent, vt communiter in omnibus ferè Orbis Tribunalibus observatur: igitur non levibus indiciis apparet, suppositam esse, vtpotè iudicialibus regulis non subnixam, Honorii condemnationem.

242 Ut Libelli adversus Paulum iusta impleretur petitio, præcepit S. Pontifex MARTINUS, Typum, sive Fidei expositionem, quam *contra Orthodoxam Fidem scriptam* (vt loquitur idem Pontifex) ediderat Paulus, in prędicto Concilio legi. Hæc igitur sunt prædicti Typi verba; *Actione* 4. * Quapropter sancimus nobis subiectos, qui consistunt in Orthodoxa, & immaculata Fide, qui sunt Catholicę, & Apostolicæ Ecclesiæ, non habere licentiam in lucem à præsenti de vna voluntate, aut vna operatione, aut duarum voluntatum, aut duarum operationum; qualemcumque proferre altercationē, aut rixam, &c. (Et *infra*:) Qui autem ea prę sumpserit prævaricari, primùm quidèm subiaceat iudicio terribili Omnipotentis Dei.* Post, aliàs superaddit graves animadversiones, & pœnas in eos, qui præfatum Edictum temeraverint.

243 Audito Pauli Typo, Sanctissimum Præsulem alloquens Sacra Synodus, mentem Typi, pacis videlicet tuendæ studium, & sedandarum discordiarum animum, non damnavit, imò laudavit, modum tamen, & substantiam aversata fuit; non enim tantùm prohibuerat Typus contentiones, & discordias; sed Dogma, quod iam diù Sancti Patres pro Fidei veritate statuerant, duarum, scilicet, voluntatum Confessionem, excludebat; quarè meritò à Concilii Patribus damnatur, ibi: * Igitur nullo modo oportet contra eos, qui minimè denegant pariter vtrumque, id est, vnam, aut duas dicere in CHRISTO Deo operationes, & voluntates, sine discretione indignationem infligere sed iustè contra eos tantummodo hanc proferre, qui non confitentur, quas probabiles Ecclesiæ Patres confitentur, hoc est, duas eiusdem, atque vnius, sicuti essentias vnitas inconfusè, & indivisè; ita & æquali numero voluntates, & operationes, Divinam dico, & Humanam; maximè eum, qui secundum Deum suas vt condecet, propetat promulgare sententias. Proptereà intentum quidèm, vt dictum est, bonum existentem Typi laudamus; sed modum ab intentu dissonantem avertimus, quoniam omninò est inconveniens Catholicæ Ecclesiæ regulæ.*

244 Exposuerunt tamen vberiùs Patres incorrigibilitatem, & pertinaciam Patriarchæ Pauli, tùm & sociorum, & iusta indignatione execrantur errorem, in quem conformi cæcitate impegerant erga CHRISTI Domini Humanitatem, ab ipsa omnes operationes excludentes. Qui error ita incredibilis non facile de his Præsulibus, sed nec etiam de rudi homine, rationali vsu prędito, autumari posset, nisi Venerabilium Patrum Authoritates asserent, eam vęsaniam à prędictis Patriarchis prolatam: * Hæc autem (inquit Concilium) vel quidquam de his, hoc est, quæ nobis, per suasionem prudentissimam, saluberrimè tradita sunt ab Spiritualibus Viris, nequè & ipse Paulus, nequè ii, qui cum eodem sentiunt, Cyrus, Pyrrhus, & Sergius cogitaverunt ad refrenationem, aut correctionem suorum malorum, pro nihilo habentes, cum omni licentia Divi-

na

na Catholicæ Ecclesię Mysteria deludere, & contra Paternas Traditiones, absque timore incedere, ac si eorum sit in Potestate, & esse, & non esse nostrę salutis Evangelium.

245 Propterea enim (prosequitur) sicut audivimus, & manus nostræ palpaverunt, de verbo novitatis eorum, aliquando quidem vnam operationem, aliquando autem penitùs, nec vnam operationem: Iterum aliquando vnam voluntatem, aliquādo autem omninò, nec vnam voluntatem in CHRISTO Deo, in aperto dogmatizantes, vtpotè cum sine operatione naturaliter existentem, per vtramque, ex quibus consistit, naturis, & sine voluntate, id est, insubstantialem, & inessentialem ostendētes, cum quo, & Patrem, atque Spiritum Sāctum. Quoniam quod est CHRISTUS, vt Deus, hoc est vterque naturaliter.

246 Et quòd plus est gravissimum, & magis eorum falsitatem redarguit, quoniam, & vnam habere, & nec vnam habere voluntatem, & operationem Dominum nostrum IESUM CHRISTUM, in scripto asseruerūt, cum Anathemate huiusmodi sensum contra se innodantes, omnium esse Dogma, & Prędicationem perfectam, veram, firmam, indiminutam Sanctorum Patrum, & vniversalium quinque Conciliorum, sicut dictum est, perhibentēs, minimè prævidentes, quoniam per alterum, aliud perimunt, hoc est, vnam operationem per hoc quod dicunt: Nec vnam operationem asserere, cum vnam voluntatē CHRISTI dogmatizare noscuntur. Sed hæc omnia per Typum posteriorem amputaverunt, vt nec sciant iam quid credant, aut quid confiteantur per incessabilem, & creberrimam suorum Dogmatum immutationem, &c.*

247 Ex iis apertè deducitur, quàm execrabilis extiterit Patriarcharum Orientalium error, non modò Pauli, sed Cyri etiam, Pyrrhi, & Sergii, qui vniformi cæcitate non solùm voluntatem, sed omnem penitùs intellectus, & voluntatis operationem in CHRISTO pervicacissimè inficiabantur, prout ex iis, quæ in prædictorum Authorum scriptis reperiuntur, refert Concilium, intolerabilem huncce errorem prædictis Authoribus adscribens, quin aliquam de Honorio, istiusque scriptis mentionem faciat. Et optimo quidem iure; à nemine etenim sanæ mentis in memoratis Honorii Epistolis, tàm manifestus prędictorum quatuor Orientalium Patriarcharum error poterit inveniri, cum Honorius in prædictis Epistolis, non modò duas in CHRISTO confiteatur naturas, Divinam nempè, & Humanam, sed istarum etiam naturales proprietates cum suis differentiis, & operationibus, propria operantibus admittat, prout illius verba in prędictis Epistolis ad Sergium evidenter demonstrant. Cum autem Divinæ, Humanæque naturę proprietates sint Divinus, Humanusque intellectus, & voluntas, quibus operationes essentialiter diversę, Divina scilicet, & Humana naturaliter correspodent, iuxta communem Philosophorum, Theologorumque consensum, necnon & Sanctorum Patrum, qui in specie de hac controversia tractarunt; hinc cum Honorius duas in CHRISTO, vt diximus, naturas, Divinam, scilicet, & Humanam cum propriis istarum differentiis, evidenter admittat, Catholicum sanè Dogma prædictorum Patriarcharum Constantinopolitanorum errori ex diametro oppositum, proculdubiò tuetur. Hinc impossibile, ac penitùs inverisimile videtur, Honorium à VI. Synodo iustè potuisse damnari, quòd in omnibus Sergio, Cyro, Pyrrho, & Paulo adhæserit, cum ex iis, quæ ex hoc Sancto Concilio innotescunt, & quæ suprà adduximus, ac probavimus, oppositum haud leviter convincatur, ac demonstretur.

248 Vt de tam execrabilium errorum, istorumque Authorum damnatione ageretur, iussit MARTINUS Pontifex Sacro efflagitante, ac instante Concilio, vt Definitiones, Fideique Decreta in quinque Superioribus Generalibus Conciliis edita, legerentur, vt constat *ex Act.* 4. in qua sic loquitur Pontifex: * Secundum probabilem postulationem, hùc congregati Sancti Concilii, offerantur in primis per eos, quorum interest, reverendissimæ Sanctarum quinque vniversalium Synodorum Definitiones, vel venerandæ Prædicationes eorum, sive Decreta.* Quod cum ita executioni fuisset mandatum, lectumque fuisset Symbolum Nicęnum trecentorum decem & octo Patrum, Symbolum Constantinopolitanum centum quinquaginta Patrum; Synodi Ephesinæ, ducentorum Patrum, ac tādèm Sanctæ Chalcedonensis Synodi, Sanctæque Synodi quin-

quintæ Definitiones, quæ in Generalibus Conciliis referuntur, & habentur *Tom.6.Concilior.* in nova editione. S. Maximus pro quinque Cōciliis, quæ sibi favere novæ hæreseos Monothelismi Authores conabantur, elegantissimê peroravit, evidenterque conclusit, quinque illa Concilia nihil eorū, quę Monothelitæ asserebāt, adstruere, imò oppositum stabilire: *Ideòque (inquit Sanctus) & illud oportet nos dicere pro Sanctis, atque Vniversalibus quinque Conciliis, quod ipse de sese perhibuit Dominus, *Ioannis 4. Veniet Princeps huius mūdi, & in me nihil inveniet.* Quoniam venerunt Principes huius novitatis, id est, Cyrus, Sergius, Pyrrhus, & Paulus, & in nobis de suis invenerunt nihil: licet properea calumniari nos irrationabiliter studuerunt, quod facere assolent Hæretici, suam ex hoc coöperire dementiam properantes.*

249 Et *infra* inquit idem Sanctus: * Ideòque cum Beata, & nos ad Dominum exclamamus, Susanna contra iniquos Sacerdotes, in defensione memoratorum Sanctorum Conciliorum, dicentes: Æterne Deus, occultorum cognitor, qui nosti omnia, antequàm fiant, Tu nosti quoniam falsè calumniantur nos, Cyrus, Sergius, Pyrrhus, & Paulus. Propterea erexit Deus Spiritum Sanctum Viri Zelo zelantis pro Domino, cuius venerabile nomen Martinus, quique sanctè nos convocavit, & Apostolica Authoritate præsidet nobis, atque exclamavit voce magna: mundus sum à Dogmate huius novitatis.

250 Revertantur igitur (prosequitur Sanctus Maximus) omnes ad audientiam, atque illorum examinemus sermones. Falsè namque hi, per eamdem novitatem, testimonium contra Sanctas Synodos perhibere præsumpserunt. (Et *infrà*:) Atque ideò omnes cum eo (videlicet Sancto Martino) in condemnatione illorum decernimus, quoniam sicut verba, & Definitiones Sanctorum quinque Conciliorum testantur, nec vnam voluntatem, nec vnam operationem prædicaverunt; nec iterum peremptionem duarum CHRISTI Dei voluntatum, & duarum operationum, sicut illi calumniari ausi sunt, omni modo decrevere, imò magis omnem hæresim, Sanctæ Synodi condemnare noscuntur, & tam vnam in CHRISTO voluntatem, & operationem commentantes, Arium, Eudoxium, Eunomium, Macedonium, Apollinarem, sed & omnia impia eorum conscripta: cum quibus meritò, & eos, qui in hoc illis consentiunt, id est, vni voluntati, & operationi, scelerosos Hæreticos Theodorum, & Nestorium, &c.*

251 Et *infrà*: * Omnibus autem manifestum est, & indubitatum, nullo modo Sanctas, & Vniversales quinque Synodos, eorumdem Hæreticorum dogmata confiteri, quorum conscripta, cum impia eorum confessione in scripto, Anathemati submisisse noscuntur: licet hæc profiteri eas, sine timore Authores adinventæ novitatis calumniati sunt Cyrus, Sergius, Pyrrhus, & Paulus. (Et paulò infrà:) Igitur intransgressibiliter retinentes pias Doctrinas in Definitione sua, eos, qui vnam in CHRISTO Deo voluntatem, & operationem dixerunt, meritò Anathemate perculserunt; pro eo, quod sine mente, & sine anima, & purum ex hoc hominem Dominum Deum nostrum, in hoc quod factus est homo, dogmatizare ausi sunt.*

252 Videamus igitur nunc quid CONCILIUM sentiat de prędictis Patriarchis Constantinopolitanis, cæterisque Orientalibus, qui in eamdem Doctrinam, quæ vnam tantummodò operationem, voluntatemque in CHRISTO admittebat, vnanimiter conspirarunt: Ita igitur prosequitur: * Cyrus autem, & Sergius, Pyrrhus, & Paulus similiter vnam, & ipsi per propria scripta in Deo CHRISTO confessi sunt operationem, & voluntatem; perindèque & ipsi cum denominatis Hæreticis, propter eamdem, & similem hæresim, à Sanctis, & Vniversalibus quinque Conciliis Anathemati subiunguntur.*

253 Prosequitur vlteriùs Concilium, dicens: * Qua de re Synodalibus Sanctorum Patrum increpationibus Cyrus, & Sergius, Pyrrhus, & Paulus per suam hæresim obligati, non solum quia minimè eos iuvit, sed etiam reprobos approbavit, præsumpta ab iisdem calumnia, contra venerandа Pattum quinque Concilia, simul cum condemnatione hæreseos illorum, & mendacii in semetipsos provocantes vltionem. Nec enim definitum est ab eis, quæ illi cōmentati sunt, imò magis Anathemati submiserunt, quęque indoctè cū Ario, & Apollinare, Theodoro, & Nestorio Hæreticis, dogmatizare noscuntur, qui nolue-

luerunt penitùs intelligere, & confiteri verbo, & mente, secundum Definitiones Sanctorum Conciliorum, perfectum eumdem in Deitate, & perfectum eumdem in Humanitate, Deum verum, & hominem verum eumdem.*

254 Vt autem meliùs, ac perfectiùs agnoscatur qua ratione prædicti Hæretici Cyrus, Sergius, Pyrrhus, & Paulus CHRISTUM confiteantur perfectum in Deitate, & Humanitate, verum Deum, & Hominem, subiungit Sanctus Maximus: * Sic namque, & perfectus Homo apud eos intelligitur, non ille, qui tentatus est, atque suscepit omnia nostra sine peccato, sed ille, qui sine voluntate naturali, & operatione ab eis dogmatizatur, propter consonantiam eorum, qua cum Ario, & Apollinare, Theodoro etiam, & Nestorio tenentur; non vtique veriti ad ea, quæ omnibus manifesta sunt, criminari Sanctas, & vniversales Synodos, sed & victi ab eis, incorrecti permanent, verbis quidem pietatem fingentes, sensum autem, vt dictum est, malignantes. Et propterea, perfectum quidem in vtraque natura confitentur, absque tantummodò naturali operatione, & voluntate vtriusque naturæ, ex quibus consistit.*

255 Ex dictis clarè convincitur, quàm longè à Sanctorum Patrum, Sacratiorumque Conciliorum mente, absint prædicti Monothelitæ, cum potiùs antiquis Hæreticis, quos prædicta Concilia damnarunt, subscribant, illorumque erroribus assentiantur, prout censet S. MAXIMUS *in eadem Act*.4. dicens: * Ideòque certum est, & ex his, quæ imprudenter ab eis proferuntur, sicut sermo monstravit, quia nihil de Patribus firmaverunt, neque hæc consistunt Ecclesiæ Dogma iuxta eorum fictiones, quoniam nec cuiuslibet probabilis patris omninò testimonium produxerunt in sua Ecthesi, sicut nec in iis, quę pro eius defensione ab eis gesta sunt. (Et paulò *infrà*:) Tãtùm autem scelesti Nestorii, ad argumentum manifestissimum consonantię, qua cum eo tenentur, memorasse noscuntur; designantes omnibus, quoniam ipse, regularis Doctor confessionis eorum extitit.

256 Et propterea (prosequitur) iam, vt dicunt, vnam voluntatem Domini Nostri IESV CHRITI veri Dei confitentur, pro eo, quod execrandus Nestorius æqualem voluntatem, id est, vnam voluntatem duarum personarum fictè ab eodem pronuntiatis confitentur. Concordantes igitur his, qui in confusione, & divisione errant, Hæreticis, in omnibus investigantes Cyrum, & Sergium, Pyrrhum, & Paulum, imprudentiores eos illorum comprehendimus, per hoc, quod etiam B. Leonis vocem ausi sunt violare, &c.* Hucusque Sacri Concilii definitio.

257 Et quoniam Hæretici sese Sanctorum Patrum, Sacrorumque Conciliorum patrocinio protegebant, iussit Martinus Pontifex vt V. Concilii Definitio legeretur, in qua approbat Concilium quidquid in præcedentibus Conciliis fuerat definitum, & quidquid Sancti Patres, præcipuè S. Athanasius, S. Basilius, aliique Sanctissimi, ac Eruditissimi Viri in Hæreticos, & pro Fide, ac laudabiliter scripserunt; eos verò, qui oppositum venerandæ prædictorum Conciliorum, Sanctorumque Patrum Doctrinæ in Fidei Dogmatibus senserint, à Catholica Fide alienos declarat.

258 His igitur suppositis, illisque pro nunc, quæ hucusque diximus, prętermissis, nequaquam sine ingenti consideratione prætereundum est, Honorium *Act*.13. VI. Synodi fuisse damnatum, ac Monothelitis adscriptum, quod suis in scriptis haud Catholicè senserit, & in omnibus Sergio adhęserit, istiusque mentem, & impia Dogmata fuerit sequutus. Et licet hucusque latè probaverimus, Sergium eiusdem erroris luto, quo Cyrus, Pyrrhus, aliique Sectarii Monothelitæ, fuisse conspersum; dùm vnam in CHRISTO operationem admittit; in quam detestandam hęresim vnanimi omnes conspirarunt consensu, nihilominùs, vt quęnam illorum fuerit mens clariùs dignoscatur, operępretium duximus, aperire hic mentem illorum, qui huius erroris fuerunt Antesignani, quosque Cyrus, Sergius, Pyrrhus, & Paulus imitati sunt, illorumque erroneam amplectentes doctrinam, iustam subierunt damnationem.

259 MARTINUS igitur Pontifex, vt aptiùs, perfectiùsque Monothelismi origo innotesceret Orbi, clariùsque appareret, Cyrum, Sergium, Pyrrum, Paulum, cæterosque Monothelitas, dum vnam tantumodò operationem CHRISTO concedebant,

debant, neutiquam venerandæ Sanctorum Patrum Doctrinæ adhærere, sed potiùs detestandos Hęreticorum, iam in pręcedentibus Conciliis damnatorum, errores amplecti, illisque assentiri, iussit, vt Hęreticorum, qui ęquissimam iam in præcedentibus Conciliis subierant damnationem, quod vnam tantùmodò operationem faterentur in CHRISTO, verba, scriptaque publicè legerentur, ac illius Cōcilii *Actione* 5. insererentur. Horum præcipuos adducemus, vt vel ipsis oculis videatur, quantum ab illorum mente, & sententia dissentiat Honorius.

260 Primò etenim Lucius, Episcopus Arianus vnam in CHRISTO operationem admittit, cum vnam tantumodò confiteatur naturam, vt ex ipsa *Act*. 5. innotescit. Is fuit Episcopus Alexandrinus, & in Sermone habito in Paschate, non modo intellectum, & voluntatem, sed animam etiam CHRISTO Domino pertinaciter negat; loquens enim de CHRISTO, hęc habet: *Vbi igitur necessaria erat anima, vt perfectus Homo coadoretur Deo? Propterea veritatem clamat Ioannes: *Verbum caro factum est*; compositum est carni; non autem & animę. (Et paulò *infra*:) Nam quomodo vnus CHRISTUS, nisi vna persona, vna composita natura, sicuti hominis, qui ex anima, & corpore extat, cognoscimus, si autem, & animam habuit, sicuti Adulteratores adulteratas nunc Ecclesias docent, oppugnant se motus Dei, & animæ, &c.*

261 Apollinaris hæreticus contrà Theodorum, vnam tantùmodò in CHRISTO operationem, vnamque fatetur naturam: *Organum (inquit) & quod movet, vnam solet perficere operationem. Quorum autem vna est operatio, horum vna est essentia. Vna ergo essentia facta est Verbi, & Carnis.*

262 Et *in Sermone scripto ad eos, qui contra Divinam Incarnationem Verbi certant propter Omousion.* *Et Iudæi (inquit) Corpus crucifigentes, Deum crucifixerunt, & nulla divisio Verbi, & Carnis in Divinis Scripturis reperitur: sed est vna natura, vna subsistentia, vna operatio.*

263 *In Sermone Divinæ Incarnationis*, de CHRISTI voluntate loquens, ęam divinam esse asserit, non humanam: *Quoniam hęc voluntas propria dicitur, non hominis, qui de terra est::: sed Dei, qui è Cælo descendit.*

264 Polemon hęreticus, & Apollinaris Discipulus, in CHRISTO DOMINO vnam solùmodò voluntatem, operationemque adstruit, & hanc Divinam esse affirmat, *in Tractatu* etenim *de Contradictionibus factis adversus sententias Patrum*, Sermonem de CHRISTO instituens, hæc habet: * Invertibili voluntate divinâ omnia operatus est; sed non aliud quidem divinè, aliud autem Deificatum.* Hic etiam sicut vnam tantummodò voluntatem, ita & vnam tantummodo fatetur naturam.

265 In 6. quippè *Epistola ad Timotheum*: *Qui duas (inquit) voluntates dicit CHRISTI, secundum eos, qui dudum, & nunc instantur, aut vnum duos quosdam introducit Christos, sibi invicem, non solum natura, sed odiositate divisos, aut se sibi oppugnantem docet. Vbi enim dualitas, divisio est per omnia.*

266 Severus hæreticus, Anathemate damnavit Chalcedonense Concilium, Sanctissimique Leonis Pontificis Tomum Conciliarem: *Et eos, qui dicunt, vel dixerunt, in duabus naturis vnum Dominum Nostrum IESUM CHRISTUM post ineffabilem, & incomprehensibilem vnitionem, & sequenter earum, duas operationes, aut proprietates.*

267 Et *in Epistola ad Eleutiam*, Censoris sacrę fulmina intorquet in eos, * qui in duabus naturis definierunt vnum CHRISTUM, & singularum naturarum, opera propria profitentes, &c.*

268 *In Epistola* etiam *ad Sergium Grammaticum*: *Quoniam igitur (inquit) vnus est operans, vna est eius operatio, & motio operaria.*

269 *In Epistola* tandèm *prima ad OEcumenium*, ita in CHRISTO vnam tantummodò operationem propugnat; quia & vnam tantummodò fatetur naturam, vt ausus fuerit dicere: * Anathematizamus eos, qui post vnitionem duas dicunt naturas, operationes, aut duas proprietates.*

270 Nestorius, estò duas in CHRISTO confiteatur naturas, at non substantialiter, sed per voluntatis affectum copulatas admittit, vnamque solam CHRI-

CHRISTO voluntatē concedit, & operationem; scribens namque *lib.2. de Mysterio Apparitionis* CHRISTI, hæc ait: * Inconfusas custodimus naturas, non secundum substantiam, arbitrio tantum copulatas. Propter quod earum vnam voluntatem, & operationem, & dominationem videmus, dignitatis æqualitate ostensas.*

271 Paulus Diaconus, Persianus, & Nestorianus, eumdem Magistri sui Nestorii errorem sequutus: * Quoniam (inquit) substantialiter Dei Verbi ad Hominem, quem assumpsit, non est vnitio facta, non est vna natura effecta: Ergo secundum dignationem vnitio facta est, voluntate, & similitudine mentis detenta, quatenus & differentia naturarum inconfusa ostendatur, & dignationis Mysterium, singulari voluntate probetur.*

272 Themestius, Hæreticus, ideò vnam tantummodò operationem, & voluntatem in CHRISTO concedit, quia vna erat Persona, & ex Personæ vnitate, vnitatem operationis deducebat: * Vnam quidem (inquit) semper de toto dicimus operationem, tàm in Divinis signis, & in his, quę humanè operabantur à CHRISTO. (Cuius rationem, sic subiungit:) Vna existente simpliciter operatione in CHRISTO ::: Nam vnum erat, qui operabatur in omnibus, Incarnatum, videlicet, Dei Verbum.*

273 At, quęnam esset hæc vnica operatio, quam solam fatebatur in CHRISTO, explicat Theodosius Hęreticus, Alexandrinus, dicens esse Divinam, *in Tomo*, quem scripsit, & Theodoræ Imperatrici dicavit: *Reliquum est (asserit) vt vna sit operatio ex vtrisque Deifica, quoniam vnius esse, & eiusdem dicimus Deo dicibilia omnia, atque irreprehensibiles passiones.*

274 Colluthus, Hæreticus, non admittit in CHRISTO nisi vnam tantummodò voluntatem, & operationem, hancque Divinam esse fatetur; scribens namque *de satisfactione pro Tomo Theodosii facta*: * Vna est (inquit) CHRISTI operatio, O prudentissime, & non alia, & alia, sed magis eadem. (Et *infra*:) Hæc namque, indubitanter Divina est.*

275 Cyrum, autem Sergium, Pyrrhum, & Paulum in hæresi Monothelismi vnicam in CHRISTO operationem, voluntatemque adstruentes, in eosdem errores impegisse, cum his Hæreticis, quos modò retulimus, quique ob hanc eamdem detestandam hæresim in aliis Conciliis fuerant damnati, clarissimè testatur Pontifex MARTINVS, qui *Act.5.* illius Concilii, vt evidenter demonstraret, prædictos Patriarchas Orientales nequaquam Sanctorum Patrum Doctrinæ, vt iactitabant, sed Hęreticorum potiùs, in præcedentibus Cōciliis damnatorum, erroribus adhærere, hosque amplecti, retulit ipse Pontifex, ac legi præcepit dicta, verbaque Arianorum Hæreticorum Lucii, Apollinaris, Polemonis, Severi, Nestorii, item Pauli Diaconi, Theodosii, & Colluthi; quęquidem Hæreticorum verba, postquam recitata fuerunt, hæc subiunxit PONTIFEX: * Ex his, qui dudum nobis relecti sunt, Hæreticorum sermonibus, quos Cyrus, & Sergius, Pyrrhus, & Paulus consonanter amplexi sunt, & confirmaverunt, apertiùs illa dogmatizantes, quæ in eorum conscriptis legimus.*

276 Atqui certissimam est, imò meridiana luce clarius, Honorium Pontificem, suis in scriptis, nulli errori horum Hæreticorum, quos modò retulimus, assensisse: non ergo sensit idem, quod Cyrus, Sergius, Pyrrhus, & Paulus dixerunt. Minor, ad quam tota devolvitur difficultas, facillimè suadetur,

277 Etenim si prævia, ac duce ratione, rectique iudicii face prædicti errores, ac Honorii Epistolæ attentè legantur, sola simplici, imò & grammaticali istius Epistolarum inspectione (vt suprà dicebamus) agnoscet quilibet, quantumvis omnis eruditionis expers, quàm longè à similibus absint erroribus. Si enim Episcopus Lucius Arianus, Apollinaris, & alii, vnam tantummodò operationem fatētur in CHRISTO, eo, quod in illo, vnam solummodò agnoscant naturam; Honorius Pontifex suis in Epistolis duas in CHRISTO fatetur expressè naturas, Divinam, nempè, & Humanam: * Vtrasque (inquit) naturas in vno CHRISTO, vnitate naturali copulatas, cum alterius communione operantes, & operatrices confiteri debemus.* Hæc ille *in 2. Epistola*. Clarè ergo erroribus prædictorum Hęreticorum, qui vnam tantummodô operationem, vnamque in CHRISTO voluntatem admittebant, Honorii Pontificis adversatur Doctrina.

278 Si Nestorius denegat CHRISTO

vtrasque naturas secundum substantiam vnitas, illasque solum quoad affectum copulatas admittit, vnamque solummodò in illis operationem fatetur, his penitùs oppositum docet Honorius in prædicta *Epistola* 2. In illa etenim fatetur in CHRISTO vtrasque naturas, secundum suum esse naturale, & substantiale vnitas, & cum suis diversis operationibus, ita vt vnaquæque operatio suæ correspondeat naturæ: * Quantùm ad Dogma Ecclesiasticum pertinet (inquit Honorius) quæ tenere, & prædicare debemus sunt, quæ sequuntur, vtrasque naturas in vno CHRISTO vnitate naturali (quibus verbis vnitatem per affectum eliminat) copulatas, cum alterius communione operantes, atque operatrices confiteri debemus.* Et vt videatur, vnicuique naturæ correspondere propriam operationem, ab alterius naturæ operatione realiter distinctam, sic prosequitur: *Et Divinam quidem, quæ Dei sunt, operantem; & Humanam, quæ carnis sunt, exequentem.* Quibus verbis clarissimè demonstratur, quantam cum Nestorii, istiusque sequacium mente oppositionem dicat Honorii mens, & Doctrina.

279 Severus, Hæreticus, anathematizavit Chalcedonense Concilium, illosque, qui duas in CHRISTO naturas, istarumque proprietates propugnant: quantùm verò huic hęresi, Honorii mens obsistat, satis ostendunt verba, quæ iam *ex* 2. *istius Epistola* adduximus: in illa enim duas in CHRISTO naturas cum suis proprietatibus, & differentiis admittit: * Vtrasque (inquit) naturas in vno CHRISTO vnitate naturali copulatas operantes, & operatrices confiteri debemus. (Et *infrà*:) Naturarum differentias integras confitentes.*

280 Si Themistius Hæreticus, istiusque sequaces, ex persona operantis vnitatem operationis deducebant; huic hæresi directê opponuntur Honorii iam adducta verba *ex Epistola* 2. in qua diversas CHRISTO tribuit operationes, correspondentes, non quidem vnitati Personæ (esto hanc, vnam esse admittat) sed vtrique naturę, Divinæ nempè, & Humanæ, quas fatetur in CHRISTO, vt illa indicant verba: * Vtrasque naturas in vno CHRISTO operantes, & operatrices. (Et in eadem Epistola hęc alia verba scribit:) Ipsas potiùs duas naturas, id est, Divinitatis, & carnis assumptæ in vna persona Vnigeniti Dei Patris inconfusè, indivisè, atque inconvertibilitèr nobiscum prædicare propria operantes. *

281 Et in alio primæ Epistolę loco, loquens de CHRISTO, hæc ait: * Multisque modis, & ineffabilibus confiteri nos, communione vtriusque naturæ condecet operatum.*

282 Si Theodosius, & Colluthus Hæretici, eodem obcæcari errore, vnam solummodò operationem, hancque Divinam in CHRISTO cōcedebant, vt ita omnem à CHRISTO Humanam operationem eliminarent; huic errori directè adversatur Honorii confessio in illis toties iam repetitis verbis *secundæ Epistolæ* in quibus confitetur: * Vtrasque naturas in CHRISTO operantes, & operatrices, Divinā quidem, quę Dei sunt, operantem; & Humanam, quæ carnis sunt, exequentem.* Et in alio eiusdem Epistolæ loco duas in CHRISTO naturas propria operantes apertissimè fatetur, cum inquit: * Oportet nos vnum operantem CHRISTUM Dominum in vtrisque naturis veridicè confiteri. (Et *infrà* admittit in CHRISTO) duas naturas, Divinam, & Humanam, propria operantes.*

283 Propria itaque cum sit Naturæ Divinæ operatio Divina, sicut & naturæ Humanæ operatio humana, clarissimè infertur contra prędictos hæreticos, Honorium præter operationem Divinam, quam fatetur in CHRISTO, fateri etiam in illo aliam Humanam à Divina distinctam, & Humanę naturæ propriissimam; sicque Honorii Doctrinam prædictis Hæreticis (quorum verba suprà adduximus) ex diametro opponi; cumque horum Hæreticorum mens, vel potiùs amentia, eadem fuerit cum Monothelitis Cyro, Sergio, Pyrrho, & Paulo, vt ex Pontificis Martini verbis probavimus, rectè deducitur Honorium, quòd in omnibus Sergii, cæterorumque Monothelitarum errores sequeretur, iustê damnari non potuisse, cum isti Hæretici illud ipsum aliorum Hæreticorum dogma, qui in V. Synodo damnati fuerunt, fuerint sequuti, vt docet Sanctus MARTINUS *Actione* 5. vbi hæc habet: * Ecce autem apertiùs, sicut dictum est, non solum similia sapuerunt, sed & per eadem verba, vel Syllogistica stultitia Sanctos

ctos Patres nostros expugnaverunt.* Et de vtrisque Hęreticis loquens sic progreditur *eadem Act.* 5.: * Ergo in vtrisque eadem. & simili hæresi reperta, &c.*

284 Cum ergo iuxta Sancti Pontificis Martini verba, Nestorius, Apollinaris, Severus, aliique Hæretici, tam vnanimes cum Cyro, Sergio, Pyrrho, & Paulo Monothelitis, in eamdem vnius in CHRISTO operationis hæresim conspiraverint, eamque pari animorum consensu fuerint sequuti; si Honorii mens, vt facti evidentia probavimus, ab illorum Hęreticorum erroribus toto Cælo abfuit, necesse est, vt dicamus, Honorium ab omni Monothelismi, & eiusdem cum pręfatis Orientalibus Patriarchis Cyro, Sergio, Pyrrho, & Paulo, sententiæ macula, & calumnia immunem prorsus existere, sicque sine aperta contradictione, manifestoque ipsius Innocentię præiudicio non potuisse in VI. Synodo damnari, quòd illorum hæresim fuerit sequutus. Immunis ergo ab omni calumnia proclamandus est Honorius, estò damnatio, quæ VI. in Synodo profertur, ab Hæreticis adulterata non fuerit, & corrupta, prout fuisse, latè demonstravimus.

285 Hæc vt firmiùs stabiliantur, nequaquam silentio prætereundus est pręfati Concilii sub Sancto Martino 18. Canon, vbi in omnes Hæreticos in superioribus Conciliis Anathemate perculsos, Censionis Sacræ fulmina vibrantur; nominatim verò in Sabellium, Arium, Macedonium, Apollinarem, Polemonem, Eutychetem, Dioscorum, Severum, Theodosium, Colluthum, Themistium, &c. *Cum quibus (inquit Concilium) meritò, vtpotè similes eis, parique errore pręditos, ex quibus dogmatizare noscuntur, proprioque errori vitam suam determinantes, hoc est, Theodorum quondam Episcopum Pharanitanum, Cyrum Alexandrinum, Sergium Constantinopolitanum, vel eius successores, Pyrrhum, & Paulum in sua perfidia permanentes, & omnia impia illorum conscripta.* Vbi clarè innotescit, Concilium Anathemate damnasse prædictos Orientales Patriarchas Monothelitas, quòd eumdem Arii, Sabellii, Apollinaris, Nestorii, cæterorumque antiquorum Hæresiarcharum, iam nominatorum, errorem, ac hæresim de vnica CHRISTI voluntate, atque operatione fuerint sequuti; demonstrato iam genuino Honorii sensu, qui longè ab illorum erroribus abest, penitùsquè ab eorundem hæresi liber existit; necesse est, vt dicamus, immunem pariter censendum esse ab errore Monothelitarum, qui in pręfato Concilio iustam damnationis subieciunt sententiam: ergò nec iustè damnari potuit Honorius, quod eadem cum illis senserit, ac tenuerit.

286 Nec obstat dicere *in eodem Canone*, anathematizari etiam * eos qui similia cum illis obstinatè sapuerunt, aut sapiunt, vel sapere sperantur,* quos inter potuit Honorius comprehendi. Non inquam obstat; prędicta enim verba, quia generalia erant, limitat, & explicat ipsum Concilium, dicens: * Hoc est, vnam voluntatem, & vnam operationem Divinitatis, & Humanitatis CHRISTI.* Cum autem in prædictis Epistolis nulla reperiantur verba, quibus Honorius confiteatur, aut sentiat in CHRISTO vnam voluntatem, & vnam operationem Divinitatis, & Humanitatis, imò potiùs oppositum clarissimè doceat; hinc est, nulla modo comprehendi posse sub illis generalibus verbis: * Et eos qui similia sapuerunt cum illis.*

287 Notatu etiam dignum est, quòd estò prædictus *Canon* 18. Sancti Concilii sub S. Martino, in quo damnati, & anathematizati fuerunt quotquot Monothelitici criminis sontes reperiri potuerunt, bis in medium adducat Theodorum, Cyrum, Sergium, Pyrrhum, & Paulum, numquam tamen, nec leviter adhuc de Honorio meminerit, nec S. Martinus Pontifex, cum sententiam contra omnes Monothelitas manu sua signavit, vllam de Honorio fecit mentionem, vt ex iis quę sequuntur verbis innotescit: *Martinus, Gratia Dei Episcopus Sanctæ Catholicæ, atque Apostolicæ Ecclesiæ Vrbis Romæ huic Definitioni confirmationis Orthodoxæ Fidei, & damnationi Sergii Constantinopolitani quondam Episcopi, Cyri Alexandrię Antistitis, Theodori item Episcopi Pharanitani, Pyrrhi, atque Pauli itē Cōstantinopolitani Episcopi, cum hæreticis eorum scriptis, statuens subscripsi.* Pariter etiam omnes Patres prędicti Romani Concilii sub S. Martino subscripserunt.

288 Hìc etiam diligentissimè expen-

den-

dendum est, nec sine ingenti consideratione prætereundum, quod cum tot Sanctissimi Patres, sapientissimique Viri, in quibus, & ingens Fidei, Christianæque Religionis Zelus floruit, ac admiranda eruditio enituit, ad illud venerandum, Sanctumque Concilium confluxerint, Monothelismi hæresim, istiusque Authores accuratissimè discussuri; cumque id re ipsa, non quidem brevi, sed longa temporis intercapedine, prout rei dignitas exposcebat, præstiterint; ac Monothelismi Authores auditi fuerint, & defensi, numquàm tamen, nec isti pro se Honorium, illiusvè scripta, quę præ oculis habebant, citarunt, nec protulerunt; nec Patres, estò multoties, tùm in accusatione, tùm in condemnatione, prædictos Patriarchas Orientales Theodorum, Cyrum, Sergium, Pyrrhum, & Paulum, Monothelismi Authores nominaverint, illosque huiusmodi hæreseos Antesignanos iudicaverint, vllam inter illos Honorii mentionem fecerunt. Arduum igitur, imò, & difficile apparet, Honorium in Oriente ex simplici suarum Epistolarum lectione, Monothelismi reum fuisse reputatum, cum in Occidente, vbi plenior aderat illarum Epistolarum notitia, numquam reus, sed semper summè innocens fuerit iudicatus.

289 Vt hæc magis fulciantur, lectu dignissima est Epistola, quam ad omnes CHRISTI Fideles Synodaliter scripsit MARTINUS Pontifex, in qua iterum Monothelitarum repetit damnationem, quin alios, præter Patriarchas Orientales, istorumque hęresim commemoret: *Quoniam (inquit) Catholica Dei, & Apostolica Ecclesia in quiete, & pace consistente, veluti Leones rugientes, & quærentes, quem devorarent, subintroierunt quidam homines, qui olim præscripti sunt in hoc iudicium impietatis spontè procedere, hoc est, Theodorus, quondam Episcopus Pharanitanus, Cyrus Alexandriæ, Sergius Constantinopolitanus, vel eius successores, Pyrrhus, & Paulus, Magni Dei, & Salvatoris nostri dispensationem, in hæreticam novitatem retorquentes, & eum, qui emit eos, CHRISTUM Dominum denegantes.*

290 Videamus igitur nunc qualiter impiam Monothelitarum hęresim, CHRISTO, quod suum, propriumque erat, negantium, Pontifex explicet, & Concilium: *Denegantes (inquiunt) ex hoc, quod in scripto asserunt, minimè eum habere secundum formam servi, vel secundum quod propter nos factus est homo, voluntatem, aut operationem naturalem, sed sine substantia, sive natura, & non solum sine Anima, & irrationabilem, & insensibilem secundum eos existere; quia, sicut nos Gloriosi Ecclesiæ Patres docuerunt, quidquid absque voluntate consistit, & operatione, ab omni caret substantiali natura.*

291 Qui ibidem prædictorum Monothelitarum errorem CHRISTO, vt homini, suas naturales, intellectus, & voluntatis proprietates, suasque operationes, sicque & Animam, substantiam, humanamque negantium naturam, eleganter refellit, ac eruditè confundit. Hic autem error nullatenùs in Honorii *ad Sergium Epistolis* reperietur: in istis etenim, quantumvis lynceis, aquilinisve lustrentur obtutibus, & estò plurimis ante, & retro, intus, & foris, animalium Apocalypsis instar, oculis circunspiciantur, ac die, noctuque diligentissimè considerentur, numquam occurrent verba, quæ, non dicam probare, sed nè innuere quidem videantur, ab Honorio, intellectum, voluntatem, istarumque potentiarum operationes humanas in CHRISTO fuisse denegatas, pro vt illas, iuxta S. Martinum, Sanctissimumque Concilium, prædicti Patriarchæ Monothelitæ Hæretici apertissimè inficiabantur: non ergo potuit vna cum illis damnari Honorius, quòd perversam illorum sequeretur Doctrinam, cum tàm longê ab illa absit, ac apertissimê ab huiuscemodi errorum fæcibus abhorreat, provt hucvsque tot Sanctorum Patrum, Sanctissimorumque Conciliorum testimoniis demonstravimus.

292 Pro coronide, ad maiorem prædictorum confirmationem, omitti non potest, nec sine ingenti meditatione pręteriri, ardentissimus Zelus, accuratissimaque sollicitudo, qua Martini Prædecessores incubuerunt, vt à prædicto errore illius Authores revocarentur, provt clarissimè demonstrat Conciliaris Epistola, quam ad omnes CHRISTI Fideles MARTINUS Pontifex scripsit: *Catholicæ (inquit) recordationis Antecessores nostri Pontifices non destiterunt, ad-

mo-

monentes eos, & contestantes recedere à sua huiusmodi hæresi, & sanam Doctrinam amplecti, *nè quando irascatur Dominus*, & pereant funditùs de via iustorum, hoc est, pia Sanctorum Patrum confessione. Hoc autem consultissimè, non solum ipsi effecisse noscuntur, sed & alii plures, diversas Provincias habitantes Reverendissimi Episcopi, & maius est dicere, generalitates Synodorum per sua scripta, non solum invitantes emendare propriam hæresim, sed & nos ipsos, id est, Apostolicam nostram Sedem coniurantes, & protestantes erigere se secundum regularem Authoritatem, & non vsque ad finem per tot tempora permittere, contrariorum novitatem Sanctas Dei Catholicas depasci Ecclesias.*

293 Tanta autem fuit illorum Patriarcharum Monothelitarum pervicacia, tàmque in pestifero illo errore obcęcata contentio, vt nec efficax sapientissimorum virorum persuasiò, nec diligentissima Sanctorum Patrum sollicitudo, nec suavissima, ac veneranda Pastoralis hortatio illos à suscepto errore avocare vmquàm potuerit, vt idem Pontifex *ibidem*, hisce verbis testatur:* Ideòque ex omnibus penè Sacerdotibus cum Charitate admoniti, non inclinaverunt autem suam, ad audiendam vocem postulantium eos, neque cordis suî cervicem mitigare voluerunt, vt converterentur ad Deum.*

294 Hinc apertè colligitur, paterna, piaque consuetudo, quam semper Ecclesia adhuc in ipsis Hæreticis retinuit; hęc enim vt piissima Mater, Filios suos à recto veritatis, & virtutis tramite deviantes, & in præruptos errorum, vitiorumvè scopulos abeuntes, hortatur, admonet, & corrigit; Sanctissimosque, ac Doctissimos Viros mittit, qui pro sua virtute, & prudentia errorem, quo miserè tenentur, patefaciant, fraudemque, qua ab antiquo humani generis hoste illuduntur, detegant; vt ducatu Signorum Cælestium, pœnitentiæ remis, gubernaculis disciplinæ, veritatis funibus, subducti erroribus speculentur Cælum; ac sic, gubernante CHRISTO, flante Spiritu Sancto, evictis ignorantiæ spumis, superatis errorum fluctibus, decursis criminum procellis, transvectis scopulis peccatorum, atque omnium delictorum naufragiis evitatis, ad Fidei portum, ad Ecclesiæ pacem, ad virtutumque amorem traducantur.

295 Hac itaque sollicitudine in filiis, ab errorum barathro retrahendis, incumbit Ecclesia, hic illius scopus, hic illius animus, & sollicitudo, nullum non movet lapidem, omnesque nervos in hanc rem contendit, vt scilicet aberrantes filij, quos dilectissimus suus Sponsus pretioso suo sanguine acquisivit, à Dęmonis castris ad Christianam militiam transfugiant, & ab errorum turpitudine pedem referentes, ad Ecclesiæ sinum, melioremque vitę frugem restituantur. At quandò isti, omni Ecclesiæ sedulitate post habita, suis erroribus obcęcati, nullis franguntur minis, nullis commoventur rationibus; nullaque suasione adducuntur, vt ab errorum cœno, ac volutabro decedant; ac resipiscant, nè hoc Orthodoxis, verisque Ecclesiæ filijs iacturæ sit, ac nocumento, tunc Ecclesia, cum iam, iure optimo, huiuscemodi obstinatis dicere potest: *Vobis post hæc, vltra quid faciam?* ad illorum, eorumque hæresum damnationem progreditur, & vt ab omnibus agnoscantur, omnesque ab illorum communione sevocentur, nominatim illos hæreticos declarat.

296 Nihil autem horum Honorii damnationi præcesit, vivens namque prædictas conscripsit Epistolas, & non modò in tota suæ Vitę periodo, erroris reum in illis adhuc leviter factum esse constat; verum etiam, nec post illius mortem vnus ex novem illius Successoribus, vti fuerunt Severinus I. Ioannes IV. Theodorus, Martinus I. Eugenius, Vitalianus I. Deodatus, Donus, & Agathon, qui VI. Synodum prçcesserunt, illum alicuius erroris in Fide tactum, aut hęresis labe notatum agnoverunt; nec in duodecim Cōciliis, quæ tunc temporis, tùm in Oriente, tùm in Occidente contra Monothelitas fuerunt celebrata, aliqua adhuc levis in Honorium accusatio insurrexit, quæ illum Monothelismi erroribus commaculatum assereret. Immeritò ergo, & absque vllo prorsus fundamento, quadraginta ab eius obitu annis, Monothelitis adscriptus est, qui toto suæ Vitę tempore procul à Monothelismi erroribus abfuit, omnisque vel minimæ culpę, aut erroris expers, & liber à Sanctis Patribus, Sacratissimisque Conciliis commendatur: vt

hucus-

hucusque variis rationibus cumulatissimè à nobis demonstratum est.

CAP. VII.

HONORIUM CATHOLICE IN suis sensisse Epistolis, ostenditur.

297 ESTò hactenùs affatim stabilita maneat prima nostra Conclusio, Honorium nempè nulli Hæreticorum dogmati adhæsisse, nullamque Heterodoxorum doctrinam fuisse sequutum, cum non modò Monothelitis assensus non fuerit, sed istius etiam Epistolarum ad Sergium Doctrina Monothelismi errori directè adversetur, vt fusè etiam probavimus; nihilominùs tamen, soli negativę huic conclusioni, estò certissimæ, nullatenùs acquiescentes, ad positivam, verissimamque Conclusionem progredimur propugnandam.

298 SECUNDA CONCLUSIO. Honorius Pontifex in suis ad Sergium Epistolis adeò Catholicè sensit, vt non modò à Monothelitarum erroribus longè abfuerit, verùm etiam in his, quæ ad CHRISTI attinent operationes, venerandam Sanctorum Patrum, Sacratissimorumque Conciliorum Doctrinam, semper tenuerit, nec ab illa vmquàm discesserit. Pro clariori huius conclusionis intelligentia, vt certissimum supponendum est, CHRISTI voluntates, & operationes, multifariam, multisque modis explicari posse; nempè, vel termino numerali *duarum* operationum, & voluntatum; *duplicis* voluntatis, & operationis, vel nominibus, duas in CHRISTO voluntates, & operationes significantibus. Non enim minus Fidei Dogma est, in arcano Trinitatis Mysterio, dari in Deo tres Personas realiter inter se distinctas, quàm in ineffabili Incarnationis Mysterio, Fidei Dogma sit, dari in CHRISTO Domino post vnionem Verbi ad Humanitatem, duas naturas, duas voluntates, duasque distinctas operationes; atqui nihilominùs arcanum Trinitatis Mysterium credi potest, & explicari, tùm termino numerali trium Personarū, tùm aliis nominibus prę̄fatū numerum significantibus, estò illum non exprimentibus: ergo & ineffabile Incarnationis Mysterium, tùm termino numerali, *duarum* in CHRISTO naturarum, & operationum, tùm aliis nominibus, dari in CHRISTO duas illas operaciones, & voluntates significantibus, credi poterit, & explicari.

299 Consequentia per se patet; Minor in qua difficultatis pondus stat, haud difficilè probabitur, si attentè consideremus ea, quę nos docet Ecclesia in Sancti Athanasii Symbolo, vbi nobis Fidei normam præscribit, & qua ratione Trinitatis Mysterium intellecturi, & explicaturi sumus demonstrat, dicens: *Quicumque vult salvus esse, ante omnia opus est vt teneat Catholicam Fidem.* Fides quam habituri sumus, & sequuturi, est Fides de Sanctissimæ Trinitatis Mysterio, in quo tres sumus veneraturi Personas, cum eadem Deitate identificatas, hasque priùs numerali termino explicat, dicens: *Vt vnum Deum in Trinitate, & Trinitatem in vnitate veneremur.* Vt autem meliùs intelligant Fideles, quęnam sit hæc Personarum Trinitas, illam exponit terminis valdè propriis, & significativis, estò non numeralibus, subdens: *Alia est enim Persona Patris, alia Filii, alia Spiritus Sancti. Qualis Pater, talis Filius, talis Spiritus Sanctus. Increatus Pater, increatus Filius, increatus Spiritus Sanctus.* (Et *infrà*:) *Pater à nullo est factus, nec creatus, nec genitus. Filius à Patre solo est, non factus, nec creatus, sed genitus. Spiritus Sanctus à Patre, & Filio, nō factus, nec creatus, nec genitus, sed procedens.* Hi autem termini, hę voces, hæcque nomina adeò sunt trium Personarum Sanctissimę Trinitatis expressiva, vt Ecclesia in prędicto Symbolo concludat, dicens: *Hæc est Fides Catholica: quam nisi quisque fideliter, firmiterque crediderit, salvus esse non poterit.*

300 Quis insuper inficiabitur, Ecclesiam totam in fine cuiuslibet Psalmi venerari, credere, & confiteri Sanctissimum Trinitatis Mysterium, trium Personarum Confessione, solis illis verbis: *Gloria Patri, & Filio, & Spiritui Sancto*: quin Sanctissimę Trinitatis Personas termino numerali, *Trium*, explicet? Et in omnibus ferè Canonicarum Horarum Hymnis, Sanctissimam Divinarum Personarum

præ-

Trinitatem invocat Ecclesia, quin illas prædicto numerali termino exprimat, vt videri potest in Matutinis, vbi dicitur: *Præsta Pater piissime, Patrique compar vnice, cum Spiritu Paraclito, &c.* Et in Prima: *Deo Patri sit gloria, eiusque soli Filio, cum Spiritu Paraclito, &c.*

301 Magnum huic veritati, Authoritatis pondus accedit ex ANGELICI PRÆCEPTORIS Doctrina, qui 2. 2. *quæst.* 2. *art.* 8. expendens textum illum *Gen.* 2. vbi primi hominis narratur creatio, in illo textu Trinitatem expressam esse arbitratur; sic enim scribit *in supradicto articulo*: *In Veteri Testamento multipliciter expressa est Trinitas Personarum, sicut statim in principio Genesis dicitur ad expressionem Trinitatis: *Faciamus hominem ad imaginem, & similitudinem nostram.** In hoc textu sentit ANGELICUS DOCTOR, expressam esse diuinarum Personarum Trinitatem, quantumvis numerali termino non explicetur. Vndè colligit, iam tunc in Veteri Lege, imò & ab ipso orbis initio extitisse obligationem credendi explicitè Trinitatem, cum concludat, dicens: *Ergo à principio, de necessitate salutis fuit, credere Trinitatem explicitè.*

302 Verùm non ex veteri modò, sed ex nouo etiam Testamento nostra stabilitur Doctrina; nam, vt docet ANGELICUS MAGISTER *3. part. quæst. 66. art. 6. in corpore*: omnia Nouæ Legis Sacramenta omnem suam vim, & efficaciam à CHRISTI hauriunt Institutione: CHRISTUS autem Baptismum non nisi cum explicita Trinitatis Inuocatione cōferri instituit; tanti autem Præceptoris verba audiamus: *Sacramēta habent efficaciam ex Institutione CHRISTI, CHRISTUS autem instituit, Sacramentum Baptismi dari cum inuocatione Trinitatis.*

303 Videamus ergo nunc, quibus CHRISTI verbis explicita hæc Trinitatis Inuocatio in Baptismate innitatur. S. AUGUSTINUS *lib. de vnico Baptismo*, hanc CHRISTI Institutionem ex Evangelio innotescere, apertissimè docet: * Baptismus (inquit) verbis Evangelicis consecratur.* Quænam autem sint hæc Evangelica verba, quibus CHRISTUS in Baptismo, explicitam trium Diuinarum Personarum mentionem fieri præcepit, ANGELICUS docet PRÆCEPTOR *loco suprà laudato*, *art.* 5. dicens: esse illa quibus CHRISTUS *Matthæi vltimo*, Apostolis Facultatem, Authoritatem, Potestatemque, vt omnes baptizarent, concessit, dicens: *Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti.* In quibus verbis, quamvis explicita fiat trium Personarum Sanctissimæ Trinitatis mentio, non tamen fit termino numerali *Trium*, sed alijs nominibus propriis, tres Sanctissimæ Trinitatis Personas significantibus.

304 Hinc clarissimè infertur, duas in CHRISTO naturas, voluntates, & operationes dupliciter posse explicari, nempè vel termino numerali *duarum*, vel aliis nominibus duarum illarum CHRISTI voluntatum, & operationum expressè significativis.

305 Singularis eorum, quæ diximus, nostræque Conclusionis propriissima confirmatio occurrit in S. LATERANENSIS CONCILII Definitione *sub S. Martino* 1. *Act.* 5. vbi Sancta Synodus in temerariam invehitur Monothelitarum audaciam, qui per summum nefas ausi fuerunt asserere, nihil à Sanctis Patribus de duabus CHRISTI voluntatibus, & operationibus expressè dictum fuisse, nec definitum; hanc autem huiusmodi Hæreticorum calumniam validissimè retundit Concilium, ostendens oppositum ex Sanctis Patribus, quorum legitimę Authoritates in eadem illa *Actione*. 5. recitatæ fuerant, apertissimé innotescere; hi enim duas in CHRISTO voluntates, & operationes, variis, diversisque modis, & luculentissima quidem expressione confitebantur: *Ecce etenim (inquit Concilium) non solum definitivè, sed & Dogmaticè, & Syllogysticè, ac naturaliter demonstrativè, & secundum Scripturas agnosticè, & per exempla, & compendiosè, per omnem modum, & verbum intellectualis eorum, & prudentissimæ doctrinæ, vtpotè legitimè, & viriliter pro ipso Incarnato Deo Verbo contradicentibus resistentes, & repugnantes hæreticos, Arium, Apollinarem, & Nestorium, & omnes omninò sequentes impietates illorum: Eiusdemque vnius CHRISTI Dei voluntates, & operationes professi sunt, & profiteri predicaverunt.*

306 Videamus nunc, quinam sint isti varii, diversique modi, quibus Sancti Patres duarum in CHRISTO voluntatum, & operationum Doctrinam prædicarunt. At modos istos iam, eadem Sanctorum Patrum verba referens, exponit Concilium: *Prædicaverunt (inquit) per numerum, & nomina, hæc proferentes, per pronomina, per alterius intellectum, per eiusdem significationem, per qualitatem, per proprietatem, per virtutem, & compendiosè omne verbum, & positionem, per quam potuisset approbari earundem voluntatum, & operationum vera Fide dictio, & constantia.*

307 Vt autem prædicti varii modi, quibus Sancti duas in CHRISTO voluntates, & operationes explicarunt, aptiùs intelligantur, illos sic exponit CONCILIUM: *Id est, *per numerum*, ex hoc, quod dicunt in vno eodemque CHRISTO duas voluntates, & operationes, & duplicem operationem: *Per nomina*, ex hoc, quod dicunt Divinam voluntatem, & Humanam voluntatem, deificantem, & deificatam, & iterum divinam operationem, & humanam operationem: *Per pronomina* verò, ex hoc, quod dicunt aliam voluntatem esse divinam, & aliam humanam, & aliam, atque aliam operationem: *Per alterius* autem *intellectum*, ex hoc, quod dicunt, quoniam, quę alterius generis sunt, sivè naturæ, similem operationem habere, nullus sapiens dabit: *Per eiusdem* autem *significationem*, ex hoc, quod dicunt, quoniam quę eiusdem operationis sunt, vtique eiusdem substantię confitentur, & communio voluntatis, vnitatem ostendit substantię.

308 *Per qualitatem* vero (prosequitur) ex hoc, quod dicunt, sicuti habent diversam substantiam, & qualitatis rationem, & diversam operationem: *Per proprietatem* autem, ex hoc, quod dicunt: si enim tantum possibile est, quidquam de divinis proprietatibus inesse alicui, qui non est eiusdem substantiæ, & ita potest esse, quomodo & ipsa Deitas; dic mihi, quid est, quod impediat, vt iam omnia, quæ sint Deitatis, cędant? Quidnam ex hoc evenit? Confusa sunt omnia nobis, & alta cędent in ima, ima autem ascendent in alta: *Per virtutem* verò, ex hoc, quod clamant: Quæ eadem operatione, & eadem naturali virtute vtantur, eiusdem esse substantiæ modis omnibus necesse est, & nulla natura alterius substantiæ, vel generis indissimiliter habebit potestates, & operationes.*

309 Relatis autem his variis modis, quibus CHRISTI voluntates, & operationes, possunt explicari; asserit CONCILIVM, Catholicam esse hanc Sanctorum Patrum intelligentiam, hocque esse Dogma, quod contra Monothelitarum errorem sumus sequuturi: *Et hæc quidem ipse Sanctorum Deus, Dominus Noster IESVS CHRISTVS multifariè, multisque modis per Sanctos Patres de se ipso locutus, illuminavit nobis Fidem suam Orthodoxam; sic & intransgressibiliter tenere eam, sicuti Patres prædicaverunt.* Progreditur deindè Concilium ad damnationem Monothelitarum, cæterorumque omnium, qui oppositum prędictorum Patrum Doctrinæ senserint, vel docuerint: *Propterea & hos (loquitur de Monothelitis Cyro, Sergio, Pyrrho, Pauloque, quorum in dicta Synodali Definitione, meminerat) & ea, quæ ab eis conficta sunt Dogmata, reprobantes, secundum statuta Venerabilium Patrum, sive præcepta, qui hoc facere nobis per omnia præcipiunt, Dogmata, & Sermones Sanctorum Patrum, vno corde, & ore, vnanimiter, ac consonanter omnes firmamus, nihil addentes, nihil subtrahentes, de his, quæ ab ipsis tradita sunt nobis, sicque credimus, sicuti Patres crediderunt: ita pręedicamus, quomodo docuerunt. (Et *pauló infrá*:) His igitur ita à nobis piè definitis, consequens est, vt sicuti per Sanctos Patres, &c.*

310 Ex iis clarissimè infertur duas CHRISTI operationes explicari posse non modo per numerum *duarum*, vel *duplicis*, vel *geminæ* voluntatis, sed multis etiam aliis modis, quos modo retulimus, quibusque Sancti Patres vsi fuerunt, quorum intelligentiam adeò probavit, & Catholicam iudicavit Concilium, vt iuxta illam Monothelitas, aliosque, qui duas in CHRISTO voluntates, & operationes ita explicent, vt prædictorum Patrum menti, & explicationi opponantur, aut ab illa dissentiant, hęreticos habendos esse, statuerit.

311 Supposito igitur hoc certissimo, securissimoque principio, iam ad nostræ Conclusionis probationem progrediamur,

sua-

suasuri, Honorium *suis in Epistolis*, estò duas in CHRISTO voluntates, & operationes, per numerum duarum voluntatum, vel geminæ operationis, non explicuerit, explicuisse tamen aliis æquè Catholicis modis, quos nobis prædicti Patres tradiderunt, vnanimemque Sacri Concilii approbationem meruerunt, vt ex dicendis apertissimè innotescet.

312 MARTINUS igitur Pontifex de Monothelismi condemnatione in Romano illo Concilio acturus, præcipuos illius erroris Authores commemorat *Actione* 1. dicens fuisse Cyrum, Sergium, Pyrrhum, & Paulum, quorum errorem proponens, hæc habet: * Et Cyrus quidem, ante hos decem & octo annos, vnam operationem in CHRISTO, in Alexandriæ Urbe definiens Divinitatis eius, & Humanitatis.* Loquens autem de Sergio, ait: * Sergius autem, per Epistolam propriam, ad denominatum Cyrum scriptam, eamdem similiter vnã operationem suscipiens, &c.* Et *infrà*, de ipso Sergio, illiusque errore loquens, asserit communi Sanctorum Patrum Doctrinæ, opponi: * Dico autem confirmatam ab eo in scripto vnam operationem, in hoc apertissimè Sanctorum Patrum abnegante consonam Doctrinam.* Quanam autem ratione, id à Pontifice probetur, clarè patet: sic enim prosequitur: * Intransgressibiliter definientium, quia quorum vna est operatio, horum vna est natura.* Quod Sancti Basilii Authoritate probat Pontifex, subdens: * Ita etiam Beatus quidem Basilius contra Eunomium scribens, ait: Quorum operatio vna est, horum essentia vna est.*

313 Idipsum censet S. CYRILLUS *in lib. Thesaurorum*, vbi ait: * Solent enim quæque habent eamdem operationem, eiusdem esse essentiæ: & differentiam naturæ in his esse, impossibile est.* Ergo cum Honorius duas in CHRISTO naturas, substantialiter vnitas cum suis propriis differentiis, essentialiter distinctis, fateatur, vt ex ipsius verbis probavimus, iam ex hoc ipso duas in CHRISTO voluntates, & operationes admittit.

314 Consequentia videtur legitima: si enim, iuxta Sanctos Patres, naturæ ita annexa est operatio, vt vbi vna est voluntas, & operatio, vt sit & natura vna, necesse sit: ergo à contrario sensu, vt Iuris vtriusque periti loquuntur, ex naturis essentialiter distinctis diversæ inferendæ sunt operationes. Adeò legitima, securaque est hęc consequentia, vt illa vsus fuerit S. MARTINVS Pontifex, prędictorum Monothelitarum errorem convicturus. Sic etenim loquitur *Actione* 1. * Si enim vbi vnam naturalem operationem, & naturam vnam esse, docent, vtique vbi diversæ naturæ sunt, diversas esse essentiales operationes docere noscuntur: Quoniam per differentiam naturę, differentia naturalium operationum introducitur.*

315 Si iuxta vnanimem Sanctorum Patrum, pręcipuè verò Basilii, & Cyrilli Doctrinam, necesse est, vt vbi vna est operatio, vna sit & natura, & vbi vna est natura, vna sit & operatio; optimè infert consequentiam S. Martinus Sanctorum Patrum Doctrinæ consonam, dum ait: * Vtique vbi diversæ naturæ sunt, diversas esse essentiales operationes, docere noscuntur.* Cum igitur Honorius duas in CHRISTO naturas, Divinam nempè, & Humanam confiteatur, iam eo ipso, iuxta Sanctorum Patrum Doctrinam, diversas in CHRISTO operationes, distinctas item & voluntates, Divinam nempè, & Humanam, admittit.

316 Idipsum haud levitèr confirmatur hac ratione, à simili desumpta; vt etenim Fides ex vnitate Divinæ naturæ in tribus Personis realiter distinctis, Patre, Filio, & Spiritu Sancto, vnam dumtaxat in illis agnoscit voluntatem, vnam & operationem confitetur Divinam. * Sic etiam (inquit idem Pontifex) cum Fides, duas in CHRISTO confiteatur naturas, duas & voluntates, & operationes, ex naturarum diversitate admittat, & confiteatur necesse est:* ergo si Honorius suis in Epistolis: * Duas naturas operantes, & operatrices* confitetur in CHRISTO, eodem planè modo, eademque Doctrina, qua duas illas operationes fatebantur illi Sancti Patres, quorum Authoritatibus vtitur Sanctus Martinus, duas in CHRISTO voluntates, & operationes contra Monothelismi Authores tuetur.

317 Idem Martinus Pontifex, Catholicum illud Dogma probaturus, adducit etiam S. LEONIS Papæ Authoritatem *in Epistola ad Imperatorem Leonem* directa, qua illum de voluntatibus

CHRISTI instituens ex Evangelio, hæc scribit: * Secundum quidem formam Dei, ipse & Pater vnum sunt (*Ioan.*10.) secundum autem servi formam, non venit facere voluntatem suam, sed voluntatem eius, qui misit eum (*Ioan.*6.)* Quæ verba expendens S. MARTINUS: * Apertissimè (inquit) nobis ostendens secundum naturas, duas vnius eiusdemque CHRISTI Dei voluntates, per hoc, quod dicit, voluntatem formæ servi, quæ est Humana eius voluntas, & per hoc, quod dicit: Voluntatem eius, qui misit eum, quæ est secundum naturam, Divina.* Hinc apertè deducitur, quod si Martinus Pontifex, ex S. Leonis Doctrina, duas infert in CHRISTO voluntates, secundum duas naturas, Divinam videlicet, & Humanam, quas S. Leo confitetur in CHRISTO; cum Honorius Pontifex duas etiam in CHRISTO fateatur naturas, Divinam scilicet, & Humanam, cum suis propriis differentiis, vt satis indicant, imò & demonstrant illa ipsius Honorii verba: * Quod Divinitati vnita est caro passibilis, ineffabiliter, atque singulariter, vt discretè, atque inconfusè, sic indivisè videtur coniungi, vt nimirùm stupenda mente mirabiliter manentibus vtrarumque differentiis, cognoscatur vniri,* Duas ergo voluntates in CHRISTO ab Honorio fuisse admissas, minimè est dubitandum. Præterea, quia propriissima naturę Divinæ differentia est voluntas, & operatio Divina; sicut & naturæ Humanę voluntas, & operatio humana: Cùm igitur Honorius vtrasque naturas, Divinam, & Humanam substantialiter vnitas, & cum suis propriis differentiis confiteatur in CHRISTO: Hinc iuxta Sanctorum Patrum, quos suprà laudavimus, Doctrinam, negari non potest, Honorium duas admisisse in CHRISTO voluntates, duasque non denegasse operationes.

318 Nec minus huic nostræ Conclusioni patrocinatur S. FLAVIANI Authoritas, qua etiam in prædicto Concilio vtitur Sanctus Martinus Pontifex, vt duas in CHRISTO voluntates probet, & operationes; hic igitur *in Tomo*, quem *de duabus CHRISTI operationibus* scripsit, sic de Salvatoris nostri operationibus loquitur: *Operatur enim vtraque forma cum alterius Communione, quod proprium est: Verbo quidem operante, quod Verbi est, carne autem exequente, quod carnis est; & vnum horum coruscat miraculis, aliud autem succumbit iniuriis.* Tanta autem fuit huius Sanctissimi Viri Authoritas, tamque spectabilis eius Doctrina, vt illum, Sanctum OEcumenicum Chalcedonense Concilium *Fidei columen*, *& propugnaculum* appellarit; quodquidem Concilii encomium, eius honoris, & æstimationis est, ac si huiusmodi laude commendatus à singulis illius Synodi Patribus, & Conciliis fuerit, & simili honore insignitus; in his enim, quæ ad Fidem spectant, eadem est Sanctorum Patrum, eadem Sanctiss. morum Conciliorum mens, & sententia.

319 Nè autem id, quod de tanto Viro diximus, hyperbolicum elogium videatur, audiamus quid Sanctus MARTINUS dicat: Hic enim postquam *Act.* 1. prædicta S. Flaviani verba protulit, sic eum commendat: * Quem columnam Orthodoxę Fidei Sancta Chalcedonensis Synodus definivit, hoc est dicere, omnium Sanctorum Chorus: quod vnà Sanctorum Patrum Synodus iudicare videtur, tàm omnes Synodi, quàm vniversi omninò, confirmare Patres noscuntur, vtpotè in vno, eodemque verbo Fidei, vicissim sibi per indissolubilem consonantiam concordantes.*

320 Cum igitur tot præconiis huius Sancti commendetur Doctrina, videamus nunc, quid S. Martinus de suprà laudato textu sentiat; prędictum igitur textum adeò Catholicum reputat, vt ex illo duas in CHRISTO inferat voluntates, duas ex ipso deducat operationes: *Si igitur (inquit Pontifex) quomodo dicit prædictus Pater, vtriusque naturæ, ex quibus, & in quibus indivisè existens cognoscitur, quod proprium est, idem naturaliter, & voluntariè operatur, sine dubio vtriusque naturalem habuit idem voluntatem, & operationem.*

321 Ex quibus duo infero. Primò, Sanctum Flavianum in prędicto textu, iuxta Divum Martinum, duas in CHRISTO voluntates, duasque operationes clarissimè confiteri; ad duas enim istas voluntates definiendas in CHRISTO, in suo Concilio Pontifex Martinus prædictam laudavit Authoritatem: nihilominùs tamen Sãctus Flavianus duas illas in CHRISTO voluntates, & operationes termino nume-

numerali, *duarum*, vel *geminæ*, vel *duplicis* operationis non explicat; quamvis istæ clarissimè ex eius inferantur Doctrina.

322 Secundò, Honorium hanc duarum in CHRISTO voluntatum Doctrinam non minori, imò & maiori claritate, quàm Flavianus, tradidisse; sic enim Flavianus dixit: *Operatur enim vtraque forma, cũ alterius Cõmunione.* Quapropter opus fuit S. Martini declaratione, qui pro *vtraque forma*, *vtramque* intellexit *naturam*, vt ex his ipsius verbis, quæ paulò ante retulimus, innotescit: * Si igitur, quomodo dicit prædictus Pater, vtriusque naturæ.* Et ibidem sic prædicta verba explicat ipse Martinus: * Vtriusque formæ, quę sunt propria, id est, naturæ, secundum Patris Doctrinam, cum alterius Communione, in vnitione indivisum procedebat.*

323 At Pontifex Honorius *in secunda sua Epistola*, nulla indiget explicatione; clarè enim, & apertè vtrasque naturas confitetur in CHRISTO: * Vtrasque (inquit) naturas in CHRISTO vnitate naturali copulatas, operantes, & operatrices confiteri debemus.*

324 Si Sanctus FLAVIANUS dicit: * Operatur vtraque forma, quod proprium est (quod sic explicat:) Verbo quidem operante, quod Verbi est; carne autem exequente, quod carnis est.* Nihil horum in Honorii deficit Epistolis, in prædicta enim Authoritate, ex operantis personę vnitate, vnitatem operationis nullatenùs deducit, sed ex duabus operantibus in CHRISTO naturis, Divina, videlicet, & Humana, diversas, & discretas voluntates infert, & operationes; vtramque enim naturam quod suum erat, operatam fuisse, clarissimè prædicta eius demonstrat Authoritas, in qua, postquam dixit, vtrasque in CHRISTO naturas operantes esse, & operatrices, sic prosequitur: * Et Divinam quidem, quæ Dei sunt operantem, & Humanam, quę carnis sunt, exequentem.* Et ipse Sanctissimus Honorius *in 2. Epistola iam citata* vtrasque naturas admittit in CHRISTO, & vnamquamque quod proprium est operantem, tanta claritate, & expressione fatetur, quanta de eisdem Sanctus loquitur Flavianus, *in eadem* namque *Epistola* confitetur: * Duas naturas, id est, Divinitatis, & carnis assumptę in vna persona Vnigeniti Dei Patris inconfusè, indivisè, nobiscum prædicare, propria operantes.* Ergo si Sanctus Martinus perversum Monothelitarum errorem convictimus, ex prędicta S. Flaviani Authoritate Catholicum de duabus in CHRISTO voluntatibus, & operationibus, infert Dogma. Et de Catholico isto Dogmate, maiori adhuc, quàm S. Flavianus, claritate, & expresione loquatur Honorius, iure optimo dicere possumus, Honorii in suis ad Sergium Epistolis Doctrinam æquè, ac S. Flaviani, Catholicam existere, & vtrumque æquè Catholicè sensisse. Vndè si S. Flavianus, ceu Fidei *Columna*, ac *propugnaculum*, nè transversum quidem vnguem à SS. Patrum Doctrina discesit, vt supià probatum relinquimus; idem proculdubiò de Pontifice Honorio dicendum.

325 Egregiè etiam pro nobis stat S. MAXIMUS; expendens namque Chalcedonensis Concilii Definitionem, qua *Actione* 5. Concilii Sancti Martini, duæ in CHRISTO Fide Divina credendæ proponuntur naturæ, adhuc post vnionem, diversę, quãtumvis vnicuique sua diversa correspondeat proprietas, & operatio; in quo istæ diversę proprietates Divinæ, Humanęque in CHRISTO naturæ consistant, hisce verbis exponit: * Proprietas autem est Divinæ Naturę CHRISTI, Divinitus eum velle, & operari Divina. Item: Proprietas est eiusdem Humanæ naturæ, eumdem Humana velle, & operari humana, vt approbetur Deus, & Homo naturaliter esse.* Cum igitur Honorius, vt diximus, non modò duas in CHRISTO naturas, sed vtrasque etiam cum suis distinctis proprietatibus confiteatur illis secundæ suæ Epistolæ verbis, quibus in CHRISTO prædicat: * Duas naturas, id est, Divinitatis, & carnis assumptæ, propria operantes.* Iam eo ipso duas in CHRISTO naturas, Divinam, videlicet, & Humanam, cum suis propriis, & distinctis proprietatibus confitetur. Cum autem iuxta S. Maximum Divinæ in CHRISTO Naturæ proprietas sit divinitus eum velle, & operari Divina; sicut & naturę humanę in ipso CHRISTO, velle, & operari humana: Hinc manifestè deducitur Honorium necessariò diversas in CHRISTO admittere voluntates, Divinam nempè, & humanam; diversas item opera-

operationes, Divinam, videlicet, ac Humanam in ipso CHRISTO fateri.

326 Et quamvis, id *in 2. Epistola* apertissimè doceat Honorius; non minori certè claritate, ac expressione *in 1.* prædicta *Epistola* testatus est: *Dominum IESVM CHRISTVM mediatorem Dei, & hominum, operatum divina, media Humanitate verbo Deo naturaliter vnita, eundemque operatum humana ineffabiliter, atque singulariter assumpta carne.* Et *in eadem Epistola* idipsum confitetur, dum ait: *Dominum nostrum IESVM CHRISTVM, Filium Dei vivi, Deum verissimum in duabus naturis operatum, divinitùs, atque humanitùs, Fide Orthodoxa, & veritate Catholica prædicetis.* Vndè si, iuxta S. Maximum, Divinæ naturæ proprietas est, *divinitùs velle, & operari divina,* sicut, & Humanæ naturæ *velle, & operari humana,* Honorium prædicare CHRISTVM in duabus naturis operatum divinitùs, atque humanitùs, perindè est, ac ipsum Honorium fateri CHRISTUM divina, in natura divina; & humana, in natura operatum esse humana: Ergo in CHRISTO non modo duas distinctas naturas, divinam, scilicet, & humanam fatetur Honorius, sed naturales etiam istarum proprietates diversas admittit, eodem planè modo, quo illas in CHRISTO S. Maximus prædicabat: Ergo Honorius æquè, ac Maximus admittit in CHRISTO velle divinum, & operari divinum: velle item humanum, & operari humanum; sicque Honorius adamussim in omnibus cum S. Maximo in eamdem, de CHRISTI voluntatibus, & operationibus, Doctrinam conspirat.

327 Ad maiorem nostræ conclusionis confirmationem, lectu digna est Epistola, quam CARTHAGINENSE CONCILIUM, *sub Victore Episcopo, ad Pontificem Theodorum S. Martini antecessorem,* conscripsit, in qua condolet Concilium novam Monothelismi hæresim, quam in illis Orientalibus partibus Patriarcha Paulus, vnam tantummodo in CHRISTO voluntatem, operationemque, contra vnanimem Sanctorum Patrum Doctrinam admittens, sparserat, ac miserrimè divulgarat: *Dum (vt inquit Concilium) manifestissimis Patrum Definitionibus liquidiùs clareat, in Domino Nostro IESU CHRISTO duas naturas, & earum duas voluntates, duasque operationes, vel proprietates naturales, modis omnibus inveniri. Quod possemus (inquiunt illius Concilii Patres) multiplicibus Patrum documentis nostræ parvitatis intentionem firmare, nisi vestram Sanctissimam Fraternitatem, in omnibus corde ea retinere firmissimè teneamus.*

328 Nihilominùs tamen Sanctissimi illi PATRES duas illas in CHRISTO voluntates, operationesque probaturi S. Leonis Papæ testimonio, & Authoritate vtuntur: *Vt autem (inquiunt) ipsius Sedis Apostolicæ Decretis per omnia confirmemur, Leonis Beatissimi prędecessoris vestri Apostolicæ memoriæ Definitionem inseri prævidimus, & continet: Agit enim vtraque natura, cum alterius communione, quod proprium est.* Ex his S. Leonis verbis, hanc inferunt consequentiam: *Nos itaque, Patrum in omnibus Decreta sequentes, in CHRISTO Domino Nostro duas naturas, earumque duas voluntates, duasque operationes firmissimè prædicamus.*

329 Si ergo prædictum Concilium ex relatis S. Leonis verbis, duas in CHRISTO voluntates, & operationes Catholicè infert, vtique istę ex Honorii Pontificis verbis inferri possunt, & deduci; si enim S. Leo duas in CHRISTO admittit naturas, quod proprium est, operantes; idipsum in Honorii Epistolis invenitur; *in secunda* etenim *duas naturas, idest, divinitatis, & carnis assumptæ, in vna Persona Vnigeniti Dei Patris, propria operantes,* confitetur in CHRISTO; quod idem est cum præfata S. Leonis Sententia, imó idem eisdem ferè verbis Leo, & Honorius fatentur: Ergo si S. Leo, iuxta Sanctissimos illius Concilii Patres, duas in CHRISTO voluntates, & operationes Catholicè sensit; nulla certè aderit ratio, nè Honorium suis in Epistolis Catholicè etiam de CHRISTI voluntatibus, & operationibus sensisse, dicamus.

330 Pro hac eadem conclusione firmiùs stabilienda, haúd parum facit principium illud certissimum, quod nempè sicut ex operationis vnitate, essentię, naturæque vnitas deducitur; sic etiam ex naturarum diversitate, operationum diversitas comprobatur; quod adeò certum est,

est, vt multis Sanctorum Patrum, Sacratissimorumque Doctorum testimoniis confirmetur, ac stabiliatur.

331 Probat S. AMBROSIUS in Filio Dei eamdem Patris voluntatem, & operationem reperiri, & ex operationis vnitate, voluntatis arguit vnitatem: *Quã voluntatem (inquit) habet Pater, eamdem habet & Filius. Pater quos vult vivificat, & Filius quos vult vivificat, sicut scriptum est *Ioannis* 5. (Vndè infert Sanctus:) Vna ergo voluntas est, vbi vna operatio.*

332 Ipse S. Ambrosius ex operationis, & voluntatis vnitate, quam cum Patre, & Filio habet Spiritus Sanctus, arguit, & convincit, ipsum Spiritum Sanctum eamdem cum Patre, & Filio habere essentiam, & naturam: *Ergo si vnius voluntatis, (ait *in Sermone 3. ad Gratianum*) & operationis est cum Patre, & Filio Spiritus Sanctus, vnius est essentiæ; quoniam per sua opera Creator ostenditur.*

333 S. BASILIVS tàm connexas inter se operationem reperit, & essentiam, vt vbi vna est operatio, vnam solummodò agnoscat essentiam, vt constat ex iis, quæ scripsit *de Syllogismo contra Eunomium fallo*, ex sermone syllogistico, vbi ait: * Quorum vna, atque eadem operatio, horum & vna essentia.*

334 Vndè si, iuxta Sanctos Patres, ex operationis vnitate, essentiæ, naturęque vnitas deducitur; sic etiam ex essentiæ, naturæque diversitate, operationum diversitas inferatur, necesse est. Ea fuit S. AMBROSII mens, qui insurgens contra Hæreticos, vnam tantummodò in CHRISTO Domino Divinitatis, & Humanitatis operationem constituentes, vt impossibile reputat, cum duę in CHRISTO Domino essentialiter distinctæ naturæ reperiantur, vnam posse esse vtriusque naturæ operationem. *In Sermone* igitur 2. *ad Gratianum Imperatorem*, loquens de CHRISTO, hęc, inter alia, scribit: *Quomodo autem si minor est, eadem similiter facit? Et quomodo eadem operatio diversæ substantiæ est? Numquid ita potest minor, sicuti & maior operari? Aut potest vna operatio esse, vbi diversa essentia?*

335 Sanctus Basilius *Sermone* 1. *contra Eunomium*, rectissimè hanc comprobat veritatem: *Quomodo (inquit) differentia substantiæ, vbi idemtitas operationis cognoscitur? * Et à contrario probat idem Sanctus quod vbi diversæ substantiæ, & naturæ cognoscuntur, diversę etiam debent agnosci operationes: *Immutatis, namque (inquit) substantiis, immutatas oportet esse operationes.*

336 Idem Sanctus *in eodem Sermone*, sic effatur: *Quorum autem æqualis est virtus, vtique æqualis & operatio.* Et *in interpretatione* 1. *Psalm.* *Quorum autem (inquit) vna natura est, horum eędem sunt operationes.*

337 Huic Doctrinæ consonat Sanctus CYRILLUS, qui expressè docet, non modò vnam debere esse operationem, vbi vna est natura, verumetiã operationes essentialiter diversas diversis debere correspondere naturis, vt videri potest *in expositione in Evangelium Ioannis*, vbi hęc habet: * Operabuntur enim similiter, quæque eamdem sibi sortita sunt naturam. Quibus autem essentiæ ratio dissimilis, his erit in omnibus, operationis ratio dissimilis. *

338 IdemSanctus ibidem docet, quod sicut in Patre, Filio, & Spiritu Sancto vna est voluntas, & operatio, quia in tribus illis Personis vnam esse naturam Divinam Catholica Fide docemur; sic etiam vbi diversæ agnoscuntur naturæ, & essentiæ, vt in igne, aqua, aliisque naturaliter diversis, indispensabiliter oportere diversas esse naturales operationes, iuxta diversarum naturarum multitudinem. Audiamus Sanctum, qui vtrumque mirificè docuit. Primùm quidem *lib. de Thesauris*, vbi sic ait: * Si ea, quæ eiusdem indissimiliter operationis sunt, & eiusdem essentiæ confitentur: est autem eiusdem operationis cum Patre Filius, omnia quanta facit, & ipse, similiter faciens, sine dubio erit & eiusdem essentię ab eo, quod & eiusdem operationis.*

339 Secundum verò *in eodem libro*, vbi hæc scribit: * Quæ alterius generis, & alterius naturæ sunt, eamdem operationem habere, nullus sapientium dabit. Nec enim aqua, & ignis vnum aliquid, & hoc ipsum operabitur: sed sicut distantem habent essentiæ, & æqualitatis rationem, ita & diversam dabunt operationem.*

340 Et *in eodem libro*: *Solent enim

enim (inquit) quæ eamdem operationem habent eiusdem esse essentiæ, & in his quod alterius est naturæ, incredulum est.*

341 Idipsum confirmat Sanctus, dùm ait: Vbi diversa est substantia, & natura, necesse est vt & diversę sint operationes: * Ubi (inquit) substantiæ in quibuslibet diversa ratio extitit, ibi conveniens erit, in operationibus dissimilitudinem esse.*

342 Ex dictis satis, superque probatum est, tot eruditorum Sanctorum Patrum, Ecclesiæque Doctorum Authoritate, naturæ ita annexam esse operationem, operationique naturam, vt generatim loquendo, vbi vna tantummodò est natura, vna sit & operatio, naturæ illi propria; ideòque Fides, Sancti, & Concilia docent in tribus Divinis Personis, estò inter se realiter distinctis, nullum esse neque voluntatum, neque operationum discrimen; sed vnicam in eis esse voluntatem, & operationem, quia in omnibus illis eadem est divina natura: è contra verò, vbi diversæ sunt naturę, & essentiæ, iuxta vnanimem prędictorum Patrum Doctrinam, non potest non, operationum diversitas agnosci; cum igitur Honorius in prædictis Epistolis, non modo diversas in CHRISTO confiteatur naturas, divinam, videlicet, & humanam, sed etiam has easdem naturas operatrices, & propria operantes agnoscat, iam ex hoc ipso clarissimè probatur Honorium diversas, etiam in CHRISTO operationes, voluntatesque vtriusque naturæ proprias admittere: sicque nihil ipsi deesse, vt de CHRISTI operationibus Catholicè, sicuti S. Ambrosius, Cyrillus, & Basilius, quos supra laudavimus, sentiat; cum ex eodem principio, quo isti Sancti Patres diversas in CHRISTO operationes contra sui temporis hæreticos probarunt, Catholicè etiam, ex Honorii in prædictis Epistolis Doctrina, diversæ illæ in CHRISTO operationes deduci possint, ac probari.

343 Verùm non modò ex diversis naturis diversæ operationes, sed & voluntates diversæ probantur. Hanc Doctrinam nos mirificè docuit S.CYRILLUS, qui impossibile iudicat, Creatorem inter, & creaturam vnam tantummodò operationem inveniri: *Nec enim (inquit) vnam esse naturalem operationem dabimus Dei, & creaturę, vt neque creaturam in Divinam referamus substantiam, neque quod precipuum est Divinæ naturæ, ad dignum locum nascentium deponamus.* Ne in impium, & non ferendum prolabamus absurdum, quo creaturam in divinam referamus substantiam, divinamque essentiam ad creatam deprimamus naturam; si non aliam Deus, quam creatura, naturalem operationem habere dicatur, necessarium omnino reputat Sanctus diversas Deo, & creaturæ operationes esse adscribendas, eo ductus fundamento, quod Deus, & creatura habent naturas infinitè distantes, & essentialitèr diversas, qualis autem est natura, talis esse debet, iuxta istius Sancti Doctrinam, operatio, & voluntas, taliter, vt si natura creata sit, voluntas similiter, & operatio esse debeat creata; si autem divina est natura, voluntas pariter, & operatio debet esse divina. Cum autem Honorius Pontifex, duas in CHRISTO confiteatur naturas, per intellectum, & voluntatem operantes, quia intellectivæ sunt, aliam divinam, humanam aliam: *Divinam, quidem, quæ Dei sunt operantem; & humanam, quæ carnis sunt exequentem.* Istęque operationes intellectui correspondeant, & voluntati; operatio quidem divina intellectui, & voluntati divinę; operatio vero humana, intellectui, & voluntati humanæ, infinitè distantibus, & essentialiter diversis, hinc clarissimè deducitur Honorium Pontificem *in 2. sua Epistola*, Catholicè admisisse in CHRISTO, iuxta S. Cyrilli Doctrinam, non modo duas operationes essentialiter diversas, sed duas etiam voluntates essentialiter distinctas.

344 S.GREGORIVS NYSSENUS *in Sermone*, quem *contra Apollinarem* scripsit, ex eo probat in tribus Divinis Personis vnam tantummodò voluntatem adesse, quia vna est omnibus communis natura: *Vnam (inquit) voluntatem esse Patris, & Filij, & Spiritus Sancti, naturę communio protestatur: Ergo si hoc vult Sanctus Spiritus, quod placet Filio, communio voluntatis apertissimè ostendit vnitatis substantiam.*

345 Egregiè etiam huic consonat Sententiæ S. GREGORIUS NAZIANZENUS, qui ideo in Patre, & Filio vnam tantum voluntatem fatetur, quia vna tantum est essentia, & Divinitas vtrique communis; *Sermone* namque 2. *de Filio* explicans textum illum *Ioannis* 5.

Non

Non vt faciam voluntatem meam, hæc scribit: * Nec enim mea separata est à tua; sed communem meam, & tuam: Et quorum sicut vna est Deitas, ita & voluntas.* Hæc ille.

346 Undè si vterque Gregorius vnanimis affirmat in Patre, & Filio vnam tantummodò reperiri voluntatem quia eatò sint personæ realiter distinctę, eamdem habent naturam, & Deitatem communem, & ex naturæ vnitate, voluntatis vnitas comprobatur: certè à contrario sensu, vbi Fides diversas adstruit naturas, necesse omninò est, vt diversas etiam voluntates confiteamur: Cùm autem Honorius duas in CHRISTO naturas (Divinam nempè, & Humanam essentialiter distinctas, operantes quidem, & operatrices (per intellectum, & voluntatem) Catholicè confiteatur: hinc iuxta vtriusque Gregorii Nysseni, & Nazianzeni sententiam, diversas etiam in CHRISTO operationes, & voluntates indispensabiliter admittit.

347 Eadem est S. CYRILLI ALEXANDRINI mens; iudicat enim Catholicam Fidem, non ob aliud in Patre, Filio & Spiritu Sācto vnam voluntatem agnoscere, nisi quia vna est in illis natura, vna est substantia Divina, vt apertissimè ostendit *in lib. sup. Matthæum* 12. vbi hæc habet: * Dum autem vna, & consubstantialis Sancta Trinitas, & vna Deitas in ipsa intelligitur, quomodò non erit eadem voluntas Patris, & Filij, & Spiritus Sancti?*

348 Et *lib. 9. in Ioannem*, loquens de Filio, sic scribit: *Sicut enim consubstantialis est, ita & eiusdem voluntatis suo Genitori; vnius enim substantiæ, vna videlicet & voluntas.* Ergo si Honorius *suis in Epistolis* duas in CHRISTO naturas substantialiter distinctas admittit, vtiquè ex hoc principio clarissimè deducitur, admittere etiam duas in CHRISTO voluntates, adeò inter se distinctas, vt alia sit Divina, alia Humana; nulla enim est maior ratio, cur ex vna natura Divina, iuxta S. Cyrillum, vna inferatur voluntas Divina, & ex duabus naturis, altera Divina, Humana altera, duæ non inferantur voluntates, Divina nempè, & Humana: Ergo si primum, iuxta S. Cyrillum, Catholicum est; secundum a contrario sensu, iuxta Pontificis Honorii Doctrinam, non potest non iudicari Catholicum; quia iuxta commune vtriusque Iurisprudentiæ Axioma: *Vbi militat eadem ratio, eadem est Iuris dispositio.*

349 Præclarè etiam hanc nostram Conclusionem illustrat S. AMBROSIUS, *Sermone* namque 2. *ad Gratianum*, loquens de CHRISTO, vt Deo, & Homine, duas in illo voluntates agnoscit, dicens: *Sed alia voluntas Hominis, & alia voluntas Dei.* Idque non ob aliud, nisi quia tùm ipse Ambrosius, tùm omnes Patres duas in CHRISTO distinctas confitentur naturas, Divinam, & Humanam, Dei nempè, & Hominis. Hoc autem ipsum, quod admittit Ambrosius, admittit etiam *suis in Epistolis* Honorius; *in prima* namque loquens de Filio Dei, hæc scribit: *Profectò nos instruens quod Divinitati vnita est Caro passibilis ineffabiliter.* Verùm non modò duas in CHRISTO fatetur naturas; sed illas in suo esse Divino, & Humano realiter distinctas, & cum suis proprijs differentiis suppositum illud CHRISTI constituentes, agnoscit: *Divinitati (inquit) vnita est caro discretè, atque inconfusè, sic indivisè videtur coniungi, vt nimirùm manentibus vtrarumque naturarum differentiis cognoscatur vtriri.* Et *in 2. Epistola* hanc eamdem Doctrinam confirmat, dùm agnoscit in CHRISTO * Vtrasque naturas in vno CHRISTO naturaliter copulatas, operantes, atque operatrices. (Et *paulò infra*:) Sed naturarum differentias integras confitentes.* Cum autem intellectivarum naturarum differentiæ propriæ sint intellectus, voluntas, & operatio: hinc cum Honorius duas naturas intellectivas, Divinam nempè & Humanam cum suis integris differentiis Divinitatis, & Humanitatis confiteatur in CHRISTO; iam ex hoc ipso duas in CHRISTO voluntates, & operationes distinctas admittit.

350 Hæc vt magis stabiliantur, audiamus S. MAXIMUM supra laudatum, qui *in S. Martini Concilio* elegantissimè perorans, distinctas Divinæ, Humanæque naturæ proprietates rectissimè exposuit, dicens: * Proprietas autem est Divinæ naturę CHRISTI, Divinitùs eum velle & operari. Item: Proprietas est, eiusdem Humanæ naturæ, eumdem Humana velle, & operari Humana.* Huic autem S. Maximi-

mi Doctrinæ, Honorii scripta apertissimè congruunt. *Epistola* enim *prima* fatetur Honorius CHRISTUM *Deum verissimum in diversis naturis operatum Divinitùs, atque Humanitùs.* In *secunda* verò *Epistola*, non modò CHRISTUM operantem agnoscit, sed duas etiam illius naturas cum suis propriis, & distinctis operationibus admittit, dùm inquit: *Divinam quidem, quę Dei sunt, operãtem, & Humanam, quæ carnis sunt, exequentem.* Cum autem omnis operatio Divinæ naturæ fit per intellectum, & voluntatem Divinam: Omnis item Operatio Humana per intellectum, & voluntatem Humanam, qui quidem intellectus, & voluntates realiter, essentialiterque distinguuntur: Hinc, iuxtà S. Maximi Doctrinam, necessariò infertur, Honorium diversas in CHRISTO naturas, voluntates, & operationes fateri.

351 Valdè etiam huic nostræ Sententiæ consonat S. ATHANASIJ Doctrina *super illum Textũ*: *Pater, si possibile est, trãseat à me Calix iste, verumtamen non mea, sed tua voluntas fiat.* Et iterùm: *Spiritus promptus est, caro autem infirma*: prædicta namque exponens verba *Sermòne contrà Appollinarium* facto in Trinitate, & Incarnatione: *Duas (inquit) voluntates hic ostendit (quas sic explicat) tàm humanam, quod est carnis; quàm Divinam, quod est Deitatis: Humana quidem propter infirmitatem carnis, recusat Passionem, Divina autem eius est promptissima.* Cum igitur Honorius *in secunda sua Epistola* duas in CHRISTO confiteatur naturas, *Divinitatis, & carnis assumptæ.* Divinam nempè, & Humanam, cum suis proprietatibus naturalibus propria operantibus: hinc cum proprietates Divinæ naturæ sint voluntas, & operatio Divina; sicut & naturæ Humanæ voluntas, & operatio Humana, vt cum S. Maximo diximus, rectissimè deducitur Honorium in duabus CHRISTI voluntatibus, cum S. Athanasii consensisse Doctrina.

352 PATRES insuper illius *sub S. Martino* CONCILIJ, duas in CHRISTO voluntates vt probarent, S. Gregorii Nysseni Authoritatem, *ex Sermone contra Appollinarem* desumptam, produxerunt in medium, qui expendens locum illum *Matthæi 26.* in quo Patrem Æternum alloquitur CHRISTUS, clarissimè duas in CHRISTO voluntates agnoscit, Divinam, scilicet, & Humanam. *Quoniam (inquit) formidare quidem in Passione, humanæ fragilitatis est, iuxta quod Dominus ait: *Spiritum promptum esse*, dicens: *carnem autem infirmam*: Suscipere autem dispensationem, Divinę voluntatis, atque virtutis est. Quoniam igitur altera Humana voluntas, & Divina altera est; loquitur quidem, vt Homo, quod infirmitati carnis congruit, qui nostras passiones suscepit, &c.* In hoc textu illud notandum valdè est, quòd estò à prædictis Patribus fuerit productus, & allegatus pro duabus in CHRISTO voluntatibus, quas apertissimè fatetur, illas tamen non exprimit termino numerali, *duarum*, nec *geminæ*, vel *duplicis* voluntatis, sed sub iis aliis terminis: *Altera Humana voluntas, & Divina altera est.* Ergo cum Honorius diversas in CHRISTO confiteatur naturas, Divinam, & Humanam, distinctas item operationes, aliam Divinam, & Humanam aliam, sufficienter in Catholico sensu explicat CHRISTI operationes, & voluntates, iuxtà Doctrinam ex S. Gregorio Nysseno à Cõcilio illo adductam.

353 Nec ab hac Sententia dissentit B. SEVERIANUS, Gabalẽsis Episcopus, qui explicãs textum illlum *Ioan. cap. 12. Nunc anima mea turbata est.* Et illum *Matth. c. 26. Tristis est anima mea vsque ad mortẽ*; sic exponit: *Non Deitas mea, impassibilis enim est Divinitas, & imperturbabilis, & imperterrita. *Spiritus quidem*, ait Dominus, *promptus*, *caro autem infirma*. Ergo duas voluntates declarat.* Hæc Severianus. Videamus tamen nunc, qua ratione duas istas in CHRISTO volũtates explicet: *Vnam, quidem Divinam, alteram* (inquit) *Humanam*: Ergo cum Honorius non modò duas in CHRISTO naturas, Divinam vnam, Humanam aliam, sed vtriusque etiam naturæ operationes, operationem nempè Divinam, & operationem Humanã admittat; cumque vtriusque istius naturę proprietates, iuxtà vnanimem Sanctorum Patrum consensum, sint intellectus, & voluntas vnicuique correspondens naturæ, vt probavimus indè iuxta prędicti S. Severiani Doctrinam Catholicè sentire dicendus est.

354 Ad prædictam de duabus CHRISTI

-STI voluntatibus, & operationibus ampliùs roborandam, stabiliendamque Doctrinam, producta fuit etiam ab illius Concilii Patribus S. AMBROSII Authoritas, quæ rem istam apertissimè demonstrat; *Sermone* namque *Fidei*: * Sileant (inquit) de Sermonibus quæstiones, quia Regnum Dei, sicut scriptum est, non in persuasione verbi est, sed in ostensione virtutis. Conservemus distinctionem Divinitatis, & carnis: vnus in vtraque loquitur Dei Filius, quia in eodem vtraque natura est. Et si idem loquitur, non vno semper loquitur modo. Intende in eo nunc gloriam Dei, nunc Hominis Passiones. Quasi Deus loquitur, quæ sunt Divina: quasi Homo dicit, quæ sunt Humana, quia in ea substantia loquebatur.* En hac Authoritate clarissimè habetur, Ambrosium, estò duas in CHRISTO naturas, operationesque essentialiter diversas confiteatur, nullatenùs explicare illas numeralibus terminis, *duarum*, vel *geminæ*, vel *duplicis operationis*, sed iis aliis terminis, quia nempê *alia est Divina*, & Humana *alia*, suę vnaquequæ Divinæ, & *Humanæ* correspondens naturæ: Cum autem Honorius agnoscat, & admittat in CHRISTO naturam Divinam, quæ Dei sunt operantem, & Humanam, quæ carnis sunt exequentem, vt *ex secunda sua Epistola* certum est, & constat, proculdubio Honorius Catholicè, sicut & S. Ambrosius de CHRISTI sentit operationibus, etsi illas termino numerali non explicet.

355 Pro hac eadem veritate de duabus CHRISTI operationibus statuenda, producta fuit etiam in illo Concilio S. LEONIS Papæ Authoritas *in Epistola ad Sanctum Flavianum, Patriarcham Constantinopolitanum* scripta, in qua sic de CHRISTO loquitur: * Operatur enim vtraque forma, cum alterius communione, quod propriũ est, Verbo scilicet operante, quod Verbi est, Carne autem exequente, quod Carnis est.*

356 Adducta fuit insuper pro hac eadem re ipsius S. LEONIS Authoritas *in Epistola 97. ad Imperatorem* directa, vbi sic loquitur: * Licet & ergo in vno Domino IESV CHRISTO vero Dei, atque Hominis Filio, Verbi, & Carnis vna persona sit, quæ inseparabiliter, atque indivisè communes habet actiones: intelligendæ tamen sunt ipsorum operum qualitates.* Quænam autẽ sint istæ operũ qualitates, explicat idem Sanctus subdens: * Sinceræ Fidei contemplatione cernẽdum est, ad quæ provehatur humilitas carnis, & ad quæ inclinetur altitudo Deitatis: Quid sit, quod Caro sine Verbo non agit; & quid sit, quod Verbum sine Carne non efficit: Sine Verbi enim potentia non conciperet Virgo, nec pareret: & sine veritate carnis, obvoluta pannis infantia non iaceret. Sine Verbi potentia non adorarent Magi Puerum, Stella indice declaratum; & sine veritate Carnis non iuberetur transferri in Ægyptum Puer, & ab Herodis persequutione subduci.*

357 Et *pauló infrá*: * Sine Verbi potentia non fieret redintegratio debilium, & vivificatio mortuorum: sine veritate Carnis, nec cibus ieiuno, nec somnus esset necessarius fatigato. Et postremò, sine Verbi potentia non se Dominus æqualem Patri confiteretur, & sine veritate carnis, non idem diceret Patrem se esse maiorem: Cum Catholica Fides vtrumque suscipiat, vtrumque defendat, quę secundum Confessionem Beati Apostoli Petri, vnum CHRISTVM Dei vivi Filium, & Hominem credit, & verbum.*

358 In iis autem Authoritatibus perspicuè agnoscet quilibet, Sanctum Leonem Papam ex distinctis in CHRISTO naturis, distinctas in ipso operationes probare; alteram nempè Divinam, quæ à natura procedebat Divina, alteram verò Humanam, quę naturę correspondebat Humanæ; quin has diversas operationes termino plurali *duarum*, vel *duplicis* voluntatis, & operationis exponat. Ergo si Honorius non modò confitetur in CHRISTO: * Vnum operatorem Divinę, atque Humanæ naturæ,* sed etiam *in prima sua Epistola* testatur: * CHRISTVM in duabus naturis operatum Divinitùs, atque Humanitùs,* & *in secunda* loquens de duabus CHRISTI naturis, dicit; * Operantes, & operatrices confiteri debemus, & Divinam, quidem, quæ Dei sunt operantem, & Humanam, quę Carnis sunt exequentem.* Nihil certè in iis Honorii verbis agnosco, quod à Sancti Leonis mente discrepet, & Doctrina; imò maiori expressione, quàm Sanctus Leo de duabus CHRISTI operationibus loquitur Honorius, vt vtriusque verba conferenti

innotescet. Ergo si prædictæ Sancti Leonis Authoritates productę fuerunt in Cõcilio illo Romano, sub S. Martino, pro Veritate Catholica de duabus CHRISTI operationibus statuenda, contra Monothelitas, qui vnam tantummodò operationem confitebantur in CHRISTO, cum Honorius in iis, quæ ad CHRISTI pertinent operationes, idem, quod S. Leo tenuerit, & maiori adhuc claritate fuerit confessus, si S. Leonis Doctrina, tanquàm verê Catholica, ab hoc fuit approbata Concilio, nulla certè apparet ratio, ob quam Honorii hac de re Doctrina, non perindê, ac ipsa S. Leonis, ceu verè Catholica, censeatur.

359 Pro hoc eodem Catholico Dogmate fulciendo, allegata fuit ab eodem Concilio Authoritas S. JUSTINI Philosophi, Episcopi, & Martyris qui *lib. 3. de Trinitate*, *cap.* 17. magna claritate, & comprehensione, iuxtà diversas in CHRISTO naturas, diversas etiam in ipso naturales operationes fatetur: *Sicuti vnus (inquit) est homo, habet autem diversas naturas duas, & secundum aliud quidẽ cogitat, secundũ aliud autẽ, quod cogitatũ est operatur, anima quidem intellectuali, cogitans veluti Navis compaginem, manibus autem quod cogitatũ est, ad effectum perducens: ita Filius vnus existens, & duas habens naturas, per aliam quidem Divina signa operabatur, per aliam autem humilia suscipiebat.*

360 Ipse Sanctus *in Sermone ad Paganos*, idipsum confirmat, dicens: *Est enim verè Dominus, Deus simul, & Homo: Et gloriosa quidem secundum pręcipuam naturam operabatur, humilia verò secundum inferiorem naturaliter sustinebat.*

361 Quibus verbis; estò duas in CHRISTO expresśè confiteatur naturas, illius tamen operationes nullatenùs exprimit numerali termino *duarum*, vel *duplicis operationis*; eas tamen haud obscurè declarat dum in CHRITO Divinas, Humanasque operationes, Divinę, Humanęque naturę correspondentes admitit, vt clarissimè illis verbis significavit: *Duas habens naturas, per aliam quidem signa operabatur, per aliam autem suscipiebat humilia.* Cum igitur Honorius duas in CHRISTO agnoscat naturas: *In secunda Epistola*: *Divinam quidem, quæ Dei sunt operantem, & Humanam, quæ carnis sunt exequentem.* *In prima* item palàm fateatur, CHRISTUM, in duabus naturis operatum divinitùs, atque humanitùs; nullatenùs à Sancti Iustini Sentẽtia discrepat, imò illi præclarê consonat, & aptissimè congruit. Vndè si Romanum Concilium, S. Justinum, & illius Doctrinam in prædicto textu, & Authoritate Catholicam agnovit, & Monothelitarum erroribus oppositam iudicavit, iure optimo Honorij Doctrinam in prædictis Epistolis vt Monothelitarum erroribus prorsus dissonam, & vnanimi Sanctorum Patrum Sententiæ, & Authoritatibus, quibus adductum fuit illud Concilium, vt prædictum Monothelitarum errorem damnaret, maximè consentaneam commendamus.

362 Aptissimè etiam ad rem nostram facit Sancti ATHANASII, Alexandrini Episcopi Doctrina, qui *Sermone 3. contra Arianos*, hæc habet: *Hæc anteà necessariò examinavimus, quatenus si videremus, eum tamquàm per organum proprium Corpus Divinitùs aliquid agentem, aut loquentem, sciamus, quoniam Deus existens, hæc operatur: Si videremus humanê loquentem, ac patientem, non ignoremus, quoniam carnem indutus, factus est Homo, & ita hęc agit, & loquitur.*

363 Ipse Sanctus *ibidem*, hæc scribit: *Ad vltimum enim, & propter nos factus est Homo, & carnaliter, sicut ait Apostolus inhabitavit Deitas in carne, simul vt dicatur; Deus existens, proprium habuit corpus, & hoc organo vsus, factus est homo. Vndè propria quidem eiusdem, illius dicuntur, quoniam in ipso erant, qualia sunt, esurire, sitire, pati, laborare, & similia, quorum caro est capax Ipsius autem verbi propria, qualia sunt, mortuos suscitare, cæcos videre facere, & Mulierem fluxus sanguinis habentem curare: quę videlicet per proprium corpus ipse efficiebat.*

364 Et *de Sermone Evangelij secundum Matthæum, ad illa verba cap.* 12. *Qui dixerit verbum contra Filium hominis*, ait: *Propterea Deus existens, & Homo factus, vt Deus quidem suscitavit mortuos, & verbo omnes sanans, vertit & aquam in vinum: Nec enim erant Hominis huiusmodi opera. Vt autem Carnem indutus sitiebat, & laborabat, &

Passio-

passiones sustinebat. Nec enim erant hæc propria Deitatis.*

365 Et *paulò infrà* modum istarum operationum explicat: *Fiebant autẽ hęc (inquit) non separatim, & secundum qualitatem eorum, quæ fiebant, vt ea quidem, quæ corporis sunt, absque Deitate; quæ autem Deitatis, absque corpore ostenderentur: sed coniunctim omnia fiebant, & vnus erat, qui perficiebat, Dominus.*

366 Ex Authoritatibus Sanctissimi huius Viri, qui acerrimus fuit Catholicæ Fidei Propugnator, apertissimê colligitur, ipsum diversas in CHRISTO operationes agnoscere; alias quidem Divinas, & humanas alias; illas proprias CHRISTI, quà Deus; istas verò proprias ipsius, quà Homo erat; & quin diversas hasce operationes per terminum numeralem *duarum*, vel *geminæ opertionis* exprimeret, illius sententiam Catholicam fuisse in illo Concilio iudicatam, imò illius Concilij Patres illis Sancti Athanasii Authoritatibus vsi fuerunt, vt Catholicum Dogma, de diversis CHRISTI operationibus contra Monothelitas statuerent, ac definirent. Ergo si Honorius Pontifex suis in Epistolis Divinas, Humanasque operationes vniuscuiusque proprias naturę fatetur in CHRISTO: *Divinam quidem, quæ Dei sunt operantem, & Humanam, quæ carnis sunt exequentem,* Nullus erit quantumvis severioris notę, & Iudicii homo, qui non censeat Honorium idem, quod Athanasius, sensisse. Vndè si S. Athanasii sensus in iis, quę ad CHRISTI pertinent operationes, Catholicus fuit, Catholica pariter iudicanda, & habenda est Honorij Pontificis Doctrina.

367 Hæc eadem fuit etiam S. GREGORII NYSSENI mens *Ser. 4. contra Eunomium*; diversas namque in CHRISTO admittit operationes, alias quidem proprias Divinę Naturæ; alias verò Humanę naturę corrãspõdentes, ac proprias: sicq; *loco citato* de CHRISTO, eiusque operationibus loquens, sic scribit: *Propterea commixta de Domino Doctrina, tàm per sublimia, & Deo digna, quàmque per humilia, & humana, vtrorumque nominum vtrique, quę in Salvatore intelliguntur, competẽter aptamus; & Humana quidem, ad hominem; sublimia verò, ad Deitatem.*

368 Idem Sanctus *in eodem loco* explicans textum illum *Matthæi cap. 5. Beati qui esuriunt*, hæc habet: *Absque cibo enim quadraginta dies manens, post eos esurivit. Dedit enim, quando voluit, naturæ tempus propria operari.* Hic autem locus allegatus fuit etiam à Concilio sub S. Martino, ad probandas CHRISTI operationes. Et quamvis has diversas admittat; quia alias vocat Divinas, alias verò Humanas, alias naturæ Divinę, alias verò naturæ Humanę, illas tamen termino numerali *duarum* non explicat: Ergo cum Honorius admittat CHRISTUM, *In duabus naturis Operatum Divinitùs, atque Humanitùs,* vt loquitur *in 1. Epistola*, duasque CHRISTI naturas, Divinam scilicet, & Humanam *propria operantes* appellet *in 2. Epistola*; hinc procuIdubiò infertur, Honorium *suis in Epistolis* Catholicé cum S. Gregorio, de CHRISTI operationibus, sensisse.

369 Duas CHRISTI operationes inter se revera distinctas optimê probat S. CYRILLVS ALEXANDRINVS *in expositione Epistolæ ad Hebræos*: loquens namque de CHRISTO, hæc scribit: *Si autem perfectos nos fecit per Aquam, & Spiritum, quomodò non operatus est Divinè, pariterque Humanè, idem consistens, & tamquàm in vno, Deus pariter, & Homo.* Si hic Sanctus Catholicè loquutus est, quia dixit: *CHRISTVS Deus, & Homo operatus est Divinè, pariterque Humanè:* nulla certè adest ratio, nè Honorius, eiusque Doctrina Catholicus dicatur, cum *in 1. Epistola*, dicat: *Dominum IESUM CHRISTVM vnum operatorem confitentes Divinæ, atque Humanæ naturæ, & in duabus naturis operatum Divinitùs, atque Humanitùs.* Quod in substantia, sensu, & verbis idem omninò est cum S. Cyrilli Doctrina. Quarê cum Concilium prędictam S. Cyrilli Sententiam, tamquâm verè Catholicam approbaverit, illamque ad Monothelitas damnandos adduxerit, Catholicam etiam esse Pontificis Honorii *in suis Epistolis* Doctrinam, necessariò est asserendum.

370 Idem tenet S. CYRILLVS, Ierosolymitanus Episcopus: *Homilia* namque *in Evangelium*, in quo Aqua in Vinum à CHRISTO conversa enarratur, de CHRISTI operationibus loquens, sic illas exponit: *Studuit per omnia, neque innotescere suam Deitatem, neque in toto abscon-

abscondere; studuit non innotescere, propter eos, qui tunc fuerunt: studuit non abscondere, propter eos, qui posteà: Sed ostendere tàm Deitatis suæ, quàm Humanitatis eius claras operationes, vt neque Divina Virtus obceletur, neque Humana natura minimè credatur.* Et *in eadem Homilia*, de CHRISTO loquens, hæc alia verba ad rem istam aptissima subdit, dicens: *Natus est, miracula fecit, ostendit duplicem operationem.* Quanam autem ratione duplicem hanc CHRISTI probat operationem? Ipse immediatè post illa verba ostendit, dum dicit: *Passus quidem vt Homo, operatus autem vt Deus: idem ipse, non alter, & alter, quamvis aliter, & aliter.*

371 Ex quibus verbis manifestè deducitur, quòd si S. Cyrillus, de CHRISTI operationibus Catholicè sensit, quia alias Deitatis, Humanitatis alias fatetur; alias naturales, miraculosas alias appellat, & quia, vt ipse ait, CHRISTUS passus est, vt Homo; miracula autem operatus est, vt Deus: cum itaque Honorius *in 1. sua Epistola* confiteatur in CHRISTO, *operationes Divinitatis, & Humanitatis* dum dicit: *CHRISTUM vnum operatorem Divinę, & Humanæ naturę operatum Divinitùs, atque Humanitùs.* Et *in 2. Epistola*, dum asserit: *Operatorem CHRISTUM Dominum in vtrisque naturis veridicè confiteri:* quod *in* eadem 2. *Epistola* repetit, dum subdit: *CHRISTUM Dominum in vtrisque naturis, Divina, vel Humana prędicent operãtem,* nulla apparet via qua dici possit, aliquid desiderari in Honorio, vt in vtraque Epistola sua Catholicè sentiat, sicuti S. Cyrillus, Ierosolymitanus Episcopus sensit; vt planum fiet cuilibet, qui vtriusque verba, ac sensus conferat: in illis enim summum vtriusque consensum agnoscet.

372 S. JOANNES CRYSOSTOMVS mirificè consonat S. Cyrilli Sententiæ. *Sermone* namque *de Vidua*, quæ duo minuta obtulit, cuius initium est: *Simplex quidem ieiunii appellatio*; sic ait: *Etenim in aliis copulatarum naturarum diversa est operatio Humanitatis, & Deitatis, diversa fortitudo, & vt apertiùs dicam, deorsum fatigatur, & sursum continet elementa; deorsum esurit, & desuper pluvias ministrat; deorsum formidat, & sursum intonat, &c.* Vbi clarissimè apparet, Sanctum Chrysostomum diversas in CHRISTO operationes fateri, alias quidem naturales, alias verò supernaturales: alias Divinæ naturę proprias, alias humanæ naturæ peculiares: *Naturarum (inquit) diversa est operatio, Humanitatis, & Deitatis.* Si ergo Honorius *in 2. sua Epistola* duas in CHRISTO fatetur naturas: *Divinam quidem, quæ Dei sunt operantem, & Humanam, quæ carnis sunt exequentem,* & *in* 1. admisit CHRISTVM *operantem Divinitùs, atque Humanitùs:* velim certè dicat mihi severissimus censor, quid Honorii Epistolis, & Doctrinæ desit, nè dicatur ipsum eamdem cum S. Chrysostomo tenuisse sententiam? Si enim vtriusque verba attentè legantur, ac maturè considerentur, eadem vtriusque mens, eadem vtriusque videtur Doctrina. Si ergo prædicta S. Ioannis Chrysostomi sententia, ceu verè Catholica in prædicto Concilio habita est, ac iudicata, & ad CHRISTI operationes probandas ab ipso est Concilio allegata; vtique Honorii Doctrina in vtraque sua Epistola, vt verè Catholica habenda est, ac veneranda.

373 Accuratè perpendenda sunt verba, quæ prædictum ROMANUM CONCILIUM sub Martino, recitatis supradictis Sanctorum Patrum Authoritatibus, aliisque idem omninò asserentibus, addit *Act.* 5. *Necessè est enim::: omnibus manifestum facere, quoniam in scripto, & sine scripto, Sanctos Patres calumniati sunt, sicut & Sancta quinque Concilia, Cyrus, Sergius, Pyrrhus, & Paulus;* qui ipso attestante Concilio apertissimi mendacii convincti sunt, cum nnmquam docuerint, nec prædicaverint, quod Sancti Patres dixerunt, vt clarè ostendunt ipsa Sanctorum Patrum hucusque laudatorum verba, qui firmiter tenuerunt, ac manifestè prædicarunt: *Dominum Deum Nostrum IESVM CHRISTVM ex duabus, & in duabus existentem naturis, substantialiter vnitis, & inconfusè, & indivisè, & duas vnius, eiusdemque, sicut naturas, ita & naturales veraces esse voluntates.*

374 At vt apertiùs dignoscatur, quomodo ipsum Concilium duas illas in CHRISTO voluntates explicet, prosequitur, dicens: *Id est Divinam, & Humanam; & duas essentiales operationes, id est Divinam, & Humanam.* Vndè si Cõcilium

cilium communem Sanctorum Patrum Sententiam sequutum, nullam aptiorem viam explicandi duas illas in CHRISTO naturas, voluntates, & operationes (quas ipsi Sancti Patres agnoscunt, ac confitentur in CHRISTO) reperit, quàm dicere, esse Divinas, atque Humanas; cum Honorius *in vtraque sua Epistola*, non modò duas in CHRISTO naturas, sed & voluntates, & operationes Divinas, Humanasque confiteatur, vt ex ipsius verbis latè probavimus: hinc indispensabiliter, ac necessariò deducitur, Honorium in vtraque sua Epistola CHRISTI operationes in eodem Catholico sensu explicare, quo illas explicarunt Sanctissimi illi Patres, qui in Romano illo Concilio, cui S. Martinus præfuit, ad Catholicum Dogma, de duabus CHRISTI operationibus, & voluntatibus vtrique naturæ, Divinæ nempè & Humanæ correspondentibus statuendum, testes fuerunt advocati. Quarè si prædictorum Patrum Sententia, tamquam Fidei veritas, à Sancto Martino, toto approbante Concilio, fuit definita; cum Honorii Doctrina in vtraque sua Epistola tàm consona, ac consentanea sit prædictorum Patrum Sententiæ, vt fusè hucusque probavimus; hinc non modò ab omni fœda, iniuriosaque macula, ac leviori adhuc Monothelismi suspicione immunis, ac libera censenda est, sed etiam omni plausu, & acclamatione ceu summè Catholica iudicanda est, ac veneranda.

375 S. MAXIMVS solita sua eruditione dilucidè, ac eleganter hanc nostram comprobat Conclusionem, eadem quippè *Actione* 5. explicans Monothelitarum hęresim, qui ex operantis, & volentis vnitate, vel diversitate, operationis, & voluntatis vnitatem, vel diversitatem deducebant; cumque in CHRISTO DOMINO vnum sit suppositum volens, & operans, vnam tantummodò in ipso voluntatem, & operationem agnoscebant, hæc ait: * Sed quoniam vtpotè vno existente CHRISTO, qui vult, & operatur, vnam eius operationem definiunt, & voluntatem, ex hoc, quòd dicunt, quia volentis est voluntas, & operatio operantis: necesse iam habent, & vtpotè vno existente, qui vult, & operatur, Sancto Spiritu, ipsius subsistentiam, quę sine initio est, atque vnius Deitatis, in tribus dividere voluntatibus, & operationibus, quod omninò nefandum est.*

376 Quod reprobat ipse Sanctus, subdens: * Ignoraverunt enim, quoniam licet volentis est voluntas, & operantis est operatio, sed non vtique absolutè volentis, sed naturaliter volentis, nec absolutè operantis, sed naturaliter operantis.* Quod quidem quàm optimè probat: quia operantis, & volentis naturam, naturalium voluntatum, & operationum differentia consequitur. * Sic namque (inquit) hominis voluntatem, & operationem, humanam dicimus: Angelicam autem Angeli, & Divinam Dei.* Ex quibus concludit, dicens: *Propterea & vtramque, Divinam dico, & Humanam, quoniam ipse Deus & Homo est, ipsi tribuunt Catholicæ Ecclesiæ Patres.*

377 Si Monothelitarum error, vt cum S. Maximo diximus, in hoc stabat, quòd vnam tantummodò voluntatem, & operationem admittebant in CHRISTO, quia vna erat in ipso persona volens, & operans; Catholicorum autem Doctrina illi errori è diametro opposita est, diversas in CHRISTO voluntates, & operationes fateri, quia estò vna sit in illo Persona, duplex tamen est in ipso natura, & ex naturarum operantium diversitate, diversitas operationum colligitur: cum duæ sint in CHRISTO operantes naturæ, Divina nempè & Humana: hinc Sanctorum Patrum, Sacratissimorumque Conciliorum Sententiam sequuti, duas in CHRISTO voluntates, duasque operationes, Divinam scilicet, & Humanam, vt eruditè expendebat S. Maximus, constanter sumus prædicaturi. Vndè cum Honorius in vtraque sua Epistola diversas in CHRISTO operationes, ex naturarum diversitate, Divinæ nempè & Humanæ, Divinas, & Humanas confiteatur, vt patet *ex prima eius Epistola*, in qua sic scribit: * Vnus operator Dominus Divinitatis, atque Humanitatis.* Et *in alio eiusdem Epistolæ loco*: * Confitentes Dominum IESVM CHRISTUM vnum operatorem Divinæ, atque Humanæ naturæ.* Et *in eadem Epistola*; *In duabus naturis operatum Dominum IESUM CHRISTUM Divinitùs, atque Humanitùs.* *In secunda* etiam *Epistola* duas naturas operantes confitetur in CHRISTO; * Divinam quidem, quę

Dei

Dei sunt operantem, & Humanam, quę carnis sunt, exequentem.* *In eadem* etiam *Epistola* agnoscit in CHRISTO: *Duas naturas, Divinitatis, & carnis in vna Persona, propria operantes.* Et tandêm *in eadem secunda Epistola* hæc scribit: *CHRISTUM Dominum in vtrisque naturis, Divina, vel Humana prædicent operantem.* Hinc manifestè deducitur, iuxtà S. Maximi Doctrinam, Honorium *in suis Epistolis* Monothelitarum errori è diametro opponi, & Catholico Sãctorum Patrum, Sãctissimorumque Conciliorum sensui conformem esse.

378 Ad hanc Conclusionem firmiùs stabiliendam, egregiè facit S. AUGUSTINI Doctrina, qua etiam vsus fuit S. MAXIMVS in eodem Concilio eleganter perorans, & prædictum Monothelitarum errorem efficaciter impugnans. Contra istos enim, qui erroneè arbitrabantur, & pertinaciter propugnabant, operationem in CHRISTO sequi Personam, non verò naturas, proposita priùs, ac laudata S. Cyrilli, oppositum tenentis, Authoritate, sic *Actione* 5. insurgit: *Sed & B. Augustinus *in* 5. *libro contra Iulianum Pelagianum* similiter ait: Numquid Iuliane, quando Angelus, aut Homo aliquid vult, non natura eorum aliquid vult? Angelus, & Homo naturæ non sunt? Quis hoc dicturus est, quia non sunt? Si ergo naturæ sunt Angelus, & Homo, certum est, quia natura vult, quando Angelus vult; & natura vult, quod Homo vult. Et iterum alibi *in eodem libro*: Numquid, Juliane, ab homine voluntas hominis non procedit? Quomodò autem ab homine procedit, si vtique de natura eius non procedit, dum quandò, & ipse homo natura est? Ecce apertissimè Sanctorum Patrum veneranda Doctrina manifestavit nobis, quoniam velle natura est in eis, qui substantialiter velle, à Domino percepisse noscuntur, & proptereà voluntates naturales sunt, & omni necessitate carentes; & quoniam aliter quàm ita sapere stultum esse, definiunt Patres.* Hucusque S. Maximus. Quibus verbis cum Augustino, & communi Sanctorum Patrum Doctrina clarissimè probat, in Deo, Angelis, & Hominibus voluntatem, & operationem correspondere naturæ, & ad istam subsequi; sicque vbi diversæ sunt naturæ, diversas debere esse naturales voluntates, & operationes. Cum autem Honorius distinctas in CHISTO iuxtà naturarum diversitatem, Divinæ nempè, & Humanæ, Divinas, Humanasque operationes admittat, vt ex ipsius Epistolis probavimus; hinc apertè deducitur, Honorii Doctrinam Sancti Augustini, Sancti Maximi, cæterorumque Sanctorum Patrum Doctrinæ consonam esse, ac consentaneam.

379 Ad maiorem nostrę Conclusionis comprobationem, lectu digna est definitio, quam edidit ROMANVM CONCILIVM, cui Sanctus Martinus Pontifex præfuit; in illo namque definitæ fuerunt contra Monothelitas Catholicæ Veritates, quas confiteri, credere, & sequi debemus. Et, inter alia, hęc eiusdem Sacri Concilii verba leguntur: *Sed & nos corde credentes in iustitiam, ore autem confitentes in salutem, consonanter, & absque vlla novitate intransgressibiliter credimus, Dominum nostrum IESVM CHRISTVM perfectum eumdem in Deitate, & eumdem perfectum in Humanitate. (Et *paulò infra*:) In duabus naturis inconfusè, immutabiliter, indivisè agnoscendam. (Et *infrà*:) Sed vnum, & eumdem Filium Vnigenitum, Deum, Verbum, Dominum IESUM CHRISTVM, & duas eiusdem sicuti naturas vnitas inconfusè, indivisè, ita & duas naturales voluntates (quales verò sint duæ istæ naturales voluntates, explicat ipsum Concilium, immediatè subdens:) Divinam, & Humanam, & duas naturales operationes, Divinam, & Humanam. (Et *paulò infrà*:) Eumdem, atque vnum Dominum nostrum, & Deum IESVM CHRISTVM, vtpotè volentem, & operantem Diviné, & Humané nostram salutem, sicut superiùs Prophetæ de eo, & ipse Dominus noster IESVS CHRISTVS docuit nos, atque Sanctorum Patrum tradidit Symbolum, & generaliter omnes Sanctæ, & vniversales Synodi, & omnis probabilium Catholicæ Ecclesię Doctorum Chorus.*

380 Si ergo Sacrum istud Concilium in sua Definitione, si Sancti Patres, cæteraque Concilia in Confessione Fidei semper per duas voluntates, & operationes, quas in CHRISTO confiteri debemus, Divinam, Humanamque voluntatem, & operationem intellexerunt; cum Hono-

Honorius *in suis ad Sergium Epistolis* Divinam, Humanamque voluntatem confiteatur in CHRISTO, vt latè suprà probavimus, iam ex hoc ipso duas in CHRISTO voluntates, & operationes fatetur, eodem prorsus modo, quo Sancti Patres, & Concilia semper illas explicarunt.

381 Nec, pro validiori nostræ Conclusionis munimine, prætermittẽdi sunt aliqui Canones, Fideique Definitiones, in quibus prædictũ ROMANUM CONCILIUM *sub S. Martino* celebratum, Monothelitarum diversas in CHRISTO voluntates, & operationes negãtiũ errorem, Anathemate damnans, illas non aliter explicat, nec intelligit, quàm *Divinam*, & *Humanam*, iuxtà vnanimem Sanctorum Patrum consensum; vt videri potest in his Fidei Definitionibus ab ipso Concilio editis, quas hìc, pro maiori Conclusionis confirmatione, subjicio.

382 *In Canone* 10. sic loquitur CONCILIUM: * Siquis, secundum Sanctos PP. non cõfitetur propriè, & secũdum veritatẽ, duas vnius, eiusdéq; CHRISTI Dei nostri voluntates, cohærenter vnitas, Divinam, & Humanam, ex hoc quòd per vtramque eius naturam, voluntarius operator naturaliter idem consistit nostrę salutis, condemnatus sit.*

383 *In Canone* 11. de CHRISTI operationibus clarissimè loquitur; ait enim: * Siquis, secundum Sanctos Patres, non confitetur propriè, & secundum veritatem, duas vnius, eiusdemque CHRISTI Dei nostri operationes, cohærenter vnitas, Divinam, & Humanam, ab eo, quòd, per vtramque eius naturam, operator naturaliter idem existit nostræ salutis, condemnatus sit.*

384 *In Canone* 13. Censionis Sacræ fulmina intorquet in illos, qui, iuxtà prędictorum Hæreticorum sensum, vnam tantummodò in CHRISTO voluntatem, & operationem admiserint; sicut & in illos, qui duas in CHRISTO voluntates, & operationes, Divinam nempè, & Humanam, iuxtà vnanimem Sanctorum Patrum Doctrinam non agnoverint, ac prædicaverint. * A Sanctis Patribus nostris (inquit) piè prędicatis duabus voluntatibus, & duabus operationibus, Divina, & Humana, &c. condemnatus sit.*

385 Vtrumque repetit *Canone* 14. illosque condemnat, qui vnam in CHRISTO voluntatem senserint, & operationem * secundum scelerosos Hęreticos cum vna voluntate, & operatione, quæ ab Hæreticis impiè confitetur.* Simulque Anathemate ferit negãtes in CHRISTO *duas voluntates, pariterque operationes, hoc est, Divinam, & Humanam, quæ in ipso CHRISTO à Sanctis Patribus Orthodoxè prædicantur.*

386 Huc etiam spectat *Canon* 15. editus in illum, qui in CHRISTO: *Dei-Virilem Operationem, hoc est, vnam operationem insipienter suscipit, non autem duplicem esse confitetur secundum Sanctos Patres, hoc est, Divinam, & Humanam, &c. condemnatus sit.*

387 Iis consonat *Canon* 16. in quo sic loquitur CONCILIUM: * Siquis secundum sceler osos Hæreticos in peremptione, salvatis in CHRISTO Deo essentialiter in vnitione, & Sanctis Patribus piè prædicatis duabus voluntatibus, & duabus operationibus, hoc est, Divina, & Humana, dissensiones, & divisiones insipienter Mysterio dispensationis eius innectit, &c. condemnatus sit.*

388 Tandêm *Canon* 18. generaliter Hæreticos omnes in aliis Conciliis damnatos, Anathemati subjicit: *Cum quibus (inquit) meritò, vtpotè similes eis, parique errore præditos, ex quibus dogmatizare noscuntur, proprioque errori vitam suam determinantes, hoc est Theodorum, Cyrum, Sergium, Pyrrhum, & Paulum in sua perfidia permanentes, & omnia impia illorum conscripta, & eos, qui similia cum illis, vsque in finem obstinatè sapuerunt, aut sapiunt, hoc est, vnam voluntatem, & vnam operationem Deitatis, & Humanitatis CHRISTI.* Hic autem error vnam in CHRISTO *Deitatis, & Humanitatis* operationem admittens, nullatenùs in Honorii Epistolis, estó mille lynceis oculis lustrentur, ac perlegantur, invenietur. Cum autem iste error communis fuerit Monothelitarum tessera, hinc apertissimè agnoscitur, quàm procul fuerit ab Honorio.

389 Ex tam multiplici Fidei Definitione evidenter deducitur, vt Monothelismi nævo infectos damnari à Concilio, iuxta Sanctorum Patrum intelligentiam, quotquot duas in CHRISTO voluntates, Divinam nempè, & Humanam, duasque

operationes distinctas, Divinam scilicet, & Humanam fateri renuerit. Similiter infertur, prædictam Synodum, Sanctorum Patrum cōsensum secutam, damnare etiam illos omnes, qui duas voluntates, Divinam scilicet, & Humanam in CHRISTO Domino denegaverint. In specie verò, Anathemate, velut Hæreticos, ab ipso Concilio percuti Theodorum Episcopum Pharanitanum, Cyrum, Sergium, Pyrrhum, & Paulum, quia in sua perfidia permanentes vnam voluntatem, & operationem Divinitatis, & Humanitatis confitebantur in CHRISTO, duasque operationes distinctas Divinitatis, & Humanitatis ipsi CHRISTO denegabant.

390 Certùm autem est CHRISTI voluntates, & operationes, Divinam scilicet, & Humanam, ab Honorio in suis ad Sergiū Epistolis nullibi fuisse denegatas, vnamque tantūmodò Divinitatis, & Humanitatis voluntatem, & operationem CHRISTO Domino ab ipso Honorio numquam fuisse cōcessam; imò potiùs oppositum in duabus illius Epistolis invenitur; in illis enim nihil aliud passim occurrit, quàm sicut diversas in CHRISTO naturas, sic & diversas operationes, Divinam nempè, & Humanam, ab ipso Honorio explicitas fuisse, ac admissas, eadem prorsus ratione, qua illas in CHRISTO Sācti Patres intellexerunt, ac explicarunt, vt ex præcipuis, vtriusque Epistolæ periodis innotescet, quarum aliquas (estò iam illas divisim in hoc opere non semel produxerimus) nunc tamen integras iterabimus, ipsarum ordine servato, vt clariùs dignoscatur, quàm adversa Monothelitarum errori fuerit Honorii Doctrina, quàmque Sanctissimis Ecclesiæ Patribus consentanea.

391 *In prima* igitur *Epistola*, quæ *Act.* 12. eiusdem Cōcilii adducitur, hæc habet: *Confitentes Dominum IESVM CHRISTUM mediatorē Dei, & Hominū, operatū Divina, media Humanitate Verbo Deo naturaliter vnita, eūdemque operatum Humana ineffabiliter, atque singulariter, assumpta Carne discretè, inconfusè, atque inconvertibiliter, plena Divinitate, & qui coruscavit in Carne, plena Divinis Miraculis, &c.*

392 Explicans *in eadem Epistola* verba illa Salvatoris apud *Ioannem* 3. *Nullus ascendit in Cælum, nisi qui de Cælo descendit, Filius Hominis, qui est in Cælo.* *Profectò (inquit Honorius) nos instruens, quòd Divinitati vnita est Caro passibilis ineffabiliter, atque singulariter, vt discretè, atque inconfusè, sic indivisè videtur coniungi, vt nimirùm stupenda mente mirabiliter manentibus vtrarumque naturarum differentiis cognoscatur vniri.* Istæ autem differentiæ, iuxta Sanctorum Patrum, Sanctissimique Chalcedonensis Concilii IV. Generalis Doctrinam, sunt vtriusque naturæ proprietates: naturæ namque Divinæ proprietas, sive differentia propria, qua à natura discriminatur Humana, est intellectus, voluntas, & operatio Divina; sicut & proprium naturæ Humanæ discrimen, quo à Divina distinguitur natura, est intellectus, voluntas, & operatio Humana. Cum autem Honorius in prædicto loco vtrasque naturas discretè, atque inconfusè, cum suis differentiis vnitas confiteatur in CHRISTO; hinc apertè convincitur, ipsum in vtrisque CHRISTI naturis voluntates, & operationes adeò inter se diversas agnoscere, ac confiteri, quo sese inter Divinum, Humanumque distinguuntur.

393 *In eadem Epistola*, sic scribit: *Nam quia Dominus IESUS CHRISTUS, Filius, ac Verbum Dei, per quem facta sunt omnia, ipse sit vnus operator Divinitatis, atque Humanitatis, plenæ sunt Sacræ Litteræ luculentiùs demonstrantes.*

394 Et *infra*: *Si enim in aliis, id est, in membris suis, Spiritus CHRISTI multiformiter operatur, in quo vivunt, moventur, & sunt: quantò magis per semetipsum mediatorem Dei, & Hominum, plenè, ac perfectè, multisque modis, & ineffabilibus confiteri nos, communione vtriusque naturæ condecet operatum?*

395 Et *paulò post*: *Simpliciter, atque veraciter confitentes, Dominum IESVM CHRISTVM vnum operatorem Divinæ, atque Humanę naturæ.*

396 Tandèm *eam Epistolam* absoluit, instruens Sergium Fide, quam de CHRISTI operationibus prædicare debet, dicens: *Vnum nobiscum Dominum IESUM CHRISTUM, Filium Dei vivi, Deum verissimum, in duabus naturis operatum Divinitùs, atque Humanitùs Fide Orthodoxa, & vnitate Catholica prædicetis.*

397 *In secunda Epistola*, quæ *Act.* 13.

13. refertur, duas in CHRISTO naturas cum suis propriis integris diferentiis, diversisque vtriusque naturæ operationibus palàm confitetur Honorius: *Vtrasque (inquit) naturas in vno CHRISTO vnitate naturali copulatas, cum alterius communione operantes, atque operatrices confiteri debemus: & Divinam quidem, quę Dei sunt operantem, & Humanam, quę carnis sunt exequentem, non divisê, neque confusê, aut convertibiliter, Dei naturam in Hominem, & Humanam in Deum conversam edocentes, sed naturarum differentias integras confitentes.* Si iuxta Sanctos Patres hæ differentiæ sunt in natura Divina, intellectus, voluntas, & operatio Divina; quis erit tam iniustus rerum æstimator, qui perlectis Honorii Epistolis, dicere audeat, Honorium CHRISTI operationes, & voluntates inficiari, quandò illas diversas esse non semel exprimit, dum *Divinas, Humanasque* appellat, quo pacto ipsas Sancti Patres prędicarunt?

398 Hanc suam mentem apertiùs declarat *in eadē Epistola*, dicēs: *Pro vna, quam quidam dicunt, operatione, oportet nos vnum operatorem CHRISTVM Dominum in vtrisque naturis veridicè confiteri:::& pro duabus operationibus, ipsas duas naturas, id est Divinitatis, & carnis assumptæ in vna Persona Vnigeniti Dei Patris, inconfusè, indivisè, atque inconvertibiliter nobiscum prędicare, propria operantes.*

399 Et *infrà*: *Vnum (inquit) CHRISTVM Dominum nobiscum in vtrisque naturis, Divina, vel Humana prædicent operantem.*

400 Ex quibus verbis evidenter deducitur, Honorium in vtraque sua Epistola duas in CHRISTO naturas, Divinam nempè, & Humanam, cum suis naturalibus proprietatibus intellectus, voluntatis, & operationis inter se realiter distinctis apertè fateri, & clarissimè docere eadem prorsus expressione, modo, forma, sensu, imò, & eisdem ferè verbis, quibus illas Sancti Patres, Sacratioraque Concilia, quorum Authoritates latè hucusque retulimus, ac sufficienter expendimus, explicarunt. Quibus affatim suffulta, ac maiori Authoritatum fulcro stabilita apparet, non modo prima nostræ Conclusionis pars, Honorium nempè Monothelitis non adhęsisse, sed & secunda; ipsum scilicet summè Catholicum, eamdem cum Sanctis Patribus, & Conciliis tenuisse sententiam.

401 Ex hûcusque dictis satis apparet plenissimê satisfactum esse argumento, ab Honorii condemnatione desumpto: talis enim condemnatio incerta esse videtur, & iniusta, vt latè hûcusque probavimus. Incerta quidem; quia estô *in Actis. 6. Synodi* enarretur, credibile tamen non est, illos Orientales Patres, qui in Generali illo Concilio ea Doctrinę, ac Sanctitatis gloria floruerunt, ausos fuisse Honoriū Pōtificem damnare, cum legitima ad huiusmodi damnationem Authoritate destituti essent. Estò enim in casu hæreseos possit Concilium Sententiam in Pontificem ferre; nequit tamen, extrà hunc casum, de Romano Pō.ifice, nec vivo, nec vita functo cognoscere, vt apertissimis tot Sanctorum Patrum, Sacratiorumque Conciliorum Authoritatibus probavimus. Si ergo nullum Concilium Authoritatem habet, qua possit de Catholico Pontifice, illiusque Catholica Doctrina cognoscere, & iudicare, quomodo poterit Concilium Doctrinam, quæ verè Catholica est, vt hæreticam condemnare? Quo iure statuere, & decernere poterit, vt inter Hæreticos recenseatur Pontifex, qui verè Catholicus existit? Cum igitur Honorii Doctrinam in suis ad Sergium Epistolis, non modo à minima adhuc hæreseos suspicione alienam, sed imô Catholico Sanctorum sensui consonam, ex tot Conciliis, & Patribus ostenderimus; meritô deduci, talem damnationem incertam esse, ac iniustam. Quarè, nè de Generali Concilio dicatur, ipsum suę Authoritatis limites fuisse prætergressum, dum bonum, tamquam malum; Catholicum, & Sanctum, tamquam impium, & prophanum reprobaverit; nullatenùs dubitarem asserere id, quod rectæ rationi valdè congruum videtur, nec à vetusta, & depravata Hæreticorum calliditate alienum apparet, Honorii, scilicet, condemnationem esse ab aliquo Pontificię Authoritatis infenso hoste prędictæ Synodo suppositam, & insertam, ipsiusque Honorii nomen, ab iniquo aliquo Apostolicæ Sedis osore, malitiosè essę Monothelitarum numero adscriptum.

C A P. VIII.

HONORII PONTIFICIS IN FIDE Constantia, Authoritate Sanctorum Patrum, qui in Romano Concilio, & in VI. Generali Synodo, sub Agathone Pontifice celebratis, laudati fuerunt, apertissimè demonstratur.

402 CUM hucusque Catholicum Honorii animum, ipsiusque mentem, Doctrinæ Sanctorum Patrum, qui *in Romano Concilio sub S. Martino Pontifice* contra Monothelitas producti fuerunt, consonam ostenderimus, non erit abs re probare, ipsum in suis ad Sergium Epistolis tenuisse, & docuisse sententiam, valdè etiam consonam Sanctorum Patrum Doctrinæ, qua vtrumque Concilium sub S. Agathone celebratum, Romanum nempè, & Constantinopolitanum III. Catholicam Veritatem de duabus in CHRISTO voluntatibus, & operationibus, contra Monothelismi Authores statuit.

403 Primas pro nostra Assertione teneat S. LEO Papa. Cum enim *Actione* 2. VI. Synodi Generalis, lectus fuisset primus Chalcedonensis Synodi liber, lecta etiam fuit S. Leonis Authoritas, in ipso relata, in qua loquens de CHRISTO, hæc habet: * Agit enim vtraque forma cum alterius communione, quod proprium habuit: Verbo quidem operante, quod Verbi est, Carne autem exequente, quod carnis est, & horum vnum coruscat miraculis, aliud verò succumbit iniuriis.* Vix autem Apostolici Legati hanc Leonis Authoritatem audierunt, cum statim clamarunt, Sanctum Leonem duas in CHRISTO voluntates, & operationes prædictis verbis fateri: * Exurgentes, qui ex parte Apostolicæ Sedis erant Antiquæ Romę, exclamaverunt: Ecce Benignissime Domine (Imperatorē alloquuntur) manifestè duas naturales operationes inconfusè, & indivisè in Domino nostro IESU CHRISTO, præsens Sanctissimus prædicat Pater.* Prædictus autem Sancti Leonis Sermo tantę extitit Authoritatis, vt *in IV. Synodo* meruerit *Fidei columen* prædicari, vt Apostolici Legati hisce testantur verbis: * Cuius præsentem sermonem Sancta IV. Synodus firmamentum Orthodoxæ Fidei scripsit, & damnationem vniversę hęresis.* Ex his omnibus duo pro nostra Assertione expendenda occurrunt. Primum est, quòd si Legati ex prædictis Sancti Leonis verbis: * Operatur vtraque forma.* duas in CHRISTO voluntates inferunt, & operationes; duæ istæ voluntates, & operationes clariùs possunt deduci *ex* 2. Honorii *Epistola*; in illa enim hæc scribit: * Vtrasque naturas in vno CHRISTO in vnitate naturali copulatas cum alterius communione operantes, atque operatrices, & Divinam quidem, quę Dei sunt operantem, & Humanam, quæ carnis sunt exequentem.*

404 Secundum est; duas in CHRISTO voluntates, & operationes nullatenùs à Sancto Leone per numerum *duarum*, vel *geminæ* operationis in prędicto textu explicari; nihilominùs tamen illius Doctrina *Fidei Columna, & Firmamentum*, à Legatis Apostolicis, imò & ab vniversa Synodo acclamatur: ęquo igitur iure Honorii Doctrinam, Catholicam, & Orthodoxam, ac S. Leonis Doctrinę consonam appellare possumus, cum Honorius expressiùs, quàm S. Leo, CHRISTI voluntates, & operationes in prædicta Epistola explicarit.

405 Nec parum pro re nostra facit, quod S. Pontifex AGATHO dixit *in Epistola, seu Fidei suggestione*, quam VI. Generali Synodo misit, & ad Imperatores Constantinum, Heraclium, & Tiberium direxit, & *in Actione* 4. *VI. Sinodi* recitata fuit; in illa enim commemorans Pontifex Authoritatem, quam Apostolicis Legatis impertitus fuerat, vt suo nomine prędictę Synodo pręessent, hęc scribit: * Licentiā proindè eis, siue Authoritatem dedimus simpliciter satisfaciendi, in quantum eis dumtaxat iniunctum est, vt nihil profectò præsumant augere, minuere, vel mutare, sed Traditionem huius Apostolicę Sedis, vt à Prædecessoribus Apostolicis Pontificibus instituta est, sinceriter enarrate.*

406 Et vt intelligamus, in quo hæc innitatur Traditio, de CHRISTO loquens, id explicat, dicens: * Omnia duplicia vnius eiusdemque Domini Salvatoris nostri IESV

CHRISTI

CHRISTI secundum Evangelicam Traditionem asserimus.* Idipsum melius probat ibi, sic scribens: * Cum duas autem naturas, duasque naturales voluntates, & duas naturales operationes confitemur in vno Domino nostro IESV CHRISTO.*

407 Et *pauló infrá*, idipsum confirmat, dicens: * Sed duas dicimus, eumdemque Dominum nostrum IESVM CHRISTUM, sicut naturas, ita & naturales in se voluntates, & operationes habere.* At nunc videamus quomodo duas CHRISTI naturas, voluntates, & operationes explicet Sanctissimus Pontifex AGATHO: certè non aliter, quàm hęc verba subdens: * Divinam scilicet & Humanam.* Et posteà sic prosequitur: * Hæc est Apostolica, atque Evangelica Traditio, quā tenet spiritalis vestri fœlicissimi Imperii Mater Apostolica CHRISTI Ecclesia. Hæc est Christianæ Religionis vera, atque immaculata Professio, quam Spiritus Sanctus per Apostolorum Principes docuit.* Vndè deducitur, quòd si Apostolica Traditio, & Evangelica Doctrina, quam Sanctus Pontifex Agatho *in VI. synodo* statuere conatus est, in duarum CHRISTI naturarum, duarumque voluntatum, & operationnm confessione innititur, istæque, vt ipse Pontifex ait, aliæ non sunt, quàm Divina, Humanaque natura, Divina, Humanaque operatio, & voluntas: cum Honorius *in vtraque sua Epistola* duas in CHRISTO confiteatur naturas, & operationes, vt ex ipsius toties iam repetitis verbis probavimus, & præcipuè *ex secunda eius Epistola* innotescit, in qua duas clarè admittit naturas, * Divinam quidem, quæ Dei sunt operantem, & Humanam, quæ carnis sunt exequentem;* & *in eadem Epistola* duas prędicet naturas, id est, * Divinitatis, & carnis assumptę in vna Persona Vnigeniti Dei Patris, propria operantes:* ac tandem *alio in eiusdē Epistolæ loco.* * Vnum CHRISTVM Dominum nostrum in vtrisque naturis Divina, & Humana prædicet operantem:* hinc clarè deducitur Honorium idem cum Agathone sensisse, imò & eisdem verbis fuisse loquutum. Vndè si Agathonis Doctrina Evangelica commendatur, & Apostolica prædicatur Traditio, ęquo iure commendationem, & laudem promeretur Doctrina, quam Honorius in vtraque Epistola tenuit, docuit, ac prædicavit.

408 Idipsum amplius confirmari potest ipsius AGATHONIS Doctrina, qui *loco citato Actione* 4. explicans illum *D. Lucæ* textum, *cap*, 22. in quo CHRISTVS, quà Homo, has ad Æternum Patrem preces effundit: *Pater, si possibile est, transeat á me Calix iste: verumtamen non mea voluntas, sed tua fiat.* Sic, inquam, prędictum textum ex D. Athanasii Doctrina dilucidat: * Quem locum Confessor Christi Athanasius, Antistes Alexandrinæ Ecclesię *in libro adversus Appollinarium Hæreticum de Trinitate, & Incarnatione*, etiam duali numero comprehendens, sic explanat: Quando dicit: *Pater, si possibile est, transeat á me Calix iste: verumtamen non mea, sed tua voluntas fiat*; & iterum: *Spiritus promptus, caro autem infirma*: duas voluntates hic ostendit, & vnam quidem Humanam, quæ est carnis, aliam autem Divinam: quoniam Humana propter infirmitatem carnis refugiebat Passionem, Divina autem eius prompta.*

409 Proposita autem hac Divi Athanasii expositione, hęc subiungit AGATHO: * Qua explanatione quid veriùs potest intimari? Quomodò enim non in eo duæ voluntates, id est, Divina, & Humana fideliter agnoscuntur, in quo duæ naturæ, etiam post inseparabilem adunationem, Synodali præconio prędicantur?*

410 Ex quibus verbis duo nobis expendenda occurrunt. Primùm: tàm S. Athanasium, quàm S. Agathonem, dum de duabus in CHRISTO voluntatibus, & operationibus numeraliter loquuntur, id immediatè de Divina, Humanaque voluntate, & operatione explicare: vndè cum Honorius Divinam, Humanamque voluntatem confiteatur in CHRISTO, nullatenùs ab istorum Sanctorum mente, ac sententia discedere videtur; terminus enim *dualitatis* volūtatum in CHRISTO nihil aliud significare potest, quàm Divinam, Humanamque voluntatem, & operationem, quas cum Honorius prædicet in CHRISTO, ab istorum Sanctorum sententia nullatenùs discessisse arbitramur.

411 Secundò expendendum occurrit, Agathonem Pontificem ex duabus in CHRISTO naturis, Divina scilicet, & Humana, duas in CHRISTO deducere vo-

voluntates. Cum autem Honorius, vtramque naturam, Divinam nempè, & Humanam, plenissimè fateatur in CHRISTO distinctas, non est, cur dicere renuamus, ipsum cum D. Athanasio, & S. Agathone Pontifice, de CHRISTI voluntatibus, & operationibus Catholicicè sensisse.

412 Pro duabus CHRISTI voluntatibus, & operationibus egregiè facit D. AVGVSTINI Doctrina, qua Sanctus statuit, vbi diversæ sunt naturæ, diversas, & voluntates, & proprias vtriusque naturę operationes indispensabiliter esse debere. Id docuit Augustinus *in 5. Volumine Disputationis adversus Iulianum Pelagianistam*, vbi radicitùs inquirens: quid sit voluntas? Eam his definit verbis: *Motus animi.* Qua definitione proposita, hæc scribit: *Motus animi quid est, nisi motus naturę? Animus enim sine dubitatione natura est: proindè voluntas, motus est naturæ; quoniam motus est animi.*

413 Et *in eodem Volumine*, hæc habet: *Ab illo enim est voluntas, cuius est voluntas: ab Angelo scilicet voluntas Angeli, ab homine hominis, à Deo Dei.* His, alijsque D. Augustini Authoritatibus in VI. Synodo *Act.* 4. relatis, hæc subiungit S. AGATHO: *Quibus testimoniis claret, vnamquamque earum, quas hic spiritualis Pater dinumeravit naturas, propriam naturalem habere, & vnicuique assignari debere voluntatem. Nequè enim poterit Angelica natura Divinam habere voluntatem, aut Humanam; neque Humana natura voluntatem Dei, vel Angeli, sicut nec alterius, quàm est, quidquam natura habere poterit, vel motum, nisi quod est naturaliter, aut creatum est.*

414 Ex qua Doctrina hanc infert Pontifex conclusionem: *Cum hęc ita veritas habeat, certissimè claret, quòd in Domino Nostro IESU CHRISTO duas, id est, Dei, & Hominis, naturas, sive subsubstantias confitentes in vnam eius convenisse subsistentiam, sive Personam, necesse est, & duas nos naturales in eo fateri volũtates, Divinam scilicet, & Humanam.*

415 Vndè ex prædicta vtriusque, S. Augustini nempè, & Agathonis, Doctrina manifestè convicitur, diversas necessariò debere esse voluntates, & operationes naturales, vbi diversæ sunt intellectivæ naturæ. Cum autem Honorius diversas in CHRISTO naturas, Divinam nempè, & Humanam cum suis propriis differentiis inter se vnitas admittat; hinc illius non minus, quàm S. Augustini, & S. Agathonis Doctrina Catholica est iudicanda.

416 Quòd autem Honorius duas in CHRISTO naturas, adhuc post vnionem distinctas cum suis propriis differentiis admittat, satis ostendunt hęc ipsius Honorii verba *ex secunda Epistola* desumpta: *Vtrasque naturas, in vno CHRISTO vnitate naturali copulatas, cum alterius communione operantes confiteri debemus, & Divinam quidem, quę Dei sunt operantem; & Humanam, quæ carnis sunt exequentem, non divisè neque confusè, aut convertibiliter, sed naturarum differentias integras confitentes.* Integra autem, & adęquata differentia propria, qua natura Divina, ab Humana discriminatur natura, est intellectus, voluntas, & operatio Divina: Similiter differentia propria, qua natura Humana distinguitur à Divina, est intellectus, voluntas, & operatio humana. Quarè idem est, Honorium *in prædicto Epistolæ loco* fateteri, in CHRISTO DOMINO, adhuc post vnionem, diversas extitisse naturas cum suis propriis, & integris differentiis, ac concedere in CHRISTO voluntatem Divinam, & voluntatem Humanam; operationem Divinam, & operationem Humanam, tàm essentialiter inter se distinctas, quàm natura Divina ab Humana distinguatur natura. Vndè si Augustinus ex naturarum diversitate voluntatum, & operationum diversitatem efficaciter intulit, illiusque Doctrina Catholica fuit, & à VI. Synodo pro duabus in CHRISTO voluntatibus, & operationibus admissa & similiter Agathonis Doctrina ab ipsa Synodo singulari plausu, & acclamatione, vt Catholica suscepta est; cum eadem sit Honorii mens, & sententia, vt *ex prædicta Epistola* innotescit, negari non potest, Honorium eamdem S. Augustini, & S. Pontificis Agathonis, imò & VI. Generalis Concilii tenuisse Doctrinam; vel ad minus inficiari non poterit, eundem Honorium *in prædicta Epistola* Doctrinã Augustino, Agathoni, imò & VI. Synodo valdè consonam tradidisse.

417 Ipse Sanctus Pontifex Agatho *in eadem ad Imperatorem Epistola* refert Chalcedonensis Concilii Definitionem *Actio-*

Actione 4. fatentis: * Vnum, eumdemque CHRISTVM, Filium Dei Vnigenitum, in duabus naturis inconfusè, immutabiliter, indivisè, inseparabiliter cognoscendum, nusquam sublata naturarum differentia propter vnionem, magisque salva proprietate vtriusque naturæ, & in vnam Personam, atque subsistentiam concurrente.* Idipsum definit Concilium Constantinopolitanum II. *Collatione* 8.

418 Ex quibus deducitur, quòd si propter naturarum vnionem, sublatæ non fuerunt vtriusque naturæ differentiæ, necesse est, vt vnaquæque natura, adhuc posita vnione, suam retineat differentiam, suasque conservet proprietates, intellectum scilicet, voluntatem, & operationem, inter se realiter distinctas, Divinas vtpotè, & Humanas: sicut posita vnione, adhuc natura Divina ab Humana discriminatur natura.

419 Hanc consequentiam ex vtriusque Concilii Definitionibus deduxit Sanctissimus Pontifex AGATHO, sic scribens: * Quo circa, si in nullo differentia naturarum Domini nostri IESV CHRISTI sublata est, necessè est, vt in omnibus proprietatibus eamdem differentiam conservemus. Qui enim in nullo adimendam differentiam docuit, in omnibus hanc servare debere commonuit. Vbi autem vna voluntas, & operatio ab Hæreticis, Hæreticorumque sequacibus dicitur, qualis in ea differentia cognoscitur? vel vbi secundum hanc Sanctam Synodum differentia conservatur?*

420 Honorium autem duas in CHRISTO naturas, Divinam scilicet, & Humanam, vnitas quidem, at inter se realiter distinctas, & propriis differentiis discretas admittere, apertè illius Epistolæ ostendunt: *in prima* enim hæc habet: * Divinitati vnita est Caro passibilis ineffabiliter, atque singulariter, vt discretè, atque inconfusè, sic indivisè videatur coniungi, vt nimirum stupenda mente mirabiliter manentibus vtrarumque differentiis, cognoscatur vniri.*

421 *In secunda* verò hæc scribit: * Vtrasque naturas in vno CHRISTO vnitate naturali copulatas confiteri debemus.* Et *pauló infra*: * Non divisè, neque confusè, aut convertibiliter Dei naturam in hominem, & humanam in Deum conversam; sed naturarum differentias integras confitentes.* Cum autem, iuxtà Sanctos Patres, propriæ vtriusque naturę differentiæ sint naturales illius proprietates; naturæ scilicet Divinę *velle Divinum, & operari Divinum*; Humanę verò naturæ *velle humanum, & operari humanum*: hìnc rectè deducitur, Honorium, dum in CHRISTO duas naturas, Divinam nempè, & Humanam cum suis integris differentiis admittit, admittere etiam voluntatem Divinam in natura Divina, naturalemque volūtatem in natura humana; Divina enim, ac humana voluntas, & operatio sunt differentiæ, quibus Divina, Humanaque discriminantur natura; sicque Honorii Doctrinam consonam esse vtriusque Concilii Doctrinæ, Chalcedonensis scilicet, & Constantinopolitani, ac Sanctissimi Agathonis Pontificis, quę in VI. Synodo singulari plausu suscepta est.

422 Hæc ampliùs elucidantur Sancti GREGORII NYSSENI Doctrina, qui *lib. contra Appollinarem, ex illo Matthæi textu: Spiritus promptus est, caro autem infirma*, duas in CHRISTO intulit voluntates, sic scribens: * Quoniam formidare quidē in Passione humanę fragilitatis::: Suscipere autem ex dispensatione Passionē, Divinæ voluntatis, atque virtutis est. Quoniam igitur altera humana volūtas, & Divina altera est. (Et *infrà*:) Qui enim dixit: *Non mea voluntas*, humanam præsenti sermone significavit: addens autem, *tuam*, ostendit cognationem, cuius Divinitatis nulla est differentia propter vnitatem naturæ.* Ex cuius Authoritate clarè liquet, hunc Sanctum distinctas perindè admittere in CHRISTO voluntates, ac ipsas naturas, quia voluntates sunt ipsius naturę proprietates; dicit enim aliam voluntatem esse Divinam, Humanam aliam; quia vna est naturę Divinæ propria, alia verò naturæ Humanæ: ergo cum Honorius, vt probatum manet, duas in CHRISTO confiteatur naturas, Divinam, & Humanam cum suis propriis integris differentiis; si istæ differentiæ, vt ex Sanctis Patribus perspicuum fuit, sunt, in Natura Divina *Voluntas, & operatio Divina*, & in Humana natura *Voluntas, & operatio humana*, ab istius Sancti, & communi omnium Catholicorum Doctrina de duabus in CHRISTO voluntatibus, & operatio-

tionibus nullatenùs discedit, imò illi Catholicè congruit Honorius.

423 S.CYRILLUS ALEXANDRINUS *in 10. lib. Thesauror. cap. 3.* duas in CHRISTO volũtates sic *ex dicto Matth. & Lucæ textu* solita sua eruditione cõvincit: *Si fieri potest, transeat à me Calix iste: verumtamen non sicut ego volo, sed sicut tu*: *Dicebat (inquit) ad Patrem. Et non quidem timebat ipse mortem, secundum quód Verbum est, & Deus, sed vsque ad finem dispensationem perficere properabat: hæc enim erat Patris voluntas. Habet autem, & nolle mori, eo quòd mortem caro recusabat naturaliter. Ex quibus veridicis testimoniis similiter demonstratur, duas in vno, eodemque Domino nostro IESU CHRISTO naturales voluntates prædicasse, Divinam videlicet & humanam, hos Venerabiles Patres.*

424 Illi autem Venerabiles Patres, quos pro sua Conclusione de duabus in CHRISTO voluntatibus adducit S. CYRILLUS sunt præclarissimi illi, & Sanctitate & Doctrina Gregorii Nyssenus, & Nazianzenus, quibus subscribit, dicens: *Cum enim dicit Sanctus Gregorius Nazianzenus, illius enim velle, qui in Salvatore intelligitur, Hominis, ostendit humanam Salvatoris voluntatem per ipsam vnitionem ad Verbum, Deificatã fuisse, & ideò non esse contrariam Deo. Itemque demonstrat, quia & humanam, licet deificatam, habuit voluntatem: & idem ipse (sicut in sequentibus docet) habuit & Divinam, vnam, eamdemque cum Patre. Si ergo & Divinam, & Deificatam habuit, duas vtique habuit voluntates.*

425 Et *infra*: *Et dũ dicit S. Gregorius Nyssenus Magnus Episcopus, veram esse Mysterii Confessionem, alteram debere intelligi Humanam voluntatem, & alteram Divinam in CHRISTO, quid intelligi commonet, alteram dicendo voluntatem, & alteram, nisi duas manifestissimè voluntates?*

426 Ipse S. CYRILLUS duas in CHRISTO voluntates probans, sic prosequitur: *Itemque cum S. Ioannes, Pręsul egregius docet, vnam quidem secundum Divinitatem, Patris, & Filij intelligi voluntatem, & eumdem iterum Dominum IESVM CHRISTVM Filium Dei velle dicit, vt hominem, & secundum carnem, rationabiliter, & sine scandalo dictum debere cognosci, quòd nollet mori. Idcircò quòd humanę sit naturæ irreprehensibiliter hoc volentis: clarum est, quòd & ipse duas naturales in CHRISTO prædicet voluntates, Divinam, quę vna est Patris, & Filii; Humanam, quæ affectum vivendi naturaliter gerit.*

427 Ex quibus verbis apertè deducitur, tres prædictos Sanctos duas in CHRISTO voluntates arguere, ac probare; quia illas, non ex Persona volente, quæ vnica est, colligunt, sed eas inferunt ex duabus naturis Divina, & humana, quæ CHRISTUM integrum, & perfectum Deum, integrum, perfectumque hominem constituunt. Et ideo necesse est, CHRISTVM, tamquàm plenè, & perfectè hominem humana voluntate gaudere. Cum igitur Honorius CHRISTVM plenè, & perfectè Deum, plenè, & perfectè Hominem confiteatur, vt ostendunt illa *primæ Epistolæ* verba: *Ipse est & carneus effectus plenè Deus, & Homo passiones, & opprobria patitur vnus mediator Dei, & hominum, in vtrisque naturis Verbum Caro factum, & habitabit in nobis ipse Filius Hominis de Cælo descendens vnus, atque idem.* Hinc liquidò constat, Honorium Catholicè de duabus in CHRISTO voluntatibus sensisse, perindè, ac vterque Gregorius, & S. Cyrillus Alexandrinus de eisdem voluntatibus docuerunt.

428 Easdem illas distinctas in CHRISTO voluntates, & operationes probat S. CYRILLVS, dicens: *Nihilominùs autem de duabus naturalibus operationibus CHRISTI datur intelligi, quandó iidem Venerabiles Patres vnicuique CHRISTI naturæ propriam operationem assignant.* Cum igitur Honorius vnicuique in CHRISTO naturæ propriam operationem non semel assignet, vt ostendit illud *primæ Epistolæ*: *In duabus naturis operantem Diviniùs, atque Humanitùs.* (Itemque illud *secundæ*:) *Duas naturas, Divinitatis, & carnis assumptæ in vna persona propria operantes. (Et alibi:) Divinam, quæ Dei sunt operantem, & Humanam, quæ carnis sunt exequentem, &c.* Hinc si Sãctus Cyrillus ex vtriusque Gregorii Doctrina duas in CHRISTO operationes deducit, quia vterque Gregorius vnicuique in CHRISTO naturæ, Divinæ scilicet, & Huma-

næ

næ propriam operationem assignat, cum hoc ipsum fateatur Honorius, ac vnicuique naturę propriam operationem concedat, vt ex ipsius verbis clarè suprà probavimus, rectè deducitur, Honorium æquê Catholicé, ac S. Cyrillus, & vterque Gregorius de duabus CHRISTI operationibus sensisse.

429 Productus fuit etiam ab Agathone Pontifice *Actione* 4. ille S. HILARII locus *lib. 9. de Trinitate adversus Arianos*, vbi, inter alia, hęc scribit: *Idem ipse cum vnus sit CHRISTUS Deus, & Homo, & Divinæ operationis potentiam, & humanæ naturæ operationem habere se comprobat. (Et *infrà*:) Et quia vtraque, & virtutis Divinæ, & dispensationis humanæ vnum, eumdemque Dominum nostrum IESVM CHRISTVM, qui vtrumque est, suis naturis gessisse pronuntiat, quia & Divinam operationem vnam habet ex Æterno cum Patre, & temporaliter humanam operationem Homo factus pro nobis, in se ipso indiminutê suscepit, vt veraciter vtrumque esset, & ex naturarum propriis operationibus, quod erat, nosceretur.*

430 Pro duabus in CHRISTO operationibus adduxit etiam Pontifex Agatho illum S. ATHANASII locum *Sermone 4. contra Arianos*: * Sicut enim indutus carne Dominus, factus est Homo: ita & nos homines per Verbum deificati sumus, assumpti per carnem eius etiam vitam æternam sortiemur. Hæc necessariò præexercuimus, vt si viderimus eum per instrumentum sui corporis Deificê agentem, vel dicentem aliquid, cognoscamus quia Deus existens hæc operatur. Et iterum si viderimus eum humanè loquentem, aut patientem, non ignoremus, quia carne indutus factus est Homo, & sic omnia facit, & loquitur. Singulorum enim proprietatem cognoscentes, & vtraque ex vno agi videntes, & intelligentes, rectê credemus, & non aliquando errabimus, &c.*

431 In huius loci dilucidatione adnotat S. Pontifex AGATHO singularem prudentiam, & eximiam sapientiam, qua D. Athanasius duas in CHRISTO operationes, alteram nempè Divinam, & Humanam alteram, ab vno, eodemque principio, CHRISTO scilicet Deo, & Homine, in vtraque natura Divina, & Humana operante deduxit; simulque docet, hanc S. Athanasii Doctrinam tutiorem esse viam, nè, dum de CHRISTI operationibus loquimur, aliquo teneamur errore. Iam elegantissima Agathonis verba audiamus: * Quàm prudenter memorabilis Pater ex operationum qualitatibus naturarum, quę in CHRISTO sunt, differentiam docet intelligi; & tamquam res ipsas pro oculis gerens manu spiritualis Doctrinę legentibus monstrat, cum dixit: ex vno vtrasque agi, id est vtrasque operationes, Divinam scilicet, & Humanam, ex vno, eodemque procedere. Et commonet non posse errare qui secundum hanc rectam intelligentiam credit.*

432 Honorium autem Pontificem idipsũ tenuisse, ac apertè tradidisse CHRISTUM nempê esse idem vtriusque operationis, Divinæ scilicet, & Humanæ principium, & in vtraque natura Divinitùs, & Humanitùs operatum fuisse, facilè intelliget qui illius legerit Epistolas, primam præcipuê, in qua sic scribit: * Nam quia Dominus IESUS CHRISTVS Filius, ac Verbum Dei, per quem facta sunt omnia, ipse sit vnus operator Divinitatis, atque Humanitatis, plenæ sunt Sacrę Litteræ, luculentiùs demonstrantes.* Et *in eadem Epistola* sic loquitur: *Mediatorem Dei, & hominum plenè, ac perfectè, multisque modis, & ineffabilibus cõfiteri nos communione vtriusque naturæ condecet operatum. (Et *infrà*:) Simpliciter, atque veraciter confitentes, Dominum IESVM CHRISTVM vnum operatorem Divinę, atque Humanæ naturæ.*

433 Prædictas autem operationes, Divinam scilicet, & Humanam, non modo procedere à CHRISTO tamquam ab vno operante, sed etiam à duabus ipsius naturis, Divina, nempè, & Humana, à quibus potius quam à persona operante desumendæ sunt, ac regulandæ, mirificê explicat ipse Honorius *in secunda Epistola*, in qua apertè fatetur: *Vtrasque naturas in vno CHRISTO operantes, atque operatrices. Et Divinam, quæ Dei sunt operantem, & Humanam, quę carnis sunt exequentem. (Et *infrà*:) Duas naturas, Divinitatis, & carnis, in vna Persona Filii Dei propria operantes.*

434 Vndê manifestè convincitur, Ho-

L no-

norium Pontificem idem, quod S. Athanasius *loco citato*, ab Agathone Pontifice adductus, de CHRISTI operationibus sensisse: imò ipsum diversas in CHRISTO operationes clariùs, & expresśiùs quam Sanctus Athanasius explicuisse. Quarè si, vt ait Pontifex Agatho, qui Divi Athanasii Doctrinam de CHRISTI operationibus tenuerit, ab omni errore liber erit, & immunis; iure optimo dicere possumus, Honorium, absque vllo prorsus errore non minus Catholicè, quam Sanctus Athanasius, de CHRISTI operationibus sensisse.

435 Sancti autem Patres, qui duas in CHRISTO operationes, & voluntates confessi sunt, non alias certè quàm Divinam, & Humanam intellexerunt. Quod adeò certum est, vt istud tamquam principium certisśimum S. CYRILLVS ALEXANDRINVS nobis tradiderit *lib. Thesaurorum*, *cap.* 24. vbi, inter alia, hęc habet: * Hanc ergo habentes Mysterii virtutem: quomodò non est ineptum scandalizare auditores, cum aliquid vt Homo loquatur? loquitur enim vt Homo, loquitur autem & sicut Deus, habens in vtrisque Potestatem. Claret & horum Sanctorum Patrum intentio spirituali discretione cernentibus, quòd secundum Catholicę, & Apostolicæ Ecclesiæ Fidei regulam, duas operationes in CHRISTO, id est, Divinam, Humanamque cognoscunt.*

436 Idque probat S. DIONYSII Authoritate, quam sic expendit: * Si ergo secundum aliam operationem vna est Patris, & Filii, & Spiritus Sancti operatio; & secundum aliam, nulla ratione Pater, & Spiritus Sanctus eidem naturali ratione communicant, duę proculdubiò operationes in vno, eodemque Domino nostro IESV CHRISTO, vero Deo, & perfecto, & Homine vero, & perfecto dicendę sunt.*

437 Pontificem autem Honorium diversas in CHRISTO operationes, Divinam nempè, & Humanam fateri, sępèsępiùs clamant istius Pontificis Epistolæ; *in prima* namque sic ait: * Operator Divinitatis, atque Humanitatis. (Et *infra*:) Operatum Divinitùs, atquè Humanitùs in duabus naturis; * quod iterum repetit. Et *in secunda Epistola* de vtraque CHRISTI natura loquens, hæc habet: * Divinam, quę Dei sunt operantem, & Humanam, quæ carnis sunt exequentem. (Et *infrà*:) In vtrisque naturis Divina, vel Humana prædicent operantem.* Ergo si Honorius admittit in CHRISTO operationes Divinas Divinæ naturæ proprias, & Humanas proprias naturæ Humanæ, vt ex ipsius verbis innotescit, dicendum nobis proculdubiò erit, ipsum circa duas in CHRISTO operationes communem Sanctorum Patrum, qui de duabus CHRISTI operationibus secundum Orthodoxam Fidei regulam senserunt, tenuisse sentētiam, & non minus Catholicè quàm illi de eisdem operationibus fuisse loquutum.

438 Ipse Sanctus Pontifex Agatho adducens pro duabus CHRISTI operationibus Sanctum Leonem Pontificem, hæc habet: * Et dum defensor veritatis Sanctus Leo, ad confessionem CHRISTI Flavianum *in Dogmatico Tomo* edisserit, inquiens: Agit vtraque forma cum alterius communione, quod proprium est, & subsequenter per intelligentię rationem discernit Verbum, quod Verbi est operans; & carnem, quod carnis est exequentem.* Et *pauló infrà* expendit ipse Agatho, Sanctum Leonem Pontificem his verbis sensisse, ac tradidisse, diversas in CHRISTO fuisse operationes, alias nempè Divinas, proprias naturę Divinæ; & alias Humanas, Humanæ proprias naturæ.* Quibus ipsis ostendit (inquit) eximius Pontifex, imò & omnis cum eo generalitas Sancti Chalcedonensis Concilii, quod & Deitas CHRISTI naturalem operationem inconfusê in vnitate servavit, & Humanitas eius, quæ ad operationem humanæ substantiæ competunt, exequuta est.*

439 Prosequitur Agatho probans duas in CHRISTO operationes, quia duæ sunt in ipso naturæ, quibus propriæ, diversęque correspondere debent operationes. *Si itaque duæ naturæ sunt, quarum in vno CHRISTO vnitio facta est, duæ profectò sunt, & harum naturarum operationes, quæ cum suis naturis inconfusé, atque inseparabiliter convenerunt in vno Domino IESV CHRISTO.*

440 Hûc egregiê facit quod dixit S. GREGORIVS NYSSENVS: * Dedisse, nempè, Hominem Salvatorem Humanæ naturę, quam in se habuit, tempus

pus

pus propria operandi.* Ex his enim Gregorii verbis Sanctus Pontifex Agatho duas in CHRISTO operationes, vniuscuiusque naturę proprias, deducit. * Vndè (inquit) certum est, & hunc duas in CHRISTO naturales operationes nihilominùs cognovisse.*

441 Quarè, si ex eo, quòd S. Leo formas propria operantes concessit in CHRISTO, & Sanctus GREGORIUS NYSSENUS *tempus propria operandi* in Humana CHRISTI natura confessus est, infert Sanctus Pontifex Agatho, hos Sanctos Patres, non modò duas in CHRISTO naturas inter se distinctas, sed & proprias etiam operationes inter se diversas prædicasse: cum Honorius *in suis Epistolis*, vt sæpè iam diximus, duas in CHRISTO cōfiteatur naturas, inter se realiter distinctas, & propria operantes, atque operatrices, cum operationibus vnicuiquę naturę, Humanę scilicet, & Divinæ, correspondentibus, vt patet ex illis verbis: *Multisque modis, & ineffabiliter in vtrisque naturis condecet operatum*; hinc clarè deducitur, Honorium in iis, quæ ad CHRISTI operationes pertinent, Doctrinę Sancti Gregorii Nysseni mirificè consonare.

442 Ea est operationis naturalis cum natura connexio, vt vbi diversæ reperiuntur operationes, diversæ etiam agnoscantur naturæ; & vbi diversæ apparent naturæ, diversę etiam naturales appareant operationes, iuxtà illud PAULI: *Opera enim eorum sequuntur illos*: Et illud CHRISTI: *Ex operibus eorum cognoscetis eos*. Imò id experientia docemur: operationem enim Angelicam, & Humanam non nisi in diversis Angeli, Hominisque naturis inveniemus: in ferri insuper, & ignis naturis, quantumvis in fornace permixtis, diversas operationes, vniuscuiusque naturæ proprias, agnoscimus. Et quamvis hæc Doctrina communissima sit, eamque Sanctorum Patrum Authoritatibus, iam suprà ostenderimus, in specie tamen, prędarum huius veritatis testimonium nobis occurrit in D. AMBROSIO, qui *lib. 2. cap. 10. ad Gratianum* scribens, ostendit, non posse diversę potestatis vnam operationem existere, nec minorem posse operari, quod magnum; nec vbi diversa substantia est, vnam posse operationem intelligi. Vndè cum Honorius diversas substantias, & naturas, Divinam scilicet, & Humanam confiteatur in CHRISTO, & in vtraque natura operationes ipsius proprias, Divinas nempè, & Humanas agnoscat; necesse est, vt sicut duas naturas Divinitùs, & Humanitùs operantes confitetur in CHRISTO, duas etiam in ipso, iuxtà Ambrosii Doctrinam, prædicet operationes.

443 Hæc ampliùs ex ipsius S. AMBROSII Doctrina stabiliuntur. Tradit namque Ambrosius operationes operanti, & naturæ debere congruere, & proportionari, ita vt sicut ex effectu causa dignoscitur, ex creatura nempè, Creator, iuxta illud PAULI: *Invisibilia Dei, per ea, quæ facta sunt, intellecta conspiciuntur*; sic ex diversis operationibus diversi operantes, & diversæ illarum operationum agnoscantur naturæ.

444 Hanc eamdem Doctrinam de CHRISTO loquens nobis tradit S. CYRILLUS ALEXANDRINUS relatus *in Act. 4. VI. Synodi*, vbi magnus ille veritatis defensor, sic loquitur: * Ex his, quę Deo decenter dicta, vel acta sunt à Domino Salvatore, Deum eum ostendi; & quæ ab eodem secundum Hominem dicta, vel facta sunt, ostendi eum veraciter Hominem. * Hinc infert Pontifex AGATHO, ex naturalibus CHRISTI operationibus, earum naturas, qualitates, ac Divinæ, & Humanæ differentias deduci; naturales enim operationes suas secum afferunt naturas, propriasque arguunt differentias: * Manifestum est (inquit) quòd ex naturalibus operationibus CHRISTI, CHRISTVM Deum verum, atque perfectum esse, cognovit. Nec enim est alia tàm manifesta probatio, quæ posset eundem ipsum, & Deum, & Hominem, demonstrare, quòd naturales operationes, ex quarum qualitatibus, & naturæ, de quibus essentialiter procedebant, certissimè in eo esse credebantur.*

445 Hinc deducitur, quòd sicut naturales operationes propriæ, si diversæ inter se sint, diversas inter se inferunt naturas, tamquàm effectus cum illis naturaliter, essentialiterque connexi: sic vbi diversæ sunt substantię, & naturæ ibi iuxta horum Sanctorum Doctrinam naturales operationes inter se essentialiter diversæ necessariò sunt concedendę; sicque in CHRISTO iuxta vtriusque naturæ diversi-

sitatem naturalium operationum diversitas admittenda est. Si ergo Honorius *in vtraque Epistola* CHRISTVM Deum, Hominemque agnoscit, duasque in illo naturas, Divinam, & Humanam, Divinitùs, & Humanitus operantes, atque operatrices fatetur, quid ipsi deest, vt de CHRISTI operationibus Catholicè cum S. Cyrillo Alexandrino, Sancto Pontifice Agathone, ac VI. Synodo Generali sentiat, quę prædictam vtriusque Sancti Doctrinam *Act.* 4. approbavit?

446 Hęc eò fortiùs stabiliuntur, quò impossibilius, & gratiæ, naturęque ordini repugnantius videatur, vbi diversæ sunt naturæ, diversas non inveniri operationes vnicuique naturæ proportionatas. Sic Hominis, brutique naturis diversę correspondēt operationes, vniuscuiusque naturę propriæ, aliæ scilicet rationales, irrationales aliæ: sic Creatoris, & Creaturæ naturam increatæ, & creatæ operationes sequuntur: Sic tandèm Divinæ, Angelicę, & Humanæ naturæ, Divinę, Angelicæ, & Humanæ propriæ correspondent operationes.

447 Id nos, vniversamque Ecclesiam altè, ac mirificè docuit Sanctus Pontifex AGATHO *in Fidei Instructione*, quam ad VI. Generalem Synodum celebrandam misit: *Act.* enim 4. hæc habet: *Enimverò ex diversis probabilibus Patribus Orthodoxæ Fidei veritas claruit, licet exiguis testimonijs: quia rem apertam, & omnibus claram, Patres laudabiles superfluum esse censebant disserere. Quis enim, licet tardus sit ad intelligentiam, non videt, quod omnibus patet? Quia impossibile, & contra ordinem naturæ est, posse naturam, & operationem non habere naturæ: quod nec ab hæreticis vmquam tentatum est dici? Quomodò itaque, quod nec à Sanctis Orthodoxis Patribus dictum est vmquam, nec à profanis hæreticis præsumptum est inveniri, nunc poterit autumari, vt duarum CHRISTI naturarum, Divinę scilicet, & Humanæ, quarum & proprietates salvæ esse noscuntur in CHRISTO, vnam habere operationem, quisquam rectè sentiens possit demonstrare?*

448 Cum ergo, vnicuique naturæ propriam, ac naturalem ipsius operationem correspondere, principium Sanctis Patribus certissimum sit; idque nonmodò à Catholicis, sed & ab hæreticis tamquàm certissimum admittatur (Hæretici enim omnes, qui vnam tantummodò in CHRISTO naturam agnoscunt, vnam etiam tantummodò in ipso operationem admittunt) si Honorius *suis in Epistolis* nonmodò duas in CHRISTO naturas, divinam, scilicet & humanam prędicat, sed operationes etiam vtriusque naturæ proprias fatetur, vt hæc illius verba ostendunt: *Divinam, quæ Dei sunt, operantem; & humanam, quæ carnis sunt, exequentem;* & clariùs adhuc *in aliis suarum Epistolarum locis*, in quibus Divinas, humanasque operationes admittit in CHRISTO; dicendum profectò est, Catholicam, Conclusionem de duabus CHRISTI operationibus ab Honorio propugnari. Sancti enim Patres, Sacraque Concilia non alias in CHRISTO operationes, quàm Divinas, humanasque agnoverunt, quas cum clarè, ac pleno ore fateatur Honorius, illius sententia non potest non Sanctorum Patrum, Sacrorumque Conciliorum Doctrinæ consona, ac conformis videri.

449 Singularem sibi vendicat ęstimationem Synodalis Epistola ab AGATHONE Pontifice, vnà cum Romano Concilio scripta, quæ Legatis Apostolicis ab eodem Pontifice ad VI. Generalem Synodum celebrandam missis instructio fuit, vt Monothelismus à tota Generali Synodo damnaretur, vt patet *ex Actione* 4. *VI. Synodi.* Ibi enim Sanctissimus Pontifex: Agatho Sancti Leonis Pontificis Authoritati innixus, ex duabus in CHRISTO naturis, Divina scilicet, & Humana, duas in CHRISTO operationes vniuscuiusque naturæ proprias sic convincit: *Deum Verbum Dominum IESVM CHRISTVM (inquit) neque alium in alio, neque alium & alium, sed eumdem ipsum in duabus naturis, idest in Deitate, & Humanitate (& *pauló infrà*) vnus enim ex vtrisque, & per vnum vtraque; quia simul sunt & altitudo Deitatis, & humilitas carnis, servante vtraque natura, etiam post adunationem sine defectu, proprietatem suam, & operante vtraque forma cum alterius communione, quod proprium habet: iuxtà ea, quæ dicit Sanctus Leo *Epist.* 10. Verbo operante, quod Verbi est, & carne exequente, quod carnis est: quorum vnum coruscat miraculis, aliud succumbit iniurijs.*

450 Ex hac certissima duarũ in CHRISTO naturarum Doctrina, voluntates, proprias-

priasque, ac naturales operationes Sacrum Concilĩū deduxit. Nè autem maiestati verborum, quibus has duas voluntates, & operationes intulit Cōcilium, nostra imbecillitate aliquid detrahatur, illius verba transcribere libet: * Vndè cōsequēter, sicut duas naturas, sive substantias, id est Deitatem, & Humanitatem inconfusè, indivisè, incommutabiliter eum habere veraciter confitemur: ita quoque & duas naturales voluntates, & duas naturales operationes habere, vtpotè perfectum Deum, & perfectum Hominem vnum eumdem ipsum Dominum IESVM CHRISTVM, pietatis nos regula instruit; quia nos hoc Apostolica, atque Evangelica Traditio, Sanctorumque Patrum Magisterium, quos Sancta Apostolica, atque Catholica Ecclesia, & Venerabiles Synodi suscipiunt, instituisse monstrantur.*

451 Vbi Sacrum Concilium ex communi Sanctorum Patrum Doctrina nobis tradit, ac docet certam, Catholicamque veritatem de duabus in CHRISTO voluntatibus, & operationibus, tamquàm certissimam Conclusionem duobus certissimis innixam principiis, quorum alterum est, quòd si in CHRISTO duę dantur naturæ, Divina nempè, & Humana, vt Catholica Fide docemur, duæ etiam dari debent voluntates, Divina scilicet, & Humana, vti vtriusque naturæ propriæ, ac vtrique correspondentes naturæ: alterum verò est, quod si CHRISTVS est perfectus Deus, perfectusque Homo, nullatenùs potest illi denegari, quod ad Divinæ spectat perfectionem naturæ, *velle nempè Divinum, & operari Divinum*; nec quod suæ humanæ naturæ congruit perfectioni, *velle* scilicet *Humanum, & operari Humanum.* Ergo si Honorius vtramque in CHRISTO confitetur naturam, Divinam scilicet, & Humanam, ac CHRISTVM DOMINVM perfectum Deum, perfectumque prædicat Hominem, vt passim *in illius Epistolis* illas attentè legenti patebit, quarum periodos, nè fastidium Lectori pariant, illis primæ Epistolę verbis contentus omitto: * Confitentes Dominum IESVM CHRISTVM mediatorem Dei, & hominum, operatum Divina media Humanitate, Verbo Deo naturaliter vnita hypostaticè, eumdemque operatum humana ineffabiliter, atque singulariter assumpta carne, discretè, inconfusè, atque inconvertibiliter plena Divinitate; & qui coruscat in carne plena Divinis miraculis, ipse est, & carneus effectus plenè Deus, & Homo: passiones, & opprobria patitur vnus mediator Dei, & hominum.* Si, inquam, Honorius vtramque in CHRISTO confitetur naturam, eumque plenè, & perfectè Deū, & Hominē *suis in Epistolis* prędicat, iure optimo dicere, & statuere possumus, Honorium duas in CHRISTO voluntates, & operationes admisisse, eadem prorsus forma, eisdem principiis, & Doctrina, qua Sanctus Agatho, Romanumque Concilium sub illo celebratum, vsi sunt ad illas in CHRISTO probandas, & Ecclesiam Catholicè instruendam.

CAP. IX.

HONORII DOCTRINA SANCTORUM Patrum Sententiæ, qui in VI. Generali Synodo allegati sunt, consona ostenditur, conformisque probatur.

452 PRO nostra Assertione, qua Honorium Pontificem à Monothelismi calumnia vindicamus, egregiè facit, quod in Patriarcha Macario, istiusque discipulo Stephano accidisse fertur *Actione* 8. *VI. Synodi Generalis.* Cum enim isti in medium prodire à Concilio fuissent coacti, vt Fides, quam profitebantur, omnibus Concilii Patribus patefieret (erant enim de Fide suspecti) interrogati fuerunt à Venerabili Abbate Theophane, quid de Humana CHRISTI voluntate sentirent? *Theophanes (inquit CONCILIVM) Venerabilis Presbyter, & Abbas Monasterii Baias, interrogavit eosdem Macariū, & Stephanum: Habuit humanam voluntatem Dominus noster IESVS CHRISTVS, & impeccabilem?* Amboque negativè responderunt, dicentes: * Nos voluntatem humanam in CHRISTO non dicimus: Divinam verò etiam absque carnalibus voluptatibus, & cogitationibus humanis.*

453 Cùmque eos huius erroris convincere, & ab illo deducere Venerabilis Abbas THEOPHANES conaretur, duas adduxit Authoritates, vnam S. Athanasii, S.

S. Augustini aliam, qui vnà cum S. Athanasio probat, voluntatem esse naturæ proprietatem. *Motus animi (inquit) quid est, nisi motus naturæ? Anima enim sine dubitatione natura est; & ideò voluntas motus naturæ est, quia motus est animę.*

454 CONCILIUM autem vtriusque Sancti Doctrinam approbans, duas ex illa voluntates in CHRISTO deduxit, idque contra Macarium, istiusque discipulum Stephanum definivit. At silentio prætereunda non est ratio, cui Concilii innititur Definitio, quę in hunc modum se habet: * Sancta Synodus dixit: Luce clarius, & veraciter ostendit Theophanes, Deo amabilis Presbyter, & Abbas per prolata ab eo testimonia Sanctorum, ac probabilium Patrum, naturalem esse voluntatem. Si igitur Primus Adam naturalem habuit voluntatem, qui per omnia similis illi factus est absque peccato, secundus Adam Dominus noster IESUS CHRISTVS, verus Deus noster, quomodò non habuit in humana eius natura naturalem voluntatem? Si itaque & humanam impeccabilem voluntatem assumpsit Dominus noster, & Deus, IESVS CHRISTVS humanæ suę naturæ, & Divinam ante sæcula cum Patre, & Sancto Spiritu habuit voluntatem; proculdubiò duas naturales voluntates in ipso Orthodoxos oportet confiteri inconfusè, atque indivisè, sicut & plurimis Paternis testimoniis in vna Persona::: Domini nostri IESV CHRISTI comprobatę sunt.*

455 Tota autem ista Concilii ratio fundatur in eo, quòd cum voluntas sit quædam proprietas, quæ naturam iuxtà Sanctum Athanasium, Augustinum, & alios, naturaliter sequitur; cum aliundè Fides, Patres, & Concilia duas in CHRISTO confiteantur naturas, post vnionem distinctas, naturam nempè Divinam, & Humanam; hìnc duas etiam in CHRISTO admittunt voluntates. Vndè cum Honorius idipsum non semel *in suis* prædicet *Epistolis*, vt sæpè iam diximus, necessariò deducitur, quòd si Sanctum Concilium de duabus CHRISTI voluntatibus contra Macarium Monothelitam Catholicè sensit, Honorius eidem Concilii rationi innixus, Catholicam, sicut OEcumenicum Concilium, de duabus CHRISTI voluntatibus contra Monothelismi hæresim sententiam amplexus est.

456 Pro eisdem duabus CHRISTI voluntatibus adductus fuit S. ATHANASIUS *Actione 9.* qui explicans preces illas, quas CHRISTVS Dominus *Matthæi 26.* ad suum Patrem effudit, dicens: *Pater, si possibile est, transeat à me Calix iste: verumtamen non mea voluntas fiat, sed tua: spiritus promptus, caro autem infirma*; in huius loci expositione, hæc habet: * Duas voluntates hic ostendit, & vnam quidem Humanam, quæ est carnis, aliam autem Divinam. Quoniam Humana propter infirmitatem carnis refugiebat Passionem: Divina autem erat prompta.* In his verbis illud nobis considerandum occurrit, quòd cum hic Sanctus duas in CHRISTO voluntates fatetur, statim illas explicat, dicens: *Vnam quidem Humanam, & alteram Divinam*; tamquàm vtriusque naturæ proprietates. Quod, vt sæpè iam diximus, non modò non inficiatur, imò clarè fatetur Honorius, vt sæpè vidimus.

457 Conabatur Stephanus, Monothelismi labe infectus, ac Patriarchę Macarii discipulus, Sanctum Gregorium Theologum, sibi vnicam in CHRISTO voluntatem propugnanti favere; aiebat enim prædictum Sanctum vnam tantummodò volũtatem admittere in CHRISTO, dum *lib. 2. de Filio*, loquẽs de CHRISTO, hæc scribit: * Illius enim velle nec contrarium est Deo, Deificatum totum.* At illi in eodem Concilio occurrens, ac sese opponens Venerabilis, ac Sanctus Episcopus Gortines, sic illum brevissimis hisce verbis convicit: *Qualem voluntatem dicis, quæ Deificata est, Divinam, an Humanam? Si enim Divinam dixeris, quod Divinum est Deificatione non indiget. Si autem Humanam, proculdubiò duas voluntates, & ex pręsenti testimonio etiam nolens significas.* Vbi contra Stephanum hęreticum duas in CHRISTO voluntates, aliam Divinam, Humanam aliam, aliam Deificantem, aliam verò Deificatam, expressè ex ipsa S. Gregorii Authoritate deduxit, atque convicit.

458 Insupèr *Actione 10.* eiusdem VI. Synodi productus etiam fuit, pro duabus CHRISTI volnntatibus, S. AMBROSIVS, qui explicans ilum *Matthæi textum*: *Non mea voluntas, sed tua fiat*, hæc habet: * Suam ad hominem retulit:

lit: Patris ad Divinitatem. Voluntas enim Hominis temporalis: voluntas Divinitatis æterna.*

459 *In eadem Actione* 10. inter alias Authoritates, quæ à VI.Synodi Patribus pro duabus CHRISTI voluntatibus cum suis Authographis collatæ productæ sunt, vna fuit S. ATHANASII, Alexandriæ Episcopi, qui *lib. de Trinitate, & Incarnatione*, explicans illa CHRISTI verba apud *Matthæum* 26. *Non mea voluntas fiat, sed tua*, hęc scribit: *Duas voluntates hic ostendit; vnam quidem humanam, quę est carnis; aliam autem Divinam. Nam Humana propter infirmitatem carnis, refugiebat Passionem; Divina autem eius, prompta.*

460 Ex prædictis Sanctorum Athanasii, Ambrosii, ac vtriusque Gregorii, Theologi scilicet, & Nysseni Authoritatibus duo inferuntur: Primò, ipsos, estò à Concilio pro duabus CHRISTI voluntatibus fuerint allegati, numquàm tamen CHRISTI Domini voluntates numeralibus *duarum*, vel *geminæ* terminis explicasse, sed illarum voluntatum distinctionem sufficienter ab ipsis exprimi, dum alia dicitur Divina, alia vocatur Humana, vnò excepto Athanasio, qui estò illas *duarum* numero exprimat, ipsas tamen statim explicat, dicens: *Vnam quidem Humanam, quæ est carnis; aliam autem Divinam.* Secundò: omnes prædictos Patres illi Divi Augustini Doctrinæ, tamquàm certissimo principio inniti, quòd scilicet voluntas est quędam proprietas, quę suam sequitur naturam: cumquè duæ in CHRISTO dentur naturæ, Divina scilicet, & Humana, vt tamquàm certissimam Fidei regulam Sancti Patres, Sacraque nobis tradidere Concilia, hìnc ab iisdem Patribus vnanimi consensu duæ in CHRISTO astruuntur voluntates, alia nempè Divina, & Humana alia. Ergo si Honorius, vt latè suprà probavimus, duas voluntates. Divinam, & Humanam confitetur in CHRISTO, cum istarum proprietatibus propria operantibus, & cum vtriusque naturę differentiis, quę sunt in natura quidē humana, intellectus, voluntas, & operatio humana; in natura verò Divina, intellectus, voluntas, & operatio Divina, hinc necessariò dicendum est, Honorium Pontificem *in suis Epistolis* mirificè congruere Catholicę illi quatuor Sanctorum Patrum Doctrinæ, quam Sancta OEcumenica Synodus pro duabus CHRISTI voluntatibus contra Patriarcham Macarium, istiusque sequaces adduxit; sicque Honorium non modò nulla censura esse afficiendum, sed imò summis laudibus extollendum, quòd *suis in Epistolis* Sanctorum Patrum, Sacratissimorumque Conciliorum Doctrinæ præclarè congruat, ac consentiat.

461 Omnem sibi vendicat attentionem JUSTINIANI Imperatoris Authoritas *in lib. contra Nestorianos, & Acephalos*, tum ex Sancti Leonis Papæ verbis: * Agit vtraque forma, quod proprium habuit, &c.* Tùm ex S. Cyrilli Alexandrini testimonio desumptà, qui *lib. Thesaurorū* impossibile reputat, vnam eādemque operationem in duabus naturis, adeò inter se distinctis, ac diversis, vti sunt creata, & increata, posse vllo pacto inveniri:* Neque enim (inquit Cyrillus) vnam naturalem operationem dabimus Deo, & creaturę.* Ex quibus verbis Sacratissimus Imperator *Actione* 10. *VI. Synodi* laudatus, duas in CHRISTO operationes, sic contra Monothelitas evincit: * Ecce & per ea, quæ nunc sunt nobis à Sanctis Patribus apposita, apertè demonstratum est, diversas operationes esse Deitatis, & Humanitatis vnius Domini nostri IESV CHRISTI, & hoc consonè omnibus Patribus, qui anteà fuerunt, Sanctum docuisse Leonem.*

462 Si ergo iuxrà Sancti Leonis, Sancti Cyrilli, imò & communem Sanctorum Patrum consensum, vbi diversæ sunt naturæ, vti Divina, & Humana, diversas esse Deitatis, & Humanitatis operationes necesse est, vt Sapientissimus Imperator asseruit: cum Honorium in vtraque sua Epistola non modò duas in CHRISTO naturas, sed eas etiam cum Divinis, Humanisque operationibus admittere, ac fateri, iam suprà latè probaverimus, & apertè innotescat, tûm *ex prima eius Epistola* in qua palàm confitetur, Dominum IESVM CHRISTVM *in duabus naturis operatum, Divinitùs, atque Humanitùs*; tûm *ex secunda eiusdem Epistola*, in qua manifestè prędicat in CHRISTO *vtrasque naturas operantes, atque operatrices; Divinam quidem, quæ Dei sunt operantem, & Humanam, quæ carnis sunt exequentem*; hinc si Imperator

rator Iustinianus, quia cum communi Sanctorum Patrum Doctrina duas in CHRISTO naturas, diversasque in ipso operationes, Divinas nempè, & Humanas admisit, adeò Catholicè loquutus est, vt eius Doctrina singulari omnium plausu acclamari; *in Actione* 10. prædicti Concilii meruerit, cum Honorius, idipsum in vtraque Epistola, vt modò diximus, confiteatur, proculdubiò illius Doctrina nō minori plausu, & acclamatione, quā Justiniani Imperatoris, aliorumque Sanctorū Doctrina, qui Catholicè de CHRISTI operationibus senserunt, videtur suscipienda.

463 Eadem VI. SYNODVS *Actione* 10. pro duabus CHRISTI operationibus adduxit S. EPHREN, Patriarchę Antiocheni Authoritatem *ex Apologia Chalcedonensis Concilij*, & *ex S. Leonis Papæ lib. cap.* 56. desumptā; prædictus nāque Patriarcha Sanctissimus duplices in CHRISTO operationes considerat, alias quidem naturales, naturæ Humanæ proprias, alias verò supernaturales, Divinæ proprias naturę, easque deambulationis exemplo demonstrat: *Nam ambulare, & pedibus ire, nisi secundum phantasiam fiebat, liquet, quòd pedum est operatio ipsius nostræ naturę. Et vtique ipsa species operationis exclamat, in pristinis mensuris carnem fuisse servatam, & huiusmodi gressum, omnes corporalem, ac sensibilem dicunt: ambulare autem super mare, hoc Deitatis erat, per Humanam carnem operantis. Si igitur nuda carne operationem diceremus fieri, rei gestæ caligaret intelligentia: quemadmodum, si etiam soli Deitati hunc ambulatum deputaremus, incessum adscribentes, & ambulare profitentes, nunc autem Incarnatum Deum Verbum operatum fuisse huiusmodi operationem confitentes, quædam quidem ad naturam carnis consequenter dicimus facta fuisse, quædam verò propter Deitatis præcelsam naturam.*

464 Ex prædicta Doctrina apertissimè patet, in deambulatione CHRISTI super mare, duas considerandas esse actiones. Alia graduum, quos CHRISTVS super maris vndas faciebat, qui naturales fuerunt, & naturæ Humanæ tam proprii, ac si ambulationem CHRISTUS super solidum conficeret pavimentum. At si in illa deambulatione attendimus, CHRISTVM super fluidas, ac inconstantes maris vndas gradientem, vorticibus, fluctibusque non submergi, inficiari non possumus, illam actionem naturæ Divinæ operantis in CHRISTO propriissimam esse, ac supernaturalem, minimè verò naturalem, ac propriam Humanæ naturæ: si enim naturalis esset, omnes homines id præstarent, actionemque illam elicerent; natura enim cum suis operationibus omnibus communis est. Vndè CHRISTVM tunc aquis non obrui, non potuit esse Humanę operatio naturæ, sed Divinæ, vt rectè prędictus Sanctus expendit, ac proindè legitimè infert: *Ergo & hic duę sunt operationes;* aliæ nempè naturales, supernaturales alię; illę quidem, Divinæ naturę propriæ; istæ verò, Humanæ correspondentes naturę. Atqui Honorius operationes Humanæ naturæ proprias, vt pati, ac mori; operationes item naturæ Divinæ speciales, vt sunt omnia miracula, quæ media Sanctissima sua Humanitate operatus est, confitetur in CHRISTO, vt hæc *primæ suæ Epistolæ* verba apertissimè ostendunt: *IESVM CHRISTVM operatum Divina media Humanitate, Verbo Deo naturaliter vnita, eumdemque operatum Humana ineffabiliter, atque singulariter, assumpta carne discretè, inconfusè, atque inconvertibiliter plena Divinitate, & qui coruscavit in carne plena Divinis miraculis, ipse est & carneus effectus plenè Deus, & Homo; Passiones, & opprobria patitur vnus mediator Dei, & hominum, in vtrisque naturis, ipse Filius Hominis de Cælo descendens, vnus, atque idem, sicut scriptum est Crucifixus Dominus Maiestatis, dum constat, Divinitatem nullas posse perpeti humanas passiones, & non de Cælo, sed de Sancta est assumpta caro Dei Genitrice.* Ergo Hnorii Doctrina Catholicę Sancti Ephren Sententiæ consona est aclamanda.

465 *In eadem VI. Synodo*, miris encomiis celebrata est *Epistola*, quam S. SOPHRONIUS, Patriarcha Ierosolymitanus *ad Sergium Patriarcha Constantinopolitanum* scripsit, vt eum ab erroneo Dogmate de vnica CHRISTI operatione singulari sua eruditione dejiceret, ipsi evidenter demonstrans duas CHRISTI operationes, quas iuxta Catholicam Fidem confiteri tenebatur; vt

ex

ex *Actione* 11. *VI. Synodi* innotescit. At quia prædicta Epistola diffusissima est, aliquas tantummodò illius periodos ad rem nostram aptiores adducemus, præcipuè eas, vbi de CHRISTO loquens, hæc de illius naturis, & naturalibus operationibus habet: * Undè idem ipse vnus manens CHRISTVS inseparatus in vtrisque naturis conspicitur, & quæ sunt vtriusque substantiæ, naturaliter operabatur, secundum insitam vnicuique essentialem qualitatem, sive naturalem proprietatem. *

466 Et *infrà:* * Verùm Emmanuel, dum vnus est, & in eo ipso vtraque, id est Deus, & Homo. quæ naturæ vtriusque sunt veraciter gessit secundum aliud, atque aliud, quæ gesta sunt operans; secundum quòd Deus quidem est, idem ipse est, quæ Divina sunt; secundum quod Homo ipse est, quæ humana sunt.*

467 Et *infra*: * Secundum quod Deus ergo sempiternus idem ipse existebat, patrabat miracula: secundum quod Homo verò, idem ipse modernus agnoscebatur, patiebatur humilia, & humana. Sicut enim in CHRISTO vtraque natura indiminutê proprietatem suam custodit, ita & operatur vtraque forma cum alterius communione, quod proprium habuit; Verbo operante, quod Verbi est, cum communione scilicet corporis; & Carne exequente, quod Carnis est, &c.*

468 Et *infrà*: * Vnum, eumdemque Filium, & CHRISTUM, qui & sublimia, & humilia naturaliter operabatur, secundum vniuscuiusque duarum eius naturarum naturalem, & essentialem qualitatem, afferimus.*

469 Et *infrà*: * Hinc piè sentientes, & super terminos rectæ Fidei consentientes, sicut vnum, eumdemque CHRISTUM, & Filium operari vtraque dicimus, eo quòd Deus idem ipse erat & Homo, nullamque excogitamus cõfusionem; ita nec vtramque formam cum alterius communione operari propria, differentes, eo quòd duæ formæ in vno, eodemque CHRISTO naturaliter propria operantes existunt.*

470 Et *paulò infra*: * Et vtriusque naturæ, vtramque novimus operationem, essentialem dico, naturalem, & congruam, indivisè de vnaquaque procedentem, essentia, & natura.*

471 Et *infrà*: * Quemadmodum igitur vtriusque essentiæ, atque naturæ, ex quibus nobis in CHRISTO inconfusa facta est vnitas, & vnum CHRISTUM perfecit, & Filium, totum Deum, totum eumdem ipsum credendum, & hominem, vtramque naturalem confitemur operationem, nè naturas, quæ inconfusè vnitæ sunt, confundamus.*

472 Et *infrà*: *Incarnatus Deus Verbum extabat, qui & vtramque inseparabiliter, & inconfusè operationem, secundum naturas suas à se ipso naturaliter proferebat. Secundum quidem Divinam naturam suam, iuxta quam erat etiam Patri consubstantialis, Divinam, & inexplanabilem: secundum Humanam verò, iuxtà quam & hominibus consubstantialis mansit, Humanam, &c.*

473 Quàm consonè istius Sancti Doctrinæ loquatur Honorius, facilè agnoscet quisquis vtriusque periodos, ac verba conferre voluerit. Si enim iuxtà Sancti Sophronii sententiam: * Idem manens CHRISTVS, vt Deus operatur sublimia, & Divina; & secundum quòd Homo humilia, & humana,* idem sentit Honorius *in prima Epistola*, in qua asserit: * Dominum IESVM CHRISTVM mediatorem Dei, & hominum operatum Divina media Humanitate, Verbo Deo naturaliter vnita, eumdemque operatum Humana ineffabiliter, atque singulariter assumpta carne.*

474 Et *in secunda Epistola*, vt innotescat CHRISTUM Deum esse, ac Hominem, duasque inter se distinctas, sibi tamen vnitas, in se continere naturas, ait: *non divisè, neque confusè, aut convertibiliter, Dei naturam in Hominem, & Humanam in Deum conversam edocentes, sed naturarum differentias integras confitentes: vnus enim, atque idem est humilis, & sublimis; æqualis Patri, & minor Patre; ipse ante tempora natus, in tempore est; per quem facta sunt sæcula, factus in sæculo est; & qui legem dedit, factus sub lege est, *vt eos, qui sub lege erant redimeret*; ipse crucifixus, ipse Chirographum, qui erat contra nos, evacuans in Cruce de Potestatibus, & Principatibus triumphavit.* Vbi clarè apparet operationum diversitas, quam Honorius prædicat in CHRISTO: alias enim proprias CHRISTI, vt Dei, alias verò speciales CHRISTI, vt

Hominis, confitetur; & si illæ naturę correspondent Divinæ, istæ Humanæ correspondent naturæ.

475 Et si, iuxtà Sophronii Doctrinam, in CHRISTO Domino *operatur vtraque forma, quod proprium est*, hoc idem fatetur Honorius: *in secunda* enim *Epistola* admittit in CHRISTO *duas naturas, id est Divinitatis, & carnis assumptæ in vna Persona Vnigeniti Dei Patris, inconfusé, indivisé, atque inconvertibiliter propria operantes.*

476 Tandèm si Sanctus Sophronius docet, operationes, non quidem personæ, quæ vnica est in CHRISTO, sed naturis, Divinę scilicet, & Humanæ correspondere debere: idem tradidit Honorius *in prima Epistola*, cum inquit: *Confitentes Dominum Iesum Christum vnum operatorem Divinæ, atque Humanæ naturæ*: & rursus *in eadem Epistola*: *in duabus naturis operatum Divinitùs, atque Humanitùs.* Et *in secunda Epistola* apertè confitetur: *vtrasque naturas, in vno CHRISTO in vnitate naturali copulatas cum alterius communione operantes, atque operatrices.* Vt autem agnoscatur, operationes, non quidem Personæ, sed naturis inter se distinctis ab Honorio attribui; vt insupèr intelligatur, operationes ab ipso admissas non esse personales, sed naturales, ac vniuscuiusque proprias naturæ, vt aiebat Sophronius, ideò illis verbis: *Operantes, atque operatrices confiteri debemus*; hęc alia subiungit Honorius: *Et Divinam quidem, quæ Dei sunt operantem, & Humanam, quæ carnis sunt exequentem.* Ergo Honorii Doctrina omninò consona est Sancti Sophronii Doctrinæ in iis, quæ ad CHRISTI attinent operationes. Vndè si Sancti Sophronii Epistola, ob prædictam Doctrinam singulari plausu tamquàm Catholica, ac Monothelismo penitùs opposita à VI. Synodo suscepta est; cum Honorius eamdem *in suis Epistolis* Doctrinam tradiderit, non est cur non dicamus, ipsum *in vtraque sua Epistola* Catholicè perindè, ac Sanctus Sophronius, de CHRISTI operationibus sensisse.

477 *In Actione* 14. *VI. Synodi Generalis* iussit Sacrum Concilium, vt coram omnibus legeretur, quod de CHRISTI voluntatibus, & operationibus scripsit S. ATHANASIVS *in libro*, cuius titulus est: *De textu Evangelii*: *Nunc enim anima mea turbata est.* Et *eadem Actione* hæc S. Athanasii verba pro duabus CHRISTI voluntatibus referuntur: * Quamvis enim Deus est, veram in carne, & secundum carnem obedientiam complet, & voluntati carnis voluntas prævalet Deitatis, sicut prædixit: *Quia descendi de Cælo, non vt faciam voluntatem meam, sed vt faciam voluntatem eius qui misit me Patris*; propriã volũtatem dicens ipsam carnis: nam caro propria eius erat. Nec enim voluntas Filii Divina à voluntate Dei separata est: oportebat quippè moveri carnis voluntatem, subjici verò voluntati Deitatis. (Et *infrà*:) Carnalis enim natura recusat mortem, & erat hæc in CHRISTO: quoniam Verbum caro veraciter factum est; Deitatis enim voluntas elegit Mundi salutem, quam mors operata est.*

478 Et *infrà*: * Nullus quippè hominum est, qui non se ipsum abstraxit à voluntate Dei ex aliqua parte, vel re, vel tempore: in solo autem CHRISTO inseparabilitas voluntatis servata est.*

479 In prædictis verbis duas in CHRISTO voluntates à magno Fidei Zelatore, Divo Athanasio agnosci, censet VI. Synodus Generalis. Cum enim prædicta S. Athanasii verba in VI. Synodo perlecta fuissent, SANCTVM CONCILIVM dixit: * Apertè etiam nunc in sermone, qui relatus est, duas naturales voluntates in Incarnationis dispensatione vnius de Sancta Trinitate Domini nostri IESV CHRISTI, veri Dei, laudabilis Athanasius declaravit.*

480 Attamen si relata Sancti Athanasii verba attentè legantur, nequaquam in illis occurret, Divum Athanasium in prædicta Authoritate, duas CHRISTO voluntates explicare termino numerali *duarum*, *geminæ*, vel *duplicis* voluntatis; sed illas sufficienter illis verbis: *Voluntatis carnis, & Deitatis*, vel, *Voluntatis Dei*, exprimere. Honorium autem *in suis Epistolis* duas in CHRISTO voluntates hoc modo admittere, satis apertè convincitur: fatetur enim, vt diximus, duas in CHRISTO naturas *operantes, & operatrices*; illa autem vox, *operantes*, operationes apertè significat; illa verò, *operatrices*, operativas vtriusque natu-

naturæ potentias demonstrat. Cum autem potentię operativæ in natura intellectiva, quales sunt Divina, Angelica, & Humana, iuxtà cōmunem Theologorū, & Sanctorū Patrum consensum, aliæ non sint, quàm intellectus & voluntas; hinc Honorius dum duas in CHRISTO naturas operatrices admittit, duos in CHRISTO intellectus, duasque prædicat voluntates. Præterea quia Honorius *in secunda Epistola* distinctas in CHRISTO agnoscit naturas, Divinam nempè, & Humanam, vt apertè convincunt illa ipsius Honorii verba: *Naturarum differentias integras confitentes*: Cum autem voluntas vna sit è differentiis propriis, quibus natura Divina ab Humana discriminatur natura, sicut è contra: hinc Honorius, dum duas in CHRISTO naturas, cum istarum integris differentiis, admittit, duas etiam voluntates, duasque operationes, alteram nempè Divinam, alterãque fatetur Humanam, vt sic vnicuique naturę correspondeat sua voluntas, suaque operatio tamquàm propria differentia assignetur.

481 Deniquè si Honorii verba diligenter expendimus, liquidò nobis innotescet, ipsum *in suis Epistolis* easdem duas illas voluntates, quas Sanctus Athanasius concedit in CHRISTO apertissimè fateri, voluntatem nempè Divinæ naturæ correspondentem, quam Sanctus Athanasius *voluntatem Dei*, vel *Deitatis* appellat; & voluntatem Humanæ correspondentem naturæ, quam prædictus Sanctus, *Carnis* nominat voluntatem. Etenim non modò Catholici omnes naturam, voluntatem, & operationem Divinam confitentur in CHRISTO; sed etiam Hæretici omnes, qui CHRISTVM Deum esse concedunt, voluntatem etiam in ipso, & operationem confitentur Divinam. Hæretici verò quotquot vnam voluntatem, & operationem admittebãt in CHRISTO, vt Monothelitæ, voluntatem, & operationem Divinam CHRISTO Domino concedebant; voluntatem verò, & operationem denegabant Humanam.

482 Ita tenet ANGELICVS DOCTOR *3. part. quæst.* 18. *art.* 1. vbi hæc habet: *Respondeo dicendum, quod quidam posuerunt, in CHRISTO esse vnam solam voluntatem; sed ad hoc ponendum diversimodè moti esse videntur. Appollinarius enim non posuit animam intellectualem in CHRISTO, sed quòd Verbum esset loco animę, vel etiam loco intellectus. Vndè cum voluntas sit in ratione, vt Philosophus dicit, 3. *de Anima*, sequebatur, quòd in CHRISTO non esset voluntas Humana. Et similiter Eutyches, & omnes, qui posuerunt vnam naturam compositam in CHRISTO, cogebantur ponere vnam voluntatem in eo.

483 Nestorius etiam (prosequitur) quia posuit vnionem Dei, & Hominis, esse factam solum secundum affectum, & voluntatem, posuit vnam voluntatem in CHRISTO. Postmodùm verò Macarius, Antiochenus Patriarcha, Cyrus Alexandrinus, & Sergius Constantinopolitanus, & quidam eorum sequaces posuerunt in CHRISTO vnam voluntatem, quamvis ponerent duas naturas in CHRISTO secundum *hypostasim* vnitas; quia opinabantur, quòd Humana natura in CHRISTO numquam movebatur proprio motu, sed solum secundum quòd erat mota à Divinitate, vt patet *ex Epistola Synodica* Agathonis Papæ.*

464 Et respondens tertio argumento, quo probari videbatur, voluntatem non esse operationem naturalem, quia nempè *ea, quæ sunt naturalia, sunt ex necessitate: quod autem est voluntarium, non est necessarium: ergo voluntas est vna tantum in CHRISTO:* huic, inquam, argumento respondens (omissa pro nunc solutione, quę ab ipso affertur) probat, voluntatem esse naturalem naturæ proprietatem, * quæ consequitur naturam ex necessitate; & ideò, præter voluntatem Divinam, oportet in CHRISTO ponere voluntatem Humanam, non solum prout est potentia naturalis, aut prout est motus naturalis, sed etiam prout est motus rationalis.* Ex quibus verbis duo inferuntur. Primum est, quód Hæretici, qui, vt ait D. THOMAS, vnam tantummodò voluntatem concedebant in CHRISTO, hanc Divinam esse arbitrabantur, & omnes denegabant Humanam, estò id diversimodè tuerentur.

485 Secundum est, quòd cum voluntas sit naturalis potentia, quæ naturam necessariò consequitur, vt tradit D. THOMAS *in solutione tertii argumenti*, vbi sic scribit: * Ipsa potentia voluntatis est naturalis, & consequitur naturam ex necessitate.* Honorius, dum duas naturas

prædicat in CHRISTO, aliam nempè Divinam, aliam veró Humanam, iam eo ipso, iuxtà Angelici Præceptoris Doctrinam, duas in CHRISTO adstruit voluntates, cum istæ ex eodem S. Doctore necessariò consequantur naturas.

486 Undè concluditur, quòd si Honorium, vt par est, Catholicum consideremus, dubitare non possumus, quin ipse duas in CHRISTO prædicet voluntates, Divinam nempé, & Humanam. At Monothelitę Cyrus, Sergius, & cæteri omnes, dum vnam in CHRISTO operationem prædicarunt, vnam etiam tantummodò voluntatem in CHRISTO confessi sunt, & hanc Divinam esse dixerunt; ad cuius motum, ceu merum instrumentum, voluntas movebatur humana. Undè consequenter, omnem naturalem motum voluntatis, & operationis humanæ denegabant in CHRISTO, vt patet ex Patriarcha Macario vno è præcipuis Monothelitis, qui, vt *in VI. Synodo Actione* 11. refertur, vnam solummodò voluntatem, & hanc Divinam, admittebat in CHRISTO, vt patet ex his quæ docuit ipse, hæc dicens: *Vna, & sola Divina voluntate, tamquàm non existente in eo alia voluntate.* Cuius rationem ipse subdit, dicens: *Impossibile enim est, in vno, eodemque CHRISTO, Deo nostro, duas simul::: Subsistere volūtates. (Et *infrà*:) Vnā voluntatē CHRISTI, & hanc totā Divinam, secundū Doctores prædicamus, &c.* Similiter Hæreticus Appollinarius vnam tantummodô voluntatem in CHRISTO, & hanc Divinam, admittit.

487 Honorius verô vt verè Catholicus, non modò voluntatem Divinam prędicat in CHRISTO, sed expresè etiam voluntatem confitetur Humanam, eadem prorsus forma, qua illam Sanctus Athanasius expresit. Etenim si Sanctus Athanasius voluntatem humanam, voluntatem carnis appellavit, idem præstitit Honorius, dum *in prima Epistola* inquit *Vndè & vnam voluntatem fatemur Domini nostri IESU CHRISTI.* Hæc enim voluntas, iuxtà ea, quę ibi exprimit Pontifex, non alia quàm voluntas carnis, sive humana intelligitur, vt exposuit Vir Sanctissimus, qui Honorio fuit à secretis, hancque Epistolam efformavit, idque ipsum sentit Sanctus Maximus, atque ita prædicta verba alii gravissimi Expositores interpretati sunt, vt fusiùs infrà dicemus in solutione argumentorum.

488 Pro maiori confirmatione, ac munimine Catholicæ veritatis de duabus CHRISTI voluntatibus, & operationibus, insigne extitit Fidei Edictum, quod Imperator CONSTANTINUS promulgavit, vt omnes suo Imperio, ac ditioni subiecti Definitioni VI. Generalis Synodi obsequerentur; qua, iuxtà communem Sanctorum Patrum consensum, duæ in CHRISTO voluntates, & operationes penès vt iusquę naturæ, Divinæ nempê, & Humanę diversitatem, Catholica Fide stabilitæ fuerant, ac statutæ. Extat autem huiusmodi Edictum *Actione* 18. *VI. Synodi Generalis*, vbi postquam Monothelismi Authores Theodorus, Cyrus, Sergius, Pyrrhus, Paulus, Macarius, aliique omnes, qui vnicam in CHRISTO voluntatem, & operationem tuebantur, anathematizati sunt, sic Imperator concludit: *His omnibus ita à Sancto hoc vniversali VI. Concilio constitutis, sancimus, vt nullus quoque omninò aliud quidquam de Fide satagat, vel novi Dogmatis adinventionem machinetur, aut penitùs de vna voluntate, aut operatione sermonem commoveat. Omnes enim Sancti, & probabiles Patres, naturis voluntates, & operationes docent consequentes esse: & sicut duas naturas in CHRISTO credimus, ita & duas naturales voluntates, & duas operationes prædicamus. Hæ sunt veræ in Deum Confessionis Dogmata: hæ sunt Evangelicarum, atque Apostolicarum vocum prædicationes::: In hac Fide & vivimus, & regnamus, & corregnanti nobis Deo corregnare denuò speramus.*

489 At videamus nunc, qua ratione Catholicum istud de duabus CHRISTI voluntatibus, & operationibus Dogma, à prędicto Imperatore probetur. Certè si tanti Imperatoris verba attentè, ac diligenter expendimus, inveniemus profectò, prædictum Dogma non aliundê, quàm ex duabus naturis operantibus in CHRISTO à prędicto Imperatore deduci: *Nos autem (inquit) tamquàm i er regale pergentes, duas CHRISTI naturas, & harum pari numero naturales operationes confitemur, in vnam individuam concurrentes subsistentiam, & quæ sunt alterutra, in commune proprietates conferentem. Nec enim persona aliquid est,

quàm

quàm ipſę naturæ, ſed in Verbi ſubſiſtentia totius humanitatis formata natura, quę ſua ſunt, indiminutè operatur cum eo, cui vnita eſt ſubſtantialiter, Verbo, abſque ſolo peccato; ſicut & Verbum perfectè operatur, quæ eius ſunt propria, cum humana natura, quam aſſumpſit.*

490 Ad probandum autem CHRISTVM Dominum in vnaquaque natura, quòd illius proprium erat fuiſſe operatum, vritur S. LEONIS toties iam repetita Doctrina: *Operatur enim vtraque natura, cum alterius communione, quod proprium habuit, Verbo operante, quòd Verbi eſt, & carne exequente, quæ carnis ſunt.* Quam Authoritatem ita zeloſiſſimus Imperator expendit: *Quę enim habuit ſicut conſubſtantialis Patri, hæc operabatur Divinitùs, per formam tamen humanam: quę autem aſſumpſit ex nobis, vt conſubſtantialis nobis, hęc operabatur humanè, ſed non vt purus Homo, ſed vt humanatus Deus.*

491 Quod confirmat exemplo, ex operationum diverſitate deſumpto. In CHRISTO enim aliæ dabantur operationes divinæ naturæ propriæ, aliæ verò naturæ humanę ſpeciales: * Nam ambulare corporaliter pedibus, & cum labore iter facere, & per linguam loqui, humanæ naturæ opus exiſterat: membra verò paralytici verbo ſanare, & muti ad articulatè loquendum linguam aptare, & laborantibus, atque oneratis multitudine peccatorum, & ęgritudinum remiſſionem concedere, opera ſunt divinæ virtutis: ſed non alterum abſque altero.* Quod iterum confirmat S. LEONIS Papæ Doctrina, qui mirabiliter explicuit modum, quo vtraque natura cum alterius communione, quod naturale eius erat, & proprium operabatur; vt videri poteſt *in Epiſtola*, quam *ad Leonem Imperatorem* ſcripſit, in qua hæc habet: *In tantam vnitatem ab ipſo conceptu Virginis, Deitate, & Humanitate conſerta, vt nec ſine homine Divina, nec ſine Deo agerentur humana.* In cuius expoſitione piiſſimus Imperator, *En manifeſtè (inquit) hic Pater aſſeruit; quia in Perſonæ vnitate communiter, & non disiunctè, neque confusè vtraque natura operata eſt, quod naturale eius erat, & proprium.*

492 Negari non poteſt ſingularis Fidei Zelus, mira eruditio, ac præclara Doctrina, qua prædictus piiſſimus Imperator arcanum duarum in CHRISTO voluntatum, & operationum Myſterium explicuit. At non minori claritate illud ipſum præclarè Honorius Pontifex expreſsit, ſi vtriuſque Doctrinam conferamus. Etenim ſi Imperator CONSTANTINVS ad probandas duas in CHRISTO voluntates, & operationes, adduxit illam S. Leonis Papæ Doctrinam: *Operatur vtraque natura cum alterius communione, quod proprium habuit, Verbo operante, quod Verbi eſt, & carne exequente, quæ carnis ſunt.* Idem, imò & eiſdem verbis docuit Honorius, cum CHRISTI Domini operationes, vtriuſque naturæ proprias explicans, hęc *in ſecunda Epiſtola* ſcripſit: *Vtraſque naturas in vno CHRISTO in vnitate naturali copulatas cum alterius communione operantes, atque operatrices, confiteri debemus, & Divinam quidem, quæ Dei ſunt operantem, & Humanam, quæ carnis ſunt exequentem, non divisè, neque confusè, aut convertibiliter, &c.* Quæ verba, ſi rectè perpendantur, & à quovis, quantumvis ſeverioris notæ, & iudicii homine examinentur, eumdem planè ſenſum cum S. Leonis verbis efficiunt, nullumque poterit inveniri diſcrimen inter ea, quæ Imperator Conſtantinus ex S. Leone adduxit, & ea, quæ Honorius *in hac Epiſtola* ſcripſit.

493 Si Imperator addit, CHRISTVM vt conſubſtantialem Patri operatum eſſe Divinitùs, vt autem nobis conſubſtantialem operatum fuiſſe humanè, nullatenùs ab hac Doctrina diſcedit Honorius, CHRISTVS enim conſubſtantialis eſt Patri natura Divina, nobis verò, natura Humana. CHRISTVM autem in natura Divina operatum fuiſſe Divina, & in natura Humana operatum fuiſſe humana, expreſsè docet Honorius non modò *in loco ſuprà laudato*: *Et Divinam quidem, quæ Dei ſunt operantem, & Humanam, quæ carnis ſunt exequentem;* ſed etiam *in prima Epiſtola*, in qua iuſſit, vt id tamquàm Catholicum Dogma prædicaretur: *Vnum (inquit) nobiſcum Dominum IESVM CHRISTVM, Filium Dei vivi, Deum veriſſimum, in duabus naturis operatum Divinitùs, atque Humanitùs, Fide Orthodoxa, & vnitate Catholica prædicetis.* Idipſum pluribus aliis in locis teſtatur Honorius. At quia iſtius verba

ſæpè

sępè iam à nobis repetita sunt, ideò ea, brevitatis gratia, duximus nunc omittenda.

494 Si pro operationibus vtriusque naturæ propriis adducit CONSTANTINVS operationes CHRISTI naturales, vt comedere, iter agere, &c. humanæ proprias naturæ ; & supernaturales naturæ Divinæ speciales : idipsum confitetur Honorius ; etenim si Imperator operationes CHRISTI naturales vocat humanas, supernaturales verò Divinas; Honorius etiam vtrasque istas operationes agnoscit in CHRISTO. *In prima* enim *Epistola* sic scribit : * Dominus IESVS CHRISTVS, Filius, & Verbum Dei, per quem facta sunt omnia, ipse vnus est operator Divinitatis, atque Humanitatis.* Et *in eadem Epistola* prædicat, CHRISTVM Dominum esse: * Vnum operatorem Divinę, atque Humanæ naturę.* Et *alibi* affirmat: * In duabus naturis operatum Divinitùs, atque Humanitûs.* Et *in eadem Epistola* confitetur in CHRISTO operationes naturales humanæ proprias naturę, vt labores sustinere, probra, ac cruciatus tolerare; & pręter naturales istas operationes, admittit etiam alias supernaturales, & naturę Divinæ proprias, vt miraculis, & præter rerum naturam factis admirabilibus clarescere; sic enim inquit : * Et qui coruscavit in carne plena Divinis miraculis, passiones, & opprobria patitur, vnus mediator Dei, & hominum. (Et *infrà* :) Ipse filius hominis de Cælo descendens (vti Dei Filius, ac Patri in Divina natura consubstantialis) vnus, atque idem, sicut scriptum est, *crucifixus Dominus maiestatis* (quod est proprium humanæ naturæ) cum constet, Divinitatem nullas posse perpeti humanas passiones.*

495 Tandèm si CONSTANTINVS, vnà cum S. LEONE, censet, Divinam, Humanamque naturam ita in CHRISTO fuisse vnitas, vt neque Divina, quod proprium erat, sine Humana ; neque Humana, quod suum erat, sine Divina operaretur natura, iuxtà illud Sancti Leonis: * Vt nec sine homine Divina, nec sine Deo agerentur humana:* Hanc eamdem Doctrinam nobis tradidit Honorius *in illis primæ suæ Epistolæ verbis* : * Confitentes Dominum IESVM CHRISTVM operatum Divina, mędia Humanitate Verbo Deo naturaliter vnita : eumdemque operatum humana ineffabiliter, atque singulariter assumpta carne discretè, inconfusè plena Divinitate.* Idipsum *in eadem Epistola* eleganter explicat textu illo Divi PAVLI 1. *ad Corinthios* 2. vbi condolens Apostolus cæcitatem, & ignorantiam Iudæorum, qui Dei Filium, Divinam, Æternamque Sapientiam crucifixerunt : *Quam prædestinavit Deus ante sæcula in gloriā nostrā, quam nemo principum huius sæculi cognovit : si enim cognovissent, numquam Dominum maiestatis crucifixissent.* In huius textus expositione, hęc scribit Honorius: * Dum profectò Divinitas nec crucifigi potuit, nec passiones humanas experiri, vel perpeti ; sed propter ineffabilem coniunctionem humanæ, Divinæque naturæ, idcircò vtrobique & Deus dicitur pati, & Humanitas ex Cælo cum Divinitate descendisse.* Quod iterum confirmat *in secunda Epistola*, sic scribens: * Vtrasque naturas in vno CHRISTO in vnitate naturali copulatas, cum alterius communione operantes, &c.* Ex his manifestê colligitur, quàm consona sit Honorii Doctrina Imperatoris Constantini sententiæ. Vndè, si Constantini Assertio tamquàm Catholica *in VI. Synodo* singulari plausu suscepta est, singularem etiam plausum, & acclamationem prometetur Doctrina, quam *in vtraque sua Epistola* Honorius Pontifex tradidit.

496 Ipse Constantinus *in præfato Edicto* duas in CHRISTO voluntates, & operationes efficaciter probat, easque ex duabus CHRISTI naturis deducit; expendens namque illa CHRISTI verba *apud Matth. 26. Pater, si possibile est, transeat à me Calix iste : verumtamen non mea fiat voluntas, sed tua*, hæc habet : * Duas voluntates in his ostendit, vnam quidem humanam, quæ est carnis, alteram verò Divinam. Et humana quidem propter infirmitatem carnis recusat passionem, Divina autem eius prompta.*

497 Et *pauló infrà*: illa eadem CHRISTI verba : *Non mea voluntas, &c.* sic piissimus Imperator exponit : * Hoc est, humanæ naturæ ::: Dum verò dicit, *tua*, illam, quæ communis est, inquit, mihi Verbo, & tibi Patri. Patris enim, & Filii, secundum quod Verbum est, vna est voluntas, propter vnitatem essentiæ; secundum

dum S. Nyssenum Gregorium *in Sermone adversus Apollinarium.* * Ex quibus Sacratissimus Imperator hanc consequentiam deducit: * Si ergo sequitur (secundum quòd Patres inquiunt) naturam voluntas, duæ verò sunt naturæ in CHRISTO, duas per omnia illius, & naturales voluntates dabimus. Idem ipse enim, sicut etiam asseruimus, secundum vtramque formam volens, voluit quidem vt Deus, voluit verò, & vt Homo, secundũ naturarum diversitatem, etiam duarum voluntatum demonstrans differentiam.*

498 In ijs apertissimè lucet, Sacratissimum Imperatorem probare, & rectè quidem, quòd cum duas in CHRISTO naturas Catholica Fide confiteamur, necessè est, vt duas quoque in ipso voluntates eadem Catholica Fide admittamus: voluntas enim (vt docet) iuxtà communem Sanctorum Patrum Doctrinam, naturam consequitur: ideòque Catholica Fide instruimur, in tribus Divinis Personis, estò realiter, & personaliter, distinctis, vnam tantummodò voluntatem adesse; quia cum voluntas consequatur naturam, & hæc in tribus Divinis Personis vna dumtaxat sit, ideò vnam Divinam voluntatem in tribus adoramus Personis. Cùm igitur Catholica Fides duas in CHRISTO adstruat naturas, necessè est vt duas in ipso prędicet voluntates. Hic Sacratissimi Imperatoris discursus, eodem planè modò, quo duas in CHRISTO voluntates evincit, evincit etiam, duas in CHRISTO voluntates fuisse ab Honorio Pontifice prædicatas, Honorius enim passim *in suis Epistolis*, vt iam suprà demonstravimus, duas in CHRISTO naturas, Divinam nempè, & Humanam, apertissimè confitetur, præcipuè cum CHRISTUM: *In vtrisque naturis operatum fuisse* affirmat, & *vtrasque naturas operantes, atque operatrices* appellat. Vndè si Imperatoris Constantini de duabus CHRISTI voluntatibus Doctrina & ratio, qua duas illas CHRISTI voluntates ex duabus CHRISTI naturis deduxit, in toto eius Imperio, imò & in tota Ecclesia tamquàm Catholica suscepta est, Catholicæ etiam haberi debent, ac vt tales suscipi Honorii Epistolæ, cum in illis Catholicum Dogma de duabus CHRISTI voluntatibus, ex duabus naturis, quas operantes, atque operatrices plenè confitetur in CHRISTO, eadem Imperatoris Constantini Doctrina, rationeque deducat Honorius.

499 Nostra Assertio pręclarè confirmatur Ecclesię Authoritate, quę CHRISTUM in vtraque natura plenè, & perfectè Deum, plenè, & perfectè Hominem nobis Catholica Fide credendum, *in* Sancti ATHANASII *Symbolo*, singulari acceptatione in tota Ecclesia approbato, proponit: * Perfectus Deus (inquit ATHANASIVS) perfectus Homo, ex Anima rationali, & humana carne subsistens. * Et hanc esse Catholicam Fidem, ipsa Ecclesia cum S. Athanasio expressè testatur, cum prædictum Symbolum, his verbis concludit: * Hæc est Fides Catholica, quam nisi quisque fideliter, firmiterque crediderit, salvus esse non poterit.*

500 Supposita igitur hac certissima Doctrina, videamus nunc, quid ad sui perfectionem in vtraque natura exigat CHRISTUS. Si Constantinum Imperatorem in Generali Fidei Edicto *Actione* 18. *VI. Generalis Synodi* relato, consulamus, solidissima Doctrina id nobis exponet; expendens namque illum D. PAVLI textum 1. *ad Corinth.* 15. *Oportet enim corruptibile hoc induere incorruptionem, & mortale hoc induere immortalitatem*, hæc habet: * Neque enim dedignatus est amator hominum, humanis, & irrefragabilibus passionibus condescendere, qui cum Deus esset immortalis, mediante anima, morti corporaliter congressus est: Animam autem dicimus in omnibus perfectam, & solidam, cui in nihilo deerat humana perfectio.

501 Humanę (prosequitur) autem perfectionis inditium mens est, per quam, & volumus, & cogitamus, & ab irrationabilibus animalibus secernimur; nihil quippè est sine mente voluntarium; omne autem voluntariũ intellectuale est: vbi igitur mens est, ibi modis omnibus & voluntas. Si itaque perfectus homo factus est Salvator in perfectione permanens Deitatis, neque sine mente amens, neque involuntarius extitit. Igitur hi, qui Humanæ Domini Animæ, quæ secundum naturam est, extinguere voluntatem pertentant, amentem quidem eam, vt verè dementes assignant.*

502 Et *paulò infrà*: * Nos autem, qui

qui veræ dispensationis Mysterium non illudimus, non solum intellectualem, & voluntariam Sacrosanctam Salvatoris Animam esse credimus, sed & omnibus eam verè naturalibus virtutibus, & potentiis perfectam, & similibus nobis, absque peccato, voluntariè acquievisse passionibus, dum Verbum eam permitteret quærere, & velle, quę sua sunt. Sic & naturalem cibum secundum rationem appetebat quoque, & turbabatur, & tristabatur; cum enim Salvator ad Crucis passionem propria voluntate veniret, cępit tristari, & anxiari. Hę autem animæ rationalis, & voluntariæ proprietates existunt, vt persuadet nobis præclarus Pater noster EPIPHANIVS *in Sermone adversus Ariomanitas*: A carne enim (inquit) Divinitati vnita, absque anima, & mente non fit agonia.*

503 Ex hac Imperatoris Doctrina apertè liquet, CHRISTUM Dominum non solum fuisse perfectum Deum in sua Divina natura, sed perfectum etiam Hominem in sua natura Humana. Ex eadem insuper Doctrina manifestè agnoscimus, naturam Humanam, ad suam perfectionem exigere, intellectus, & voluntatis potentias, quæ naturales sunt, ac propriæ Animæ rationalis, quæ est forma Hominem ita essentialiter constituens, vt sine illa nihil CHRISTVS Humanæ haberet naturæ.

504 Idipsum docuit etiam ANGELICUS PRÆCEPTOR *3. part. quæst. 2. art. 5.* sic scribens: *Respondeo dicendum, quòd CHRISTUS dicitur Homo vnivocè cum aliis Hominibus, vtpotè eiusdem speciei existens, secundum illud Apostoli *ad Philippen. 2. In similitudinem hominum factus.* Pertinet autem, ad rationem speciei Humanæ, quòd Anima corpori vniatur: non enim forma constituit speciem, nisi per hoc quod fit actus materiæ: & hoc est, ad quod generatio terminatur, per quam natura speciem intendit. Vndê necesse est dicere, quôd in CHRISTO fuerit anima corpori vnita, & contrarium est, hęreticum, vtpotè derogans veritati Humanitatis CHRISTI.* Et est etiam contra illud, quod de CHRISTO canit ECCLESIA: *Animatum corpus sumens, de Virgine nasci dignatus est.*

505 Insupèr non solam naturam Humanam, sed Divinam etiam exigere in CHRISTO naturales intellectus, & voluntatis potentias, expresśê docet ANGELICUS PRÆCEPTOR *3. part. quæst. 18. art. 2.* vbi nostram assertionem, his verbis mirificè probat, ac convincit: *Manifestum est enim, quòd Filius Dei assumpsit Humanam naturam perfectam, sicut suprà ostensum est. Ad perfectionem autem Humanę naturę pertinet voluntas, quę est naturalis eius potentia, sicut, & intellectus, vt patet ex his, quæ *in prima parte* dicta sunt: Vndè necesse est dicere, quòd Filius Dei Humanã voluntatem assumpserit in Humana natura. Per assumptionem autem Humanæ naturæ nullam diminutionem passus est Filius Dei in his, quę pertinent ad Divinam naturam, cui competit voluntatem habere, vt *in prima parte* habitum est: Vndè necesse est dicere, quòd in CHRISTO sunt duę voluntates, vna scilicet Divina, & alia humana.*

506 Hac solidissima ratione convincit ANGELICVS DOCTOR, duas in CHRISTO admittendas esse voluntates, quia scilicet voluntates sunt perfectiones vtriusque naturæ, Divinæ scilicet, & humanę: cumque CHRISTVS sit perfectus Deus, perfectusque Homo: hinc necessariò sequitur, CHRISTVM vt Deum habere voluntatem Divinam, & vt Hominem voluntatem humanam.

507 Honorium autem ab hac Doctrina nullatenùs discessisse, apertè ostendit *prima* illius *Epistola*, in qua de CHRISTO loquens, hæc scribit: *Qui coruscat in carne plena Divinis miraculis, ipse est carneus effectus plenê Deus, & Homo. Passiones, & opprobria patitur vnus mediator Dei, & hominum.* Valdè autem expendenda est nota, quam BINIUS illius Epistolę margini apponit, num sit textus correctus, num glossa, vel interpretatio; illa siquidem verba, *plena*, & *plenè Deus*, sic ibidem explicantur: *In carne miraculis perfecta Divinitate, ipse est, qui & carnis affectus opprobriis passionis operatus est, perfectus Deus, & Homo vnus mediator.*

508 Ubi apertê dignoscitur perindè esse, Honorium dicere, CHRISTUM esse *plenè Deum, & Hominem*, ac dixisse *perfectum Deum, & Hominem*; etenim adverbium *plenè* non modò, iuxtà relatam Glos-

Glossam; sed etiam penès communem Latinorum Interpretum intelligentiam, significat aliquid perfectum, ac omnibus suis numeris absolutum. CICERO *de Oratore*: *Orator plenus, & perfectus, is est, qui de omnibus potest verè, & copiosè dicere.*

509 Ad hoc alludit illud S. FULGENTII, qui *lib.3. ad Trasim. cap.5. de Plenitudine Christi Domini*, explicans illum textum *Ioannis* 1. *Plenum gratiæ, & veritatis*, hæc habet: *Idcircò Vnigenitus Dei Filius, etiam quandò formam servi accipiens, semetipsum exinanivit, plenus gratiæ, veritatisque remansit.*

510 Et *infrà*: *Quæ autem est Vnigeniti plenitudo, nisi permanens impassibilis, atque immortalis Divinitas CHRISTI? In quo perfectus Homo plenus est gratię, & in quo perfectus Deus plenus est veritatis; quo proculdubiò plenitudinis nomen, vt Divinitatis esse monstretur, APOSTOLVM de CHRISTO loquentem *ad Colossenses* 2. paritèr audiamus: *Quia in ipso habitat omnis plenitudo Divinitatis corporaliter, & estis in illo repleti.*

511 Hanc intelligentiam præclarè confirmat HVGO Cardinalis *in* 1. *Ioannis*: exponens namque illa verba: *Plenum gratiæ, & veritatis*, hęc habet: *Supple, *vidimus eum*, id est indeficientem naturaliter, & fontem omnis gratiæ, & veritatis, secundum quod ipse est Deus. Vndè *Eccles.* 24. *In me gratia omnis viæ, & veritatis.*

512 Et *infrà*: *Secundum quod Homo, etiam plenus fuit gratiæ, & veritatis; quia in ipso vniversaliter, & perfectè fuerunt omnes gratiæ, & veritates. (Et *infrà*:) CHRISTUS autem totius Divinitatis perfectus est contemplator, etiam secundum quod Homo.*

513 Idem docet Venerabilis BEDA, *ad illa* enim *verba Lucæ* 2. *Plenus sapientia, & gratia Dei erat in illo*: hæc scribit: *Eidem Homini CHRISTO magna gratia donata est, vt ex quo Homo fieri cœperit, perfectus esset & Deus. In illa enim gloriosa vnione collatum est ei per gratiam, vt sit Homo Deus, quæ vnio, summa gratia fuit; & sic in quantum Homo; plenus est gratia, in quantum enim Deus, dator est gratiarum.*

514 Eidem expositioni, & intelligentiæ, quam sequimur, egregiè patrocinatur ANGELICVS DOCTOR *in* 1. *Ioannis*, dum illa verba: *Plenum gratiæ, & veritatis*, sic dilucidat: *Possunt enim hæc verba exponi de CHRISTO tripliciter. Primò secundum vnionem: ad hoc enim alicui datur gratia, vt per ipsam vniatur Deo. Ille ergo gratia plenus est, qui perfectissimè Deo vnitur. Et alii quidem coniunguntur Deo per participationem similitudinis naturalis. *Genes.* 1. *Faciamus hominem ad imaginem, & similitudinem nostram*. Alii per Fidem *ad Ephesios* 6. *Habitare per Fidem Christum, &c.* Alii per Charitatem, quia, *Qui in Charitate manet, in Deo manet*, vt dicitur 1. *Ioannis* 4. Sed omnes isti modi particulares sunt, quia neque per participationem naturalis similitudinis, perfectè aliquis Deo coniungitur.*

515 Et *infrà*: *Secundò possunt exponi secundum animæ perfectionem, secundum quam dicitur, *Plenus gratiæ & veritatis*, secundum quod, in anima eius fuit plenitudo omnium gratiarum absque mensura. (Et *infra*:) In quantum igitur nobis largitus est perfectam iustitiam, quam non poteramus habere per legem, quę infirmabatur, quę nullum iustificare posset, neque ad perfectum adducere, in tantùm *gratia plenus est*, vt dicitur *Romanorum* 8. *Quod impossibile erat legi, &c.*

516 Ex his clarè colligitur, quàm propria, litteralis, ac naturalis sit intelligentia, qua illa Honorii verba de CHRISTO loquentis: *Ipse est carneus effectus, plenè Deus, & Homo,* sic exponuntur, vt idem sit dicere: *plenè Deus, & Homo*, ac *perfectus Deus, & Homo*; vt enim ex melioribus, ac doctioribus Linguę Latinæ Authoribus, Sacræque Scripturæ Interpretibus, Fulgentio, Beda, Angelico Doctore, & aliis, quos brevitatis gratia omittimus, modò à nobis probatum est, dictio *plene*, vel *plenus*, in CHRISTO denotat perfectionem. Vndè *plenus gratiæ*, iuxtà prædictos Sãctos Patres, CHRISTVM in omnibus gratiis, & virtutibus perfectum esse significat: similiter, *plenus sapientiæ*, significat CHRISTVM in omni sapientię genere cumulatè perfectum. Quarè iuxtà intelligentiam horum virorum, qui Sanctitate, omnique

Sacra, prophanaque eruditione pręclarissimè floruerunt, propriissima, ac genuina est interpretatio, qua illa Honorii verba: *plenè Deus, & Homo*, ita exponuntur, vt idem significent, ac si, *perfectus Deus, & Homo*, dixisset Honorius. His consonat S. ATHANASIVS *in suo Fidei Symbolo*, ab vniversa Ecclesia approbato; postquam enim dixerat: * Est ergo Fides recta, vt credamus, & confiteamur, quia Dominus noster IESVS CHRISTVS, Dei Filius, Deus & Homo est: * Ut clariùs explicet illa verba: *Deus, & Homo*, hæc immediatè subdit: *Perfectus Deus, perfectus Homo.*

517 At his interpretationibus omissis, in ipso Honorii textu quidquid Sanctorum interpretatione hucusque probavimus, clarissimè inveniemus; textus enim Græcus illa Latina verba Honorii de CHRISTO loquentis: *Carneus effectus plenè Deus*, sic vertit: *Ipse est qui carnis affectus opprobriis passionis operatus est, perfectus Deus, & Homo vnus mediator.* Prout refert SEVERINVS BINIVS *in vltima Collectione Conciliorum, Actione 12. VI. Synodi, & Constantinopolitanæ III.*

518 Hanc eamdem intelligentiam pręclarè illustrat quod dixit Pontifex IOANNES IV. loquens de Honorio, & de Doctrina, quam tradidit, *in Apologia pro Honorio ad Constantinum Imperatorem*: *De Sancta quoque ipsius incarnata dispensatione docebat, quia Redemptor noster sicut esset Deus perfectus, ita & esset Homo perfectus, &c.* Et confirmat S. MAXIMVS, dum pro Honorio *cōtra Tyrrhum* disputans, hæc dicit: *Non enim rationē naturæ novavit factus Homo, qui erat Deus vniversorum, quoniam nec fuisset Homo, qui non habuisset perfectam, & immutabilem in omnibus rationem naturæ.*

519 Cûm igitur ex tàm solidis, ac firmis fundamentis clarum fiat, Honorium Pontificem *in prima sua Epistola* apertè fateri, CHRISTVM in vtrisque naturis, Divina, scilicet, & Humana, esse perfectum Deum, perfectumque Hominem: cumque insupèr apertè constet, perfectionem CHRISTI, vt Dei, exigere intellectum, & voluntatem Divinam; vt Hominis verò animam, intellectum, & voluntatem Humanam, vt Constantini Imperatoris Authoritate, & Angelici Pręceptoris Doctrina probavimus; hìnc necessariò deducitur, Honorium *in suis Epistolis* singulari sanè vniformitate cum Sanctorum Doctrina, non modò duas in CHRISTO naturas, sed duas etiam voluntates, & operationes vtrisque naturis, Divinæ, scilicet, & Humanæ correspondentes, Catholicè tenuisse, ac mirificè prædicasse.

520 Tandêm vt Honorii Pontificis innocentia ampliùs elucescat, ac apertiùs agnoscatur, quàm iniustè, ac iniquè illius opinio, ac Catholica Doctrina commaculata, Monothelismique labe infecta fuerit ab iis, qui tantum Pontificem fraudulenter in Hæreticorum numerum retulerunt, omitti non potest quod Pontifex LEO II. *ad Imperatorem Constantinum* scripsit, approbans, & confirmans ea omnia, quæ *in VI. Synodo* contra Monothelismi Authores fuerant statuta. Definitionem quippè de duabus in CHRISTO voluntatibus, & operationibus, prędicto Imperatori cōmemorans ait: *Igitur gestorum Synodalium recensentes seriem, curiosaque diligentia singula quęque gesta sunt flagitantes, eadem, quæ Apostolicæ Sedis Legati narraverant, scriptis consonantibus convenire reperimus. Cognovimus enim, quod Sancta, & vniversalis, & magna VI. Synodus, quæ per Dei gratiam Imperiali Decreto, in Regia Vrbe, nupèr congregata est, eademque ad vniversum Concilium assidens, huic Sanctæ Sedi Apostolicæ, cuius ministerio fungimur, senserit, atque decreverit, sub Orthodoxæ Fidei integritate, regulisque maiorum, atque concorditer nobiscum confessa est.

521 Vnum esse (prosequitur) de Sancta, & inseparabili Trinitate Dominum nostrum IESVM CHRISTUM ex duabus, & in duabus naturis inconfusè consistentem, vt Deum verè perfectum, & Hominem perfectum eumdem ipsum, salvaque proprietate vniuscuiusque in eo convenientium naturarum, eumdem ipsum Divina operatum, vt Deum, & Humana inseparabiliter operatum, vt Hominem, absque solo peccato. Et duas idcircò naturales voluntates, duasque naturales operationes eum habere, veraciter prædicavit, per quæ principaliter, & naturarum eius veritas demonstratur.*

522 Et *pauló infra*: *Per quæ re

vera

vera probavimus, hanc Sanctam, & laudabilem, atque prædicabilem VI. Synodum, per misericordiam Dei, qui Christianę Fidei Veritatem suis Fidelibus reserat, Apostolicam prædicationem inoffenso pede fuisse sequutam, Sanctorumque, & Vniversalium quinque Conciliorum Definitionibus in omnibus consentientem, & horum regulas amplectentem, regiam, & Evangelicam semitam rectissimè gradientem, & in iis, atque per eos Sacrorum Dogmatum lima, & probabilium Catholicæ CHRISTI Ecclesiæ Patrum Doctrina servata est, & regularis lima ad omnium ędificationem prolata. (Et *infrà*:) Synodali igitur sententia, & Imperialis Edicti Censura, tamquàm ancipiti Spiritus gladio, cum priscis hæresibus etiam novæ pravitatis error expunctus est.*

523 Ex prædicta VI. Synodi Definitione apertè constat, Leonem Pontificem non ex aliis præmissis, duas in CHRISTO voluntates, & operationes inferre, quàm ex duabus: quarum prima est, quòd in CHRISTO duæ dantur naturæ, alia nempè Divina, alia verò Humana, iuxtà quas CHRISTVS est perfectus Deus, perfectusque Homo. Honorium autem *in suis Epistolis* vtrasque has naturas, Divinam scilicet, & Humanam confiteri in CHRISTO, nullus, qui vtriusque Epistolæ clausulas à nobis sæpè repetitas attentè legerit, dubitabit; *in illis* enim *primæ Epistolæ verbis*: * CHRISTUS Filius, ac Verbum Dei, per quem facta sunt omnia, cum sit vnus operator Divinitatis, atque humanitatis;* vtrasque in CHRISTO supponit naturas; quas clariùs, ac expresiùs explicat *in secunda Epistola*, in qua sic scribit: * Vtrasque naturas, in vno CHRISTO in vnitate naturali copulatas, cum alterius Cõmunione operantes, atque operatrices confiteri debemus.* Aliàs Honorii propositiones idipsum confitentes omittimus, nè Lectori afferamus fastidium.

524 Nec obstat, Concilium ad exprimendas duas in CHRISTO naturas, addere illa verba: *Christum vt Deum verùm, & Hominem perfectum.* Non, inquàm, obstat; verba enim, quibus Honorius dicit de CHRISTO: *Carneus effectus est plenè Deus & Homo*; vt ex Sancto Fulgentio, V. Beda, ac Angelico Pręceptore ostendimus, significant, CHRISTVM esse perfectum Deum, perfectumque hominem. Idque confirmat textus Gręcus Epistolæ Honorii: illis namque Latinis verbis, *plenè Deus*, in Gręco correspondent, hæc alia, *perfectus Deus, & Homo*; istaque fuit etiam Ioannis IV. Pontificis mens, & sententia, vt *ex eius Apologia* diximus.

525 Secunda præmissa, ex qua Concilium, vnâ cum Leone Pontifice, duas in CHRISTO voluntates, & operationes deduxit, est, asserere, ac statuere; *Christum salva proprietate vniuscuiusque in eo convenientium naturarum, eumdem ipsum Divina operatum, vt Deum, & Humana inseparabiliter operatum, vt Hominem, absque solo peccato.* CHRISTUM autem, vt Deum, & Hominem salva proprietate vtriusque naturæ operatum, aliud non est, quàm in natura Divina Divinitùs, in natura autem Humana Humanitùs operari: sicut enim operari Divinitùs est proprium naturæ Divinæ, sic etiam Humanitùs operari, est proprium naturæ Humanæ. Honorium autem *in suis Epistolis*, vtrumque pleno ore fateri, extra dubium est; *in prima* enim *Epistola*, sic scribit: * Veraciter confitentes Dominum IESUM CHRISTUM vnum operatorem Divinæ, atque Humanæ naturæ.* Et *infrà* fatetur CHRISTVM Dominum * in duabus naturis operatum Divinitùs, atque humanitùs.* *In secunda* verò *Epistola*, duas in CHRISTO naturas operantes admittens, addit: *Et Divinam quidem, quæ Dei sunt operantem; & Humanam, quæ carnis sunt exequentem.*

526 *Infrà* verò duas confitetur naturas, id est *Divinitatis, & carnis assumptæ in vna Persona Vnigeniti Dei Patris inconfusè, indivisè, atque inconvertibiliter propria operantes.* Vt autem meliùs intelligatur, in quo stet duas illas naturas esse operantes, præcipit Honorius, vt *vnum CHRISTVM Dominum nobiscum in vtrisque naturis Divina, vel Humana prædicent operantem.*

527 Tandèm CHRISTUM, vt hominem operatum fuisse absque peccato, expresè confitetur Honorius *in prima sua Epistola*, in qua hęc scribit: *Quia profectò, quæ ante peccatum creata est, non quæ post prævaricationem vitiata. CHRISTVS enim Dominus in similitudinem carnis peccati veniens peccatum mun-

mundi abstulit, & de plenitudine eius omnes accepimus; & *formam servi suscipiens, habitu inventus est vt homo*, quia sine peccato conceptus de Spiritu Sancto, etiam absque peccato est partus de Sancta, & Immaculata Virgine Dei Genitrice, nullum experiens contagium vitiatæ naturæ.* Hæc Honorius.

528 Hìnc apertè deducitur, quòd si Honorius concedit in CHRISTO quidquid VI. Synodi Definitio comprehendit, CHRISTVM nempè in duabus naturis esse perfectum Deum, perfectumque hominem, eumdemque, salva proprietate vtriusque naturæ, operatum esse, vt Deum, & vt Hominem absque peccato, vt modò probavimus: Si Concilium ex his duobus principiis duas in CHRISTO voluntates infert, & operationes; vt ostendit Pontifex LEO *illis verbis*: * Et duas idcircò naturales voluntates, duasque naturales operationes eum habere, veracitèr prædicavit Concilium, * negari non poterit, Honorium eidem Concilii Doctrinæ, eisdemque Catholicis principiis innixum, duas etiam in CHRISTO voluntates, duasque operationes Catholicè fuisse confessum. Quarè, si prædicta VI. Synodi de duabus in CHRISTO voluntatibus, & operationibus definitio, eo plausu, & acclamatione in Ecclesia suscepta fuit, vt aprobationem à Leone II. meruerit, qui eam Definitionem magnificis encomiis exornat, asserens *Apostolicam prædicationem inoffenso pede sequutam fuisse, Sanctorumque, & vniversalium quinque Conciliorum Definitionibus in omnibus consentientem, & horum regulas amplectentem, & Evangelicam semitam rectissimè gradientem,* cum Pontificis Honorii *in suis Epistolis* Doctrina prædictæ VI. Synodi Definitioni plenissimè consona, ac conformis à nobis fuerit ostensa, necessariò sequitur, eam Catholicam, Apostolicam, & Evangelicam à tota Ecclesia esse suscipiendam. Vndè Honorii Doctrina nullatenùs, nec de iure, nec de facto iustè potuit tamquàm non Catholica, à VI. Synodo condemnari; ad eam enim damnationem nulla fuit VI. Synodo iurisdictio, & Authoritas, cum nullum Concilium possit Doctrinam Catholicam, vt hæreticam condemnare, nec Catholicum aliquem, qualem fuisse Honorium ostendimus, Hæreticorum numero adscribere, illumvè vti hæreticum, nisi iniustè, Anathematis fulmine percutere.

529 Cum igitur plùs quàm sexaginta rationibus Sanctorum Patrum, Sacratissimorumque Conciliorum Authoritati innixis, latè hùcusque probaverimus, Honorii *in vtraque sua Epistola* Doctrinam in his, quæ ad CHRISTI voluntates, & operationes attinent, illustrioribus Ecclesiæ Patribus summè congruere, ac præcipuè eam tribus Sanctissimis Conciliis specialiter ad condemnandam Monothelitarum hæresim congregatis, Romano nempè *sub S. Martino*, Romano item *sub S. Agathone*, ac VI. Synodo Generali *sub eodem Sancto Agathone* consonam ostenderimus; necessariò sequitur, aut Honorii nomen legitimæ damnationi, quæ à VI. Synodo in Monotheliras Sergium, Cyrum, Pyrrhum, & Paulum fulminata est, maliciosè fuisse appositum; aut talem condemnationem tamquàm iniustam, ac iniquam penitùs esse rejiciendam, tùm quia eum, qui Catholicam Fidem ad occasum vsque vitæ constanter retinuit, tamquàm hæreticum damnat, tùm quia Catholicam Sanctorum Patrum, Sacratiorumque Conciliorum Doctrinam, tamquàm *impiam declarat*, quo nihil in Ecclesia iniustiùs, nihil iniquius, nihilque indignius, ac magis dissonum gravitati, authoritati, ac dignitati definitionis OEcumenici Concilii, cui Spiritus Sancti auram non defuisse, creditur; potest excogitari. Quarè nê in hæc gravissima incidamus absurda, potius asserendum est, prædictum OEcumenicum Concilium legitimum quidem fuisse; iustam quoque fuisse condemnationem in Monothelismi Authores à prædicto Concilio prolatam; at Honorium non nisi fraudulenter, ac malitiosè Monothelitarum numero fuisse adscriptum, prædictumque Concilii textum ab aliquo infensissimo Pontificiæ Authoritatis hoste vitiatum, vt efficaciter suadent rationes, quas pro Honorii Innocentia, suæque Catholicæ, & Apostolicæ Doctrinæ commendatione, latè à nobis hùcusque adductæ sunt.

CAP.

CAP. X.

ARGVMENTA OPPOSITA diluuntur.

530 VNUM è præcipuis argumentis, quibus adversarii in Honorium, istiusque Epistolas insurgunt, est, Honorium *in Epistola ad Sergium* consensisse, consuluisse, imò & præcepisse, nè voces *vnius*, *& duarum voluntatum*, *& operationum* à Catholicis vsurparentur; quod Sanctis Patribus, duas in CHRISTO voluntates, & operationes tamquàm Catholicum Dogma prædicantibus, Sanctissimisque Conciliis voluntatum, & operationum dupliciratem iuxtà naturarum numerum in CHRISTO Domino definientibus, videtur opponi. Honorium igitur prohibuisse, nè dicatur id, quod Sancti Patres, ac Sacratissima Concilia prædicant in CHRISTO, non potest non gravissimum Honorii scelus reputari.

531 Cùm harum vocum prohibitio, & huiusmodi silentii præscriptio, vnum sit è præcipuis adversariorum fundamentis, operæpretium erit, antequam illius vires infringamus, quid gravissimi Authores hac de re censeant, audire. Cardinalis BELLARMINUS *lib.4. de Romano Pontifice, cap.11.* iudicat, Honorium *vnius, vel duarum operationum* nomina prudentissimo cõsilio prohibuisse. *Quòd autem Honorius prudentissimo consilio prohibuerit nomen *vnius*, *vel duarum* operationum, probatur.* Et postquàm prędictam prohibitionem, verbaque, quibus eam *in secunda Epistola* protulit Honorius, commemoravit, concludit, prędictam Epistolam hisce verbis commendans: * Quæ certè non nisi laudari possunt.* Et *ibi* addit: *Honorius enim solum prohibet nomina *vnius*, vel *duarum* voluntatum, quæ tunc erant inaudita; itaque prudentissimo consilio.* At si prædictæ prohibitionis motivum expressiùs scire desideramus, nobis patefacit ipse Cardinalis *ibi*, sic scribens:* Nam tunc initium erat huius hæresis, nec ab Ecclesia aliquid de his nominibus erat definitum: tunc enim primùm Cyrus Alexandrinus cœperat prędicare vnam in CHRISTO operationem; è contrario verò Sophronius Ierosolymitanus, opponens se Cyro prædicavit in CHRISTO duas operationes. Retulit Cyrus hanc contentionem ad Sergium Constantinopolitanum, & vterque ad Honorium Romanum Pontificem. Honorius igitur metuens id, quod posteà evenit, nê ista contentio in grave aliquod schisma cresceret, & simul videns, sine his vocibus posse Fidem esse salvam, voluit conciliare vtramque opinionem, & simul tollere de medio scandali, & contentionis materiam.*

532 Nec minorem sibi attentionem exposcit, id, quod pro prædictarum vocum silentio ab Honorio præscripto, scribit Cardinalis BARONIVS *ad annum 633.* vbi hæc habet: *Satis perspicuè noscitis secundum Catholicam Assertionem, vnum poni ab Honorio operatorem, cuius sint opera Divinitatis, & Humanitatis, vt in necessariam adducamus assumptionem, duas esse voluntates, & operationes, quas tamen ad vitanda dissidia, bono pacis non rejiciendas, sed retinendas affirmat.* At si causam, quæ Honorium ad id impulit, quæramus, eam ipse Cardinalis nobis exponit *ibi*. Subdit enim causam, dicẽs: *Quod periculosũ sit, sive vnam, sive duas tantum asserere in CHRISTO operationes, quæ in Divinis Scripturis reperiantur esse multiplices, quod, scilicet, ex generibus transirent adversarii ad individua, fallentes ęquivocis.* Quod eisdem Honorii verbis confirmat, sic loquentis: * Nos enim non vnam operationem, vel duas Dominum IESVM CHRISTVM, eiusque Sanctum Spiritum, Sacris Litteris percepimus, sed multiformiter cognovimus operatum. Scriptum est enim, &c. Si enim in aliis, id est in membris suis Spiritus Christi multiformiter operatur, in quo vivunt, & moventur, & sunt: quantò magis per semetipsum mediatorem Dei, & hominum, plenè, ac perfectè, multisque modis, & ineffabilibus confiteri nos communione vtriusque naturæ condecet operatum.*

533 Ipse BARONIVS postquam Honorii verba retulit, affert aliam prædictæ prohibitionis causam, asserens, ideò ab Honorio voces illas *vnius* vel *duarum* voluntatum fuisse prohibitas, videlicet, vt duarum hęresum, Nestoria-

storianorum nempè, & Eutychianorum evitaretur error; illi enim ideò duas voluntates confitebantur in CHRISTO, quia duas in ipso prædicabant personas; isti verò ideò vnam tantùm voluntatem, & operationem admittebant, quia vnam tantummodò naturam, ex Divina, & humana mixtam, astruebant. Baronii verba audiamus. *Cur autem de duabus voluntatibus, & operationibus tacendum ducat, (HONORIVS) causam haud contemnendam adstruit, quód scilicet communis ista esset assertio cum Nestorianis id ipsum profitentibus, non ob duarum (sicut Catholici) naturarum differentiam, sed ob duas, quas iidem constituebant in CHRISTO, personas.* Quod illa Honorii verba sufficienter demonstrāt: * Et nos quidem, secundum sanctiones Divinorum eloquiorum oportet sapere, vel sperare: illa videlicet refutantes, quæ quidem novæ voces noscuntur Sanctis Dei Ecclesiis scandala generare: nè aut duarum operationum vocabulo offensi, sectantes Nestorianos, nos vesana sapere arbitrentur.*

534 Et ostendens cur Honorius vnam operationem tacendam præceperit, sic prosequitur: * Rursum verò tacendum putat de vna operatione, nè fovere causam Eutychianorum, vnam tantum asserentium in CHRISTO naturam, videri posset: nam subdit: Aut certè, si rursus vnam operationem Domini nostri IESV CHRISTI fatendam esse censuerimus, stultam Eutychianistarum attonitis auribus dementiam fateri putemur.* Honorio autē culpæ non debere attribui indictum vtriusque vocis (vnius scilicet, vel duarum voluntatum, & operationum) silentium, idem censet Baronius *ibidem*, iustam reddens rationem, qua ad dictam prohibitionem induci potuit. *Nec poterat (inquit) culpæ adscribi de vtraque voce silentium, quod veluti pacis signaculum esse videtur appositum. Etenim cum omnis vocum novitas soleat in Ecclesia esse suspecta, & in antiquitate veteri fundata semper reperiatur firma securitas; quid de vocum novarum silentio, quod erat fibula pacis, potuit Honorius reprehendi, quod ab eo videri poterat, non retinendum tantum, sed impetandum? Non igitur, si tempus attendatur, reprehendi potest Honorius; sed eo nomine laudari potiùs debet, vtpotè quod satis, superque consultum Fidei Catholicæ videri poterat, si in CHRISTO duas confiteretur quis naturas indivisè, inconfusè, & inconvertibiliter iunctas, pariterque profiteri vnum operatorem Divinitatis, & Humanitatis CHRISTVM IESVM, hoc est, ipsum in vna consistentem persona operatum (vt ait) secundum duplicem operationem duarum naturarum *Humanæ*, atque *Divinæ*, vt plenè rem ipsam prædicare noscatur, cuius novas voces velit, ob exorta scandala, reticeri, quæ ob novitatem suspectę videri possent, & magnam dissidii occasionem subministrare: vndè meritò illas obruendas esse putarit.*

535 Dices: Honorius ęquè, ac Sergius nomina *vnius*, vel *duarum* voluntatum, & operationum subticenda esse iudicavit, imò huiusmodi vocum silentium indixit: cum igitur Catholicum Dogma sit, duas in CHRISTO admittendas, ac prædicandas esse voluntates, vt fert communis Patrum consensus, dicendum proculdubiò erit, Honorium in perniciosissima ista hæresi convenisse cum Sergio. Huic argumento plenissimè satisfacit celebre illud Iurisprudentię Axioma: *Distingue tempora, & concordabis iura.* Etenim cum Sergius ad Honorium, & iste ad Sergium scripsit, nondùm Sergii hæretica fraus in Oriente, neque in Occidente fuerat detecta: si enim iam tunc huiusmodi hæresis innotuisset, neque Sanctus Sophronius in Oriente, neque Honorius cum Sergio tamquàm cum Catholico Viro communionem, & consuetudinem habuissent. Cum igitur tunc temporis Sergius nondùm detectus hæreticus fuerit, atque damnatus, sed Orthodoxus ab Orientalibus, & Occidentalibus creditus, imò & magnæ æstimationis Episcopus habitus; nec duę in CHRISTO voluntates per duarum numerum explicatæ in vllo essent definitæ Concilio, nec communi Sanctorum Patrum consensui, ac Doctrinę consonæ, vt latè suprà probavimus: hinc nullatenis potuit Honorius vt hæreticus damnari, aut alicuius erroris censeri reus. Vndè corruit argumentum.

536 Cęterum nè ista solutio Authoritate destituta videatur, audiendus est Cardinalis BARONIVS, qui *loco suprà citato*

citato, hęc habet: *Quòd enim Sergius ipse, manifestus post hæc cognitus hæreticus fuerit, atque damnatus, cum & eadem sentire cum ipso Honorius profiteatur, putarunt nonnulli, eadem ipsum quoque sententia debere percelli, sicque Honorium, vti Sergium, hæreticum censendum esse, nullam rationem habentes temporis diversitatis, nec rerum. Temporis, inquam, quòd (vt pleniùs ostendimus) cum ista Sergius ad Honorium, & Honorius ad Sergium scriberet, nec levis quidem suspicio erat de Sergio, quòd hæreticus esset, qui in hanc vsque diem summa cum laude, absque vel levi suspicione erroris, Sedem illam piè (vti Catholicus) sanctèque rexerat, qui & suis litteris speciem reddere videretur columbæ illius, quæ post diluvium signum pacis ore gestabat, dum tot in Ægypto conciliatos, iunctosque Catholicæ Ecclesiæ populos hæreticos significaret. Ista quidem nuntianti Catholico homini (ita enim Sergius, vbique terrarum ab omnibus habebatur) par erat Honorium, cum eidem rescriberet, adgratulari (congaudet enim Charitas veritati) cum ea, quæ affert, & Professione Chalcedonensis Concilii, & Assertione Epistolæ S. Leonis Papæ plusquàm satis perspicuo lumine lucere viderentur, omnique suspicionis nebula expertia esse.*

537 Ex hac temporis diversitate aliquorum error subortus est, qui nullam huius discriminis rationem habentes, cum viderent Sergium à VI. Synodo vti hæreticum esse damnatum, putarunt, Honorium cum illo in eo statu communicasse. Quòd sanè lõgè aliter cõtigit; nam cũ Honorius ad Sergium scripsit, nec minima quidem suspicio erat de Sergio, quòd hæreticus esset, imò ab omnibus vti verè Catholicus, absque vel levi suspicione erroris habebatur: nullus autem potest erroris argui, quòd cum Catholicis, vel iis, qui in foro externo ab Ecclesia Catholici reputantur, communicet: non ergo erroris vel criminis reus censendus est Honorius, quòd cum Sergio communicarit, quia nempè Sergius ad illam vsque diem nondùm ab Ecclesia habebatur hæreticus. Hìnc rectissimè annotavit Baronius *vbi suprà*. Honorium non nisi calumniosè fuisse ab aliquibus hæreseos insimulatum, *cum nullus possit erroris argui, vel hæresis nondùm cognitæ in suspicionem adduci: certum est, calumniosè, & leviùer admodum, sicut iniustè, Honorium hæreticum appellari.*

538 Et certè si prædictarum vocum silentium sufficeret, vt Honorius, tamquàm hæreticus damnaretur, sufficeret etiam, vt S. Sophronius eadem nota inureretur: Sergio enim indicenti earumdem vocum silentiũ omninò cõsensit, & se eiusdem Sergii in his secuturũ Sententiam sua Epistola profitetur. Cùm autem Sophronius nullius erroris reus efficiatur, arduum certè est, imò & non ferendum, vt Honorius ob prædictum silentium ea macula notetur, vt eleganter expendit Baronius *loco citato*, hæc scribens: *Quòd si illa Sophronii cum Sergio toties professa consensio nullum ipsi attulit detrimentum, vt ex communione cum hęretico, quem putabat Catholicum, ipse hæreticus diceretur: cur afferat præiudicium Honorio longiùs quàm Sophronius à Sergio absenti, si, vt ille, se consentire Sergio affirmarit, quem & nomine, famaque & scriptis pariter, haud potuit non asserere esse Catholicum?

539 Prętereà (prosequitur) si in culpa esse potuit de vtraque voce silentiũ, & ob id, tã Sergius, quàm Honorius fuerint Hæreticorum nota inurendi: cur non idem stigma est impressum Sophronio, cum & ipse acquieverit pariter Sergio ob bonum pacis talia suadenti? (Et *infrà*.) Si inquam Sergio indicenti silentium Sophronius omninò consensit, & tamen Orthodoxus absque invidia est prædicatus; nihil profectò esse potest, vt ratione silentii Honorius Papa possit in crimen adduci.* Hæc Baronius.

540 Cui subscribit SEVERINUS BINIUS *Tom. 5. Concil. in Vita Honorii*, his verbis: *Scribens itaque ad Sergium, consulit, abstinendum esse à vocabulo vnius operationis, ne videamur cum Eutychianis vnam naturam ponere in CHRISTO: rursum, à duarum operationum vocabulo, ne videamur cum Nestorio duas personas ponere. Idem sensit cum Honorio Sophronius, Ierosolymitanus Episcopus, vt constat *ex Epistola Sergii ad Honorium* Sicut itaque Sophronius nullius hominis iudicio de Monothelitarum hæresi accusatus fuit, (quòd ob prędictas causas de controversia periculosa tacendum esse putavit)

tavit) ita nulla ratione Honorius Monothelitarum hęresim sustinuisse dici potest, propterea, quòd de controversia nova, necdum ab Ecclesia definita, scandali, & erroris periculo exposita, silentium indixerit.*

541 OBJICIES secundò: Sancti Patres, Sacraque Concilia Imperatoris Heraclii Ecthesim, & Pauli Patriarchæ Typum sub Imperatore Constante execrati sunt, ea potissimum ratione, quia prędicti Typi, & Ecthesis Authores duas in CHRISTO voluntates, & operationes fateri prohibebant, & nec vnam dici aut doceri patiebantur: ergo cum Honorius idem præstiterit, & de duabus voluntatibus silentium indixerit, proculdubiò eadem censura inurendus esse videtur, qua Cyrus, Sergius, Pyrrhus, & Paulus, dum prædictum Typum, & Ecthesim evulgarunt, & prędictarum vocum silentium detestanda hæresi indixerunt.

542 Respondemus, Honorii prohibitionem longê aliam esse ab ea, quæ *in relato Typo*, & *in prædicta Ecthesi* continentur; Honorius namque solum prohibuit, ne CHRISTI voluntates, & operationes duarum numero explicarentur, quia voces illę *vnius*, vel *geminæ* novæ erant, & à Sacra Scriptura, & Sanctis Patribus raró admodùm vsitatæ; CHRISTI tamen operationes aliis vocibus, aliisque terminis, quos & Sancti Patres vsurparunt, & Sacra approbarunt Concilia, vt latè suprà statuimus, explicuit. At prædictæ Ecthesis, & Typi Authores, non tàm voces, quàm ipsas CHRISTI voluntates, & operationes absolute denegarunt, ac ne duæ in CHRISTO admitterentur voluntates, prohibuerunt; alii enim vnam solummodò voluntatem, vnamque tantummodò operationem confitebantur in CHRISTO; alii omnem humanam voluntatem, & operationem CHRISTO Domino denegabant. Cæterum cum hæc obiectio vna sit è pręcipuis quibus Catholica Honorii illibata Fides opugnantur, necesse erit, errores Typi, & Ecthesis, quam Sancti Patres execrati sunt, aperire, vt Catholica Honorii Fides, istiusque puritas, ac ab omni calumnia immunitas innotescat.

§. I.

PROPONVNTVR ERRORES Ecthesis, & Typi, præcipuorumque Authorum, qui prædictum Typum, & Ecthesim evulgarunt.

543 VT prędictæ Ecthesis, illiusque Authorum errores clariùs pateant, audiendus est S. MARTINUS Pontifex, qui *Act. 1. sui Lateranensis Concilij* de Patriarcha Sergio sermonem instituens, hæc habet: *Cyrus quidem *ante hos decem & octo annos* vnam operationem in CHRISTO, in eadem Alexandrina Urbe definiens Divinitatis eius, & Humanitatis, ad similitudinem Acephalorum Hęreticorum, ordinando capitula numero novem, in Ambone prædicans cum Anathemate, qui sic non saperet, impiè promulgavit. Sergius autem, per Epistolam propriam ad denominatum Cyrum scriptam, eamdem similiter vnam operationem suscipiens, cum eo irrationabili præsumptione ausus est conformare, & non etiam hoc, sed etiam post aliquot annos eiusdem Cyri novæ adinventionis, hoc est per nuper duodecimam indictionem elapsam, hęreticam, & ipse conscribens Ecthesim Fidei sub nomine tunc Imperatoris Heraclii, vnam in eadem Salvatoris Nostri, secundùm impium Apollinarem, voluntatem, & operationem instituit.*

544 Ipse S. Martinus Pontifex *eadem Actione 1. prædicti Concilij*, loquens de Sergio, illiusque Ecthesi ait: * Sergius autem illicitê præsumens pravam Ecthesim, quam præ foribus Ecclesiæ suę suspendens divulgare studuit, & non solum hoc, sed & per suam sententiam cum quibusdam ab eo subreptitiis modis deceptis Episcopis, in scripto firmavit, minimè dubitantes positam iustam condemnationem, in veneranda Definitione eiusdem S. Calcedonensis Concilii adversus eos, qui novitates contra Immaculatam Fidem pręsumunt innectere, contra quam omne illis certamen, & pugna consistit, quippè quoniam ipsam excludere properantes, hæreticorum Dogmatum, contra Catholicam Dei Ecclesiam; per sua conscripta confusionem concinnaverunt.*

In

545 *In Ecthesi*, vel Fidei Expositione, quam Patriarcha Sergius composuit, & nomine Imperatoris Heraclii evulgavit, quæ *Actione 3. Chalcedonensis Concilii* refertur, apertè innotescit error, quem prædictus Sergius disseminabat, vt hæc illius verba ostendunt: * Omnem Divinam, & Humanam operationem vni eidemque incarnato Dei Verbo, & vnam ei offerimus venerationem. (Et *pauló infrá*:) Nullo modo concedentes alicui ex omnibus, vnam, vel duas dicere operationes in Divina Domini Incarnatione.*

546 Prædictus Sergius *in Synodo Constantinopoli congregata* eamdem Heraclii Imperatoris Ecthesim cõfirmavit, illiusque doctrinam, duas operationes in CHRISTO Domino denegantem, vti Catholicam, & Apostolicam approbavit; gravissimasque irrogavit pœnas illi, qui *vnam, vel duas in Christo Deo nostro operationes dogmatizare, aut proferre præsumpserit*; vt ex prædicti Concilii *Actione 3.* innotescit.

547 Nec modò Sergius, sed & illius Successor Pyrrhus, ipsam Ecthesim approbavit, istiusque Doctrinam, vti cœlestem, ac Divinitùs inspiratam tenendam asseruit: * Et nos sequentes eiusdem virtutem, & constructionem eius dogmaticè in omnibus admittentes, & à Deo inspiratę Doctrinæ, &c.*

548 Cyrus, Patriarcha Alexandrinus, de præfatæ Heraclii Ecthesis Doctrina vniformiter sensit cum Sergio; loquens enim cum isto, postquam illius Ecthesim susceperat, hæc habet: *Et nos vestræ participati doctrinæ, hanc sine dubio amplectimur, & conservamus, &c.*

549 Patefactis hùcusque Ecthesis, istiusque Authorum erroribus, videamus iam nunc errores, quibus affluebat Typus à Paulo Constantinopolitano Patriarcha evulgatus. Paulus enim Sergium imitatus, vt suos cęlaret errores, tanto Imperatori suasit, vt Typus, seu Fidei Expositio, aut (vt melius loquar) eversio, tanti Principis nomine ederetur, vt tradit S. MARTINVS Pontifex *in prædicto Lateranensi Concilio Actione 1.* his verbis: * Insupèr studuit ad coöpertimentum proprii erroris, & in hoc Sergium imitatus, quibusdam subreptionibus vti, & Clementissimo Principi suaderę Typum exponere, qui Catholicum Dogma destrueret. In quo Typo omnes omninò voces Sanctorum Patrum cum nefandissimorum hæreticorum dictionibus enervavit, nec vnam, nec duas voluntates, aut operationes in CHRISTO Deo nostrò definiens confiteri, ac per hoc sine voluntate penitùs, & operatione CHRISTVM denunciando, id est, absque substantia, & natura, eum prædicare noscuntur.*

550 Ipse Sanctus Martinus Pontifex *ibidem* asserit, prædictum Paulum voluisse Antecessores suos in prædicto errore pręcellere, sicque Ecthesis Imperatoris Heraclii confirmationem omni sollicitudine contendisse: * Paulus autem (inquit) Prędecessores suos in his superare contendens, non solum in scripto per propriam Epistolam, ad hanc directam nostram Sedem, confirmavit, & ipse contra se superiùs memoratæ Ectheseos irrationabilem hæresim, sed etiam contradicens in scripto adversus recta Sanctæ Dei Ecclesiæ Dogmata.*

551 Ex præscripto Sancti Martini Pontificis lectus fuit *in Lateranensi Concilio* libellus *de Fidei approbatione* compositus ab Episcopo Stephano Dorensi, qui fuit primus Ierosolymitani Ecclesiastici Concilij, & loquens Sanctus de Patriarchæ Pauli errore in suo Typo, hæc habet: * Paulus suasit Clementissimo Principi nostro (Constanti nempè) Typum exponere Fidei, in quo Typo Sanctorum Patrum Doctrinas cum nefandissimorum hæreticorum pravitatibus funditùs amputaverunt, nec vnam, nec duas debere voluntates, aut operationes CHRISTI Dei promulgantes quempiam confiteri: facilè eis licere credentibus, aliquando quidem vnam, aliquando autem nec vnam in eodem prædicare, ac per hoc, aut Deum tantummodò, aut dumtaxat hominem purum, vtpotè humanam habentem tantummodò, aut neque Deum, neque Hominem, eumdemque asserentes, vtpotè neque Divinam habentem voluntatem, & operationem, sed sine voluntate, & operatione secundum eos omninò existentem, quod vtique Sanctorum Patrum, & prædicti Sancti Chalcedonensis Concilii Definitio omninò recipere abnegat.*

552 Pluribus Græcię Patribus efflagitantibus accusatus fuit Patriarcha Paulus, erroresque, qui in eius Typo lege-

bantur, ad prædictum Lateranense Concilium, prædictis Patribus exposcentibus, delati sunt, vt habetur *Actione 2. eiusdem Concilii*, vbi GRÆCI PATRES sic loquuntur: * Cum quibus iustè, & Typum, qui nunc contra Orthodoxam Fidem factus est ex subreptione, non ex studio, aut mente Piissimi nostri Imperatoris, sed suasione importuna, & falsiloquio Pauli, depositi à Prædecessore Vestræ Sanctitatis Theodo ro, Sanctissimæ Recordationis Papa Vestræ Apostolicæ Sedis, eidem Anathemati submittere; in quo Typo sine operatione, & voluntate, id est, sine intellectu & anima, immobilem ipsum gloriæ Deum Dominum nostrum IESUM CHRISTUM dogmatizaverunt, similiter idòlis inanimatis (quoniam tale est omne, quod sine operatione, & voluntate est) per hoc, quod dicitur nulli licere vnam, aut duas operationes, vel voluntates confiteri.*

553 In eodem Concilio lecta etiam fuit Patriarchæ Pauli Epistola, in qua prædictus Paulus ex Theodori Pontificis præscripto suam mentem exposuit; & in illa apertè ostendit, se nullam in CHRISTO voluntatem, & operationem naturalem humanam fateri, loquens enim de CHRISTO, hæc, inter alia, habet *Act.* 4. *Carocius rationabiliter, & intellectualiter animata, ex ipsa summa vnitate, inenarrabiliter omnibus Divinis, ditata vniëtis eā sibi secundū substantiā Divini Verbi, Divinam habebat indiscretam voluntatem; ab ipso semper ducebatur, ac movebatur, vtpotè in nullo tempore eadem divisè, & ex proprio impetu contrariè nutui vnitis, secundum substantiam Dei Verbi naturalem eius faciens motionem, sed quando, & qualem, & quantam ipse Deus Verbum volebat. (Et concludit:) Igitur de his ita nos habemus, sic intelligimus, sic prædicamus, in his Orthodoxa manifestatio.*

554 *Actione* 4. lectus fuit Typus, in quo Patriarcha Paulus gravissimis pœnis prohibebat, nè quisquam vnam, aut duas in CHRISTO voluntates, & operationes fateri, ac prædicare præsumeret. Illo verò lecto, Sanctissimi illius CONCILII PATRES, secum ipsi diligēter perpendentes gravissima damna, quæ ex prędicto Typo poterant suboriri, maturè considerantes detestandos errores, quibus Typus ille implicitus erat, Martinum Pontificem sic alloquuntur: * Propterea sicut audivimus, & manus nostræ palpaverunt de verbo novitatis eorum, aliquandò quidem vnam operationem, aliquandò autem nec vnam operationem; item aliquandò vnam voluntatem, aliquandò enim nec vnam voluntatem in CHRISTO Deo in aperto dogmatizantes, vtpotè eum sine operatione naturaliter existentem, & vtramque, ex quibus consistit naturis, & sine voluntate, id est insubstantialem, & inessentialem ostendentes, cum quo, & Patrem, & Spiritum Sanctum, quoniam quod est CHRISTUS, vt Deus, hoc est vterque naturaliter. Et quod plus est gravissimum, & magis eorum falsitatem redarguit, quoniam & vnam habere, & nec vnam habere voluntatem, & operationem Dominum nostrum IESUM CHRISTUM, in scripto asseruerunt, cum Anathemate huiusmodi sensum contra se innodantes, &c.* Prosequitur Concilium in eodem loco probans Cyrum, Pyrrhum, & Paulum vnanimes in eumdem errorem conspirasse.

555 Prædicti Patriarchæ Ecthesis, & Typi Authores, istorumque sequaces contendebant, quinque Generalia Concilia pro se stare, ipsisque patrocinari; in istos verò Sanctus MAXIMVS eleganter perorans, oppositum evidenter ostendit, prædictosque Monothelismi Authores, Cyrum nempè, Sergium, Pyrrhum, & Paulum iustissimè fuisse à prædictis Conciliis Anathemate perculsos, quia impiè sentientes de CHRISTO, omnem illi intellectum, voluntatem, & operationem denegabant humanam. *Igitur intransgressibiliter (inquit) retinentes pias Doctrinas in Definitione sua, eos, qui vnam in CHRISTO Deo voluntatem, & operationem dixerunt, meritò Anathemate perculerunt (scilicet Concilia) pro eo, quòd sine mente, & sine anima, & purum ex hoc hominem Dominum Deum nostrum in hoc, quod factus est Homo, dogmatizare ausi sunt.*

556 Idipsum egregiè confirmat Sanctus MARTINVS Pontifex dum *Actione 5. Lateranensis Concilii* errores Authorum Ecthesis, & Typi, Catholicorum oculis subjicit *in Epistola*, quam *ad omnes CHRISTI Fideles* Synodaliter scripsit, ipsis Monothelitarum præcipuorum Ecthesis, & Typi Authorum, Cyri nempè

pè Sergii, Pyrrhi, & Pauli condemnationem hisce verbis enuntians: *Denegantes ex hoc, quod in scripto asserunt (loquentes de CHRISTO) minimè eum habere secundum formam servi, vel secundum quod propter nos factus est Homo, voluntatem, aut operationem naturalem, sed sine substantia, sive natura, & non solum sine anima, & irrationabilem, & insensibilem secundum eos existere; quia sicut nos Gloriosi Ecclesiæ Patres docuerunt, quidquid absque voluntate consistit, & operatione, ab omni caret substantiali natura.* Hactenùs Synodaliter Sanctus Martinus.

557 Qui animo indagandę veritatis cupido, nullaque malevolentia, invidia, aut animi perturbatione commoto, vtramque Honorii Epistolam attentè perlegerit, manifestè agnoscet, quantum in illis distet Honorius, quàmque adversetur erroribus hûcusque relatis ex Ecthesi, & Typo, quem Monothelismi Authores suorum Imperatorum Heraclii, & Constantis nominibus evulgarunt, horum Principum Authoritate, & nomine abutentes, vt suum impium de CHRISTI operationibus errorem tanto velaminis præsidio, ac nomine tegerent.

558 Si harum vocum, *vnius*, vel *geminæ* operationis prohibitio ab Honorio indicta eadem omninò fuisset, aut aliquo modo similis prohibitioni à prædictis Patriarchis *in Ecthesi*, & *Typo* promulgatæ, profectò Romani Pontifices Theodorus, Martinus, Agatho, aliique ex novem, qui ab Honorio ad VI. vsque Synodum Ecclesiæ Clavum tenuerunt, Honorii prohibitioni eamdem hæreseos, & impietatis notam, ac censuram, quę dictæ Monothelitarum prohibitioni inusta est, infixissent; Apostolica enim Sedes in ferenda in rebus Fidei sententia solam ęquitatem spectat, non personam, sive Regia, sive Imperatoria, sive Pontificia Authoritate ista præfulgeat; illius siquidem in iure dicendo Authoritas non variatur gratià, sed ęqua lance trutinat omnia, nec personarum exceptionem in rebus Fidei vmquam novit, sed ad rationis calculos vniuscuiusque merita vocat. Quarè credibile non est, Ecclesiam, Spiritu Sancto regente, cum Typum illum, & Ecthesim, vt hæreticum, & blasphemum damnaverit, tota illa annorum serie, quæ ab Honorio ad VI. vsque Synodum fluxit, in Honorii Epistolis connivisse, si in illis eamdem, aut similem de CHRISTI operationibus prohibitionem reperiri iudicasset: cumque nullus ex illis novme Pontificibus, huiusmodi notam Honorii Epistolis impresserit; dicendum proculdubiò est, ipsos probè agnovisse Honorii inhibitionem longè à Monothelitarum prohibitione, & erroribus abfuisse.

559 Honorius quidem *vnius*, vel *geminæ operationis* silentium indixit; at, vt ipse clarè exprimit, ideò id præstitit, nè Catholici in Eutychianorum, & Nestorianorum errorem declinarent: Eutychiani enim, ideò vnam tantummodò operationem, & voluntatem prædicabant in CHRISTO, quia vnam tantummodò in ipso agnoscebant naturam; Nestoriani verò, ideò duas voluntates, & operationes confitebantur in CHRISTO, quia erroneè existimabant, operationem, non naturam, sed personam operantem consequi, ideòque duas in CHRISTO astruebant personas, aliam nempè Divinam, aliam verò humanam. Honorius ergo nê Catholici, adhuc in modo loquēdi, cum Hæreticis convenirent, nevè easdem voces, quibus illi ad suum errorem vulgandum vtebantur, vsurparent, illarum vocum *vnius*, vel *geminæ operationis* silentium indixit; at contra Nestorianos vnum CHRISTUM, vnamque dumtaxat in isto multipliciter operantem personam admisit; duas insuper operantes, atque operatrices naturas, Divinas etiam, humanasque illius personæ operationes distinctas inter se, ac vtriusque proprias naturæ, contra Eutychianos, illorumque sequaces, vt suprà ostendimus, prædicavit. Honorius ergo ab omni hęresi abhorrens, Catholicam Veritatem de duabus CHRISTI operationibus confessus est; cum enim istæ aliæ non sint, nec vmquam fuerint, quàm Divinæ, & humanæ vtriusque naturę propriæ, hasque Honorius in suis prædicet Epistolis Catholicè vtique cum Sanctis Patribus, ac Conciliis sensit Honorius, estò illas voces *vnius*, vel *geminæ operationis* ad declinandas hæreses præfatas prohibuerit.

560 Vt autem id clariùs manifestum fiat, Authorum prædictæ Ecthesis, & Typi sententiam sigillatim discutiamus.

Cyrus, Patriarcha Alexandrinus, CHRISTI DOMINI operationes negavit, non quidem ob illas voces *duplicis*, vel *geminæ operationis*, sed quia in CHRISTO DOMINO *unam operationem Divinitatis, & Humanitatis eius* expressè definivit: at huiusmodi error nullibi in Honorii Epistolis invenitur, imò opposita veritas, vt sæpè iam diximus, ex vtriusque Epistolæ verbis apertè constat.

561 Sancti Patres Heraclii Ecthesim execrati sunt; at non ob illarum vocum *duplicis voluntatis, & operationis* silentium, sed quia illius Ecthesis Authores, duas in CHRISTO naturas contra veritatem Catholicam denegabant, vnamque tantummodò in ipso essentiam, ac naturam confitebantur, quam Divinam simul, ac humanam esse prædicabant, vt ex iis, quæ ex Sancto Martino adduximus, innotescit: etenim S. MARTINUS loquens de Sergio, asserit, Heresiarcham istum in sua Ecthesi vnam tantummodò in CHRISTO DOMINO voluntatem, & operationem secundùm impium Appollinarem fateri: impii autem Appollinaris error, prout *Actione 5. Lateranensis Concilii* refertur, sic se habebat: *Quorum autem vna est operatio, horum vna est essentia: vna ergo essentia facta est Verbi, & Carnis.*

562 Et *infrà*: *Nulla divisio Verbi, & Carnis in Divinis Scripturis reperitur; sed est vna natura, vna subsistentia, vna operatio.* Sergius igitur in sua Ecthesi impium istum errorem sequutus, prohibuit, nè duæ voluntates, & operationes in CHRISTO DOMINO dicerentur; quia ipse expressè duas illi denegabat naturas. At Honorius oppositum ita apertè in suis tradit Epistolis, vt estò istę lynceis oculis lustrentur, nemo profectò sit, qui huiusmodi calumniam, ac blasphemiam tanto Pontifici inferre audeat; & meritò quidem, nihil enim magis in illis obvium, quàm istum Pontificem duas in CHRISTO prædicare naturas, Divinam scilicet, & humanam, aliam increatam, creatam aliam; ipsumque CHRISTVM in vtrisque hisce naturis Divinitùs, atque Humanitùs operatum; quæ quia pluries suprà retulimus, ac sufficienter expendimus, nunc brevitatis ergo duximus omittenda.

563 Sergius igitur in sua Ecthesi ideò duarum operationum voces prohibuit, quia vnam tantummodò in CHRISTO confitebatur, hancque Divinam simul, & Humanam impiè prędicabat: quod insuper confirmatur *ex Actione 3. Lateranensis Concilii*, vbi hęc illius verba referuntur: *Omnem Divinam, & humanam operationem vni, eidemque incarnato Dei Verbo tribuimus, & vnam ei offerimus venerationem.* Quarè cum CHRISTI operationes, non quidem naturales, sed personales adstrueret, sicquè duas ipsi denegaret naturas, ideò *vnam* vel *duas* dicere, sive docere operationes in Divina Domini Incarnatione prohibuit. Qui huiusmodi blasphemiam cum Catholico Honorii sensu, & Doctrina contulerit, apertè dignoscet, Honorium in suis Epistolis oppositum penitùs docuisse.

564 Patriarcha autem Paulus ideò *in suo Typo, vnam* vel *duas in CHRISTO operationes* prædicari probibebat, quia impio tenebatur errore, quo omnem absolutè operationem, voluntatemque humanam in CHRISTO DOMINO inficiabatur: *Nec vnam, nec duas voluntates in CHRISTO, Deo Nostro definiens confiteri; ac per hoc (inquit S. MARTINUS *loco citato Act. 1.*) sine voluntate penitùs, & operatione CHRISTUM denunciando, id est, absque substantia, & natura eum prædicare noscuntur,* Paulus, illiusque sequaces. Cum igitur Honorius, vt suprà latè à nobis probatum est, duas in CHRISTO naturas *quod proprium est operantes*, naturas, inquam, cum ipsarum naturalibus proprietatibus intellectus, & voluntatis, Divinam scilicet Divinitùs, & Humanam Humanitùs operantem Catholicè confiteatur, vt ex his illius verbis apertissimè innotescit: *Divinam quidem, quæ Dei sunt operantem, & Humanam, quæ carnis sunt exequentem*: hìnc apertè dignoscitur, quàm longè abfuerit ab impio, ac blasphemo sensu, & errorre Typi à Paulo, istiusque sequacibus evulgati; quàmque distet illarum vocum *vnius* vel *duplicis voluntatis* inhibitio ab Honorio pręscripta, ab earundem vocum prohibitione in Pauli Typo evulgata; vtpotè qui Paulus ideò illarum vocum silentium indixit, quia nullam omninò adesse in CHRISTO DOMINO voluntatem, & operationem Humanam, impiè sentiebat,

ac

ac impiissimè prędicabat, vt ex ipsius verbis ostendimus; imò (vt refert Episcopus STEPHANUS Dorensis, Natione Gręcus, loquens de Paulo, illiusque Typi erroribus) eò impietatis Hęresiarchæ isti devenere, *vt neque Divinam, neque Humanam habentem voluntatem, & operationem CHRISTUM asserentes, & sine voluntate, & operatione, neque Deum, neque Hominem, secundum eos omninò existentem.* Quisquis ergo impios illos errores in Honorii Epistolis somniat, fœdissimamque huiusmodi calumniam in insontem texere conatur, videat, quæso, an huiusmodi impietas, execrandaque hæresis in Honorii Epistolis occurrat; si autem nihil tàm impium, tàmque nefarium in illius Epistolis reperitur, quo iure, quavê ratione impiissimi illi Ecthesis, & Typi errores tanto Pontifici adscribuntur, ac tàm nefaria calumnia objicitur? Cum enim Honorius CHRISTUM *plenè Deum, & hominem*, cum vtraque natura, Divina, & Humana; & in vtrisque his naturis Divinitùs, & Humanitùs operatum confiteatur, proculdubiò à blasphemo Pauli, & Constantis Imperatoris errore longissimè dissidet.

565 Si Paulus *in suo Typo*, *nulli licere in CHRISTO vnam aut duas operationes, vel voluntates confiteri,* pręscripsit; non ideò id indixit; quia solummodò voces illas numerales *vnius*, vel *duarum* voluntatum prohibuerit; sed quia absolutè, & re ipsa, duas in CHRISTO voluntates, & operationes negaverit, adeò vt præceperit, nè quisquam vnam adhuc voluntatem in CHRISTO DOMINO prędicaret. At si huius prohibitionis motivum quęramus, illud nobis egregiè exposuerunt Ecclesiæ Patres, quorum Authoritatem *suprà* retulimus; quia nempè Paulus perniciosissimo isto tenebatur errore, eumque *in suo Typo* tamquàm prædictæ prohibitionis motivum expressit: *In quo Typo (inquiunt GRÆCI PATRES) sine operatione, & voluntate, id est, sine intellectu & Anima, immobilem ipsum glorię Deum Dominum nostrum IESUM CHRISTUM dogmatizaverunt similiter Idòlis inanimatis.* Honorius verò solummodò *vnius*, vel *duarum voluntatum* voces, ad declinandos duos illos tunc subnascentes errores, qui huiusmodi vocibus tegebantur, prudenti consilio prohibuit; duas tamen in CHRISTO voluntates, & operationes inter se distinctas admisit, easque aliis vocibus expressit; dum eas Divinas, Humanasque prædicat, diversas vocat, ac vniuscuiusque naturę proprias appellat, ea ratione, quià Sancti Patres, Sacraque Cōcilia easdem illas voluntates Catholicè semper docuerunt, easque prædictis terminis expresserunt, ac huiusmodi vocibus non nisi Catholicè prædicarunt. Longè ergo abest Honorius ab errore Typi, à Paulo, istiusque sequacibus evulgati.

566 At vt apertiùs dignoscatur Typi prohibitionem, non tàm in illas voces *vnius*, & *duarum operationum*, quàm in ipsas duas CHRISTI voluntates, & operationes collimasse, adeò vt Paulus, istiusque sequaces, illius Typi Authores, non modò duas voluntates, & operationes CHRISTO DOMINO denegaverint, sed nec vnam adhuc prædicari permiserint, animadversione dignū putamus quod S. MARTINUS verbis modò relatis commemorat; ibi enim ait Sanctissimus Pontifex, eos prædictam prohibitionem evulgasse, *vtpotè cum sine operatione naturaliter existentem, & vtramque ex quibus consistit naturis, & sine voluntate, id est, insubstantialem, & inessentialem ostendentes.* Ex quibus clarè patet, prohibitionem de CHRISTI voluntatibus, & operationibus in Pauli, & Constantis Imperatoris Typo præscriptam, fundari in perniciosissimo illo errore, quo Paulus, & Imperator, istorumque sequaces impiè credebant, ac nequissimè dogmatizabant, nullam neque Divinam, neque humanam voluntatem, & operationem in Christo Domino reperiri. At quantùm absit Honorii Doctrina ab impia ista blasphemia, cuiusvis quantumvis tardioris, ac stupidioris ingenii iudicio relinquimus: etenim ex Epistolarum ipsius contextu, & grammaticali adhuc sensu, nusquam huiusmodi amentiæ occurrent; imò qui genuinum sensum verborum, quibus illas voces prohibuit Honorius, perfectè calluerit, agnoscet profectò illius sensum prudentem, Sanctum, & Catholicum esse; illius enim animus fuit, Catholicos non modò ab illis hęreticorum erroribus, sed à vocibus etiam, quibus illos explicabant hęretici, revocare; & aliundè diversas in CHRISTO naturas, volun-

voluntates, & operationes eisdem prorsus *Divinitatis*, & *Humanitatis* vocibus, quibus eas Sancti Patres, Sacraque Concilia Catholicè explicarunt, exprimere.

CAP. XI.

TERTIUM ARGUMENTUM contra Honorii Fidem proponitur, & apertissime diluitur.

567 HOnorius *in prima sua Epistola* vnam voluntatem confitetur in CHRISTO, vt hæc illius verba manifestè demonstrant: * Vndè & vnam voluntatem fatemur Domini nostri IESV CHRISTI.* Atqui iste erat Monothelitarum error; illi enim ideò in hæresim prolapsi sunt, quia vnam solummodò voluntatem, & operationem in CHRISTO DOMINO prædicabant: ergo Honorius Monothelitis adhæsit, istorumque errorem, ac hęresim sequutus est.

568 Respondemus primò: absolutè negari posse, Honorium protulisse illa verba: * Unam voluntatem fatemur Domini nostri IESU CHRISTI; * quibus maximum oppositæ sententiæ innititur fundamentum. Primò: quia licèt in Latina è Græco VI. Synodi, & Honorii Epistolæ versione *Actione* 12. prædicti Generalis Concilii relata verba legantur; ista tamen Latino Prototypo non correspondent: in isto enim nullatenùs reperitur, affirmasse Honorium vnam voluntatem in CHRISTO per numerum *vnius* explicatam, vt attestatur S. MAXIMVS *in Epistola ad Marinum*, asserens, vt suprà retulimus: * Eum qui hanc per iussionem eius (scilicet Honorii) Latinis dictaverat dictionibus, Dominum videlicet Abbatem Ioannem Sãctissimum Symponum affirmantem, quòd nullo modo mentionem in ea per numerum fecerit vnius omnimodis voluntatis, licet hoc nunc sit fictum ab his, qui hanc in Græcam vocem interpretati sunt.* Hæc autem solutio, vtriusque Epistolæ contextui maximè congruit: renuit namque Honorius CHRISTI DOMINI voluntates, & operationes per numerum *vnius*, vel *geminæ* explicare, vt patet *ex prima* Honorii *ad Sergium Epistola* in illis verbis: * Hortantes vos, vt *vnius*, vel *geminæ* novę vocis inductum vocabulum aufugientes, vnum nobiscum Dominum nostrum IESVM CHRISTVM, &c.*. *Ex secunda* etiam eiusdem *Epistola*, in qua sic scribit: * Profectò *vnius*, vel *geminæ* operationis vocabulum noviter introductum, ex prædicatione Fidei eximatur.* Omitto alia Honorii verba, quibus idipsum suadet, ostendens se illarum vocum silentium indicere, nè Catholici ea loquendi formula vterentur, qua Nestoriani, & Eutychiani suos errores de CHRISTI DOMINI operationibus, loquentes per numerales terminos *vnius*, vel *geminæ* operationis disseminabant.

569 Cum igitur Honorius tanta sollicitudine curaverit, vt termini *vnius*, vel *geminæ voluntatis*, & *operationis* à Catholicis vitarentur, vt diximus, valdè verisimile efficitur, prædictum Honorii textum è Græco in Latinum translatum vitiatum esse, ac corruptum, Latinoque Authographo nullatenùs correspondere; ac perconsequens neutiquàm dixisse Honorium: * Vnam voluntatem fatemur Domini nostri IESV CHRISTI.*

570 Nè autem id, quod diximus, alienum à perversis Monothelitarum moribus videatur, legatur *Actio* 3. *Lateranensis Concilii*, vbi Monothelitæ suum errorem propugnare conantes, adduxerunt pro se Sancti Dionysii textum, quem Cyrus *in capite septimo sui Concilii Alexandriæ* celebrati corruperat, pro *nova voluntate*, *vnam* fraudulenter substituens *voluntatem*. Volens autem Patriarcha Pyrrhus Lateranensi Concilio satisfacere, scripsit Epistolam, qua Antecessorem suum purgare, & extrà culpam ponere nititur, dicens, prædictam verborum transpositionem, vel vt potiùs dicam, mutationem, nullatenùs fuisse fraude aliqua, aut dolo factam, sed quia vtraque vox idem omninò significabat; sic enim scribit: * *Vnam* in veritate pro *nova* continebat charta illa, non malitiosè, quod absit, iuxtà quod assequor; sed quia non aliter eiusmodi vox inserta sit à Sanctissimo Cyro, quàm quia idem valeant *nova*, & *vna*.*

571 Nec modò Cyrus, sed etiam Patriarcha Sergius sua approbatione, & confirmatione, suprà dictum Sancti Dionysii textum vitiavit, illumque sic adulteratum

tum amplectens perniciosissimum Dogma de vna CHRISTI operatione, absolutè evulgavit, vt expressè affirmat S. MARTINVS Pontifex *Actione 3. Lateranensis Concilii* sic scribens: * Sergius autem in Epistola de eiusmodi quæstione ad Cyrum scripta, tàm immutationem *novæ* cum illo confirmans, & non solum hoc, sed & Doctoris *Dei-Virilem* amputans penitùs vocem, & vnam absolutè in CHRISTO Deo, dogmatizans operationem.*

572 Cum igitur communis fuerit hæreticorum, præcipuè Monothelitarum, consuetudo, Sanctorum Patrum Authoritates corrumpere, cuius immanissimę improbitatis, ac non ferendæ audaciæ, convicti fuerunt Monothelitę in prædicto Lateranensi Concilio, in his, quæ ad prædictam Sancti Dionysii Authoritatem spectabant, ponentes non sine fraude, ingentique calliditate, *vnã Dei Virilem operationẽ* pro *nova Dei-Virili operatione*; valdè verisimile redditur, ipsos etiam Honorii Epistolam adulterasse, & vbi Sanctissimus Pontifex cum Sancto Dionysio scripserat *novam*, ipsos *vnam voluntatem* subdolè posuisse, vt suprà probatum reliquimus.

573 Respondetur secundò: Estò admittamus, Honorium *in sua Epistola* revera scripsisse, *vnam voluntatem fatemur*, *&c.* Nullum adhuc ex prædictis verbis errorem posse deduci: prædictus enim Latinus textus è Gręco in VI. Synodo translatus est. Præcipui autem Monothelismi Authores, fuerunt Patriarchæ Græci Constantinopolitani, quos inter idem omninò est *voluntas vna*, ac *nova voluntas*, vt modò ex Patriarcha Pyrrho probavimus, qui non aliter Cyrum, cum in relato Sancti Dionysii textu vocem illam *novam* in *vnam Dei Virilem* operationem commutarat, excusat, & extrà culpam ponit, quàm dicens: *Non aliter huiusmodi vocem insertam fuisse à Cyro, quàm quia idem valeant nova, & vna.* Cum igitur inter Græcos idem sit *nova*, ac *vna*, idem profectò erit Honorium *in sua Epistola* scripsisse: *Vnam voluntatem*: ac si dixisset: *Novam voluntatem Domini nostri IESV CHRISTI fatemur.* Atqui Sanctum Dionysium dicere, ac prædicare *novã Dei-virilem operationem*, est Catholicus sensus à Sanctis Patribus admissus, & approbatus: ergo similiter dicere Honorium *vnam voluntatem* (cum idem sit apud Græcos *vna*, ac *nova*) erit sensus Sancto Dionysio conformis, sicque dignus vt à Sanctis Patribus, & Concilis tamquàm Catholicus suscipiatur.

574 Respondemus tertiò, negando; ex prædictis Honorii verbis: *vnam voluntatem*, *&c.* vllatenùs Monothelitarum hęresim inferri. Monothelitarum enim error, quem VI. Synodus extirpare conata est, non tãtum fuit, vnam in CHRISTO voluntatem astruere, sed vnam tantummodò vtriusque naturæ, Divinitatis nempè, & Humanitatis fateri; id enim apertè innotescit *ex Actione 4. prædicti Generalis Concilii* in Epistola, quam Sanctus Põtifex AGATHO Imperatoribus Constantino, Heraclio, & Tiberio scripsit, VI. Synodum convocaturus, & prędictam hæresim extirpaturus; in illa enim sic loquitur Agatho: * Vndè & Apostolicæ memoriæ meæ parvitatis Prædecessores, Dominicis Doctrinis instructi, ex quo novitatem hæreticam in CHRISTI immaculatam Ecclesiam, Constantinopolitanæ Ecclesię Præsules introducere conabantur, numquam neglexerunt eos hortari, atque obsecrando commonere, vt à pravi Dogmatis hæretico errore desisterent, nè ex hoc exordium dissidii in vnitate Ecclesiæ facerent *vnam voluntatem, vnamque operationem duarum naturarum asserentes* in vno Domino nostro IESV CHRISTO: quod Ariani, & Apollinaristę, Eutychianistæ, Timotheani, Acephali, Theodosiani, & Gaianitæ, & omnis omninò hæreticus furor, sive confundentium, sive dividentium Incarnationis CHRISTI Mysterium, docuit: Confundentes quidem Sanctę Incarnationis Mysterium, eò quód *Deitatis, & Humanitatis CHRISTI vnam naturam dicant, vnam eum, sicut vnius voluntatem, & operationem personalem habere contendunt.** Hæc ibi.

575 Vbi clarissimè apparet, antiquorum Monothelitarum, Arianorum, Apollinaristarum, istorumque sequacium errorem fuisse, vnam tantummodò Divinitatis, & Humanitatis naturam asserere in CHRISTO, sicque & vnam solummodò voluntatem, & personalem operationem admittere. At Patriarcharum Monothelitarum hęresis eo ab antiquorum

Mono-

Monothelitarũ errore differret, quòd estò duas in CHRISTO confiteretur naturas, attamen cum illo conveniret in hoc, quòd non nisi vnam vtriusque naturæ voluntatem diceret, non nisi vnam vtriusque operationem poneret. Cum igitur in Honorii Epistolis, estó lynceis oculis lustrentur, nusquàm inveniatur ipsum dixisse *vnam voluntatem vtriusque naturæ Deitatis, atque Humanitatis*: hinc nullum datur fundamentum, vt tantus Pontifex ea Monothelismi calumnia proscindatur: imò maximum fundamentum occurret, vt ab iniqua Monothelismi impostura penitùs vindicetur.

576 Id ampliùs roborari potest ex Fidei Definitione, quam VI. SYNODVS contra Monothelitarum Patriarcharum hæresim, hisce verbis promulgavit: *Non vacavit per eos plenitudini Ecclesiæ, erroris scandala suscitare, vnius voluntatis, & vnius operationis in duabus naturis vnius de Sancta Trinitate CHRISTI veri Dei nostri Orthodoxæ plebi novissimè disseminando hæresim, &c.*

577 In eodem sensu prædictam Monothelitarum hæresim in VI. Synodo damnatam explicat LEO II. Pontifex Maximus *in Epistola*, quam ad Constantinum Imperatorem scripsit, ei mittens Prototypon Actorum VI. Synodi, & damnationis, quæ in Monothelismi Authores in illa Synodo prolata fuit; ibi enim hæc, inter alia, habentur: * Synodali igitur sententia, & Imperialis Edicti Censura, tamquàm ancipiti Spiritus gladio, cum priscis hæresibus etiam novæ pravitatis error expunctus est: & qui Authores falsitatis extiterunt, cum suæ blasphemię labe prostrati sunt; qui ore sacrilego tentaverunt asserere vnam voluntatem, & vnam operationem in duabus, subsistentialiter vnitis naturis Domini nostri IESV CHRISTI, ex quibus, & in quibus indivisibiliter, & indivisè consistit.* In his verbis, quę magni sunt apud Ecclesiam ponderis, & Authoritatis, clarissimè apparet, Monothelitas ideò à VI. Synodo esse damnatos, quia vnam tantummodò in CHRISTO voluntatem, & operationem vtriusque naturæ, Divinę scilicet, & humanæ erroneè propugnabant; cum autem huiusmodi execrabilis error, ac non ferenda blasphemia in Honorii Epistolis nullatenùs inveniatur, proculdubiò Honorius à tàm execranda calumnia immunis conclamandus est.

578 Nec ex prędictis Honorii verbis Monothelitarum hæresis potest deduci; estò enim rectissima Honorii intentio non adeò manifestê innotesceret, prout innotescere hùcusque ostendimus, probantes ipsum duas in CHRISTO voluntates, & operationes expressè fateri, eodem planè modò, quo illas duas voluntates, & operationes Sancti Patres, Sacraque Concilia exposuerunt, adhuc illius verba possent in legitimo, & Catholico sensu explicari, vt ex dicendis constabit.

§. I.

PRÆDICTA HONORII VERBA: vnam voluntatem, &c. (si de humana CHRISTI Domini voluntate intelligantur) legitimum posse habere sensum, suadetur.

579 PRimò: Authoritate Summi Pontificis IOANNIS IV. immediati Honorii Successoris, eadem verba de humana CHRISTI voluntate exponentis: scribens namque ad Constantinum Imperatorem Constantinopoli degentem, illi exprimit ingentem dolorem, quo acerbissimè torquebatur, videns omnes Occidentales partes scandalizatas turbari, quòd Pyrrhus, Patriarcha Constantinopolitanus quasdam propositiones, Catholicæ Fidei contrarias, Monothelismi novitate spargeret, simulque conaretur, imò in vulgus ederet, Honorium Pontificem sibi patrocinari, dum vnam in CHRISTO voluntatem prędictis verbis prædicat.

580 Quarè impia hac Pyrrhi in Honorium blasphemia IOANNES Pontifex commotus *in Apologia pro Honorio ad Constantinum Imperatorem*, Heraclii filium, hæc scribit: *Omnes Occidentales partes scandalizatę turbantur Fratre nostro Pyrrho, Patriarcha, per litteras suas huc, atque illuc transmissas, nova quædam, & pręter Fidei regulam prædicante, & ad proprium sensum, quasi Sanctæ memoriæ Honorium Papam attrahere festinante, quòd à mente Catholici Patris erat penitùs alienum. Igitur vt vestra benignitas causam totam rei discere possit,

possit, quæ ante brevis temporis intercapedinem gesta sunt, enarrabo.

581 Sergius (prosequitur) reverendę memoriæ Patriarcha, prædicto sanctæ recordationis Romanæ Vrbis Pontifici significavit, quòd quidam in Redemptore nostro Domino IESU CHRISTO duas contrarias dicerent voluntates. Quo pręfatus Papa comperto, rescripsit ei; quia Salvator noster, sicut esset Monadicus, vnus, ita & valdè mirabiliter super omne genus humanum conceptus, & natus esset. De Sancta quoque ipsius incarnata dispensatione docebat, quia Redemptor noster, sicut esset Deus perfectus, ita esset homo perfectus: vt quam primus homo per prævaricationem amisit, sine aliquo peccato natus, primam imaginis nobilem speciem revocaret. Natus est ergo secundus Adam nullum habens, nascendo, vel cum hominibus conversando, peccatum. Etenim Verbum Caro factum in similitudinem carnis peccati omnia nostra suscepit, nullũ reatus vitium ferens, ex traduce prævaricationis exortum. Similitudinem ergo intelligimus, non carnis eius, sed peccati. Ergo similitudinem carnis peccati Sanctus dicit Apostolus, quam similem nobis peccatoribus sine peccato cum anima rationali suscepit: & idcircò vnam voluntatem, secundum primam formationem Adę naturalem Humanitatis suę, Dominus noster IESVS CHRISTVS habere dignatus est; non duas contrarias, quemadmodum nunc nos habere dignoscimur, qui de peccato sumus Adæ geniti. Vndè scientes quòd nullum in eo, cum nasceretur, & conversaretur, esset peccatum, decenter dicimus, & veraciter confitemur vnam voluntatem in Sancta ipsius dispensationis Humanitate, & non duas contrarias mentis, & carnis prædicamus, secundum quod quidam hæretici, veluti in puro homine delirare noscuntur. Secundum hunc igitur modum, iam dictus Decessor noster prænominato Sergio Patriarchæ percontanti scripsisse dignoscitur; quia in Salvatore nostro duæ voluntates contrariæ, idest in membris ipsius, penitùs non consistunt, quoniam nihil vitij traxit ex prævaricatione primi hominis.*

582 Secundò probatur, Honorium dum *vnam voluntatem* confitetur in CHRISTO, de ipsius humana voluntate fuisse locutum, authoritate S. MAXIMI, qui idipsum sentire videtur, innixus intelligentiæ, qua prędicta Honorij verba explicuit vir præstantissimus, qui Honorio fuerat à secretis, & prædictam ad Sergium Epistolam ex Honorij persona scripsit. Sed præstat in his, prædictum MAXIMVM Martyrem, illius temporis Scriptorem celebrem, & egregium Catholicæ Fidei defensorem audire, quę afferat de germano sensu verborum Honorij, dum respondet ad obiectionem Pyrrhi Monothelitæ, pro se stare Honorium clamitantis, quasi ipse Honorius fuerit vnius CHRISTI voluntatis assertor. Ipse enim *in Dialogo cum Pyrrho*, hæc habet: * Quid (inquit Pyrrhus) habes de Honorio dicere, qui ad Prædecessorem meum scribens (scilicet Sergium) vnam Domini nostri IESV CHRISTI voluntatem apertè dogmatizavit? (Sanctus Maximus respondet:) Quis Epistolæ illius fidedignus erit Interpres? Qui eam ex persona Honorij composuit, & vivit adhuc, inter alia sua bona, hoc etiam conspicuus, quòd pietatis Dogmatibus vniversum illustravit Occidentem? An Constantinopolitani de corde suo loquentes? (Pyrrhus) qui eam composuit. (Maximus:) Ille idem igitur ad Divum Constantinum quondam Imperatorem scribens rursum ex persona Sancti Papæ Ioannis, de ipsa: Vnam, inquit, voluntatem Domini diximus, non Divinitatis eius, & Humanitatis, sed solius Humanitatis. Cum enim scripsisset Sergius, esse, qui dicerent in CHRISTO duas contrarias voluntates, rescripsimus, CHRISTVM non habuisse duas cõtrarias voluntates, carnis (inquam) & spiritus, sed vnã tantum, quę naturalitèr Humanitatis eius nota essentialis est. Id ita esse, evidentèr ex eo demonstratur, quòd membrorũ, & carnis facta est mentio, quæ Divinitati quoque eius non possunt attribui.*

583 Tertiò: Idipsum ampliùs roboratur Doctrina eiusdem S. MAXIMI. Estò enim Honorius Pontifex, in prędictis verbis vnam in CHRISTO voluntatem, secundum naturam Humanam, confiteatur, vt ipse contextus demonstret, hoc non tollit, quominus voluntatem etiam Divinam prædicet in CHRISTO. Innititur hęc solutio Doctrinæ, qua S. Maximus S. Athanasium explicuit: quamquam enim D. Athanasius quædam protulerit verba, quæ innuere videntur, vnam tantum in

CHRISTO voluntatem, hancque Divinam prædicandam, nihilominùs tamen ea S. Maximus in Catholico sensu interpretatus est, sentiens, non ideò S. Athanasium voluntatem Humanam CHRISTO Domino denegasse. Quòd vt apertiùs innotescat, adducemus in medium S. Athanasii verba, quibus Patriarcha Pyrrhus, pro suo Monothelismi errore vtebatur: illa autem desumuntur ex S. ATHANASII *lib. de salutari Adventu Christi*, vbi hæc habet: *Ille vir, natus ex muliere, qui ex prima creatione sibi formam hominis erexit, & excitavit, in ostensione carnis, sed sine voluntatibus carnalibus, & sine humanis cogitationibus in imagine novitatis: voluntas enim erat solius Divinitatis.*

584 Certum est S. Athanasium in his vltimis verbis plus dixisse, quàm *in* vtraque Honorii Epistola legitur: estò enim Honorius *vnam voluntatem Christi Domini* confessus fuerit; at non addidit, *solius Humanitatis*, vel *solius Divinitatis*, quemadmodum S. Athanasius subiunxit; quo non obstante, S. Maximus prædicta D. Athanasii verba in sensu valdè Catholico explicuit. Etenim respondens Pyrrho, qui ea illi objiciebat, hæc habet: *Testimonium illud ita clarum est, vt interpretatione non indigeat. Non enim de ratione naturali CHRISTI loquitur Athanasius, sed de modo, quo secundum carnem extitit Deus Verbum; cum vellet demonstrare Incarnationem fuisse opus Divinæ, & solius voluntatis, complacente Deo Patre, ac per se operante Filio, ac cooperante Spiritu Sancto, non autem opus motus carnalis, & cogitationum humanarum, id est ordinis, & consecutionis nuptialis. Non enim rationem naturæ novavit factus homo, qui erat Deus vniversorum; quoniam nec fuisset homo, qui non habuisset perfectam, & immutabilem in omnibus rationem naturæ, sed modum, id est conceptum è semine, & ortum per corruptionem. Rationes igitur naturales vnitorum non negaverunt Divini Ecclesiæ Doctores: quin potiùs consentientes cum Evangelistis, & Apostolis, atque Prophetis Dominum nostrũ, & Deum IESVM CHRISTVM, ambabus naturis suis, salutem nostram voluisse, & operatum esse dixerunt.* Hactenus S. Maximus.

585 Vndè colligitur, quòd S. Athanasius vnam solam Divinitatis voluntatem in CHRISTO astruens, rectè ac legitimè intelligitur de voluntate Divina, qua Deus ab æterno in Consistorio Sanctissimę Trinitatis Incarnationem decrevit. Neque hoc tollit, naturam humanam in executione in tempore, quandò Divina incarnata est, ac ipsi in vnitate personę Divinæ hypostaticè vnita, vnitam esse naturæ Divinæ cum omni perfectione, qua Deus illam, cum in Adamo condidit, antequam peccato fœdaretur, ornavit. Sicut enim in Incarnatione, sive vtriusque naturæ vnione nulla facta est in natura Divina novitas, nullaque mutatio, sed eadem cum toto suo esse naturali, divinisque proprietatibus intellectus, & voluntatis in CHRISTO humanitati vnita permansit: sic in natura Humana (inquit S. Maximus) nulla facta est in sua naturali perfectione novitas, nullaque mutatio; sicque vnita fuit Divinæ, in suo naturali esse perfecta, & cum omnibus naturalibus proprietatibus, quæ naturali perfectioni, quam in Adamo ante peccatum habuit, correspondent. Cumque vna è præcipuis naturę humanæ, in Adamo existentis, perfectionibus, & proprietatibus sit intellectus, & voluntas Humana; hinc secundo Adamo, CHRISTO nempe, præter voluntatem Divinam, qua ab ęterno Incarnationem decrevit, debet propria naturæ Humanæ correspondere voluntas, ad esse personale Verbi Divini, in Incarnatione assumptæ. Vndè vlterius colligitur, quòd si S. Athanasii verba, quibus de CHRISTO loquens, vnam solius Divinitatis voluntatem ipsi concedit, minimè obstant, quominus intelligatur, CHRISTUM Dominum aliam solius Humanitatis voluntatem habere: sic etiam Honorii verba, quibus inquit: *Vnam voluntatem fatemur Domini nostri IESV CHRISTI:* Rectissimè possunt proportione servata intelligi, & explicari, vel de voluntate Humanitatis, quin Divinitatis excludatur voluntas, vel de Divinitatis voluntate, quin ideò Humanitatis voluntatem ab Honorio exclusam dicamus; quemadmodum ex Sãctis Patribus probavimus, vel etiam infrà fusius explicabimus.

586 Quartò probatur: Quamquam enim prædictum Honorij textum iuxtà grammaticalem sensum admittamus, fatea-

tea-

teamurque, Honorium vnam in CHRISTO voluntatem asseruisse; adhuc posse Catholicè intelligi, si dicamus ipsum loqui de humana CHRISTI voluntate, quæ vna est cum Divina, vnitate conformitatis, iuxta illud DAVIDIS: *Ecce quàm bonum, & quàm iucundum, habitare fratres in vnum.* Qua etiam ratione *in Apostolorum Actibus*, dicitur: *Multitudinis autem credentium erat cor vnum, & anima vna in Domino.* Sancti enim Patres, Sacrarumque Litterarum Interpretes, dum prędictos textus explicant, vt Catholica Fide certum supponunt, neutiquam idem cor, eamdemque animam omnia illorum Fidelium corpora animare, artusque regere, sed illorum animas, & corda vna esse vnitate conformitatis, in his enim, quæ ad Dei cultum, Fidei, & Religionis augmentum spectabant, ita omnium sensus, animique congruebant, vt vna omnium videretur voluntas.

587 Hinc S. MAXIMVS, *in Dialogo cum Pyrrho*, asseruit, Sanctos Patres non raro docere, voluntatem Dei, & Sanctorum *vnam*, & *eandem* esse, quod rectè explicat Sanctus de vnitate obiecti, & conformitatis, dicens: * Vndè sicut ex eo, quòd homines dicantur facere voluntatem Dei, non infertur, voluntatem Dei, & hominum vnam esse, si *vna* significat singularem, & pro vt *vnum* opponitur multiplici; sed solum *vnam* prout sonat vnanime, & prout opponitur contrario, &c.* Hac igitur ratione CHRISTVS Dominus, quà homo, habuit suam voluntatem humanam vnam cum Divina, non quidem vnam vnitate identitatis, sed conformitatis; idque forsam significare voluit Honorius, illis prędictæ Epistolæ verbis: * Ista enim propter nos dicta sunt, quibus dedit exemplum, vt assequamur vestigia eius, pius Magister Discipulos imbuens, vt non suam vnusquisque vestrum, sed potiùs Domini in omnibus præferat voluntatem. *

588 Quintò: Pro maiori prædictæ rationis confirmatione, ac munimine, probatur, Honorium, dûm vnam voluntatem in CHRISTO Domino prædicavit, rectè posse de humana CHRISTI natura interpretari; istius enim voluntas adeò Divinæ extitit vna, vt non modò aliud, quàm Divina Voluntas, numquam voluerit, sed nec nisi ad illius nutum moveretur & ipsa. Ne autem ista solutio fundamento destituta appareat, consulatur ANGELICUS DOCTOR, *qui 3. p. quæst. 18. art. 1. ad 4.* hæc pro re nostra scribit: * Undè etiam voluntas humana CHRISTI habuit quemdam determinatum motum ex eo, quòd fuit in hypostasi Divina, vt scilicet moveretur semper secundum nutum Divinę Voluntatis. * Et *in solutione ad* 1. id ipsum confirmat, dicens: * Quòd quidquid fuit in humana natura CHRISTI, movebatur nutu voluntatis Divinæ. *

589 Nec obstat dicere; quòd si humana CHRISTI Voluntas tàm vna erat cum divina, videtur inferri, in vtrisque naturis vnam tantum fuisse voluntatem. Non, inquam, id obstat; istam enim instantiam iam præoccupaverat ANGELICVS DOCTOR: cum enim *in responsione ad primum*, dixisset, humanam CHRISTI voluntatem ad Divinæ Voluntatis nutum moveri, subdit: * Non tamen sequitur, quòd in CHRISTO non fuerit motus voluntatis, proprius naturę humanæ; * quod multis exemplis poterat illustrari: licet enim in quovis exercitu omnes milites ita vni Imperatoris voluntati pareant, vt non nisi ad illius nutum moveantur, hinc tamen non sequitur, vnumquemque militem propria voluntate carere. Similitèr estò Angeli, Sanctique viri, ita cum voluntate Divina vniantur, ipsique conformes sint, vt in illis non alia, quàm divina agnoscatur voluntas; hoc tamen non tollit, vnumquemque horum propriam habere voluntatem ipsorum naturæ Angelicę, & humanæ, à Divina realitèr distinctæ, correspondentem.

590 Unde ANGELICVS DOCTOR *in responsione ad primum*, id ipsum confirmans, sic scribit: * Etiam aliorum Sanctorum pię voluntates, moventur secundum voluntatem Dei, qui operatur in eis velle, & perficere: vt dicitur *Philip.* 2. Licet enim voluntas non possit interiùs moveri ab aliqua creatura, interiùs tamen movetur à Deo, vt *in Prima Parte (quæst. 105. art. 4.)* dictũ est, & sic etiam CHRISTVS, secundum voluntatem Humanam, sequebatur voluntatem Divinam: secundum illud PSALMI: *Vt facerem voluntatem tuam, Deus meus, volui.* Vndè Augustinus dicit contra Maximinum, vbi dixit Filius Patri, *non quod ego volo, sed quod tu vis,* Quid re adiuvat, quòd tua verba subiungis, & dicis: ostendit verè suam voluntatem, subiectam suo Genitori: quasi nos negemus,

hominis voluntatem, voluntati Dei debere esse subiectam? *

591 Undè infertur, quòd sicut Angeli, & Beati, licet habeant suam voluntatem, ita vnam cum Divina, vt nihil aliud velint, optent, ac desiderent, nisi quod Deus vult, ac decernit, quin hoc tollat, illos propriam voluntatem, à Divina realitèr distinctam, habere; sic paritèr licet humana CHRISTI voluntas, ita summam cum Divina vnitatem habeat, ac ipsi conformetur, vt non nisi ad Divinæ voluntatis nutum moveatur; hoc tamen non impedit, CHRISTVM Dominum voluntate humanitatis propria, & à Divina realitèr distincta gaudere.

592 Et ratio desumitur ex communi illa doctrina, qua docemur, vnitatem ex parte obiecti, non tollere diversitatem ex parte subiecti, & potentiæ. Sic licet Angeli, & homines summè vniantur in amore, quo Deum prosequuntur, amorisque Angelici, & humani obiectum vnum sit, ac indivisibile, actus tamen, & potentiæ volitivæ Angelicæ, & Humanæ, ex parte subiecti sunt inter se essentialitèr diversæ. Paritèr ergo, estò humana CHRISTI natura summam habeat vnitatem, ex parte obiecti in amando, quod Divina decernit, & amat voluntas, non inde sequitur, voluntatem, quæ in humana natura residet subiectivé, vt Theologi loquuntur, non distingui à Divina, eadem prorsus diversitate, qua Divina natura distinguitur ab Humana.

593 Tandèm probatur, prædictum Honorii textum rectè posse de humana CHRISTI voluntate explicari, quam vnam esse Catholicorum nullus ambigit: ipse enim verborum contextus id ostendit: cum enim dixisset Honorius: *Vnde, & vnam voluntatem fatemur Domini nostri IESV CHRISTI*: statim huius dicti rationem his verbis subiunxit: * Quia profectò à Divinitate assumpta est natura nostra, non culpa; illa profectò, quæ ante peccatum creata est, non quę post prævaricationem vitiata. * Quasi diceret, in natura Humana à Divinitate assumpta dari vnam voluntatem Humanam, quemadmodum dabatur in Adami natura, condita ante peccatum.

594 Quod vt clariùs intelligatur, duæ sunt considerandę in natura Humana voluntates, alia nempè rationalis, & essentialis, alia verò sensualitatis. Utriusque istius in CHRISTO Domino voluntatis meminit ANGELICUS DOCTOR, *3. p. quæst.* 18. *art.* 5. *in corp.* vbi hæc habet: * Respondeo dicendum, quòd sicut dictum est, in CHRISTO secundum Humanam naturam ponitur multiplex voluntas, scilicet voluntas sensualitatis, quæ participativè voluntas dicitur; & voluntas rationalis, sive consideretur per modum naturę, sive per modum rationis. *

595 Et *artic.* 2. *in corpor.* sic scribit: * Ergo videtur quòd in CHRISTO sit voluntas sensualitatis, præter voluntatem rationis. * Et *ibidem* explicans Sanctus, hanc sensualitatis voluntatem CHRISTO Domino deesse non potuisse, hæc habet: * Respondeo dicendum, quòd sicut prędictum est, Filius Dei Humanam naturam assumpsit cum omnibus, quæ pertinent ad perfectionem ipsius naturæ. In Humana autem natura includitur etiam natura animalis, sicut in specie includitur genus. Unde oportet quòd Filius Dei assumpserit cum Humana natura, etiam ea, quæ pertinent ad perfectionem naturę animalis, inter quę est appetitus sensitivus, qui sensualitas dicitur: & ideo oportet dicere, quód in CHRISTO fuit sensualitas. Sciendum est etiam, quòd sensualitas, sive sensualis appetitus, in quantum est natus obedire rationi, dicitur rationale per participationem, vt patet per Philosophum 1. *Ethicorum*. Et quia voluntas est in ratione, pari ratione potest dici, quòd sensualitas sit voluntas per participationem. *

596 *In eodem Articulo, in solutione ad primum*, vtramque voluntatem distinguens: * Dicendum, inquit, quòd ratio illa procedit de voluntate essentialitèr dicta, quę non est nisi in parte intellectiva. Sed voluntas participativè dicta, potest esse in parte sensitiva, in quantum obedit rationi. *

597 Ex quibus colligitur, in homine penes naturam Humanam duas reperiri voluntates, aliam rationalem, sensibilem aliam. Cumque CHRISTVS Dominus veram habuerit Humanitatem, verusque homo extiterit, necesse est, vt vtramque illam voluntatem in CHRISTO Domino extitisse dicamus.

598 Insuper natura humana in dupli-

ci

ci est statu consideranda, nempè in statu innocentię ante peccatum, & in statu naturę lapsæ per peccatum, & post peccatum. In primo statu, pars inferior, & sensualitas subjiciebatur rationi, ideoque in illo statu duæ illæ voluntates, rationalis scilicet, & sensitiva, non duę, sed vna reputabatur voluntas, vt docet ANGELICVS PRÆCEPTOR *in prædicto Articulo* 2. *in solutione ad tertium*, respondens namque argumento, quo probabatur, in CHRISTO vnam tantummodo esse voluntatem Humanam, rationalem scilicet, quia, præter Divinam, vna tantum in ipso reperiebatur natura, hæc habet: * Ubi est vnum propter alterum, ibi tantum vnum esse videtur: Sicut superficies, quæ est visibilis per colorem, est vnum visibile cum colore. Et similiter quia sensualitas non dicitur voluntas, nisi quia participat voluntatem rationis, sicut est vna natura Humana in CHRISTO, ita etiam ponitur vna voluntas Humana in CHRISTO.*

599 At in secundo statu cum pars inferior post originale peccatum, non modò rationi subdita non sit, sed sæpè repugnans iuxtà illud PAULI: *Caro concupiscit adversus spiritum*: hinc voluntas parti sensibili correspondens, ab omnibus existimatur à rationali voluntate distincta.

600 Cum igitur Verbum Divinum naturam humanam in illo statu, quo illam Deus condidit in Adamo, in quo voluntas sensibilis rationi, sive rationali voluntati subjiciebatur, assumpserit, eamque sibi hypostaticè copularit; hinc vna solummodò voluntas reputabatur in CHRISTO, penes naturam humanam considerato. Vndè rectissimè asseruit Honorius se in CHRISTO Domino vnam voluntatem fateri, quia à Divinitate assumpta erat natura non vitiata per culpam. Etenim in CHRISTI Humanitate in illo statu, quo illam Verbum assumpsit, cum pars inferior superiori subdita esset, non duę, sed vna reputabatur voluntas, ad distinctionem cęterorum hominum, in quibus duę agnoscuntur voluntates; quia cum habeant naturam vitiatam per culpam, voluntas sensibilis adversatur rationi, vt tradit ANGELICUS PRÆCEPTOR 1. 2. *quæst.* 91. *art.* 6. vbi explicans illum D. PAULI textum: *Video aliam legem in membris meis, repugnantem legi mentis meæ*; hæc habet: * Est ergo hominis lex, quod sortitur ex ordinatione Divina secundum propriam conditionem, vt secundum rationem operetur: quæ quidem lex fuit tam valida in primo statu, vt nihil, vel præter rationem, vel contra rationem posset subrepere homini. Sed dùm homo à Deo recessit, incurrit in hoc, quòd feratur secundum impetum sensualitatis, & vnicuique etiam particularitèr hoc contingit, quantò magis à ratione recesserit.*

601 Hinc Honorius Pontifex, loquens de CHRISTI Humanitate, quia hæc naturam humanam, nec culpa aliqua fœdatam, nec per peccatum vitiatam habuit, sentit non habere voluntatem sensibilem rationali repugnantem voluntati; vt expresè hæc illius verba ostendunt: * Non est itaque assumpta, sicut pręfati sumus, à Salvatore vitiata natura, quæ repugnaret legi mentis eius. Nam lex alia in membris, aut voluntas diversa non fuit, vel contraria Salvatori.* Vnde cum CHRISTUS Dominus, vt inquit Honorius, non habeat aliam legem, seu voluntatem rationi repugnantem, quæ iuxta Angelicum Præceptorem est voluntas sensualitatis propria naturæ per culpam vitiatæ, eò quòd secundus Adam CHRISTUS Dominus non habuerit humanam naturam infectam, sed integram qualis erat ante peccatum; hinc rectè deducitur in humanitate CHRISTI vnam tantummodò esse rationalem voluntatem, sicque proprissimè locutum fuisse Honorium, cum de CHRISTO, istiusque humana natura ante peccatum assumpta, illa toties repetita verba, *in prima sua Epistola* scripsit: * Vndè, & vnam voluntatem fatemur Domini nostri IESV-CHRISTI; quia profectò à Divinitate assumpta est natura nostra, non culpa; illa profectò, quæ ante peccatum creata est, non quę post pręvaricationem vitiata.* Honorius enim in illa causali, *quia profectò, &c.* ita clarè explicat, se de humana loqui natura, quæ iuxta allatas doctrinas vnam solummodò habuit voluntatem, vt superfluum sit addere, quod ipsa verba præseferunt. Quarè concludimus prædictas solutiones Sanctorum Patrum, celebriorumque Authorum doctrinis innixas apertè ostendere, Catholicum esse sensum verborum, quibus Honorius vnam voluntatem confitetur in CHRISTO, qui.. ex prędictis Honorii verbis aliqua possit deduci suspicio; imò ex ipsis manifestè deducitur,

ducitur, Honorii mentem consonam esse Sanctis Patribus, qui Catholicam Ecclesiam suis scriptis omni sæculo illustrarunt.

§. II.

SI PRÆDICTA HONORII VERBA: Vndè & vnam voluntatem fatemur Domini nostri IESV CHRISTI, *de Divina ipsius voluntate intelligantur, adhuc Catholicum posse habere sensum, non levi rationum pondere suadetur.*

602 PRimò, nàm CHRISTVS, quà Deus, vnam tantummodò voluntatem Divinam habet. Undè si Honorium de CHRISTO, secundum naturam Divinam loquutum dixerimus, rectò ac Catholico sensu dicere possumus, ipsum asseruisse, se vnam CHRISTI voluntatem fateri; non quòd exindè CHRISTO Domino Humanam deneget voluntatem: imò istam, ipse verborum contextus confirmat. Innititur hæc ratio non futili fundamento, sed S. MAXIMI Doctrinæ, qui *in Epistola ad Marinum* (quæ extat inter Anastasii Collectanea) hæc, ad rem nostram haud levitèr conducentia, adducit: * Honorium etiam, Romanum Papam, non diffiteri reor naturalitèr in CHRISTO voluntatum dualitatem in Epistola, quam scripsit ad Sergium, eò quòd *vnam* dixerit voluntatem; sed potiùs confiteri, & hanc fortasis etiam constabilire; nam hoc non in reprobationem dixit Humanę Salvatoris, & naturalis voluntatis, sed quòd nullatenus conceptionem eius, quæ fuit sine semine, vel incorruptam Nativitatem, præcesserit voluntas carnis, vel cogitatio vitiosa. Sola namque voluntas Divina, atque paterna, per Filium Vnigenitum per semet operantem propriam Incarnationem, Sanctique Spiritus conventionem hanc operatá est. Et quòd hunc sensum sectetur, hìnc est manifestum. Cum enim dixisset, quia propter ineffabilem vnitatem Humanæ, ac Divinę naturæ, Deus dicitur pati, & Humanitas de Cœlo cum Divinitate descendisse: & hoc modo ostendisset eorum, quę naturalitèr insunt vtrique naturę vnius CHRISTI, & Dei Filii, per commutationem, summam redditionem, subinfert: Vndê & vnam voluntatem fatemur Domini nostri IESU CHRISTI: quomodò ait: Quia profectò à Divinitate assumpta est natura nostra, non culpa. *

603 Secundò probatur illustri confirmatione, qua idem S. Maximus prædictam verborum Honorii interpretationem S. Athanasii doctrina illustrat: Loquens enim Sanctus ATHANASIVS de Divini Verbi Incarnatione, idem, quod Honorius, asservit, vnam in CHRISTO Domino voluntatem Divinam constituens, ac expresśè affirmans, quia nempè de Divina CHRISTI loquebatur natura, vt videri potest in his verbis, quibus Honorii defensionem S. prosequitur Maximus: * Propemodum, cum Magno effatus Athanasio, qui hæc contra Apollinarium impium scribit: Natus est ex muliere, de prima plasmatione hominis formam sibi erigens in ostensione carnis, absque carnalibus voluntatibus, & humanis cogitationibus in imagine novitatis. Voluntas enim sola Divinitatis est, quoniam natura tota Divinitatis est: * Ex quibus clarè inducitur, Divum Athanasium vnam in CHRISTO voluntatem Divinitatis fateri, quia de Incarnationis Mysterio loquebatur. Etenim cum Mysterium illud assumptione carnis, & hypostatica vnione Verbi ad naturam Humanam in hypostasi, seu vnitate personæ Divinæ peractum sit; si de natura, sive persona assumente loquamur, nullum dubium est, quin sicut prædictum Mysterium fuit opus naturę Divinæ, seu Divinitatis, sic etiam fuit solius voluntatis Divinę; at hoc non tollit, quòd natura humana à Divinitate, seu natura Divina assumpta habeat omnem naturalem perfectionem, quæ in cæteris hominibus reperitur, intellectum nempè, & voluntatem humanam. Undè quamvis Divus Athanasius, in prædictis verbis, vnam tantummodò voluntatem Divinam confiteatur in CHRISTO, quia de Divina loquebatur natura; at non ideo Humanam voluntatem exclusit, aut negavit, quæ CHRISTO naturalitèr debebatur tamquàm Humanæ naturæ, á Divinitate Verbi Divini assumptæ, proprietas.

604 Hinc, pro maiori huius confirmatione, operæ pretium duximus adnotandū, quod super illa Honorii, iuxta Apostolum, verba: * Alia enim lex in membris eius, aut voluntas diversa, vel adversa non fuit in Salvatore, * Sanctus MAXIMUS hisce

hisce verbis adnotavit: * Hinc ostendit, non quòd non habuerit humanam voluntatem, & naturalem (non enim hoc dixisse videtur) sed quòd sicut homo, neque secũdum corpus, per membra, quamlibet habeat præter naturæ leges operationem: nequè rursum secundum animam, voluntatis contrarium, vel sine ratione, motum, veluti nos: quia & supra legem natus est humanæ naturæ. *

605 Et *infra* id ipsum clariùs explicat, dicens: * Vndè cum nostram quidem naturam de Divinitatis voluntate dicit assumptam, vnius mentionem facit. Illud autem quod introducit: *Non veni facere voluntatem meam*; in medium Verbo præponit omisso numero. Non sunt, inquit, hæc diversæ voluntatis, id est contrariæ, atque adversatricis. Ex quo duas, secundum naturam, existere in Salvatore voluntates, manifestè colligitur. Si enim contrariam non habuit; naturalem habuit tamquam homo. Quod enim non est contrarium, naturale profectò est. *

606 Tandèm pro Honorio sic concludit: * Et ego quidem sic & illum habere sensum existimo, ab omni suspicione purgatum. * Vndè quamvis Honorii verba de vna voluntate loquentis, dè Divina exponantur, optimo tamen sensu, ac Catholico possunt intelligi; sicuti, quę dixit Athanasius de sola voluntate Divina: cum enim de Divina natura loqueretur, nihil obfuit, quin Catholicè fuerit locutus, cum in Divina natura vnam solam agnoscant Catholici voluntatem; quapropter cum in prædicto textu Honorius de Divina loqueretur natura, vt modò probavimus, nihil interest, quòd dixerit vnam voluntatem CHRISTI Domini, iuxta ea, quę diximus de S. Athanasio, S. Maximo Interprete.

607 Ex quibus infertur primo: Nullius roboris esse fundamentum, quo oppositi Authores Honorio adscribere conantur, ipsum vnam voluntatem in CHRISTO Domino prædicasse. Adest enim nobis superioris exceptionis testis, eximięque Sanctitatis vir, &, vt ait S. Maximus, * inter alia sua bona hoc etiam conspicuus, quod pietatis Dogmatibus vniversum Occidentem illustravit; * qui cum Pontifici Honorio fuerit à secretis, & prędictam Epistolam ex illius persona composuerit, attestatus est, CHRISTI voluntatem per vnius numerum explicatam, ut llatenus in Latino Authographo reperiri: at prędictum Authographum vitiatum fuisse ab eo, qui illud ex Idiomate Latino in Græcum transtulit; sicque omnia Latina exemplaria, quę post sextæ Synodi Acta, ex Græca Honorii Epistola, quæ *Actione* 12. prædictæ Synodi continetur, Latinitate donata sunt, adiecta illa particula *vnam* vitiata esse, ac corruptâ.

608 Infertur secundò: Adhuc posita illius particulæ adiectione, sensisse Sanctum Maximum, ex Honorii doctrina duas in CHRISTO voluntates clarissimè illis verbis deduci: * Non sunt hę diversæ voluntates, id est, contrariæ, atque adversatrices: * Ex his enim verbis sic Sanctus concludit: * Ex quo duas secundum naturam existere in Salvatore voluntates, manifestè colligitur: * Quod, vt iam diximus, eleganter convincit.

609 Tertiò probatur, recto sensu dixisse Honorium *vnam voluntatem in CHRISTO*; cum id possit legitimè intelligi de Divina CHRISTI Domini voluntate, quam vnam, eamdemque omnimodò cum Patre, & Spiritu Sancto habet. Estò enim Personę Divinæ sint personalitatibus discretæ, in natura tamen Divina, cęterisque perfectionibus absolutis summã habent vnitatem, vt tenet vnanimis SS. Patrum, Theologorumque consensus. Vndè à Monothelitarum errore protinus discrepat Honorius: Monothelitæ enim, non modò vnam voluntatem astruebant in CHRISTO, sed hanc etiam vnam, eandem vtriusque naturæ Divinę, & Humanæ esse, impiè propugnabant; quod in Honorii Epistolis nec expressè, nec æquivalenter vmquam inveniri valet.

610 Hanc solutionem pręclarè confirmat, quod *Actione* 2. *sextæ Synodi* refertur; vbi cum lectus fuisset textus Sancti CYRILLI ALEXANDRINI *ad Theodosium Imperatorem* dicentis: * Firmamentum autem immobile huiusmodi vestri, Deo amabilis, & Religiosi Imperii, ipse Dominus noster IESVS CHRISTVS est: per ipsum enim *Reges regnant, & potentes decernunt iustitiam*, secũdum quòd scriptum est: Est enim eius omnipotens voluntas: * Audiens prædicta verba Patriarcha Macarius, conatus fuit persuadere S. CYRILLVM in relato textu pro se stare, sibique egregiè patrocinari. At APOSTO-

LICI

LICI LEGATI, pluresque Episcopi, vnà cum illius Synodi Iudicibus, in illum insurrexerunt, dicentes, Macarium misero errore decipi: Sanctus enim CYRILLVS, in prædicto textu, nullatenus confessus fuit vnam vtriusque naturæ Divinæ, & Humanę voluntatem, vt volebat Macarius: *Superfluè, inquiunt, & non secũdum quod iacet, Macarius, Venerabilis Archiepiscopus Magnę Antiochenę Civitatis, ex nũc relecto textu videtur affirmare, vnã esse voluntatem in duabus naturis vnius Domini nostri IESV CHRISTI, id est, Deitatis eius, & Humanitatis.*

911 Explicantes autem Sancti CYRILLI sensum, & sententiam dixerunt, Sanctum in prædictis verbis de voluntate Divina expressè fuisse locutum, cum illam, *omnipotentem* appellet; sicque hanc voluntatem Divinam à prędicto Sancto *vnam* iure optimo prædicari, ob summam vnitatem, qua tres Personæ Divinæ, sicut eadem natura, ita eadem gaudent voluntate. * Hoc enim, inquiunt, Sanctissimus Cyrillus in Divina ipsius Domini nostri IESV CHRISTI, & omnipotentissima eius natura accipiens, scripsit, quam cum Patre, & Sancto Spiritu communem, & omnipotentem habet. Propter quod, & *omnipotentem* eam idem Sanctæ memoriæ Cyrillus appellavit, aliàs nec numeraliter posuit eandem voluntatem vnam.* Vndè si illius Synodi Patres Sanctum Cyrillum à Monothelismi errore vindicarunt, quia in illis verbis non astruebat in CHRISTO vnam voluntatem Divinitatis, & Humanitatis, sed vnam solius Divinitatis, quin aliam Humanitatis excluderet; idem de Honorio dicere possumus, cum nec in prædictis primæ Epistolæ, nec in aliis eiusdem Honorii verbis occurrat vmquam, ipsum aliquo modo prędicasse vnam voluntatem CHRISTI Divinitatis, & Humanitatis eius. Vndè si interpretatio, qua Sancti CYRILLI verba elucidata sunt, ipsum nempè, cum vnam voluntatem in CHRISTO Domino confessus est, de Divina fuisse voluntate locutum, Catholica fuit, & à sexta Synodo approbata, nulla certè apparet ratio, nè Catholicè dicamus, Honorium, cum vnam voluntatem in CHRISTO Domino prędicavit, aut de Divina fuisse voluntate locutum, quę in CHRISTO Domino vna eademque essentialitèr est cum Patris, & Spiritus Sancti voluntate, aut de Humana CHRISTI voluntate, ob rationes, quas suprà proposuimus.

912 Quartò, quòd prædicta Honorii verba possint Catholicè interpretari, si de Divina CHRISTI voluntate explicentur, luculentiùs probatur, & confirmatur. Quòd vt clariùs eluceat, duximus pręnotandum, Catholicum Pontificum sensum in suis Dogmaticis Epistolis, in hęreses frequenter dirigi: & meritò, cum ipsi Fidei, Apostolicæque Doctrinę falsis hęreticorum Dogmatibus semper oppositę Patres sint, ac Magistri. Iste autem Apostolicus Zelus in duabus Honorii Epistolis mirificè illuxit: etenim si in illis indixit, nè CHRISTI voluntates, & operationes per numerum *vnius*, vel *duplicis* explicarentur, iam huius prohibitionis causam expressit apertè, asserens, se ideò id prę-cepisse, vt duæ tunc renascentes hæreses, quę illis vocibus vtebantur, in ipso semine extirparentur, singulari certè, ac prudenti consilio; cum hæreticis enim *nec nomina debemus habere communia*, si aliis vocibus Divina Mysteria possumus explicare, vt altè expendit ANGELICVS DOCTOR *ex D. Hieronymi Doctrina* 3.*part.quæst*.16.*art*.8. *in corpore*; vbi inquirens: an absolutè proferri possit hæc propositio: *Christus est creatura*? Respondet, quòd si dicta propositio cum aliqua limitatione proferatur, nempè *secundum naturam humanam*, est vera; at si absolutè, & simpliciter enuncietur, admitti non potest: * Ergo hęc (inquit Sanctus) non est concedenda: *Christus est creatura*.* Et ratio Angelici Præceptoris est: quia præcipuus Arii, perniciosissimi hæresiarchæ, error erat, asserere, CHRISTUM Dominum, nonmodò, quoad Humanitatem, sed etiam quoad Personam Divinam esse creaturam. Vt ergo à perniciosissimo isto errore, & intolerandà blasphemia, ac hęresi penitùs discederemus, iudicavit Angelicus Magister, prædictam propositionem, estò in aliquo sensu veram, nempè secundum Humanam CHRISTI naturam, absolutè tamen, & simpliciter de CHRISTO proferri non posse, quia hoc esset in modò loquendi convenire cum Ario. Sed ne præstantiæ, qua ANGELICUS PRÆCEPTOR, id docet, aliquid detrahatur, placuit hìc illius verba transcribere: *Respon-

pon-

pondeo dicendum, quòd, ficut Hieronymus dicit, ex verbis inordinatè prolatis incurritur hæresis. Vndè, cum hæreticis nec nomina debemus habere communia, nè eorum errori favere videamur. Ariani autem hęretici CHRISTVM dixerunt esse creaturam, & minorem Patre, non solum ratione Humanæ naturę, sed etiam ratione Divinæ Personę, & ideò non est absolutè dicendum, quòd CHRISTVS sit creatura, vel minor Patre, sed cum determinatione, scilicet, secundum Humanam naturam. *

613 Vndè Honorius huic doctrinæ à Sanctis Patribus communitèr receptæ inhærens, Catholicos nempè, nec adhuc in modo loquendi, debere cum hæreticis convenire, illarum vocum numeralium *vnius*, vel *geminæ* in CHRISTO voluntatis, & operationis silentium indixit, vt sic Eutychianorum, & Nestorianorum, qui vocibus istis vtebantur, errorem vitaret.

614 Vnam insuper voluntatem de Divina loquens natura in CHRISTO Domino agnovit, quo sese hæresi Arianorum, istorumque sequacium opposuit, qui Patrem non modò in persona, sed etiam in substantia, natura, essentia, ac voluntate à Filio distinctum esse dicebant, vt Docet ANGELICVS PRÆCEPTOR. *prima par. quæst. 27. art. 1. in corpore*; vbi loquens de processionibus, quibus Filius, & Spiritus Sanctus à Patre procedunt, dicit, Arium, istiusque sequaces dogmatizare, vtrumque esse creaturam, sicque in natura essentialitèr distingui. * Quidam enim (inquit Divus THOMAS) acceperunt hanc processionem secundum quòd effectus procedit à causa. Et sic accepit Arius dicens, Filium procedere à Patre sicut primam eius creaturam, & Spiritum Sanctum procedere à Patre, & Filio sicut creaturam vtriusque. Et secundum hoc, neque Filius, neque Spiritus Sanctus esset verus Deus. * Quem errorem latè impugnat Sanctus *ibidem*.

615 Idem Sanctus Doctor, referens errorem Origenis, eumdem ferè cum Ariana hęresi, asserit, vtrumque tenuisse, Patrem, & Filium secundum substantiam esse diversos, vt videri potest *in eadem 1. par. quæst. 32. art. 1. ad primum* vbi hæc habet: * Sic autem nos non ponimus Patrem, & Filium secundum substantiam differentes: sed fuit error Origenis, & Arii sequentium Platonicos. *

616 Et *quæst. 34. prædictæ 1. partis, art. 1. ad primum.* repetit Arii, & Origenis Arianorum fontis, errorem fuisse, Divinam Filii Personam à Patre non solum in Personalitate, sed etiam in substantiæ, & essentiæ realitate distinctam fateri: sic enim scribit: * Ad primum ergo dicendum, quòd Ariani, quorum fons Origenes invenitur, posuerunt Filium à Patre esse in diversitate substantiæ. *

617 Cum igitur Ariani sentirent, CHRISTUM Dominum, vti Dei Filium, esse creaturam, & in essentia, & natura à Patre essentialitèr diversum, consequentèr illius voluntatem, vti naturæ ipsius proprietatem, à Patris voluntate essentialitèr distinctam propugnabant. Perniciosissimo isti errori sese Concilia, Sanctique Patres opposuere, vnam tantummodò voluntatem in tribus Divinis Personis agnoscentes, quia vna solummodo in ipsis substantia, & indivisibilis natura Catholica Fide statuitur, vt doctè probat Imperator CONSTANTINVS in Edicto, quo iussit, vt sextæ Synodi Definitio, de duabus in CHRISTO voluntatibus, & operationibus, promulgaretur; ibi enim, de CHRISTO loquens, hæc habet: * Vnus enim cum sit, idem ipse in vtraque natura loquitur, interdum quidem congruentèr humanitati, interdum verò Divinitati congruentem exprimit vocem. Habuit enim (iuxta quod ait opinatissimus Cyrillus) in vtrisque potestatem. Dum ergo dicit: *Non mea voluntas fiat*: *Non mea*, hoc est, Humanę naturæ, dixit: Et ego enim nunc sicut homo loquor. Dum verò dicit: *tua*, illam, quæ communis est, inquit, mihi Verbo, & tibi Patri. Patris enim, & Filii secundum quod Verbum est, vna est voluntas, propter vnitatem essentiæ, secundum Sanctum Nyssenum Gregorium, in Sermone adversus Apollinarium. (Et *infrà*.) Qui enim dixit: *non mea*, Humanam hoc sermone significavit: adiungens autem: *tua*, ostendit coniunctionem suæ ad Patrem Deitatis, cuius nulla est voluntatis differentia propter communitatem naturæ.*

618 Supposita igitur communi Sanctorum Patrum Doctrina, in tribus nempè Divinis Personis vnam tantummodò esse voluntatem, quia Catholica Fides, Sacraque Concilia vnam solummodò in ipsis naturam, substantiam, & Deitatem agnoscunt; rectè inde deducitur, Honorium,

rium, dum de CHRISTI Divinitate loquitur, Catholicè vnam solummodò in CHRISTO voluntatem fateri.] Quod apertiùs innotescet, si attentè consideretur contextus Verborum, quibus Honorius dixit: *Vnam voluntatem fatemur Domini nostri IESV CHRISTI.* Cum enim Honorius, antecedenter ad prædicta verba, de CHRISTI Divinitate loqueretur explicans illud Ioann. cap. 3. *Nullus ascendit in Cœlum, nisi qui de Cœlo descendit, Filius hominis, qui est in Cœlo:* hæc scripsit: * Profectò nos instruens, quòd Divinitati vnita est caro passibilis. *

619 Et *paulò infra* explicat ipse Honorius locum illum. 1. *Corinth.* 2. in quo Divus PAVLVS de Divina CHRISTI sapientia loquens, hæc habet: *Sapientiam loquimur inter perfectos: sapientiam verò non huius sæculi, neque principum huius sæculi: sed loquimur Dei sapientiam in mysterio, quæ abscondita est, quam prædestinavit Deus ante sæcula in gloriam nostram, quam nemo Principum huius sæculi cognovit: si enim cognovissent, numquam Dominum Maiestatis crucifixissent.* In hoc autem textu loqui Divum Paulum de Divina CHRISTI natura expresè Docet ANGELICVS MAGISTER. 3. *par. quæst.* 47. *art.* 5. *in corpore*, vbi prędictum Divi Pauli textum exponens, dicit: * Quòd apud Iudęos quidam erant maiores, & quidam minores. Maiores quidem, qui eorum Principes dicebantur (vt dicitur in *libro Quæstionum Novi, & Veteris Testamenti*) sicut & Dœmones, cognoverunt, eum esse CHRISTVM promissum in lege: omnia enim signa videbant in eo, quæ dixerant futura Prophetæ: Mysterium autem Divinitatis eius ignorabant; & ideò Apostolus dicit, quòd *si cognovissent, numquam Dominum gloriæ crucifixissent.* * Honorius itaque prædictum Pauli textum edisserens, sic scribit: * Dum profectò Divinitas nec crucifigi potuit, nec passiones humanas experiri, vel perpeti; sed propter ineffabilem coniunctionem Humanę, Divinæque naturæ, idcircò, & vbique Deus (in textu græco legitur: *Et vtrobique Deus*) dicitur pati, & Humanitas ex Cœlo cum Divinitate descendisse. *Vnde & vnam voluntatem fatemur Domini nostri IESV CHRISTI.* * Vbi legitimus horum verborum posteriorum sensus apertissimê innotescit: nimirum, quòd sicut propter ineffabilem vnionem Divinæ, & Humanæ naturæ in vnitate Divinæ personę Catholicè dicitur, quòd CHRISTVS sit Deus, & quòd Divinam habeat naturam: sic etiam Catholicè dixisse videtur Honorius, quòd vnam habeat voluntatem, hoc est Divinam, vnam, inquam, cum Patre, & Spiritu Sancto, contra errorem Arii, istiusque sequacium, qui sicut CHRISTO Domino Divinitatem, Divinamque denegabant naturam, sic & Divinam voluntatem à CHRISTO Domino eliminabant.

620 Vt autem in Honorii textu omnis penitùs suspicionis tollatur scrupulus: non obstat, si dicas: prædicta Honorii verba aliquam secum contradictionem involvere: hinc enim affirmat Honorius, quòd *profectò Divinitas nec crucifigi potuit, nec passiones humanas experiri.* Indè verò asseverat: quòd *propter ineffabilem coniunctionem Divinæ, Humanæque naturæ, idcircò Deus dicitur pati.* Cumque Deus à Divinitate non distinguatur, vtique videtur inferri, quòd si Divinitas pati non potest, neque Deus poterit pati.

621 Non, inquam, obstat: huic enim difficultati cumulatissimè satisfacit ANGELICI PRÆCEPTORIS Doctrina. Inquirens enim ANGELICVS MAGISTER. 3. *part. quæst.* 16. *art.* 5. Vtrum ea, quæ conveniunt Filio hominis, possint prædicari de Divina natura; & de Humana, ea, quæ conveniunt Filio Dei? Respondet assignans discrimen inter abstracta *Deitas*, & *Humanitas*, & concreta *Deus*, & *homo.* Illius verba audiamus: * Respondeo dicendum, quòd ea, quæ sunt propria vnius, non possunt verè de alio prædicari, nisi de eo, quod est idem illi: sicut risibile non convenit nisi ei, quod est homo. In mysterio autem Incarnationis non est eadem natura Divina, & Humana, sed eadem est hypostasis (hoc est subsistentia, persona, vel suppositum) vtriusque naturæ: ideò ea, quæ sunt vnius naturæ, non possunt de alia prædicari secundum quòd in abstracto significatur. Nomina verò concreta supponunt hypostasim naturæ: & ideò indifferenter prædicari possunt ea, quæ ad vtramque naturam pertinent, de nominibus concretis. Sive illud nomen de quo dicuntur, det intelli-

intelligere vtramque naturam, ficut hoc nomen *Christus*: in quo intelligitur, & Divinitas vngens, & Humanitas vncta. Sivè folum Divinam naturam, ficut hoc nomen *Deus*, vel *Filius Dei*; fivè folum naturam Humanam: ficut hoc nomen *Homo*, vel *IESVS*. Vndè Leo Papa dicit *in Epiftola ad Paleftinos*: Non intereft, ex qua CHRISTVS fubftantia nominetur: cum infeparabilitèr, manente vnitate Perfonæ, idem fit, & totus hominis Filius propter carnem, & totus Dei Filius propter vnam cum Patre Deitatem.*

622 Idem confirmat ipfe ANGELICVS PRÆCEPTOR *præfata quæftione*, *art.* 4. Vbi argumentis, quibus nitebatur probare Neftorius, ea, quę ad naturam Humanam pertinent, Deo non poffe competere; ficut nec ea, quæ ad Divinam fpectant naturam, CHRISTO homini congruere, ait Sanctus: * Quòd Damafcenus dicit *in 3. libro*: Deus fufcepit ea, quę funt carnis idiomata, id eft, proprietates: dum Deus paffibilis nominatur, & Deus gloriæ crucifixus eft.*

623 Et *infrà*, fefe relato Neftorii errori opponens, hæc fcribit: * Catholici verò pofuerunt, huiufmodi, quæ dicuntur de CHRISTO, fivè fecundum Divinam naturam, fivè fecundum Humanam, dici poffe, tàm de Deo, quàm de Homine. (Et *paulò infra*:) Et huius ratio eft: quia cum fit eadem hypoftafis (id eft, eadem perfona, vel fuppofitum) vtriufque naturæ, eadem hypoftafis fupponitur nomine vtriufque naturæ. Sivè ergo dicatur homo, fivè Deus, fupponitur hypoftafis Divinę, & Humanæ naturæ; & ideò de homine poffunt dici ea, quæ funt Divinę naturæ, tamquàm de hypoftafi Divinæ naturæ: & de Deo poffunt dici ea, quę funt Humanæ naturæ, tamquàm de hypoftafi Humanę naturæ.*

624 Iuxta hanc ergo doctrinam adftruentem, illud, quod eft proprium Dei, Divinæque naturæ, poffe de CHRISTO homine verificari, erit Catholica hæc propofitio: *Deus eft Homo*: ficut & hæc alia: *Homo eft Deus*: De prima agit S. THOMAS *eadem 3.p.quæft. 16. art. 1. in corp.* Vbi afferit: * Quòd ifta propofitio, *Deus eft Homo*, ab omnibus Chriftianis conceditur: non tamen ab omnibus fecundum eamdem rationem.*

625 Adductis verò variis modis explicandi hanc propofitionem, reiectaque Neftorii explicatione, hęc fubdit: * Vndè fupponendo fecundum veritatem Catholicæ Fidei, quòd vera natura Divina vnita eft cum vera natura Humana, non folum in perfona, fed etiam in fuppofito, vel hypoftafi, dicimus, hanc propofitionem effe veram, & propriam, *Deus eft Homo*, non folum propter veritatem terminorum (quia fcilicet CHRISTUS eft verus Deus, & verus Homo,) fed etiam propter veritatem prædicationis.* Quod probans Sanctus Doctor, concludit: * Quia ergo Perfona Filii Dei (pro qua fupponit hoc nomen, *Deus*) eft fuppofitum naturæ Humanę, verè, & propriè hoc nomen, *homo* poteft prædicari de hoc nomine, *Deus*, fecundum quòd fupponit pro Perfona Filii Dei.*

626 De fecunda propofitione videlicet: *Homo eft Deus*, agit S. THOMAS *in eadem quæft. 16. art. 2.* vbi priùs illam probat illo Divi Pauli loco *Romanorum 9. Ex quibus eft CHRISTVS fecundum carnem, qui eft fuper omnia Deus benedictus in fæcula*: Ex hoc enim loco fic arguit: * Sed CHRISTVS fecundum carnem eft Homo: ergo hæc eft vera, *Homo eft Deus.**

627 Deindè eamdem illam propofitionem hac ratione convincit: * Dicendum quòd fuppofita veritate vtriufque naturæ, Divinæ fcilicet, & Humanæ, & vnione in perfona, & hypoftafi, hæc eft vera & propria: *Homo eft Deus*; ficut ifta, *Deus eft Homo*. Hoc enim nomen *Homo* poteft fupponere pro qualibet hypoftafi Humanę naturæ: & ita poteft fupponere pro Perfona Filii Dei, quam dicimus effe hypoftafim Humanæ naturæ. Manifeftum eft autem, quòd de Perfona Filii Dei verè, & propriè prædicatur hoc nomen *Deus*, vt in prima parte habitum eft. Unde relinquitur, quòd hæc fit vera, & propria, *Homo eft Deus.** Hæc ille.

628 At quia res ifta adeò fubtilis eft inter Theologos, vt facilè in illa errari poffit, necesse eft, vt terminorum formalitas confideretur, & diverfus fignificandi modus attendatur; aliud enim fignificant abftracta, aliud concreta, maximè in Divinis. Ex huius diverfitatis inconfiderratione, ortus eft Abbatis Ioachimi error, vt rectè adnotavit ANGELICVS DOCTOR. 1. *par. quæft. 39. art. 5. in corp.*

vbi hęc habet: *Circa hoc erravit Abbas Ioachim, asserens, quòd sicut dicitur: *Deus genuit Deum*: ita potest dici, quòd essentia genuit essentiam, considerans quòd propter Divinam simplicitatem non est alius Deus, quàm Divina essentia.

629 Sed in hoc deceptus fuit; (prosequitur S. Doctor) quia ad veritatem locutionum non solum oportet considerare res significatas, sed etiam modum significandi, vt dictum est. Licet autem secundum rem, sit idem *Deus*, quòd *Deitas*, non tamen est idem modus significandi vtrobique: nam hoc nomen *Deus*, quia significat Divinam essentiam, vt in habente, ex modo suæ significationis naturalitèr habet, quòd possit supponere pro persona; & sic ea, quæ sunt propria personarum, possunt prędicari de hoc nomine Deus, vt dicatur, quòd Deus est genitus, vel generans, sicut dictum est. Sed hoc nomen *Essentia* non habet ex modo suæ significationis, quòd supponat pro persona: quia significat essentiam, vt formam abstractam; & ideò ea, quę sunt propria personarum, quibus ad invicem distinguuntur, non possunt essentiæ attribui. Significaretur enim, quòd esset distinctio in essentia Divina, sicut est distinctio in suppositis.*

630 Ex his, quæ hucusque solidissimis Doctrinis innixi diximus, apertè apparet, abstracta inter, & concreta quantum discriminis intercedat. Quamvis enim ex parte rei significatæ inter Deum, & Deitatem, seu Divinitatem nulla adsit differentia; imò summa realis identitas inter Deum, Deitatem, Divinitatem, & naturam Divinam cognoscatur: at in modo significandi Sancti Patres, vti pręclarissimi Theologi, Fidei principiis conformes magnum inter illa discrimen agnoscunt; quia scilicet hoc nomen *Deus*, est quoddam concretum significans *Divinitatem, vt in habente*, & ex modo significationis pro persona naturaliter supponit: Vndè quidquid Personæ Divinæ tribuitur, de hoc nomine *Deus* verificari potest; & ideò rectè, & Catholicè dicimus: *Deus generat*: *Deus est genitus.* At nomen *Deitas*, vel *Essentia*, vel *Divinitas* significat Divinam Essentiam in abstracto, non verò in supposito, vel persona: Vndè quod est proprium personarum, non potest verificari de essentia in abstracto sumpta; & ideò has propositiones negamus: *Essentia generat*: *Essentia est genita.* Similiter has propositiones concedimus: *Deus est Homo*: *Homo est Deus*; negamus verò istas: *Deus est Humanitas*: *Humanitas est Deus*: *Natura Divina est Humana*: *Natura Humana est Divina.* Et ratio est; quia quamvis Deus, & natura Divina realiter non distinguantur; celebriores tamen Theologi magnum agnovere discrimen inter modum significandi naturam Divinam in abstracto, vel vt communem, & modum significandi ipsam in concreto, sive supposito: & ideò istæ propositiones concretè sumptæ, tamquàm verissimæ à Catholicis omnibus admittuntur: *Deus est Homo*: *Homo est Deus*: *Deus generat*: *Deus est genitus, natus, passus, & mortuus*: istæ veró abstractè consideratæ respuuntur: *Essentia generat*: *Essentia est genita*: *Deitas, seu Divinitas est nata, passa, & mortua.*

631 Doctrina est hæc ANGELICI PRÆCEPTORIS, tûm locis citatis, tùm præcipuè *3. part. quæst. 16. Art. 5. ad 1.* vbi hæc habet: * In Divinis realiter est idem Persona cum natura; & ratione huius identitatis Divina natura prædicatur de Filio Dei. Non tamen est idem modus significandi: & ideò quædam dicuntur de Filio Dei, quæ non dicuntur de Divina natura: sicut dicimus, quòd Filius Dei est genitus, non tamen dicimus, quòd natura Divina sit genita, vt *in prima parte*, (*quæst. 39. art. 5.*) habitum est. Et similiter in Mysterio Incarnationis dicimus, quòd Filius Dei passus est, non autem dicimus, quòd natura Divina sit passa.*

632 Ex his æquę certis, ac communibus principiis Sanctorum Patrum, insigniorumque Theologorum apertissimè dignoscitur, quàm rectè Honorius *in prima sua Epistola* scripserit: *Ipse Filius Hominis de Cælo descendens vnus, atque idem, sicut scriptum est, Crucifixus Dominus Maiestatis, dùm constat Divinitatem, nullas posse perpeti Humanas passiones. (Et *pauló infra*:) Divinitas nec Crucifigi potuit, nec Passiones Humanas experiri, vel perpeti; sed propter ineffabilem coniunctionem Humanę, Divinæque naturæ, idcircò, & vbique (vel secundum versionem gręcam, vtrobique) Deus dicitur pati; * quia scilicet consideradera-

deravit Honorius, Deum, & Deitatem, estò ex parte rei significatæ non distinguantur, distingui tamen ex parte modi significandi: etenim nomen *Deus* significat naturam Divinam in concreto, sive supposito, & persona; vel, vt ait ANGELICVS DOCTOR, idem est *Deus*, ac habens naturam Divinam: id tamen non significatur per nomen: *Divinitas*, *Essentia*, vel *Deitas*, quia quodlibet ex his nominibus est nomen abstractum, & significat naturam abstractè sumptam, vt Theologi loquuntur. Vndè sicut in mysterio Incarnationis iuxta ANGELICI PRÆCEPTORIS Doctrinam vera est hęc propositio: *Deus est passus*: falsa verò hæc alia: *Divinitas est passa*: sic Catholicus erit sensus, quo Honorius negavit, Divinitatem passam esse, vel posse Humanas passiones perpeti, estò aliundè Deum propter ineffabilem vnionem Divinę, Humanæque naturæ in vnitate Personæ fuisse passum confiteatur. Id confirmari potest Sancti IOANNIS DAMASCENI Doctrina, qui *lib.* 3. sic scribit: *Deitatem quidem dicentes non nominamus de ea, quæ Humanitatis idiomata, id est proprietates: non enim dicimus Deitatem passibilem, vel creabilem.* Vndè ANGELICVS DOCTOR ita subinfert 3. *par. quæst.* 16. *art.* 5. *Deitas autem est Divina natura: ergo ea, quæ sunt Humanæ naturę, non possunt dici de Divina natura.* Quo non obstante Damascenus *eodem lib.* 3. sic scribit: *Quòd Deus suscepit ea, quæ sunt carnis idiomata, id est, proprietates: dum Deus passibilis nominatur, & Deus gloriæ crucifixus est:* *Apud Divum Thomam. 3. par. quæst. 16. art. 4. in sed contra.* His ergo in locis Sanctus Damascenus idem, quòd Honorius apertissimè confitetur: ergo si Damascenus, & cum illo Sanctus Thomas, aliique Sanctissimi Doctores confitentes hanc propositionem: *Deus est passus*; & negantes hanc aliam: *Divinitas est passibilis*, Catholicè locuti sunt; dicendum vtique erit, Honorium in prædictis propositionibus non solum, non esse censura dignum, sed Catholicæ etiam illustrium Ecclesiæ Sanctorum Doctrinæ, ac sensui consonum esse, ac conformem.

CAP. XII.

QVARTVM ARGVMENTVM contra Honorii Fidem proponitur, & solvitur.

633 Arguitur quartò, ex illis Honorii verbis *Epist.* 1. *Confitentes Dominum IESVM CHRISTVM vnum operatorem Divinę, atque Humanę naturæ:* Et ex illis aliis *Secunda Epistolæ*: *Vnum CHRISTVM Dominum in vtrisque naturis prædicent operantem.* In his enim locis Honorius operationem ex persona operante metitur: cumque CHRISTVS vna tantum sit persona vtriusque naturæ operans, videtur dicendum, vnam solummodò vtriusque naturæ operationem ab Honorio fuisse admissam, ac per consequens non discrepare à Monothelitarum hęresi de vna in CHRISTO operatione, vt suprà tetigimus.

634 Respondetur primo, negari non posse, CHRISTUM Dominum vnam tantummodò esse operantem personam; duas enim in illo nec Concilia, nec Sancti Patres vmquam hucusque agnoverunt sed vnam tantummodò in vtraque natura operantem Catholicè prædicarunt, vt docet fides contra Nestorium, qui duas in CHRISTO personas impiissimè asserebat. Inficiamur tamen, ex vnitate personæ operantis in CHRISTO, vnam solummodò vtriusque naturæ operationem posse deduci, hanc enim numquàm docuit Honorius; nec in istius Epistolis invenitur, vnam solummodo Divinitatis, & Humanitatis operationem (vt Monothelitarum error tenebat) ab ipso fuisse admissam, vt facilè agnoscet quisquis vtramque illius Epistolam attentè legerit, & nos in superioribus solutionibus apertissimè ostendimus.

635 Respondetur secundò: estò permittatur, Honorium ex personæ vnitate vnitatem operationis in CHRISTO Domino deduxisse; adhuc indè non sequi, tantum Pontificem in Monothelitarum errorem fuisse prolapsum, cum prædicta Honorii propositio adhuc posset in Catholico sensu explicari.

636 Etenim Catholicę Fidei æquè opponi videtur propositio vnam voluntatem in CHRISTO Domino adstruens, ac propositio vnam in ipso prædicans operationem;

tionem; atqui propositio, qua Honorius vnam voluntatem in CHRISTO Domino confessus est, potest in Catholico sensu exponi, iuxtà solutiones, quibus suprà ex Sanctorum Patrum Doctrina prædictam Honorii propositionem explicuimus: ergo estò dixisset Honorius, se vnam in CHRISTO operationem fateri, potest nihilominus huiusmodi propositio, illis solutionibus, in Catholico sensu explicari.

637 Nec obstat, si dicas, ideò Monothelitas fuisse à Conciliis, & Sanctis Patribus vti hęreticos damnatos; quia vnam voluntatem, & operationem in CHRISTO Domino prædicabant. Non, inquam, obstat; ex hæreticis enim, qui vnam solummodò operationem confitebantur, plures asserebant, vnam tantummodò vtriusque naturę voluntatem, & operationem in CHRISTO Domino concedendam. Hoc autem in Honorii Epistolis nusquam occurret, vt latè supra ostendimus. Alii verò ideô vnam tantummodò in CHRISTO voluntatem, & operationem astruebant; quia vnam solummodò in ipso essentiam, & naturam pręedicandam esse arbitrabantur. At iis erroribus oppositum in Honorii Epistolis invenitur; cum Honorius duas in CHRISTO naturas, essentialiter distinctas, cum suis proprietatibus propria operantibus, clatê, & distinctè in suis Epistolis confiteatur.

638 Monothelitæ verò, qui duas in CHRISTO fatebantur naturas, vnamque solummodò in ipso voluntatem, & operationem adstruebant, erroneè existimantes, operationem, non quidem naturæ, sed operanti esse commensurandam, asserebant, hanc operationem, & voluntatem esse Divinam, omnemque voluntatem, & operationem Humanam à CHRISTO Domino climinabant, vt suprà latê probatum est. Undè duo negabant. Primum: naturas in CHRISTO esse operantes, & operatrices. Secundum, operationem debere sequi naturam: nè, vel inviti duas operationes admitterent.

639 Asserebant insuper, operationem operanti personæ correspondere: cumque in CHRISTO vna tantummodò sit persona Divina volens, & operans; vnam tantummodò in CHRISTO voluntatem, & operationem Divinam admittendam esse affirmabant. At Honorius in suis Epistolis oppositum docet, cum duas naturas operantes, atque operatrices apertè, ac distinctè fateatur; & ex naturarum diversitate, diversitatem operationum deducat, vt patet ex secunda eius Epistola, in qua de duabus CHRISTI naturis loquens, hæc scribit: *Divinam quidem, quę Dei sunt operantem, & humanam, quę carnis sunt exequentem.* Et *in alio eiusdem Epistolæ loco* confitetur in CHRISTO: * Duas naturas Divinitatis, & carnis, propria operantes. (Et *infrà*:) Vnum CHRISTVM in vtrisque naturis Divina, vel Humana prędicent operantem.*

640 Opponitur etiam Honorius iis, qui, erroneè existimantes solam CHRISTI personam operari, non verò naturas, vnam solummodô voluntatem Divinam in CHRISTO Domino admittebant, eò quòd persona Divina sit, omnemque operationem denegabant humanam. His, inquam, opponitur; quia estò Honorius Catholica Fide innixus, quæ vnam solummodò personam operantem in CHRISTO admittit, vnum operantem confiteatur in CHRISTO: at præter personam operantem admittit etiam duas in CHRISTO naturas, quod vniuscuiusque proprium est operantes, vt probavimus suprà: nec solam voluntatem, & operationem Divinam Personæ, *naturæque Divinæ* correspondentem concedit in CHRISTO, sed operationem etiam Humanam, Humanę propriam naturę confitetur in illo, vt passim occurrit in ipsius Epistolis, pręcipuè in prima, in qua prædicat CHRISTVM, * in duabus naturis operatum Divinitùs, atque Humanitùs: * In secunda verò non soli operanti, sed illius etiam naturis Divinam, Humanamque operationem attribuit, vt ostendunt illa Honorii verba: * Utrasque naturas operantes, atque operatrices confiteri debemus; & Divinam quidem, quę Dei sunt operantem, & Humanam, quæ carnis sunt exequentem.* Omitto alias vtriusque Epistolæ propositiones, quibus id ipsum poterat illustrari. Hinc apertè innotescit, quàm longè ab omnium Monothelitarum errore absit Honorius: estò enim cum illis conveniat, dum asserit CHRISTVM Dominum vnam esse operantem personam; (quemadmodum omnes etiam Catholici tuentur:) ab omnibus nihilominus Monothelitis longissimê dissidet, cum nullus illorum,

CHRI-

CHRISTVM esse vnum operantem in duabus naturis, & voluntatibus propria operantibus, confiteatur, vt de Honorio probavimus.

641 Respondetur tertiò, Sanctum DIONYSIUM *Epistola ad Caium* dixisse: * Unam esse in CHRISTO Dei-Virilem operationem: * Quam quidem Authoritatem adduxerunt Monothelitæ pro suo errore de non admittenda in CHRISTO nisi vnica Divina, & Humana operatione. Et quamvis prędicta Authoritas aliqualiter Monothelitis favere videatur, Sancti Patres, qui D. Dionysij sensum meliùs calluerunt, vti Sanctus Martinus, Sanctus Maximus, aliique plures, prędicta verba in Catholico sensu explicarunt; præcipuè Sanctus MARTINUS *in suo Lateranensi Concilio*, vbi innotuit, prædictum textum à Monothelitis fuisse corruptum: dicente namque Sancto Dionysio: * Novam quandam Dei-Virilem operationem: * Evidenter apparuit, *novam* in *vnam* à Monothelitis fuisse commutatam. Undè non sine gravi fundamento suspicari, imò & certò affirmare possumus, Monothelitas id ipsum in Honorii verbis præstitisse, ita vt vbi Honorius dixit: *Novam voluntatem*: illi *vnam* fraudulenter posuerint. At, omissa pro nunc ista solutione, quam rectè prosequitur, & probat AVTHOR HISTORIÆ MONOTHELITARUM noviter Parisiis editæ *anno* 1679. Respondetur, Sanctum Martinum sic Divi Dionysii sensum explicare: * At non vnam secundum illos ostendere volens operationem Sanctus Dionysius, sed duplicem duplicis naturæ, compositivo sermone abusus est, duas vnius, eiusdemque in vnitate operationes ostendens. *

642 Vndè, si Sanctum Dionysium asserere: * Unam esse in CHRISTO Dei-Virilem operationem; * non obstat quominùs Sanctus Martinus illum explicet de duabus operationibus, quarum quęlibet suæ in CHRISTO correspondeat naturæ, alia nempè Divinæ, & Humanæ alia: estò Honorius vnam voluntatem in CHRISTO Domino prædicasset, vnamque operationem asseruisset, posset vtique intelligi, ac explicari de vna voluntate, & operatione in vnaquaque natura, ita vt naturæ Divinæ vna sola operatio correspondeat Divina; Humanæque naturæ vna sola operatio attribuatur Humana: quod quidem aptissimè congruit illis Honorii verbis, in prima Epistola asserentis: * CHRISTUM in duabus naturis operatum Divinitùs, atque Humanitùs; * Et illis aliis secundæ Epistolæ verbis: *CHRISTVM Dominum in vtrisque naturis Divina, vel Humana prædicent operantem. *

643 Respôderi potest 4. quâvis ex vnitate personæ in duabus CHRISTI naturis operantis, Divinę, Humanæque operationis vnitas admittatur, nihil adhuc contra Honorium deduci, quòd nequeat in legitimo, ac Catholico sensu explicari: à securissima enim doctrina alienum non est, vnam aliquam vtriusque naturæ operationem in CHRISTO Domino asserere, si id iuxta Sancti MAXIMI Doctrinam intelligatur, qui explicans relatum Sancti Dionysii textum, tria operationum genera, cum Sancto Sophronio in CHRISTO Domino distinguit. Primum est, illarum operationum, ad quas sola natura Divina concurrit, vti est mundi creatio, & conservatio, necnon miraculum illud, quo Centurionis puero absenti, sanitatem restituit. Secundum est, illarum, quę solius Humanæ naturæ propriæ sunt, ac speciales. Tertium, illarum, quæ mixtæ sunt, in quibus videlicet agit vtraque natura, vt cum solo attactu curabat ægrotos, vel mare, pedibus ambulando, calcabat: * In istis autem (prosequitur Sanctus Maximus) partim Divinum aliquid inest, partim Humanum. * Tertium autem istud operationis genus voce illa *Dei-Virilis* operationis designari, Sanctus Maximus asserit, vt constat ex Act. 11. sextę Synodi.

644 Undè, si Sanctus Maximus illam vnam *Dei-Virilem operationem*, quam Sanctus Dyonisius in CHRISTO Domino prædicavit, rectè, ac Catholicè explicuit de illa vna miraculosa operatione, ad quam vtraque CHRISTI natura concurrebat; vti sunt operationes illæ tactu ægrotos sanandi, vel pedibus mare ambulandi, in quibus aliquid inerat Divinum, proprium naturę Divinę, & aliquid etiam Humanum, naturæ proprium Humanæ; hæcque Sancti Maximi explicatio Catholica fuit, & à sexta Synodo approbata; nulla certè occurrit ratio, obquam non possit id ipsum de Honorio affirmari, cum vnam voluntatem in CHRISTO Domino prædicavit, estò ex volentis vnitate ope-

operationis vnitas deducatur: vtraque enim natura non minus poterat ad eamdem volitionem, quàm ad eamdem operationem concurrere: ergo si dari miraculosam aliquam operationem, ad quam partim Divina, partimque Humana concurrebat natura, est dari in CHRISTO vnam vtriusque naturæ operationem, quin hoc Catholico sensui repugnet, iuxta Sancti Maximi doctrinam, Divo Dionysio innixam: certè estò permitteremus, Honorium concessisse in CHRISTO vnam vtriusque naturæ operationem, dummodò id de operationibus mixtis supernaturalibus intelligeretur, nõ esset propositio notà aliqua, vel censurà digna; siquidem nullam censuram, imò summam laudem, & sextæ Synodi approbationem promeruit Sanctus Maximus, cum illam *vnam Dei Virilem operationem* à Sancto Dionysio prædicatam in isto Catholico sensu elucidavit.

645 Respondetur quintò, estò Honorius dicat: * CHRISTUM esse vnum operatorem Divinæ, atque Humanæ naturæ; *. Non indè sequi, Honorium in CHRISTO vnam Divinam, Humanamque operationem (qualem Monothelitę adstruebant) admittere; ex illa enim Honorii propositione solum potest deduci, ipsum concessisse, CHRISTVM Dominum summa vnitate habuisse operationes Divino-Humanas, & Humano-Divinas.

646 Nec obstat dicere, id idem omninò videri; magnum siquidem inter vtrumque discrimen intercedit: aliud enim est, vnam solummodò vtriusque naturæ operationem confiteri in CHRISTO; aliud verò est, distinctas in vtraque natura operationes admittere, quarum quælibet sit Divino-Humana, & Humano-Divina. Primum est Monothelitarum hæresis, secundum verò, Sancti Ioannis Damasceni sententia, qui estò vnam operationem Divinam Humanamque inficietur in CHRISTO, aliundè tamen docet, in vniuscuiusque naturæ operatione novum quendam, ac singularem modum illuxisse, ideòque sentit Sanctum Dionysium dixisse: * Novam quandam Dei Virilem operationem.* Hic autem novus, ac singularis operandi modus, qui in vnaquaque CHRISTI natura enituit, in hoc præcipuè effulsit, quòd vnaquæque natura ita alteri erat vnita, vt neque Divina sine Humana, neque Humana sine Divina operaretur natura; taliter, vt quoties Divinitas Divinas operationes eliciebat, illas quidem, non seorsim ab Humanitate, sed huic summè vnita produceret; quoties verò Humanitas Humanas producebat operationes, non seorsim à Divinitate, sed huic hypostaticè vnita illas eliceret; & sicut Divinitas, vt Divinitùs, ac miraculosè operaretur, Humanitate tamquàm instrumento sibi coniuncto vtebatur, quemadmodum, & anima vtitur corpore ad operationes externas executioni mandandas, sic Humanitas Humanas CHRISTI miraculosas operationes, sine virtute Divina Divinæ naturæ, sibi intrinsecè vnitæ, non eliciebat. Vndè estò eandem operationem in vtraque natura admittere renuamus, fatemur tamen operationem vniuscuiusque naturæ esse *Divino Humanam*, quia erat effectus naturę Divinæ cum Humana natura intrinsecè copulatæ; naturęque Humanę operationem *Humano Divinam* appellamus, quia ab Humana natura, non quidem separata, sed Divinæ hypostaticè vnita procedere, Catholica Fide docemur.

647 Hanc doctrinam nobis luculentissimè tradit Sanctus IOANNES DAMASCENUS *Oratione de duabus CHRISTI voluntatibus*; explicans namque relatum Divi Dionysij textum, docet, Sanctum Dionysium, cum novam quandam *Dei Virilem operationem* in CHRISTO asseruit, non vnam operationem, sed novum operationum CHRISTI modum significasse: * Quæcumque (inquit) humana voluntate voluit, ac egit, salus mundi fuerunt. Non enim divino more agebat divina (haud quippè Dei nudi, & sine carne, vt contactu, ac manuum extensione, miracula patraret;) nec more humano agebat humana: Nec enim ita comparatum est, vt puri hominis passiones mundo salutem allaturæ sint. Sed cum Deus esset, ac factus esset homo, novam quandam, ac inauditam actionem Dei, ac hominis dedit, divinam quidem, sed quæ humana operaretur: Humanam, sed quę divina ministraret, quæque Divinitatis sibi coniunctę signa præseferret. Quemadmodum enim ignis, & ferri diversa est natura, aliaque, & alia munera, & actiones; neque enim ignis secat, sed incendit, ac illuminat, eà vi agendi, quam tribuit ei natura: neque rursus ferrum sic à natura comparatum est, vt vrat,

aut

aut illuminet, sed ipsum secat, ac nigrum est: cum autem ea coniuncta fuerint, coniunctè iam, ac indivisè suum munus vtrumque exequitur. Simul enim cum sectione existit vstio; ignisque, ferri adminiculo tùm incendit, tum illuminat: cum interim non vna sit naturalis actio, sed duæ; vna, ignis qua vrit, altera ferri, qua secat: ac vtriusque effectus proprius est; ignis quidem vstio, ferri autem sectio. Sic in Domino nostro IESU CHRISTO agebat vtraque natura, cum alterius communione, quod proprium erat; cum interea, nec vna duæ essent, nec duarum vna esset effectio, ac officium: sed humanæ eius naturæ divino esset liberè imperio, ac voluntati obedire, atque servire, suaque voluntate manum porrigere, & tangere puellam, obsequendo, inquam, voluntati divinæ: Deitatis autem contactu efficaci, esset suscitatio puellę. Quo circa nec Magnus Dionysius, Dei, & Hominis actionem dixit, sed simpliciter novam, id est inusitatam; vtraque enim inusitata erat, ac *Divino-Humana*; neque enim illis verbis numerum expressit, sed modum inusitatum.*

648 Respondetur sextò: estò concederemus, Honorium ex vnitate personæ operantis intulisse in CHRISTO vnam vtriusque naturæ operationem, posse adhuc Catholicè, absque vlla Monothelismi censura, explicari. Huius solutionis fundamentum desumitur ex Sancto MAXIMO dum Sancti Cyrilli doctrinam defendendam assumpsit. Asseruerat CYRILLUS *lib. 4. Commentariorum in Ioannem: CHRISTUM vnam cognatam operationem per ambas (naturas) ostendisse*. Nè autem Monothelitę prædictum Sancti Cyrilli textum pro suo errore, de vna vtriusque naturę operatione, adducerent, hincque duas CHRISTI operationes negarent; ac tandem, nè tàm pii, ac eruditissimi Patris, vti Sancti Cyrilli, Fides, ac opinio aliqua ex parte labefactaretur, Sanctus MAXIMUS *in Disputatione cum Pyrrho*, Sanctum Cyrillum ab omni, vel minima adhuc erroris suspicione vindicaturus, sensit: Non pugnare vllo modo hanc Authoritatem cum duabus operationibus, sed contrà, eas defendere: non enim dixit; *vnam naturalem operationem Divinitatis CHRISTI, & Humanitatis eius.* Si ergo hoc sufficit, vt Sanctus Cyrillus à Monothelismi errore iudicetur immunis; sufficiet etiam, vt ab huiusmodi hæresi immunis proclametur Honorius; in istius enim Epistolis nusquam reperitur, Honorium dixisse, aut vmquam in CHRISTO fuisse confessum *vnam voluntatem, aut vnam operationem naturalem Divinitatis CHRISTI, & Humanitatis eius*. Vndè si Sanctum Cyrillum non dixisse *vnam naturalem operationem Divinitatis CHRISTI, & Humanitatis eius*, sufficiens fuit iuxtà Sancti Maximi mentem, vt Sanctissimus iste Pater à Monothelismi labe diceretur immunis; idem pariter dicendum erit de Honorio, cum istum tale quid protulisse, nullibi in suis legatur scriptis.

649 Nec solùm Divus Cyrillus defenditur à S. Maximo argumento negativo, quia nempè non dixit, quòd impij Monothelitæ blatterabant, *vnam scilicet voluntatē Humanitatis, & Divinitatis*; sed etiam argumento affirmativo, illum à Monothelitarum erroribus immunem ostendit: quia estò affirmaverit Cyrillus: *Christum vnam cognatam operationem per ambas ostendisse naturas*; hinc tamen non deducitur, Sanctum Cyrillum cum Monothelitis aliquo modo convenisse; iudicat enim Sanctus Maximus, hanc Divi Cyrilli propositionem rectè posse in Catholico sensu explicari. Etenim quod voluit asserere Sanctus Cyrillus, dum *vnam cognatam operationem* in CHRISTO DOMINO confessus est, fuit, illam Divinam operationem, quam CHRISTUS, vti Dei Filius, habet omninò eamdem cum Patre ante Incarnationem ad opera Divina, ac miracula patranda, distinctam non esse, sed omninò eamdem cum divina operatione, quam habet post Incarnationem. Illa itaque Divina operatio, quam anté Incarnationem habet Dei Filius, post Incarnationem solùm habet, quòd per CHRISTI Humanitatem corporaliter, & visibiliter appareat; at eadem, quæ erat ante Incarnationem, est etiam post peractum Incarnationis Mysterium: hoc tamen non tollit, quòd Humanitas CHRISTI habeat etiam suam propriam, & naturalem operationem; sicut enim discurrere proprium est animæ rationalis, & operationes vitales exercere animæ vegetativæ, vtrumque autem anima medio corpore, cui vnita est, manifestat; vt videre est in Concionatoribus in suggestis, & in scientiarum professoribus in Academijs, quorum dis-

cursus, tàm prædicabiles, quàm scholastici, estò proprii sint animæ, ac intellectus, media tamen locutione corporis vniti animæ manifestantur, sicut invisibile per visibile ostenditur, iuxtà illud PAVLI *Invisibilia Dei per ea, quæ facta sunt, intellecta conspiciuntur.* Sicut ergo (inquam) quamvis anima proprias suas rationales, intellectivas, & vegetabiles operationes medio corpore manifestet; sicut & invisibile animę per corporeum visibile conspicitur, quin hoc tollat, quòd corpus in eamdem illam actionem, qua anima suos discursus manifestat, suam etiam propriam & naturalem operationem exerceat: quia nempè estò anima intellectiva secundum id, quod suum est, ad locutionem discursivam concurrat; verùm quia ista locutio corporea est, etiam naturalis, ac propria corporis operatio est.

650 Pari modò philosophatur Sanctus Maximus, in miraculosis CHRISTI actionibus. Etsi enim actiones illæ, vt supernaturales sunt, propriæ essent, ac speciales Divinitatis Humanitati CHRISTI vnitæ; attamen hoc non officit, quin in easdem illas actiones Sanctissima CHRISTI Humanitas sua propria, ac naturali operatione concurreret, quatenus per Humanitatem actiones illę manifestabantur, vt innotuit in Leprosi emundatione, & panis multiplicatione, quam CHRISTUS sua benedictione peregit, & alijs similibus, in quibus ad eamdem miraculosam operationem concurrebat Divinitas, propria Divinę naturę operatione, quin ideò Humanitati CHRISTI sua propria, ac naturalis naturæ humanę actio ad eamdem operationem posset denegari, & quin vtriusque naturæ concursus, miraculis, & divinæ operationis vnitati obesset.

651 Pręclarè id docuit Sanctus MAXIMUS *loco suprà citato*, vbi sic scribit: *Sic Pater Cyrillus non dixit vnam operationem duarum naturarum, sed vnam operationem dixit Divinam, & Paternam, quæ essentialiter in Verbo Deo Incarnato inerat; qua non solum iussu suo, omnium rerum effectore, miracula incorporaliter faciebat, sicut ipse ait: siquidem etiam post Incarnationem habebat eamdem operationem cum Patre, incorporeè operante: sed tactu etiam propriæ carnis, hæc ipsa miracula corporaliter ostendebat; hoc enim significat, quod ait: *per ambas*; vt vita redditа puellæ per verbum, & iussum omnia operantem, vel aspectus cęco restitutus, vel mundatio Leprosi, vel benedictio panum, cognationem haberet secundum naturam cum operatione, per tactum corporeè consummata, vt demonstraret, carnem quoque esse vivificam, quia eius propriè erat, & non alterius propter summam cum eo vnionem. Per vtraque enim hæc: per iussum, inquam, & tactum, divina operatio in ipsis rebus apparebat, nequaquam naturalem operationem carnis naturæ nostrę humanæ, & patientem lædens, sed contrà potius eam conservans, ad propriam manifestationem.

652 Sicut & anima (prosequitur) tamquàm per instrumentum proprij corporis, & per naturalem operationem eius ea, quæ sibi proprià sunt, & suam operationem naturalem profert. Extensio enim manus, & tactus, & mixtio luti manu facta, ac fractio panis, & denique id omne, quod manu, vel alio membro fiebat, naturalis operatio Humanitatis CHRISTI erat, qua tamquàm homo ipse naturà Deus operator erat, & Divina naturaliter operabatur, vt per vtraque (Divina scilicet, & Humana) vtraque secundum naturam probaret perfectum Deum, & perfectum Hominem, absque solo peccato, se verè esse ostendens. Non igitur ignoravit P. Cyrillus proprietatem præcipuam vniuscuiusque naturę, & eam, quæ alias naturales operationes comprehendit, operationem dico creatricem, & vivificatricem ex anima corpori eius impartitam, quas Verbum Incarnatum servans in se ipso sinceras, & non confusas, demonstravit.*

653 Ex dictis colligitur, quòd Divus Maximus Sanctum Cyrillum à Monothelismi labe vindicavit, quia estò dixerit: *vnam cognatam operationem*; non tamen asseruit: *vnam vtriusque naturæ naturalem operationem*; ex quo infert, Divum Cyrillum, dum vnam operationem in CHRISTO Domino confessus est, solum voluisse significare, CHRISTVM Dominum post Incarnationem, in suis miraculosis, ac supernaturalibus operationibus, servare adhuc vnitatem operationis Divinæ, quam habet, omninò æqualem cum Patre, Divinæ propriam omnipotentiæ; quæ quidem Divina operatio, quin in CHRISTO Domino vnitatem, quam ante Incarnationem habebat, amitteret, ad Divina miracula pa-

patranda eifdem naturalibus; ac humanitatis Christi proprijs actionibus vtebatur, vt in exemplis ab ipso allatis apertissimè constat: ambulare enim per mare, effectus est præternatulis, & Divinæ propriùs operationis, quæ quidem Divina operatio, operatione Humana CHRISTI, pedibus naturaliter peracta, vsa fuit: sic etiam miraculosa panis multiplicatio propria fuit naturæ Divinæ, quę naturalem actionem, qua CHRISTVS benedictionem multiplicandis panibus largitus est, ad eandem illam miraculosam benedictionem assumpsit: ergo estò *vnam voluntatem*, vel *vnam operationem* in CHRISTO confessus fuisset Honorius, rectè posset in eodem Catholico sensu explicari, quo Divus Maximus Sanctum Cyrillum explicuit, ita vt loquatur Honorius de vnitate operationis Divinæ in CHRISTO, quæ in effectibus supernaturalibus, & Divinis, humana CHRISTI natura, istiusque naturalibus, & proprijs actionibus vtitur, vt huiusmodi supernaturales effectus hominibus innotescant, quin miraculosę operationis vnitas impediat, quominus duæ CHISTI naturę suis naturalibus, proprijs, ac distinctis actionibus, alia nempè Diuina, alia verò Humana, ad eandem omnino operationem concurrant.

654 Respondetur septimò, quòd estò Honorius asseruerit CHRISTUM esse *vnum vtriusque naturæ operantem, vel operatorem, & Divinitùs, atque Humanitùs operatum*, exindeque oppositi Authores vnitatem inferant operationis; non indè sequitur, Honorium Monothelitarum errori subscripsisse: Catholicè enim salvari potest illa operationis vnitas in CHRISTO, cum rectè intelligi possit, vel de vnitate naturarum, quæ non nisi singulari vnione copulatę operatę sunt, vel de vnitate operationis ex parte termini, vel rei operatę; quo pacto operatio potest esse vna, & nihilominus à duabus naturis, & distinctis actionibus, Divina nempè, & humana, procedere; quod Monothelitarum errori penitùs opponitur; isti enim *vnam vtriusque naturæ* confitebantur actionem; at nos licet vnam operationem ex parte termini, vel vnum operatum fateremur, fatemur tamen, id esse per diversas actiones vtriusque naturę in vnitate personæ, vel suppositi, in operando vnitę.

655 Hæc clariùs illustrari possunt Sancti MAXIMI Doctrina, qui *Epistola ad Nicandrum* docet: vnam, & eamdem à Sancto Cyrillo vocari actionem duarum naturarum, & cognatam propter arctissimam earum vnionem, qua fit, vt quemadmodum natura hominis, assumpta, sic huius actio, Divina fit, & Verbi propria. Itaque in idem opus, cuiusmodi erat mortui ad vitam revocatio, vel visus restitutio; ambæ concurrebant ab eadem persona, diversis ex principijs manantes: *Quam obrem (inquit) vnam dico eius & Sanctę carnis, & cognatam per ambo operationem monstrare, vnam quidem, vnione; cognatam verò, partibus; vtpotè quę eiusdem fuerit in omnium efficiente imperio, & tactu Sanctæ carnis. Per ambo enim, hanc operationem magnificè ostendebàt, tamquam Deus, monstrans vivificando per eam, quod ipsa caro facta est per totum vivifica: sicuti ignis per ferrum vrens, vnione sua cum ipso ferro ferrum reddit vrendi vi prędicum, vt deinceps non solius ignis secundum naturam sit adustio, sed etiam ipsius ferri propter vnionē; ac similiter Divina Verbi in miraculis operatio, non sit ipsius Verbi tantum propter naturam, sed Sanctæ carnis, propter vnionem cum ipso, secundum hypostasim. Eam enim adhibet sibi cooperariam in Divinis, vt ait Magister: sicut anima corpus suum adhibet ad perficienda opera sua.* Hæc Sanctus Maximus.

656 Ex quibus patet, Sanctum Maximum nullum reputare inconveniens, in CHRISTO Domino nonmodò vnum operantem, sed vnam etiam operationem concedere, dummodò hæc operationis vnitas denotet vnionem, qua vtraque natura ad illam operationem concurrit. Sicut enim experientia ipsa docemur, eamdem adustionem ab igne, ignitoque ferro procedere, ab illo quidem propriè, & naturaliter, ab isto verò ob vnionem, & incorporationem, qua ignis ipsi ferro copulatur; quia estò ferrum ab igne natura differat, nec suaptè natura adustionem possit efficere, ob vnionem tamen, ac participationem igneæ naturæ, idem effectus, eademque operatio, vtrique naturæ, ignis, & ferri tribuitur: sic etiam in CHRISTO quilibet supernaturalis effectus, vna poterat operatio appellari; quia estò à duabus naturis per diversas actiones procederet, attamen quia illæ naturę hypostaticè

summè erant vnitę, eumdem effectum, eamdemque operationem dicebantur efficere. Quarè estò admitteremus, Honorium in prędictis verbis vnum operantem in CHRISTO concedere, hincque vnam operationem deducere, nullus exinde error posset inferri: dummodò hęc operationis vnitas solum denotet summam illam vnionem, qua duæ CHRISTI naturæ, hypostaticè copulatæ, concurrebant per diversas actiones ad omnes operationes, mirabilesque effectus, quibus CHRISTVS se & verum Deum, & verum hominem ostendebat, iuxtà relatam Sancti Maximi doctrinam.

657 Si tamen vrgeas contra Honorium, ipsum confiteri, *vbi suprà*: *Dominum IESVM CHRISTVM operatum Divina, media Humanitate Verbo Dei naturaliter vnita;* quibus verbis innuere videtur, personam Divinam esse principale agens, Humanitatem verò solum instrumentum, ac per consequens vnam tantum in CHRISTO dari vtriusque naturæ operationem, cum inter causam principalem, & instrumentum, non nisi vna à Theologis operatio agnoscatur: Respondetur, id nullius esse momenti, nam estò Verbum Divinum sua operatione Divina sit principale operans, & CHRISTI Humanitas solum sit instrumentum coniunctum, atque adeò CHRISTI Humanitati, quatenus vt instrumentum personalitatis Divinæ operatur, non nisi vna concedatur operatio, hoc tamen non tollit quin CHRISTI Humanitas secundum suam propriam formam, & naturam Humanam, habeat etiam propriam operationem à Divina essentialiter distinctam; idque significare voluit Honorius verbis suprà relatis.

658 Fundatur hæc solutio in ANGELICI PRÆCEPTORIS Doctrina, qui 3. *part. quæst.* 19. *art.* 1. explicans Sancti Dionisii textum, relato Honorii longè difficiliorem, cum in illo Divinam, Humanamque operationem expresśè prædicet Dionysius, hoc sibi argumentum opponit: *Dicit enim Dionysius *in 2. cap. de Divinis nominibus*: Discreta autem est benignissima circa nos Dei operatio, per hoc, quòd secundum nos ex nobis integrè, verèque humanatum est Verbum, quod est secundum substantiam, & operari, & pati quæcumque humanæ eius Divinęque operationi congruunt. Vbi vnam operationem nominat, & Humanam, & Divinam, quę in Græco dicitur *Theandrica*, id est, *Dei-Virilis*. Videtur igitur esse vna operatio composita in Christo.*

659 Huic argumento DIVUS THOMAS satisfacturus, vtitur quadam Doctrina, quæ pro diluenda obiectione nobis proposita haùd parum conducit: etenim *in corpore articuli* postquam retulit Monothelitarum errorem à VI. Synodo damnatum, qui estó Verbum Divinum esse vnum operans, & diversa Divinitùs, & Humanitùs operatum asserent, duas tamen in CHRISTO naturas operantes, & diversis operationibus operatrices negabant, subdit: *Sed in hoc decipiebantur, quia actio eius, quòd movetur ab altero est duplex: vna quidem, quam habet secundum propriam formam, alia autem, quam habet secundum quòd movetur ab alio: sicut securis operatio secundum propriam formam est incisio, secundum autem quòd movetur ab artifice, operatio eius est facere scamnum. Operatio igitur quæ est alicuius rei secundum suam formam, est propria eius, nec pertinet ad moventem, nisi secundum quod vtitur huiusmodi re ad suam *operationem*: sicut calefacere est propria operatio ignis, non autem fabri, nisi quatenus vtitur ignè ad calefaciendum ferrum. Sed illa operatio, quæ est rei secundum quòd movetur ab alio, non est alia pręter operationem moventis ipsam: sicut facere scamnum non est seorsum operatio securis, ab operatione artificis; sed securis participat instrumentaliter operationem artificis; & ideò vbicumque movens, & motum habent diversas formas, seu virtutes operativas, ibi oportet, quòd sit alia operatio moventis, & alia operatio propria moti, licet motum participet operationem moventis, & movens vtatur operatione moti, & sic vtrumque agat cum communione alterius.

660 Sic igitur (prosequitur) in CHRISTO Humana natura habet propriam formam, & virtutem, per quam operatur, & similiter Divina. Vndè Humana natura habet propriam operationē, distinctam ab operatione Divinæ, & è converso: & tamen Divina natura vtitur operatione naturæ humanæ, sicut operatione sui instrumenti: & similiter Huma-

na

na natura participat operationem Divinæ naturæ, ficut instrumentum participat operationem principalis agentis. Et hoc eſt, quod dicit Leo Papa in Epiſtola ad Flavianum: Agit vtraque forma (ſcilicet, tam natura Divina, quàm Humana in CHRISTO) cum alterius communione quod proprium eſt, Verbo ſcilicet operante, quod Verbi eſt, & carne exequente, quod carnis eſt.*

661 Hac igitur doctrina ſuppoſita ipſe DIVVS THOMAS, argumento à Divi Dionyſii authoritate deſumpto, quo nempè vna tantummodò vtriuſque naturæ, Divinæ ſcilicet, & Humanæ, operatio videbatur probari, his ſatisfacit verbis: *Ad primum dicendum, quòd Dionyſius ponit in CHRISTO operationem Theandricam, id eſt Divinam-Virilem, vel Divinam-Humanam, non per aliquam confuſionem operationum, ſeu virtutum vtriuſque naturæ; ſed per hoc, quòd Divina operatio eius vtitur Humana, & Humana eius operatio participat virtutem Divinæ operationis. Vndè ſicut ipſe dicit in quadam Epiſtola ad Caium: ſuper hominem operabatur ea, quæ ſunt hominis; quod monſtrat Virgo ſupernaturaliter concipiens, & aqua inſtabilis terrenorum pedum ſuſtinens gravitatem. Manifeſtum eſt enim, quòd cõcipi, eſt Humanę naturę, ſimiliter, & ambulare; ſed vtrumque fuit in CHRISTO ſupernaturaliter. Et ſimiliter Divina operabatur Humanitus: ſicut cum ſanavit leproſum tangendo.

662 Vndè (proſequitur) in eadem Epiſtola ſubdit: Non ſecundum Deum, Divina faciens, non Humana ſecundum hominem; ſed Deo homine facto, nova quadam Dei, & hominis operatione.* Quibus verbis videtur Sanctus Dionyſius vnam in CHRISTO Divinam Humanamque operationem fateri. At Sanctus Thomas, Divum Dionyſium explicans reſpondet: non ideò duas in CHRISTO operationes à Sancto Dionyſio fuiſſe negatas. Angelici Doctoris verba audiamus:* Quod autem intellexerit duas eſſe operationes in CHRISTO, vnam Divinę naturæ, aliam autem Humanę, patet ex his, quæ dicit *in 2. cap. de Divinis nominibus*, vbi dicit, quòd his, quę pertinent ad Humanam eius operationem, Pater, & Spiritus Sanctus nulla ratione communicant, niſi quis dixerit ſecundum benigniſſimam, & miſericordem voluntatem, in quantum ſcilicet Pater, & Spiritus Sanctus ex ſua miſericordia voluerunt, CHRISTVM agere, & pati Humana. Addit autem, & omnem ſublimiſſimam, & ineffabilem Dei operationem, quam homo pro nobis factus adimplevit immutabilis profectò Deus, & Dei Verbum. Sic igitur patet, quòd alia eſt operatio Humana, in qua Pater, & Spiritus Sanctus non communicant, niſi ſecundum acceptionem miſericordiæ ſuæ, & alia eſt eius operatio in quantum eſt Dei Verbum, in qua communicant Pater, & Spiritus Sanctus.* Hæc Sanctus Thomas.

663 Nec vrget dicere, vnam eſſe operationem agentis, vel cauſæ principalis, & inſtrumenti, vel cauſę inſtrumentalis: cumque Verbum Divinum, vti cauſa principalis Humanitate CHRISTI, iſtiuſque Humanis operationibus tamquàm inſtrumento vteretur; neceſſariò videtur dicendum, in CHRISTO vnam fuiſſe Divinitatis, & Humanitatis operationem. Non, inquam, obſtat; huic enim inſtantiæ pleniſſimè ſatisfacit ANGELICI PRÆCEPTORIS Doctrina *in prædicto Articulo ad ſecundum* ſic ſcribentis: * Inſtrumentum dicitur aliquid agere ex eo quòd movetur à principali agente, quod tamen præter hoc poteſt habere propriam operationem, ſecundum ſuam formam, vt de igne dictum eſt. Sic igitur actio inſtrumenti, in quantum eſt inſtrumentum, non eſt alia ab actione principalis agentis: poteſt tamen habere aliam operationem prout eſt res quædam. Sic igitur operatio, quę eſt Humanę naturę in CHRISTO, in quantum eſt inſtrumentum Divinitatis non eſt alia ab operatione Divinitatis: non enim eſt alia ſalvatio, qua ſalvat Humanitas CHRISTI, & Divinitas eius; habet tamen Humana natura in CHRISTO, in quantum eſt natura quędam, quandam propriam operationem pręter Divinam, vt dictum eſt.*

664 Ex quibus manifeſtê infertur, quòd eſtò Honorius dixerit: * Dominum IESUM CHRISTUM operatum Divina media Humanitate, Verbo Dei naturalitèr vnita; * & in his Verbis Humanitatem tamquam Divinitatis inſtrumentum acceperit; indê tamen non deducitur, vnam tantum eſſe in CHRISTO Domino operationem; quia, vt rectè probat

bat ANGELICVS DOCTOR, causis instrumentalibus præter operationem instrumentalem, ad quam à causa principali motæ concurrunt, propria correspondet operatio, iuxtà specificam illarum formam, propriamque naturam. Quarè Humanitas CHRISTI, estò illam accipiamus, vt instrumentum Divinitatis operantis in illa, non ideò sua destituitur operatione, Humanę ipsius naturę propria, & à Divina operatione distincta, quæ sibi secundum suam Humanam naturam competit, imo & quasi suo iure debetur, vt ex Angelici Præceptoris Doctrina in locis suprà relatis probavimus; qui id ipsum tradit. 3. *part. quæst.* 7. *art.* 1. *ad* 3. & *quæst.* 13. *art.* 2. in *corpore*; & *quæst.* 18. *art.* 1. *ad* 2. pluribusque aliis in locis, quos brevitatis gratia omittimus.

CAP. XIII.

QVINTVM ARGVMENTVM pro Honorii damnatione adductum dissolvitur, & iustam non fuisse probatur.

665 OBijcies 5. cum aliquibus Neotericis: Honorium estò piè defendi possit vt Catholicus, in suarum Epistolarum doctrina, iustè fuisse, non tamquam hæreticum, sed tamquam hæreticorum fautorem à VI. Synodo damnatum; vt tenet M. ALEXANDER *sæculo* 7. *Dissert.* 2. *conclusione* 2. & AVTHOR HISTORIÆ MONOTHELITARUM, Parisiis editę *anno* 1679. qui *Scrutinio* 5. §. 1. Honorii Epistolas ab errore Dogmatis vindicat; & tamen *Scrutinio* 7. per totum, iustè à VI. Synodo proscriptum fuisse contendit.

666 Respondetur: duas illas propositiones, quarum vna defendit Honorium vt Catholicum, illiusque doctrinam, vti Orthodoxam propugnat; alia verò tuetur Honorium, illiusque Doctrinam iustè fuisse à VI. Synodo condemnatam, nullatenus sibi posse cohęrere, vt ex sequentibus rationibus perspicuum fiet.

667 Primò: quia celebriores vtriusque Iurisprudentiæ Authores, præstantissimique Theologi, suprema Sacrorum Canonum, Sacratiorum Conciliorum, Sanctorumque Patrum Authoritate suffulti vnanimi consensu tuentur, nullum Pontificem posse ab aliquo Concilio, non modò damnari, sed nè quidem iudicari, nisi in expresso casu hæresis ab Ecclesia damnatæ, si legitimum Pontificem esse constet, aut in casu schismatis, cum de legitima Pontificis electione ambigitur. Atqui Honorius legitimè fuit in Pontificatum assumptus, & vt talis à tota Ecclesia admissus, & vt Catholicus toto sui Pontificatus tempore habitus, illiusque doctrina à laudatis Authoribus vti verè Orthodoxa suscipitur, & propugnatur: ergo nullum adest fundamentum, quo adstruatur, eum iustè fuisse à sexta Synodo condemnatum. De consequentia non ambigitur, si de præmissarum veritate constet.

668 Quoad primam ergo, nullum nempè Pontificem posse ab aliquo Concilio, estò OEcumenico, in aliquo casu, excepta hæresi, non modò condemnari, verum nec iudicari quidem, id eleganter tradit Cardinalis IACOBACIVS, *lib.* 9. *de Conciliis* (vt latè supra probavimus) vbi inquirit: Ex quibus causis possit Papa deponi? Et primò de hæresi propriè loquendo, doctissimum Ægidium secutus, sentit, in nullo casu Concilium habere authoritatem de legitimo, ac vero Pontifice iudicandi: sic enim scribit: * Et ideò dicit (*Ægidius apud Iaco.*) quòd in nullo casu imaginabili, & ex nulla causa possibili, quantumcumque magna Papa, quamdiu est verus Papa, potest per quemcumque deponi, vel eijci.

669 Hanc etiam conclusionem reperio (prosequitur Iacobacius) per omnia positam in quibusdam Allegationibus factis pro Eugenio, quæ incipiunt: *Et si plurimi*; cuius Authorem ignoro; credo autem, quòd sint Petri de Monte; & probat per verba textus *dicti capitis*: *Nunc autem* 21. *dist. in pluribus partibus*; & *cap. Nemo.* 9. *quæst.* 3. & authoritate Sancti Thomę *in* 4. *sent. dist.* 39. *in quæst. de fraterna correctione.* Ad quod facit, quod dicit Baldus *in lege. Rescrip. C. de precibus Imperat. offer.* Vbi dicit: Quòd Papa à nemine cogitur, etiam si dicatur hæreticus, allegat. 22. *dist. cap. Qua traditione.* Et facit quod ponit Albericus de Rosate *in Rubrica de Hæreticis* in illa quæstione: Vtrum Hæreticus possit capi propria authoritate? *

670 Id ipsum confirmat ipse Cardinalis, vbi hæc habet: * Et ideò videtur concordare cum opinione illorum, qui voluerunt,

fuerunt, quòd non sit dare casum, quo Papa, existens Papa, possit per aliquem (nec per Concilium quidem) damnari, vt refert Ægidius in *dict. cap. Electionem. 79. dist.* Quam opinionem reperio tenere Petrum de Palude *in tract. de Potest. Papæ*; qui voluit, quòd quamdiu manet Papa, cum sit maior Concilio Generali, & sit Vicarius Dei, etiam pro hæresi non potest à Concilio, nec à toto Orbe deponi.*

671 Hanc eandem sententiam sequitur idem Cardinalis, dicens: *Ad quod facit, quòd Prælatus hæreticus, quamdiu non est in notorium deductum quòd sit hæreticus, quidquid facit valet. 24. *quæst. 1. in summa.* Facit quod dicitur *in l. Barbatius, ff. de Offic. Præto.* & *cap. Ad probandum: de re iudic.* Item per Prælatum hæreticum acquiritur Ecclesiæ, vt dicit Glossa *in cap. 1. de Schisma.* Item: si à Concilio Generali posset Papa pro hæresi deponi, sequeretur inconveniens, quòd ipse qui est Vicarius CHRISTI, & supremus in Ecclesia Militante, iudicaretur ab inferiori contrà notata *in cap. cum inferior. de maior. & obed.** Et sic concludit: * Et pro certo ista videtur vera opinio; quia quamdium manet Papa, non potest ab aliquo iudicari, quoniam non habet maiorem in mundo supra se, vt dict. *cap. Nemo 9. quæst. 3.**

672 Cum igitur Honorius ad extremam vsque vitæ periodum verus, & legitimus Pontifex extiterit, & vt talis à toto Christiano Orbe susceptus fuerit, ac veneratus, quin toto vitæ suæ tempore levissima adhuc hæreseos suspicione notaretur, nec constet illum de Doctrina non Catholica fuisse accusatum, certè non potuit procedere Concilium contra Doctrinam, quam vivens, vti legitimus Pontifex docuit, ac toti Ecclesiæ tradidit, ob rationes, & momenta à nobis hucvsque adducta; cum nulla sit in Ecclesia superior Authoritas, quæ de veri, ac legitimi Pontificis factis possit cognoscere.

673 Pro maiori prædictæ veritatis munimine, operæpretium duximus adnotare, ipsius Cardinalis Doctrinam, qui præclarè, ac ingenti Authoritatum pondere probat, Concilium ob defectum Authoritatis in nullo casu, excepto hæreseos crimine, posse de Pontifice iudicium, ac Sententiam ferre. Id docet prædictus Cardinalis *lib. 9.* iam citato, vbi dirimens hanc controversiam: *An Concilium possit iudicare Papam, & in quo casu?* hæc scribit: *Ex quibus concluditur, quòd Papa pro crimine quocumque, etiam notorio & scandalizante Ecclesiam, & de quo est incorrigibilis, modò non sit crimen hæresis, non potest deponi. Et vltrà prædictos Doctores suprà pro ista parte adductos, alios idem tenentes adducit Cardinalis de Turrecremata *in 2. lib. cap. 93. in fine*: videlicet Hugonem de Sancto Victore, dictum Albertum, Alexandrum de Ales, Bonaventuram, Petrum de Tarantasia (videlicet Innocentium V. Ordinis Prædicatorum) Ulricum, Richardum de Media villa, Petrum de Palude, Patriarcham Hierosolymitanum (Ordinis Prædicatorum) Herueum (Magistrum Generalem eiusdem Ordinis) & Alexandrum de Alpidio *in Tractatu de Ecclesiæ potestate*: item Innocentium, Hostiensem, Ioannem Andream, Guidonem, Archidiaconum, qui omnes volunt, Papam verum, & indubitatum extra casum hæresis, strictissimè sumptæ, nullum in terris iudicem habere superiorem, sed tantum Deum in cælis, cuius vices ipse gerit in terris.*

674 Prosequitur ibi ipse Iacobacius, probans, istam esse communem præstantissimorum Theologorum, celebriorumque Canonistarum Sententiam: *Et si benè (inquit) advertatur, ista est communis omnium scribentium opinio (Quidquid dixerit Decius *in quodam suo Consilio noviter impresso, num. 151.* incipiente: *Maximi ponderis.*) Et quòd ista sit communis, vltra alios suprà adductos, tàm Theologos, quàm Canonistas, etiam ostendunt omnes præcipui Doctores Canonistæ, cum dicunt, quòd Papa non potest ab aliquo iudicari, nisi pro hæresi: vt voluerunt maximè Innocentius *in cap. Ex parte, de verbor. signif.* Ioannes Andreas, Antonius, & Cardinalis, & idem Ioannes Andreas post Hostiensem, & Antonium de Butrio Cardinalem, & alij *in cap. Proposuit, de Concess. Præbend.* Et aliqui idem replicant *in cap. Licet, de Electione*: & *in cap. In fidei, de Hæreticis, in 6.* Et licet non ponant istam quæstionem in forma (videlicet: quid, quando Papa est incorrigibilis de crimine notorio scandalizante Ecclesiam?) tamen rectè intuenti hoc volunt, ex quo excludunt omnes alios casus, & tantum casum hæresis

hæresis possunt, in quo possit procedi contra eum.* Idipsum iam latè probaverat idem Iacobacius *in eod. lib.* concludens, Pontificem nullo de crimine, excepta hæresi, ab aliquo terreno iudice posse iudicari: *Ergo sequitur (inquit) quòd non potest ob quodcumque crimen à quoquam deponi, preterquam in casu hæresis, per dictum *cap. Si Papa*: & est bona Glossa *in cap. 1. de Renunt. in 6. in verbo Insufficientem.* Et sic nec à Concilio: quod & probat textus *in dicto cap. Sacrosancta, 22. distinct.* * Et ratio, qua ad id asserendum prædicti Authores moventur, est, quia in nullo casu, nequè in vllo crimine, hæresi excepta, datur in Ecclesia, avt in Concilio, Authoritas, quæ de verò, ac legitimo Pontifice possit iudicare: cumque adhuc ipsi Authores, qui Honorium iustè fuisse à VI. Synodo damnatum asseverant, affirment, eum hæreseos crimine extitisse indemnem, cum illius Doctrinam Catholicam esse fateantur, vt postea probabimus; hinc nec potuit VI. Synodus, nec Authoritatem sufficiẽtem habuit, vt iustè ab ea damnaretur Honorius.

675 Hanc veritatem confirmamus egregia Cardinalis TVRRECREMATA Authoritate, qui *lib. 2. de Ecclesia, cap. 93.* pro conclusione statuit: *Quòd Romanus Pontifex, extra casum hęresis, non habet iudicem superiorem in terris.* Quam quidem Assertionem tum ratione, tum Authoritate ex Sacra Scriptura, Conciliis, & Sanctis Patribus desumpta eleganter confirmat. Et licet Scripturę Sacrę, Conciliorum, Sanctorumque Patrum testimonia, ab ipso adducta, nunc missa faciamus, quia ea alibi iam retulimus, omittere tamen non possumus verba, quibus sic concludit: * Qua sententia, tantis, & tam irrefragabilibus testimoniis firmata, manifestè convincitur adversariorum præsumptuosa assertio, qua contra rationes manifestas, contra Sanctorum Patrum Traditiones, contra Sanctorum Conciliorum, & Apostolicæ Sedis Definitiones, nec non contra clarissimorum Doctorum, ac pręcipuorum in tota Dei Ecclesia sententias dogmatizare non sunt veriti, Romanum Pontificem verum, & indubitatum, extra casum hæresis, pro quocumque peccato mortali, de quo incorrigibilis apparet, hominum subiacere iudicio.*

676 Huic sententiæ subscribit doctissimus Pater PAVLVS FABULOTUS *in tractatu de Potestate Papæ supra Concilium* inserto *in Apparatu ad Concilia Generalia Philippi Labei*: Etenim *in notabili 6.* statuit, Pontificem propter nullum aliud crimen, nisi propter hæresim, posse à Concilio aliquo iudicari, quia ita docet communis Theologorum, & Canonistarum consensus. * Supponendam, inquit, esse communem doctrinam, quam tradit Alvarus Pelagius *lib. 1. de Planctu Ecclesiæ, cap. 4.* Augustinus Triumphus, *lib. de Potest. Eccles. quæst. 5. art. 4.* Turrecremata, *lib. 2. summæ de Ecclesia, cap. 97. & sequent.* Paludanus *de Potestate Papæ*, Caietanus *de Authoritate Papæ, & Concilii, cap. 26. & 27.* Armilla *Tit. Papa*: Nullum Pontificem propter aliud crimen deponi posse, nisi propter hęresim; Id quod expressum habemus *in cap. si Papa. dist. 40.* Si Papa, inquit, suæ & fraternę salutis negligens deprehendatur, &c. Et *infrà*: Cuius culpas ipsum redarguere præsumat mortalium nullus, quia cunctos ipse iudicaturus à nemine est iudicandus, nisi deprehendatur à Fide devius, &c. Et *cap. Præsul. causa 2. quæst. 5.* Vndè Alvarus Pelagius *lib. 1. de Planctu Ecclesiæ cap. 34.* cum docuisset, Papam à nullo in terris posse iudicari, &c. *

677 Prætereunda non est doctissima, ac verissima sententia Illustrissimi Toletani Antistitis D. Fr. BARTHOLOMÆI DE CARRANZA, è præclaro Ordine Prædicatorum *in Tractatu de Authoritate Pontificis, & Conciliorum* qui *in Apparatu novæ Conciliorum Editionis* etiam extat transcriptus. Ibi quęstionem istam exagitat: * An Romanus Pontifex possit iudicari, sive rei personam sustinere in Concilio, aut in Ecclesia, sive Cõgregatione aliqua Fidelium, vt volunt nunc Lutherani, & instanter petunt? *

678 Et respondet, esse contra omne ius naturale, & Divinum, subditos de superioribus iudicare. * Hoc primùm, inquit, videtur contra ipsam rerum naturam, Oves in Pastorem suum posse sibi præsumere Authoritatem iudiciariam, & subditos in Principem sibi Divinitùs constitutum esse superiores, qui solum Dei, & CHRISTI (cuius inter nos agit Vicarium) videtur Iudicio subiectus; & ideo eius

eius solius reservandus Tribunali.*

679 Aliqui ex his, qui Constantiensi Concilio, *Sessione 4. & 5.* & Basileensi Synodo adfuerunt, conati sunt intrepidè defendere, Concilium habere authoritatem supra Pontificem, modo quo *in lib. de Authoritate Papæ supra Concil.* explicabimus; alii verò quamvis tueantur, Papam esse Supremum Ecclesiæ caput, cui, vti supremo iudici omnes Fideles iure Divino subjiciuntur; dubitant tamen, an ab ista generali regula aliquis casus excipiatur: vt si Pontifex scandalizaret Ecclesiam, essetque incorrigibilis, vel hęreticus? Illustrissimus Carranza, referens Canonistarum, aliquorumque Theologorum sententiam sic scribit: *Canonistarum vna est & communis sententia, in casu hæresis Papam subesse humano iudicio. Fundamentum sumunt *ex cap. si Papa 40. dist.* in quo dicitur: Cunctos iudicaturus est ipse à nemine iudicandus, nisi deprehendatur a Fide devius, &c. Canonistis sufficiens argumentum est (ait) quòd Gratianus in suum volumen Decretorum illud infarserit, vndecumque sit desumptum; Theologorum maxima pars amplexa est hanc sententiam.*

680 Licet autem inter Canonistas, ac Theologos communis sit huius casus exceptio, sententiaque tenens, solius hęresis causa posse Concilium de Pontifice decernere: tamen non parum infert difficultatis, prædictum textum, è Iure positivo desumptum, posse exceptionem adhibere legi superioritatis, supremæque Pontificum in vniversa Ecclesia Authoritatis, quæ de Iure Divino est. Quia igitur Illustrissimus Carranza hac de re pereruditè differit indignum duximus, rationum, quibus hanc stabilire conatur propositionem, efficaciæ aliquid subtrahere. Afferit enim: *Putaverunt (Theologi) levius esse fundamentum istud, quo nituntur Canonistæ ad tantam Assertionem: ideòque aliud altius ex Iure divino petendum, optimo iure existimarunt.

681 Quoniam si (prosequitur) ex Iure divino, Petro, & Successoribus illius, datam supremam iurisdictionis Authoritatem supra vniversam CHRISTI Ecclesiam, demonstratum est: ergo si aliquo casu, vice versa, Successor Petri fiat Vniversali Concilio subiectus, Iuris Divini dispositione id fieri oportet; quoniam contra dispositionem Iuris divini nihil potest humana exemptio. Sed nulla est dispositio Iuris divini circa hoc: ergo in nullo casu iudicandus est ab Ecclesia Papa. Quis ergo suo sensu citra Iuris divini Authoritatem potest excipere casum aliquem, etiamsi alicui videatur maximè rationi consentaneus?*

682 Omissa tamen ratione, quę in dogmaticis quęstionibus minoris est efficaciæ quā Authoritas, censet idem Illustrissimus Carranza exceptum fuisse à Theologis, ac Canonistis hæresis casum, vt in ipso Concilium possit de Pontifice iudicium ferre. *Casum prædictum hęresis, inquit, omnes, tàm Theologi, quàm Canonistæ meritò putant esse exceptum, vt non obstante iurisdictione Præsidis supra Ecclesiæ membra occurrente tamen eo casu, Ecclesiæ, & Vniversalibus Conciliis competat iurisdictionis Authoritas in suum Præsidem, cui alioqui subjiciatur.* Solum restat difficultas: an extra casum hæresis alius occurrere possit, in quo Concilium Authoritatem habeat supra Papam? Cui difficultati satisfacit, idem Illustrissimus Antistes, cum magna Theologorum copia: *Quòd non est alius casus, in quo in Episcopum Romanum competat alicui aliqua iurisdictionis Authoritas.* Et ratio est evidens: nam de Iure divino habent Pontifices, vti Divi Petri Successores, quod sint suprema Capita, superiores, supremique Ecclesiæ Prælati, quibus omnes Fideles subiecti sint, quibusque in omnibus, semota cuiuslibet casus exceptione, debent obsequi iuxta illud 1. *Petri* 2. vbi præceptum est, vt vniversi CHRISTI fideles suis Prælatis obediant, etiam dyscolis; & Dominus in Evangelio dicit *Matth. 23. Super Cathedram Moysi sederunt Scribæ, & Pharisæi. Omnia quæcumque dixerint vobis, servate, & facite.*

683 Prosequitur idem Illustrissimus Antistes, admirans illorum Authorum præsumptionem, qui censent, Concilia in aliquo casu pręter hæresim, supra Pontificem habere potestatem, cum ipsam non habeant Scripturæ, Ecclesiæ, vel Pontificis Authoritate stabilitam. *Qui verò, inquit, Ecclesiæ nomine in Conciliis arrogant sibi iudiciariam Authoritatem in Vniversalis Ecclesiæ Principem, & Pa-

ftorem, nescio cuius personam assumunt, nisi Cham, qui visis, & non coopertis verendis patris sui, maledictionem meruit accipere. Quantò magis merebuntur tales accipere, qui non solum vident, sed etiam scrutantur? Vniversalia Concilia quo titulo possunt præsumere iudiciariam Autoritatem in suum caput, & Vicarium CHRISTI, non satis intelligo.

684 Primùm: (prosequitur) suo nomine non possunt; quoniam in Scripturis nullum est verbum, quod propriè de eis, aut eorum Authoritate loquatur. Secundò: nec nomine Vniversalis Ecclesiæ, à qua nullam commissionem proferre poterunt. Tertiò, ostendimus omnem Conciliorum Authoritatem dependere ab Authoritate Sedis Apostolicæ, & Romani Pontificis, quæ si desit, aut resistat, non iam Concilia, sed conspirationes, & illicitos conventus, & nullius omnino momenti esse, ex prædictis perspicuum est.*

685 Et omissa Conciliorum Authoritate, quam pro ista doctrina stabilienda adducit, sic concludit: * Ex omnibus prædictis colligitur, nullum esse criminis casum, in quo Ecclesiæ Vniversalis Pastor iudicari, aut deponi possit ab vllo Episcoporum Concilio. Casum tamen hæresis omnes excipiunt. * Vnde convincitur, in nullo casu, hæresis tantum excepto, posse Concilium aliquod, Authoritatis aliquid sibi arrogare iudicandis, condemnandis ve Pontificibus.

186 Quoad secundam propositionem, in qua immunem Honorium ab hæresi Monothelitarum, Epistolarumque ipsius doctrinam Catholicam esse censendam asserimus, sic ex ipsorum, quibus modò respondemus, Authorum doctrina probabitur.

187 Primò. Magister NATALIS ALEXANDER *Sæculo 7. Dissertat.* 2. hanc 3. conclusionem statuit: * Honorius ab Hæresi, tàm verè excusatur, quàm piè. * Et prædictam Conclusionem sic roborat: *Honorii Epistolæ Catholico sensu explicari possunt, prout eas exposuere Viri maximi, quorum in Ecclesia veneranda est Authoritas. (Et *pauló infra*:) Quamobrem Honorius ab hæresi piè excusatur, & verè. * Huic doctrinę stabiliendæ Ioannis IU. Pontificis, Sancti Maximi, aliorumque graviorum Scriptorum Authoritates adhibet. Tandèm cuidam argumento, contra Honorii fidem facto satisfaciens, sic loquitur: * Sanctus Cyrillus dixit *Vnam naturam Verbi Incarnatam*; eademque verba Eutychiani vsurparunt: sed alio planè sensu. Ita Honorius cum Sergio, Cyro, & Macario Monothelitis locutus est; sed mente Catholica, & sensu ab eorum errore penitus alieno: siquidem absolutè duas voluntates CHRISTI non negavit, sed voluntates pugnantes, vt suprà ostendimus. *

688 AVTHOR verò, HISTORIÆ MONOTHELITARVM, qui etiam Honorium iustè fuisse damnatum à VI. Synodo defendit, similitèr fatetur, ipsum ab hæresi immunem; ipsiusque Doctrinam Catholicam fuisse; vt videre est *Scrutinio.* 5. Vbi de Honorio loquens asserit: * Honorii Doctrinam Catholicam esse, longêque alienam à Monothelиticis deliramentis, hoc est (vt verbis vtar Sancti Maximi in Epistola ad Marinum) Honorium Romanum Papam non diffiteri naturalitèr in CHRISTO voluntatum dualitatem, sed hanc potius constabilire. *

689 Et *infrá* id ipsum confirmans sic scribit: *Hoc ergo solum nobis erit enixè probandum in hoc Scrutinio, scilicet Honorianas Epistolas dẽpta *præcisè*, vt vocant, explicita geminę voluntatis, & operationis appellatione, doctrinam omnem Sancti Leonis, Concilii Chalcedonensis, & Sanctorum Patrum exhibere, ac proinde Catholicas esse, & Orthodoxas. *

690 Nec minus Catholicum Honorium, & à Monothelismo penitus alienum propugnat, §. 2. *eiusdem Scrutinij* 5. memorans quod in VI. Synodo peractum fuit cum Patriarcha Macario, qui duas in CHRISTO voluntates, & operationes, impijssime negabat, contendens suum errorem in Sanctissimis Concilijs inniti. Cumque VI. Synodus iusisset, vt Chalcedonense Concilium legeretur, deveniente illius Synodi Notario ad Sancti Leonis Papæ Epistolam, eamque relegente, notatu valdè dignum est, quod Apostolicæ Sedis Legati pro Catholico Honorij sensu exclamarunt. *Et accipiens (inquiunt VI. Synodi ACTA) Antiochus religiosus Lector, & Notarius Sanctissimi Patriarchæ Constantinopoleos primum Librum Sanctæ Chalcedonensis Synodi relegit. Et relegente eo Epistolam, quæ in eis continetur

tur Sanctę memorię Papę Leonis, magnæ Civitatis Romæ, & veniente ad textum, in quo scriptum est: *Agit enim vtraque forma cum alterius communione, quod proprium habuit; Verbo quidem operante, quod Verbi est; carne autem exequente, quod carnis est; & horum vnum coruscat miraculis, aliud verò succumbit iniuriis.* Exurgentes, qui ex parte Apostolicæ Sedis erant antiquæ Romę, exclamarunt: Ecce, Benignissime Domine, manifestè duas naturales operationes inconfusè, & indivisè in Domino nostro IESU CHRISTO præsens Sanctissimus prædicat Pater.*

691 Ex his verbis infert prædictus HISTORIÆ MONOTHELITARUM AUTHOR, Honorium expressiùs, quàm Sanctum Leonem, de duabus CHRISTI voluntatibus fuisse loquutum: *Sistas (inquit) hic aliquantulum, Lector, & tibi paucis ostendero, Honorium in hoc puncto lõgè clarius efficaciusque fuisse loquutum, quàm Sanctum Leonem. Quid in Leone occurrit expressum, quod in Honorio longè clariùs non inveniatur expositum?

692 Si legas (prosequitur) ex illo, quòd in CHRISTO *agit vtraque forma, cum alteriùs communione*; legam & ex isto, quòd in eodem *vtraque natura cum alteriùs communione operatur.* Si reponas ex vno, Verbum operari, quod Verbi est; carnem exequi, quod carnis est; reponam & ex altero: Divinam naturam in CHRISTO operari, quæ Dei sunt; humanam exequi, quæ carnis sunt. Quinimo subdam (inquit idem Author) Honorium, vt longè recederet ab Eutychianismo, & Nestorianismo, addidisse: Non divisè, neque confusè eas operari: quæ verba non ita promptè reperies in adductis ex Sancto Leone. Quanto igitur potiori iure potuerim cum Legatis Apostolicis exclamare: Ecce, veritatis amator, manifestè duas naturales voluntates, & operationes Sanctissius prædicat Honorius?*

693 Idipsum confirmat idem Author; loquens enim de Honorio, hæc scribit: *Hic iterum fas est sistere tantisper, ac obiter evolvere, quàm consona sit confessioni Agathonis, Doctrina Honorij. Nefas est, & indignum viro Christiano dubitare, Honorium suspicatum, vel leviter fuisse de duplici CHRISTI Domini natura. Vlteriùs apertum est, eumdem Honorium non minus, ac Sanctum Agathonem manifestè fassum, vtramque naturam opera i quæ propria sunt, iuxta ea, quę §. antecedenti ponderavimus.

694 Quid ergo supererat ab Honorio palàm profitendum, vt eadem, quæ docuit Sanctus Agatho, edoceret? An fortè decernendum supererat, mansisse in CHRISTO duplicem proprietatem naturarum? Profectò non semel, sed bis hoc ipsum fassus est Honorius. Ecquid enim aliud sibi vult fratis Honorij: Divinam naturam in CHRISTO operatam esse, quæ Dei sunt, & Humanam, quę carnis sunt; nisi vtramque naturam operatam esse proprias operationes? Rursus, quid aliud præseferunt verba illa. Oportet, ipsas duas naturas (id est Divinitatis, & carnis assumptæ) in vna persona vnigeniti Dei Patris inconfusè, indivisè, atque inconvertibiliter nobiscum prædicare, propria operantes; nisi quòd in CHRISTO remanserint post vnionem, vtrarumque naturarum proprietates?*

695 Et infra. *Vides, inquit, quàm benè invicem cohæreant Agathonis confessio, & Honorii Doctrina? (Et *infrà*:) Quonam igitur iure sugillabimus Honorium, vt Monothelitam, cum & ipse differtè fateatur, mansisse in CHRISTO post vnionem, & naturarum proprietates, & differentias earumdem, quas opus est penitùs amputare qui duas a CHRISTO voluntates explodit, vt inculcat eruditè Maximus Aquileiensis Episcopus *in Lateranensi Concilio Secret. 1.**

696 Tandem ipse Author, postquam Honorii Doctrinam, cum Sancti Leonis Papæ Doctrina contulit, censet Honorium idem cum Sancto Leone sensisse; illiusque Doctrinam, Catholicam existere. *Quam obrem, inquit, firmitèr asseruerim, Honorii Doctrinam in omnibus vnanimem esse cum principiis Sancti Leonis, ac Fidei Catholicæ, dempta precise explicita appellatione geminæ voluntatis, & operationis.* Hanc quidem exceptionem rectè posset prędictus Author omittere, cum apud Sanctum Leonem, nec in prædictis verbis, nec in aliis, expressa geminæ voluntatis, & operationis mentio occurrat. Undè optimè potuisset nulla exceptione addita asserere, Honorii Doctrinam in omnibus vnanimem esse cum Sancti Leonis

principiis, eisque omnimodè congruere.

697 Ex dictis deducitur, quòd si in Ecclesia, vel in Concilio ipsam repræsentante, sufficiens non datur Authoritas ad iudicandum, vel cognoscendum de aliquo Pontifice, nisi in casu expresso hæresis strictissimè sumptæ, vt cum communi Theologorum, Canonistarum, Conciliorum, Sanctorumqne Patrum sententia probavimus: cum Honorius suis in Epistolis tradiderit Doctrinam, nō modò Monothelismo oppositam, sed etiam summè Catholicam, Sanctorumque Patrum, & Conciliorum sententiæ consonam, vt supra latè tradidimus, & cum prædictis Neotericis modò à nobis probatum est; nulli certè rationi cohęrere potest, posse prædictos Authores asserere, Honorium iustè fuisse â VI. Synodo damuatum. Etenim damnari non potuit Honorius ob vitam, quam non nisi honestissimam, traduxit, vt testantur quotquot illius vitam litterariis monumentis consecrarunt; nec constat eum, dum vixit, alicuius criminis reum fuisse factum, nec improbis moribus coinquinatum, imò Apostolicis virtutibus enituisse. Neque damnari potuit ob doctrinam, quam in suis Epistolis posteritati tradidit: cum enim prædicti Authores eam Catholicam fuisse deprædicent, necesse est, vt eam nulli damnationi obnoxiam admittant; inauditum etenim est, aliquem ab aliquo Concilio fuisse damnatum, quòd Doctrinam Catholicam, ac Sanctis Patribus consonam amplexus fuerit, ac secutus. Nulli ergo rationi congruit, nec fundamento solido defendi potest, Honorium à VI. Synodo iustè fuisse damnatum, si aliũdè illius Doctrinam Catholicam fuisse asseritur. Unde si Honorii Doctrina Catholica extitit, vt extitisse probavimus, nec oppositi inficiantur Authores, illius condemnatio, non quidem iusta, sed iniusta, ab eis esset appellanda; si tamen verè extitit talis condemnatio.

698 Ingens preterea deduceretur absurdum, si Honorium ob suarum Epistolarum Doctrinam iustè à VI. Synodo damnatum fuisse, asseratur. Cum enim Honorij Doctrina in omnibus consona sit, ac conformis Sancti Leonis Papę, & Sancti Chalcedonensis Concilij principijs, vt prædicti Authores fatentur, inde apertissimè inferretur, damnatam etiam fuisse Catholicam Sancti Leonis Papæ, prędictique Chalcedonensis Concilij Doctrinam: imò & sententiam aliorum Conciliorum, Sanctorumque Patrum, qui eamdem Sancti Leonis, & prædicti Concilij tenuere Doctrinam; quod quidem non ferendum, nec cogitandum absurdum, necessariò ex prædictorum Authorum Sententia deduci, manifestè probatur.

CAP. XIV.

OCCVRITVR SEXTÆ ADVERSariorum obiectioni.

699 Arguitur 6. Honorius, estò Catholicus extiterit, potuit nihilominus à VI. Synodo iustissimè damnari: non quidem tamquam Hæreticus, ac Monothelita; sed tamquam Monothelitarum fautor. Ita tenet ALEXANDER NATALIS *loco supra citato, conclusione* 2. vbi sic scribit: *Honorius in VI. Synodo iustè damnatus est, vt nascentis Monothelismi, Monothelitarumque fautor.*

700 Idem censet AVTHOR HISTORIÆ MONOTHELITARVM §. 1. & 2. *in fine*, vbi hæc habet: * Cur ergo dicere verebimur, prudenter proscriptas à S. VI. Synodo Honorianas Epistolas, ob hanc silendi OEconomiam?* Et §. 10. iustam fuisse asseverat Anathematis in Honorium Sententiam, ob nimiam cum Hæretico Sergio communicationem, nimiumque favorem præstitum eidem; & ob alias causas, quæ videri possunt apud illum *Scrutinio* 7. quibus permovetur ad asserendum, potuisse esse iustam Anathematis Sententiam in Honorium latam ob illud principium, quod ipse statuit §. 1. quia scilicet Honorius, estò ab errore Dogmatis defendatur immunis, potuit ob aliam causam & motivum à Concilio damnari, cuius rationem his verbis subiungit: *Ideò aliud iter nobis est ineundum, vt de iustitia damnationis (Honorij) iudicium feramus. In quo quidem non modicùm decipitur quisquis existimat, ob hæreses solummodo damnatos esse, quicumque leguntur in Concilijs vincti Anathemate: potest enim vnà cum Hæreticis damnari fautor Hęreticorum; quique, licet in Dogmate Catholicus, fomentum præbet Hæresibus communicans cum Hæreticis, vel nimis indulgens iisdem; si prefer-

ſertim ex officio teneatur in eos acriter obniti.*

701 Admiſſa igitur Doctrina, qua prędictus Author exiſtimat, poſſe aliquem à Conciliis damnari, non modò ob Hæreſim, ſed ob nimium favorem hæreticis præſtitum, & exhibitum, dubium modò eſt, an Honorius à VI. Synodo de facto fuerit damnatus; quia Monothelitarum fautor, ob ſilendi OEconomiam, ob communicationem cum Sergio, & alijs Monothelitis, vel ob modum communem loquendi cum ipſis, vel ob alias cauſas, quas prædictus Author poſſibiles arbitratur, & in quibus convenit Alexander, loco citato ſecundæ Aſſertionis. Cum enim prędicti Authores in prima ſua Aſſertione tueantur Honorium, fuiſſe de facto à VI. Synodo condemnatum, & in ſecunda Concluſione illam damnationem de facto iuſtam fuiſſe propugnent, huiuſmodi damnationis æquitas, non ex motivis ad libitum, nec ex rationibus de poſſibili, ſed ex cauſis, ab ipſa Synodo de facto expreſſis, deſumenda eſt.

702 Atqui in tota Concilij Definitione, & Honorij damnatione non inveniuntur motiva, quæ prædicti Authores pro damnatione tuenda adducunt, communicatio ſcilicet cum Sergio, ſilendi OEconomia, loquendique modus cum Monothelitis communis, ſed alia longè diverſa, & cum Concluſione, qua prædicti Authores Honorium iuſtè damnatum, & Catholicum tuentur, incompoſſibilia: eſtò ergo Concilium poſſit Anathemate percutere non modò Hæreticos, ſed illos etiam, in quibus rationes, & cauſæ à prædictis Authoribus adductę occurrunt, ex illis tamen deducere non poſſunt prędicti Authores, Honorium iuſtè fuiſſe de facto à VI. Synodo condemnatum, quidquid ſit de poſſibili.

703 Minor probatur: quia quòd ex prædicta Synodo expreſſiùs innoteſcit, eſt, Honorium damnatum eſſe ab illa ob Doctrinam, quam in ſuis Epiſtolis tradidit Hæreticam, Monothelitis conformem, & contra communem Conciliorum, Sanctorumque Patrum Sententiam; vt ex ijs, quæ ſequuntur, manifeſtè apparebit. Primò, quia id apertiſſimè conſtat ex VI. Synodi Epiſtola ad Agathonem Pontificem miſſa; in illa enim prædicti Concilij Patres Agathoni ſcribentes, illumque vti Supremum Eccleſiæ Caput, certiorem facientes de his, quæ in illo Concilio peracta fuerant, aſſerunt, ſe illius Apoſtolicis Litteris, quas ipſi, vti à Spiritu Sancto dictatas, ſuſceperunt, ac venerati ſunt, fuiſſe permotos ad novam Monothelitarum Sectam, errorem, hæreſim, impiam, nefandamque Doctrinam extirpandam, & Anathemate percutiendos quotquot in prædictam hæreſim, & errorem fuerant prolapſi, quos inter Honorium enumerant; quod vt clariùs innoteſcat, prædictæ Epiſtolæ verba in medium producimus: *Itaque tibi (inquiunt) vt Primæ Sedis Antiſtiti, Univerſalis Eccleſiæ, quid agendum ſit relinquimus, Stanti ſupra firmam Fidei Petram, libenter perlectis vetę Confeſſionis litteris à Veſtra Paterna Beatitudine ad Pijſſimum Imperatorem miſſis, quas vt à Summo Apoſtolorum Vertice divinè perſcriptas agnoſcimus, per quas exortam nuper multiplicis erroris Hæreticam Sectam depulimus, Conſtantino nobis ad decernendum hortatore, qui divinè imperat, ſceptraque clementiſſimè regit, quo adiutore impietatis errorem evertimus, Hęreticorum nefariam Doctrinam quaſi obſidione adorti.

704 Indè fundamenta (proſequitur) execrandæ eorum hæreſeos prorſus convellentes, eoſque armis ſpiritualibus, paterniſque aggredientes, & linguas eorum, ne inter ſe accomodatè loquerentur, confundentes, extructam ab iis impijſſimę hæreſis turrim ſubruimus, ac ipſos vt lapſos circa Fidem, ac peccatores in matutinis extra caſtra Atriorum Dei, vt Davidicè loquamur, Anathematibus interfecimus ex Sententia per Sacras Veſtras Litteras de his priùs lata, videlicet Theodorum Epiſcopum Pharan, Sergium, Honorium, Cyrum, Paulum, Pyrrhum, & Petrum.* Ex quibus verbis apertiſſimè conſtat, damnatam eſſe à VI. Synodo impietatem, errorem, hæreſim, nefandamque doctrinam, quam Theodorus, Sergius, Pyrrhus, & Paulus Patriarchæ, ſecuti fuerant, ac docuerant; inter quos, Honorium Pontificem prædicti Concilij Patres eodem verborum tenore, abſque vllo prorſus diſcrimine, Anathemati ſubjiciunt: Ergo ſi Pyrrhus, Paulus, alijque Monothelitæ Anathemate percutiuntur, non quia hæreticorum fautores, ſed quia formali Hæreſi infecti, impiam, & Hæreticam ſectabantur

Doctrinam, cum aliunde à prædicta Synodo nullum Honorium inter, aliosque Hæreticos apponatur discrimen, clarè ex prædictis verbis infertur, Honorium æquè ac cæteros Monothelitas, sub eadem Hæresi, ac Anathemate à VI. Synodo fuisse comprehensum: componi ergo non potest, velle prædictos Authores, Honorium, eiusque Doctrinam Catholicam defendere, & aliundè iustè damnatum asserere si vitiata non sint Concilii de Honorio verba.

705 Hæc ampliùs confirmantur ex Edicto, quo CONSTANTINUS Imperator iussit, vt in toto suo Imperio exequeretur quidquid à VI. Synodo Decretum fuerat, ac statutum: in illo namque Edicto referens Imperator errores, eorumque Authores à VI. Synodo damnatos, sub illis Honorium æquè, ac Cyrum, Sergium, cœterosque, quos tamquam Monothelismi Sectarios damnatos fuisse minimè dubitabatur, comprehendit, vt patet *ex Actione* 18. *eiusdem VI. Synodi*, vbi hæc habentur: *Etenim desiderabile est Dæmoni, qui generi humano semper infestus est, separare hominē à Deo, qui factus est ad imaginem Dei, & multimodis deceptionibus fallere::: Quod & nuper elaptis temporibus demonstravit, atque adversus invicem Ecclesias prelia sumere persuasit, per instrumenta, quæ ad hoc adinvenit, sub Sacerdotali scilicet habitu, & indumento, dolosam intentionem obcelantia. Vnius quippe voluntatis, & vnius operationis in Incarnatione SALVATORIS, atque in duabus eius naturis, Divina dicimus, & Humana, novitatem sauxerunt: quatenus, & vnam ex hoc in CHRISTO naturam ex improviso excogitantes introducere, antiquę illius, & corruptibilis confusionis hęresim reconflarent; cum qua Apollinaris quidem disperiit, Themistius verò nefandus anathematizatus est, Euthyches, & Dioscorus cum sua pessima secta simul deiecti sunt, & omnes hi, & quiqui vestigia eorū secuti, è regione veritatis ierunt Synodalibus simul, & paternis condemnati sunt sententiis. *

706 At quinam fuerint hi, qui Apollinarii, Themistii, Eutychetis, Dioscori, istiusque sequacium. hæresim suscitarunt, ipse Imperator hisce ostendit verbis: *Huiusmodi denique contagione Ecclesias contaminaverunt etiam hi, qui, ante nostra tempora, sacrilegi Sacerdotes perversè Ecclesias gubernarunt. Sunt autem hi: Theodorus, qui fuit Pharan Episcopus: Sergius, qui fuit nostræ à Deo conservandę Regiæ Vrbis Antistes: ad hæc & Honorius, qui fuit Antiquæ Romæ Papa, huiusmodi hæreseos confirmator, qui etiam sui extitit oppugnator: Cyrus quoque, Pyrrhus, Paulus, Petrus, &c. *

707 Et in eodem Edicto perveniens ad Anathemata in eos, qui vt hæretici, hæreticorumque fautores Ecclesiam nova Monothelismi labe contaminarent, hæc habet: * Super hæc omnia Anathematizamus, atque refutamus, & eos, qui supervacuorum, & novorum Dogmatum hęretici Authores, atque Fautores sunt. Dicimus autem Theodorum, qui fuit Pharanitanus Episcopus, & Sergium, qui fuit huius à Deo conservandæ nostræ Regiæ Vrbis Antistes, huic consentaneum, & moribus, atque impietate parilem: ad hæc, & HONORIUM, qui fuit Antiquæ Romę Papa, horum hæreseos in omnibus fautorem, concursorem, atque confirmatorem: & Cyrum, qui fuit Alexandrinorum Episcopus; similitèr Pyrrhum, Petrum, & Paulum huius Regiæ nostræ Civitatis Præsules, & vnà cum eis Macarium, qui fuit Antiochenorum Episcopus, & Stephanum eius Discipulum, atque Polychronium dementem, & omnes, qui sapuerunt, & sapiunt, vel futuri sunt sapere vnam voluntatem, & vnam operationem in dispensatione Salvatoris nostri IESU CHRISTI. * Hactenus ille.

708 Hæc eadem veritas clarius elucet, ex verbis LEONIS Papæ II. *in Epistola*, quam *ad Constantinum Imperatorem* scripsit VI. Synodi Acta confirmans, quæ habetur *in eadem VI. Synodo*. deveniens namque Pontifex ad Anathemata, hęc habet: * Anathematizamus præterea, atque execramur omnes hæreses, omnesque earum Authores, atque fautores, qui adversus Apostolicam, & Orthodoxam fidem Diabolicis decepti fallaciis, falsitatis errores in Ecclesiam conati sunt introducere; id est, Arium, Sabellium, Macedonium, Apollinarem, Nestorium, &c. *

709 Et *paulò infra*: * Pariterque Anathematizamus novi erroris inventores, id est, Theodorum Pharanitanum Episcopum, Cyrum Alexandrinum, Sergium, Pyr-

Pyrrhum, Paulum, & Petrum, Constantinopolitanæ Ecclesiæ subsessores, (id est insidiatores, magis, quàm Præsules) necnon & HONORIUM, qui hanc Apostolicam Ecclesiam, non Apostolicæ traditionis doctrina lustravit, sed profana proditione immaculatam Fidem subvertere conatus est, & omnes, qui in suo errore defuncti sunt. *

710 Ex dictis manifestè apparet, quàm difficile, imò impossibile videatur, vtrũque illud defendi, iustam nempè esse damnationis sententiam in Honorium ob rationes, quas modo retulimus, à VI. Synodo prolatam, & aliunde Honorii Doctrinam Catholicam tueri. Etenim nec Catholica Doctrina potest, vt impia, & hæretica damnari; nec hęretica, vt vera, ac Catholica commendari; neque Authores qui Heterodoxam sectantur, ac tuentur doctrinam, digni sunt, vt Catholici habeantur, vt patet ex omnibus Conciliis, quæ in Ecclesia Dei celebratà legũtur; Sacra namque Concilia numquam eos, qui hæreticis Sectis adhæserunt, Catholicos reputarunt: similitèr Catholica Doctrina numquam tamquam hæretica damnata est; neque illi, qui eam amplexati sunt, vmquam Anathemate perculsi sunt quasi errorum fluctibus submersi; Ergo prædicti Authores, cum Honorium in doctrina Catholicum propugnent, tueri non possunt, iustè fuisse à VI. Synodo condemnatum; illiusque doctrinam Anathemate perculsam à VI. Synodo, quæ quidem, vt impiam hæreticamque proscribit, vt fusè supra probavimus.

711 Secundò, quia eisdem verbis, quibus Cyrus, Sergius, Pyrrhus, & Paulus *Actione* 13. VI. Synodi de facto damnati sunt, ac anathematizati, Honorius Pontifex *Actione 16. eiusdem Synodi* dãnatus, & anathematizatus habetur, vt ex prędicti Concilii verbis innotescit: Ergo si ob dictam damnationem, & Anathema Cyrus, Sergius, Pyrrhus, & Paulus, non vt Catholici, sed vt formales hæretici, & Monothelismi sectatores semper in Ecclesia Dei habiti sunt, quin in hoc, dubium aliquod, aut controversia sit; profectò Honorius, si à prædicta Synodo iustè, ac legitimè esset damnatus, non posset vllo pacto à prędicta hęreseos censura ab Authoribus illis vendicari.

712 Tertiò, quia nemo Arium, Nestorium, Apollinarem, Dioscorum, aliosque similes potest sine gravi censura, vt Catholicos defendere, nec illorum doctrinam tamquam Apostolicam tueri, quia nempe isti, à Sanctis Conciliis, vt hęretici damnati sunt, & vt tales Anathemate perculsi, istorumque doctrina ab eisdem Conciliis tamquam impia eliminata: id autem in Honorio accidisse inficiari nequeunt Authores, qui VI. Synodi in illum damnationem, que Actione 13. continetur, iustam fuisse tuentur, cum id perspicuum fiat, ex verbis, quibus prædictum Concilium Synodales Iudices alloquitur in iudicio, quod de Honorii Epistolis, illiusque Doctrina protulerunt. * Secundum promissionem, inquit, quę à nobis ad vestram gloriam facta est, retractantes Dogmaticas Epistolas, quæ tamquam à Sergio, quondam Patriarcha huius à Deo conservandæ Regię Urbis, scriptæ sunt, tam ad Cyrum, qui tunc fuerat Episcopus Phasidis, quàm ad Honorium quondam Papam Antiquæ Romę; similiter autem Epistolam ab illo (id est, Honorio) rescriptam ad eumdem Sergium, hasque invenientes omninò alienas existere ab Apostolicis Dogmatibus, & à Definitionibus Sanctorum Conciliorum, & cunctorum probabilium Patrum; sequi verò falsas doctrinas hęreticorum, eas omninò abjicimus, & tamquam animę noxias execramur.* Si hac Censura non obstante Honorii Doctrina potest, vt Catholica defendi; poterit etiam Doctrina Epistolarum Cyri, & Sergii, vt Orthodoxa affirmari, cum ęquè de vtraque loquatur Concilium; vnde non obstante iusta cæterorum hæreticorum damnatione, aperiretur aditus, vt illorum Doctrina posset tamquam Catholica defendi; quod quidem non ferendum absurdum necessario infertur, ex illorum Authorum sententia, qui & iustam Honorii in VI. Synodo damnationem, & Catholicam illius Doctrinam propugnant.

713 Et quidem id, quàm alienum sit ab ipsius Synodi mente, apertè innotescet ex verbis, quæ his, quæ retulimus subiunxit CONCILIUM. * Quorum autem (id est eorumdem) impia execramur Dogmata, horum, & nomina à Sancta Dei Ecclesia proiici iudicavimus; id est Sergii quondam Pręsulis huius à Deo conservandæ Regię Urbis, qui aggressus est de huius-

eiusmodi impio Dogmate conscribere, Cyri Alexandriæ, Pyrrhi, Petri, & Pauli, qui & ipsi Præsulatu functi sunt in Sede huius à Deo conservandæ Civitatis, & similia eis senserunt: ad hæc, & Theodori quondam Episcopi Pharan, quarum omnium suprascriptarum personarum mentionem fecit Agatho Sanctissimus, ac ter Beatissimus Papa Antiquæ Romæ in suggestione, quam fecit ad Piissimum Imperatorem, eosque abjicit, vtpote contraria rectæ Fidei nostræ sentientes, quos Anathemati submitti definimus. Cum his verò simul projici à Sancta Dei Catholica Ecclesia, simulque anathematizari prævidimus, & HONORIUM, qui fuerat Papa Antiquæ Romæ, eo quod invenimus per scripta, quæ ab eo facta sunt ad Sergium, quia in omnibus eius mentem secutus est, & impia Dogmata confirmavit.*

714 Ex quibus hoc dilemma conficitur. Vel Authores, de quibus loquimur, Honorium, istiusque Doctrinam, vt Catholicam tuentur, vel non? Si secundum, manifestè sibi adversantur, vt ex eorum verbis convicimus. Si verò primum, vt par est, dicatur; necessariò deducitur, VI. Synodi damnationem in Honorii Doctrinam prolatam esse penitus iniustam; nihil enim iniustius potest excogitari, quàm Catholicam, & Apostolicam Honorii Doctrinam, vt impiam, & ab Apostolicis Dogmatibus, Conciliorum Definitionibus, Sanctorumque Patrum sententia alienam explodere, & tandem vti hæreticum in Doctrina damnare, & Anathemate ferire illum, qui Catholicè sensit, & Orthodoxam Doctrinam semper amplexatus est. Id autem sequi, ex horum Authorum sententia, & suprà ostendimus, & aperiè evincitur *ex Actione 16.* eiusdem VI. Synodi, vbi hæc scribuntur: * Honorio hæretico Anathema.* Et in definitione Fidei *Actione* 18. Id ipsum confirmat Sancta Synodus dicens: * Dæmon plenitudini Ecclesiæ erroris scandala suscitasse per Theodorum Episcopum Pharan, Sergium, Pyrrhum, Paulum, Petrum Regiæ Urbis Antistites, insuper & Honorium, qui fuit Papa Antiquæ Romæ.* Et post subscriptiones, iterum conclamatum est: *Sergio, & Honorio Anathema, &c.*

715 Nec iuvat dicere, prædicta verba: * Honorio hæretico Anathema; * non de propriè hæretico, sed hæreticorum fautore esse intelligenda, vt censent oppositi Authores locis supracitatis. Non, inquam iuvat. Primò, quia hæc interpretatio apertissimo Sacri Concilii textui manifestè repugnat. Secundò, quia Concilium eisdem verbis, quibus de Cyro, Sergio, Pyrrho, cæterisque Monothelitis loquitur, Honorium condemnat. Cum ergo communis Ecclesiæ sensus, ac vsus Pyrrhum, Sergium, cæterosque Anathemate perculsos non modo, vt hæreseos fautores, sed vt formales hæreticos declaraverit, tenuerit, ac à Catholico gremio abiecerit, proculdubio idem in Honorio Pontifice præstitisset, si iste sub eadem cum ipsis damnatione, & Anathemate iustè fuisset comprehensus. Tertiò, ingens hinc patesceret aditus, quo hæretici Conciliorum damnationes eluderent: si enim ille, qui à Concilio iustè est damnatus, & Anathemate perculsus, posset vt Catholicus defendi, proculdubio hæretici, quantumvis à Pontifice, Generalibusque Conciliis anathematizati, nequaquam se hæreticos reputarent, sed iustè Catholico nomine gloriarentur: Unde Concilia inanem navarent operam, dum tanto labore, & sollicitudine conantur *hæreticos ab his* qui Catholicè sentiunt, segregare, dumque illos, vt hæreticos declarant, Anathemate percutiunt, atque illorum Doctrinā, vt impiam à Catholico Orbe eliminant. Intolerabilia insuper orirentur absurda, non sine ingenti Ecclesiæ Fideique publicæ iactura. Et quidem prædicti Authores, dum condemnationem, quam VI. Synodus in Honorium inflixit, iustam volunt astruere, iniustam proculdubiò proclamant; nihil enim iniustius, quàm in Catholicum, Catholicè sentientem, Censionis Sacræ fulmina, vti in protervum hæreticum, exerere, Catholicamque Doctrinam vti impiam anathematizare; siquidem hoc nihil aliud est, quàm damnare iustum cum impio, vtque Concilium in damnatione iustum salvent, impium, ac iniquum in eadem ipsa damnatione astruere. Quæ enim maior impietas, quodnam execrabilius scelus, ac crudelius flagitium excogitari potest, quàm velle Sacratissimum Concilium in Christum Domini insurgere, Supremumque, ac publicum Fidei, & Ecclesiæ Patrem, quem sua hone-

ne-

honestissima vita, sana, Orthodoxaque Doctrina Catholicum ęquissimè prædicant, hæreticorum Cathalogo adscriptum dehonestasse?

CAP. XV.

SEPTIMVM ARGVMENTVM contra Honorii Fidem, infringitur.

716 Objicies contra Honorianæ Fidei puritatem illa VI. Synodi verba, *Actione* 13. vbi de Honorij Epistolis, illiusque persona fertur Sententia; de Epistolis quidem, illis verbis: *Similiter & Epistolam ab illo (id est Honorio) rescriptam ad eumdem Sergium, hasque invenientes omnino alienas existere ab Apostolicis Dogmatibus, & à Definitionibus Sanctorum Conciliorum, & cunctorum probabilium Patrum, sequi verò falsas doctrinas hæreticorum; eas omnino abjicimus, & tamquam animæ noxias execramur.*

717 De persona verò his aliis: *Quorum impia execramur dogmata, horum & nomina à Sancta Dei Ecclesia projici iudicavimus, id est, Sergii, Cyri, Pyrrhi, Petri, Pauli. (Et *paulò infra:*) Quarum omnium personarum mentionem fecit Agatho Sanctissimus Papa, eosque abjicit, vtpote contraria rectę Fidei nostræ sentientes, quos Anathemati submitti definimus.*

718 Vt autem appareat, Honorium sub ista Sententia comprehendi, sic prosequitur Concilium: *Cum his verò simul projici à Sancta Dei Catholica Ecclesia, simulque anathematizari prævidimus, & Honorium, qui fuerat Papa Antiquę Romæ, eo quod invenimus per scripta, quæ ab eo facta sunt ad Sergium, quia in omnibus eius mentem secutus est, & impia dogmata confirmavit.* Quod quidem Anathema & *Actione* 16. & in Definitione Fidei *Actione* 18. iteratum est; ipsumque confirmarunt VII. Synodus Generalis *Actione* 7. & VIII. OEcumenica Synodus *Actione* etiam 7. vbi Adrianus II. Pontifex Maximus, Honorium ob hæresim damnatum supponit.

§. I.

PROPONITVR PRIMA SOLVTIO, qua prædictum argumentum dissolvitur.

719 Respondemus igitur: Indignum valde, durum, asperumque sanè videri, huiusmodi Censura affici eum, qui Fidei Pater fuit, & totius Ecclesiæ Præsulatum dignissimè obtinuit. Quare tres prędictas Generales Synodos in his omnibus, quæ Catholica Fide tenenda statuerunt, & ad bonum Ecclesiæ regimen spectantia sanctissimè decreverunt, debito honore venerantes, negamus esse de Fide, aut aliqua ratione certô constare prædictam in Honorium Censuram, Anathema, & Sententiam esse genuinum, & legitimum VI. Synodi fœtum; imò oppositum, magis certum esse arbitramur. Et quamvis ex his, quæ latè suprà probavimus; non innotesceret, relata verba supposita esse, textumque prædictorum vulgarium Actorum, in his quę ad Honorii damnationem spectant; esse corruptum, constaret vtique ex ipsis verbis, quæ modo ex prædicto textu retulimus; quæ à Sancta Concilij mente valdè existimanda sunt aliena.

720 Nullius namque OEcumenici Concilij ea fuit vmquam mens, ac Sententia, eum, quem Catholicum quoad vixit venerata fuit Ecclesia, quique in suis scriptis Sacratiorum Conciliorum, Sanctorumque Patrum Doctrinam amplexus fuerit, ac secutus, spiritualis gladij potestate, ceù deforme monstrum extinguere. Omnia itaque Generalia Concilia, quæ hactenus celebrata sunt, censionis Sacrę fulmina exerere voluerunt in eos tantummodo, qui vel hæreseos labe infecti fuerunt, vel sese veritati, quam tenet, & sequitur Ecclesia, suis perversis dogmatibus opposuerunt. Honorium autem Catholicum fuisse habitum, non modò dum vixit, sed etiam post mortem, tot præclaris Sanctitatis testimoniis mundo editis; eumque in vtraque Epistola, quam ad Sergium scripsit, Catholicam Sanctorum Patrum secutum fuisse Doctrinam, preterquam quod suprà à nobis, triplicis Concilij collatis Patrum Sententijs, cum Honorij Epistolis, probatū est, luculentius adhuc perspicuum fiet: Ergo prędicta

dicta damnatio verbis adeo indecoris, ac iniuriosis prolata, in eum, qui ad altissimum Apostolicæ Sedis apicem dignissimè evectus sanctissimè vixit, valde aliena censeri debet à mente Sancti Concilij, speciali Spiritus Sancti assistentia suffulti. Maior nihil habet difficultatis. Solum probandum superest, Honorium, nullatenus potuisse sub illa damnationis Censura comprehendi.

721 Et quidem à mente Concilii longè abesse, Honorium in Monothelitarum sententia includi, ostenditur primò: quia incredibile est, voluisse Concilium vt Monothelismi damnare eum, qui omnium primus, Apostolicum suum Zelum in Monothelitarum damnatione exercuit, qualem fuisse Honorium apertissimè demonstrabimus.

722 At priùs diligenter consideranda est inveterata hæreticorum calliditas, qua omnibus sæculis conati sunt aliquas latebras suis erroribus quærere, eosque quibusdam sycophantiis, ac fucis occultare, tum Sanctissimos Ecclesię Patres indignissimis probris maculantes, & infami nota dedecorantes, tum illos & sinistra verborum intelligentia, & perversa ipsius textus adulteratione pro se, sive per fas, sive per nefas, adducere pervicacissimè studentes, vt plures experientiæ testantur, nosque latissimè in Divi Clementis, aliorumque Pontificum Apologia ostendimus, & in hac ipsa VI. Synodo, & Lateranensi Concilio, cum Macarius Sanctorum Authoritates pro se adduxisset, huiusce communis Eterodoxorum fraudis convictus fuit, cum apertissimè ipsis Concilijs innotuerit, illas Atthoritates à prædicto Macario, pro suo perniciosissimo dogmate adulteratas fuisse, ac corruptas.

723 Id ipsum eleganter confirmat EUSEBIUS, *lib. 5. cap. 26. & 27.* dū de hęreticis sermonē instituens apertissimè tradit, ipsos sine vllis involucris, ac verecundia asserere, se in suis erroribus patronos, & antesignanos habere ipsos Sacros Apostolos, istorūq; Successores aliquos Romanos Pontifices, quos inter, Sanctum Zephyrinum Pontificem adnumerant. Illius verba audiamus: *Aiunt isti omnes, maiores nostros, & ipsos Apostolos ea, quę ipsi affirmant, non modò à Domino accepisse, verum etiam alios eadem docuisse, & veram prędicationis rationem vsque ad Victoris tempora servatam, sed à Zephyrino illius Successore penitus corruptam.*

724 Et ipse Eusebius Artemonem, & Theodotum Hæreticos convicturus falsitatis, qua Sanctum Papam Victorem pro se in medium producere conabantur, hoc vtitur argumento; quòd nempè si prædictus Pontifex eodem, quo illi, teneretur errore, neutiquam illos, illorumque errores damnasset: *Quod si Victor (inquit Eusebius) eadem cum illis sentire visus fuisset, sicut detestabilis illorum docet calumnia: quo pacto, aut qua ratione adductus Theodotum huius erroris inventorem ab Ecclesia reijcere, in animum induxit?*

725 Cum igitur Honorius Pontifex, Sergij, Cyri, cœterorumque Monothelitarum errorem omnium primus damnaverit; hinc apertè deducitur, longè à VI. Synodi mente abesse verba, quibus dānatur Honorius, quod Sergij (execrandi hæretici) mentem in omnibus fuerit secutus.

726 Honorium autem fuisse primum, qui Monothelitarum errorem improbaverit, apertè ex historiis deducitur, præcipuè ex historia Imperatoris Heraclii, qui regnum iniit *anno salutis* 610. Cum enim Heraclius post bellum Persicum *anno* 630. in Civitate Hierapoli cum Athanasio, Iacobitarum Patriarcha, de religione disceptasset, prędicto Athanasio Antiochenum Patriarchatum promisit, si Chalcedonensi Concilio subscriberet. Imperatoris pollicitationi acquievit Athanasius, qui versutus, & ad omnem calliditatem, & malitiam effictus, ab Imperatore quęsivit: an in CHRISTO pręter duas naturas à Concilio definitas, duæ etiam admittendæ essent voluntates? Obmutuit Imperator; priusque Sergium, Patriarcham Constantinopolitanum, & Cyrum Phasidis Episcopum, circa propositam difficultatem consuluit: cumque reperisset vtrumque cum Athanasio in vnam eamdemque rem conspirasse, in eo quod vnam tantum in CHRISTO voluntatem prædicarent (quod Theophanes Author Miscellæ, & alii affirmant) de horum Episcoporum Sententia Romanum Pontificem certiorem fecit, qui prædictam hęresim improbavit, vt THEOPHANES hisce testatur verbis: *Papa eorum hæresim proscripsit.*

Ex

727 Ex hac historia manifestè evincitur, impiam illam de vna Christi voluntate hæresim, quam Sergius, Cyrus, & Heraclius amplectebantur, fuisse à Romano Pontifice condemnatam: hunc verò Pontificem, fuisse Honorium I. Ecclesiastica monumenta demonstrat; Honorius namque fuit in Pontificem assumptus anno 622. Bullario Magno, Alphonsoque Ciaconio, testibus; vel anno 626. iuxta Baronium, & Spondanum, *ad dictum annum*, *num.* 1. & iuxta veriorem sententiam, plusquam 12. annis Ecclesiam rexit, ad annum scilicet 635. iuxta priorem, ad annum verò 638. in quo supremum vitæ diem confecit, iuxta secundam opinionem; estò alii Authores (per pauci illi quidem) Honorium in suo Pontificatu decem tantummodo annos explevisse arbitrentur. Cum igitur Imperator Heraclius post vigesimum sui Imperii annum, anno nēpè salutis 630. (Marchesio teste) Romanum Pontificem consuluerit, eique Sergii, Cyri, & Athanasii Iacobitę mētem ac sententiam aperuerit; hinc apertè deducitur, fuisse Honorium illum Pontificem, ad quē prædictorum Patriarcharum errorem detulit Heraclius: cumque insuper Pontifex, qui tunc temporis Ecclesiæ clavum tenebat, illorum Patriarcharum hæresim, (Theophane Authore gravissimo attestante) proscripserit: hinc necessariò infertur fuisse Honorium illum Pontificem, qui omnium primus Monothelismi hæresim reprobavit.

728 Id præclarè confirmat GREGORIVS CEDRENVS, qui gesta *anno* 25. Imperatoris Heraclii cōmemorans idem in substātia affirmat, quod nos asservimus modò. At quia res de qua loquimur gravissima est, Scriptoremque Authoritate, & gravitate maxima prędirum laudavimus, illius verba hic duximus apponenda. * Cum degeret, inquit, Hierapoli Augustus, venit ad eum Athanasius, Iacobitarum Patriarcha, homo callidus, &, vti sunt Syri omnes natura, ad mala facinora versutia instructus. Is cum Imperatore, de Fide colloquitur; eique Imperator promittit, se eum, modò Chalcedonensis Concilii Decreta approbet, Antiochiæ Episcopum creaturum. Athanasius id simulat, & fatetur duas in CHRISTO naturas. Simul Heraclio quęstionem proponit de actionibus, & voluntatibus: vtrum duplices in CHRISTO, an verò simplices dicendæ sint? Ea de re Imperator ad Sergium Constantinopolitanum, & Cyrum Phasidis Episcopum scribit; quorum cum vterque, è secta Monothelitarum esset, invēnit eos idē cum Athanasio sentire. Quorum sententiam, cum ad Ioannem Papam pręscriberet, est hæc ab eo improbata. *

729 P. CHRISTIANUS LUPUS in Historia Ecclesiastica Doctissimus, id ipsum expendens *Tom.* 2. *Conciliorum* censet, Pontificem, quem circa Sergii hæresim Imperator Heraclius consuluit, non potuisse esse Ioannem IV. sed Honorium. * Vigesimusquintus, inquit, Heraclii annus est CHRISTI Domini 634. At verò tunc non Ioannes IV. sed Honorius I. erat Pontifex, agens annum Pontificatus nonum. Hic tamen computus coincidit, cum computu Martini Papę, atque ita isto anno cæpit errori Heraclius misceri. *

730 Huic subscribit eruditissimus Pater MARCHESIVS Congregationis Oratorii *in Tomo inscripto*: *Clypeus Fortium*, sic enim scribit: * Ex quo notandus est error à nonnullis novissimè observatus, qui Theophani, seu etiam aliis Scriptoribus, pro Honorio Ioannem Papam nominantibus obrepsit; cum Ioannes III. multis annis ante, *anno* scilicet 572. è vivis decesserit, & Ioannes IV. *anno* dumtaxat 640. Pontificatum fuerit adeptus. * Ex quibus deducitur, impossibile esse Pontificem, qui Ecclesię navim moderabatur, quemque Heraclius consuluit anno salutis secundum aliquos 629. secundum alios verò 630. vel 634. fuisse Ioannem IV. sed Honorium, qui Monothelitarum hęresim reprobavi, & vsque ad annum 635. vitam ad minus protraxit, vt diximus.

731 Hæc amplius illustrantur ex his, quę in Lateranensi Concilio sub Sancto Martino narrantur de Cyro Patriarcha Alexandrino: hic enim, à suæ promotionis initio, Theodorum Pharanitanum Episcopum secutus, vnam solummodo in CHRISTO voluntatem prædicavit, huncque pestiferum errorem per totam Alexandriam, & publicè docuit, & temerè vulgavit, vt patet ex iam citato Concilio, vbi Sanctus Pontifex Martinus Patres in prædicto Concilio Congregatos alloquens: * Ante annos, inquit, octodecim, Cyrus vnam operationem in CHRISTO Divinitatis, & Humanitatis in

Alexandria Vrbe definiens, &c.* Cum autem hoc Lateranense Concilium celebratum fuerit *anno salutis* 649. ex aperta supputatione deducitur, Patriarcham Cyrum *anno salutis* 631. cœpisse infaustam Monothelismi hæresim diffundere, cumque Honorius Pontifex Ecclesiæ clavum tenuerit ab *anno* 626. *ad annum vsque* 638. apertè infertur, Pontificem, qui primus Monothelismi hęresim *anno* 631. subortam condemnavit, fuisse nostrum Honorium.

732 Consonat illud Sancti SOPHRONII, qui in sua Synodo hæresim de vna CHRISTI voluntate proscripsit, duasque in CHRISTO voluntates, & operationes iussit prædicari. Cumque sua Conciliaria Acta Honorio Pontifici misisset, hic ea approbavit, ac per consequens Monothelitas damnavit; in reliquis enim Generalibus Conciliis, Pontifex dum damnationem in hęreticos latam approbat, hac sua damnationis approbatione illos dicitur condemnare.

733 Præclarum fundamentum ad id ipsum adstruendum nobis suppeditat, quem proximè adduximus Gręcę Historię Scriptor CEDRENVS, dum de hoc Sophronii facto loquens, hęc scribit: * Hic (scilicet Sophronius) convocatis Episcopis, quibus pręerat, Decretum Monothelitarum condemnat, Actaque Concilii sui ad Sergium Constantinopolitanum, & Ioannem Romę Episcopos mittit. *

734 At clariùs locutus videtur ZONARAS magni apud ipsos Græcos nominis Author, dum hæc habet: * Verum cum Sanctus Sophronius, tum Summo Sacerdotio fungens Hierosolymis, subiectis sibi Sacerdotibus convocatis, per Concilii modum demonstrasset, qui vnam in duabus CHRISTI naturis voluntatem, atque actionem affirmarent, eos palàm vnam quoque naturam statuere, eique Ioannes Papa Romanus assensus esset. * Ex his Authoritatibus apertè colligitur, Sanctum Sophronium sua Conciliaria Acta, Monothelitarumque damnationem approbanda Romano Pontifici misisse, & ab eo approbationem obtinuisse. Unde solum nobis modo probandum est, hunc Pontificem, ad quem hæc transmissit Sophronius, non fuisse Ioannem IV. sed nostrum Honorium.

735 Id autem manifestum fiet, nam cũ Sophronius creatus fuerit Patriarcha Hierosolymitanus *anno.* 633. & obierit *anno* 637. Ioannes verò IV. ad Apostolicũ verticẽ evectus fuerit post Sophronii obitũ *anno* nempè 639. vltima Decembris die, vt tradit SPONDANVS *eo anno num.* 2. hinc manifeste deducitur, Pontificem, qui Acta à Sophronio missa, isto adhuc vivente, confirmavit, non potuisse Ioannem IV. nec minus Ioannem III. esse, qui multis retro annis anno scilicet 572. vt Spondanus scribit, & alii fere communiter, vitæ periodum peregerat, sed Honorium, qui tunc temporis, vita, & communi spiritu fruebatur, vtpote qui ab anno. 626. ad annum vsque 638. Ecclesiæ clavum fuerit moderatus: sicque solus Honorius, Romanis Infulis condecorabatur toto illo tempore, quo Sanctus Sophronius in Patriarchatu Hierosolymitano vitam protraxit, ab anno scilicet 633. ad annum vsque 637. Ex quibus rursus manifestè deducitur, solum Honorium fuisse illum Pontificem, qui primam Monothelitarum damnationem, à Sancto Sophronio Hierosolymis factam, approbavit, & Apostolica Authoritate roboravit.

736 Insuper Sancti Sophronii Acta, quibus Monothelitarum error reprobatus est, ab Honorio fuisse confirmata manifestè ostendunt Sancti Maximi Acta, à quodam Gręco, celeberrimo illorum temporum Scriptore, exarata, in Codice, qui & in Vaticana asservatur, & à Pat. Mag. Combefis Sacri Ordinis Prædicatorum recenter Typis mandatus est: in his enim Actis expressè habetur, Imperatore Heraclio vehementer optante, vt illa sententia de vna CHRISTI voluntate, quam tenacissimè tuebatur, à Romano Pontifice approbaretur, non modo huiusmodi sententiam à Romano Pontifice approbatam non fuisse, sed potius reprobatam, & Anathema in illos, qui illam sequerentur, vibratum. Audiamus SANCTUM MAXIMVM hęc de Imperatore Heraclio scribentem: * Igitur cum celeritate Præsidi Vrbis Romæ refert, quę dogmatizabantur, quasi iniustè facturum se existimans, nisi eos, qui vbique terrarum existerent, proprio fermento impleret, & sua pestilenti imbueret hæresi. Verum iste Divinus Vir errorem existimans, quę apud illum evidentia, à mala Doctrina se retrahens, non solum rescriptis validis contra-

tra-

traditionibus convicit, & evertit, quæ proponebantur, sed & Anathemate perculit (diris affixit: ita legit P. Combefis) eos qui talia Dogmata, & scriptis, & animo tenerent.* Hac autem tempestate fuisse Honorium Pontificem, qui Dei Ecclesiam regebat, præterquàm quòd iam suprà à nobis probatum est, manifestè innuunt ipsius Sancti Maximi verba, qui alibi loquens de Honorio Pontifice ipsum conferens cum aliis Pontificibus, qui Apostolicum suum Zelum contra Monothelitas exercuerunt, asserit Honorium se divinè gessisse; ideoque ibi, sicut & hìc, *Virum Divinum* appellat.

737 Pro maiori huius veritatis munimine animadvertendum est, Nauclerum, Sabellium, aliosque non infimę notæ Authores asserere, Honorium gravissimas ad Imperatorem Heraclium scripsisse Epistolas, vt eum à perniciosissimo illo errore avocaret. Quod pręclarissimé congruit his, quæ cum Cedreno diximus suprà; Imperatore scilicet Heraclio ad Romanum Pontificem præscribente, erroneam de vna CHRISTI voluntate sententiam, in quam Cyrus, Sergius, Iacobitarumque Patriarcha Athanasius conspirabant, hanc esse à Pontifice reprobatam. * Cum vterque è Secta Monothelitarum esset, invenit eos (scilicet Imperator) idem cum Athanasio sentire; quorum sententiam cum ad Ioannem Papam Romanum præscriberet, est hæc ab eo improbata.* Cum autem perspicuum sit, vt à nobis claiissimè probatum est, illa tempestate, qua Heraclius Romanum Pontificem consuluit, Ecclesiæ clavum, non à Ioanne IV. sed ab Honorio felicissimè gubernari; hinc apertissimè liquet, prędictum errorem fuisse ab Honorio Pontifice Apostolica litterarum falcè succissum. Cumque Honorius in Sacrarum Scripturarũ studio versatissimus esset, haud dubium, quin pro Supremę Dignitatis Magisterio, nefariam illam sententiã Scripturę Sacræ ariete retuderit, Sanctorum Patrum clypeo reiecerit, atque acutissimis rationum iaculis confoderit, vt solent, reliqui Pontifices, qui dum à Christiano Orbe aliquem errorem eliminare conantur, Sacra Pagina, Sanctisque Patribus, tamquam potentiori arcu, validioribusque sagittis tartareos hostes extirpare satagunt.

738 Insuper Honorium Pontificem, non verò Ioannem ab Imperatore Heraclio, tunc temporis fuisse consultum, certò cognoscet quisquis sciverit Imperatorem Heraclium in rebus Fidei, & Religionis, duos iniisse congressus; duoque miscuisse colloquia. Primum cum Paulo vno è præcipuis Severianis, anno duodecimo Imperii sui, cum Chosroæ Persarum Regi bellum intulit: tunc enim de vna Christi voluntate, & operatione, cum Paulo disseruit; cuius congressus meminit Sergius in Epistola Honorio data, quæ extat in VI. Synodo *Actione* 12. vbi hæc leguntur: * Ante aliquod certum tempus, cum adversus Persas confirmatus Dominus noster, & magnus Victor Imperator, promovisset exercitum propter certamina à Deo sibi creditę Christo amabilis Reipublicæ; & ad partes Armeniæ Provinciæ pervenisset, vnus ex Principibus impiæ partis Severi, execrabilis, nomine Paulus, in illis locis apparens ad eius pietatem accessit, sermonem pro sua erratbunda hæresi proferens, &c. (Et infrà:) Imperator verò recta, atque immaculata, è diverso protulit Dogmata, inter quæ & vnius operationis Christi Dei nostri, mentionem fecit, &c.* Hæc Sergius *in sua Epistola*.

739 Et licet de huiusmodi congressu Heraclii cum Paulo, à nemine dubitetur; quo tamen tempore hoc certamen initum fuerit? in hoc sita est difficultas: Si Cardinalem BARONIUM consulamus, audiemus ab ipso, istum congressum initum fuisse anno 13. Imperii Heraclii; qui tertius decimus annus, anno à Christi Incarnatione 622. correspondet: quòd quidem egregiè congruit iis quæ modò diximus, hunc nempè congressum factum fuisse eo tempore, quo Heraclius bello invasit Armeniam; vt aiebat Sergius, quòd anno tertio decimo Imperii Heraclii contigisse, Testatur THEOPHANES, Græcus præclarè Authoritatis Scriptor: *Heraclius (inquiens) anno Imperii sui tertio decimo, profectus à Regia Vrbe celeriter in Armeniam properavit.* In quam Sententiam conspirant CEDRENVS, aliique Scriptores Gręci.

740 Hunc autem annum tertium decimum Imperii Heraclii, anno Christi 622. correspondere, manifestè deducitur ex his, quæ Græci Scriptores asseverant; iuxta illos enim annus 12. Heraclii, res-

pon-

pondet anno Christi 621. vt THEOPHANES hisce testatur verbis: *Cum ageret Heraclius in Imperio annum duodecimum, & annus esset Domini 621. &c.* Si ergo annus 12. Imperii Heraclii, fuit Christi 621. rectè deducitur, annum 13. Imperii Heraclii, quo cum Paulo de Religione contendit, fuisse annum Christi 622. vt asserebat Baronius.

741 Secundum congressum in rebus Fidei, & Religionis, iniit Imperator Heraclius, cum Iacobitarum Patriarcha Athanasio, 20. sui Imperij anno; vt sentit THEOPHANES, sic scribens: *Anno 20. Imperii Heraclii, Hormisda regnat in Persis. Cum autem esset Heraclius apud Hierapolim, venit ad eum Athanasius, Patriarcha Iacobitarum, vir acris, & nequam ingenii Syrorum inditas versutias possidens: & moto de Fide ad Imperatorem sermone, repromisit ei Heraclius, si Chalcedonensem Synodum suscepisset, Patriarcham illum Antiochiæ se facturum. At ille simulatè suscepit Synodum, duas in Christo confessus naturas. Interrogavit autem Imperatorem de operatione, & voluntatibus, qualiter has in Christo dicere oporteret, duplas, an simplas, &c.*

742 Quibus addit CEDRENVS, Heraclium, cum Cyrum, & Sergium consuluisset, eosque idem cum Athanasio, Iacobitarum Patriarcha, de vna Christi voluntate, & operatione, sentire invenisset, Romanum consuluisse Pontificem, qui prędictam sententiam condemnavit: *Quorum cum vterque è Secta Monothelitarum esset, invenit eos idē cum Athanasio sentire: quorum sententiam cum ad Ioannem Papam pręscriberet, est hæc ab eo improbata.* Hæc Cedrenus.

743 At tunc temporis, non à Ioanne IIII. sed ab Honorio Pontifice, reiectam esse, ac damnatam, impiam illam Monothelitarum sententiam, errOremque Heraclii, qui illis patrocinabatur, validissimo argumento, ex historia desumpto, ostenditur, præcipuè si Theophanem præclarum Scriptorem Græcum consulimus; hic enim apertè tradit, annum duodecimū Imperii Heraclij, anno Christi 621. respondere vt vidimus *n.739*. Vndè si iuxta gravissimi huius Authoris Sententiam, annus 12. Imperii Heraclii, fuit Christi 621. cum Heraclius congressum, cum Athanasio Iacobita inierit, & Cyrum, Sergium, ac tandem Romanum Pontificem consuluerit, anno sui Imperii vigesimo, vt iam suprà diximus: manifestè deducitur, hæc omnia anno Christi 629. fuisse peracta, vt hæc supputatio manifestè ostendit.

Heraclii annus,	fuit	Christi annus.
12.		621.
13.		622.
14.		623.
15.		624.
16.		625.
17.		626.
18.		627.
19.		628.
20.		629.

744 Hinc cum Pontifex, quem Heraclius consuluit, impiam Monothelitarum hæresim damnaverit, manifestè deducitur, prædictam hæresim, non à Ioanne IV. sed ab Honorio fuisse improbatam. Siquidem ille error damnatus fuit anno CHRISTI 629. (Theophane teste) cum autem tunc temporis nondum Ioannes IV. ad Apostolicæ Sedis apicem evectus fuisset, vtpote qui anno CHRISTI 640. Pontifex creatus est; nec potuerit esse Ioannes III. cum iste anno CHRISTI 572. obierit; apertissimè infertur, Pontificem, qui tunc temporis impiam illam Monothelitarum sententiam explosit, (vt testantur illa Cedreni verba: *Est hæc ab eo improbata:* Et illa alia Anastasii Bibliothecarii. *Horum sectam non admisit:* ac tandem illa Theophanis: *Illorum hæresim proscripsit:*) non alium nisi Honorium extitisse; cum nullus alius ab Honorio Ecclesiæ clavum tenuerit, illo anno 629. quo Heraclius Romanum Pontificem consuluit, isteque illi respondit, ac illum errorem reprobavit; quippè Honorius creatus est Pontifex anno 626. & Dei Ecclesiam ad annum vsque 638. (vt ex Baronio aliisque constat) texit. Ex quibus clarè deducitur, Honorium Antesignanum extitisse Pontificum, qui illam Monothelitarum hæresim condemnarunt.

745 Idipsum egregiè confirmat præclarus ille Scriptor HERMANNVS CONTRACTVS *in suo Chronico*; deveniens enim ad gesta anni 635. sermonemque instituens de Sergio Patriarchâ Constantinopolitano, ac (vt in Lateranensi Concilio

lio sub Sancto Martino refertur) præcipuo Monothelitarum ductore, hæc habet: * Per hæc tempora Sergius Constantinopolitanus, &c. ab Apostolica Sede damnatus est: * Undè Sergius, istiusque sequaces, vt Monothelismi labe infecti, damnati fuerunt anno 635. ab illo Pontifice, qui tunc temporis gubernabat: cumque iste proculdubiò fuerit Honorius, vt patet, tum ex his, quæ supra diximus, tum ex prælaudato Authore, asserente Honorium anno 638. ad meliora domicilia migrasse; (loquens enim de hoc anno sic scribit: * Anno 638. Romæ defuncto Papa Honorio cessavit Sedes Apostolica vnum annum: * Cui adstipulantur Baronius, eiusque Epitomatores Spondanus, atque Bisciola *ad dictum annum num.* 1. Binius *Tom. 5. Concilior. in Notis ad vitam Honorii, lit. B.* Marchesius *in Clyp. Fort. dissert.* 1. *cap.* 6. Augustinus Oldoinus *in Additionib. ad Ciacon. in vita Honorii*, Danielque Papebrochius *in Conatu Chronico Histor.*) Hinc certò certius apparet, Honorium fuisse primum Pontificem, qui Monothelismi hæresim extirpavit.

§. II.

ALIA SOLVTIONE PRÆDICTI Argumenti vis enervatur.

746 RESpondetur secundò, valdè alienam videri à mente Concilii Censuram, qua Honorii Epistolæ in prædicta Actione 13. afficiuntur; cum huiusmodi Censuram minimè in rei veritate subsistere posse, haud leviter suprà dicta, infraque dicenda suadeant; nec vmquam in Concilio aliquo visum, auditumve sit, hæreticis annumerari eum, qui & vivus, & mortuus, Catholicus ab Ecclesia habitus est, nec Anathemati subiici Doctrinam, quam Sancti Patres, Romanique Pontifices Catholicam commendarunt, qualem extitisse Honorii Doctrinam, & suprà probavimus, & sequentes rationes apertissimè ostendent.

747 At prius notãdum duximus, primos huiuscemodi in Honorium calumniæ inventores fuisse ipsos Monothelitas, qui Honorium à se stare contenderunt. Hoc autem nec Fidei Zelo, qui in ipso enituit, præiudicium aliquod afferre debet, nec huiusmodi impostura Fides à Catholicis est exhibenda, quia nempe à suspectis testibus originem duxit; multi enim Sanctissimi Patres, imo & Pontifices, quos hæretici falsò, ac malitiosè incusarunt, à Catholici semper fuere vindicati.

748 Sic hæretici, Sancto Gregorio Neocæsareæ Episcopo, Melecio, ac Eustachio Antiocheno Sabellii errores obiecerunt. De Sancto Dionysio impiè dixerunt, ipsum Ario adhæsisse. Victorino Pictaviensi, vel Pictabionensi Quartadecimanorum hæresim; Sancto Gregorio Nysseno Origenis errorem; Sancto Epiphanio, Salaminæ in Cypro Episcopo, hæreticum Iconomachorum Dogma falsissimè attribuerunt. Nec Divus Hieronymus Sabelliani, & Manichæi calumniam effugit. Sanctus Cyrillus Alexandrinus Apollinaristæ nota ab hæreticis infamatus est; ipsique hæretici Sanctum Fulgentium, Ruspensem Episcopum, Photiniani errores secutum asserere minimè erubuerunt. Sanctum insuper Anselmum, aliosque Sanctissimos Episcopos, Catholicosque Doctores, imo & aliquos Summos Pontifices, vti Sanctum Martinum Papam, Divum Gregorium septimum, Sanctumque Gregorium Magnum hæretici per summum nefas calumniati sunt. Tandem Monothelitæ celebriores Ecclesiæ Sanctos à se stare totis viribus contenderunt, quorum calumnias Catholici semper aspernati sunt. Et vt sana, ac Catholica Sanctorum Patrum Doctrina clariùs innotesceret, in Sanctissimis Conciliis Lateranensi nempè, sub S. Martino; & VI. Synodo, sub S. Agathone Papa celebratis, prædictas Sanctorum Patrum Authoritates à Monothelitis, precipuè verò à Patriarcha Macario, illiusque sequacibus vitiatas esse, ac corruptas, demonstratum est; illæque Authoritates, quarum sensus dubius esse poterat, ac difficilis, in Catholico sensu expositæ sunt. Cum igitur Sancti Patres, & quod maximum est, ipsi Pontifices Honorii Epistolas in Catholico sensu explicuerint, vt probatum est, & amplius adhuc demonstraturi sumus, parvi momenti existimandum erit quod in Actione 13. VI. Synodi tanto Pontifici falsò supponitur adscriptum.

749 Et certè animadversione dignum, tot inter calumniatores, qui Honorii Sanctitatem obnubilare conati sunt, nullum esse, qui Catholicum aliquem Autho-

thorem eorum temporum, in quibus Honorius vixit, producat; imo nec vllus illorum Authorum, qui quadraginta annis ab Honorii morte, sive Græcè, sive Latinè scripserunt, occurret, qui Doctrinam Epistolę Honorii ad Sergium erroneam esse, aut Honorium in illa Epistola falsam, ac impiam Sergii sententiam secutum fuisse, affirmet.

750 Nec silentio prætereundum est, quòd cum illis quadraginta annis, qui ab Honorii obitu, ad VI. vsque Synodum fluxerunt, tot viri, tum Sanctitate, tum litteris, in Gręcia floruerint, qui Monothelitarum errori sese viriliter opposuerunt, ac cum impię illius hæreseos Authoribus, variis Nationalibus Conciliis, tunc temporis in Orientalibus congregatis, strenuissimè decertarunt: vt Sanctus Maximus, Sanctus Arcadius, Divus Sophronius, aliique Sanctissimi Episcopi penè innumeri, qui summo Fidei Zelo æstuantes, Catholicæ Religionis augmento ardentissimè invigilarunt, validissimoque Verbi Dei gladio, Monothelismum cōfodere, penitusque delere, ac totis viribus exterminare conati sunt, ne vnus quidem inveniatur, qui Honorium, nec in prædicta Epistola ad Sergium, neque in vlla alia ex multis, quas longo sui Pontificatus tempore scripsit, reprehensibilem in rebus Fidei agnoscat; quod quidem evidenter convincit Honorii Doctrinam, nec culpæ obnoxiam, nec reprehensione dignam à Sanctissimis illis viris fuisse iudicatam; etenim si talem illam agnovissent, haud dubium quin Divum Paulum imitati fuissent, qui *in faciem restitit Petro, quia reprehensibilis erat.* Cui enim in mētem veniat, credendum esse à nobis maiori Fidei zelo hæreticos, quàm Orientis Catholicos pręditos fuisse; maioreque à nobis Fidem exhibendam esse hæreticis, quàm Sanctis, qui in Græcia, Virtute, ac litteris insignes, numquam Honorii Epistolas, calumniati sunt: imò illas semper in Catholico sensu vsurparunt, vt à nobis infrà demonstrabitur?

751 Qui inter Græciæ Patres, grassantem ibi Monothelitarum hæresim validius expugnavit, Sanctitate, Doctrinaque præclarus, quique Honorii mentem perfectius compertam habere potuit, & agnitam, fuit Sanctus Maximus; siquidem communi spiritu & luce fruebatur illa tempestate, qua hæretici impiam illam, de vna Christi voluntate, calumniam Honorio Pontifici affixerunt; is autem totis illis viginti annis, quibus Honorio supervixit, illum semper ab iniqua illa impostura duplici via vindicavit, asserens fuisse manifestam Græcorum fictionem vocem illam, *vnam*, Honorij litteris inserere. Sic censet *in Epistola ad Marinum*, idque deducit ex celebri testimonio Sanctissimi viri, qui cum Honorio Pontifici fuisset a secretis, illamque Epistolam Honorii nomine scripsisset, attestatus est, vt refert idem Sanctus: * Quod nullo modò (Honorius) mentionem in ea per numerum fecerit vnius omnimodæ voluntatis; licet hoc nunc sit fictum ab his, qui hanc in Græcam vocem interpretati sunt: verum nec quamlibet exinanitionem, vel abolitionem naturalis secundum Humanitatem Salvatoris voluntatis, &c.* vt suprà diximus. Hæc, Vir ille Sanctissimus, cui Sanctus Maximus subscribit. Et certè rationi valdè consentaneum est, vt prædicto Viro sine vlla hæsitatione exhibeatur Fides, tum quia summæ Fidei, & Authoritatis testem probata ipsius Sanctitas commendat, tum quia Honorio Pōtifici familiarior fuit, quique perfectius potuit illius mentem agnoscere, illiusque sensum adeò certè, & verè exponere, vt nullus Sententiæ Honorii certior, atque fidelior accedere possit interpres; prædictam enim scripturus Epistolam necesse erat, vt sermones aliquos cum illo conferret, illiusque mentem perfectissimè calleret. Et quidem SANCTUS MAXIMUS in Disceptatione cum Pyrrho inita, circa hęc eadem verba, quæ modò in Honorii Epistola leguntur: *Vnam voluntatem fatemur*; adeò id expendit, tantumque in huius viri verbis momentum, & pondus rationi, & veritati constitutum esse iudicavit, vt à Pyrrho quæsierit: * Quis fuerit fide, & Authoritate dignus Epistolæ huius interpres, qui eam ex persona Honorii scripsit, adhuc superstes, & qui totum Occidentem cum alijs Virtutibus, tum pietatis Dogmatibus illustravit, an qui Constantinopoli ex suo corde loquebantur? Cui Pyrrhus: Ille qui hanc scripsit:* Hic autem, ea, quę modo ex Sancto Maximo adduximus, attestatus est. Si ergo Pyrrhus ipse refractarius disputator, præ-

cipuus inter Monothelitas Hæresiarcha, & vt talis à VI. Synodo damnatus, in ea publica disputatione inficiari non potuit, integram Fidem exhibendam esse verbis, quibus vir ille Sanctissimus, qui ex Honorii persona Epistolam illam scripsit, attestatus est, verbum illud de vna Christi voluntate fictitium esse, & ab eo, qui prædictam Epistolam è Latino Græcam fecit, superadditum; profectò pręcipuum, capitaleque adversariorum corruit fundamentum, cum falsæ suppositioni innitatur, prædicta nempè verba, de vna Christi voluntate, in Latino Authographo, Epistolę Honorij fuisse reperta.

752 Et quamquam ea verba: *Vnam voluntatem fatemur Domini nostri IESV CHRISTI* in prædicto Latino Authographo reperirentur, non indè deduceretur, Honorium in Monothelitarum hæresim incidisse; ibi enim, vt ipsius Epistolæ contextus apertè demonstrat, de Humana CHRISTI voluntate loquitur Honorius, quam vnam esse, non duas, à nemine dubitatur. Nec ex illis verbis infertur CHRISTO Domino duas ab Honorio denegatas fuisse voluntates, vt rectè annotat SANCTUS MAXIMVS *in prædicta Epistola ad Marinum*, sic scribens: * Honorium etiam, Romanum Papam, non diffiteri reor naturalitèr in CHRISTO voluntatum dualitatem in Epistola, quam scripsit ad Sergium, eo quòd vnam dixerit voluntatem; sed potius confiteri, & hanc fortassis constabilire.* Si ergo, iuxta Sancti Maximi mentem, Honorius in prædictis verbis (estò illius esse demus) non negat, imò fatetur Catholicum Dogma de duabus CHRISTI voluntatibus; manifestè deducitur, Honorium in prædicta Epistola de duabus CHRISTI voluntatibus, cum VI. Synodo Catholicè sensisse. Non igitur credibile videtur, Sanctę, & OEcumenicę Synodi mētem fuisse inter Monothelitas damnare eum, qui suis in Epistolis contra illius hæresis Authores Catholicè sensit, & pro eadem VI. Synodi Definitione viriliter stetit.

753 Consonat Divo Maximo Vir ille antiquitate, & vtriusque linguę, Latinæ scilicet, & Græcæ, eruditione Insignis ANASTASIVS, Apostolicus Bibliothecarius, qui post VI. Synodum floruit; hic enim *in Præfatione ad Ioannem Diaconum* arbitratur certum minimè esse id, quod de Honorio Pontifice; circa vnam CHRISTI voluntatem, in VI. Synodi Actis refertur: * Quis, inquit, erit, qui nobis interim dicat, vtrum ipse pro certò dictaverit Epistolam, de qua illum anathematizandi fomitem calumniatores susceperunt; cum & Scriptoris vel indisciplinatione, vel in Pontificem odio, quid contingere tale potuerit? *

754 At non solus Sanctus Maximus, sed ille etiam Catholicę Fidei contra Monothelitas propugnator acerrimus SANCTVS SOPHRONIVS, in illa Orientis parte, Honorium Pontificem contra Monothelitas, qui ob illiùs Epistolæ verba hunc pro se stare conabantur, defensionis suæ scuto vindicavit, eodem illo tempore, quo à prædictis Monothelitis tantus Pontifex fœda illa calumnia afficiebatur. Id eleganter probat antiquissimus Codex, qui VI. Synodi Historiam Arabico Idiomate continens, in Apostolico Vaticanæ Bibliothecæ Archivio custoditur; in illo enim, hæc, inter alia, leguntur: * Ibi etiam egimus de rationibus, & argumentis, quæ ex Authoritate pro se adversus Sophronium obiectabat Cyrus, nimirum Honorium Papam Romæ, & Sergium in eadem esse cum ipso opinione, & sentententia; quod quidem constanter inficiabatur Sophronius. *

755 Ex quibus apertissimè constat, Sanctum Sophronium constanter negasse, Honorium vmquam Sergii errori adhæsisse: at nulli aptiùs innotescere potuit Honorii mens, quàm prædicto Sophronio; cum enim hic, de illo Monothelitarum errore scriptis cum Honorio egerit, suosque sensus circa illam hæresim cum illo contulerit, optimè potuit ex responsivis Honorii Epistolis Catholicum illiùs sensum perspicere; at ita Catholicum agnovit, vt constanter negaverit, Honorium in his, quę ad vnam CHRISTI voluntatem spectant, eamdem cum Sergio tenuisse sententiam: immeritò ergo fœda hæc convitia in tantum Pontificem à calumniatoribus effunduntur.

756 His magnum Authoritatis pondus iniecit IOANNES IV. Pontifex Maximus, qui tribus ab Honorii obitu annis ad Apostolicæ Sedis apicem conscendit: cum enim Pyrrhus, Sergii in Constantinopolitano Patriarchatu successor, iniquam illam in Honorium Pontificem ca-

lumniam, in illis Orientis partibus evomeret, illius famam, decus, & ęstimationem iniquè lædens, dùm illum pro suo errore adducere nitebatur; Ioannes IV. nè Apostolicæ Sedis Dignitas, ac honor calumniis illis obscuraretur, nevè Constantinus Imperator, Heraclii Filius, dolis illis innecteretur, coactus fuit asserere, omnes Occidentales partes scandalizatas turbari falso illo rumore, quem Patriarcha Pyrrhus contra Fidei puritatem, quę in Honorio effulsit, divulgabat. Undè *in prædicta Apologia* hæc, inter alia, scribit: * Quantum enim ex diversis suggestionibus, quæ ad nos catervatim venerunt, quinimò & ex ipso quoque auditu didicimus, Occidentales partes scandalizatę turbantur, fratre nostro Pyrrho Patriarcha per litteras suas, huc, atque illuc transmissas, nova quædam, & præter regulam Fidei prædicante & ad proprium sensum, quasi Sanctæ memorię Honorium Papam; Decessorem nostrum, attrahere festinante, quod à mente Catholici Patris erat penitus alienum, &c. *

757 Quibus verbis nihil, nequè contra falsum illum rumorem, quo Honorium detestandæ illi, de vna CHRISTI voluntate, hæresi adhæsisse iactababur, clarius; neque pro Catholico tanti Pontificis sensu luculentius potest excogitari; etenim quàm aliena à Monothelismo extiterit Honorii mens, ac sententia, apertissimè ostendunt illa Ioannis Pontificis verba: *Quod à mente Catholici Patris erat penitùs alienum.*

758 Memoratu etiam dignum, quòd simul atque Romæ delatum est, errorem illum de vna CHRISTI voluntate Imperatoris Heraclii Ecthesi, sive Edicto innixum, tàm à Pyrrho, quàm à cęteris Monothelitis in Orientalibus partibus dissemi nari, Ioannes IV. iudicans sui Apostolici muneris esse, tàm gravi damno occurrere, Cōcilium Romæ *anno* 640. iuxta BARONIVM, & alios congregavit, vbi prędictum errorem, & Ecthesim condemnavit. * Ioannes Romanus Præsul (inquit THEOPHANES) collecto Episcoporum Concilio, Monothelitarum hæresim Anathematizavit. * SCRIPTOR etiam ACTORUM SANCTI MAXIMI, hæc habet: * Conventum Episcoporum Episcopus Romæ egit, vt communi cum Concilio absurdum Dogma execrationi, & Anathemati subjiceret. Quod illi, vt facerent, hortatione, ac præceptis Divini Maximi adducti sunt. * In hac Monothelismi Anathematizatione diligenter perpendendum est, quòd estò Ioannes IV. Pyrrhum, Sergium, cæterosque Orientis Patriarchas Monothelismo infectos damnaverit, *in Apologia* tamen *ad Imperatorem*, pro Honorio, ab iniqua illa calumnia, qua hæretici tanto Pontifici Monothelismum adscribebant, meritò vindicavit, illiusque sensum Catholicum esse ostendit. Hanc autem Apologiam in eodem Concilio Romæ congregato editam esse, plures gravissimi testantur Autores, præcipuè P. FRANCISCVS MARCHESIUS eximia eruditione clarus *in Tomo*, cui titulus *Clypeus Fortium pro Honorio Dissert.* 1. *cap.* 8. vbi hæc habet: * Hæc Apologia ad Constantinum Imperatorem, eò magis pendi debet, quòd non ex sola Pontificis mente, sed in pleno Occiduorum Patrum consessu compilata fuerit; cui Authoritatem quoque addit Divi Maximi, cum Pyrrho disceptantis, Approbatio. *

759 In Ioannis IV. *anno salutis* 642. demortui Pontificatum, Spiritum, ac Fidei Zelum, Theodorum Pontificem immediatum illius successorem venisse, SANCTUS MAXIMVS hisce testatur verbis: * Non minus Præsulatus, quàm Orthodoxię hęres sufficitur: * Qui Prędecessoris sui vestigia secutus Honorium Pontificem tutatus est à turpi calumnia, qua illi assiduè conviciabantur Apostolicę Sedis æmuli, vti Paulus Patriarcha Constantinopolitanus, qui *in Epistola ad Theodorum Pontificem*, Pontificis Honorii fidem, famam, & opinionem ausus est commaculare, hæc scribens: * Consonantes facti sunt pię memoriæ Sergius, & Honorius, vnus quidem Novæ, alter autem Antiquæ Romæ, Summi Sacerdotii Sedem decorantes. *

760 Pontifex verò Theodorus agnoscens non modò pertinaciam, qua Paulus Monothelismi laqueis erat irretitus, sed etiam improbitatem, qua non sine ingenti Honorii blasphemia, ac Apostolicæ Sedis dedecore, conabatur detestandum illum Monothelitarum errorem tanti Pontificis Authoritate munire, prædictum Paulum Anathematizatum Patriarchatu privavit, vt testa-

tur

tur SANCTUS MARTINUS Pontifex in sua Lateranensi Synodo *Secret.* 1. * Propter quod (inquit) iusta ab Apostolica Sede, & ipse depositionis vltione percussus est: * Quo tam execrabilis in Honorium Pontificem calumniæ, pœnam æquissimam persolvit, quam nullus potiori, ac æquiori iure valuit infligere, quàm Pontifex Theodorus, qui cum Romæ illis Honorii temporibus vixisset, potuit vtique perfectissimè agnoscere, & quàm Catholicus Honorii sensus extiterit, & quàm æquissimis pœnis subjiceretur, qui Sergii in Monothelismo socium efficeret, ac eiusdem erroris complicem falsò prædicare auderet eum Pontificem, qui omnium primus, Apostolico spiritu actus in Sergium, ipsum eiusque sequaces damnavit, vt probavimus.

761 Nec minori curà, ac zelo veritati, & Apostolicæ Sedis honori, consuluit Sanctus Pontifex MARTINUS, qui Monothelismi Hęresim extirpaturus, Romę Generale Concilium indixit, vt dogmati Ecclesiæ Dei perniciosissimo, opportunum adhiberetur remedium, quod re ipsa adhibuit Pontifex, quinam eff æni illa, ac detestanda hęresi infecti essent, ostendens. Huic autem Concilio personaliter affuit Martinus, & erronea illa, ac perniciosa Monothelitarum dogmata, præclara Doctrinæ suæ efficacia confudit, & Apostolico Zelo curavit, vt ad illam Synodum celebriores Christiani Orbis Episcopi confluerent, quos inter adfuit Maximus Sanctitate, & Doctrina insignis, vt rectè annotavit Sanctus Scriptor THEOPHANES, hæc inquiens: *Cum autem Maximus Romam pervenisset, Papam quoque Martinum ad æmulationem accendisset, Synodo 110. Episcoporum collecta, Sergium, & Pyrrhum Anathematizaverunt.*

762 Cui consonat SCRIPTOR ACTORVM SANCTI MAXIMI, hæc narrans: *Martinus Religiosissimus in illius Throno instituitur, cuius virtutem divinus Maximus admiratus, eum plurimùm frequentabat, atque vbique erat, de multis cum eo, quę fieri oporteret, loquebatur. Itaque cum eo consilium capit, omnes, qui vbique essent, Episcopos congregare, magnamque Synodum celebrare, vbi ad centum & quinque convenerunt, cum ijs sapientissimus Maximus interesset, omnia cum ratione, ac Divino Spiritu egerunt.* In hac ergo celeberrima Synodo, in qua Sanctissimi illi Patres, vna cum Sancto Martino, Fidei veritatem contra falsum, erroneumque hęreticorum sensum statuere diligentissimè procurarunt, Catholico sanè Zelo invecti sunt in Patriarcham Paulum, istiusque scripta; præcipuè in Epistolam, qua Fidei puritatem, quæ in Honorio Pontifice enituit, fœdissimis Monothelismi maculis aspergere conatus est, Honorium & Sergium consonantes esse, non sine ingenti & temerario ausu, affirmans: cumque Sanctissimi illius Synodi Patres æquè de veritate, ac de malitiosa calumnia, Sanctissimo Pontifici falsissimè adscripta, conscij essent, adeò Paulum, istiusque Epistolam contempserunt, vt lectis illis prędictę Epistolæ verbis: *Honorius, & Sergius consonantes erant*; statim intolerabilem Pauli audaciam damnandam, illiusque scripta anathematis fulmine exterminanda esse censuerint; quod patet ex Epistola Sancti Martini ad Constantinum Imperatorem, & ex ipsis Sancti Concilii Actis, vbi SANCTUS MARTINUS, de Paulo istiusque sequacibus, hæc scribit: *Tum ipsos, tum ea, quæ impiè docuerunt, igne Canonicæ Sententię exurentes Synodaliter condemnavimus. (Et *alibi*:) Cum omnibus, quæ pro his acta, scriptaque sunt, &c.* Nec mirandum est, quòd is, qui Christo adeò fuit blasphemus, vt illi voluntatem Humanam, imò iuxta Sanctum Maximum, Divinam etiam negavit, adeò impius fuerit, vt Honorio Pontifici, Christi in Apostolicæ Sedis Throno Successori, quique vt Christi Vicarius Dei Ecclesiam Sanctissimè gubernavit, debitum honorem non detulerit, meritamque reverentiam non exhibuerit. Vndè iustissimè Divina Providentia disposuit (iuxta illud: *Qui vos spernit, me spernit*:) vt sacrilega Pauli Monothelitæ (vel, vt verius dicam, Anti Pauli) lingua, & calamus, debitas vtrique sceleri pœnas subierint.

763 At quamvis singularis extiterit Zelus, quo vterque prædictus Pontifex, Theodorus nempè, & Martinus, in extinguendam Monothelitarum hæresim incubuit, non minori laude dignus apparet gloriosus ille Fidei fervor, qui in Sanctissimis Pontificibus Honorio, & Severino effulsit; isti enim Apostolicam sollicitudi-

nem, & Authoritatem, in explodenda prædicta Orientalium Patriarcharum hæresi, primi omnium exercuerunt. Id apertissimè docet SANCTUS MARTINUS Pontifex *in Epistola*, quàm *ad omnes Fideles* scripsit, illis enarrans quæ in suo Lateranensi Concilio, contra Orientales Patriarchas Theodorum, Cyrum, Sergium, Pyrrhum, & Paulum gesta sunt, ac statuta, postquam Ecclesia, pro suo materno affectu, illos Monothelismi fœcibus inquinatos vehementer dolens, nullis neque hortationibus, neque obiurgationibus potuit propter eorum pertinaciam, à sordido hæreseos cœno ad suum piissimum sinum revocare. *Propter pravas (inquit) eorum adinventiones, & praviora novitatis commenta, & interiora cordis, iuxta Beatum Ieremiam, turbati, Catholicæ recordationis Antecessores nostri Pontifices, non destiterunt admonentes eos, & contestantes recedere à sua huiusmodi hæresi, & sanam Doctrinam complecti. Hoc autem consultissimè non solum ipsi effecisse noscuntur, &c.*

764 Ipse insuper Sanctus Martinus Pontifex, Sancto Amando Episcopo scribens, postquam prædictos Patriarchas, qui Monothelismi sequebantur errorem, recensuit, hæc habet: *Pro qua re sæpius Apostolica Sedes persuassionibus, contestationibus, atque increpationibus plurimis, admonuit eos, quatenus ab huiusmodi errore recederent.*

765 Id ipsum confirmat Sanctus Pontifex AGATHO, dum Constantino Imperatori scribens, illi enarrat, & expendit curam, & sollicitudinem, qua sui Prędecessores in Orientalium Patriarcharum Cyri, Sergij, Pyrrhi, & Pauli correctionem, & emendationem incubuerant, salutaribus hortationibus commonentes, vt à Monothelismi errore deflecterent, Catholicamque nostræ Fidei Veritatem, agnita illius hæreseos falsitate, complecterentur, sed frustrà; illi enim Patriarchæ, suo errori, & iudicio pertinacia quadam addicti, salutari Sanctæ, & Apostolicę correctionis medicina contempta, incorrecti perstiterunt.

766 Sic docet Sanctus Pontifex *in prædicta Epistola*, quæ *Actione 3. VI. Synodi* continetur; in illa enim hæc scribit Pontifex: *Consideret itaque vestra tranquilla Clementia, quoniam Dominus, & Salvator omnium, cuius Fides est, qui Fidem Petri non defuturam promisit, confirmare eum fratres suos admonuit, quod Apostolicos Pontifices, meę exiguitatis Prædecessores confidenter fecisse semper, est cognitum cunctis.*

767 Et *infrà*: *Vnde & Apostolicę memorię, meę parvitatis Prædecessores, Dominicis Doctrinis instructi ex quo novitates hæreticas, in Christi immaculatam Ecclesiam, Constantinopolitanæ Ecclesię Præsules introducere conabantur, numquam neglexerunt eos hortari, atque obsecrando commonere, vt à pravi dogmatis hæretico errore, saltem tacendo desisterent, nè ex hoc exordium dissidii in vnitate Ecclesiæ facerent.* Tandem Theodoro, Cyro, Sergio, Pyrrho, Paulo, & Petro recensitis, sic concludit: *Meæ humilitatis Prędecessores Apostolicos commonuisse, rogasse, increpasse, arguisse, atque omnem modum exercuisse exhortationis, quatenus medelam posset recens vulnus accipere.*

768 Supposito ergo isto irrefragabili vtriusque Pontificis, Martini scilicet, & Agathonis testimonio, quo vnanimiter asserunt, suos Prædecessores omni sollicitudine, diversis temporibus, contendisse, Constantinopolitanos Patriarchas corrigere, reprehendere, & à Monothelismo illos recenter disseminato revocare, videndum modo nobis est, quinam fuerint illi Prædecessores, de quibus Sanctissimi Pontifices loquuntur? Et quidem quoad Theodori, Pharanitani Episcopi, Patriarcharumque Sergii, & Cyri correctionem, qui præcipui fuerunt Monothelitarum Antesignani, nullatenùs occurrit posse illa Sancti Martini, & Agathonis verba de alio, quàm de Honorio verificari: siquidem Theodorus Pharanitanus Episcopus, in eo errore vixit, & in eodem mortuus est eo tempore, quo Honorius Ecclesiam moderabatur. Similitèr prædicti Patriarchę Cyrus, & Sergius prædictæ hęreseos laqueis, maiori temporis parte, sub Honorio Pontifice irretiti sunt; estò enim sub Severino Pontifice, immediato Honorii Successore, obierint; attamen cum iste non nisi tres menses Ecclesiæ clavum tenuerit, vix potuit brevissimo illo tempore Orientis Patriarchas, adeò dissitos, & in suo errore contumaces corrigere, & emendare. Id non leviter insinuat Cardinalis

lis Baronius; cui consonat eruditus PATER MARCHESIVS in suo *Clypeo Fortium*, *cap. 9.* sic scribens: * Huiusmodi increpatoriæ monitiones non ab alio, quàm ab Honorio fieri potuerunt, vtpote cui paucis mensibus Sergius Cyrusque supervixere, vti Baronius animadvertit, Theodoro Pharanitano Honorii temporibus iam extincto. *Diversis temporibus* consultissimè *scribentes* ait Martinus. Hæc Honorii tempus indicant, cum Severinus, Successor Honorii, vix tribus mensibus Pontificatum rexerit, & ante eius mortem, Sergius iam à vita migrasse reperiatur. * Hæc ille.

769 Nec soli Pontifices, qui VI. Synodum præcesserunt, sed etiam Adrianus I. qui 120. annis à VI. Synodo floruit, Honorium Pontificem, ceu verè Catholicum, veneratus est; etenim Monasterium ab Honorio conditum reedificari, & ad pristinam melioremque fortunam iussit revocari, Monachis præcipiens, vt tanti Pontificis memoriam perpetuò colerent, prout expresè habetur in Pontificali, vbi, dum Adriani I. Pontificis facta narrantur, hæc leguntur: * Hic Honorii Papę Monasteriū, Divina inspiratione motus, noviter edificavit, atque ditavit, &c. Ab vno Choro Monachi, ex Monasterio Sancti Pancratii ibidem posito, & ab altero Choro Monachi iam fati Monasterii Sancti Andreæ, & Bartholomæi, Honorii Papæ; quatenus piis laudibus pariter psallentes, hymniferis Choris lęti resonent cantus, reddentes Domino gloriosos melos, persæpius memorantes venerandi Pontificis nomen, scilicet, in sæcula memoriale eius pangentes carminibus. *

770 Ex quibus manifestè deducitur Adrianum Pontificem tot annis post VI. Synodum, tam longè ab fuisse, vt imposturæ illi, quia veteratores aliqui Gręci in VI. Synodo Honorium calumniati sunt, assensum pręberet, vt imò potius Honorii, Apostolicęque Sedis Dignitatē, & honorē à fędis Monothelitarum imposturis vindicando, & in veritatis lucem asserendo, piisimè, ac æquisimè iusserit, prędictam Ecclesiam, Monasteriumque instaurari, vt in illo Honorii nomen perpetuis laudibus coleretur.

771 At non modò prædicti Patres, Sanctissimique Pontifices, Fidei puritatem, quam in Sanctissimo Pontifice Honorio agnoverunt, scriptis suis quam maximè, celebrarunt, sed illam etiam egregiè commendavit CONSTANTINVS Imperator, qui VI. Synodo præfuit; cum enim Patriarchę Georgius, & Macarius, ab Imperatore vehementer contenderent, vt, retento Honorii nomine Vitaliani Pontificis nomen, è Dyptichis Ecclesiæ eiiceretur, Sacratissimus Imperator, eorum precibus contemptis, respondit, se vtrosque æqué Catholicos venerari, vt patet *ex Epistola*, quam *ad Domnum Pontificem* scripsit, in qua hæc habet: * Sed ad hoc non acquievimus (id est vt eiiceretur Vitalianus è Dypticis) hoc quidem vtpotè omnem æqualitatem servantes, & vtrosque Orthodoxos habentes. *

772 Pro maiori horum confirmatione memorandum duximus EPITAPHIVM, quo Honorii Sepulchrum condecoratum cernitur; illo enim egregiè enituit ferventissimus Fidei Zelus, quo æstuans Honorius, Schisma, quod septuaginta annos Ecclesiam Dei vexaverat, penitùs extirpavit, vt testatur BARONIUS *ad annum 638.* vbi Honorium. * Magni Gregorii non modò imitatorem, sed ex hac parte in revocandis Schismaticis eo præstantiorem recolit. * Quod confirmat SPONDANVS *ad an. 638. n. 2.* sic scribens: * Sed mirabilius planè, quod in refossis nuper egregiis antiquitatum monumentis de eodem Honorio Papa traditur (à Canisio *Antiq. Lect. Tom. 6. pag. 411. Appendice Antiq. Inscript. pag. 1163. num. 5. & pag. 1165. num. 11.*) nempè ab ipso sublatum Schisma Histrianum de tribus Capitulis, spatio annorum septuaginta inveteratum, ad quod demoliendum frustra insudassent Prædecessores Romani Pontifices præsertim verò S. Gregorius, vt vidimus superiùs. Vndè mirificè commendatur ipsius Honorii Pontificatus, omni quidem ex parte laudatissimus. *

773 Adeo in hæresibus extirpandis excelluit Honorius, vt Sanctus Maximus ipsum præferat cęteris Pontificibus, qui sese Monothelismo opposuerunt; *in Epistola* enim, quam *ad Petrum Illiricum* hac de re scripsit, narrans ea, quę à Summis Pontificibus Severino, & Ioanne, immediato Severini Successore, contra prędictam Monothelismi hæresim gesta

sta

sta sunt, Honorium cum illis comparans, sic commendat: * Quid autem, & Divinus Honorius? Quid verò, & post illum Severinus senex? Quid denique ex his, qui post hunc extitit, Sacer Ioannes? Porrò is, qui nunc præsidet, Beatissimus Papa omisit, quicquam supplicationi conveniens? * Vndè si Honorius Pontifex iuxta prædicta Sancti Maximi verba, circa id ipsum, quod tres prædicti Pontifices in Monothelitas præstiterunt, quodque Sancti Maximi approbationem, & acclamationem meritò promeruit, sese divinitùs gessit; proculdubiò suum Apostolicum Zelum, non modò æquè, ac alii, sed longè præstantiùs exercuit, seseque validiùs cæteris, invictèque Monothelismo opposuit.

774 Catholicam insuper Honorii Fidem egregiè commendat preclarus ille vir vtriusque linguæ Latinę, & Grecæ eruditione insignis, antiquitate, & historię peritia celebris, ANASTASIUS, Apostolicus Bibliothecarius, qui anno 180. post VI. Synodum floruit, & de quo hæc testatur THRITHEMIVS: * Apostolicę Bibliothecæ Custos, & instaurator sagacissimus, in diversis scripturis eruditus, & in sæcularibus litteris nobiliter doctus.* Hic igitur præstantissimus vir, Divo Maximo litteratum eruditione minimè inferior, vt plures testātur Authores, *in Apologia*, quam *pro Honorio* scripsit, cuius fragmenta, Patris Sirmondi è Societate Iesu opera Parisiis *anno* 1620. prodierunt, hoc titulo inscripta *Anastasij Bibliothecarij Sedis Apostolicæ Collectanea*; de Honorio hæc asserit: * Verum si omnia exaggerare volumus, quæ in Honorii Papę excusationem colligere possumus, faciliùs charta, quàm sermo deficiet, & interpretandi propositum ad dilatationis profectò vertemus eloquium. Vnum autem dicimus, quod reticere proculdubio non debemus, quia talis est dictus Honorius, qualis est & pronunciatus, quòd si talis non fuit, cui fuit pręfixa Sententia, profectò non erit, quoniam sicut scriptum est, *homo videt in facie, Deus autem in corde.**

775 Et prosequitur: *Sed ecce dum prolixiùs Præfatio ad te nostra dirigitur (ad Ioannem Diaconum) ab interpretandi studio procul abscessimus, ostendere gestientes, quòd in Apostolicæ Sedis Petra, quantùm ad Fidem pertinet, nec etiam per Honorium, inventum sit vmquam, serpentis, id est virulentæ sectæ vestigium. Sume igitur iam memoratam Ioannis Papæ pro Honorio Apologiam: sume etiam & pro eodem ipso Apologiam ex Epistola Maximi Monachi, & revera Philosophi, CHRISTIque Dei nostri Martyris missa Marino Pręsbytero, dissertatam. Ipse quippe Beatissimus Maximus non solum in iam dicta, sed & in ea, quàm scripsit ad Abbatem Thalasium Epistola, iam nominatum defendit Honorium: verùm etiam in Epistola sua dogmatica, quàm ad Petrum scripsit *Illustrem*, *Magnum hunc*, & *Divinum* appellat.*

776 Silentio premere, nec possumus, nec debemus, quòd in Basileensi Concilio contigit. Adfuit huic Generali Synodo anno 1433. Archidiaconus Barcinonensis IOANNES POLEMAR, singulari Doctrina celebris, qui tres dies contra hæreticos Bohemiæ peroravit, & Articulum de Potestate Ecclesiasticorum in temporalibus, à Petro Raynè Britanno propositum, acerrimè cōfutavit, cuius Orationem affert HENRICUS CANISIUS *Tomo* 12. Conciliorū recenter Parisiis edito. In hac ergo peroratione memorans prædictus Ioannes Viros, qui Sanctitate, Doctrina, & miraculis insignes, Dei Ecclesiam gubernarunt, sic de Honorio loquitur: *Item Honorius Papa miræ pietatis fuit, cuius tunica dęmoniacus quidam indutus fuit, & liberatus est.* Et loquens de immediatis Honorii Successoribus, hæc habet: *Item Sanctus Severinus benignus amator Cleri, & pauperum, possessiones Ecclesiarum ampliavit. Item Ioannes IV. thesauris Ecclesiæ distractis multa millia hominum per Istriam, & Dalmatiam redemit.*

777 Tandèm numeratis, ac, vt par erat, laudatis aliis, Pontificibus, qui ad Nicolaum vsque Primum, Ecclesię clavum tenuerant, sic concludit: *Omnes prędicti fuerunt in Sede Romana post dotationem Ecclesiæ, viri Sancti, approbatę Sanctitatis.* Si autem verum esset id, quod de Honorii damnatione à VI. Synodo lata asseritur, nec dicta Synodus huiusmodi verba in lucem prodire passa esset, nec Ecclesia permisisset, vt illa eadem verba iterum typis, post tot sæcula, mandarentur, pręcipuè in Gallia, vbi ab

aliquibus Authoribus Honorianę Fidei puritas perperam impugnatur.

778 Vndè cum improba illa in Honoriū calumnia, suum duxerit ortum à Monothelitis, qui tanti Pontificis Fidem, & opinionem obtenebrantes, suum errorem illius sub vmbra voluerunt cęlare: cumque insuper Honorianę Fidei candor, summis laudibus fuerit à Sanctissimis viris acclamatus, non modò toto illo tempore, quo tantus Pontifex vitam protraxit, sed etiam duodecim illis sui Pontificatus annis, &, quod maximum est, totis illis quadraginta, qui à suo fœlici obitu ad Sextam vsque Synodum fluxerunt, quin reperiri possit Catholicus aliquis illius temporis Author, qui illum in rebus Fidei, vel minimi adhuc erroris, & incuriæ reum agnoscat; imò Sanctus Maximus, & Sanctus Sophronius Apostolicum Honorii in Monothelismo extirpando Zelum magnis prosequuntur encomiis, nostrumque Honorium, ceu virum verè Catholicum, imò & Apostolicum, venerati fuerint Sanctissimi Pontifices Ioannes IV. Sanctus Theodorus, Sanctus Martinus, Sanctus Agatho, & Constantinus Imperator piissimus, testes quidem in Ecclesia Dei supremæ, ac venerandæ Authoritatis, incredibile planè fit, VI. Synodum, aliudvè Concilium voluisse, inter Monothelitas connumerare eum, quem Summi Pontifices Divino Spiritu aflati, Fideique ac Religionis Patres Catholicum proclamant, Sanctissimi viri summis laudibus efferunt, totque Ecclesiæ Proceres, Apostolicum Monothelismi prædicant expugnatorem.

C A P. XVI.

TOTA ARGVMENTI MACHINA tertia solutione corruit, & VI. Synodi Acta quoad Honorii damnationem vitiata esse, vberiùs multipliciter ostenditur.

779 Respondetur tertiò: Negando vllo authentico instrumento, creditu digno, de Honorii damnatione legitimè constare; cum enim Pontificis damnatio, quòd in Fide defecerit, sit damnatio personæ, maiorem, ac supremam totius Ecclesiæ Dignitatem obtinentis, sitque ob delictum gravius, indignius, ac enormius omnium, quæ excogitari possunt de illo, qui sui muneris ratione Fidei, & totius Christianæ Religionis Pater est, ac vniversalis Magister; cumque insuper nullum huiuscemodi damnationis exēplar afferri possit, nec vmquam simile quid in Ecclesia Dei visum fuerit, aut auditum, nequè vllus sit Author, qui alio simili exemplo id possit astruere, nequè historia aliqua, sivè ex Græcis, sivè Latinis Scriptoribus desumpta confirmare, proculdubio Honorii damnatio credenda non est, quin vel testibus omni exceptione maioribus, vel locupletis fidei monumento, & instrumento omnibus numeris absoluto, quæ omnem alicuius vitii suspitionem adimant, confirmetur; ne animus in re adeo gravi, & quæ Christianę Religionis maximè interest, nutet, plenamque possit prædicto instrumento exhibere fidem. Id autem in Honorii damnatione in VI. Synodi Actis relata minimè evenire, certissimè constat, cum vulgata prædictę Synodi Acta, quoad Honorii damnationem vitiata esse, nullamque fidem promereri, vt sequentes rationes apertissimè demonstrant.

780 At claritatis gratia supponēdum est, VI. Synodum à S. Agathone Pontifice fuisse congregatam, vt Sergius, Cyrus, Pyrrhus, & Paulus, Orientis Patriarchæ Monothelitæ, iam in Lateranensi Concilio à Sancto Martino, & in Romano a Sancto Agathone condemnati, generalitèr condemnarentur, non solum in Occidente, sed etiam in Oriente, vbi magis Catholicæ Fidei puritatem polluerant, & Dei Ecclesiam prædicto Monothelismi errore turbaverant; sua etenim præsentia, & suarum Patriarchaliū Dignitatū Authoritate maiorem Orientis partem suis fallaciis circumventam perniciosissimis erroribus illic grassantibus infecerant. Vt ergo prędictus error, qui in maximam animarum perniciem vergebat, penitus exterminaretur, prædictique Patriarchæ pœnas tanto dignas scelere, in eodem loco, in quo sese criminibus illis implicuerant, luerent, ęquissimum fuit Sanctissimo Agathoni visum, vt in ipso Oriente, ipsaque Constantinopolitana Vrbe, Generale celebraretur Concilium, in quo prædicta Monothelismi capita, bis iam ab Apostolica Sede, in relatis Occidentis Conciliis condemnata, no-

vis

vis pœnis subjicerentur. Cum ergo hæc vna extiterit causa, vt prædicta VI. Synodus celebraretur, vt ex convocatoriis Sanctissimi Agathonis litteris apparet, in vulgarium Actorum exemplari, Honorii Pontificis damnatio, præter Sanctissimi Agathonis mentem, invenitur inserta, quin aliquis totius Occidentis Catholicus, vbi Honorius Sanctissimè vixit, & vitæ pensum rectè actæ exactissimè absolvit, illum in materia Fidei non modò levioris adhuc culpę, sed nec levissimę quidem suspicionis reum agnoverit, & quin constet prędictum Honorium accusatum fuisse, illiusvè causam, cum gravissima esset, iudicatam esse ab Apostolica Sede, Romanove Pontifice, ad quem prædicta accusatio deferenda erat, vt causæ cognitio iustificaretur, & Honorius post obitum iustè condemnari posset.

781 Secundò præmonendum censemus, nos nullatenus contendere VI. Synodi Authoritati in minimo adhuc derogare; prędictam enim Synodum vti OEcumenicam, legitimam, ac summè fide dignam veneramur. Solùm ergo dicimus, vulgare VI. Synodi exemplar, quod hodie circumfertur, quoad prædictam dumtaxat Honorii damnationem, non adeò legitimum esse, vt multi, gravissimique Authores de illius integritate non dubitent, vt sequentibus ostendemus rationibus.

782 In primis enim, si de prædicta Synodo in vniversum loquamur (antequā *ad Seff.* 12. & 13. in quibus Honorii damnatio inserta est, progrediamur) animadversione digna occurret magna varietas circa Episcoporum numerum, qui prædictæ Synodo affuerunt: PONTIFICALE siquidem ROMANUM, vel *Liber de Vitis Pontificum*, cuius Authorem aliqui Anastasium Apostolicum Bibliothecarium arbitrantur, narrat in prima Sessione, quam Patres in Basilica Imperatoriæ Aulæ, *Trullus* nuncupatæ, habuerunt, præter Apostolicos Legatos, & Constantinopolitanum, Antiochenumque Patriarchas Georgium, & Macarium, *centum quinquaginta Orientales Episcopos convenisse*. In hunc eumdem Episcoporum numerum conspirant Paulus Diaconus, Venerabilis Beda, Freculphus, Abbas Vbspergensis, Hermannus Contractus, aliique gravissimi Authores. At vulgaria prædictæ Synodi Acta, comprehensis Legatis, & Patriarchis *centum septuaginta Episcopos* in vltimis Sessionibus enumerant, quem quidem numerum etiam Phocius, & Theodorus Balsamon adstruunt; nihilominus tamen Septima Generalis, & OEcumenica Synodus Episcopos, qui ad VI. Synodum confluxerunt enumerans, asserit fuisse 289. quam Episcoporum summam sequuntur etiam Græci Authores Theophanes, Cedrenus, Author Historię Miscellę, aliique plurimi. Vndè si gravissimos primę sententię Authores consulimus, eosque vnà cum Septimæ Generalis Synodi Actis, licet inter se non cohæreant, cum iis, quæ in vulgaribus VI. Synodi Actis de Episcoporum numero dicuntur, conferimus, inveniemus hæc vulgaria Acta, non integrę, sed dubiæ esse Authoritatis.

783 Notatu etiam dignum est, Patriarcham Macarium, vnum è præcipuis Monothelismi Antesignanis, qui sub VI. Synodo communi luce, ac spiritu fruebatur, à VI. Synodo in ius vocatum, vt quidquid pro vna CHRISTI voluntate haberet, coram illius Synodi Patribus produceret, respondisse se paratum esse ad illam vnam CHRISTI voluntatem ex Sanctis Patribus, Sacratissimisque Conciliis evincendam; cumque inter alias Sanctorum Authoritates, quibus id suadere conabatur, præcipuè citasset Sancti Cyrilli testimonium: *Est enim omnipotens voluntas.* Sancti Leonis in Chalcedonensi Concilio: Sancti Dionysii admittentis *Dei virilem operationem*: Sancti Pontificis Vigilii, qui de vna Christi voluntate mentionem fecerat in Epistola ad Patriarcham Mennam, ac tandem Honorii Pontificis *in Epistola ad Sergium*, sic scribentis: *Vnam voluntatem fatemur Domini nostri IESU CHRISTI* quæ quidem omnia verba sibi apertissimè favere iactitabat; Sancta Synodus prædicta Macarii allegatione diligenter audita, ac maturè considerata, *Actione* 4. decrevit, vt prædictæ, tàm Sanctorum Patrum, quàm Summorum Pontificum Authoritates, cum illarum Authographis conferrentur, vt refert ANASTASIUS Bibliothecarius, qui VI. Synodi Acta cum suis Originalibus Codicibus, qui in Apostolico Archivio asservabantur diligentissimè contulit; sic enim scribit: *in 4. Actione evolvitur ille Codex Quinti Concilii,

cui

cui Libellus ille Vigilii Papæ per dolum insertus fuerat.* Et post enarratam Epistolam in antecedenti Sessione appositam, affirmat, apertissimè innotuisse, falsatum esse quidquid Macarius è Sanctis Patribus, Summisque Pontificibus pro suo errore adduxerat: *Alia (inquit) die, Catholicæ Fidei defensor, pius Princeps, in Secretario residens, inquisitione de ipsis Codicibus facta, ita reperit falsa noviter addita fuisse.* Ubi hanc inquisitionem, & falsitatis confirmationem ad IV. prædictę Synodi Actionem, cui præsens adfuit Imperator, refert Anastasius, id deducens ex Authographis in Apostolico Archivio servatis, cum tamen eam in 14. *Actione*, cui Imperator non adfuit, factam esse, prædicta vulgaria Acta affirment, in quo nō levis reperitur discrepātia.

784 Pro maiori huius rei confirmatione, notandum etiam est, vt refert ipse Anastasius, mense Februario, anni 681. iussum fuisse, vt coram Piissimo Imperatore, Sanctissimisque VI. Synodi Patribus, & Episcopis, Macarii libri cum Patriarchalis Archivii Prothotypis, Sanctorumque Patrum, Conciliorum, & Summorum Pontificum Authoritates, quas Macarius pro se adduxerat, sibique patrocinati putabat, cum suis Authographis conferrentur. Quid autem ex huiuscemodi collatione acciderit, ipse ANASTASIUS memorat, dicens: *Confusus Macarius coram Synodo inventus est mendax. Hæc prima eius ruina fuit, die 13. mensis Februarij.* Post hæc autem præceptum fuit, vt Authoritates, quas pro duabus in CHRISTO voluntatibus Sanctissimus Pontifex Agatho allegaverat, cum libris Patriarchalis Archivii conferrentur, & ipsis consonæ, ac conformes inventę fuerunt, vt ex iis, quæ in 8. 9. & 10. prædicti Concilij Actionibus narrantur, apertissimè constat.

785 At de Macario, istiusque sequacibus loquens, hæc habet Anastasius: *Intromiserunt Libros, & Tomos diversos, & Synodos, quas falsaverant.* Anastasio consonat id, quod in huius Concilii Actis legitur, apud Sanctum BEDAM, sic scribentem: *Et convicti sunt, qui vnam voluntatem, & operationem asserebant in Christo, falsasse Patrum Catholicorum dicta, per plurima.*

786 Id ipsum expressiùs adhuc explicat prædictus ANASTASIVS locum suprà citatum sic prosequens: *Et accepta licentia, ea hora suos intromiserunt libros (loquitur de Macario, istiusque sequacibus) & Tomos diversos, & Synodos, quas falsaverant. Nam non per veritatem se superare existimaverunt, sed per mendacia, & diversa commenta, quæ in Libris suis ipsi addiderant; & relegentes per singula, reperti sunt mendaces, vnam operationem, & voluntatem dicentes.*

787 Cum igitur de Honorii ad Sergium Epistola non aliter in illo Concilio constiterit, nisi quia in prædictis Libris, & Codicibus, à Macario productis, erat inserta; & aliundè ex ipso Concilio innotescat, iuxta ea, quę Anastasius Bibliothecarius refert (& ex 12. ipsius Synodi Actione postea probabimus) falsatum esse quidquid ex Sanctis Patribus, & Pontificibus, pro vna CHRISTI operatione adduxerat Macarius, prædictas Sanctorum Authoritates obtruncans, eisque aliquid addens, aut contra textus integritatem adimens; hinc apertè deducitur, quàm infirmæ fidei sit Honorii Epistola, Macarii operibus inserta: cumque in VI. Synodi Actis non alia Honorii referatur Epistola, nisi illa, quæ in prædictis suspectę fidei operibus legebatur, manifestè dignoscitur, nullum nisi debile fundamentum ex illa posse desumi, ad damnationem de hæresi in Ecclesia Dei inauditam illius, qui sanctè vixit, & in Catholica communione migravit.

788 Tertiò, animadversione digna est ingens sententiarum varietas circa tempus, quo prædicta Synodus celebrari cœpta sit; prædictæ enim Synodi Acta illius initium referunt *ad 13. Imperij Constantini annum*; at id non ita esse, ex gravissimis Authoribus comprobatur; ferè omnes enim vnanimiter tradunt, pręfatam Synodum *anno Imperij Constantini 12.* qui CHRISTI 680. correspondet, fuisse inchoatam. Sic censet Sanctus Martyr THEOPHANES, hęc scribens: *Habitum est Sextum Concilium maximum contra Monothelitas 12. anno Imperij Constantini.* Theophani subscribunt ANASTASIVS, Apostolicus Bibliothecarius, & PAVLVS DIACONVS, sive AUTHOR HISTORIÆ MISCELLÆ, qui vnanimes sic scribunt: *Anno 12. Imperij Constantini

 col-

collecta Sancta Synodus vniversalis VI. Constantinopoli: *Cedrenus bis de hoc eodem Concilio mentionem faciens, inter annum 11. & 13. celebratum esse affirmat, quo planè innuit 12. Imperii Constantini anno esse inchoatum; & quod maximum est, id ipsum ostendit ipsius Imperatoris Constantini Epistola ad Georgium Patriarcham Constantinopolitanum, vt Orientales Episcopos ad prædictamSynodum cõgregaret, data *anno 12. post eius Consulatum, Septembris Idibus.*

789 Quod autem 12. Imperii Constantini annus, anno Christi 680. correspondeat, constat ex morte illius Patris, Constantis, qui iuxta supputationem Sancti Bedæ, Pauli Diaconi, Hermanni Contracti, Abbatis Vrspergensis, aliorumque Scriptorum Syracusis mense Iulio, Indictione 12. in balneo occisus est. Hæc autem 12. Indictio coincidit cum *anno Christi 669.* quo Constantinus, mense Iulio, Imperii moderamen solus iniit, & ab hoc tempore vsque ad mensem Novembris anni 680. quo Concilium inchoatum est, iam fluxerant tres menses duodecimi anni post eius Consulatum. Ex quibus infertur, VI. Synodum inchoatam fuisse, non anno terciodecimo Imperij Constantini, vt in prędictis vulgaribus Actis habetur, sed initio duodecimi anni, iuxta gravissimorum Scriptorum calculum, & iuxta relatam ipsius Imperatoris Epistolam.

790 Quartò non levem affert difficultatem id, quod circa VI. Synodi finem prædicta vulgaria Acta commemorant; referunt enim illam Synodum finitam esse, & absolutam mense Septembri anni 681. at contrà, gravissimi Authores vnanimi consensu affirmant, prædictæ Synodo finem fuisse impositum in Paschate, quod illo anno in Aprilem incidit: Missa enim, quæ, finita Synodo, Deo Patri oblata fuit, in gratiarum actionem, ac signum lætitiæ, qua vniversalis Ecclesia, in Generali Concilio repræsentata gestiebat, & exultabat ob Catholicum Dogma contra Monothelitas in prædicta Synodo vnanimi Patrum consensu statutum, non in Septembri, sed in Paschate, quartodecimo die Aprilis prædicti anni, Latino more, solemnique ritu celebrata fuit.

791 Sic testatur LIBER *de Vitis Pontificum* maximæ quidem fidei, & Authoritatis, tum quia antiquissimus, tum quia in Apostolico asservatur Archivio, tum quia ipsius Author non alia in ipso scripsit nisi, quę ex fidelioribus, ac verioribus Actis, & Scripturis, quæ in Bibliotheca Vaticana, & Apostolico Archivio continebantur, deprõpsit. Hic igitur Liber in Sanctissimi Agathonis Pontificatu de VI. Synodi fine loquens, hęc habet: * Tanta autem gratia Divina Omnipotentis concessa est Missis Sedis Apostolicę, vt ad lætitiam populi, vel Sancti Concilii, qui in Regia Vrbe erant, Ioannes, Episcopus Portuensis Dominicorum die Octavarum Paschæ (vel vt in alio Codice legitur: Dominico die Paschę) in Ecclesia Beatæ Sophiæ, Missas publicas Latinè celebraret coram Principe, & Patriarcha, vt omnes vnanimitèr in laudes, & victorias Piissimorum Imperatorum, eo die, Latinis vocibus acclamarent.*

792 Id ipsum censet Sanctus BEDA temporibus VI. Synodi propinquior: nec ab hac sentẽtia discedit Cardinalis HVMBERTVS; sic enim scribit: *Finito conflictu, &c. Georgius quidem correctus est, Macarius autem, cum suis sequacibus, simul & prædecessoribus Anathematizati. Tantaque gratia Legatos Catholicæ pacis comitata est, vt Ioannes Portuensis Episcopus, qui erat vnus ex ipsis, Dominica Octavis Paschę, Missas publicas in Ecclesia Sanctę Sophiæ, coram Principe, & Episcopo ipsius Vrbis, Latinè celebraret.* Hanc eandem sententiam tenent Abbas Vrspergensis, Abbo Floricensis, aliique gravissimi Authores, quos sequitur Sanctus ANTONINVS *in suo Chronico, Tomio 2.* vbi expressiùs affirmat, finito Concilio Missam solemnem, & Pontificalem in gratiarum actionem, & lætitię signum, ab Apostolico Legato fuisse celebratam. *Soluto, inquit, Concilio tanta gratia Divina Omnipotentis concessa est Missis Sedis Apostolicæ, &c.* Et eisdem Pontificalis verbis prosequitur.

793 In eamdem sententiam coincidit HERMANNVS CONTRACTVS, dum illud Concilium mense Februarii, anni 681. solutum fuisse affirmat; quod si de præcipuis illius Synodi Actionibus, vt par est, intelligatur, consonat AUTHORI *lib. de Vitis Pontificum*, qui totam Actionum prædicti Concilii seriem annumerat à mense Novembris, anni 80. quo Concilium

lium inchoatum est, vsque *ad Februarium, anni* 81. Vndè cum in Martio mense peractum fuerit quidquid ad Concilium spectabat, optimè potuerunt subsequenti mense, Aprili nempè, in Paschate celebrari Pontificales Missæ, quæ in vtraque lingua, Græca, scilicet, & Latina, solitæ sunt celebrari, & tota Synodus perfectissimè absolvi. Ex his, quæ ex prędictis gravissimis Authoribus adduximus, manifestè convincitur, incertam esse prædictorum vulgarium Actorum supputationem, qua relatum Concilium non in Aprili, sed in Septembri absolutum fuisse, perhibetur.

794 Quintò, prædicta Acta in Epistola confirmatoria narrant, VI. Synodum fuisse à Leone II. Pontifice confirmatam, quin de alia priori confirmatione vllam faciant mentionem; fuisse autem eamdem Synodum, priùs ab Agathone Pontifice approbatam, constat primò ex Epistola, quam IPSVM CONCILIVM, postquam absolutum est, ad Pontificem scripsit, ipsi enarrans quidquid in illo fuerat peractum, & Conciliaria Acta per Apostolicos Legatos, qui prædictæ Synodo, Pontificis nomine, prȩfuerant, ad ipsum tamquàm Ecclesiæ Caput remittens confirmanda; in illa enim Epistola, sic illius Synodi Patres scribunt: * Quemadmodum ex his cognoscere poteritis, quæ in vnoquoque negotio sunt pertractata, & relata in Commentarios, & in præsentia ad Vestram Beatitudinem mittuntur.* At, quo tempore prędicta Acta fuerint à Concilio ad Romanum Pontificem missa, eaque Apostolici Legati detulerint, constat ex his, quę *in Ioannis V. Pontificis Vita*, qui fuit vnus ex illis, hisce verbis enarrantur: * Expleta autem Synodo, à Clementissimo Principe relaxatus, retulit Sanctam VI. Synodum, &c. nec non, & alias Diuales iussiones, relevantes annonæ capita, &c. Et alia diversa, quæ Ecclesia Romana minimè exurgebat persolvere.* Hæc, quæ *in Libro de Vitis Pontificum* referuntur, Apostolicos nempè Legatos, cum Conciliaribus Actis, & Imperialibus Litteris, statim, ac VI. Synodus expleta est, fuisse profectos, vt Agathonem Pontificem facerent certiorem de his omnibus, quæ in illo Concilio pertractata sunt, & de piissima liberalitate, qua prædictus Imperator Apostolicam Sedem ab iniquo tributo, quo ambitiosa, ac intollerabilis prædecessorum suorum tyrannis ipsam gravaverat, liberavit; hęc, inquam, omnia eleganter confirmat ANASTASIVS Bibliothecarius *in Agathonis Pontificis vita*, dũ sic de illo scribit: * Hìc suscepit Divalem iussionem secundum suam postulationem, vt suggessit, per quam relevata est quantitas, quæ solita erat dari, pro ordinatione Pontificis facienda.* Quibus verbis prædictus Author, antiquitate, & Ecclesiastica eruditione gravissimus, apertè supponit prædictas Imperiales Litteras, quibus Imperator Constantinus, Apostolicam Sedem iniusto illo vectigali, quod sui Prędecessores, Romanis Pontificibus Sanctissimi Agathonis Antecessoribus indixerant, Christianissimè levabat, ab Agathone Pontifice fuisse susceptas. Cum autem istæ Imperatoriæ Litteræ, vnà cum Conciliaribus Actis, ad Romanum Pontificem fuissent transmissæ, vt modo à nobis probatum est: hinc manifestè deducitur Agathonem Pontificem fuisse, qui prædictæ VI. Synodi Conciliaria Acta recepit: cumque insuper prædicta VI. Synodus *mense Aprili, anni* 81. expleta fuisset, commodissimè potuit Ioannes Apostolicus Legatus intra duos menses Romam accedere; etenim, vt multis Authoritatibus, ac luculentissimo præsertim testimonio Concilii sub Leone X. celebrati probavimus, regularitèr, ac communitèr Constantinopoli Romam vno mense migrabatur; sicque cum Apostolicus Legatus, VI. Synodo Aprili soluta, Constantinopoli mense Maio Romam fuisset profectus, optimè potuit, vel desinente Maio, vel Iunio, *anni* 81. incipiente, ad Urbem cum Conciliaribus Actis, & Imperatoris Litteris pervenire. Undè rectè potuit Pontifex Agatho, qui tunc vivebat, & vixit adhuc vsque *ad Ianuariũ anni* 82. prędicta Conciliaria VI. Synodi Acta legere, & agnoscere, illaque, cum Monothelitarum damnatione approbare.

795 Hæc insuper Agathonis Pontificis confirmatio certior apparebit, si attentè legantur ea, quæ doctissimè scripsit HUMBERTUS, Sylvæ Candidæ Cardinalis, qui vixit, *anno* 1054. vir planè Doctissimus, & singulari Fidei Zelo insignis, vt apertè prędicant publica Litteraria certamina, cum Græcis inita. Hic igitur in

Dogmaticis controversiis, Græcis enixè conantibus, aliquos in VI. Synodo editos fuisse Canones, Agathone Pontifice illi Concilio præsidente; respondet, nec prædictum Pontificem illi Synodo personaliter præfuisse, nec ipsum aliquos illius Synodi Canones, aut aliquid aliud, pręter ea, quæ contra Monothelitarum hæresim in illo Concilio statuta sunt, confirmasse; sic enim scribit: * De Papa quoque Agathone omninò scimus, quia nec VI. Synodo per se ipsum præsedit, nec aliquibus Capitulis eius subscripsit, nisi quæ promulgata fuerant adversum Monothelitarum hęresim.*

796 Quod autem Pontifex Agatho, non modo VI. Synodum approbaverit, & confirmaverit, verum etiam Conciliaria illius Acta ad diversas Christiani Orbis partes remiserit, vt admitterentur, eisque ab omnibus Catholicę Ecclesiæ filijs obtemperaretur, constat ex Epistola, quam ipse Sanctissimus Agatho Archiepiscopo Viennensi in Galliis scripsit, vt omnibus illius Regni Episcopis ea Acta transmitteret, eaque ab omnibus admittenda, & executioni mandanda curaret. Illius autem Epistolę exēplar, vt referunt BIBLOTHECÆ FLORIACENSIS AVTHOR, & Cardinalis BARONIUS, sic se habet: * Agatho Episcopus, Edicto Viennensi Archiepiscopo. Tuus Donatus, in Synodo, vbi centum penè Episcopi residebant, Romę de tua Sanctitate nos lætificavit, cui rem gestam apud Constantinopolim, sicut Legati nostri detulerunt, Sanctitati tuę deferendam dedimus: vbi reperies Antiochenum Episcopum pro errore suo damnatum. Hæc tu, Frater Charissime, cum percurreris, omnibus Galliarum Episcopis legenda, & cavenda, ac tenenda transmitte. Scias autem, loco eius Theophanem Episcopum ordinatum, &c.*

797 Vbi tria sese offerunt diligenter consideranda. Primò, in hac Epistola specialem fieri mentionem de Patriarchæ Macarii condemnatione; quia nempè, estò Cyrus, Sergius, Pyrrhus, Paulus, aliique Monothelitæ fuerint etiam in VI. Synodo condemnati; at isti iam antea in Romanis Conciliis sub S. Martino, & Agathone celebratis, iustam ab Apostolica Sede condemnationis pœnam subierant: at Macarius nondum fuerat ab Apostolica Sede damnatus; ideoque in VI. Synodo fuit accusatus, auditus, & ob suam pertinaciam vnà cum suis sequacibus anathemate percussus. Quarè Agatho in illa Epistola specialem fecit mentionem de Macarij condemnatione, tamquàm de condemnatione capitis illorum Monothelitarum, qui in illis partibus Ecclesiam Dei suis erroribus tunc temporis oppugnabāt.

798 Secundò perpendendū est, Agathonē in prędicta Epistola nullam, inter hæreticos à VI. Synodo damnatos, mentionem facere de Honorio, cum de isto præcipuè loqui deberet, vel illum culpa eximens, vel illius crimen exaggerans ob maximum scandalum, quod omnes Fideles ex tàm gravi scelere suscepissent, si Pontifex Maximus in tàm detestandam hæresim fuisset prolapsus. Cum ergo in prædicta Epistola nulla, vel levissima mentio de Honorii condemnatione fiat, luce clarius apparet, in Actis, quę Apostolici Legati ex VI. Synodo ad Agathonem Pontificem detulerunt, nullatenus inveniri, quod de damnatione Honorii in prædictis vulgaribus Actis enarratur.

799 Tertiò animadvertendum est, quòd cum Apostolica confirmatio, post expletum Concilium, rebus in illo statutis Authoritatem, vigorem, & Infallibilitatem conciliet, Pontifexque Agatho primus fuerit, qui VI. Synodi Acta approbavit, vt non levibus rationibus ostendimus; hanc Agathonis confirmationem in vulgatis VI. Synodi Actis non inveniri, nullamque in illis de prædicta confirmatione fieri mentionem, non potest non deffectus notatu dignus censeri. Illa insuper eadem Acta magnam de falsitate suspicionem iniiciunt, cū Leonis Pontificis confirmationem, quæ secunda fuit, vti primam referant, & Agathonis Pontificis omittant, cum hæc priùs, & principaliùs Authoritatem, & Infallibilitatem prædictis Actis conciliaverit.

800 Quartò, quia in prædictis VI. Synodi Actis, denuò impressis, habetur Epistola, quam memorata Synodus, Agathonis mortem supponens, ad Leonem Pontificem scripsit, eum participem efficiens omnium rerum, quæ in ipsa fuerant statutę, confirmationem omnium ab illo suppliciter orans, quę quidem Epistola data dicitur *mense Decembri anni* 681.

801 Hæc autem quàm difficilè inter se cohęreant, duabus ostenditur rationibus

bus. Primò, quia, vt prædicta Acta commemorant, Concilium expletum, & solutum est *mense Septembri anni* 681. ipsaque Synodus prædictam Epistolam non ad Agathonem, quem iam vita functum supponebat, sed ad Leonem Pontificem direxit. Agathonem verò mense Decembri, quo illa Epistola scripta dicitur, nondum mortuum fuisse, certissimum est; vt enim Sancta Synodus *mense Decembri anni* 681. ad Leonem Pontificem scriberet, necesse erat, vt mense antecedenti, ad ipsam fuisset perlatum, Agathonem mense Octobri, vel Septembri è vita migrasse; Agathonem verò nec mense Septembri, nec Octobri, nec Decembri *anni* 681. vitę suæ periodum peregisse, omnia Martyrologia tàm Græca, quàm Latina apertissimè ostendunt, cum nullum ex illis Agathonis mortem in aliquo ex prędictis mensibus narret, sed omnia illa Agathonis obitum *ad* 10. *diem Ianuarij*, vnanimiter referant. Istum autem Ianuarium non potuisse esse *anni* 681. apertè liquet; siquidem prædicta Epistola data dicitur (expleta iam Synodo) *mense Decembri anni* 681. at mense Ianuario prædicti anni nondùm solutum erat Concilium, imò tunc illius initia celebrabantur, quo tempore Agathonem nondùm naturæ satisfecisse, ipsa ostendit Synodus illum vivum supponens *mense Septembri eiusdem anni*, quo ipsa expleta est; siquidem, vt supra probavimus, VI. Synodus Agathoni conciliariter scripsit, ipsique Conciliaria Acta per Joannem Apostolicum Legatum misit: ergo Agathonis Pontificis mors, quam omnia Martyrologia referunt *ad* 10. *Ianuarii diem*, non potuit *anno* 681. *sed* 682. evenire. Vndè prædicta Epistola *mense Decembri anni* 681. ad Leonem Pontificem à VI. Synodo, tunc Agathonis mortem supponente, scripta, non leve nobis fundamentum prebet, vt eam suppositiam suspicemur, cum veritati facti non cohæreat.

802 Nè autem hęc, quæ diximus, nulla fulta videantur Authoritate, consulatur MARTYROLOGIVM ROMANVM, sic scribens: *Natalis Sancti Agathonis Papæ 4. *Idus Januarii*.* Videantur insuper Galesinius *in suo Martyrologio*, Usuardus, Hugo, Menardus, Bibion, Dorganius, Octavius, Caietanus, & Anastasius Bibliothecarius *in Vitis Pontificum*, Abbo Floriacensis, Luithprandus, Platina, cæterique omnes, qui de gestis Pontificum scripserunt; hi enim omnes Agathonem 10. *die Ianuarii* obiisse, vnanimi consensu affirmant. A Latinis discrepant Græci; etenim in suis Meneis scribunt, Agathonem 20. *die Februarii* vitæ periodum clausisse perfectissimè: nullus tamen invenietur Author, qui Agathonis mortem Septembri, Octobri, Novembri, vel Decembri contigisse affirmet, sed eam omnes Latini *ad* 10. *Ianuarij*, Græci verò *ad* 20. *Februarii* referunt diem.

803 Quod autem Ianuarius, in quo Agathonem decessisse, omnes arbitrantur Latini, non fuerit *Anni* 681. sed 682. vt iam supra ostendimus, probant communitèr Scriptores; etenim Bullarium Magnum, ex Apostolicæ Sedis approbatione, & præscripto, typis mandatum, tradit Agathonem objisse 4. *Idus Ianuarii, anni* 682. Bellarminus *in Chronico* scribit, Agathonem è Vita discessisse *anno* 682. Idem tenent Pater Gaulterius *in Chronologia sæculi* 7. & Cardinalis BARONIUS ad hunc eumdem annum, sic scribens: *Sequitur annus Redemptionis sexcentesimus octuagesimus secundus, Indictione Decima; quo Agatho Papa 4. *Idus Ianuarii*, ex hac vita migravit. Ita Anastasius, ita & Romanum Martyrologium, vbi inter Sanctos eo die reperitur adscriptus.* Subscribunt Binius *in Notis ad Vitam Agathonis*, idque Ecclesiasticis tabulis probat Alphonsus Ciaconius *in Vita Agathonis*, *anno* 15. Constantini; Spondanus, quamvis ob errorem librariorum prędicti Agathonis mortem non *ad* 4. *Idus Ianuarii*, sed *Iunii eiusdem anni* 682. referat. Pater Augustinus Oldoninus *in Notis ad Ciaconicum*, sentit objisse, *die* 10. *Ianuarii prædicti anni* 682. Gonzales Yllescas *Tom.* 1. *Pontificalis Historiæ* esto prædictam Agathonis mortem, *non* 10. *sed* 12. *Ianuarii* contigisse affirmet, censet tamen illum Ianuarium fuisse *anni* 682. Tandèm hâc eamdem sententiam sequuntur Pater Bisciola *in Epitome Historiæ Ecclesiasticæ*, Canonicus Nicolini *in Vita Agathonis*, & Mag. ALEXANDER NATALIS *seculo septimo Historiæ Ecclesiasticæ*, *Art.* 6. sic scribens: *Obijt Sanctus Agatho 4. *Idus Ianuarii*, quo memoria ipsius

in Romano Martyrologio celebratur *anno Domini* 682. *

804 His duodecim Authoribus, in Ecclesiastica Historia celeberrimis, aliisque plurimis, quos fastidii vitandi causa omittimus, apertè convincitur, Ianuarium, quo omnia Martyrologia, tàm Græca, quàm Latina vnanimitèr asserunt, Agathonem objisse, non potuisse esse alium, quàm *anni* 682. sicque cum Historię legalitate subsistere nō posse, quod in vulgatis VI. Synodi Actis narratur, de Epistola, quam illud Concilium, Agathonem *mense septembri, vel Octobri*, *anni* 681. mortuum supponens, ad Leonem II. Pontificem *mense Decembri eiusdem anni* dicitur scripsisse.

805 Secundò; cum rei veritate cohærere non posse, quod in vulgatis VI. Synodi Actis dicitur de Epistola ab illo Concilio ad Leonem II. Pontificem *Mense Decembri, anni* 681. scripta, apertissimè ostenditur; prædictis enim mense, & anno adhuc Pontifex Agatho inter vivos numerabatur; imò vt clarè probavimus, vitam vsque *ad Ianuarium, anni* 682. vel vt Baronius, Spondanus, & alii existimant, vsque ad Iunium protraxit. Vndè vel duo simul in Ecclesia extitissent Pontifices, vel dicere teneremur, Leonem II. fuisse Schismaticum. Cum autem vtrumque sit intolerabile absurdum, nec de Generali Concilio dici possit, ipsum vivente Agathone alium agnovisse Pontificem: Hinc omninò impossibile videtur, quòd VI. Synodus prædictam Epistolam scripserit, *Mense Decembri, anni* 681. ad Leonem II. directam, cum hoc eodem tempore, omnia Martyrologia, tàm Græca, quàm Latina; celebrioresque Ecclesiasticæ Historiæ Scriptores, Agathonem, vti verum, & legitimum Pontificem, qui tunc temporis Ecclesiæ clavum moderabatur, vnanimitèr agnoscant.

806 Tùm, quia Ecclesiasticę Historiæ Scriptores, Pontificale, & Bullarium Magnum, Apostolicam Sedem ab Agathonis obitu vsque ad Leonis II. electionem annum vnum, & menses septem vacasse affirmant; quibus consonat Anastasius, Apostolicus Bibliothecarius, qui 800. retro annis singulari fide, & opinione floruit; loquens enim de Agathonis Pontificis morte, hæc scribit: * Qui sepultus est ad Beatum Petrum sub *die* 4. *Idus Ianuarii*, & cessavit Episcopatus eius, annum vnum, menses septem, dies quinque. *

807 Idem tenet Baronius *ad annum* 682. Spondanus *Tomo* 2. *Annalium ad annum* 682. & Pater IOANNES BISCIOLA dum *in Epitome Annalium ad annum* 682. hæc scribit: * Agatho Papa 4. *Idus Ianuarii* moritur: eodem die relatus in Martyrologio, cum sederit annos quatuor: cessat eius Episcopatus annum vnum, menses septem. *

808 His assentitur ALPHONSUS CIACONIVS de Agathonis obitu hæc scribens: * *Obiit* 4. *Idus Ianuarii*, *anno CHRISTI* 682. Vacavit Sedes menses septem, anno fere altero post Concilium Constantinopolitanum absolutum. *

809 GONZALES DE ILLESCAS *in Pontificali*, loquens de Agathone, narrat, gravissima peste Romæ grassante, multisque hominum millibus morientibus, Agathonem *Ianuario anni* 82. eadem lue correptum obiisse, Apostolicamque Sedem, eadem illa peste, Romam, Italiæque partes longè, latèquè invadente, anno circiter, & dimidio, vacasse.

810 Hos sequitur Pater IACOBUS GAULTERIUS, dùm *in Chronologia sæculi VI.* affirmat Agathonem vita functum *Ianuario, anni* 682. Apostolicamque Sedem *ad annum, vsque* 683. quo Leo in Pontificem assumptus est, vacasse.

811 Pater Magister ALEXANDER NATALIS *loco suprà citato, artic.* 6. postquam dixit Agathonem 4. *Idus Ianuarii, anni* 682. discessisse è vita, hæc subdit: * Agathoni, post anni vnius, & septem mensium interregnum, successit Leo Secundus, ex Sicilia oriundus, scientię, & eloquentiæ Laude celebris. *

812 Tandèm Pater MARCHESIVS *in Clypeo Fortium*, adductis pro Agathonis morte sub Ianuario *anni* 682. Martyrologio Romano, Galesinio, Vsuardo, Hugone, Menardo, Bibione, aliisque Authoribus gravissimis, hæc de illis scribit: * Et post annum, & septem mēses, Leonem Pontificatum iniisse, vnanimi consensu memorant. *

813 Cum ergo vnanimis sit, tàm gravium Scriptorum sententia, ab Agathonis obitu, vsque ad Leonis Pontificis assumptionem Apostolicam Sedem, annum vnum, & menses septem vacasse, optimè

mè deducitur, Leonem Secundum non potuisse Pontificem creari *vsque ad annum 683.* vt expresè asserunt non modo Concilium Toletanum, sed Martyrologium etiam Romanum, aliique gravissimi Scriptores, quos nè longiùs, quàm proposueram, oratio mea in hac secunda ratione protendatur, lubens silentio prętermitto; at omittere non possum, quod pauciffimis verbis comprehendit Andreas VICTORELLUS *in Additionibus ad Pontificale Patris Alphonsi Ciaconii*, dum in vltima Romana Editione, de Leonis electione loquens, hæc scribit: *De Sancto Leone Secundo Martyrologium Romanum, Beda, Usuardus, Ado, 4. *Kalendas Iulii.* Binius *Tomo 3. Conciliorum in Notis ad eius vitam*, ex Concilio XII. Toletano, colligit, Leonem creatum fuisse Summum Pontificem *anno 683.**

814 In hanc eamdem Leonis Pontificis electionem sub *anno 683.* factam conspirant alii gravissimi Scriptores, quos brevitatis gratia non recēsemus. Ex quibus apertè evincitur, quod si omnia Martyrologia, tàm Græca, quàm Latina Agathonem Pontificem *sub Ianuario, vel Februario anni 682.* mortuum fuisse, vnanimiter tradunt, idque ipsum Breviaria Romana Apostolicę Sedis Approbatione edita, illustrioresque Historici, quos suprà laudavimus absque vllo dissidio docent, & ex annorum & Pontificatuum serie vnanimiter deducunt, ac pari animorum consensione Divi Petri Cathedram annum vnum, & menses septem ab Agathonis obitu vacasse scribunt; apertè convincitur, Leonem Secundum non nisi *anno 683.* ad Apostolicæ dignitatis culmen ascendisse, vt in specie probant, quos vltimò citavimus, Authores, Concilio Toletano XII. innixi. Vndè irrefragabili consequentia infertur Leonem II. non potuisse *anno 681.* in Pontificem assumi; sicque gravissimum dari fundamentum, vt suspicemur, Epistolam, quam VI. Generale Concilium *sub huius anni Decembri* Leoni Pontifici scripsit, eum rerum omnium, quę in illo statutæ erant, participem efficiens, Actorumque confirmationem ab ipso orans, supposititiam esse; & suspectæ fidei iudicari debere, ac per consequens vulgatum VI. Synodi exemplar in hoc esse vitiatū; quod nullatenus ausus essem asserere, nisi me tot, tantorumque Scriptorum moveret Authoritas.

815 Quintò, notandum duximus id, quòd eruditè pręmonuit EMMANVEL CALECA, è Sacro Prædicatorū, Ordine Græcus Scriptor Sapientissimus (à quo Neoterici Scriptores sumpserunt) tertia VI. Synodi Actione lectam fuisse Romani Concilii Epistolam, in qua vt Catholicum Dogma definitum est contra Græcos, *Spiritum Sanctum à Patre, Filioque procedere*; cumque Articulus iste adeò esset exagitatus, & à Latina Ecclesia contra Græcam acerrimé propugnatus, ac tandêm ab Apostolica Sede definitus, in prædicta Epistola non invenitur: *Filioque procedit*; sed tantùm legitur: *Spiritus Sanctus à Patre procedit*; vt in Florētino Cōcilio prædictus Emmanuel Caleca admonuit, & in eodem Concilio Cardinalis IULIANUS, cum Græcis disputans, prędictam in Latinos imposturam, quæ in vulgatis VI. Synodi Actis latebat, eruditè detexit.

816 Sextò, in octavâ eiusdem VI. Synodi Actione lecta fuit Professio Fidei à Patriarcha Macario facta, qua vnam in CHRISTO voluntatem confitebatur, cui Patriarchæ Theodorus, & Georgius manu propria subscripserant, vt patet ex ANASTASIO Bibliothecario, qui *in Collectione Actuum VI. Synodi*, hæc scribit: *Sub ipsius inscriptione, & Theodori Patriarchæ, vtique iuxta tenorem, ibi subscriptio erat.* Quòd confirmat ABBO Floriacensis, hæc addens: *Serenissimus Princeps Tomum ipsius Macarii protulit, in quo apertissimè vnam voluntatem in Domino affirmaverat, & manu sua subscripserat, cum Theodoro, & Georgio Patriarchis. Sed Georgius sui erroris pœnituit, &c.* At si vulgaria VI. Synodi Acta accuratè evoluantur, ac diligenter lustrentur, prędictorum Patriarcharum Theodori, & Georgii subscriptio in Professione Fidei à Macario emissa, non invenitur. Vndè manifestè colligitur, infidam alicuius manum è prædictorum Actuum Authographo erasisse id, quod Græcis indecens videbatur, prædictos scilicet Patriarchas Gręcos, erroris Macarii socios haberi. De illo autem, qui prædictorum Patriarcharum nomina, è prædictis Actis ausus est oblitterare, nè de illorum hæresi constaret, fas vtique erit suspicari, ipsum etiam fuisse, qui in Honorii Epistola ad Ser-

Sergium *vnam voluntatem* fraudulenter apposuit; prædictam enim Epistolam falsatam esse iàm suprà ostendimus, apertissimis verbis illius Sanctissimi viri, qui, cum Honorio esset à secretis, prędictamque Epistolam ipsius nomine scripsisset, testatus est, nec tale verbum fuisse ab Honorio prolatum, nec à se conscriptum.

817 Septimò, in Nona eiusdem VI. Synodi Actione productæ fuerunt à Patriarcha Macario, Sanctorum Conciliorũ, Summorumque Pontificum Auctoritates, quibus perperam intellectis, suum errorem conabatur probare; cumque omnia illa Sanctorum Patrum testimonia cum libris, qui in Patriarchali Archivio asservabantur, fuissent collata, apertissimè constitit, plurà ex illis ad rem non esse, longissimèque à proposita quęstione aberrare; alia verò, quæ ad Dogma de vna CHRISTI voluntate, à Macario, propositum, spectabant, cum illa diligenter agnovisset Concilium, à Macario, istiusque sequacibus corrupta, vitiata, ac falsata esse innotuit, ideòque ea audita lectione Codicum, ab omnibus in Concilio conclamatum est: * De vna voluntate non ostenderunt per testimonia ab eis prolata; sed & ipsa testimonia, quæ protulerunt coram Vestra Pietate, ac Sancta Synodo detruncarunt: * Hęc VI. SYNODUS; quæ cum apertè confiteatur, Authoritates Sanctorum Patrum, Summorumque Pontificum Vigilii, & Honorii, quæ pro vna CHRISTI voluntate à Macario fuerant productę, fuisse ab isto, istiusque sequacibus falsatas, & detruncatas, manifestè ostendit à se fuisse reiectam, ac meritò reprobatam falsam illam calumniã, qua Macarius in prędictis Codicibus vtriusque Pontificis Vigilii, & Honorii Auctoritates sibi, vnique CHRISTI voluntati patrocinari temerè affirmabat, vel ad minus hinc rectè deducitur, & à paritate suadetur, quòd si Macarius in illa Synodo convictus est, Sanctorum Auctoritates ab ipso fuisse falsatas, optimè possumus suspicari de illo, quód etiam ipse Honorii Epistolam corruperit, sicut & Vigilii Epistolam ab ipso fuisse adulteratam, evidenter in prędicto Concilio innotuit. Vndè subsistere non posse videtur, quod in vulgatis VI. Synodi Actis narratur, Honorium nempè ob Epistolam, quàm ad Sergium scripsit, fuisse ab ipsa Synodo *Actione* 13. damnatum; siquidem *in* 4. *eiusdem Synodi Actione* producta fuerat à Macario prædicta Honorii Epistola, eamque à Macario, suisque asseclis corruptam, sicut & quidquid ipse in suis Codicibus pro vna CHRISTI voluntate adduxerat, vitiatum fuisse VI. Synodus declaraverat.

818 Octavò: Silentio prætereundum non est, in fine *Actionis* 10. affirmari, VI. Synodum præcepisse, vt legeretur Synodica Epistola, quam Sanctus SOPHRONIVS ad Sergium scripsit, vt hæreticos damnans eos, qui duas in CHRISTO voluntates fateri renuerint, hancque Epistolam nullatenus à Sergio, Patriarcha Constantinopolitano, fuisse susceptam: * Pręcipit (inquit) vt legatur Synodica Sophronij Epistola, &c. Quæ ab ipso quidem ad Sergium missa sunt, nequaquam autem ab eodem suscepta sunt Sergio.* Vbi diligenter animadvertendum est, quòd cum Sanctus Sophronius sua Synodalia Acta, quibus prędictę hæreseos damnatio continebatur, non modo ad Sergium Patriarcham Constantinopolitanum, sed etiam ad Honorium Pontificem transmiserit, sola responsiva Sergii reprobatio, non autem responsiva Honorii approbatio, qua tantus Pontifex Sancti Sophronii Acta confirmans, iustam prædictę hæreseos damnationem approbavit, in prædictis Sextæ Synodi Actis recenseatur.

819 Nonò, omittendum non est, *in Decima prædictæ Synodi Actione* adfuisse decem Episcopos, præter illos triginta, qui in Prioribus Actionibus adfuerant, ita vt *in Actione* 10. quadraginta Episcopi numerarentur; at *in Actione sequenti*, nempè *vndecima*, Octuaginta Episcopi numerantur; quod difficile videtur: Actio namque 10. celebrata fuit *decimo octavo die Martii anni* 681. Undecima verò, *vigesimo primo eiusdem mensis*, & *anni*. Quis ergo non mirabitur, tàm parva temporis intercapedine Episcoporum numerum vsque adeò accrevisse? Cuius quidem incrementi causa penitùs ignoratur. Et quidem, si rem diligentèr perpendamus, magnam sanè admirationem concitat; siquidem à Quinta illius Synodi Actione, quæ habita fuit *Septimo Decembris*, *anni* 80. *vsque ad duodecimum Februarii*, *anni* 81. nulla

his

his duobus mensibus celebrata est Actio, nullaque Episcoporum numero facta accessio; eosdem enim Episcopos, qui Actioni 5. *septimo Decembris* celebratę adfuerun, adfuisse legimus die duodecimo Februarii, quo VI. Actio celebrata fuit. Hìc verò inter Act. 10. & 11. (quas inter, duo tantum fluxerunt dies) adeò Episcoporum numerum accrevisse, vt in Actione 10. quadraginta tantummodò, in 11. verò octuaginta Episcopi ad fuerint, quod eam parit difficultatem, vt estò in VI. Synodi vulgatis Actis enarretur, satis difficile videatur.

820 Decimò, hęc eadem difficultas, quæ circa Episcoporum numerum, in prædictis Actionibus recensitum occurrit, magis accrescit, si rectè perpendantur ea, quę narrat ANASTASIUS, Apostolicus Bibliothecarius, qui sine dubio id hausit ex Authographis VI. Synodi Actis, quæ in Bibliotheca Vaticana, vel Apostolico Archivio asservantur, & ex tàm Authẽticis exemplaribus suam Actorum VI. Synodi collectionem confecit; loquens enim de Orientalibus Episcopis, qui ab initio VI. Synodi adfuerunt, numerum longè alium ab eo, qui in vulgaribus prædictæ Synodi Actis continetur, apponit, sic scribens: **Die 21. mensis Novembris* in Basilica, quę *Trullus* appellatur, intra Palatium sub regali cultu residente cum Constantino Augusto Georgio, Patriarcha Constantinopolitano, ac Macario Antiocheno, suscepti sunt Missi Sedis Apostolicæ, deindè Metropolitę, vel Episcopi Orientalium partium numero *centum quinquaginta*, qui proni adorantes, residere eis præcepit, cum nostris, &c.*

821 Undè colligitur, quòd cum VI. Synodi OEcumenicæ congregatio in eum præcipuè scopum collimarit, vt Monothelitæ Cyrus, Sergius, Pyrrhus, Paulus, aliique, iàm in diversis Conciliis Romæ, sub Sancto Martino, & Agathone, celebratis damnati, denuò in Oriente vnà cum Macario Patriarcha Antiocheno, Theodoro, aliisque sequacibus condemnarentur; cumque à prima VI. Synodi Actione vsque ad decimam de hac re actum esset, & *in Actione* 11. tota hæc res ad finem esset perducta: cumque tandem ab initio Concilii centum quinquaginta Episcopi Constantinopoli adessent, vt modò ex Anastasio Bibliothecario retulimus; quis non mirabitur triginta tantummodò Episcopos in primis ad decimam vsque Actionibus, quadraginta in Decima, & octuaginta in vndecima à vulgaribus VI. Synodi Actis recenseri? Certè cum omnes istæ Actiones coram Imperatore sint celebratæ, & in illis de Monothelismi extirpatione, graviotibusque, ac præcipuis causis, ob quas prædicta Synodus congregata est, maximè verò de Monothelismi hæresi, & Patriarchis illa infectis fuerit actum, quonam pacto credi potest, Imperatorem Constantinum, Fidei, Religionisque Catholicæ Zelo exęstuantem, permissurum, ex centum quinquaginta Episcopis, qui, pręter Apostolicos Legatos, in initio Concilii Constantinopoli aderant, solos triginta in Actionibus, quæ ab exordio Synodi, vsque ad decimam Actionem clebratæ sunt, quadraginta in decima, & octuaginta tantummodò in vndecima adfuisse, cum in his Actionibus, de re adeò vrgenti, & Christianæ Religioni maximè necessaria, de Catholica nempè Fide stabilienda, & hæresi extirpanda ageretur? Hoc certè adeò rationi videtur dissonum, vt estò in vulgaribus VI. Synodi Actis enarretur, incredibile omninò appareat; saltim crebile non videtur, Imperatorem Constantinum tolerasse, omnes illos centum quinquaginta Episcopos, quos, vt hęresis illa damnaretur, congregaverat, suisque sumptibus aluerat, non adesse in 11. Actione, in qua ipse vale dixit Concilio, vt patet ex ipsa Actione 11. & à nobis infrà probabitur. Nam ergo rationi, nec æquitati congruus videtur parvus ille Episcoporum numerus, quem vulgaria VI. Synodi Acta recensent ab *Actione* 1. *vsque ad* 11. inclusivè, in qua adfuit Imperator, eamque Imperatoria sua Authoritate, & præsentia condecoravit.

822 Vndecimò pretermitti nequit, in vulgatis VI. Synodi Actis, *eodem die*, 20. nempè *Martij*, 11. & 12. Actionem apponi, quod apertam contradictionem implicat; in vndecima enim adfuit Imperator, in duodecima verò abfuit: in vndecima nihil contra Honorium lectum est, benè verò in duodecima. Hìc etiam adnotare oportet, in 11. Actione Imperatorem dixisse, se nequaquam à Macario Ser-

nsonem Prosphoneticum, sed quasdam carthulas, in sequenti Actione legendas, accepisse, vt patet ex illis verbis: * Constantinus dixit: Nos quidem Prosphoneticum Sermonem à Macario accepisse nescimus; carthulas autem quasdam nobis obtulit, & has in futuro Secretario proferemus.* Nihilominùs tamen prædicta VI. Synodi Acta referunt, illum, qui Concilio erat à Secretis, eadem *Actione* 12. dixisse, tres Macarii Codices sigillatos sibi ab Imperatore fuisse traditos, vt in prędicta Actione coram Episcopis legerentur * Chartas, inquit, quas mecum defero, atque Codices quos tradidit mihi, iubens per me hæc Sancto vestro offerre Concilio; & hoc per me dignatus est insinuare vobis, quòd nequaquam eas vsque hactenus legit, sed nec subscriptionem earum: invenisse autem eas intra hos Codices, quos vnà cum Chartis, sicut conspicitis, misit omnia sigillata.* Lectis igitur prædictis Codicibus, in quorum tertio, illa Honorii ad Sergium Epistola continebatur, quam Macarius sibi vnicam in CHRISTO voluntatem propugnanti apertè favere asseverabat; lectisque insuper chartulis, quæ ad rem non spectabant, terminata est 12. Actio, conclamantibus vniversis Concilii Patribus contra Macarium, Authoritates, quæ in prędictis Codicibus continebantur, fuisse ab eodem Macario pro suo arbitrio vitiatas, damnantibusque illius errorem, inveteratamque malitiam, qua tàm Sacros Textus adiectione, detractione, & nonnumquàm etiam truncatione, corruperat, vt intolerabilem suum errorem ista fraude Fidelibus propinaret. * Inveteratum Macarium (inquit CONCILIVM *in ea Actione*) testimonia Sanctorum, & probabilium Patrum falsantem, & quædam quidem abscindentem, quædam verò addentem, & secundum quod ei videbatur, in devia mittentem Piissimum, & à Deo coronatum nostrum Principem per oblatos ei Codices, &c.*

823 Si ergo in tertiò illo Codice inserta erat Honorii Epistola, quę *ea Actione* 12. lecta est, vt de his, quæ in prædicta Epistola continebantur *Actione* 13. Patres iudicium ferrent, consequenter credendum est, illam Epistolam esse suspectæ fidei; tùm, quia in prædicto Concilio vnicè exhibita est, Macarii Codicibus inserta, qui eadem Actione Sanctorum Patrum, eorumque omnium, quæ pro se adduxerat fallarius renunciatus est; tùm, quia ipse apertas inimicitias, ac simultates cum Apostolica Sede gerebat, ac præcipuè cum Honorio Pontifice, quòd iste omnium primus Monothelismi errorem, quem sequebatur Macarius, Apostolico Zelo damnaverit. Cum igitur Honorii Epistola producta, & allegata fuerit à Macario, tot exceptionibus secundum iuris regulas obnoxio, digna planè non erat, vt ei fides exhiberetur, quin priùs de prędictę Epistolæ Authographo Latino Authentico, quod vnicè erat Epistolarum Honorii Prothotypon, & Apostolicæ Sedis Registrum, apertè innotesceret. Cum autem id factum non fuerit, videtur non potuisse Honorius *in* 13. *VI. Synodi Actione*, vel minimę adhuc culpæ reus iustè iudicari, ob illam Epistolā in tertio Macarii Codice insertam, & *in Actione* 12. recitatam; nullum namque datur in Orbe Tribunal, in quo scripturæ, manifesto huiusmodi exceptionis vitio obnoxiæ, cuiquam noceant, nec in quo aliquis damnetur ob scripturam non authenticam, & de cuius legalitate, omni exceptionis vitio submoto, non constet; maximè verò in re adeò gravi, & in magnum opinionis, ac famæ prędiudicium vergente. Undè valdè arduum apparet, delictum personę, tàm publicę, qualis fuit Honorius, quem omnes Supremū totius Ecclesiæ Caput venerabatur, delictum, inquam, Honorii in materia Fidei, ex qua totius Christiani Orbis scandalum poterat suboriri, vnico verbo scripturæ, nec Authenticæ, nec legalis, & quam legitimam non esse, nec omnibus numeris à iure requisitis absolutam, apertissimè constat, vnicè fuisse innixum: sicque creditu difficillimum est, OEcumenicum Concilium sola simplici prædictæ Epistolæ lectione *in Actione* 12. facta, absque diligentiori Honorii, istiusque scriptorum examine *in Actione* 13. ad illius damnationem processisse, vt in vulgatis Actis legitur.

824 Nec obstat, si dicas, in prædictis Actis enarrari, illam Epistolam cum alia Honorii, quę in Patriarchali Archivio asservabatur, fuisse collatam. Non, inquam, obstat: illa namquè Epistola, quæ in Patriarchali Archivio asservabatur, inserta erat Macarii Codicibus,

bus; quos Imperator sibi traditos tradi iussit Secretario clausos, ac sigillatos, vt in illo legerentur Concilio, in quo quidquid in illis continebatur, vitiatum esse, & corruptum à Macario, apertissimè innotuit. Vndè post prædictam Sancti Concilii Censuram, tertius Macarii Codex, cui prædicta Honorii ad Sergium Epistola inserta erat, nullam promerebatur fidem, iuxta doctrinā Augustini *lib. Cont. Mend. cap.* 4. *&* 18. asserentis, Sacram Scripturam suspectæ fidei adhuc in gravioribus futuram, si in ea, vel minima mendacia aliqua ex parte admitterentur.

825 Duodecimò: in prædictis vulgatis Actis enarratur, Honorium Pontificem fuisse à VI. Synodo *Act.* 13. condemnatum, *quia in omnibus Sergij mentem secutus est*; vndè cum Sergius à tribus Sanctissimis Conciliis Hæreticus fuerit renunciatus, hìnc apertissimè deduceretur, Sanctam Synodum idem de Honorio sensisse, sicque Sanctissimum istum Pontificem ab illa Synodo Hęreticum habitum fuisse, ac existimatum. Id autem quàm difficilè veritati cohęreat, manifestê convinci videtur ex his, quę hucusque latè probavimus, & ex Sancto Maximo ostendimus, qui in omnibus suis operibus, quæ in lucem edidit illis triginta annis, quibus fuit Honorio superstes, illum semper Catholicum defendit; idemque præstitit Sanctus Sophronius, vt suprà etiam probavimus; & quod maximum est, Ioannes IV. Pontifex Maximus, cum ad illum fuisset perlatum, Sanctissimi Honorii æmulos in Orientis partibus disseminasse, Honorium consentire cum Sergio, declaravit, hanc esse manifestam calumniam, adeòque gravem, vt solus illius rumor totum Occidentem offenderit, Honoriumque Pontificem in prędicta Epistola Catholicè sensisse, & nec Sergio, nec cæteris Monothelitis vllo vmquam pacto adhæsisse; hoc enim, vt ipse Pontifex inquit: *A mente Catholici Patris erat penitùs alienum.* Nec fuit hæc privata Ioannis IV. Pontificis mens, sed publica; quippè Sanctissimus Pontifex, vt Apostolicæ Sedis honori, & veritati consuleret, publicam de Catholica Honorii mente Apologiam edidit, eamque Imperatori transmisit, vt Catholica Honorii mens, & Sententia toti innotesceret Orienti, vbi Apostolici Zeli, quo Honorius æstuabat, æmuli, illius Fidei puritatem nefariis calumniis obnubilabant. Igitur cum hæc ita sint, cumque insuper Sanctus Theodorus, Sanctus Martinus, Sanctusque Agatho, Pontifices Summi, Honorium, tamquàm verè Catholicum, nostræque Fidei propugnatorem, & quod magis est, Monothelismi profligatorem acerrimū semper fuerint venerati, vt modò ostendimus, verisimile non apparet, quod in prædictis VI. Synodi Actis refertur. Honorium nempê, quòd cum Sergio in omnibus consentiret, fuisse *in Actione* 13. ab ipsa Synodo condemnatum; siquidem de Sanctissimis illius OEcumenici Concilii Patribus, nec credi, nec existimari potest, ipsos fuisse ausos de hac Honorii causa cognoscere, ac iudicare, cum illa iàm in superiori Apostolicæ Sedis Iudicio à Ioanne videlicet IV. terminata fuisset, ac definita, & ab aliis tribus Sanctissimis Pontificibus confirmata, qui pro Honorii Pontificis innocentia, illiusque Fidei puritate vnanimi consensu semper steterunt. Ex his manifestè deducitur, Honorii damnationem, quę *in* 13. *VI. Synodi Actione* refertur, esse valdê suspectæ fidei; tùm, quia omni iuri repugnans videtur, inferiorē de causis à superiore cognitis, ac definitis cognoscere: tùm, quia huiusmodi condemnatio est contra omnem vsum, in Ecclesia Dei perpetuò servatum; numquam enim Concilia Sententiam aliquam contra ea, quæ Pontifices decreverant, tulerunt; nec Concilium aliquod, si Conciliabula excipias, vt hæreticum damnavit aliquem, etiam privatum, quem antea Pontifices Catholicum iudicaverant, ac talem esse definierant. Fiet nē ergo credibile, OEcumenicum Concilium tantum Pontificem agnovisse hæreseos culpę reum, quem tot Sanctissimi Patres, tot Concilia, tot Pontifices in eiusdem causæ cognitione insontem, summèque Catholicum in publico Orbis iudicio summa consensione acclamarunt?

826 Non tamèn hìc arbitror omittendum, vnicam voluntatem à Sergio, istiusque sequacibus prædicatam in CHRISTO, fuisse Divinam; ita vt isti omnem voluntatem, & operationem denegarent humanam, vt supra latè à nobis probatum est. At illa Honorianæ Epistolæ verba: *Vnam voluntatem fatemur Domini nostri IESV CHRISTI;* intelli-

genda esse de humana CHRISTI voluntate contra ea, quæ Sergius, cæterique Monothelitæ falsò existimabant, duas scilicet in CHRISTO voluntates contrarias, & ad invicem repugnantes admittendas esse, si voluntas admitteretur humana, vt supra etiam docuimus; Honoriumque Pontificem humanam in CHRISTO voluntatem expresse fateri, censent Sanctus Maximus, Ioannes Pontifex IV. cæterique omnes, qui tantum Pontificem piè, Catholicèque tuentur. Vndè manifestê deducitur, Honorium in sua Epistola à Sergio maximè dissentire; imò illi è diametro videtur opponi; sicque cohærere non posse videntur, quæ in prędictis Actis enarrantur, Honorium scilicet ideò à VI. Synodo damnatum, *quia in omnibus Sergij mentem secutus est.*

827 Notandum tamen occurrit, Monothelitas in VI. Synodo damnatos, antea iam in Conciliis Romanis sub Martino, & Agathone celebratis, fuisse ab Apostolica Sede multoties sui erroris admonitos, & salutaribus rationibus hortatos, vt resipiscerent, impiumque illum execrarentur errorem, vt supra tradidimus; cumque neutiquam paternis Apostolicæ Sedis monitis acquiescerent, in eisdem Conciliis accusatos, auditos, & defensos; cognita tandem illorum in prædicto errore pertinacia, damnatos fuisse, ac Anathemate perculsos. Idem in VI. Synodo Patriarchæ Macario, illiusque sequacibus contigisse cōperimus.

828 At nihil horum observatum fuisse in Honorio, contra omnem naturalis, & Divini Iuris dispositionem, constat; cum enim vtroque iure prescribatur, vt reus in iudicio audiatur, & defendatur; hoc in Honorio factum non legimus: siquidem non constat, eum per se, vel per suum procuratorem fuisse auditum, aut quidquam pro ipso adductum; solum namque invenitur, ipsum accusatum fuisse ob suam ad Sergium Epistolam ad VI. Synodum, ab apertissimo Sedis Apostolicę, & Honorii hoste, Macario scilicet, delatam, & ab ipso vitiatam, ac truncatam, sicut, & cætera omnia scripta, quæ infidus ille pro se adduxerat, & ab ipso falsata fuisse, in ipsa Synodo compertū fuit, quæ ideò illū prędictæ falsationis convictum, vti falsarium meritò condemnavit. In hac autem Epistola, quòd Honorio objicitur, & exprobratur, tantum est illud: *Vnam voluntatem fatemur.* At, si de hoc audita fuisset defensio, innotuisset profectò, illud falsò ac subdolê in prędicta Honorii Epistola insertum fuisse ab illo, qui eam in Gręcū transtulit è Latino, in quo idiomate simile verbum neutiquā reperitur, vt testatur ipse Honorii Pontificis Scriba, qui prędictam Epistolā ex Honorii persona composuit, Vir planè Sanctissimus, qui, S. Maximo attestante, totum Occidentem cum aliis virtutibus, tum Dogmatibus Fidei Christianę illustravit.

829 Insuper, si defensioni locus esset concessus, inventa fuisset in Imperiali Archivio in eadem aula, in qua celebrabatur Concilium, Apologia, quam Ioannes IV. Pontifex Maximus edidit, & Constantino Imperatori misit, vt Honorii Orthodoxia omni tempore Orientalibus innotesceret; in illa enim, ipsum ab impia calumnia, quam Pyrrhus, cæterique Monothelitę tanto Pontifici inurebant, liberum ostendit, & immunem, simulque patefacit, prædictum Monothelismi errorem, à Catholica illius mente longissimê abesse, ac penitùs abhorrere. Occurrissent prætereа in eodem Patriarchali Archivio, si diligenter lustratum esset, Authographa, quæ Sanctus Sophronius edidit pro Honorio, ibique apparuisset, damnationem, quam prædictus Sanctus in Monothelitas, istorumque errorem in Synodalibus Actis protulit, ab Honorio fuisse confirmatam. Obvia tandèm sese obtulissent Sancti Maximi Opera, qui triginta illis annis, quibus Honorio supervixit, sicut acerrimus Monothelitarum profligator extitit, ita & egregius vindicator calumniæ, quam Monothelitæ tanto Pontifici, illiusque Catholico sensui imponebant, vt latè supra relinquimus ostensum.

830 Et quamquàm prædicta defensio, Naturali, Divinoque Iure necessaria, omissa non esset, debebat adhuc ante damnationem in Actis constare, Honorium apud legitimum Tribunal, legitima potestate fuisse admonitum, correptum, & accusatum: hucusque tamen compertum non est, VI. Synodum legitimam habuisse Authoritatem, qua posset in Honorium Pontificem procedere. Siquidem gravissimi Authores, Concilia, & Patres, Sacrique Canones, tuentur, ac decernunt Conci-

cilium, in casu tantummodò hęresis, ab Ecclesia declaratæ, posse de Pontifice cognoscere, & in illum damnationis sententiam ferre: certum autem est, ea Honorii tempestate à nullo Concilio fuisse declaratum, hæresim esse, vnam in CHRISTO voluntatem fateri; non enim constat, ante Honorium, hoc ab Ecclesia, aliquovè Concilio fuisse definitum, nequè id ab oppositis Authoribus vmquam ostensum est: non ergo aderat in VI. Synodo facultas procedendi in eo casu contra Honorium, estò falsum non esset, quod in prędicta Epistola ipsi adscribitur.

831 Præterea, hæresis, ad sui condemnationem, necessariò, & indispensabiliter exigit in errore pertinaciam, vt ex Divi Augustini, Angelicique Præceptoris Doctrina probavimus, traduntque communiter Theologi, ac generalis Ecclesiæ consuetudo omnibus sęculis observata confirmat; imò id specialiter in nostro casu apertè ostendit modus, quo Ecclesia ad prædictorum Monothelitarum Patriarcharum Sergii, Pyrrhi, Pauli, cæterorumque sequacium damnationem processit: illos enim, tàm Pontifex Theodorus, quã Ioannes IV. Martinus, & Agatho, Sanctissimi Pontifices, referunt, sæpè redargutos, numquam è miserrimis illius erroris sordibus emersisse; ideòque cognita illorum in errore pertinacia, damnatione fuisse perculsos. Et ex ipsa VI. Generali Synodo constat, Macarium, Monothelitarum tunc temporis Antesignanum, vnà cum suis sequacibus sæpè fuisse paternè correptum, & ad resipiscentiam admonitum. Cæterum cum ipse, illi errori tàm firmato animo adhæsisset, vt publicè conclamaret, se quoslibet dolores, probra, & cruciatus, etiam si toto corpore dilaniaretur, libentiùs subiturum, quàm Catholicum Dogma de duabus CHRISTI voluntatibus profiteri; Sancta Synodus meritò in illum adeò protervum, & cervicosum, cæterosque omnes illius Sententię, & iudicio pari pervicacia addictos, ęquissimam damnationis sententiam protulit.

832 Hinc dolore opprimor, ac disrumpor, quoties video, aliquos Authores enixè conari, sibi à nobis assensum pręberi, dum astruunt, Sanctam Synodum VI. Generalem talitèr contra Honorium processisse, qualiter nullum Orbis tribunal, cum aliquo reo, quibusvis sceleribus, infandis etiam, ac nefariis innodato, se gereret, si normam, regulamque iuris, ac Iudicii servaret; iura etenim, adhuc apud Æthnicos, præscribunt, in nullum ferri sententiam, quin priùs constet de corpore delicti, & quin ipse reus priùs audiatur, & defendatur: hæc enim sunt Vtriusque Iuris, Naturalis scilicet, & Divini Elementa, quę in Honorio observata fuisse non cõstat; estò enim *in 13. Actione* illius condemnationem legamus; attamen neque in illa, nequè in aliis antecedentibus, nequè *in* 12. in qua illius Epistola recitata est, in Honorio corpus delicti apparet, neque ipse alicuius criminis hæreseos reus factus conspicitur, neque à noxa, quæ ipsi adscribebatur, defensus apparet; non enim Apostolicis Legatis præcepit Concilium, vt Honorii causam agerent, illiusque partes defendendas susciperent.

833 Et quidem si defensioni locus esset concessus, evidenter innotuisset, fuisse meram calumniam, quod de vna CHRISTI voluntate ipsi imponebatur, illudque verbum, non nisi cum fraude, ac impiè in illius Epistola insertum: estò etiam Legati tantum Pontificem ab illa impostura non vindicassent; si lectæ fuissent Apologiæ, quàs Ioannes IV. S. Sophronius, & S. Maximus pro Honorio ediderant, quę ibidem in prædicto Patriarchali Archivio asservabantur, Honorii Orthodoxia Sole purior apparuisset, omnisque tandèm dubitandi de Catholica Honorii mente aditus fuisset præclusus, si lustratum fuisset id, quod Constantinus Imperator Patriarchæ Macario respondit, se Honorium, & Vitalianum Pontifices æquè Catholicos venerari, ideòque non permisit, vt illorum nomina, è Dyptichis, sive Ecclesiasticis Tabulis, in quibus soli Catholici recensiti erant, eraderentur. Cum ergo nihil horum, quę ad Honorii defensionem, ipsi iure naturali debitam, spectabant, observatum sit; cumque insuper in prædicta *Act.* 13. non constiterit, ipsum in aliquo errore vixisse, aut obiisse, aut viventem de illo reprehensum, aut in illo fuisse contumacem (imò constet, ipsum è vita in Communione Catholica decessisse) quod debebat in Actis constare, antequam ad sententiam procederetur: hinc deducitur, aut Honorium iniustè

fuisse

fuisse in VI. Synodo condemnatum; aut infidam aliquam manum in prędictorum Actorum exemplar, & præcipuè *in Actionem* 13. in qua Honorii damnatio enarratur, irrepsisse: non enim in illa reperitur, quod necessariò constare debebat, vt omnes intelligerent Honorii damnationem iustam fuisse, ac Iuris regulis, vniversalique consuetudini, quam Ecclesia in suis Conciliis semper retinuit, consonam, ac conformem: Concilia enim in hæreticis damnandis numquam ab ęquitatis, rectique iudicii semita, maximeque à Naturalis, Divinique Iuris constitutis, ne transversum quidē vnguem discedunt: in Honorii autem condemnatione vtrumque ius violatum conspicimus, si iis, quæ *in Actione* 13. vulgarium Actorum leguntur, exhibeatur fides. Nè ergo OEcumenicæ Synodo, in qua fidei Zelus Episcoporum, cęterorumque Patrum Sanctitas, iustitiæ æquitas, legumque observantia, in Monothelitarum condemnatione, mirificè floruerunt, tàm ingens adscribatur nefas, necesse est, vt dicamus, prædictorum Actorum exemplar, quoad Honorii damnationem vitiatum esse, ac corruptū, vt abundè à nobis demōstratū est supra.

834 *Actione* tamen 13. omissa, diligenter observanda occurrit *Actio* 16. in qua Anathematis iaculum in Honorium Pontificem vibratum legimus; in illa enim Episcoporum adstantium ordinem notabiliter mutatum agnoscimus: siquidem in omnibus huius Concilii *Actionibus* à 1. ad 15. semper in primo loco Apostolici Legati, in secundo Patriarchæ, in tertio Episcopi apponuntur: in hac verò 16. *Actione* alius Ordo inconsuetus deprehenditur; duo enim Episcopi Gręci, alter nempè Thessalonicensis, alter verò Gortinensis, præter ordinem, & morem, ante Apostolicæ Sedis Legatos nominantur, vt patet ex Actis Conciliaribus novissimè Lutetiæ Parisiorum *anno*. 1671. editis, in quibus, recensitis in primo loco Sanctissimi Agathonis Pontificis Legatis, & in secundo Patriarchis Constantinopolitano, Alexandrino, Anthiocheno, & Ierosolymitano, immediatè apponuntur tres Apostolici Legati, quos Agatho Pontifex misit nomine Romani Concilii, cui præfuit, & in quo Fidei instructio, vel Suggestio ad VI. Synodum edita fuit. Quod vt clariùs appareat, proponam ordinem *in* 1. *Actione* servatum, vbi sic scribitur: * Conveniente quoque Sancta, & Universali Synodo, quę, secundum Imperialem Sanctionem, congregata est in hac à Deo conservanda Regia Vrbe, id est Theodoro, & Georgio Venerabilibus Presbyteris, & Ioanne Venerabili Diacono, vicem agentibus Agathonis Sanctissimi, & Beatissimi Archiepiscopi Antiquæ Romæ, & Georgio Venerabili, ac Sanctissimo Magnæ Constantinopoleos Novę Romæ, & Petro Deo amabili Presbytero, & Monacho, & locum servante Sedis Magnæ Civitatis Alexandriæ, & Macario Venerabili Archiepiscopo Theopoleos Antiochiæ, & Georgio Religioso Presbytero, Monacho, & Apocrystario Theodori Venerabilis Vicarii Sedis Ierosolymorum, &c. * Post prædictos verò Legatos, & Patriarchas immediatè numerantur tres Legati Romani Concilii, cui præfuit Pontifex Agatho, illius præscripto, & Authoritate ad 6. OEcumenicam Synodum missi, vt patet ex illis eius 1. *Actionis* verbis: * Ioanne Episcopo Portuensi, Abundantio Episcopo Civitatis Paternensis, Ioanne Episcopo Civitatis Regitanæ locum representantibus centum vigintiquinque Venerabilium Episcoporum Sancti Concilii Antiquæ Romæ, qui per proprias subscriptiones demonstrantur in Suggestione ab eis facta ad Piissimum Imperatorem Constantinum. *

835 Tres istos Sancti Concilii Legatos cæteri subsequuntur Episcopi: * Et Theodoro Religioso Presbytero, & locum agente Theodori Deo amabilis Archiepiscopi Ravennæ, Basilio Episcopo Gortinæ Insulæ Cretæ, Basilio Episcopo Ephesi.* Hi duo vltimi Episcopi Græci fuerunt, & post istos cæteri Episcopi apponuntur. Hunc ordinem retinet Sancta Synodus, non modò in hac prima Actione, sed in omnibus etiam aliis vsque ad sextamdecimam.

836 *In Actione* autem 16. ordo iste in prædictis duobus Episcopis Græcis invertitur, Ioannes enim, Thessalonicensis Episcopus, qui numquam ante Ravennę Episcopum, multòque minus ante Legatos Romani Concilii sub Agathone celebrati *ab Actione* 10. *vsque ad* 15. fuerat recensitus, *in hac Actione* 16. ante illos appo-

apponitur. Similitèr Basilius, Civitatis Gortinæ Episcopus, qui in nulla ex quindecim Actionibus prędicti Concilii, Legatos ordine præcesserat; imò non solum prædictos Legatos, sed & Ravennatensem Episcopum fuerat semper subsequutus, *in hac 16. Actione* prior illis enumeratur.

837 Insuper cum prædicti Episcopi Græci, Ioannes Thessalonicensis, & Basilius Gortinensis, in nulla ex quindecim Actionibus, Legatos Sanctissimi Concilii sub Agathone præcesserint, *in hac 16.* oppositum invenitur, vti videri potest *in prædicta Actione*, vbi recensitis Legatis, qui nomine Agathonis Pontificis, & Apostolicę Romanæ Sedis, quatuorque Patriarcharum, prædicto Concilio aderant, hęc immediatê leguntur; *Ioanne Episcopo Thessalonicę, Theodoro Reverendissimo, & loci servatore Theodori Reverendissimi Archiepiscopi Ravennatum, Ioanne Episcopo Civitatis Portuensis, Basilio Episcopo Civitatis Gortinæ, Insulę Cretæ; Abundantio Episcopo Civitatis Paternensis, & Ioanne Episcopo Civitatis Regitanæ, locum repræsentantibus centum vigintiquinque Venerabilium Episcoporum, Sancti Concilii Antiquæ Romę, qui etiam per subscriptiones suas ibidem demonstrantur in Suggestione, quæ ab eis facta est ad Constantinum Piissimum Principem.*

838 Undê clarê conspicitur Ioannem Episcopum Thessalonicensem, & Basilium Gortinensem immediatê post Patriarchas, & ante duos vltimos Episcopos, & Sancti Romani Concilii Legatos apponi, non sine Apostolicæ Sedis iniuria, ac contra consuetum in omnibus Conciliis morem, imò & in hac eadem VI. Synodo *ab Actione 1. vsque ad 15.* omni tempore observatum. Nec obstat dicere, hunc ordinem fuisse per incuriam inversum; non enim credendum est, Orthodoxos Patres permissuros, prædicta Acta in publicum prodire, quin prius cum ipsorum Authographis conferrentur; & quin à prudentissimis, ac Sapientissimis viris visa, ac recognita approbarentur: cum res esset gravissima, & à qua multa possent suboriri præiuditialia incommoda: locus enim, qui semel alicui conceditur in Concilio, Lex est Dignitatis, & pręcedentię, quæ ipsi in posterum in aliis Conciliis est deferenda. Tùm, quia estò *in hac 16. Actione* id per incuriam factum fuisse admittamus, credendum non est, similem incuriam *in Actionem 18.* irrepsisse, imò prudentissimè existimandum, *in prædicta Actione 18.* non sine diligenti sollicitudine eumdem inversum ordinem fuisse retentum; ibi enim numeratis Legatis, qui nomine Agathonis Pontificis, & quatuor Patriarcharum ibi convenerant, immediatè ante Romani Concilii Legatos duo illi Græci Antistites, aliique sola Episcopali Dignitate insigniti referuntur.

839 Quod vt clariùs appareat, apponam hic ordinem, quo Concilii Patres ibidem recensentur. *Conveniente quoque Sancto, & Vniversali Concilio, in hac Regia, & custodienda à Deo Civitate, id est, Theodoro, & Georgio, Venerabilibus Presbyteris, & Ioanne Reverendissimo Diacono, locum exhibentibus Agathonis Sanctissimi, & Beatissimi Papæ Apostolicæ Sedis Antiquæ Romæ, & Georgio Venerabili, & Sanctissimo Archiepiscopo huius Magnisonæ Constantinopolis Novæ Romæ, & Petro Deo amabili Presbytero, & Monacho, & loci servatore Pontificalis magnę Civitatis Alexandrinorum, & Theophane Venerabili, atque Sanctissimo Archiepiscopo Theopoleos Antiochiæ, & Georgio Deo amabili Presbytero, & Monacho, & responsali Theodori venerabilis loci servatoris Sedis Ierosolymorum.*

840 Enumeratis autem Pontificis, Patriarcharumque Legatis, Episcopi hoc recensentur ordine: *Ioanne Episcopo Thessalonicensi, Theodoro Episcopo Trimithuntorum, locum exhibente Epiphanii, Deo amabilis Archiepiscopi Insulæ Cypri, Theodoro Deo amabili Presbytero, & locum agente Theodori Deo amabilis Archiepiscopi Ravennæ, Ioanne Episcopo Civitatis Portuensis, Stephano Episcopo Corinthii, Basilio Episcopo Civitatis Gortinæ Insulæ Cretæ, Abundantio Episcopo Civitatis Paternensis, & Ioanne Episcopo Civitatis Regitanæ, locum exhibentibus, vnà cum Ioanne Deo amabili Episcopo Civitatis Portuensis, Venerabilis Concilii, quod circa Antiquam Romam est 125. Reverendissimorum Episcoporum, qui & per proprias subscriptiones insinuantur in Suggestione, quæ ab

eis

eis facta est ad Constantinum Imperatorem.*

841 Vbi manifestè constat, quinque Patres, sola Episcopali Dignitate condecoratos, immediatè post Patriarchas, & ante duos vltimos Concilii Legatos numerati, contra antiquam in cœteris eiusdem Concilii Actionibus obseruantiam, & contra venerationem, quę deferenda erat Apostolicæ Dignitati, qua pollebant Legati ab Agathone Pontifice, Romanoque Concilio, cui dignissimè prę-fuerat, ad VI. Synodum destinati, quique Apostolicam, vt in illa adessent, ab eodem Pontifice susceperant Authoritatem.

842 Vt autem lucidiùs appareat, prædictam antelationem, & ordinis, ac numeri inuersionem, non quidem incuria, sed solerti cura fuisse appositam; animaduertendum est, prędictum ordinem non modò in exordio, sed etiam in fine Actionis 18. in Definitionis Fidei subscriptione inuersum esse, vt videre licet vbi VI. Synodi Patres, sic subscribunt.

SUBSCRIPTIONES.

* Theodorus, humilis Presbyter Sanctę Romanæ Ecclesiæ, & locum gerens Agathonis, ter Beatissimi, & vniuersalis Papæ Vrbis Romæ, subscripsi.

Georgius, humilis Presbyter Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, & locum gerens Agathonis ter Beatissimi, & vniuersalis Papę Vrbis Romæ, subscripsi.

Ioannes, humilis Diaconus Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, & locum gerens Agathonis ter Beatissimi, & vniuersalis Papæ Vrbis Romæ, subscripsi.

Georgius, Misericordia Dei Episcopus Constantinopoleos Nouæ Romę definiens, subscripsi.

Petrus, Presbyter, & locum seruans Apostolicæ Sedis Alexandriæ, Magnę Ciuitatis, subscripsi.

Georgius, humilis Presbyter, & locum gerens Theodori, Deo amabilis Presbyteri, & locum seruantis Apostolicæ Sedis Sanctæ Christi Dei Nostri Ierosolymorum Ciuitatis, subscripsi.*

Hucusque, Legatorum, Patriarcharumque subscriptiones, quas subsequuntur Episcoporum, qui Romani Concilii Legatis pręferuntur:

*Ioannes, Misericordia Dei Episcopus Thessalonicensis Ciuitatis, & Apostolicæ Sedis Romæ Vicarius, & Legatus definiens, subscripsi.

Theodorus, Misericordia Dei Episcopus Ciuitatis Trimithuntenæ Insulæ Cypri, & locum gerens Epiphanii, Sanctissimi Archiepiscopi, definiens subscripsi.

Theodorus, humilis Presbyter Sanctę Rauennatis Ecclesiæ, & locum gerens Theodori, Archiepiscopi Beatissimi, subscripsi.

Ioannes, indignus Episcopus Sanctæ Portuensis Ecclesiæ, Legatus totius Concilii Sanctę Sedis Apostolicæ Vrbis Romæ, definiens subscripsi.

Stephanus, Misericordia Dei Episcopus Corinthi, & Legatus Apostolicę Sedis Antiquæ Romæ, definiens subscripsi.

Basilius, Misericordia Dei Episcopus, & Metropolita Ciuitatis Gortinæ Insulæ Cretæ, & Legatus totius Concilii, Apostolicæ principalis Sedis Antiquæ Romæ, definiens subscripsi.

Abundantius, humilis Episcopus Sanctæ Ecclesiæ Ciuitatis Temsanę, Legatus totius Concilii Sanctæ Sedis Apostolicæ Vrbis Romæ, definiens subscripsi.

Ioannes, indignus Episcopus Sanctę Ecclesiæ Regitanæ, Legatus totius Concilii Sanctæ Sedis Apostolicæ Vrbis Romæ, definiens subscripsi.*

843 In his subscriptionibus notandum occurrit, quòd in omnibus 15. prioribus Actionibus, & adhuc in 17. Concilium initio cuiuslibet Actionis, tres Romani Concilij, & Agathonis Legatos, post alios Legatos, & Patriarchas vniformiter enumerat, quin tribus illis Legatis aliquem ex Episcopis, qui hìc subscripserunt, anteferat. Vndè magnam parit admirationem, quòd cum in omnibus Actionibus, Cōcilii Romani Legati cæteris Episcopis præferantur, solum *in Actione 16.* (in qua noua Definitio statuta non est, sed solummodò lecta, quæ *in* 17. legenda erat) & *in* 18. tàm initio, quàm in fine, priuentur antelatione, quam in toto Concilio tenuerant, eaque quibusdam concedatur Episcopis, quos in cęteris Concilii Actionibus, Dignitate, ordine, ac loco semper præcesserant. Huius quidem rei rationem penitùs ignoramus, imò non immeritò miramur: nulla enim occurrit alicuius momenti ratio, ob quam in his solummodò Actionibus prædictis Le-

ga-

gatis, Sanctissimisque Romani Concilii Episcopis detraheretur honor, ac locus eorum Dignitati debitus, quem eadem VI. Synodus *in* 15. *Actionibus*, & adhuc *in* 17. ipsis iustissimè concesserat.

844 Nec obstat dicere, Ioannem Thessalonicensem Episcopum, qui in prędictis subscriptionibus primus post Patriarchas occurrit, Apostolicæ Sedis Romę Vicarium, & Legatum nuncupari: & similiter Stephanum, Corinthi Episcopum, Basiliumque Gortinensem Antistitem, sese Romani Concilii Legatos subscribere. Vndè quid mirum, quòd Romani Concilii Legatos præcellant.

845 Non, inquam, obstat; primò, quia estò hæc ita se habeant, attamen Theodorus Civitatis Trimithuntenę Insulæ Cypri Episcopus, & Theodorus, qui Ravennatis Episcopi Locum gerebat, sese Apostolicos Legatos non subscribunt: ergo saltim duo isti, Apostolicos Romani Concilii Legatos præcedere non debebant, prout ipsos præcessisse, ex principio & fine Actionis 18. apparet.

846 Secundò, si prędicti tres, quia Apostolici Legati, deberent Romani Concilii Legatos præcedere, vtique VI. Synodus eos in omnibus Actionibus cæteris prætulisset, eosque vti Apostolicos Legatos, in sublimiori gradu, quàm Concilii Romani Legatos constituisset, vel vt meliùs dicam, nominasset: atqui VI. Synodus neutiquam cum illis ita se gessit; enumerans namque, in cuiusuis Actionis initio, Prælatos, qui ibi aderant, in omnibus quindecim prioribus Actionibus, & in 17. prædictos tres Romani Concilii Legatos immediatè post Patriarchas recenset, eosque omnibus aliis Episcopis, in prædictis Actionibus præfert, nec vmquàm in citatis Actionibus tres illos Episcopos, Ioannem scilicet Thessalonicensem, Stephanum Corinthium, & Basilium Gortinensem, Apostolicæ Sedis Legatos appellat, quemadmodum ipsi *in Actione* 18. sese subscribunt: notabilis ergo hæc mutatio Episcoporum inter Legatos Apostolicos adscriptorum non leviter indicat VI. Synodi Actiones 16. & 18. fallaci Monothelitarum calliditate vitiatas esse, ac corruptas.

847 Animadvertendum etiam occurrit, quod in hac eadem Actione 16. Anathema in Honorium inflictum sit; & quamvis non dubitem, quin oppositi Authores prædictum Actorum exemplar, vti genuinum, ac legitimum suscipiant: attamen si prędicti adversarii attentè perpenderint, in hac eadem Actione nominatum quoque fuisse inter damnatos Aspergium, illis verbis: *Aspergio hæretico Anathema*; quin eius nomen alibi in Actis reperiatur, aut quidquam de ipsius causa, accusatione, vel condemnatione in illis referatur; novus hic labyrinthus, & Actorum ambages, circa illorum sinceritatem, ipsis adhuc oppositis Authoribus non levem suspicionem haud immeritò suggerent.

848 Nec minus notandum est, quòd *in eadem Actione* 16. Pamiensis Episcopus proscriptus est, vt hæreticus; quin Anathema ipsi inflictum, in tota illa Actione inveniatur. Inverisimile autem videtur, ipsum hac de re à VI. Synodo dispensationem obtinuisse: siquidem Georgius, Patriarcha Constantinopolitanus, cum enixè Concilium deprecaretur, nê Patriarcharum, qui ipsum pręcesserant, nomina in Anathemate contra ipsos promulgando legerentur, huiusmodi dispensationem impetrare nullatenus valuit: multò igitur minus præsumendum est, Pamiensem Episcopum, *in eadem Actione* semel hęreticum proclamatum, non fuisse nominatim Anathemate perculsum, vt exindè colligatur, Actorum exemplar in prædicta Actione non integræ fidei probari.

849 Obiter etiam, Episcoporum numerus, Codicis vitiati, non caret coniectura *à prima* siquidem *vsque ad* 15. *Actionem* octoginta quatuor ad summum Patres recensentur: *Actione* verò 16. centum quadraginta circiter Antistites, Concilio adstantes, enumerantur. Ex quo luce clarius desumitur, impostoris manum in hæc Synodalia Acta irrepsisse, atque Episcoporū numerum, vel in prioribus Sessionibus cōtraxisse, vel in istis verò posterioribus amplificasse; vtrumque autem opponi videtur integritati, ac legalitati, quę in OEcumenici Concilii Actis requiritur.

850 Nec minorem sibi attentionem vendicat, quod in 17. Actione evenisse dicitur; hæc enim celebrata est, vt Fidei Definitio, Catholicumque Dogma de duabus CHRISTI voluntatibus, contra Monothe-

nothelitas promulgaretur, vt patet ex ipsa Actione, quę *in vulgatis Actis* iuxta vltimam editionem Parisiis factam, hæc habet:

ACTIO XVII.

Definitio Orthodoxæ Fidei facta in Regia Vrbe temporibus Piissimi, ac tranquillissimi Domini Nostri Constantini Magni Victoris Imperatoris.

851 Et recēsitis omnibus, tā iis, qui Imperatoris, quàm Agathonis nomine, illi Concilio aderant, Romani insuper Concilii Legatis, cæterisque Episcopis, qui in cęteris Actionibus fuerant numerati, prosequuntur Acta, enarrantia pręcepisse Concilium, vt Definitio, quæ facta fuerat recitaretur, Secretariumque eam accepisse, & coram omnibus Patribus legisse:* Sanctum Concilium dixit (inquiunt ACTA) Definitio Orthodoxę Fidei, quæ à nobis constituta est, relegatur. Et accipiens Agatho reverendissimus Lector, & Notarius Gregorii Venerabilis Archiepiscopi, à Deo custodiendę huius Regiæ Vrbis, relegit eamdem Definitionem ita continentem, &c.* Et quamvis in prędicta Actione, prima Definitionis verba inveniantur, at textus ita truncatus proponitur, vt exarato, vel retento illius principio, additoque, &c. tota prædicta absolvatur Actio, quin nobis vlteriorem notitiam de Definitione ibi recitata exhibeat; quod sine ingenti admiratione, & notatione præteriri nequit. Etenim si omnia Authographa, tàm Græca, quàm Latina evoluantur, huiusmodi Definitio *in prædicta Actione* 17. non invenitur, nec ibi proponitur ratio, ob quam Concilii Definitio posita non sit *in eadem Actione*, in qua ipsum Concilium lectam fuisse fatetur; vel si posita fuit, cur modò in omnibus Authographis desideretur? Hinc non levis suboritur suspicio prædictum exemplar Actionis 17. in his, quæ ad Concilium tantopere pertinebant, & in quibus tota Concilii nitebatur Conclusio, integrum non videri.

852 Nec obstat dicere, *in Actione* 18. Definitionem Fidei fuisse in integrum recitatam: quia vel hæc Definitio est illa eadem, de qua *in Actione* 17. pręceptum fuit, vt legeretur; vel est alia? Secundum dici non potest; quia est contra communem Conciliorum morem, qui semper obstervatum est, vt vna dumtaxat Fidei Definitio legatur; tum quia vt dici posset, Definitionem, de qua *Actione* 18. aliam esse à Definitione, de qua *Actione* 17. debebat de vtraque constare, vt vtriusque agnosceretur discrimen; tum quia, cum vnicum fuerit Dogma de duabus CHRISTI voluntatibus, & operationibus, in illo Concilio definitum, vnumque Anathema contra illum negantes intortum, proculdubiò deformitas esset, numquam hucusque visa, duas distinctas Fidei Definitiones tamquàm eiusdem Concilii conclusiones proponere, ac stabilire; nulla ergo aderat ratio, ob quam diversa Fidei Definitio circa idem Dogma statueretur, quinimò diversa Fidei Definitio, tàm Sancti Concilii Maiestati, gravitati, ac Fidei Zelo derogaret. Si eadem fuit Definitio superfluè duæ multiplicantur Actiones, communique Conciliorum consuetudini adversatur, duas Actiones celebrari pro eadem re, cuius Definitio iam in prima Actione lecta, ac recitata fuit.

853 Prædictam autem Fidei Definitionem *in Actione* 17. lectam fuisse, docetur *ibidem*, dum hæc de Concilii Notario leguntur: * Relegit eamdem Definitionem ita continentem: Sancta, Magna, atque Vniversalis Synodus.* Et post pauca verba apponitur, &c. Vbi clarè apparet, prædictam Definitionem *in Actione* 17. lectam, ad hanc eamdem Actionem, & non ad aliam directè pertinuisse: inconcussa enim est Conciliorum consuetudo, quam & in hac Synodo obsetvatam conspicimus, non pertinere ad secundam Actionem, quod in prima eiusdem Concilii Actione lectum fuit, neque quod lectum fuit *in* 12. *in* 13. collocari, & sic de cæteris. Quarè Definitionem Fidei non reperiri *in Actione* 17. in qua recitata fuit, quin in eadem Actione huiusmodi omissionis, & silentii relevans proponatur motivum, cum hoc sit contra laudabilem omnium Conciliorū morem, ingens nobis exhibet fundamentum, vt suspicemur, non esse integræ fidei VI. Synodi Acta in iis, quæ *Actione* 17. continentur; prædictumque Actorum exemplar *in Actione* 18. non minorem nobis præbet occasionem, vt opinemur, neque illud integrum esse, neque huiusmodi *Actionem* 18. habitam fuisse, neque vllam adfuisse rationem, quæ ex

Actis

Actis innotescat, ob quam huiusmodi celebraretur Actio; cum non aliud contineat, quàm Fidei Definitionem, iàm *Actione* 17. in pleno Concilio lectam.

854 Alia præterea hìc nobis difficultas occurrit circa numerum Episcoporum, qui in hac *Actione* 17. consedere: nam in ea vix nonaginta Patres Græci connumerantur, cum in antecedenti vltra centum quadraginta convenerint: hoc autem non potest, non mirum videri; cum enim *Actio* 16. *die* 9. *Augusti, anni* 681. *Actio* verò 17. *die* 11. *Septembris, eiusdem anni* iuxta CHRISTIANI LVPI, aliorumque calculum, celebrata sit, quomodò tàm brevi temporis intercapedine tot Episcopi deesse potuerunt in Actione omnium præcipua, in qua, & Concilium absolvendum erat, & ipsius conclusio, quę, vt in ipsis Actis refertur, erat ipsa Fidei Definitio, recitata fuit? Hoc certè inverisimile videtur, maximè si attendatur prædictos Episcopos tunc temporis Constantinopoli adesse, prout ad fuisse constat; siquidem *in Actione* 18. sex diebus post 17. celebrata vltra centum, & septuaginta Episcopos subscripsisse invenimus; quò magis accrescit ratio suspicandi, prædictum Actorum exemplar *in hac Actione* 17. integritatis metas transilire.

855 Circa *Actionem* 18. haud leves sese offerunt difficultates. Primò, enim prædicta Acta Imperatorem huic Actioni pręsentem referunt: hoc autem meritò potest in dubium revocari, cum *in calce Actionis* 11. Imperator, vlteriùs se Concilio, propter vrgentissima Imperii negotia, intervenire non posse, declaraverit; ideòquè non interfuit cæteris Actionibus subsequentibus, nimirum 12. 13. 14. 15. *&* 16. imò nec 17. in qua Fidei Definitio lecta, & Concilium absolutum fuit, quæque celebrata fertur sex diebus ante illam, quam Acta tamquam 18. proponunt.

856 Secundò, in Definitione Fidei, quæ *in Actione* 18. legitur, inter illos, qui à Concilio Anathemate perculsi sunt, omittitur Apolychronius, qui *Actione* 15. tàm quàm hæreticus fuerat à Patribus Concilii condemnatus. Similitèr inter hæreticos à Concilio Anathematizatos prætermittitur Constantinus, Pamiensis Presbyter, cum in VI. eiusdem Synodi Actione fuerit à Patribus tamquàm Monothelita proscriptus. Verisimile autem non apparet Orientalium Patriarcharum à Synodo execratorum nomina publicari, & Apolychronii, ac Constantini Pamiensis nomina, qui ab eadem Synodo, vt Monothelitæ, condemnati fuerant, reticeri: prædictum ergo Actorum exemplar vitiatum in hoc, non absque fundamento possumus suspicari.

857 Inverisimile etiam penitùs apparet, quod *in hac eadem Actione* 18. perhibetur, Honorium, nempè, verbis sanè indecoris, & à tanti OEcumenici Concilii Maiestate planè alienis, cæterorum Monothelitarum numero à VI. Synodo fuisse adscriptum; incredibile enim videtur, Honorium, Venerabile totius Ecclesię Caput, probroso illo *Organi Satanæ* nomine nuncupari, cum in vniversa Ecclesia Latina, & adhuc apud plurimos Orientales summa in veneratione haberetur, vocatus à S. MAXIMO *Divinus Honorius*, & ab aliis *Spiritus Sancti Organum* dictus; cuius Catholicum, & Apostolicum Fidei Zelum Sanctissimi Pontifices Ioannes IV. Martinus, Agatho, & Adrianus I. summis laudibus extulerunt; quemque, vt summè Catholicum SS. Maximus, Sophronius, & Beda prædicarunt. Hoc ergo facinus non ex legitimo Concilio, sed ex illegitima Synodo, quę sine Legatorum Apostolicorum, Imperatorisque interventu, celebrata fertur, prodiisse, censemus; de quo latiùs infrà.

858 Pręterea à Concilii mente valdè absonum fuisse, Honorium inter Monothelitas ab eadem Synodo iustè proscriptos adnumerari, liquet. Siquidem VI. Synodi mens (vt patet *ex eadem Actione* 18.) fuit, in damnatione Monothelitarum, qui sub Sergio, Cyroque Patriarchis Constantinopolitanis emerserunt, conformem ferre Sententiam Censurę, ac proscriptioni illorum Monothelitarum, quos Pontifex AGATHO *in Fidei Suggestione ad Constantinum Imperatorem* missa, expresè nominavit, vt ostendunt illa ipsius Synodi verba: * Quæ pręsens, Sancta, & Universalis Synodus fideliter suscipiens, & expansis manibus amplectens Suggestionem, quæ à Sanctissimo, ac Beatissimo Agathone Papa antiquæ

Romę facta est ad Constantinum Piissimum, atque fidelissimum nostrum Imperatorem, quę nominatim abiecit eos, qui docuerunt, vel prædicaverunt, sicut supra dictum est, vnam voluntatem, & vnam operationem in Incarnationis dispensatione Domini Nostri IESU CHRISTI.* Quibus verbis apertè docet Sancta Synodus, se velle Agathoni Pontifici subscribere in condemnandis hæreticis, quos prædictus Pontifex in suo Romano Concilio nominatim proscripserat: cumque Agatho nullatenus Honorium inter Hæreticos connumeraverit, inde fit neque illum VI. Synodum inter eos voluisse referri, suam quippe mentem ad illos solummodo, quos Agatho Pontifex expressè, restrinxit.

859 Sed neque silentio prętereundum est, *in hac eadem Actione* 18. sese tamquam Apostolicos Legatos in Fidei Definitione subscripsisse tres Episcopos, vt sequitur: *Ioannes, misericordia Dei Episcopus Thessalonicensis Civitatis, & Apostolicæ Sedis Legatus, definiens subscripsi. (Et paulò post:) Stephanus, misericordia Dei Episcopus Corinthi, & Legatus Apostolicę Sedis Antiquæ Romæ, definiens subscripsi. (Et statim subditur:) Basilius misericordia Dei Episcopus, & Metropolita Civitatis Gortinæ, Insulæ Cretæ, & Legatus totius Concilii principalis Sedis Antiquę Romæ, definiens subscripsi.*

860 *In Sermone* item *Acclamatorio*, qui *in eadem Actione* 18. lectus est, eędem prædictorum Episcoporum subscriptiones, arrogantium sibi Apostolicorum Legatorum titulum, reperiuntur. Istæ autem subscriptiones quantùm à vero aberrent, nobis ostendit Concilium, dum de recentibus his Legatis nullibi meminit; imò in quindecim prioribus Actionibus, & adhuc *in* 17. estò isti in cuiuslibet Actionis initio recenseantur, illos semper Episcopos, numquàm vero, Concilii, aut Pontificis Legatos appellavit.

861 Insuper huiusmodi subscriptiones à veritate penitùs deviare, luculenter confirmari potest *ex Epistola*, quam post Fidei Definitionem, & Sermonem Acclamatorium, SANCTA SYNODUS Agathoni Pontifici scripsit, ipsum certiorem reddens de his omnibus, quæ in illa fuerant pertractata; in illa enim, tres prædicti Antistites sese solo Episcoporum titulo subscribunt, vt videre est in ipso exemplari, *Actione* 18. vbi hæc leguntur: *Ioannes, misericordia Dei Episcopus Thessalonicensis Civitatis, pro me, & Synodo, quæ sub me est, subsignavi. (Et paulò post:) Stephanus, misericordia Dei Episcopus Corinthiorum, Metropoleos Græcorum Provinciæ, pro me, & Synodo, quæ sub me est, similiter subsignavi. Basilius, misericordia Dei Episcopus Gortinensis, Metropoleos Cretę Insulę, pro me, & Synodo, quæ sub me est, similiter subsignavi.* In his subscriptionibus luce clarius apparet, tres prædictos Episcopos nullatenus prædictā ad Agathonem Epistolam Legatorum nomine subsignasse. Et meritò quidem: illa enim Epistola, ad Agathonem Pontificem, Concilii nomine dirigebatur; Concilium autem numquàm eos in antecedentibus Actionibus, tamquàm Apostolicos Legatos agnoverat: Vndè isti in illa sibi Legatorum Sedis Apostolicæ Dignitatem, & nomen minimè ausi sunt vsurpare. Imò si sese, vt tales in prædicta Epistola subscripsissent, iustissimè conquæstus fuisset Pontifex Agatho, quòd VI. Synodus tamquàm Apostolicos Legatos agnosceret, & vt tales in Concilio susciperet illos, qui nec tali honore ab Apostolica Sede insigniti, nec ad illam Synodum, vt tales, fuerant destinati. Etenim si Legatorum nomenclaturam ab Apostolica Sede obtinuissent, vtique sese, vt tales à prima Concilii Actione subscripsissent, eosque vt Legatorum locum tenentes, Concilium admisisset, quemadmodum cæteros, ab Agathone Pontifice legitimè nominatos, suscepit, qui, in omnibus Actionibus, Sancta annuente Synodo Legati Apostolici nuncupantur. Undè hæc diversitas subscriptionum, ipsorum Antistitum dolum aliquem manifestè coarguit, nobisque haud leve præbet fundamentum, vt prudenter suspicemur, neque Fidei Definitionem, neque *Actionem* 18. nec Sermonem Acclamatorium, vbi tres prædicti Episcopi eminentem Legatorum sibi arrogant Dignitatem, ad legitimam VI. Synodum, sed ad aliam VI. Synodum illegitimam paulò post à Græcis Patribus, sine Legatorum Apostolicorum, & Imperatoris interventu habitam, pertinere.

Etenim

862 Etenim certùm est, vt postea probabimus, VI. Synodum, quam alii Quini-sextam appellant, in qua Trullani Canones conditi sunt, nec legitimam esse, nec Apostolicæ Sedis Approbatione suffultam. In quo Quini sexto Concilio invenitur hæc BASILII, Episcopi Gortinensis in Insula Creta subscriptio: *Basilius, Episcopus Gortinorum Metropolis CHRISTO amabilis Cretę Insulæ, & locum tenens totius Synodi Sanctæ Ecclesiæ Romanæ, definiens subscripsi.* Vndè cum VI. Synodus, in quindecim prioribus Actionibus, & adhuc *in* 17. in qua Definitio Fidei recitata est, tres prædictos Episcopos, Legatorum nomine non admiserit; Episcopus verò Gortinensis, tàm in Quini sexta Synodo, quàm in Definitione Fidei *in* 18. *Actione* inserta, sese Apostolicum Legatum subscribat; hinc non leviter suspicamur, Definitionem Fidei, in qua tres prædicti Episcopi, Sedis Apostolicæ vices agentium insignia falsò sibi adsciscunt, potius ad sextam Synodum, Quini-sextam appellatam, quàm ad Sextam legitimam pertinere: siquidem hęc, nec illos tamquàm Apostolicos Legatos vmquàm suscepit, nec ipsi in sex-decim huius Synodi Actionibus sese, vt tales, subscripsisse leguntur.

863 *In Sermone* etiam *Acclamatorio* obvia contradictionis nota occurrere videtur, quę cum Fidei Suggestione, ab Agathone Pôtifice missa pręferre videtur: in illo enim, nomine Concilii dicitur, se inter Monothelitas Theodorum, Sergium, Cyrum, Paulum, Pyrrhum, & Petrum, Anathemate percutere Honorium; *qui fuit Romę Præsul; vtpotè qui eos in his sequutus est.* Hoc autem quàm longe absit ab iis, quæ dictum Concilium Agathoni Pontifici scripsit, ex ipsius Synodica apparet, in qua Agathonem certiorem faciens de his, qui Monothelismi labem incurrerant, affirmat, se Censionis Sacræ fulmina vibrasse in eosdem illos, in quos Pontifex Agatho Anathema iam antea intorserat: *Anathematibus (inquiunt CONCILII PATRES) interfecimus ex sententia, per Sacras Vestras Litteras de ipsis prius lata; videlicet Theodorum Episcopum Pharan, Sergium, Honorium, Cyrum, Paulum, Pyrrhum, & Petrum.* Prędicta autem verba vera esse de Cyro, Sergio, Pirrho, & Paulo, neutiquam potest in dubium revocari: isti enim iàm fuerant à Sanctissimis Pontificibus Martino, & Agathone vniformiter auditi, iudicati, pro Monothelitis habiti, atque vt tales Anathemate perculsi: concedi verò non potest, sine manifesta verborum Concilii contradictione, ea posse de Honorio Pôtifice verificari; hic enim, neque ab Agathone, neque ab alio Pontifice iudicatus vmquàm fuerat, aut proscriptus. Vndè cum illa verba, ad Agathonis Sẽtentiam in Monothelitas latam referantur; certumque sit, Honorium inter Monothelitas ibi nominatos à Pontifice non recenseri; consequenter dicendum est, aut prædicta Concilii verba vera subsistere non posse, aut de Honorio, sine aperta contradictione intelligi. Quarè potiùs crediderim, Honorii nomen ab infida manu hìc fuisse adiectum.

864 Nec obstat dicere: illa Concilii verba: *ex Sententia de his prius lata per sacras vestras Litteras*; ad Dogma ipsum referri, quod Agatho à Synodo confirmari desiderabat; ideoque Concilium pręfatis verbis Pontifici significare, id feliciter iuxta eius mentem peractum. Non, inquam, obstat; nam verba ipsa satis apertè demonstrant, non tâm Dogma stabiliri, quàm personas damnatas recenseri; etenim non tàm de hæresi, de qua anteà, quàm de personis in illam prolapsis, loquitur Concilium, cuius animus est, Anathemate confodere easdem illas personas, in quas Pontifex Agatho proscriptionis sententiam protulerat, vt ostendunt illa Patrum Concilii verba: *Anathematibus interfecimus ex Sententia per Sacras Vestras Litteras, de his prius lata, videlicet, Theodorum Episcopum Pharan, Sergium, Honorium, &c.* Agathonem verò in Sententia, qua in Romano Concilio prædictos Hęresiarchas proscripsit, nullatenùs de Honorio meminisse, meridiana luce clariùs apparet. Vndè pariter convincitur, verbum illud, *Honorium*, non potuisse hìc, sine manifesta verborum Concilii contrarietate adjici: cumque id de Sancto OEcumenico Concilio, Sanctissimisque Patribus, qui in illo floruerunt; præsumendum non sit, hinc ad vitandam huiusmodi Patrum contradictionem, *Honorii* nomen à Pontificię Dignitatis invido impostore fraudulenter superadditum fuisse, censendum est.

865 Hęc autem vt ampliùs confirmentur, perpendenda sunt verba, quibus Imperator CONSTANTINUS de Honorio Pontifice *in suo Edicto*, irreverenter loquitur; recensitis siquidem his, qui illas Orientis Ecclesias perversè gubernaverant, easque Monothelismi contagione polluerant, Theodoro scilicet, Sergio, & aliis, toties iàm repetitis, addit: *Ad hæc, & Honorium, qui fuit Antiquę Romæ Papa, horum hęreseos in omnibus fautorem, concursorem, atque confirmatorem.*

866 Ex his certè verbis, ab egregia religiosissimi Imperatoris pietate prorsùs alienis, facilè quilibet agnoscet, veritati congruere non posse, quod de Honorio Monothelitis connumerato, vulgata VI. Synodi Acta produnt. Quod luculentiùs ostenditur. Nam Patriarchę Macario Imperatorem enixè roganti, vt è Dyptichis, seu Ecclesiasticis Tabulis eradi nomen Vitaliani Papę, iuberet; Honorii verò memoriam *propter honorem Apostolicæ Sedis Antiquæ Romæ* conservari; Constantinus respondit: se neque velle, neque vllo pacto permissurum, vt alicuius ex duobus illis Pontificibus nomen deleretur, eo quòd vtrosque æquè Orthodoxos existimaret, vt suprà ex ipsius Imperatoris verbis ostendimus. Vndè si Constantinus, sub eodem VI. Synodi tempore, vtrumque, Honorium scilicet, & Vitalianũ, tamquàm Orthodoxos, Sacris Dyptichis dignos habuit: nullatenùs cum veritate cohærere posse videtur, quod prædicta VI. Synodi Acta referunt, Constantinum, nempè, ea verba, sua dignitate, ac pietate prorsus indigna, in Honorium Pontificem protulisse; neque enim verisimile putandum est, Piissimum Imperatorem in tàm aspera, duraque prorupisse verba, potiùs contra Pontificem Romanum, quàm contra reliquos ab eadem Synodo proscriptos, præcipuè cum illum (vt modò diximus) tamquàm verè Catholicum hactenùs fuerit veneratus.

867 Nec absque diligenti consideratione prætereunda *Epistola ad Leonem II.* ab Imperatore, 13. *die Decembris Indictione* 10. data, cui hæc suprascriptio affingitur: *Leoni Sanctissimo, ac Beatissimo Archiepiscopo Veteris, & clarissimæ Vrbis Romæ, & OEcumenico Papæ,* vt in vulgatis VI. Synodi Actis immediatè post Imperatoris Edictum, inseritur; in illa enim Imperator, Agathonis Pontificis mortem supponens, confirmationem eorum, quæ in VI. Synodo definita fuerunt, à Leone II. Pontifice postulat. Hoc autem, quàm difficilè, Historiæ veritati, Authorumque Chronologiis cohæreat, apertissimè dignoscitur: cum enim hæc Epistola *mense Decembri anni* 681. scripta sit, *eadem indictione* 10. qua Concilio finis est impositus, & Actio 18. & vltima, celebrata narretur 16. *die Septembris, eiusdem anni*, impossibile planè videtur, eam ad Leonem II. dirigi potuisse, vt in prædictis Actis refertur: siquidem *mense Septembri anni* 681. Agathonem Pontificem nondum fuisse vita functum, vt in prædicta supponitur Epistola, apertè omnia Martyrologia, tàm Græca, quàm Latina, à nobis supra adducta, produnt, quæ dum illius obitus diem 10. *Ianuarii anni* 682. recensent, manifestè supponunt, illum *mense Decembri anni* 681. nondum è vita migrasse. Historiæ igitur veritati non congruit, prędictam Imperatoris Epistolam, scriptam *mense Decembri anni* 681. *Indictione* 10. cum absolutum fuit Concilium, & vltima illius Actio, 18. scilicet celebrata (vt in prędictis Actis refertur) ad Leonem Pontificem fuisse directam; cum enim tunc temporis adhuc Potifex Agatho communi spiritu frueretur, & luce, neque potuit tunc Leo II. ad Pontificatus apicem fastigiari, neque Imperator potuit illi, tamquàm Universali Papæ scribere.

868 Nec illa Epistolæ suprascriptio: *Leoni OEcumenico Papæ*; communi Imperatorum stylo congruit: prædictum enim titulum Imperatores solis Pontificibus confirmatis, non verò tantummodò electis, tribuebant. Vndè Leo II. in prędicta Epistola confirmatus supponitur *in mense Decembri anni* 681. *Indictione* 10. cum iam tunc *OEcumenici Papæ* titulo donetur: hoc autem Historiæ veritati videtur repugnans; siquidem tunc temporis Leonem II. nec confirmatum, imò nec electum fuisse apertè ostendunt Ecclesiæ Martyrologia, gravissimique Authores dùm *mense Ianuario anni* 682. Agathonē obiisse tradunt, Apostolicāque Sedēab Agathonis morte, per annũ, & septem menses, vsque ad electionem, vel potius

tiùs Consecrationem, Leonis vacasse scribunt: non ergo potuit Leo in Pontificem eligi, nisi vel *anno* 684. incipiente, vel ad minus labente iam 683. sicque neque potuit Imperator *mense Decembri anni* 681. ad Leonem II. Papam *OEcumenicum*, id est, confirmatum, scribere, vt vulgaria Acta perhibent.

869 Nec intactum præteriri debet, quod in eadem Epistola commemorat IMPERATOR, se nempè ab Agathone Pontifice Legatos ad VI. Synodum pro Monothelicæ hæresis extirpatione postulasse, vt hæc eiusdem Imperatoris verba ostendunt: *Qua propter, &c. Sancti Papę Agathonis Beatitudinem piis apicibus nostris sumus hortati, qui aliquot mitteret, vt eius personam obtinerent; cæterisque Sanctissimis Præsulibus denunciavimus, vt sibi quisque Subditos venerabiles Sacerdotes convocantes, omnes simul in nostram à Deo conservandam, & Regiam Urbem convenirent, &c.* Imperatorem autem non ab Agathone, sed à Dono Pontifice, Agathonis Antecessore huiusmodi Legatos eflagitasse, apertè convincit eiusdem Imperatoris Epistola ad prædictum Donum Pontificem data, quę habetur in Actis, in huius enim Epistolę inscriptione, sic legitur: *Imperator Flavius Cōstantinus, Fidelis, Magnus Imperator. Sacra Dono Sanctissimo Archiepiscopo Antiquæ nostræ Romæ, & Vniversali Papæ. (*Data pridie Idus Augusti, Constantinopoli, Indictione. 6.*)*

870 Imperatoris autem petitio, pro Legatis ad Concilium mittendis, habetur illis verbis: *Adhortamur Vestram Paternam Beatitudinem per præsentem nostram piam Sacram, dirigere viros vtiles, ac modestos, notitiam habentes totius à Deo inspiratæ Doctrinæ, & peritiam irreprehensibilem habentes Dogmatum, indutos personam Vestræ Apostolicę Sedis, &c.* Ex quibus infertur, non videri integræ Fidei Epistolam ab Imperatore Constantino ad Leonem II. scriptam, prout in vulgatis VI. Synodi Actis refertur.

871 Ex hucusque dictis clarè convincitur, nos, non nisi gravissimo rationum pondere, ac solidissimo adductos fundamento fuisse, vt inficiemur, Honorium à VI. Synodo fuisse Anathemate perculsum; eò quòd illius proscriptio in nullo instrumento legali, & authentico, nullique exceptionis vitio obnoxio reperiri queat; estò enim in VI. Synodi Actis Honorii Anathema referatur, istud tamen exemplar vitiatum esse, ac corruptum, multis hucusque exceptionibus ex ipso emergentibus, latè supra probavimus, quę illud hac in re non esse integræ fidei haud leviter convincunt; cum enim Pontificis proscriptio, res quidem summi ponderis, ac momenti sit, ac omni exemplo destituta, & in magnum Apostolicæ Sedis dedecus, ac opprobriū vergens, admitti non potest quin instrumento aliquo legitimo, nullique vitio, aut exceptioni exposito, comprobetur, maximè verò Honorii Pontificis condemnatio, cum eam omnibus iuris positivi, naturalis, & Divini regulis adversari, apertè probaverimus.

CAP. XVII.

OCTAVVM ARGVMENTVM diluitur.

872 OBjicies octavò, estò verum esset, prædictum Actorum exemplar illibatum non esse, sed iniqua hęreticorum fraude corruptum, nihilominus Honorii proscriptio luculenter probatur duobus testibus, omni exceptione maioribus, duobus scilicet instrumentis legalibus, authenticis, omnisque exceptionis expertibus, OEcumenicis Cōciliis VII. & VIII. in quibus Anathema Honorio dictum est, vt suprà *num.* 718. dicebamus: corruit ergo iam quidquid hucusque diximus, nullo scilicet instrumento legitimo, exceptionisque vitio non exposito, Honorii damnationem evinci; siquidem hæc duo Concilia OEcumenica fuerunt, & ab Ecclesia aprobata: cumque vtrumque in Honorii Anathemate VI. Synodo subscribat, de huiusmodi proscriptione nullatenus possumus dubitare.

873 Negari quidem non potest, plures prima fronte existimaturos, nostram Sententiam hoc argumento, tamquam validiori adversariorum ariete, concussam penitus corruere; at tantum abest, vt existimem, illud oppositis Authoribus suffragari, vt potius crediderim, nullo alio argumento efficaciùs suaderi, Honorium à VI. legitima Synodo proscriptum nō fuisse, ac per cōsequens neque à VII. & VIII. quod est præcipuus huius nostri laboris scopus.

Quod

874 Quod vt clariùs appareat, supponendum est, tres VI. Synodos fuisse variis temporibus celebratas, vt gravissimi produnt Authores, & Authentica, ac legitima instrumenta confirmant. Prima Synodus, vt ex Actis, quæ circumferuntur, habetur, Constantinopoli celebrata fuit à 1. Actione vsque ad 11. inclusivè, in cuius calce Imperator vlterius, Concilio, ob gravissima contra Fratres *anno* 13. eius Consulatus oborta iurgia, intervenire se non posse declaravit. In hac, confirmata fuit Anathematis Sententia, quam in Monothelitas Sanctissimi Pontifices Martinus, & Agatho in Occidente protulerant. Et denuò auditi fuerunt Macarius, illiusque sequaces, qui tunc Ecclesiam Monothelismi sordibus polluerant. Præcipuus autem prædictæ Synodi congregandæ scopus fuit, Monothelitica hæresis exterminatio, vt Fidei instructio ab Agathone, illiusque Sanctissimo Romano Concilio edita, manifestè ostendit; in illa enim destinati fuerunt Apostolici Legati, qui Pontificis, Conciliique nomine VI. OEcumenicæ Synodo adstarent, Monothelitas denuò emergentes audirent, eosque in errore contumaces, Censionis Sacræ fulmine percuterent: cumque id omne in prędictis vndecim Actionibus, Imperatore pręsente, peractum fuerit, VI. legitimæ Synodo *in Actione* 11. coram eodem Imperatore finis impositus est, quin in aliqua ex vndecim Actionibus, vel levior adhuc accusatio, causę cognitio, aut condemnationis sententia in Honorium lata contineatur.

875 Hæc autem Synodus *mense Septembri anni* 680. inchoata fuit, & *in Aprili anni* 681. sub Paschæ tempore absoluta, vt iam supra *num.* 788. *& sequentib.* probavimus, infràque fusiùs expendemus. At alii Authores ex vulgatis VI. Synodi Actis prædictum Concilium 7. *die Novembris anni* 680. inceptum, & 16. *Septembris anni* 681. *Indictione* 10. (in qua 18. & vltima Actio celebrata est) absolutum fuisse affirmant.

876 Secunda ab *anno* 682. *vsque ad* 85. celebrata fuit, vt posteà probabimus. Tertia est, quam aliqui Quini Sextam appellant, vel quia quinque annis post Sextam congregata fuit, vt aliqui existimant, vel quia vt alii arbitrantur, Trullani Canones in illa conditi sunt, vt quod in V. & VI. Synodo omissum fuerat suppleretur; vtraque enim illa tantummodò celebrata fuerat, vt Catholicum Dogma contra insurgentes hæreses definiretur: nulli tamen Canones ad Ecclesiasticam disciplinam spectantes statuti fuerant; ideòque tertiæ huius VI. Synodi Patres, vt hunc defectum supplerent, vltra 100. Ecclesiasticos Canones condiderunt. Ob hanc ergo rationem aliqui hanc Synodum Quini Sextam vocarunt. Alii tandem ideo hanc Synodum hoc nomine donarunt, quia in illa iidem VI. Synodi Patres 5. post hanc anno convenerunt.

877 Tota huius controversię difficultas eò devolvitur, vt discutiamus, an omnes tres prædictæ VI. Synodi legitimæ fuerint? & an Anathema, quod in Honorium vibratum Synodi, & Acta testantur, à VI. legitima Synodo, an verò ab alia illegitima, & adulterina fuerit intortum? ex huius enim difficultatis dilucidatione manifestè patebit prędicti argumenti solutio. Tria ergo nobis discutienda supersunt. Primò, vtrum tres VI. Synodi celebratę fuerint? Secundò: an omnes tres legitimæ sint? & si non omnes legitimę sunt, quænam pro OEcumenica suscipienda? Tertiò: an ex OEcumenica Synodo Honorii proscriptio innotescat?

878 Quoad primum, certissimum est, tres fuisse Sextas Synodos diversis temporibus celebratas; prima est, quam ab Agathone Pontifice sub Imperatore Constantino vulgata Acta referunt congregatam 12. *die Novembris, anni* 680. inceptam; quamvis aliqui Authores (inter quos Christianus Lupus) eam 22. *die eiusdem mensis*, & *anni* inchoatam fuisse arbitrentur. Huic Synodo ipse Constantinus Imperator personaliter interfuit *anno* 27. *sui Imperii, &* 13. *post Consulatum, Indictione* 9. vt in ipsis vulgatis Actis habetur.

879 At quo tempore hæc VI. Synodus absoluta fuerit, hoc opus, hic labor est: estò enim illam 16. *Septembris anni* 681. *Indictione* 10. terminatam fuisse, prædicta Acta testentur, cum hoc tempore 18. celebrata sit Actio, vt patet ex Actis, eam tamen *mense Aprili eiusdem anni* 681. circa solemne Dominicę Resurrectionis Festum absolutam, gravissimi arbitrantur Auctores, dequorum nu-

numero est Author libri Pôtificalis, qui magnam sibi Authoritatem, & antiquitate, & fidelitate conciliavit; illum siquidem Ecclesia in Breviariis, & Historia de Vitis Pontificum, in eorum Solemnitatum Lectionibus sequitur, adeò, vt quotquot Authores illum allegent, magna de illo veneratione loquantur: vnde certissimum arbitramur, ideò Ecclesiam illius Authoritati in Pontificum gestis subscribere; quia existimat, illum quidquid de Pontificibus tradit, ex fidelioribus Archiviorum Apostolicorum monumentis eruisse; si enim Ecclesia id certum non haberet, nullatenùs ipsi, in Sanctorum Pontificum Lectionibus, assentiretur.

880 Hic igitur de Vitis Pontificum Author, tanta fide, gravitateque pollens, narrat, Imperatorem Constantinum omnibus VI. Synodi Actionibus, & Missæ, quæ post Concilium in gratiarum Actionem, Latino more, solemnique Ritu decantata fuit, interfuisse, vt testatur eruditus P. MARCHESIUS, *in suo Clypeo fortiũ, cap.* 12. sic scribens: * Ad cuius rei comprobationem, accuratê revoluenda est descriptio Actorum Sextæ Synodi, compendiosè relata ab Authore Libri Pontificalis: cui in omnibus ferê Actionibus, vsque ad vltimam, Imperatorem adfuisse, & ipsam Missam in gratiarum Actionem Latino Ritu à Legato Apostolico decantatam, eum audivisse, narratur. *

881 Prædictam autem Synodum non in Septembri, sed paulò ante Festum Paschę, quod eo *anno* 681. *in* 14. *diem Aprilis* incidit, expletam fuisse, censet idem AVTHOR de Vitis Pontificum, dum in *Agathonis Vita* hæc habet: * Tanta autê gratia Divina Omnipotentis concessa est Missis Sedis Apostolicæ, vt ad lætitiam Populi, vel Sancti Concilii, qui in Regia Urbe erant, Ioannes Episcopus Portuensis, Dominicorum die Octavarum Paschæ (vel, vt alter Codex habet: *Dominico die Pascha*) in Ecclesia B. Sophię Missas publicas Latinè celebraret, coram Principe, & Patriarcha, vt omnes vnanimitèr in laudes, & victorias piissimorum Imperatorum, eo die Latinis vocibus acclamarent. * Idem tenet S. Beda prædicto Concilio propinquus, Cardinalis Humbertus, Abbas Urspergensis, Abbo Floriacensis, & S. Antoninus Archiepiscopus Florentinus *in suo Chronico, Tom.* 2. quorum sententię, vt supra diximus *n.* 791. plures, eruditissimique Authores adstipulantur.

882 Porrò Imperatorem illi Synodo non adfuisse, nisi à 1. vsque ad 11. *Actionem*, ex omnibus, quę in prędictis Actis referuntur, patet ex eadem 11. *Actione*, in cuius calcê ipse Constantinus se excusat, non posse vlteriùs Concilio, propter gravissima Reipublicę negotia, interesse, subjiciens, se id sine magno scrupulo facere, cùm res magis præcipuas, ob quas illa Synodus congregata fuerat, iàm constabilitas relinqueret.

883 Undè cum hęc vndecima Actio fuerit vltima, in qua adfuit Imperator, vt ipse apertè testatur; & aliundê tàm Pontificale Romanum, quàm alii gravissimi Authores antiquitate, Authoritateque celebres, suprà à nobis laudati, vnanimes testentur, Imperatorem integro Concilio à prima ad vltimam vsque Actionem, Missæ etiam, in qua gratiæ pro felici prædictę Synodi exitu Deo agebantur, adfuisse: hinc apertè convincitur VI. Synodum *Actione* 11. inclusivê fuisse perfectissimè absolutam; sicque cæteras Actiones ab ista 11. & vltima, non ad primam VI. Synodum, Agathonis præcepto congregatam, sed ad aliam VI. Synodum de quo infrà latiùs loquemur pertinere.

884 Et quamvis Acta dissentiant circa mensem, quo hæc Synodus fuerit terminata, cum eam non *in Aprili* sed 16. *die Septembris* completam referant, conveniunt tamen circa annum, quo huic Synodo finis impositus est, vt supra probavimus, & ex Actione 18. & vltima in prædictorum Actorum exemplari relata, apertissimè constat.

885 Quod autem præter hanc primam VI. Synodum, alia Sexta fuerit celebrata, obvium erit cuilibet, qui Ecclesiasticos Authores evolverit: siquidem primam VI. Synodum fuisse *anno* 681. sive *in Aprili*, sive *in Septembri* absolutam, vtriusquê sententię Authores affirmant: at post prædictum *annum* 681. aliam etiam fuisse VI. Synodum congregatam, ex sequentibus apparebit.

886 CEDRENUS namque celebris inter Græcos Author tradit, fuisse quamdam VI. Synodum *anno* 682. celebratam,

tam, dùm hæc scribit: * A Quinto, ad Sextum Concilium 129. *anni fluxerunt.** Quintam autem Synodum celebratam fuisse *anno* 553. communis est Authorum consensus. Undè si his 553. *annis* superaddantur 129. qui iuxta prædictum Authorem à Quinto vsque ad Sextum Concilium fluxerunt, manifestè reperitur Sextam Synodum *anno* 682. fuisse celebratam. Vndè Actio 12. non potest ad Sextam *anni* 681. sed ad Sextam *anni* 682. Synodum pertinere. Quod ampliùs confirmatur: quia Actio 11. in qua Imperator, vt Acta referunt, ab illa Synodo discessit, habita fuit 20. *die Martii anni* 681. & Actio 12. quæ 20. *die Martii* celebrata fertur, non potuit eodem *anno* 681. haberi: magnum enim discrimen, ac temporis intercapedo inter vtramque dignoscitur; siquidem in Actione 11. aderat Imperator, neutiquam verò in 12. in illa Epistola Honorii ad Sergium lecta non fuit; benè verò in ista. Undè cum duæ istæ Actiones tàm diversæ, tàmque distantes appareant, vt ex gravissimis Authoribus suprà probavimus; proculdubio dicendum est, VI. Synodum Actione 11. absolutam fuisse, & Actione 12. aliud inchoatum fuisse Concilium; nè duas Actiones, tàm diversas, & re, temporeque dissitas, eodem die celebratas fuisse dicamus. Nè ergo in istud incidamus absurdum, & vt prædictos textus ad concordiam reducamus, dicendum est, Actionem 11. celebratam fuisse 20. *die Martii anni* 681. de quo ab Authoribus non dubitatur, & Actionem 12. quam Acta *ad* 20. *diem Martii* referunt, ad Martium *anni* 682. spectare, quo tempore Græci Patres, vt scribit Cedrenus, VI. Synodum prosecuti sunt.

887 Nec mirum videri debet, Actionem 12. fuisse hoc tempore celebratam; siquidem Actionem 13. de qua mentionem faciunt VI. Synodi Acta *anno* 682. celebratam fuisse, ex ipsa Actione deprehenditur: etenim in illa producta fuit Cyri Epistola, vt prędicti Concilii SECRETARIUS testatur, dicens: * Ita signatam inveni in Gazophylacio Epistolam Cyri missam ad Sergium, ante quinquaginta sex annos per 14. Indictionem pręteriti circuli.* Tempus autem prædictæ Epistolę ante *annos* 56. pręfixum iuxtà Sethum Calusium, & alios coincidit cũ *anno* 626. à quo vsque *ad annum* 681. quo iuxta Acta VI. Synodus terminata est, solum computantur 55. *anni*, quibus si superaddatur alius, 56. *anni* in prædicta Actione relati implentur; sequiturque Actionem 13. celebratam esse *anno* 683. vel saltim 682. Unde Cedreni supputationi congruit, non solum Actionem 18. sed etiam 13. VI. Synodi *anno* 682. fuisse celebratam.

888 Et quidem non solum *anno* 682. sed etiam 83. fuisse eamdem VI. Synodum congregatam optimè probat GARSIAS DE LOAYSA *in Notis ad Concilia* in Hispania celebrata: *in Notis* enim *ad Concil. Toletan.* 14. hæc scribit: * Congregatum est hoc Concilium adversus hæresim Monothelitarum, Apollinaris, iisdem fere temporibus condemnatam in III. Synodo Constantinopolitana, quę VI. Generalis est, sub Agathone Pontifice Maximo, & Constantino Imperatore. Causa huius Concilii (id est Toletani 14.) celebrandi fuit, quòd Romanus Pontifex Leo II. ad Flavium Ervigium Regem Hispaniæ, & Episcopos, per Epistolam miserat vnà cum Legato Acta Concilii 6. Vniversalis 3. Constantinopolitani, quod aliquot ante annos à Domno Romano Pontifice convocatum erat, & sub Agathone cæptum, sub Leone II. *absolutum*, & peractum, ad infringendum errorem Constantinopolis Patriarchæ, & Antiochiæ, & Alexandriæ. * Cum ergo Leo II. *anno* 683. ad Pontificatum fuerit assumptus, vt latè suprà probavimus, censet vtique gravissimus iste Author, Græcos Patres hoc *anno* 683. fuisse VI. Synodum prosequutos.

889 Verùm non solum hoc *anno* 683. sed etiam 684. Græcos Patres inceptam Synodum peregisse, haud inefficaciter convincit Benedicti II. Authoritas, qui cum *anno* 684. Leoni II. successisset, aliquas ad VI. Synodi Patres, & ad Hispaniarum Regem Epistolas scripsit, quæ adhuc extant. De aliis verò eiusdem Pontificis Epistolis meminit Concilium Toletanum 15. Cumque sub idem tempus Theophanes, Patriarcha Antiochenus, obiisset, & Macarius, vt Monothelismi caput, Patriarchali Dignitate ritè fuisset exutus, Benedictus Papa Paterna, & Apostolica Benignitate vtens, denuò ei Antiochenum Patriarchatum obtulit, si resipiscens suum errorem publicè execraretur. At Macarius

carius

carius Cacodæmonis fraudibus circumventus, maluit obstinatus persistere in sua improbitate hæreticus, quàm in Patriarchali Dignitate Catholicus. Cum igitur prædictæ Benedicti Pontificis, ad VI. Synodi Patres, Epistolę post illius electionem, *anno* 684. factam, fuerint scriptæ, præclarè evincitur, Græcos Patres adhuc fuisse eo anno in VI. Synodo congregatos.

890 Huc accedit, primam, & legitimam VI. Synodum absolutam fuisse *anno* 681. vt in illius Actis habetur; qui quidem annus *anno* 12. *Imperii Constantini* respondet, vt tradunt gravissimi Authores Græci, præclara Authoritate insignes, inter quos gloriosus Martyr THEOPHANES, vir singulari Authoritate, & Historię eruditione conspicuus loquens de hac VI. Synodo: * Habitum est, inquit, Sextum Concilium Maximum contra Monothelitas 12. *anno Imperii Constantini*.*

891 Idem censet P. TURRIANUS, qui Theophanis versionem secutus, cum retulisset, falsum esse, iuxta Theophanem, quatuor post VI. Concilium annis aliquot Canones conditos fuisse, subdit: * Vt enim in cæteris omnibus falsitatis arguuntur, ita in hac re quoque mentiuntur. Habitum est VI. Concilium Maximum contra Monothelitas 12. *anno Imperii Constantini*. (Et *infra*:) Imperavit autem post VI. Synodum Constantinus aliis quinque annis. Eo verò defuncto vita, imperavit eius filius Iustinianus.*

892 Supposito ergo hoc principio, *anno* nempè 681. & 12. Imperii Constantini, habitam fuisse VI. Synodum; eam etiam subsequentibus annis celebratam, rectè probat ONUPHRIUS PANVINIUS, dicens, VI. Synodum *anno* 13. 14. & 15. Constantini fuisse congregatam: *Sancta, & Vniversalis (inquit) Synodus VI. Cōstātinopolitana III. ducētorū octuaginta novem Episcoporum contra Monothelitas hæreticos congregata ::: Constantini Augusti *annis* 13. 14. & 15.* Cum autem VI. Synodus, quam Acta referunt, terminata fuerit, & absoluta *anno* 12. Constantini, qui *anno* 681. correspondet, vt suprà probavimus; hinc, iuxta huius Authoris sententiam, rectè deducitur VI. Synodum *anno* 82. 83. & 84. fuisse continuatam.

893 HERMANNUS CONTRACTUS, tradit, in VI. Synodo damnatam fuisse Monothelitarum hæresim, & in ea 9. Canones conscriptos: * Cunctos (inquit) hęreticos vnam in CHRISTO voluntatem, & operationem asserentes damnaverunt, & novem Capitula conscripserunt; * de quibus extat mentio in Antiquissimo Codice manuscripto S. Babonis, Civitatis Gandavensis in Belgio, vt rectè notant Surius, & BINIUS *in Appendice ad VI. Synodum*, dicens: * Erat autem Codex ille, ad instar Decreti Gratiani, distinctus quinque partialibus libris, quorum singuli tractabant singulas materias. Itaque Capitula, quæ subiunguntur, desumpta sunt ex eiusdem *Libro* 4. *cap.* 56.*

894 Prędicti autem Codicis inscriptio sic se habet: * De Canonibus Apostolorum, & de Synodis principalibus. Apostolorum Canones, qui per Clementem Romanum Pontificem, sicut quidam afferunt, &c. Sexta in Constantinopoli centum quinquaginta Patrum, contra Macarium Antiochenum Episcopum, & Socios eius, qui vnam voluntatem, & operationem in CHRISTO falsa suspicione astruebant, temporibus Constantini Principis, Agathonis Papæ Romani, Georgii Constantinopolitani, qui, condemnata hæresi præfata, scripserunt novem Capitula inferiùs annexa.* Vbi duo adnotanda occurrunt; primò, prædictum Sanctum, dum de VI. Synodo, & de his qui in ea precipuè condemnati sunt, vti fuerunt, Macarius Patriarcha Antiochenus, istiusque sequaces, mentionem facit, de Honorio Pontifice nec leviter meminisse; quem si à VI. Synodo damnatum esse constaret, nullatenus hoc loco præteriisset, cum hoc exemplar adeò rarum esset, ac singulare, vt in nulla Historia possit huic simile reperiri, nec vlla appareat ratio, qua adduci potuerit S. Babo, vt illud silentio premeret, cum Sancti Patres, quotiescumque sese illis offert occasio, nullatenus D. Petri negationem, illiusque à D. Paulo reprehensionem prodere prætermittāt. Vndè si certum esset, quod de Honorio à VI. Synodo damnato fertur, haud dubium quin Sanctus id litteris consignasset, præcipuè cum nulla huius silentii ratio affulgeat; & ipse de his, qui à VI. Synodo Anathemate

fuerunt perculsi specialem sermonem instituat.

895 Hinc infertur secundò, iuxta Hermannum Contractum, & S. Babonem Gandavensem, in VI. Synodo, IX. Canones fuisse conditos, quos ibi refert Sanctus: hos autem editos non fuisse in VI. Synodo, quæ *anno* 681. absoluta fuit, est certo certius, cum in illis Actis nullus legatur Canon, vt tradit communis Authorum consensus, ac eleganter confirmant ORIENTALES PATRES, qui Quini-sextæ Synodo affuerunt; ideò enim ipsi illos 102. Canones ediderunt, quia nec in Quinta, nec in Sexta Synodo vllum Canonem conscriptum repererunt, vt testantur *in prædictæ Quini-sextæ Synodi Prologo*, sic loquentes: * Quoniam autem Sanctæ, & Universales duę Synodi, in hac imperante Civitate congregatæ vna quidem temporibus Divæ recordationis Iustiniani, altera verò sub piæ memoriæ Imperatore Constantino, Sacros Canones nequaquam conscripserunt. (Et infrà, Iustinianum Imperatorem sic alloquuntur:) Propterea ergo, tuæ Pietatis iussu, in hac imperante Urbe congressi, Sacros Canones scripsimus.*

896 Prædictos autem IX. Canones non esse illos, quos Quini sexta Synodus edidit, apertè ostendit ipsorum contextus, ex quo manifestè apparet discrimen istorum ab illis; quos Quini-sexta edidit Synodus, in qua non modo 9. sed 102. vt probavimus, constituti sunt: tum quia hæc, de quà loquitur Hermannus Contractus, aliò tempore, ac Quini-sexta Synodus, celebrata est, vt postea probabimus.

897 Pro istorum confirmatione, animadversione dignum censemus, quod scribit Patriarcha TARASIUS de II. Sexta Synodo loquens: * Post quatuor, sive quinque annos, iidem ipsi Patres sub Iustiniano, filio Constantini, præsignatos Canones exposuerunt; & nemo dubitet de illis: illi enim, qui subscripserunt sub Constantino, ipsi & sub Iustiniano præsenti chartæ subscripserunt; ita vt hoc manifestum sit ex eorum proprię manus scripturæ immutabili similitudine. Oportebat se eos, qui Synodum Vniversalem præsentaverunt, etiam Canones Ecclesiasticos exponere.*

898 Unde si post quatuor, aut quinque à VI. Synodo annos, iidem ipsi prædictę Synodi Patres, Canones condiderunt: ergo ab *anno* 681. quo VI. Synodus sub Constantino Imperatore terminata fuit, quatuor subsequentibus annis, ipsi VI. Synodi Patres congregati sunt. Quod nê mirum cuiquam videatur, audiamus, quæ THARASIVS in VII. OEcumenica Synodo *Actione* 4. dixisse fertur. Supponit prędfatus Patriarcha, VI. Synodum, post eam, quę sub Constantino habita est, sub Iustiniano Constantini filio, fuisse congregatam; & graviter ofensus, ac molestissimé ferens, Canones VI. Synodo attributos, & illius nomine circumferri solitos, à quibusdam in dubium revocari, asserit, eos ab eisdem illis Patribus, qui prædictæ Synodo affuerunt, verè fuisse conscriptos. Et quoniam illius verba nobis egregiè patrocinantur, hìc transcribenda duximus, estò eadem infra iterum simus adducturi. * Quæ (inquit) hìc ignorantia, qua plerique laborant circa hos Canones? Scandalum est enim dubitare num sint VI. Synodi. Cognoscant igitur tales, VI. Synodum, temporibus Constantini fuisse congregatam, nimirum contra eos, qui tantummodò vnam Actionem, & voluntatem in CHRISTO collocant. Illi igitur hæreticos Anathemate verberantes, Orthodoxam Fidem confirmantes, *anno* 14. *Constantini* Domum reversi sunt.*

899 Quibus verbis apertè demonstrat, Patres VI. Synodi, sub Constantino Imperatore habitę, mansisse Constantinopoli vsque *ad* 14. *Imperii Constantini annum* congregatos, cum in domos suas ad istud vsque tempus, non redierint; cumque VI. Synodus, quam Acta referunt, terminata fuerit *Septembri*, *anni* 681. qui iuxta S. Martyrem Theophanem, aliosque gravissimos Authores Græcos 12. *Imperii Constantini anno* correspondet. Hinc totum illud tempus, quo VI. Synodi Patres, subsequentibus *annis*, nempè 13. & 14. qui cum 682. & 683. coincidunt, congregati manserunt, ad aliam VI. Synodum distinctam à prima, quæ vt diximus, iuxta Actorum computum 681. anno absoluta est, pertinere videtur.

900 Id ipsum luculentèr confirmat IVO Carnotensis Antistes, dum de hac ipsa re sermonem instituens, & præfatam Patriar-

Patriarchę Tharasii Authoritatem adducens, vt probet VI. Synodum ad 14. vsque Constantini annum durasse: * Solutum, inquit, Concilium 14. *anno Constantini.* * Quod, & tradit GRATIANUS *in Cap. Habeo Dist.* 16. his verbis: * Et soluta Synodus est *Constantini* 14. *anno.** Illum autem de VI. Synodo loqui, manifestè constat; siquidem de hac ipsa affirmat, fuisse sub Constantino inchoatam. * Sciant ergo quoniam Sancta Synodus VI. sub Constantino congregata est, contra eos, qui dicebant, vnam operationem, & vnam voluntatem:* Et de hac eadem in citato capite asserit, fuisse 14. *Imperii Constantini anno* solutam. Cumque huiusmodi annus, iuxta Theophanem, aliosque Authores *anno CHRISTI* 683. respondeat: hinc manifestè deducitur VI. Synodum, iuxta Theophanis, cęterorumque, quos modo laudavimus, Authoritatem, *ad annum vsque* 683. durasse; sicque fuisse aliam VI. Synodum ab ea, quę duobus annis post illud tempus, quod in prædictis Actis refertur, fuerit absoluta.

901 Verùm non duobus solum, sed quatuor etiam annis post VI. Synodi finē fuisse aliam VI. Synodum congregatam, gravissimi testantur Authores, quos inter est GRATIANUS, qui *in Cap. Habeo 16. Dist.* Patriarchæ Tharasii Authoritate probat, quatuor annis à VI. Synodo elapsis, fuisse aliam VI. Synodum congregatā. THARASII verba audiamus: * Post quatuor verò, aut quinque annos, iidem Sancti Patres congregati sunt sub Iustiniano filio Constantini, & prædictos Canones promulgaverunt; de quibus nullus dubitet: qui enim sub Constantino in Synodo fuerunt, iidem ipsi Episcopi sub Iustiniano illis Canonibus subscripserunt. Oportebat enim, vt Synodus Vniversalis Canones Ecclesiasticos promulgaret.* Hucusque Tharasius.

902 Textus autem Decreti sic prosequitur: *Sancta VI. Synodus, post promulgatam ab ea Definitionem contra Monothelitas, Constantino Imperatore, qui eam congregaverat, non multò post defuncto, & Iustiniano eius filio regnante pro eo, eadem Sancta Synodus divinitús inspirata iterum Constantinopoli quarto, aut quinto anno congregata est, & Canones *numero* 102. ad correctionem Ecclesiæ promulgavit.* Hucusque Textus Decreti, prout refert GRATIANVS. Ex quo textu iuxta præfatam Authoritatem apertè colligitur, post quatuor annos à VI. Synodi fine, fuisse aliam VI. Synodum, in qua aliqui Ecclesiastici Canones conditi sunt; quod intendimus: quamvis deceptus fuerit Gratianus volens prędictam VI. Synodum, in qua Canones editi sunt, Adriani Pontificis Authoritate confirmare, dictæ *Dist. capiti* 5. hanc Epigraphem præfigens: * Sexta Synodus Authoritate Adriani corroboratur. (Statimque prędictum Cap. sic inchoans:) Sextam Synodum Sanctam recipio cum omnibus Canonibus suis.* Quamquidem Gratiani deceptionem manifestē ostendunt Decreti Correctores, Viri in vtroque Iure peritissimi; dum in Glossa super hunc textum asserunt, hæc verba non esse Adriani Pontificis, sed prædictum Papam solummodò ea referre ex Epistola à Tarasio ad se missa.

903 Prædictorum igitur Correctorum GLOSSA primum verbum præfati Capitis, *Sextam Synodum* exponens, hæc habet: * Hoc habetur in 2. Actione VII. Synodi in Epistola Adriani ad Tarasium. Sed eo in loco Adrianus refert verba Synodicæ Epistolæ, à Tarasio ad se missæ. Et hinc Gratianus non refert propria eius Epistolæ verba.* At Græci textus verba, iuxta versionem, qua ANASTASIVS Bibliothecarius VI. Synodum, aliàs VII. vt Glossa dicit, è Græco Latinam fecit, longè alitêr se habent; non enim dicit textus iuxta Anastasium: * Sextam Synodum Sanctam recipio, cum omnibus Canonibus suis;* vt refert Gratianus; sed ita: * Easdem Sanctas Sex Synodos suscipio, cum omnibus regulis, quæ iure, ac Divinitùs ab ipsis promulgatæ sunt.* Ubi addit Glossa: * Et hæc quidem postrema verba sunt etiam in illa ipsa Tharasii Epistola; quod ex Concilio Græco, & nova interpretatione clarè apparet.*

904 Quarè deceptum fuisse Gratianum, dum Trullanos Canones Adriano Pontifici adscripsit, communis est Canonistarum, tàm veterum, quàm recentiorum consensus. BARBOSA *in huius textus interpretatione*: * Falsò, inquit, Gratianus verba huius textus tamquàm Adriani Papę refert; cum constet; non Adrianum Papam, sed Tharasium Patriar-

cham

tham Constantinopolitanum, Canones VI. Synodi recipere, & approbare.* Consonant Cardinalis Bellarminus *de Concil. lib. 2. cap.* 8. Baronius *Tom. 2. Annal. anno CHRISTI* 102. Possevinus *in Apparat. Sacro. Tom.* 1. *verb. Apostoli, vers. Qui verò.* Sanchez *de Matrimonio, lib.* 7. *disp.* 28. *num.* 7. Azor *Instit. Moral. Par.* 2. *lib* 5. *cap.* 16. *vers. Tertiò objicies.*

905 Verùm estò Gratianus hallucinatus fuerit, intelligens, prædictos Trullanos Canones fuisse ab Adriano Pontifice approbatos; ipsi nihilominus à Patriarcha Tarasio, qui ob ferventissimum suum Ecclesiasticum Zelum, singularem in Ecclesia commendationem promeruit, approbati sunt; siquidem in Epistola, quàm ipse ad alios tres Patriarchas Græcos scripsit, quamque VII. Synodus, cum laude approbavit, prędictos Trullanos Canones, tamquàm verè à VI. Synodo editos recipit, dicens: * Sanctæ VI. Synodi, cum omnibus Dogmatibus, quæ legalitèr, ac Divinitùs ab ea promulgata sunt, etiam depromptos Canones recipio. * Et nominatim admittit Canonem *de pictura Agni*, qui est 82. ex Trullanis Canonibus, quos VI. Synodus condidit. Ex hucusque dictis manifestè deducitur, esse duas VI. Synodos, in quibus Ecclesiastici Canones statuti sunt: aliam nempè, quæ prædictos novem Canones edidit; & aliam, quæ 102. Trullanos Canones promulgavit.

906 Quod solita sua eruditione confirmat Illustrissimus Toletanus Antistes D. Fr. BARTHOLOMÆUS CARRANZA *in Summa Concil. in VI. Synodo*, vbi ex exemplaribus Græcis, interprete Gentiano Herveto Aurelianensi, hanc veritatem deducit, ita scribens: * In volumine Conciliorum excuso Colonię feruntur IX. Canones adscripti VI. Synodo. * Hos autem non esse illius VI. Synodi, quæ sub Constantino celebrata est, clarè asserit, & eleganter probat, hęc subiungens: * Cum tamen sciamus VI. Synodum, quando primò sub Constantino celebrata est, nullos Canones edidisse.*

907 Post quinque tamen annos, quos Constantinus VI. Synodo supervixit, sub Iustiniano nempè, Constantini filio, editos fuisse Canones in VI. Synodo de novo congregata, rectè probat idem Author *loco citato* dicens: * Sed post, sub Iustiniano convenientes 227. Patres in Trullo Regii Palatii, Constantinopoli, Canones ediderunt sequentes. Hoc ita tradunt Patres, qui ad VII. Synodum convenerunt in Nicea *in Actione* 5. & explicatiùs *in Actione* 6.* De eisdem istis Canonibus mentionem fecerunt Nicolaus I. *in Epistola ad Michaelem Imperatorem*, & Anastasius Bibliothecarius Apostolicus *in Præfatione ad VIII. Synodum*, & quod magis est, Patres, qui ex Oriente, & Occidente ad Sanctam Florentinam Synodum confluxerunt, eosdem hos 102. Canones VI. Synodi in Trullo citant, *Sess.* 5.

908 Ex dictis tot Authoritatum pondere roboratis, manifestè patet, fuisse tres Sextas Synodos. Prima, quæ celebrata est *ab anno* 680. *vsque ad* 681. vt refertur in vulgatis Actis. Secunda, quę iuxta Authores à nobis supra adductos *anno* 681. inchoata fuit, & ex qua, vt diximus, novem Canones emanarunt. Tertia, quæ *quinque* post primam *annis* congregata est, & in qua 102. Canones, vt inquit Carranza, vel vt alii scribunt 111. constituti sunt, qui VI. Synodo attribuuntur; non illi quidem, quæ sub Constantino Imperatore habita fuit, sed alteri VI. Synodo, quæ sub Iustiniano Constantini filio celebrata est. Et quamvis aliqui Authores affirment, hanc vltimam VI. Synodum congregatam fuisse quinque annis post illam VI. sub Constantino Imperatore celebratam: alii nihilominùs pręclari Scriptores maiori fundamēto innixi, censent maiorem tēporis intercapedinē, inter vtramque illam Synodum, fluxisse, vt posteà probabimus, nec desunt, qui autument 20. *annos* ab vna ad aliam prætériisse. His igitur suppositis.

§. I.

QUÆRITUR: AN OMNES TRES prædictæ Synodi legitimæ fuerint, aut quænam ex illis?

909 Et quidem si sermo sit de secunda VI. Synodo de qua suprà adducti Authores loquuntur, quæ fuit media inter VI. sub Constantino congregatam, *annoque* 681. solutam, & 6. sub Iustiniano *quinque* post illam *annis* cele-

celebratam; asserimus, eam nec legitimam esse, nec talem debere iudicari; quia, vt aliqua Synodus possit Generalis, & OEcumenicæ Excellentia, & Dignitate potiri, & vt talis ab Ecclesia admitti, eiusque observantia ab omnibus Fidelibus suscipi, necessariò requiritur, eam esse legitima Authoritate congregatam, à Supremo Ecclesiæ Capite, Romano nempè Pontifice, in quo vnicè residet Apostolicę Authoritatis Potestas, congregandi Generalia, & OEcumenica Concilia, iuxta expressã ANGELICI PRÆCEPTORIS Doctrinã, à Theologis, & Canonistis vniversali plausu susceptam. Insuper, vt cuiusvis, quantumvis Generalis, & OEcumenici Concilii Decreta infallibili polleant Authoritate, non sufficit ipsum fuisse legitima Authoritate congregatum, sed necessè quoque est, vt Summus Pontifex, qui solus gaudet præstantissimo illo in rebus Fidei non errandi Privilegio (vt ex Sacra Scriptura, Sanctis Patribus, & Sacratissimis Concil is latè ostendimus) ea approbet, & confirmet, iuxta communem Theologorum, Iurisque Peritorum consensum.

910 Atqui non constat, prædictam VI. Synodum intermediam, fuisse legitima Apostolica Authoritate congregatam, nec ei aliquẽ, pro parte Romanæ Ecclesiæ, Primę Apostolicę Sedis, & pro parte totius Occidentalis Ecclesię ad fuisse (Authores enim estò de prædicta intermedia Synodo loquantur, nullus tamen refert, quanam Apostolica Authoritate fuerit celebrata:) insuper nec constat de Litteris delegationis à Pontifice ad suos Legatos, vt illius nomine præsiderent; nec quod Constantinus Imperator, sub quo habita fertur, illam flagitasset, aut sua Authoritate, quà sua intererat, eam congregasset, nec de Apostolica Approbatione, & confirmatione necessariò requisita, vt ab Ecclesia debito honore susciperetur; nec de prædictorum Actuum exemplari; nec de Actionum, & Episcoporum numero; nec denique quonam tempore prima Actio fuerit inchoata, & vltima absoluta; quæ omnia, iuxta generalem Ecclesię consuetudinem, in omnibus observatam Conciliis, debebant cõcurrere, vt prędicta intermedia Synodus legitima haberetur, OEcumenicęque, & Generalis titulũ obtineret: Cũ ergo hęc omnia pręfatę intermedię Synodo desint, estò eã Authores VI. Synodũ appellẽt dũm tamen ipsi non probent, eam his omnibus requisitis fuisse instructam, OEcumenicæ Synodi Titulum, quali VI. Synodus fulget, non merebitur; sed potiùs Conciliabuli, cum habeat quidquid in illegitimis Conciliis solet communiter inveniri.

911 His ergo, circa Sextam intermediam Synodum, prælibatis, gravis controversia est, an aliæ duæ VI. Synodi (nempè prima, quę *anno* 681. sub Constantino Imperatore celebrata est; & secunda, quam sub Iustiniano Imperatore congregatam probavimus, quamque Authores aliqui *Quint-sextam*, alii verò *Trullanam* appellant, quòd in illa editi fuerint Canones Trullani) legitimę fuerint, & vt tales suscipiendæ? Pro cuius resolutione, sequentes instituìmus quęstiones, à secunda, vtpotè maiori obnoxia difficultati, initium sumentes.

CAP. XVIII.

AN VI. TRVLLANA SYNODVS sit pro legitima habenda? Vbi VII. contra Honorium argumento respondetur.

912 MAgnum est inter Authores dissidium de hac VI. Synodo Trullana; multi enim eam legitimam esse, multis, nec levibus fundamentis innixi, firmiter propugnare satagunt, vt ex sequentibus rationibus constabit.

913 Primò, quia GRATIANUS pluribus in locis Canones in ea conditos VI. Synodi Canones vocat, & vt tales allegat; vt patet *ex Cap. Placuit, & Cap. Quoniam 16. Dist. ex Cap. Iacobus, de Consecrat. Dist. 1. Cap. Didicimus, de Consecrat. Dist. 2. Cap. Siquis Episcopus 27. quæst.* 1. Certum autem est, VI. Synodum legitimam esse, & legitima Ecclesiastica Authoritate nobilitari: ergo cum Gratianus prædictos Trullanos Canones, tamquàm VI. Synodi statuta, tàm repetitis locis alleget, ac tali nomine donet, proculdubio eos fuisse in VI. Synodo legitimè sancitos, iudicavit.

914 Secundò, quia INNOCENTIUS III. *de Ætat. & qualit. Ordinand. Cap. A multis.* Asserit, in VI. Synodo constitutum esse, * vt siquis eo-

rum, qui ad Clerum accedunt, nuptiali iure mulieri voluerit copulari, hoc ante Subdiaconatus Ordinem faciat.* Hunc autem Canonem hìc ab Innocentio adductum, esse inter Trullanos ordine 6. extra dubium est. Videtur ergo prædictum Trullanum Canonem in VI. Synodo editum, tamquàm legitimum ab Innocentio admitti.

915 Tertiò, quia etiam ADRIANUS Papa suscipit VI. Trullanæ Synodi Canonem, in quo de Imaginum picturis agitur: approbat namque Tharasii Patriarchæ Constantinopolitani Epistolam, quę in VII. OEcumenica Synodo lecta fuit, & approbata, vbi sic loquitur: * Omnes Sanctas VI. Synodos suscipio cum omnibus regulis, quæ iure, ac Divinitùs ab ipsis promulgatę sunt, inter quas continetur, in quibusdam venerabilium Imaginum picturis, Agnos digito Præcursoris ostendi.* Hunc autem Canonem in prędicta Epistola laudatum esse inter Trullanos 82. nullus, qui illos legerit, dubitabit.

916 Insuper idem Pontifex, pręvidens aliquos Galliæ Episcopos, iudicaturos, prędictū Canonem à VII. Synodo adductum, non esse efficax argumentum pro Sacrarum Imaginum adoratione, horum instantiam præoccupans, hæc scribit: * Idcirco testimonium de Sancta VI. Synodo Patres (in Septima) protulerunt, vt clarissimè ostenderent, quòd iam quando VI. Synodus Acta est, à priscis temporibus Sacras Imagines, & Historias pictas venerabantur. Vndè ipsa Sancta VI. Synodus fideliter per Canones, Orthodoxè statuens, ita concludit.* Hæc ille; prædictum iam 82. Trullanum Canonem promulgans: illum ergo tamquàm VI. Synodi admittit.

917 Quartò, quia non modò prædictus Pontifex eumdem Canonem, tamquàm à VI. Synodo editum suscepit, sed omnes etiam Germanię, Galliæ, & Gręciæ Ecclesiæ prædictos Trullanos Canones fuisse à VI. OEcumenica Synodo conditos, adeò certò iudicarunt, ac firmitèr tenuerunt, vt tempore Cardinalis Humberti, quandò illos nondum Romana Ecclesia susceperat, & sua Authoritate approbarat, Græci, Latinos ob id schismaticos iudicarent, vt rectè notavit eruditus P. CHRISTIANUS LUPUS *in Notis ad Canones Trullanos*, ita scribens: * Quo circa non tantùm Adrianus Pontifex, sed & omnis Gallicana, ac Germanica Ecclesia cognovit, hosce Canones esse opus Synodi Sextę. (Et *paulò infrà*) Et quia Cardinalis Humberti tempore eos servare, & probare recusabat Romana Ecclesia, habebant Græci Schismatici nos Latinos, pro Canonum in Generali Synodo editorum, & à Sede Petri confirmatorum damnatis prævaricatoribus.* Hactenus ille; quamvis stet pro opposita sententia, vt postea probabimus.

918 Et confirmatur; quia ADRIANUS Pontifex approbat, & admittit hos Trullanos Canones, & VI. Synodum, quæ illos condidit; vt videri potest, *Cap. Sextam 16. Dist. & Cap. Sextam, de Consecrat. Dist. 3.* Non ergo licet Catholico de Trullanis Canonibus dubitare.

919 Quintò; quia Patriarcha THARASIUS *in VII. synodo, Act. 3.* hæc protulit: * Eiusdem VI. Synodi rectè, & Divinè Decreta edita, traditosque Canones recipio.* Et *Act.* 4. PETRUS Episcopus dixit: * Habeo Codicem VI. Sacræ Synodi Canones continentem.* Quod & confirmat prædictus Tharasius, dum *Cap. Habeo 16. Dist.* in hanc interrogationem erumpit: * Quæ est hęc ignorantia, qua plerique laborant circa hos Canones? Scandalum enim est, dubitare, num sint VI. Synodi.*

920 Sextò, hanc sententiam, haùd leviter confirmat EPIPHANII Authoritas, qui *Act. 6.* Septimæ Synodi Iconomachis hæreticis Concilii nomine respondens: * Sacra, inquit, VI. Synodus postea, quàm sententiam suam de vna voluntate CHRISTI sub Constantino pronunciasset, iterum vnanimitèr omnes Divina Voluntate, post quatuor, aut quinque annos congregati, duos, & centum Canones edidere.* Si ergo VII. Synodus censuit prædictos Canones fuisse à VI. Synodi Patribus, Divina Voluntate vnanimitèr editos, eos proculdubiò approbavit.

921 Septimò, quia eadem VII. Synodus confitetur à VI. Synodi Patribus statutum fuisse, vt singulis annis Synodus congregaretur, quod & VII. Synodus confirmavit, vt constat *ex Cap. Quoniam 18. Dist.* vbi hæc habentur, ex eadem Sep-

tima Synodo: *Definierunt, omni excusatione remota, omnibus modis semel in anno fieri, (Conventum Episcoporum) & depravata corrigi. Hunc ergo Canonem, & nos renovamus.* Ex quibus verbis manifestè apparet, Septimam Synodum agnoscere in VI. Synodi Patribus, qui in Trullo congregati prædictos Canones ediderunt, legitimam Authoritatem in vnum locum conveniendi, ibique Canones statuendi; quam quidem definiendi, & Canones edendi Authoritatem VII. Synodus approbat, vt ex citato Decreti textu patescit. Sexta ergo Trullana Synodus in illis Canonibus, quos statuit, solidam ac firmam Ecclesiasticam habuit Authoritatem. Hùc præclarè facit, quod tàm VII. OEcumenica Synodus *Act.* 5. & 6. quàm Nicolaus Papa in Epistola ad Michaelem Imperatorem, ac OEcumenicum Florentinum Concilium, *Sess.* 5. horum Canonum Authoritate vtantur.

922 Ex hucusquè ergo dictis videtur, dubitari non posse, VI. Synodi, sub Iustiniano Imperatore celebratæ, Authoritatem legitimam fuisse, Trullanosque Canones in ea editos, fuisse legitima Ecclesiastica Authoritate statutos. Cumque illorum primus Honorium condemnet, estò istius condemnatio in prima VI. Synodo sub Constantino congregata, ob suprà adductas exceptiones, non subsisteret, eo quòd exemplar Actorum, quę circumferuntur, quoad prædictam Honorii damnationem valdè vitiatum sit, vt probavimus; tamen nè de illius veritate dubitemus, sufficiet eam in primo secundę VI. Synodi Trullanę Canone reperiri, cum prædicta Synodus, illiusque Canones tot titulis legitimi sint, & legitima Ecclesiastica Authoritate in Ecclesia approbati, & à Conciliis, & Pontificibus admissi.

923 Et hanc quidem sententiam multi Authores, tàm Græci, quàm Latini tuentur, quorum nomina, ac citationes, nè longiùs orationem ducamus, libenter omittenda duximus; præcipuè cum Authoritates, quibus ipsi innixi sententiam istam propugnant, iàm suprà adduxerimus.

924 Nihilominùs tamen opposita sententia firmitèr propugnans, prędictos Canones nec esse VI. Synodi, nec debere tali nomine donari, ac nulla Authoritate, nullaque Apostolica Approbatione gaudere, certior est, & securior, & quæ solidioribus fundamentis fulcitur; quam proindè quoad hanc partem sequimur, & pro Conclusione defendimus; in hanc enim conspirat vniversus Sapientissimorum, tàm antiquorum, quàm recentiorum Senatus. Inter Grecos, eam tenet Sanctus Martyr Theophanes *in Historia Illustri*; inter Latinos verò, Humbertus Sylvæ Candidæ Episcopus, & Leonis IX. Apocrisiarius *in Libello contra Epistolam Michaelis Patriarchæ Constantinopolitani*; Anastasius, Apostolicus Bibliothecarius, in vtraque lingua, Græca, & Latina apprimè eruditus, Paulus Diaconus, S. Beda, Ado Viennensis, Marianus Scotus, Cardinalis Baronius *ad annum 692.* per totum, Cardinalis Bellarminus in suis Controversiis, *lib.* 1. *de Concil. cap.* 7. *vers. Hos ego*, *lib.* 2. *de Pontif. cap.* 18. *& lib.* 1. *de Cleric. cap.* 21. *vers. Ad* 3. Canus *de locis Theolog. lib.* 5. *cap. vlt.* Sotus *in* 4. *Sent. Dist.* 38. *quæst.* 1. *art.* 2. *col.* 4. *& lib.* 7. *de Iust. & Iure*, *quæst.* 6. *art.* 2. *vers. Hæc ego.* Simancas *de Catholicis Institut. Tit.* 40. *num.* 38. Torrensis *lib. vnico*, *de Canonib. VI. Synodi*, Surius *Tom.* 3. *Concilior. in VI. Synodo*, Dominicus Bañes, Salmanticensis Professor 2. 2. *quæst.* 1. *art.* 10. *dub.* 5. Valentia *par.* 4. *disp.* 9. *quæst.* 5. *& disp.* 10. *quæst.* 5. Barbosa *in Decret. Dist.* 15. *cap. Sextam, num.* 4. & Christianus Lupus *in Notis ad Canones Trullanos.* Hi ergo, aliique gravissimi Authores, quos brevitatis gratia omittimus, censent, prędictos Trullanos Canones, qui sub VI. Synodi nomine circumferuntur, nec ab Ecclesia esse approbatos, nec legitima Ecclesiastica Authoritate statutos.

925 Hæc Conclusio, ratione, Authoritateque potest communiri; sed quoniam in rebus Dogmaticis rationi præponderat Authoritas, celebriores, meliorisque notę viros, qui de hac re luculentiús loquuntur, & huic sententiæ apertiùs suffragantur, pro maiori illius elucidatione adducemus.

926 Ut autem appareat, quam de prædictis Canonibus opinionem imbiberit Cardinalis HUMBERTUS, eosque minimè fuisse à VI. Synodo editos, nec ab Apo-

stolica Sede susceptos, illius verba audiamus. * Non mirum si Agathoni Papæ, & Sanctis Patribus VI. Synodi vestra imputetis deliramenta, & quæ, aut corrupistis, aut finxistis capitula; cum etiam ipsi Domino IESV, & Apostolis eius imputetis figmenta. Undè nos scientes VI. Synodum, ad destruendam hæresim Græcorum Monothelitarum, non autem ad tradendum Romanis novas institutiones congregatam, Capitula, quæ nobis sub eius Authoritate apponitis, omninò refutamus; quia Prima, & Apostolica Sedes, nec aliquandò ea accepit, nec observat; quia aut sunt nulla, aut vt vobis libuit, depravata sunt. *

927 Et *infrà*: * De Papa Agathone omninò scimus, quia nec VI. Synodo per se ipsum præsedit, nec aliquibus eius Capitulis subscripsit, nisi quæ promulgata fuerunt adversum Monothelitarum hæresim. Vos videte, vndè hæc, quæ proponitis, habeatis; quia Romana Ecclesia talia hactenùs ignoravit. *

928 Nec minus expresè huic opinioni patrocinatur, quod scribit S. THEOPHANES, impugnans Patriarcham Tharasium, contendentem dubitari non posse, quin prædicti Trullani Canones essent à VI. Synodo conditi, vt patet *ex VII. Synodo Act.* 2. vbi hęc habet THARASIVS: * Quę hæc ignorantia, qua plerique laborant circa hos Canones? Scandalum est enim mihi dubitare num sint VI. Synodi, &c. * Contra hæc enim ita insurgit S. Theophanes iuxta Græco-Latinā Turriani versionem: * Illud oportet, non ignorare, cassum, & nugatorium esse, quod quidam dictitant, eos qui Sexti esse Concilii Canones apud ipsos falsò feruntur, post quatuor annos editos fuisse: vt enim in cæteris omnibus falsitatis arguuntur, ita in hac re quoque mentiuntur. *

929 Et certè quàm falsò VI. Synodo prædictos Canones adscribant Græci, probat ANASTASIVS, Apostolicus Bibliothecarius *in Præfatione ad Papam Ioannem VIII.* Synodo VII. præfixa, vbi hæc habet: * Easdem Patres Regulas illas Græci promulgare perhibent, qui in VI. Synodo sunt inventi; sed hoc nullis probare certè possunt indiciis. *

930 Et *in Præfatione in VIII. Synodo ad Papam Adrianum II.* Id ipsum his verbis confirmat: * Gręci, & alia ostendunt Regularum numerosa, & præsumptuosa satis Capitula priscæ traditioni penè omnia valdè contraria, quæ à VI. falsò perhibent Synodo promulgata; cum VI. Synodus nullam protulerit præter Fidei Regulam, sed quas eius asseverāt Regulas, longè post VI. Synodum, apud ipsos constat, penes se privatim depromptas. *

931 Insuper prædictos Canones nulla fuisse Apostolica Authoritate statutos, rectè coniicitur ex eo, quòd Iustinianus Imperator, sub quo editi dicuntur, omnem lapidem movit, omnemque contentionem adhibuit, vt Papa Sergius illos approbaret; at Sanctissimus Pontifex agnoscens, quàm alieni essent ab Apostolica Doctrina, & à communi Sanctorum Patrum sententia, non modò eos non approbavit; sed potiùs tamquàm Doctrinam in Ecclesia perniciosam explosit; quod Imperatorem impulit, vt sese duriùs, ac violentiùs, cum prædicto Pontifice gereret. At iste, Sancto Apostolico Zelo succensus, maluit apertum vitæ subire discrimen, quàm tàm execrabiles Canones confirmare.

932 Quod vt clariùs intelligatur, supponendum est, Iustinianum Imperatorem duas congregasse Synodos, *aliam sub Papa Sergio*, aliam verò sub Ioanne VII. & ab vtroque Pontifice prædictorum Canonum Approbationem vehementissimè flagitasse; à nullo tamen illorum id impetrare valuisse, gravissimi testantur Authores. Et quidem quoad Papam Sergium, id apertè tradit V. BEDA *lib. de Natura rerum, cap.* 67. dicens: * Iustinianum, Romanæ Ecclesiæ Pontificem Sergium, quia erraticæ suæ Synodo, quam Constantinopoli fecerat, favere, & subscribere noluisset, iusisse Constantinopolim deportari; qui tamen ob culpam perfidię, regni gloria postea privatus, exul in Pontum secessit. *

933 Quod & confirmat PAVLVS DIACONVS, magnæ Authoritatis, & Antiquitatis Scriptor, *de Gestis Longobard. lib. 6. cap.* 11. his verbis: * Hic Imperator, Sergium Pontificem, qui errori illius Synodi, quam Constantinopoli fecerat, favere, & subscribere noluit, misso Zacharia Protospatario suo, iussit Constantinopolim deportari. Sed prævenit militia Ravennæ Urbis, vicinarum

narum

narumque partium, iussa Principis nefanda contemnens, & eumdem Zachariam cum contumelijs ab Vrbe Roma, & iniuriis pepulit. *

934 Idem tenet REGINO PRVMIENSIS ABBAS, non vulgaris Fidei Historicus, dum *ad annum 692.* * Iustinianus (inquit) Augustus Sergium Pontificem, quia in errorem illius Synodi, quam Constantinopoli fecerat, favere, & subscribere noluit; misso Zacharia Protospatario suo, Constantinopolim deportari iussit: sed militibus repugnantibus, iussa Principis perficere non potuit. *

935 Suffragatur MARIANVS SCOTVS *ad annum 692.* scribens: * Zachariam ignominiosè fuisse Vrbe eiectum. Tractare Sergium parabat Iustinianus II. quomodò Vigilium Pontificem, à primo Iustiniano tractatum supra ostendimus. Rei seriem, Protospatarii in Vrbe violentias, ac Romani Populi pro Pontifice Zelum, latè in libro Pontificali exponit Anastasius Bibliothecarius. Verùm Divina Providentia iusti oculi non dormiunt. (Pergit enim laudatus Marianus:) Iustinianus ob culpam perfidiæ regni gloria privatus, exul secessit in Pontum. *

936 His præstantissimis Authoribus apertè consonat PLATINA *in vitis Pontificum*; nam *in Vita Sergij* hæc tradit: * Iustinianus Synodum habuit, in qua nonnulla approbata sunt, Orthodoxæ Fidei nequaquam congruentia. Eadem quoque Sergii Apocrisarius, qui tunc Constantinopoli erat, subscriptione sua stolidè nimium confirmavit. (Erant hi Apocrisarii Episcopi Græci, qui Apostolicorum Vicariorum munere fungebantur pro rebus, quæ in illis Græciæ partibus communiter occurrebant; quorum quidem Authoritas Uuiversalis non erat, sed certis finibus coercebatur; non tamen erant Pontificis ad prædictum Concilium Legati, vt rectè notavit Baronius.) Verùm cum postea Romam delata à Sergio exploderentur, ira percitus Iustinianus, Zachariam misit, qui Sergium ad se vinctum traheret. *

937 Et quoniam ANASTASIUS Bibliothecarius singularem sibi fidem, inter Antiquos Scriptores, hac in re conciliavit, vtpotè is, qui de ea, maiori eruditione, fusiorique calamo pertractavit, nec facile sit cuiquam illius Opera invenire, transcribenda censuimus verba, quibus expendit, ac eleganter tradit, quantùm Pontifex Sergius, Iustiniano Imperatori Approbationem prædictorum Canonum, qui Sanctæ VI. Synodi nomine circumferuntur, extorquere conanti, obstiterit, quantoque Apostolico Zelo illos, vt perniciosos detestaretur, malens gloriosè mortem oppetere, quàm Sanctæ Apostolicæ Sedis puritatem prædictorum Canonum, Fidei, & Ecclesiæ contrariorum Approbatione fœdare. Sic ergo scribit: * Huius itaque temporibus Iustinianus Imperator Concilium in Regia Vrbe iussit fieri, in quo, & Legati Sedis Apostolicæ convenerant, & decepti subscripserant. (de illis hoc intellige, quos Theodorus recenset, Græcos Episcopos Romani Pontificis constitutos in Oriente Vicarios, vt ait Baronius *ad annum 692. num. 36.*) Compellebatur autem & ipse Sergius subscribere; sed nullatenus acquievit, pro eo quòd quædam Capitula, extra Ritum Ecclesiasticum, fuerant in eo annexa. Quæ & quasi Synodaliter definita, & in Sex Tomis conscripta à tribus Patriarchis, id est Alexandrino, Constantinopolitano, & Antiocheno, vel cæteris Consulibus (hoc est Præsulibus) qui eo tempore illic convenerant, subscripta, manuque Imperiali firmata, missis in lucellum, quod *crebrum* (locus depravatus) Chartale vocitatur, in hac Romana Urbe ad confirmandum, vel in superiori loco subscribendum Sergio Pontifici, vtpotè Capiti omnium Sacerdotum, direxit. Qui Beatissimus Pontifex, vt dictum est, penitùs eidem Iustiniano Augusto, non acquievit, nec eosdem Tomos suscipere, vel lectione pandere passus est. Porrò eos, vt invalidos respuit, atque abiecit, eligens antè mori, quàm novitatum erroribus consentire.

938 Qui Imperator, Sergium Magistrianum, in spretum prænominati Pontificis, Romam mittens, Ioannem Deo amabilem Portuensem Episcopum, sive Bonifacium, Consiliarium Apostolicæ Sedis, in Regiam abstulit Urbem. Deinde Zachariam immanem suum Protospatarium, cum iussione direxit, vt prædictum Pontificem similiter in Regiam deportaret Vrbem. Sed misericordia Dei præveniente, Beatoque Petro, & Apostolo, & Apostolorum Principe suffragante, suamque Ecclesiã immutilatam servante, excitatũ est cor Raven-

natis militię, Ducatus etiam Pentapolitani, & circumquaque partium, qui non permiserunt Pontificem Apostolicę Sedis in Regiam ascendere (hoc est accedere) Vrbem. Cumque ex omni parte multitudo militiæ conveniret, Zacharias Protospatarius perterritus, & trepidans, nè à turba militiæ occideretur, portas quidem Civitatis claudi, & teneri Pontificem postulabat: ipse verò in cubiculum Pontificis tremebundus refugit, deprecans lachrymabiliter, vt sui Pontifex misereretur, nec permitteret quempiam eius animæ infestari. Exercitus autem Ravennatis Urbis ingressus est Portam B. Petri Apostoli, & cum armis, & turba in Lateranense Episcopium venit, Pontificem videre æstuans, quem, fama vulgante, per noctem sublatum, & in navigium missum fuisse cognoverat.

939 Dumque fores Patriarchii, tàm superiores, quàm interiores essent clausæ, has in terram, nisi velociùs aperirentur, mittere, minabantur. Præ nimia timoris angustia, & Vitę desperatione Zacharias Protospatarius sub lectum Pontificis ingressus se abscondit, ita vt mente excideret, & perderet sensum. Quem Beatissimus Papa est confortatus, dicens, vt nullo modo timeret. Egressus verò idem Beatissimus Pontifex Basilicam Domini Theodori Papæ, apertis ianuis, in Sedem, quæ vulgò appellatur *sub Apostolis*, generalitatem militiæ, & populi, qui pro eo occurrebat, honorificè suscepit; datoque apto, & suavi responso, eorum corda lenivit: quamquam illi Zelo acti, pro amore, & reverentia, tàm Ecclesiæ Dei, quàm Sanctissimi Pontificis, iàm à Patriarchii custodia non recesserunt, quousque denominatum Protospatarium, cum iniuriis, & contumeliis à Civitate Romana foras depellerent. Nam & is, qui illum miserat, ipso etiam tempore à Domino retribuente regno privatur; sicque Ecclesia Dei imperturbata cum suo Pręsule, CHRISTO favente, servata est.* Hucusque Anastasius.

940 Hęc sunt, quæ prędicti Authores, antiquitate conspicui, de prædicta Trullana Synodo censuerunt: nunc ad Recentiores deveniamus. Cardinalis BARONIUS *ad annum 692.* loquens de hac Trullana Synodo, illiusque Canonibus rectè expendit, quàm indigni sint, vt Sanctæ VI. Synodi nomine circumferantur, ita scribens: * Cęterum, qui sequens est annus Domini *692.* Indictione 5. notatur, quo celebratum est Constantinopoli Concilium, seu potius Conciliabulum, in quo, nomine VI. Synodi 103. Canones (quod numquam hactenus in aliquo factum Concilio legitur) sanciti leguntur. *

941 Et *infrà* * Cæterum, inquit, quod ad Pseudo-Synodum ipsam pertinet, nemo prudens dixerit, eam in Spiritu Sancto legitimè congregatam: tuque ipse de his, Lector sapiens, iudex eris, cum, quę dicenda erunt, æqua lance perpenderis. Primùm quidem in ea, explosa veneranda antiquitate, cuius pręscripto cuncta benè geri in Ecclesia Catholica consueverunt, omnia sibi improba novitas arrogavit. Etenim vbi in primis auditum est, vt post decem annos à soluto Concilio OEcumenico, atque perfecto, dimissisque omninò Patribus, eiusdem Synodi nomine, ab alio coacto Conventu Canones sanciantur? Et non dico hoc inveniri posse post decennium prælerlapsum, sed nec post mensem, imò nec diem, vbi Synodus dimissa fuerit, vt apparet in Concilio Chalcedonensi. Si verò sanciendi aliqua occasione fuerunt Canones, quæ necessitas exigebat, vt nomine Synodi ante decennium habitę sancirentur? *

942 Tandèm ad rem nostram aptiùs, ac luculentiús censet prædictos Canones, nonmodo, non fuisse ab Apostolica Sede approbatos, sed imò à Pontifice Sergio, contra relatas Iustiniani violentias, proscriptos. * Vides (inquit) Lector, quantum absit, vt recepti, probatique fuerint Canones illi à Romano Pontifice, qui nè reciperentur, stetit intrepidus contra Imperatorem ista præcipientem, adversus quem ipsius quoque milites insurrexerunt. Sed & ita perseverasse eodem odio in præsumptum scelus de Sancitis Canonibus illis reliquos Successores Romanos Pontifices, quę dicturi sumus, magis ostendent. *

943 Verùm non solum Pontifex Sergius, sed nec illius Successor Ioannes VII. prędictos Trullanos Canones approbavit, vt probat Baronius *loco citato num. 39.* quamvis Iustinianus agnoscens iustum supplicium, quo Deus illum Imperii privatione mulctarat, quia prædictorum Ca-

nonum

nonum Approbationem à Pontifice Sergio violenter extorquere contenderat; nullam ei ausus fuerit violentiam inferre: * In primis scias (inquit BARONIUS) eumdem Iustinianum Imperatorem, vbi expulsus Imperio, sui criminis conscius, probè novit, ob scelus in Romanam Ecclesiam præsumptum, se fuisse ab Imperio eiectum; postquam rediit, liberasque administrationis est nactus habenas, detestatum esse pristinum facinus, atque erga Romanam Ecclesiam factum æquiorem, non ampliùs misisse aliquem violentum Magistratum ad abstrahendum inde Romanum Pontificem, captivumque ducendum Constantinopolim, sed duos legasse Metropolitanos Antistites Romam, rogaturos eum, qui tunc sedebat, Ioannem eius nominis VII. vt eosdem Canones confirmaret, vel emendaret. Porrò ea legatione nihil factum est, eo quòd idem, qui præsidebat tunc, Ioannes Papa, nequaquam eos probare voluit in dispendium Ecclesiasticæ iam olim præscriptæ ab Apostolorum temporibus disciplinæ, neqûe emendare, vel (vt fecerat Sergius) ausus est improbare, veritus iras Imperatoris; sicque re infecta, qui fuerant missi, duo Metropolitani sunt reversi Constantinopolim.*

944 Pro maiori huius veritatis confirmatione omitti non potest, quod refert ANASTASIUS Bibliothecarius Apostolicus, *in Historia Pontificatus Ioannis VII.* & restitutionis Iustiniani ad Imperium, vbi hæc habet: * Pro tomis, quos ante sub Domno Sergio, Apostolicæ memoriæ Pontifice, Romam direxerat, in quibus diversa Capitula, Romanæ Ecclesię contraria, scripta inerant per duos Metropolitanos Episcopos, demandavit, dirigens per eos & Sacram, per quam denominatum Pontificem, Ioannem scilicet obsecravit, & exhortatus est, vt Apostolicæ Ecclesię Concilium aggregaret, & quæ ei visa essent, stabiliret, & quæ adversa, renuendo excluderet. Sed hic humana fragilitate timidus, hoc nequaquam emendans, per suprâfatos Metropolitas direxit ad Principem.*

945 Idem tradit PLATINA Antiquus Scriptor *in Vita Ioannis VII.* dicens: * Iustinianus eadem stultitia vexatus, qua fuerat ante amissum Imperium, Sergio Pontifici duos Metropolitanos Romam misit, qui Ioannem adhortarentur, vt habita Synodo, quæ de *Homousio* crederent Orientales, eadem etiam Occidentales affirmarent, præpositis libellis, in quibus ei subscribendum erat. Homines tamen re infecta ad Imperatorem Pontifex remisit.*

646 Quod solita sua eruditione illustrat Eminentissimus Cardinalis BELLARMINUS *de Rom. Pont. lib. 7. cap. 18.* sic scribens: * Cæterum nullius roboris sunt illi Canones; non enim Canones, sunt VI. Concilii verè legitimi, atque OEcumenici, sed alterius cuiusdam conventiculi, quod se falsò VI. Synodum nominavit. Constat enim VI. Synodum, quæ sub Agathone Papa, & Constantino IV, Imperatore celebrata est, nullos Canones edidisse sub nomine VI. Synodi. Id quòd manifestè colligitur, tùm ex principio horum Canonum, tùm ex confessione Tharasii Episcopi Constantinopolitani in VII. Synodo, Act. 4. quos eosdem Canones *Erraticam Synodum* Beda appellat, & à Sergio Papa, qui tunc sedebat, reprobatos fuisse scribit *in lib. de sex Ætatibus*, in Iustiniano Iuniore. Ex quo sequitur, istam falsam Synodum VI. aut non fuisse Generalem, aut non fuisse legitimam: nam Generalis legitima esse non potest, vbi deest Authoritas Primæ Sedis, vt ipsimet Græci fatentur in VII. Synodo, Actione VI. *

947 Et *infrà*, idipsum his verbis confirmat: * Quidquid de hoc sit, nobis constat, à Sergio Papa, qui tunc sedebat, hanc Synodum, tamquàm errantem fuisse reprobatam.*

948 Eidem nostræ Assertioni eruditè favet SEVERINUS BINIUS *in Notis ad Concil. General.* præcipuè ad Pseudo Synodum, vel Conciliabulum, vbi sic loquitur: * Authoritate Callinici, Constantinopolitani Episcopi, qui hoc tempore, post obitum Pauli, Constantinopolitanæ Ecclesiæ præsidebat, hæc erratica Pseudo-Synodus in Trullo Constantinopoli congregata fuit.*

949 At quòd neque hæc Synodus, neque illius Canones Apostolica Pontificum Sergii, & Ioannis VI. Authoritate fuerint aprobati, eleganter tradit ipse BINIUS *loco suprà citato*, his verbis: * Quid præter Canones supra positos, in Conventiculo Monothelitarum Episcoporum

rûm Sancitum fuerit, non constat. Testimonio Bedę, & Pauli Diaconi hoc certissimè constat, quoôd neque Sergius per vim, neque Ioannes VII. & Constantinus Pôtifices per fraudem, & blanditias ad confirmãdos impios Canones, prout Monothelitæ expetebant, ab Imperatore induci potuerunt. Cuius Authoritatis sint Canones Spurii, & illegitimi, qui hactenùs per fraudem, & imposturam Græcorum sub nomine VI. Synodi vulgati fuerunt, dicam infrà verbo, *Reprobatum.* *

950. Et vt probet, prędictum Concilium fuisse ab Apostolica Sede reprobatum: * Testatur (inquit) illud eiusdem temporis Scriptor celeberrimus Beda *de Sex Ætatibus.* Idem iisdem propè verbis refert Paulus Diaconus *de gestis Longobardorum*, *lib. 6. cap.* 11. Paulò fusiùs eadem narrat Anastasius suprà *in Vita Sergii.* * Quorum verba, esto à Binio non adducantur, quia tamen à nobis suprà relata sunt, hic prętermittenda censuimus; omittere tamen non possumus, quòd ipse in maiorem prædictorum confirmationem addit, sic scribens: * Multo tempore pro approbatione horum Canonum apud Iustinianum Imperatorem Orientales Episcopos institisse, ipsosque importunis suis conatibus apud Sedem Apostolicam omninò nihil impetrasse, videre est apud eumdem Anastasium *in Vita Ioannis VII. Constantini, & Gregorii II.* Eadem posteriorum temporum Scriptores Othofrisingensis *lib. 5. cap. 13.* Regino *lib.* 1. Ado Viennensis *in Choronico*, Marianus Scotus, alijque plures attestantur. *

951 Ex dictis planè colligitur, quantùm à veritate devient, qui iudicant, prædictam VI. Synodum, illiusque Trullanos Canones esse ab Apostolica Sede approbatos; cum huiusmodi approbatione adeò indigni habiti fuerint, vt eam non modò, non ab Apostolica Sede, sed nec à cæteris quidem Patriarchalibus Orientis Ecclesiis, præter vnam Constantinopolitanam, vnde iniquè prodierunt, obtinere meruerint; vt tradit prædictus Author generali Conciliorum notitia apprimè excultus, *loco supra citato*, dicens: * Qui hosce Canones ab Ecclesia Romana indifferenter receptos esse sentiunt, longissimè à veritatis scopo aberrant. Nam Anastasii Bibliothecarii manifesta testificatione liquet, prædictos Canones non modò, non à Romana Ecclesia, sed neque ab aliqua trium Patriarchalium Sedium receptos fuisse, imò eorumdem iudicio habitos fuisse indignos, qui excriberentur, & in Archiviis Ecclesiarum suarum inter alios asservarentur. *

952 Cui consonat BARONIVS *ad annum 692. num.* 45. dicens: * Tantùm abesse, vt Romana Ecclesia eos receperit VI. Synodi nomine promulgatos Canones, vt nec etiam aliqua trium Sedium Patriarchalium Orientalium eos, vt reciperet, induci potuerit. Etenim earumdem Ecclesiarũ Patriarchæ, cum nec se vocatos ad illud conciliabolum scirent, neque per se, vel suos Legatos eidem interfuerint, procul abfuerunt, vt ab eo sancita receperint. Ita quidem, vsque ad sua tempora, eos in detestatione illorum Canonum, Anastasio teste, perseverasse, idem Author fidem facit: Adeò enim ipsos dignos execratione iudicaverunt, vt indignos existimarint, qui excribi deberent, & in suis ipsorum Archiviis inter alios Caonnes asservari. *

953 Quæ magis illustrantur ex his, quæ annotavit ANASTASIUS Apostolicus Bibliothecarius in *dedicatoria ad Ioannem VIII.* in VII. Synodo, quam è græco in latinum transtulit ipse Anastasius, admonens eos, qui prædictam Synodum legerent. * Ne putarent si interdum eorumdem Canonum VI. Synodi in ipsa VII. Synodo mentio haberetur, eos ab Ecclesia Romana esse receptos aliquando. * Ibi enim hæc scribit. * Sanè notandum est, quædam in hac Synodo ex Apostolorum, & VI. vniversalis Synodi Canonibus, & sententiis inveniri, quæ penes nos interpretatæ, nec habentur, nec admituntur (Et *infrà*) Regulas, quas græci à VI. Synodo perhibent æditas, ita in hac Synodo (Nicęna scilicet) principalis Sedes admittit, vt nullatenus ex his illa recipiantur, quę à prioribus Canonibus, vel decretis Sanctorum, sed huius Pontificum, aut certè bonis moribus inveniuntur adversæ. Quamvis omnes hactenùs ex toto maneant apud latinos incognitæ, quia nec interpretatæ, sed nec in cęterarum Patriarchalium Sedium (licet græca vtantur lingua) reperiuntur Archivis: Nimirum, quia nulla earum cum ederentur, aut promulgans, aut consentiens, aut saltem præsens inventa est, quamquam eosdem Patres, illas Græci promulgasse perhibeant

beant, qui in VI. Synodo sunt inventi, sed hoc nullis possunt probare certis indiciis. *

954 Vndè manifestè constat, quàm longè absuerit Apostolica Sedes, sicut & præcipuę Patriarchales Orientis Ecclesię ab approbatione, & assensu prædictorum Canonum, qui falsò VI. OEcumenicæ Synodi nomine ad VII. vsque Synodum 100. post sextam annis celebratam prodierunt. Verùm nec iis acquievit pertinax græcorum contentio, sed Ioanne VII. vita functo, illiusque successore Sisinnio vigesimo post electionem die denato, ac Constantino ad Pontificatum assumpto, denuò ab Imperatore summa ope contenderunt, vt à prædicto novo Pontifice, quod ab illius prædecessoribus non potuerat, impetraret. Illum itaque Iustinianus Imperator Constantinopolim accivit, ibiquè omnibus vrbanitatis, obsequii, & venerationis supremum vnivetsalis Ecclesiæ Thronum tenenti debitæ tractavit indiciis, vt prædictus Anastasius ad notavit; & quamvis gravissimus iste Author *hoc loco* non afferat causam, cur pręfatum Pontificem Imperator acciverit. *Ex his tamen (inquit BARONIVS) quæ idem scribit *in Gregorio II.* propter eosdem Canones, sive Capitula, esse vocatum, intelligi potest, altercatumque diu inter Græcos, & Latinos, hosque tulisse superiores, cum pro Romana Ecclesia Gregorius defensor, atque Propugnator extiterit, eidem Constantino Papę suggessit. *

955 Vt videri potest in iis, quę ipse ANASTASIVS, de eodem Grægorio loquens scripsit: * Cum Viro Sancto Constantino Pontifice in regiam Profectus est vrbem, atque à Iustiniano Principe requisitus de quibusdam capitulis, optima responsione, vnamquamque solvit quęstionem. Erat enim Vir Castus, Divinæ Scripturæ eruditus, facundus loquela, & constans animo, Ecclesiasticarum rerum defensor, & contrariorum fortissimus impugnator.*

956 Ex quibus apertè convincitur Græcos, estò Iustiniano Imperatore ipsis patrocinante, omnes effuderint vires, vt Sancta Sedes præfatos Canones approbaret, nunquam id à Sancto prædictorum Pontificum Zelo impetrare valuisse, vt testatur BARONIVS *loco supra citato*, *num.* 41. sic loquens: * Ex quibus satis possumus intelligere, diù, multumque pugnatum inter Grçcos, atque Latinos horum Canonum causa, illis conantibus eos comprobari à Romano Pontifice, istis eiusdem Authoritate Pontificis penitùs reluctantibus; verùm nec imperatoria quidem vi potuisse vnquam Latinos adigi, vt quæ ab ipsis adversus traditionem Sanctorum Patrum, eorumdemque Doctrinam statuta fuissent, vllatenùs firmarentur, prçter ea, quę dicta sunt, etiam, quæ dicturi sumus, ostendent. *

957 Hucusque præclarissimis tàm insignium, tàmque eruditione Ecclesiastica illustrium Virorum Testimoniis probavimus, nec prędictam Synodum, nec illius Canones esse à Romana Ecclesia approbatos; quod adeò solidis argumentis præfati Authores ostendunt, vt quisquis eorum fundamenta candido, synceroque animo, ac omni affectione semota consideret, nullatenùs possit do nostrę Assertionis certitudine dubitare. At cum veritas valdè sit rationi consona, vt clariùs agnoscatur gravissimum fundamentum, quo Summi Pontifices prędictorum Canonum approbationem denegarunt, sequentes rationes afferemus.

§. I.

PROPONVNTVR RATIONES; quibus adduci potuere Pontifices, nè prædictos canones confirmarent.

958 PRędictam Synodum, Trullanosque Canones in ea conditos multis de causis Summi Pontifices nō approbarunt. Primo; quia hęc VI. Synodi nomen multis retro annis finitæ falsò sibi vindicavit; quod non potest non mirum censeri, cum hucusque nunquam visum fuerit, aut auditum vt vno soluto Concilio, aliud eodem omninò nomine, & titulo celebretur, & in eo Canones prioris iàm finitæ Synodi nomine evulgentur, vt eruditè notavit BARONIVS *ad annum* 692. *num.* 5. his verbis: * Etenim vbi in primis (inquit) auditum est, vt post decem annos à soluto Concilio OEcumenico, atque perfecto, dimissisque omninò Patribus, eiusdem Synodi nomine ab alio coacto Conventu Canones sanciantur; & non dico hoc inve-

inveniri posse post decenium præterlapsum, sed nec post mensem, imò nec diem, vbi Synodus dimissa fuerit, vt apparet in Concilio Chalcedonensi. Si verò sanciendi aliqua ocasione fuerunt Canones, quæ necessitas exigebat, vt nomine Synodi ante decenium habitæ censerentur.*

659 Id etiam eleganter admonuit eruditissimus MELCHIOR CANVS, Canariensis Antistes *Tom. de locis, lib. 5. de Authoritate Concilii, cap. vlt.* sic loquens: * Itaque hæc Trullana Synodus supplementum duarum esse dicitur, & quod deerat quintæ, & sextæ, id nimirum addidisse. Ideò enim nec sexta, aiunt, propiè numeratur, sed *quini-sexta*. Scilicet nomine VI. Synodi Trullana se priùs venditare volebat. At nunc nec sexta, nec quinta, nec septima est, sed monstruum quoddam quini sexta.*

960 Secundò, quia non minorem admirationem ingerit, hoc Concilium sibi sextæ vniversalis Synodi nomen arrogare; cum manifestè repugnet, esse VI. Synodum, & aliquos in ea fuisse Canones statutos; sicut & esse vniversalem eam, in qua nec prima sedes, qualis est Apostolica, prę fuit, nec vllus Latinæ Ecclesiæ Episcopus adfuit; in omnibus enim OEcumenicis Conciliis in Ecclesia celebratis, & Romanam Sedem ipsis prę fuisse, & Latinæ Ecclesiæ Episcopos ad ea confluxisse, comperimus; sed non è contra, vt eleganter expendit Cardinalis BELLARMINVS *de Romano Pontifice, lib. 2. cap.* 18. his verbis: * Non enim sunt Canones VI. Synodi verę, legitimæ, atque OEcumenicæ, sed alteriùs cuiusdam conventiculi, quod se falsò VI. Synodum nominavit, Constat enim, VI. Synodum, quæ sub Agathone Papa, & Constantino 4. Imperatore celebrata est, nullos Canones edidisse. (Et *infrà*:) Ex quo sequitur, istam falsam Synodum VI. aut non fuisse generalem, aut non fuisse legitimam. Nam generalis legitima esse non potest, vbi deest Authoritas primæ Sedis, vt ipsimet Gręci fatentur *in VII. Synodo, Act. 6.*

961 At deindè (prosequitur) qua ratione generalis legitima dici potest, ad quam nec vnus quidem Latinorum est vocatus. Si autem legitima non fuit, planum est, nullam Authoritatem habere potuisse. Si verò legitima fuit, sed particularis, non generalis, non potuit leges ferre, nisi nomine sibi subiectis; non potuit igitur Sedem Romanam deprimere, ac privilegiis spoliare, quod tamen facere, conata est, cum ei Sedem Constantinopolitanam, alioqui inferiorem, atque subiectam, æquare tentavit; leges enim, & Canones nulli sunt, qui primam sedem secundæ subjiciant. Idipsum rationi maximè adversatur; deniquè nulla potest Historia in medium adferri, qua constet, aliquid actum ex Authoritate à Gręcis Episcopis in Romana Ecclesia, aut cęteris Ecclesiis Occidentis.*

962 Hùc egregiè facit, quod eruditè scribit SEVERINUS BINIVS *in notis ad hanc Trullanam Synodum*, cuius epigraphe sic se habet: * Conciliabulum Constantinopolitanum Pseudo sextum vniversale, & reprobatum.* Et exponens hoc verbum *vniversale*, censet illud falsò esse prædictæ Synodo attributum, vt ex sequentibus illius verbis apparet: * Vt ea, quę inaniter constituerant, Authoritate Apostolica fulcirentur suo illegitimo conventui VI. OEcumenici Concilii titulum falsò, & iniustè adscripserunt. Nam vniversale Concilium fuisse non potuit, quod Authoritate Callinici Metropolitanæ Ecclesiæ Constantinopolitanæ indictum est, cuique Romanus Pontifex, neque per se, neque per suos Legatos interfuit, aut præsedit. Theodorus Balsamon *loco allegato* suorum fraudem, & errorem confirmare nititur, eo in primis argumento, quòd initio quorumdam Canonum habeatur talis præfatiuncula: *Definit hæc Sancta, & vniversalis Synodus*, quòdque Basilius Gortinæ Cretæ Insulæ Metropolis Episcopus, & quidam, vt ille inquit, Ravenę Episcopus, totius Synodi Romanæ Ecclesię vicem gerentes, huic Trullano Concilio interfuerunt.

963 Sed (prosequitur) cū homo schismaticus, & Gręcus impostor nequissimus animadvetterer, hunc conventum malignantiū eodē iure vniversalem Synodum nominari, quo Sacrosancti Concilii appellationem, ac nomen sibi imponit, per summam nequitiam, vnum incognitum, alterum innominatum Legatum Apostolicum adfuisse, subiungit: & nē mendacii posset argui, ait, subscriptionem Episcoporum inve-

inveniri in Nomocanone, non quidem recentiore, sed quodam antiquo, qui fortasse numquam extitit.

964 Quarè impostor (idem prosequitur) schismaticus non tantum nequitiam, verùm etiam suam ipsius imperitiam apertè manifestavit. Nā si retroacta Cōcilia OEcumenica diligenter inquirantur, nusquam reperietur, quòd ex Clero Romano vllus Episcopus, vllusve Presbyter, aut Diaconus ad Synodum OEcumenicam ablegatus fuerit. Non minùs insolitum est, quod subiungit, Thesalonicensem, aliosve, quos pro arbitrio suo effingit, aliarum sedium Episcopos, Sedisque Apostolicæ Vicarios, Legationis munere fungentes, huic Synodo interfuisse.* Ex quibus manifestè apparet, quàm iniustè, Vniversalis, & OEcumenicę nomen, sibi prædicta Trullana Synodus arrogarit.

965 Tertiò, silentio præteriri non potest, motivum, quo præfata Trullana Synodus ad Canones efformandos inducta fuit; quià nempè duæ antecedentes, in eadem Constantinopoli celebratæ, nullos ediderant, sicque vt vtriusque defectus suppleretur; vt patet ex his verbis, quibus illius Synodi Patres Iustinianum Imperatorem, sic alloquntur: * Quoniam autem Sanctæ, & Vniversales duæ Synodi, in hac imperante, & Dei observatrice Civitate congregatæ, vna quidem temporibus Divinæ recordationis Iustiniani; altera verò, sub pię memoriæ Imperatore Constantino, tuæ mansuetudinis Patre, ad paternè declarandum Fidei Mysterium, Sacros Canones nequaquam conscripserunt, sicut reliquæ Sanctę quatuor Vniversales Synodi, perquos Populi quidem, à deteriore, abiectione vivendi ratione recedant, ad meliorē autem, & altiorem vitam se traducāt.*

966 Notatu etiam valdè dignum est, quod in hanc rem scripsit BARONIVS *vbi suprà* de magna inscitia, qua prędicti Conciliabuli Patres laborarunt, dum duo OEcumenica Concilia, suæ sententiæ pervicacitate, emendare voluerunt.* Sed maiorem (inquit) his vide insolentiam, atque fatuitatem, non nomine tantum VI. sed & V. Synodi iidem reperiuntur sanciti Canones:::stultè se necessitate coactos esse, veluti Apendicem ad dictas Synodos, ponere novos Canones.*

967 Et *infrà* probat, nullam fuisse necessitatem, quæ prædictos Canones statui postularet: *Si enim ratione res agatur, quæ necessitas, vt in OEcumenicis Synodis, Fidei causa tantummodò congregatis, alia quàm de Fide inter Patres tractentur? Imò dictum meminimus, accepisse in mandatis ab Agathone Pontifice Apostolicos Legatos, ad VI. Synodum missos, vt nihil in ea, prętérquam de Fidei quæstionibus, quarum causa missi fuissent, agerent. Non enim alia ratione, quàm de caulis ad Fidem spectantibus, consuevere Synodi OEcumenicæ congregari. Verùm etsi Appendix ista ad Synodum V. & VI. facienda erat, non nè eosdem Episcopos, eosdemque legatos, vel alios ab Apostolica Sede mittendos, vocari oportuisset? Quæ sunt ista deliramenta, & perficiendarum Synodorum vafrè quæsiti prætextus.*

968 Et sanè novum etiam est in Ecclesia, & numquam antea auditum, vt OEcumenicum congregetur Concilium, quin in eo Fidei Dogmata pertractentur, quale fuit istud, cuius pręcipuum scopum vnicè fuisse, prædictos Canones sancire, satis ostendunt illa ipsius Concilii verba: * Quoniam Sanctæ Vniversales Synodi V. & VI. Canones non fecerunt, propterea nos, in hanc Imperialem Vrbem convenientes, Canones conscripsimus.* Quibus innuitur necessitas, ac vrgentia, ad prædictos Canones efformandos quandò illis Ecclesia minùs indigebat, ob innumerabilium Canonum multitudinem, quam ad reformandum Clerum, & Ecclesiasticam Doctrinam stabiliendam, tàm Sancta, & diversa Cōcilia pro solita sui Magisterii Dignitate, differtissimè ediderant.

969 Hunc præfati Conciliabuli abusum, & audaciam graviter coarguit Doctissimus Episcopus CANO *loco suprà laudato*, dicens: *Illud verò quis ferat, quod insimulant Patres hi, duo gravissima Concilia, V. & VI. tamquàm mutila, & imminuta, vt causa congregationis necessaria videatur? Enim verò Concilium Generale Ecclesia nè vnum quidem habuit, vbi causa, aut Hæresis, aut Schismatis, nulla esset. Trullana hæc Synodus sola est, quæ non ad profligandam hæresim, non ad tollendum schisma, sed ad Canones edendos cogitur. Quid autem erat opus, Pastores Ecclesiarum omnium suis Sedibus cieri,

ut post ferè innumeros Canones Apostolicos, Nicęnos, Ancyritanos, Neocæsarienses, Antiochenos, aliorumque, & plurimorum, & Martyrum, & Confessorum, qui Canones, secũdo Trullano cõprobãtur, alii 102. ab his Patribus ederentur? Quantò verò graviùs VI. Synodus egit, quæ, causa Fidei, ob quam convenerat absoluta, noluit Ecclesiam Canonibus onustam discedere; non igitur necesse erat, Canones condere, sed si verum fateri vultis, alia Iustiniano causa vestræ Congregationis fuit, nimirùm, vt Latinos Sedemque præsertim Apostolicam insectaretur, vtque, quòd Platina ait, aliqua, vestra Authoritate probaret, Orthodoxæ Fidei nequaquam congruentia.*

970 Quod eruditè confirmat CHRISTIANUS LVPVS *in sua Dissertatione de Synodo Trullana*, expendens motivum, quod præfati Conciliabuli Patres, ad prædictorum Canonum efformationem arripuerunt. * Quintæ (inquit) igitur, & VI. Synodi in condendis Canonibus, seu morum, aut fidelis Populi reformativis Regulis, defectum, hęc pręsens supplere voluit, aut velle simulavit; ideòque passim à Græcorum Canonistis vocatur *Synodus quinta sexta*, verùm fuit pię solicitudinis temeraria simulatio. Etenim plereque Synodi generales nullum condendorum Canonum, sed solius adversum tunc inquietantes hęreticos Fidei stabiliendæ mandatum, & potestatem habuerunt à Sede Apostolica; ideòque Sexta falcem suam in istam messem mittere, prudentissimè noluit, cavens tractari à S. Agathone Pontifice, quomodò à Sancto Leone Magno norat tractatos Canones Chalcedonenses.

971 Nullos enim (prosequitur) Gręcorum Synodorum, nisi solos Nicęnos Canones, hucusque Romana Ecclesia confirmarat. Laudo solam Synodum VI. & primam. Alia namque quatuor, quoniam, aut Fidem, aut Canones sine Romana licentia statuere attentarunt, Romanam Ecclesiam, ac Rempublicam crudeliter arietarunt. Quivis Episcopi, suæ Provinciæ, aut Diœceseos mores possunt omninò editis Canonibus corrigere; at de Romana Ecclesia statuere, vti suprà à S. Bonifacio I. audivimus, nec ipsa Nicæna Synodus, præsumpsit; ideòque hæc eius, non tantummodò humanos lapsus, sed & rectissimas, atque Apostolicas Institutiones arrodere, & mordere, ausa, nimium exorbitavit. * Superfluum sanè videretur solidissimis istis prædictorum Authorum fundamentis aliquid addere. At non possumus non egregiè comendare præclarissimum Ecclesiasticum Zelum, quo præfati Authores singulari eruditione conspicui, sese ad scribendum contulerunt, vt Pontificiam Authoritatem tuerentur cõtra inveteratã malitiam, qua istius infensissimi hostes eam assiduè rodere, arietare, impugnare, ac infestè persequi conantur.

972 Quartò, quia non potest dari in Ecclesia Vniversale, & OEcumenicum Concilium, quin Summi Pontificis Authoritate congregetur, quod apud Catholicos benè sentientes adeò est certum, vt supervacanea videatur huius veritatis probatio; nihilominùs tamen, vt delicatissimis quorundam ingeniis satisfaciamus, qui his, quę Apostolicę Sedi patrocinantur, nisi solido fundamento firmentur, haud facilem prębent assensum; illud profectò pro nostra Assertione non defuisse reperiet quis quis sese Sacræ Scripturæ, Sãctorũ Patrum, & Conciliorum Sacrorum lectioni tradiderit; vt in *Tomo de Authoritate Papæ supra Concilium* vberius probabimus.

973 Interim tamen non omittendũ duximus, quod in Alexandrina Synodo accidit, in qua singulorum Romanorum Pontificum hoc privilegium luculenter testatur, magnus ille Fidei Zelator, Sanctus ATHANASIVS ad Felicem Pontificem sic scribens: *Scimus in Nicæna Magna Synodo circa 318. Episcoporum, ab omnibus esse concorditer roboratum, non debere absque Romani Pontificis Sententia Concilia celebrari, nec Episcopos condemnari. *

974 Quod, & confirmant multę Sanctorum Patrum Authoritates, quas in hanc rem allegat Gratianus *dist.* 17. per totam. Eisdemque SS. Patrum testimoniis innixus magnus ille vir, Dignitate, & Doctrina in tota Gallia celebris HINCMARUS Rhemensis Antistes *lib. de Synodis, cap.* 18. in hæc verba erupit. * Nè mireris, quod ipsorum Conciliorum Authoritatem Romano Pontifici adscribamus; nam nulla Concilia rata leguntur, quæ Apostolica Authoritate fulta non fuerint, vt Damasus Papa *in secretis suis, cap.* 9. asserit, cui Apasta-

stasius, & Iulius Papa, Nicænũ quoq; Cōcilių, & reliqui quoquè Patres adstipulātur.*

975 Idipsum præclarè docuit, S. MARCELLUS Papa, & Martyr, *in Decretis suis, cap. 5.* vbi censet prædictum Apostolicæ Sedis Privilegium fuisse ab Apostolis, eorumque Successoribus, Divino afflante Spiritu statutum. *Ipsi Apostoli (inquit) & eorum Successores, Domino inspirante, constituerunt, vt nulla fieret Synodus pręter Romanæ Sedis Authoritatem; nam illius Sedis Episcopus iudex est totius Ecclesiæ, nec aliquod Iudicium, valet absque legitimo iudice.*

976 Nollem in re adeò certa, ac manifesta longiùs immorari, prætерire tamen non possum notum illud Pelagii Pontificis eventum, cum enim Ioannes, Patriarcha Constantinopolitanus *Vniversalis Episcopi* titulum sibi arrogans, Ecclesiam ad Generale, & OEcumenicum Concilium vniversaliter convocaret, volens Sanctissimus Pontifex, iàm execrabilem audaciam coercere, eique oportunis remediis mederi, vniversis Christiani Orbis Episcopis scripsit, nè pręd ìcti Patriarchæ audacię, & temeritati assentirentur, nevè illum audirent, certissimum habentes, Authoritatem Congregandi, vniversam Ecclesiam, esse Privilegium, D. Petro, vtpotè Ecclesiæ Principi, eiusque Successoribus, privativè concessum; sicque se, quidquid, pręd ìctus Patriarcha Constantinopolitanus Authoritate sibi iniquè vsurpata attentarat, infectum, indictumvè denuntiare, pręd ìctumque Concilium Generalis, & OEcumenici titulo donatum, nullum esse declarare: *Relatum (inquit) est ad Apostolicam Sedem, Ioannem, Constantinopolitanum, *Episcopum Vniversalem* se scribere, vosque ex hac sua præsumptione ad Synodum convocare Generalem, cum Generalium Synodorum convocandi Authoritas Apostolicæ B. Petri Apostoli Sedi, singulari Privilegio sit tradita, & nulla vnquam Synodus rata legatur, quæ Apostolica Authoritate non fuerit fulta, qua propter quidquid in prædicto vestro conventiculo, quia Synodus totaliter præsumpta esse non potest, statuistis, ex Authoritate S. Petri Apostolorum Principis, & Domini Salvatoris voce, qua B. Petro Potestatem ligandi, atque solvendi ipse Salvator dedit, quæ etiam Potestas in Successoribus eius indubitanter transivit, præcipio omnia, quę ibi statuistis, vana, & cassa esse, &c. *

977 Hæc autem veritas nonmodò Authoritati, sed etiã rationi innititur; ipsa siquidem ęquitatis ratio dictat, ad eum, qui alicuius communitatis Caput est, pertinere, eam, cum expedierit, aut ratio exposcerit, congregare, quam quidem veritatem, & ipsi Ethnici Imperatores solo naturali lumine ducti comprobarunt; ipsi siquidem soli, privativè quoad alios, Edicta totius Imperii convocatoria ferebant, vt omnes vectigalia pensitarent, cuius rei innumera exempla nobis suppeditat antiquitas, sicque factum legimus, quando humanitas, & benignitas Salvatoris, Sole lucidior, Orbi apparuit, Generale namque Edictum ad tributi solutionem solus Cęsar edidit, iuxta illud: *Exiit edictum à Cæsare Augusto, vt describeretur vniversus orbis. Lucæ* 2. In Politicis etiam, & Civilibus ea generalis observantia viget, vt Generalis Regnorum, vel Principatuum, ad Comitia, vel Reipublicę negocia convocatio privativè ad Principes, aut Reges, qui Supremam Regni, vel Principatus obtinẽt dignitatẽ pertineat: in Ecclesiasticis ergo Generalis Ecclesiæ convocatio spectare debet ad eum, quem CHRISTUS DOMINUS sui loco Ecclesię Caput reliquit, qualis fuit D. Petrus cui CHRISTUS dixit: *Pasce oves meas*, *Ioã.* 21. & cęteri illius in Pontificia Dignitate Successores, quibus, tamquàm Vniversali Ecclesiæ Capiti, omnes Fideles Iure Divino parere tenentur; sicque ad solum Romanum Pontificem eodem Divino Iure spectabit, Ecclesiam in Conciliis repręsentatam Generaliter Congregare, vt quidquid vniversali Ecclesię bono expedierit, in illis vnanimiter decernatur.

978 Fundatur hęc ratio in ANGELICI PRÆCEPTORIS Doctrina, quam communiter sequuntur Theologi, quia aliàs illusoria esset generalis convocatio, *nisi convocanti deberetur obedientia vniversaliter*: at quod soli Romano Pontifici, ad vniversalia Concilia convocanti, omnes Fideles obedire teneantur, tamquàm superiori, & inter omnes Primatum tenenti, est certo certiùs, vt habetur *in Capit. Obedientiam, Distinct. 93.* Adeò solida est hæc ratio, vt ea vtatur Iulius Pontifex *in Epist.* Orientalibus directa, in qua, vt ha-

habetur *in cap. Dudum 3. quæst. 6.* hæc leguntur: *Dudum à Sanctis Apostolis, Successoribusque eorum in antiquis Decretum est Statutis, quæ hactenus Sancta, & vniversalis Ecclesia tenet Apostolica, non oportere, id est, non convenire, sine scientia Romani Pontificis Concilia celebrari, nec Episcopum condemnari, quoniam Sanctam Romanam Ecclesiam primatem omnium Ecclesiarum esse voluerunt, & sicut B. Petrus primus fuit omnium Apostolorum, ita & hæc Ecclesia suo nomini consecrata, Domino instituente, prima sit, & Caput cæterarum.*

979 Quod autem Trullana Synodus ad prædictos Canones condendos, nulla Summi Pontificis Authoritate fuerit convocata, certissimum est; quia constare debebat de convocatoriis litteris, & Pontificia Authoritate, à qua fuerint emanatæ, vt eas legitimas esse, innotesceret, iuxta vniversalem Ecclesiæ consuetudinem, in omnibus Conciliis observatam; quod in hac Trullana Synodo verificari non potest; nulla enim invenitur alicuius Summi Pontificis Epistola qua prędicta Synodus indicta fuerit, vt præstantissimo suo Ecclesiastico Zelo expendit Eruditissimus MELCHIOR CANUS, *de locis lib. 5. cap. Postr.* prędicti Conciliabuli Patres sic alloquens. *Principiò autem, si in Constantinam Vrbem convenistis, dicite mihi, à quo evocante convenistis? Annè Romanus aliquis Episcopus vobis Concilium indixit? Minimè id quidem. At Romanus Pontifex eo tempore certus erat, Catholicus erat, addo, etiam, probus erat. Primates autem Ecclesiæ, sine Principis Ecclesiastici, & veri, & Catholici, & pii voluntate cogere, hoc non est Synodum velle facere, sed adversus Ecclesię Principem conspirare. Quemadmodùm si Regni Proceres ad res publicas pertractandas sine Regis arbitrio conveniant, coniuratio illa potius, quàm congregatio ęstimabitur. Iustinianus, inquis, eos fecit convenire: benè profectò narras; nàm istum improbum fuisse, & Ecclesiæ Romanæ inimicum, memoriæ proditum est: qualem autem Synodum à tali viro profectam esse, arbitrabimur?*

980 Quintò: quia in omni Generali Concilio debet Summus Pontifex, vti supremus Ecclesiæ Præsul in Conciliis repræsentatæ, per se, vel per suos Legatos præsidere, vt patet ex Ecclesiæ traditione, cuius origo ab Apostolorum temporibus emanavit; isti enim, vt de Mathiæ electione agerent, cumque Iudę sufficerent, in Concilium convenerunt *Act. 1.* in quo B. Petrus, vt potè Apostolorum Princeps, Christianę Plebi præfuit, quod præterquam patet ex circunstantiis litterę, constat etiam, quia Petrus fuit in medio Apostolatus, exemplo CHRISTI, vt ait Glossa, inquit enim textus: *Exurgens Petrus in medio fratrum dixit.* Glossa: *Pastor pro ovibus loquitur.* Idem etiam patet in alio Concilio, Apostolorum tempore celebrato, super observatione legalium, aut eorum cessatione. *Act. 15.* Vbi sic scribitur: *Convenerunt Apostoli, senioresque Iudæorum de verbo hoc: cum autè magna conquisitio fieret surgens Petrus, &c.* In hoc autem Concilio præfuit Petrus: Vndè Glossa super verba: *Surgens Petrus, dixit ad eos*, hęc annotat; *Præomnibus, quasi princeps loquitur.*

981 Idipsum pręclarè confirmat Ecclesię Vniversalis observantia in reliquis OEcumenicis Conciliis, in quibus Summus Pontifex semper, vel per se, vel per suos Legatos, præses fuit, vt patet ex Libro Conciliorum, ex corpore iuris, & Decretalibus, in libro enim Conciliorum passim legimus. *Hilarius Episcopus Ecclesiæ Catholicę Romanę, Synodo præsidens dixit, &c.* *Gregorius, Generali Synodo Pręsidens, dixit, &c.* *Symmachus Papa in Generali Synodo Præsidens, dixit, &c.* In Decreto etiam, *cap. In nomine Domini, dist. 23.* hęc habentur: *Præsidente quoque Reverendissimo Nicolao Papa* & *Cap. Si quis Dogmata 25. q. 2.* *Nicolaus Papa Vniversali Synodo Pręsidens, dixit.* Tandèm in Decretalibus *extra. de electione, cap. licet.* hæc scribuntur: *Innocentius III. in Concilio existens, & Præsidens, nos ad malum hoc evitandum, &c.*

982 Ex his, aliisque exemplis, quæ brevitatis gratia omittimus, manifestè colligitur, perpetua consuetudine in Ecclesia semper observatum esse, vt Summi Pontifices Generalibus Conciliis per se ipsos præessent, vel per suos Legatos, quandò ipsi iustis de causis per se ipsos præesse non possunt, vt probant communiter, qui de Conciliis agunt, & ex sequentibus exemplis manifestè apparebit.

Ex

[illegible], Legatos Apostolicæ Sedis, vtpotè vicem gerētes Summi Pontificis, sedisse, & subscripsisse, suprà quoscunque Patriarchas, fuisseque Conciliorum Pręsides. In prima Nicęna Synodo, Legati præfuerunt Sylvestri Papæ Osius Episcopus, Vitus, & Vincentius Presbyteri, hos sequebantur Alexander Alexandrię, Eustachius Antiochiæ, & Macarius Hierosolymorum Patriarchæ.

984 Paucis dehinc annis Episcopus Osius, Vincentius Capuæ, & Chaleopolis Neapolis Antistites, Generali Sardicensi Synodo, nomine Sylvestri Papę, pręfuerunt, hosque Patriarchæ sequebantur.

985 In primo Constantinopolitano Concilio Apostolici Legati non adfuerunt; quia tunc S. Damasus Papa, qui eo tempore Ecclesiam moderabatur, ex omnibus Occidentis Episcopis, aliud super eadem causa Concilium Romæ congregarat, & Orientales, quibus Nectarius, Constantinopolitanus Antistes pręsidebat, S. Damasi sententiæ valdè conformabantur, ac mirificè subscribebant, vt patet ex mutuis Epistolis, quas S. Damasus prædicto Concilio, & Concilium Damaso scripsit *apud Theodoricum lib. 1. cap. 9. & 10.*

986 In Concilio Generali Ephesino S. Cyrillus Patriarcha Alexandrinus, tamquàm Apostolicæ Sedis Legatus, nomine Cœlestini Pontificis præfuit, si enim Legatus non esset, & Pontificis loco nō sederet, nequaquam Assiatici Episcopi permisissent, vt in aliēna Diœcesi, & extra sui Patriarchatus limites præsideret, multoque minùs id tulisset Constantinopolitanus Antistes, qui primum post Romanum Pontificem locum sibi deberi, & Patriarchis præferri, contendebat. Vndè cum omnes id ratum habuerint, proculdubio Cyrillus Apostolicus Legatus fuit, & Cęlestini nomine prædictæ Synodo præfuit, quod manifestè confirmant præfati Concilii Acta, cum in ipsis passim legatur *Cyrillo Alexandriæ Pręsidente, & Locum-Tenente Sanctissimi, & Religiosissimi Archiepiscopi Romanæ Ecclesiæ Cęlestini.* Et cæteri sic immediatè subscribunt: *Iuvenalis Ierosolymę Episcopus, Memnon Ephesi.* Et sic de aliis.

987 In Generali Chalcedonensi Concilio [illegible] Legatos hoc ordine: *Paschasinus, & Lucentius Episcopi, & Bonifacius Presbyter, Legati Sanctissimi, Deoque Amantissimi Archiepiscopi veteris Romæ Leonis.* Et statim Patriarchas: *Tum Anatolius Sanctissimus Archiepiscopus novæ Romæ Constantinopolis: Dioscorus, Archiepiscopus Alexandriæ: Maximus, Antiochiæ: Iuvenalis, Ierosolymæ.* Quos cęteri Episcopi, & Metropolitani sequuntur.

988 Idem etiam patet ex S. Leonis Papæ Epistola, ad prædictam Chalcedonensem Synodum directa, in qua Sanctissimus Pontifex asserit, se non posse præfato Concilio personaliter adesse, ideòque Apostolicos suos Legatos mittere, vt suo nomine, & loco præsideant: *In his fratribus (inquit) hoc est Paschasino, & Lucētio Episcopis, Bonifacio, & Basilio Presbyteris, qui ab Apostolica Sede directi sunt, me Synodo vestrę vestra fraternitas confidat præsidere.* Et *in Epist.* quam ipse Pontifex Episcopo, & Patriarchę Constantinopolitano scripsit, hæc habet: *Fratres nostri ab Apostolica Sede directi, qui vice mea Synodo pręsederant, probabilitèr, atque constanter illicitis ausibus obstiterunt.*

989 In V. Generali Synodo, Constantinopolitana II. Eutychius Patriarcha Constantinopolitanus approbatione, & delegatione Vigilii Pontificis præfuit, vt patet ex eiusdem Eutychii ad Pontificem Epistola, sic illum alloquentis: *Petimus, Præsidente Vestra Beatitudine, de tribus Capitulis, quæri, & conferri;* quę quidem Epistola extat in prædicti Concilii Actis, quæ ipse Vigilius confirmavit, vt scribit Photius *lib. de VII. synodis*; cui consonat ZONARAS *in sua Historia*, siquidem de præfato Concilio loquens, tradit: *Eius Principem fuisse Vigilium, Romæ Veteris Episcopum.* Insuper præfatum Eutychium in supradicto Concilio primas tenuisse, patet ex ipsis Conciliaribus Actis, inquibus dùm ordo, & præsidentia, quam illius Concilii Patres habuerunt, annotatur, primus ponitur Eutychius Patriarcha, qui tamquàm Pontificis Legatus illi Conventui præsidebat.

990 In VI. Generali Synodo, Constantinopolitana III. S. Pontifex Agatho per

per suos Legatos præsedit, vt patet ex *Actione* 1. sub Constantino Imperatore habita, vbi hæc leguntur: * Conveniente Sancta, & vniversali Synodo, id est, Theodoro, & Georgio venerabilibus Presbyteris, & Ioanne venerabili Diacono, vicem agentibus, Sanctissimi, & Beatissimi Archiepiscopi Romæ veteris Agathonis.* Et statim Patriarchæ Constantinopolitanus, Alexandrinus, Antiochenus, & Ierosolymitanus, suo ordine numerantur, *ibi*: *Et Ioanne Sanctissimo Archiepiscopo Constantinopolis novæ Romæ, &c.*

991 VII. Generali Synodo, Nicænæ II. etiam Summus Pontifex, per suos Legatos præfuit, vt patet ex 1. *Actione*, in qua hæc legimus: * Præsidentibus Petro, Archipresbytero Romanæ Ecclesiæ, Sanctorum Petri, & Pauli, & altero Petro Presbytero Monacho, Abbate Sancti Sabbæ Romæ, Vicariis Sanctissimi Archiepiscopi veteris Romæ, Adriani.* Et statim Orientales Patriarchæ, Tarasius Constantinopolitanus, & cæteri immediatè referuntur.

992 Idem observatum legimus in VIII. Synodo Generali, Constantinopolitana IV. vt constat ex 1. illius *Actione*, in qua recensentur omnes, qui ei adfuerunt, & primus locus Apostolicis Adriani II. Legatis defertur: ipsa enim Synodus præmittit Donatum, & Stephanum Episcopos, & Marinum Diaconum, Adriani Papæ II. Legatos, & immediatè post istos, enumerat Ignatium, Constantinopolitanum Patriarcham, & post istum, Vicarios, qui nomine cæterarum Patriarchalium Ecclesiarum aderant, & cæteros illius Concilii Patres, Hierarchico ordine observato.

993 Prædictos autem Adriani Pontificis Legatos adfuisse, tamquàm illius Concilii Præsides manifestè innotescit, ex tenore, quo in illa Synodo subscripserunt, prima enim subscriptio, quæ in præfata Synodo legitur, est Apostolici Legati, quæ sic se habet. * Ego Donatus, Episcopus Ostiensis Ecclesiæ, locum obtinens Domini mei Adriani Summi Pontificis, & Vniversalis Papæ, omnia, quæ superiùs leguntur, huic Sanctæ, & vniversali Synodo *præsidens*, vsque ad voluntatem eiusdem eximii Præsulis promulgavi, & manu mea subscripsi.* Secunda est Stephani S. Neisinæ Ecclesiæ Episcopi, & Apostolicæ Sedis Legati, qui eodem modo se nomine, & loco Sanctissimi Adriani II. Summi Pontificis, fœlicitèr tunc regnantis, in prædicto Concilio Præsidentem appellat; eodemque modo, tertiùs Apostolicus Legatus Marinus, Romanæ Ecclesiæ Diaconus, subscripsit, eâdemque hanc prælationem, quam Summos Pontifices per suos Legatos, in prædictis 8. Generalibus Synodis, Vniversali Ecclesia in Conciliis repræsentata, Approbante, tenuisse probavimus, habuerunt etiam in cæteris Generalibus Conciliis, quæ in Ecclesia postea celebrata fuere.

994 Hæc autem Generalis observantia, ab Apostolorum temporibus, tot retrò sæculis summo Ecclesiæ plausu recepta, irrefragabile fundat argumentum, & Apostolicam Traditionem ad probandum, Summo Pontifici iure Divino competere Generalibus Conciliis præsidere; idque adeò certò convincit, vt oppositum asserere, sit communi Ecclesiæ sensui, Apostolicæ Traditioni, consuetudinique vniversali totius Populi Christiani assensu in Ecclesia plusquam 1500. annis observatæ, reluctari; quod est intolerabile absurdum à Catholica pietate, & sensu pœnitùs ablegandum. Maneat ergo vt certum, & in omni iure indubitatum Dogma statutum, ad Summum Pontificem spectare, Generalibus Conciliis præsidere.

995 At prædictam VI. Trullanam Synodum, quam oppositi Authores OEcumenicam, & Generalem vocant, dùm præfatos Canones condidit, nulla fuisse Apostolica Authoritate celebratam, eique Summum Pontificem, neque per se, neque per suos Legatos præfuisse, communis est celebriorum Authorum consensus, cum neque in Actis Conciliaribus constet, sicut in cæteris Conciliis habetur; nec Authór aliquis probatæ Authoritatis sit, qui id testatum reliquerit.

996 Nec obstat Nilum oppositum sentire, his verbis. *Quoniam non defuit in hac Synodo Legatio Papæ Romani. Siquidem Gorthinæ in Creta Episcopus, locum Romani Pontificis tenuit, vt ex Historia Basilii percipi potest.* Non inquam, obstat; quia prædicto Nilo opponitur Cardinalis BELLARMINVS, eiusque argumento solita eruditione satisfacit *de Romano Pontifice, lib.* 2. *cap.* 27. dicens;

dicens: * Quis ille Episcopus Gortynensis fuerit, & quis ei dederit in Synodo locum Papæ Romani, Nilus viderit. (Fuit autem hic Nilus, quidam Hæreticus, qui illis Bellarmini temporibus, cõtra Apostolicam Sedem, istiusque prerrogativas, ac iura, ab omni Ecclesia admissa, calamum strinxit, & quem prædictus Cardinalis ingenti Ecclesiastico Zelo, ac Doctrinæ suæ eminentia impugnavit accerrimè) quód enim nomen eius non exprimat, quòdque Historiam adducat, omninò incognitam, nescio cuius Basilii, non caret suspicione falsitatis.*

997 His consonat, quod ipse Cardinalis scribit, dicens: prædictam VI. Synodum non fuisse Apostolicæ Sedis, sed solius Iustiniani Imperatoris Authoritate in istius Palatii *Trullo* celebratam; ubi ipse Imperator aliquot Græcos Episcopos, quorum plurium nomina in Historiis non reperiuntur, sine Summi Pontificis Sergii, qui tunc Ecclesiam regebat, approbatione, & consensu, imò isto manifestè renuente, congregavit. * Constat enim (inquit Bellarminus) VI. Synodum, quæ sub Agathone Papa, & Constantino IV. Imperatore celebrata est, nullos Canones edidisse, sed post annos 5. ab ea Synodo dissoluta, iterum convenisse, nescio quos, Episcopos Græcos, Authore Iustiniano Iuniore, ac multos Canones edidisse sub nomine VI. Synodi.*

998 Nec subsistit Theodori Balsamonis sententia, qui *in sua Historia* firmiter asseverat, hanc Trullanam Synodum OEcumenicam fuisse, & Generalem, eique Summum Pontificem per suos Legatos præfuisse, sic scribens: * Etsi enim Occidentales Episcopi, Itali scilicet, & Latini, ab huius Synodi Canonibus oportuné icti, eam non esse Vniversalem instituerunt, nec Romani Papæ Legatos in ea adfuisse, eo quòd sit alia VI. Synodus, quæ regnante Constantino Poganato facta est, vt diximus; hanc autem lõgo post tempore factam fuisse iussu Iustiniani, Rhinotmeti, id est, *trunco naso*: ego tamen eos audire non patiens, & huius allocutionis contextum potiùs respiciens, & Canones, qui sequuntur, dicentes: Definit hæc Sancta, & vniversalis Synodus hæc, & hæc. Ac recens quidem scripta Nomocanona, vt quæ eorum Imperatorum, & Patrum, qui Synodos exposuerunt, subscriptiones non haberent, prætercurri: antiquius autem Nomocanonum versavi, & ex subscriptionibus inveni, quòd in hac Synodo, quæ in *Trullo* Magni Palatii congregata est, aderant Basilius Gortinę Cretæ Insulæ Metropolis Episcopus, & quidam Ravennæ Episcopus, totius Synodi Romanæ Ecclesię cem gerentes.*

999 Verùm estò pręedictus Author sua antiquitate, ac summa diligentia, quam in referendis illorum temporum rebus adhibuit, magnam sibi promereatur fidem in his, quæ Christinæ Religioni non adversantur; at in iis, quę ad Pontificiæ Authoritatis Dignitatem, ac decorem spectant, suspectę Fidei dignoscitur, hancque de illo opinionẽ cõmuniter concipiunt Catholici Authores, præcipuè BARONIVS, qui de prędicto Balsamone *loco supra laudato* citatisque illius verbis, loquens, hæc habet: * Sed audiamus Theodorũ Balsamonem Schismaticum hominem, atque Schismaticorum Patronum, ficus folia instar prævaricatorum primorum Parentum, ad tegendam turpitudinem consuentem, dum in Photii Nomocanonem, indefensionem horum Canonum ista garrit.* Et de relatis verbis sermonem instituens. * Hinc (inquit) amabo te, siste gradum, lector: attende quomodo (quod canit Psalmus 9.) *in operibus manuum suarum comprehensus est peccator.* Fatetur in recentiori Nomocanone non inesse subscriptionem Episcoporum, qui interfuerunt, in antiqua autem, vt ait, eam se reperiisse. Sed cur non apposuit post eosdem, quos recenset verbatim singulos, & interpretatur 103. Canones? Vtique in re tanta, cui præsertim ab omnibus Occidentalibus sciret contradici Episcopis, omninò id præstari debuisset.*

1000 Et *infrà*: * Sed & cur Basilium Gortinæ Episcopum nominatim refert, Ravennatem non ita, quem Vicem gessisse tradit totius Romani Concilii? Non facile id fuit ipsi, vel fingere nomen, ne à Latinis redargui posset erroris. (Et *infra*:) Sed & redarguitur eius paritèr imperitia: quando, nam aliquando accidit, vt cum ab aliquo Romano Pontifice Legatio Constantinopolim ad magnam Synodum mitteretur, vnus dumtaxat Legatus sit missus, & non semper ex Romano Clero plures numero Presbyteri, atque Diaconi,

coni,

coni, & aliquis ex Italia ben è notus Episcopus? Numquam sanè id reperies factum, quod finxit, & mentitus est, à Romano Concilio ad OEcumenicam, quam dixit, Synodum, esse missum vnum, & sine nomine, Ravennatem Episcopum, absque Presbyteris, atque Diaconis Romanę Ecclesiæ. *

1001 Nec veritati congruit, quod ipse Balsamon contendit, prædictæ nempè Synodo Apostolicos Legatos præfuisse, cum ei interfuerint illi Vicarii, qui Apostolica Authoritate in variis Orientis partibus commorabantur, facultatemque ab Apostolica Sede habebant audiendi illorum quærelas, qui Apostolicæ Sedis indigerent auxilio. Hoc, inquam, nec rationi congruit, nec in veritate subsistit; horum enim Authoritas, & delegatio longè alia erat ab ea, quæ concedi solet Apostolicis Legatis, alicui Concilio, Apostolicæ Sedis nomine, præfuturis.

1002 Hanc Balsamonis deceptionem rectè annotavit Illustrissimus SPONDANUS *ad annum 692. num. 2.* his verbis: * Theodorus Balsamon multa (in Nomocanone Photii) in eorumdem Canonum defensionem garriens, atque procaciter etiam mentiens, declaravit, eidem PseudoSynodo interfuisse Legatos Romanę Ecclesiæ, quòd videlicet præsentes fuerint nonnulli ex illis Episcopis Orientalibus, quibus Romani Pontifices consuevissent delegare vices suas, ad audiendos, si qui essent in Oriente, qui indigerent Apostolicæ Sedis auxilio. Sed hoc, aliud longé esse, quàm decernere Legatos, ad assistendum pro Sede Apostolica OEcumenicis Synodis, nemo non videt.*

1003 Addit insuper BARONIUS, numquàm simile quid fuisse ab Apostolica Sede in OEcumenicis Conciliis vsitatum. Vndè sic Balsamonem interrogat. * Dicat ipse, quando aliquem ex eiusmodi Vicariis, absque alia speciali ad hoc decreta Legatione, Trium saltim latinorum Collegatorum è Romano Clero electorum, mitti ad OEcumenicam Synodum, moris fuit? * Evolvantur Generalium Conciliorum Acta, & nullibi invenietur, aliquem Legatum, Apostolicę Sedis nomine alicui interfuisse Concilio, quin specialem ad hoc delegationem ab Apostolica Sede acceperit, & quin exprimatur causa, cur illud Concilium ab Apostolica Sede fuerit congregatum. Vndê cum in prædicta Synodo de hac speciali delegatione, & expressione non constet, hinc proculdubio fit, Theodorum Balsamonem hac in re fuisse deceptum.

1004 Nec minori errore captus est in iis, quę refert *in Nomocanone Photii*, vbi novos Apostolicos Legatos in prædictam Trullanam Synodum intrudit, illius verba audiamus. * Synodo, quæ in magni Palatii *Trullo* congregata est, aderat Basilius Gortinę Cretæ Insulę Metropolis Episcopus, & quidam Ravennæ Episcopus, totius Synodi Romanæ Ecclesię vicem Gerentes Et non solum ipsi, sed & qui tunc erant Papæ Legati, Thessalonicensis, Sardicẽsis, Heraclianus in Thracia, & Corinthius Episcopi. Sunt autem Legati, qui à facie dicuntur, qui etiam particularum habent iurisdictionem, vt hoc ostẽditur, ex secundo titulo quinti libri Imperialis. * Quibus verbis non pauci errores involuuntur, vt eruditè advertit CHRISTIANVS LVPVS, *in notis ad Canones Trullanos.*

1005 Nè autem, vel elegantiæ, qua id expendit, vel eruditioni, qua probat, aliquid detrahamus, referemus, quæ scribit, vt ostendat, Balsamonem non sine ingenti Historicæ veritatis dedecore, & Apostolicæ Sedis præiudicio, *Apostolicos* Legatos, qui nec fuerunt, nec esse potuerunt, in prædicta Synodo multiplicare. * Audiamus hìc nugas (inquit) Theodori Balsamonis, Anthiochenorum Schismaticorum Patriarchæ, in Commentariis Nomocanonis Photiani.* Et postquàm prædicta retulit verba, prosequitur ipse Lupus, dicens: * Errat variè; primò, Ravennę Metropolitam Synodo adfuisse. Disertè enim habet subscriptionum Tomus, *locus Episcopi Ravennatis*, vtique absentis. Secundò errat Balsamon, Heracleensem in Thracia Episcopum, fuisse Romanę Sedis Legatum à facie, seu Gentis suæ Vicarium Apostolicum, nostra hodie frasi, *Legatum natum.* Ille enim fuit Europæ Metropolita, ac Thracicę Diœcesis Primas: numquâm spectavit ad Romanum Patriarchatum. Sed neque Corinthius, licet Metropolita Illyricianus, fuit huiusmodi Legatus, aut Præfectus. Tertius error est, quòd eiusmodi Legati potuerint Synodo Generali præsidere. Sed neque Thessalonicensis fuit in hac Synodo, haud dubiè à Sergio Pontifice prohibitus, vti olim

olim etiam ad Ioannis IV. Constantinopolitani Episcopi profanas Synodos comparere, fuerat à S. Gregorio Magno prohibitus Eusebius, Episcopus Thessalonicensis. *

1006 Ex dictis manifestè colligitur, quantùm à veritate aberrent Nilus Hæreticus, & Theodorus Balsamon Schismaticus, volentes, novos in prędicta Trullana Synodo Legatos ponere, vt eam Apostolicę Sedis Authoritate fultam nobis proponant; cumque ex verissimis Historiis, & melioris notæ Authoribus constet, id merum esse illorum figmentum, vt suprà probavimus, hinc apertè deducitur, Pontificem Sergium, qui tunc temporis Ecclesiam regebat, neque per se, neque per suos Legatos prædictæ Synodo præfuisse, cum in præfati Concilii Actis non constet de hac speciali Sergii, vel alterius Summi Pontificis delegatione, vt prædicta, Trullana Synodus nomine *Sextæ*, vel *Quini-sextæ* celebraretur, & in illa nihil de iis rebus, quæ ad Catholicam Fidem spectant, sed de solis Ecclesiasticis Canonibus condendis ageretur, quandò Ecclesia illis non egeret. Insuper cum in Ecclesia nullo exemplari, aliquavè veridica Historia probari possit, Summos Pontifices tot Sæculis vllum vnquam Generale congregasse Concilium, quin in illo de Fidei rebus tractandis ageretur, idquè in hac Trullana Synodo observatum non fuisse, conspiciamus; hinc prudenter statuere possumus, tàm præfatam Synodum, quàm illius Canones suppositítios esse, & sine legitima Authoritate Ecclesiastica conditos.

§. II.

EX ERRORIBVS IN TRVLLANA Synodo contentis, eam nec legitimam, nec à Summis Pontificibus approbandam esse, ostenditur.

1007 SExta, nec levis quidem ponderis ratio, qua adducti fuere Pontifices, nè dictam Synodum, illiusque Canones approbarent, est; quia ipsa gravissimis scatet erroribus, alienis penitùs ab Apostolicę Ecclesię, Conciliorum, & Sanctorum Patrum, Doctrina, quam Ecclesia in Catholicis Dogmatibus stabiliendis præoculis semper habet, ac diligenter attendit. Præclarum huius veritatis argumentũ nobis suppeditant Authores, tàm Antiqui, quàm recentiores, dũ hanc Trullanam Synodum *Erraticam* communiter appellant. Sic eam vocant Paulus Diaconus *de Gestis longobardorum lib. 6. cap.* 11. & V. Beda *de sex ætatibus in Iustiniano Imperatore.* At si huiusmodi appellationis rationem requiramus, eam nobis eruditè tradit Doctissimus BINIUS, *in notis ad Conciliabulum Constantinopolitanum Pseudo-Sextum.* vbi hęc habet: * Non immeritò *Erratica* dicitur. Nam cum pluribus Canonibus constituisse legantur ea, quæ Sanctissimæ Ecclesiæ Constitutionibus, ac Regulis contrariantur, non tantùm Pseudo-Synodum, verum etiam *Conventum Malignantium, & Synagogam Diaboli*, eamdem rectissimè appellaveris. Ea, quæ contra Antiquorum Patrum Fidem, ac regulas his canonibus sancita fuerunt, infrà significabo. *

1008 In idipsũ cõsonat P. CHRISTIANUS LUPUS, *in notis ad Canones Trullanos*, loquens de hac ipsa Synodo, sub nomine *Sextæ, Quæst.* 5. his verbis: * Hęc porrò Synodus vocatur *Erratica* à variis eius partim erroribus, partim ausibus temerariis, suprà abundè demonstratis. Marianus Scotus addit, esse hæreticam, nec sine causa. *

1009 Ex hisce Epithetis manifestè deprehenditur, prędictam Synodum, illiusque Canones nec fuisse ab Apostolica Sede approbatos, neque potuisse approbari; numquam enim in Ecclesia visum est, nec auditum, vt is, qui ob suam Apostolicam Dignitatem, Fidei Pater est, ac Magister, errores in Fide approbet, & confirmet; imò semper Summi Pontifices errores Fidei oppositos ab Ecclesia gloriosissimè propulsarunt, suum sanguinem pro Catholica veritate, multis, fœlicibusque martyriis profundentes.

1010 Nè autem in re tanti ponderis, ac momenti in genere loquamur, in specie adducemus præcipuos prædictorum Canonum errores, qui fuerunt iusta, ac pręcipua ratio, qua inducti fuere Pontifices, vt illorum approbationi, tàm viriliter obsisterent, non obstante violentia, qua Iustinianus Imperator, vrgentibus Monothelitis, quorum hæresi erat infectus, eam iteratis vicibus efflagitavit.

1011 Secundus igitur Trullanus Canon admittit, Canonem à S. Cypriano in sua Synodo ęditum *de rebaptizandis Haereticis*, dicens: * Obsignamus etiam reliquos omnes Canones, qui à Sanctis, & Beatis nostris Patribus expositi sunt.* Et relatis Conciliorum, & diversorum Patrum Canonibus, qui in Orientalibus Synodis conditi fuerunt, sic prosequitur: * Prætereà verò, & à Cypriano, qui Afrorum Regionis fuit Archiepiscopus & Martyr, & Synodo, quæ sub hoc fuit, emissum canonem, qui in prędictorum Præsulum locis solum, secundum traditam eis consuetudinem, servatus est. *

1012 Ex hoc Canone, illiusque contextu manifestè deprehenditur, quàm indignus sit, vt ab Ecclesia approbetur, cum manifestè adversetur communi Ecclesiæ sensui, & Apostolicæ Traditioni, cui innixus fuit Sanctissimus Pontifex Stephanus, ad definiendum validum esse Baptismum ab Hæreticis, istorumque ministris collatum, dummodò in illo forma, qua Catholica vtitur Ecclesia, servetur. Contra hunc Canonem, qui prædictam extinctam hęresim innovare conabatur, videlicet invalidum esse Baptisma collatum ab hæreticis, optimé insurgit BARONIUS his verbis. * Sed quisnam est vnicus iste Canon, tùm à S. Cypriano, tùm à Synodo tùnc congregata sancitus? Non alius quidem, quā qui totis viribus ab illis defensus de rebaptizandis, qui fuissent ab hæreticis baptizati. Vides monstrum, quomodo in odium Romanę Ecclesiæ, quę tunc per Stephanum Papam restitit Cypriano, & vniversis vbique constitutis Episcopis, probare conati sunt isti, quod ab vniversa Ecclesia Catholica certum est improbatum fuisse. Intelliges quàm egregiè etiam mentiti sint à successoribus Episcopis, quod tunc sancitum fuit, probatum esse secundum consuetudinem, cum & consuetudo pro Stephano Papa esset, & Successores omnes etiam Africani Episcopi contra Cyprianum in sententiam Romani Pontificis abierint, vt de his omnibus locupletissimus testis est Augustinus, qui ob id manus sæpè conseruit cum adversariis Donatistis.* Hæc ille.

1013 Quod eruditè confirmat Illustrissimus CANO, *loco suprá çitato*, vbi censet prædicti Canonis à S. Cypriano, illiusque sequacibus editi Approbationem communi Ecclesiæ sensui opponi. Alloquens enim Patres, qui præfatum Trullanum Canonem condiderunt, sic contra illos arguit. * In eodem II. Canone Decretum Cypriani de rebaptizandis hæreticis comprobatis, quasi secundum traditam Afris consuetudinem, lex illa constituta sit, & non magis adversetur omnibus Ecclesiis Dei. Nec enim decretum illud Cypriani explicari potest ad normam 95. Canonis Trullani, & 19. Niceni, quoniam Canon Cypriani de omnibus in vniversum hæreticis pręscriptum est, maximè Donatistis, quos constat in nomine Trinitatis baptizasse: Decretum ergo Cypriani, ab vniversali Ecclesia simplicitèr reprobatum, Sergius approbare non debuit, quod Trullana Synodus fecit. *

1014 Eamdem sententiam sequutus Eruditus BINIVS super hunc II. Trullanum Canonem ad illa verba: *Emissum Canonem* hęc annotavit. * Nimirum de rebaptizandis iis, qui ab hęreticis ante baptizati fuerant, ita in odium totius Ecclesiæ Romanæ *erratica Synodus* confirmavit id, quod Stephanus Papa, eiusque omnes posteri Pontifices, & Episcopi pluribus Conciliis improbarunt & reiecerunt. Vide, quæ hac de re notavimus suprà, sub Stephano Papa.*

1015 Nec prætereundus videtur 55. Trullanus Canon, in quo Sabbati ieiunium in Romana, & omnibus Occidentis Ecclesiis, tot retroactis sęculis vniversali plausu susceptū, his expressis verbis prohibetur. * Quoniam intelligimus in Romanorum Civitatibus, in Sanctis Quadragesimæ ieiuniis in eius Sabbatis ieiunare pręter Ecclesiasticam traditam observationem, Sanctæ Synodo visum est, vt in Romanorum quoque Ecclesia inconcussè vires habeat Canon, qui dicit: Si quis Clericus inventus fuerit in Sancto die Dominico, vel Sabbato ieiunare, pręter vnum, & solum, deponatur, sin autem Laicus, segregetur. *

1016 Hic Canon prohibens ieiunium, cuius observantię prævaricatricem faciunt Romanam Ecclesiam Trullani Concilii Patres, est 65. ex iis, qui Apostolici dicuntur, quem legitimum esse Apostolorum fœtum aliqui probare contendunt, ex S. Ignatio, qui Apostolorum tempore floruit; hic enim *Epistola ad Philippenses* hoc idem sentire videtur, & contra

contra eos, qui Sabbato ieiunant, hęc scribit: * Quicumque Dominicam, aut Sabbatum ieiunaverit, præter vnũ Sabbatum Paschæ, ipse est CHRISTI interfector.* Ommissis Authoribus Græcis, qui hanc sententiam sequuntur, eo quòd apud Ecclesiam Græcam invaluerit mos Sabbato non ieiunandi; aliqua circa hunc Canonem duximus expendenda. Et quidem si Apostoli id præcepissent, vt prædicta Trullana Synodus supponit, priùs huiuscè Apostolici præcepti expressam notitiam habuisset Ecclesia Romana Apostolorum lacte, & Doctrina nutrita, & eorum præceptis instructa, quorum observantiã omni tempore fidelissimè retinuit, ac strenuê propugnavit: cumque insuper Summi Pontifices immensos labores, assiduas ęrumnas, calamitatesque pertulerint, vt Apostolica documenta, perfectamque eorum observantiam in fidelium cordibus stabilirent, nequaquam dicendum, aut præsumendum est, Catholicum Zelum, quo Romana Ecclesia semper enituit, in ipsis iam nascentis Ecclesiæ primordiis, in illa defecisse, aut fuisse aliqualiter diminutum, aut ipsam vllatenus permissuram, vt in Occidentis Ecclesiis Sabbati ieiunium induceretur, si hoc fuisset Apostolico Canone vetitum: imò contraria perpetuò Romanæ Ecclesiæ observata consuetudo, magni ponderis argumẽtum est, non dari talem prohibitionem, nec ipsam Ecclesiam aliquem Apostolicum Canonem, oppositum præcipientem, agnovisse.

1017 Et certè, nullum vnquam fuisse Apostolicum Canonem, quo Sabbati ieiunium prohiberetur, haud inefficaciter suadetur ex eo, quòd nec S. Augustinus, nec D. Hieronymus, cum Apostolorum tempori valdè proximi fuerint, plenamque de his, quæ Apostoli sua Doctrina præceperunt, notitiam habuerint, vllam de prædicta Apostolica prohibitione mentionem faciunt, imò loquentes in specie de hoc eodem Sabbati ieiunio in Romana, & in omnibus Occidentalibus Ecclesiis observato, & in Græca prohibito, nullum Apostolicum Canonem, tamquàm huius prohibitionis rationem adducunt. Insuper AVGVSTINVS videns hanc observantię diversitatem inter Orientales, & Occidentales Ecclesias, D. Hieronymum super hac re consulit *Epist. 17. ad D. Hieronymum cap. 2.* vbi sic ab eo sciscitatur: * Vellem me doceret benigna sinceritas tua, vtrùm simulatè quisquam Sanctus Orientalis, cum Romam venerit, ieiunet Sabbato, excepto illo die Paschalis Vigiliæ? Quod si malum esse dixerimus, non solùm Romanam Ecclesiam, sed etiam multa ei vicina, & aliquando remotiora damnabimus, vbi mos idem tenetur, & manet. Si autem non ieiunare Sabbato malũ putaverimus, tot Ecclesias Orientis, & multo maiorem Orbis Christiani partem, qua temeritate criminabimur? *

1018 Ob hanc eamdem morum varietatem, diversasque rationes, quibus movebantur Orientales ad non ieiunandum, & Occidentales ad illud ieiunium religiosissimê servandum, celebris ille vir Hispaniæ decus LICINIVS etiam D. Hieronymum consuluit: *An liceret Sabbatho ieiunare?* Tùm Decreto Concilii Illiberitani, vt omni Sabbato ieiunetur *Can. 26.* Tùm, quia moribus receptum erat, & observatum ieiunium. Cui respondit Hieronymus *Epist. 281. ad Licinium*, eique suadet, vt in hac re Ecclesiæ consuetudinem, & Traditionem sequatur, esse enim variam in diversis nationibus consuetudinem: * De Sabbato (inquit) quod quæris, vtrum ieiunandum sit, & de Eucharistia, nùm accipienda quotidie, quod Romanæ Ecclesiæ, & Hispaniæ observare perhibentur; scripsit quidem & Hippolytus, vir disertissimus, & carptim diversi Scriptores è variis Authoribus edidere; sed ego illud te breviter admonendũ puto, Traditiones Ecclesiasticas, præsertim, quæ Fidei non officiant, ita observandas, vt à maioribus traditæ sunt; nec aliorum consuetudinem, aliorum contrario more subverti.* Ubi Sanctus, ad ieiunii observantiam probandam solam consuetudinem, tamquàm strictam legem, non verò aliquem Apostolicum Canonem adduxit.

1019 Eadem est D. AVGVSTINI sententia *in Epist. ad Casulanum ad fin.* cùm enim iste Presbyter vehementer exoptans quiescere, & liberari à dubio, quod ei rationes pro vtraque parte propositę ingerebant, Augustinum consuluit, qui ex D. Ambrosii doctrina, sic ei respondit. * Indicabo quid mihi de hoc requirenti responderit venerandus Ambrosius, (Mediolanensis Episcopus) à quo baptizatus sum, Nàm cum in eadem Civitate mater

mea mecum esset, & nobis adhuc Cathecumenis, parum ista curantibus, illa sollicitudinem gereret, vtrum, secundum morem nostre Civitatis, sibi esset Sabbato ieiunandum; an, Ecclesiæ Mediolanensis more, prandendum; vt hac eam cunctatione liberarem, interrogavi hoc supra dictum hominem Dei. At ille: quid possum, inquit, hinc docere amplius, quàm ipse facio? Ubi ego putaveram nihil cum ista responsione præcepisse, nisi vt Sabbato pranderemus (hoc quippè ipsum facere sciebam) sed ille secutus adiecit: Quando hic sum, non ieiuno Sabbato, quando Romæ sum, ieiuno Sabbato; & ad quamcumque Ecclesiam veneritis, (inquit) eius morem servate, si pati scandalum nō vultis, aut facere.

1020 Hoc responsum retuli (prosequitur Augustinus) ad Matrē, eique sufficit, nec dubitavit, esse obediendum: hoc etiam nos sequuti sumus. Sed quoniam contingit maximè in Affrica, vt vna Ecclesia, vel vnius regionis Ecclesiæ alios habeant Sabbato prandentes, alios ieiunantes, mos eorum mihi sequendus videtur, quibus eorum populorum congregatio regenda commissa est. Qua propter, si consilio meo, præsertim quia in hac plùs fortè, quàm satis fuit, te petēte, atque vrgēte locutus sum, libenter acquiescis, Episcopo tuo in hac re noli resistere, & quod facit ipse, sine vllo scrupulo, vel disceptatione sectare.* Ex his vtriusque Sancti verbis manifestè colligitur, Sabbati ieiunium sola consuetudine fuisse in Occidentali Ecclesia inductum, sicut & oppositum in Orientali.

1021 Nec obstat dicere, Sabbati ieiunium Apostolico Canone fuisse prohibitum, idque Orientis Ecclesias, vndè Evangelii prędicatio originem duxit, ab Apostolis accepisse. Non, inquam, obstat, quia non desunt Occidentali Ecclesię rationes ad oppositum observandum, cum firmissimè teneat, S. Petrum primum fuisse, qui hoc Sabbati ieiuniū suo edocuit exēplo.

1022 Id perspicuè comprehendit eximiū illud Africæ, & totiusque Ecclesiæ fulgentissimū sydus S. AVGVSTINVS *Epist. 86. ad Casulanū*, vbi vtriusque partis rationes sic eleganter proponit. * Quòd si respondetur, hoc docuisse Iacobum Hierosolymis, Ephesi Ioannem, cęterosque aliis locis, quod docuit Romæ Petrus, id est, vt Sabbato ieiunetur; sed ab hac doctrina terras cæteras deviasse, atque in ea Romam stetisse: & ex contrario refertur, Occidentis potius aliqua loca, in quibus Roma est, non servasse, quod Apostoli tradiderunt; Orientis verò terras, vndè cepit Evangelium ipsum prædicari, in eo quod ab omnibus simul cum ipso Petro Apostolis traditum est, nè Sabbato ieiunetur, sine aliqua varietate mansisse. Interminabilis est ista contentio, generans lites, non finiens quæstiones. Sit ergo vna Fides, vniversęque vbique dilatantur Ecclesię, tamquàm intus in membris, etiam si ipsa fidei vnitas quibusdam diversis observationibus celebratur; quibus nullo modo, quod in Fide verum est, impeditur.* Hactenùs Augustinus.

1023 Quibus verbis S. Doctor, estò quęstionem non dirimat, apertè tamen proponit vrgentes, ac graves rationes, quę Romanam Ecclesiam, ad Sabbati ieiunium religiosè servandum impulerunt; sicut, & Orientalis ad oppositum retinendum, hancque morum diversitatem, in prædicti ieiunii observantia, rectè cohęrere cum Fidei vnitate, quam vtraque profitetur Ecclesia, vt Consecratio in azymo, vel fermentato manifestè ostendit; estò enim tota Ecclesia Græca in fermentato consecret, & Latina in azymo, neutra tamen in Fide, aut forma Eucharistici Panis consecrandi deficit; quia nempè differentia azymi, vel fermentati in pane non est substantialis, sed accidentalis, vt docet ANGELICVS PRÆCEPTOR *3. p. q. 74. ar. 4.* quem Theologi communitèr sequuntur. Absque vlla ergo Fidei iactura potuit, iustis de causis, in Ecclesia Latina statui consuetudo ieiunandi in Sabbato, & ob alias iustas etiam rationes, oppositum in Orientalibus Ecclesiis stabiliri, quod non diceret Augustinus, si aliquem Apostolicum Canonem agnovisset, Sabbati ieiunii prohibitivum.

1024 Similitèr, si aliquo Apostolico Canone huiusmodi ieiunium interdiceretur, neutiquam D. Hieronymus Licinio scribens, istius arbitrio, & electioni reliquisset, vt sequeretur, vel consuetudinem Ecclesiarum, quę ieiunabant in Sabbato, vel earum, quæ huiusmodi ieiunium non observabant, dicens. * Vnaquęque Provincia abundet in suo sensu, & præcepta maiorum, leges Apostolicas arbitretur. * At S. Augustinus clariùs asserit, se numquàm

quam Apostolicum reperisse præceptum, quo prædictum stabiliatur ieiunium. * Ego (inquit) in Evangelicis, & Apostolicis Litteris video præceptum esse ieiunium, quibus autem diebus non opporteat ieiunare, & quibus opporteat, præcepto Domini, vel Apostolorum non invenio definitum. * Quod neutiquam dixisset, si prædictum Canonem de ieiunio Sabbati, legitimum esse Apostolorum fœtum ei constitisset.

1025 Ad hunc Trullanum Canonem, & ad illum, quem Apostolicum dicunt, Sabbatici ieiunii prohibitivum, alludit, quod Cardinalis HVMBERTVS, Leonis IX. ad Constantinopolitanam Synodum Legatus, scripsit *in libro*, quem *contra calumnias Michaelis Patriarchæ Constantinopolitani, & Leonis Acridani Bulgariæ Episcopi edidit.* * Non autem mirùm, si Agathoni Papæ, & cunctis Patribus vestra imputatis delliramenta, & quæ aut corrupistis, aut finxistis Capitula; cum etiam ipsi Domino IESV CHRISTO, & Apostolis eius imputetis figmenta. (Quibus nihil clariùs cõtra hunc Trullanum Canonem, vbi Sabbati ieiunii prohibitio Apostolis, eorumque Canoni adscribitur) Vndè nos scientes, VI. Synodum ad destruendam hæresim Monothelitarum, non autem ad tradendum Romanis novas constitutiones congregatam, Capitula, quæ nobis sub eius Authoritate opponitis, omninò refutamus: quia Prima, & Apostolica Sedes, nec aliquando ea accepit, neque observat hactenus: quia ea, aut nulla, aut, vt vobis libuit, depravata sunt, sicut depravastis Ioannis Chrysostomi, & aliorum Orthodoxorum Patrum dicta, & exhibuistis in eadem Synodo VI. *

1026 Id ipsum eleganter confirmat Eruditissimus D. FERDINANDVS DE MENDOZA *in Comment. in Concil. Illiberita.* Vbi expendit quàm malè suo tempore, & apud Antiquos prædicti Trullani Canones audierint, sic scribens. * Nec Theophanes tantum, & Anastasius Bibliothecarius Apostolicus, hos Canones post multa tempora suppositos fuisse docent, sed & Humbertus Cardinalis amplissimus, Leonis IX. ad Constantinopolitanos Legatus, &c.*

1027 Hùc quoque præclarè facit, quod refert piissimus, ac Venerabilis SVRIVS exponens eumdem hunc Trullani Concilii de ieiunio Canonem, hæc scribens. * Hic quoque Canon quinquagesimus quintus, qui Matrem Ecclesiarum omnium Romanam Ecclesiam reprehendit, non recipitur, nam tametsi hic citatur Canon Apostolicus 65. attamen certum est, quemadmodum Epiphanius quoque dicit, posse sancto proposito omnibus diebus ieiunari. Est autem verisimile Apostolicum Canonem pertinere ad Marcionistas, qui, vt idem Epiphanius testis est, eo die ieiunabant in invidiam Dei Iudæorum, qui Sabbato ab omni suo opere quievisset. *

1028 Ad hanc etiam rem maximè spectat, quod insignis ille vir GREGORIVS PROTOSYNCELLVS *in Apologia pro Florentina Synodo* contra Marcum Ephesinum scripsit, probans prædictum ieiunium non esse de Fide, sed absque vlla istius iactura posse, tàm Græcæ, quàm Latinæ Ecclesiæ consuetudinem, non obstante præfati Canonis prohibitione, observari. * Præcipiente Canone non esse ieiunandum Sabbato, Socrates, qui fuit ante Synodum III. in Occiduis, inquit, partibus ieiunant diebus Sabbati: Nec tamen, qui illis fuere temporibus, crimini hoc dederunt, quòd scirent varios ieiuniorum, & rituum mores non inferre differentiam Fidei. *

1029 Magnum certè huic sententiæ Authoritatis pondus adiecit INNOCENTIVS I. etenim si præfatus Pontifex agnosceret, dari Apostolicum Canonem, quo Sabbati ieiunium prohiberetur, nequaquam oppositum sanciret, nec obligationem ieiunandi in Sabbato rationum evidentia probaret, dicens: * Sabbato ieiunandum esse, ratio evidentissima demonstrat; nam si diem Dominicam, ob venerabilem Resurrectionem Domini Nostri IESV CHRISTI, non solum in Pascha celebramus, verùm etiam per singulos circulos Hebdomadarum ipsius diei imaginem frequentamus, ac sexta Feria propter Passionem Domini ieiunamus; Sabbatum prætermittere non debemus, quod inter tristitiam, atque lætitiam temporis illius videtur inclusum: nam vtique constat Apostolos biduo illo, & in mœrore fuisse, & propter metum Iudæorum sese occlusisse.*

1030 At quod hanc rem evidentiùs

cog-

concludit; omnemque dubitationem eliminat, est Summi Pontificis NICOLAI I. Authoritas, qui graviter conquestus de Photio, in Patriarchalem Constantinopolis Sedem intruso, molestèque ferens calumnias, quibus præfatus Patriarcha Latinam Ecclesiam, maximè circa ieiunium Sabbati, proscindebat, ad Gallicanos Episcopos scripsit, eos paternè admonens, nè dolosis Photii cavillationibus deciperētur certissimè intelligentes, hanc veritatem fuisse iam ab Ecclesia, sub Sancto Sylvestro Pontifice terminatam. Vndè *Epist.* 70. sic loquitur. * De ieiunio Sabbati, tempore Sancti Sylvestri Confessoris CHRISTI, satis discussum est, & disputatum, atque vt celebraretur, per omnia definitum, nullusque post hæc, ausu temerario, contra istud statutum venire, aut saltim mutire præsumpsit. *

1031 Ex verbis igitur horum trium Pontificum, Innocentii I. Nicolai I. & Sancti Sylvestri, qui hanc controversiam, tàmdiù in Ecclesia exagitatam, vt ex S. Augustino, & D. Hieronymo vidimus, definivit, manifestè liquet, Sabbati ieiunium nulli Apostolorum Canoni opponi, cum numquam Ecclesia aliquid contra Apostolicos Canones definierit, nec Sancti Patres aliquid contra Apostolorum prǽcepta, vmquam senserint. Vndè infertur sub S. Sylvestro, vel de prædictis Apostolicis Canonibus non constare, vel Canonem Sabbati ieiunium prohibentem tunc inter illos non reperiri, aliàs numquam Sanctissimus Pontifex permisisset, vt de hac re dubitaretur, & opposita consuetudo in Latina Ecclesia prævaleret; cumque insuper Apostolicam Sedem moderaretur, nullatenus credibile est, ipsum statuisse aliquid, quod Apostolico præcepto, & Canoni repugnaret, cum semper Summi Pontifices acerrimè propugnarint, nonmodò ea, quǽ Apostoli scripto docuerunt, sed etiam ea, quæ verbo tradiderunt Ecclesiis, quas sanctè gubernarunt, Evangelicaque Doctrina instruxerunt.

1032 Sed quoniam S. Sylvester Sabbati ieiunium in Ecclesia observandum esse præscripsit, non erit absre, hìc breviter inquirere, quanam fuerit ratione inductus, ad tàm Sanctum ieiunium Ecclesiastica lege statuendum? Eam refert EUSEBIUS *in Vita S. Sylvestri* his verbis. * Cum omnis Dominicus dies colendus sit in gaudium Christianorum, & omnis dies Sabbati deputandus est sepulturæ, ad execrationem Iudæorum, omnes enim Discipuli die Sabbati fletum habuerunt, sepultum spirantes, & Iudǽis epulantibus lǽtitia inerat, Apostolis autem ieiunantibus tristitia imperabat. Tristemur itaque cum tristantibus de sepultura, si volumus cum eisdem de resurrectione Dominica gaudere. * Hǽc ille. Quam rationem à Latinis didicisse, testatur Balsamon *ad Canonem* 55. *VI. Synodi in Trullo.*

1033 Ex dictis convincitur, prǽdictum Canonem, Sabbati ieiunium interdicentem, indignum planè esse, qui inter Apostolicos connumeraretur, vt, solita sua eruditione, eleganter expendit ille insignis Hispanus Don FERDINANDUS DE MENDOZA *loco suprà citato*, dicens: * Et hìnc fit Tarasium qui *in* 4. *Actione* VII. Concilii, quatuor, aut quinque annis post VI. Synodum editos hos Canones refert, eorum Grǽcorum sententiam sequutum videri, à quibus id additum fuit, & suppositum, vt maior his Canonibus Authoritas accresceret. Nec minus dissentaneum apparet, quod aliqui putant, editos hos Canones fuisse in altero *nefario* Conciliabulo, quod *Sextum* est etiam nuncupatum, contra Authoritatem huius Concilii (nefariè enim in illo, hoc damnatum est) anno 5. post hoc, qui fuit primus Imperii Philippici, vt doctè notatum est à Francisco Turriano *in Actis de VI. Synodo.* *

1034 Sed infrà clariùs tradit prǽdictum Trullanum Canonem Sabbatici ieiunii prohibitivum Apochryphum esse, his verbis. * Quibus tandêm omnibus observationem ieiunii Sabbati in Ecclesia Occidentali iustè observari constabit, relicto XXCVI. Can. VI. Synodi, quem Apocryphum, falsumque, & in invidiam Ecclesiæ Romanæ ab æmulis eius confictum, ex his, quæ iam diximus, satis perspicuè apparet. *

1035 Et infrà. * Nec Theophanes tantùm, & Anastasius hos Canones post multa tempora suppositos fuisse docent, sed & Humbertus, Cardinalis amplissimus. * Undè ipse Mendoza de hoc Trullano Canone loquens, hæc habet. * De Canone autem hoc, audiamus Humbertum contra Nicetam. Si interrogem, inquit, Iudæos, quid

quid in Sabbato celebrent; Respondebunt: Requiem Domini. Si Græcos? idem, & non aliud dicent: Ergo sub servitute legis sunt, in cuius vmbra, & tenebris confidunt. Quam traditionem (inquit) si tentasset Papa Agatho removere à Romanis, non audiretur ab eis. Quamob rem Caput quod asseritis Agathonem promulgasse (iam dixi suprà sub Agathone Papa VI. Synodum habitam, in eaque assedisse eius Legatos) vt si quis Clericus ieiunaret Sabbato, præter vnum, deponeretur, magis dicendum est Nazarçorum esse, quàm Apostolorum: Chærinti & Ebionis magis, quàm VI. Synodi, & Papę Agathonis, cui sanè Capitulo Epistola Pauli apertè contradicit, vbi ait, *Nemo vos iudicet in cibo, aut potu, aut in parte diei Festi, aut Neomeniæ, & Sabbatorum, quæ sunt vmbra futurorum*: Vnde Romani proprio Authori, vel Magistro Gentium in Fide, & veritate obedientes, nulli Sabbato Festum vel otium dependunt, sicut neque Neomenię; quia Iudaica sunt, & vmbra futurorum.*

1036 Eumdem Canonem reprehendit præfatus Cardinalis *in lib. adversus calumnias Michaelis, Patriarchæ Constantinopolitani, & Leonis, Acridani Archiepiscopi Bulgariæ, pro defensione azymi.* *Si vos non Iudaizatis (ait) dicite, cur Iudæis in simili observatione Sabbati communicatis? Sabbatum ipsi certè celebrant, & vos celebratis, epulantur & ipsi, & solvunt semper in Sabbato ieiunium, & vos in vestra Quadragesima solvitis à ieiunio omne Sabbatum, pręter vnum. Illis duplex est causa celebrandi Sabbatum, ex præcepto Moysis; & quod contristatis Discipulis, ipsi fuerunt de morte Domini, quem non credebant resurrecturum, in hac die gavisi: Vndè quia cum Iudæis Sabbatum, & nobiscum celebratis diem Dominicum, videmini in tali observatione observare Sectam Nazaræorum; qui recipiunt Christianismum, vt non dimittant Iudaismum. Latina autem Ecclesia compatiens passo, & sepulto Domino, & gaudet resurgenti in die Dominica, quandò Iudæos nimia occupavit mœstitia, & custodes Sepulchri conati sunt corrumpere pecunia: Vndè nos Traditionem vsque in hodiernum diem de Sabbato retinentes, & vsque in finem retinere cupientes, &c.* Ex quibus elicitur, quàm de prædicto Canone ieiunii prohibitivo præfatus Cardinalis opinionem conceperit, cum dixerit. *Magis Nazaræorum esse, quàm Apostolorum; Chærinti, & Ebionis magis, quàm VI. Synodi.*

1037 Pro maiori prædictorum confirmatione, memoratu dignum, quod in Trullanos Canones annotavit CHRISTIANVS LVPUS, vbi censet, prædictum Canonem, nonmodo non esse Apostolicum, sed potiùs à Græcis quibus exosum erat ieiunium, multis post Apostolos annis, confictum, simulatque ad eos delatum, in Romana Ecclesia fuisse pręceptum, vt in Sabbato ieiunaretur; sic enim scribit: *Et hinc liquet etiam, Gręcum Canonem Sabbatini ieiunij prohibitivum, non esse Apostolicum. Laudatus Patrum Pręedicatorum adversus Græcos tractatus, rectè dicit editum, nascente, ac præsertim proficiente Latino Sabbati ieiunio: Græcis enim placuit Antiquus suus mos, ideòque illum Canonem stabilierunt. Et quidem Canon iste est intra 35. posteriores, quos Apostolicis vulgaribus primùm, Iustiniani Augusti tempore, adiecit Ioannes III. Episcopus Constantinopolitanus.*

1038 Hùc etiam facit, quod in hunc Canonem expendit P. M. ALEXANDER NATALIS *sæcul. 1. part. 2. Hist. Ecclesiast. dissert. 17.* vbi hæc habet: *Enimverò incredibile est Romanam Ecclesiam, Pontificesque, & Patres Sanctissimos, necnon eruditissimos, ab Apostolica Lege tàm enormiter descivisse, vt spreto Apostolorum Canone, Sabbati ieiunium susciperent. At certum est, in ipsa Vrbe Roma, vivente S. Ambrosio (hoc est cadente 4. sęculo) Sabbato ieiunari solemne fuisse, testibus, S. Augustino *Epist. 86. ad Casulanum*; Cassiano, *lib. 3. de institutione Cœnobitarum, cap. 10.* & Socrate *lib. 5. cap. 2.** Et adductis, ac laudatis S. Hierónymi, & Innocentii I. verbis, sic concludit: *Quæ cum ita sint, spurium esse pręfatum Canonem necesse est, quo Sabatarium ieiunium tàm severè prohibetur.*

1039 Nec prędicto Canoni ieiunii prohibitivo suffragatur, quòd supra retulimus *ex Epist.* S. IGNATII Martyris, *ad Philippenses*, sic scribentis: *Quicumque Dominicam, aut Sabbatum ieiunaverit, præter vnum Sabbatum Paschę, ipse

ipse est CHRISTI interfector.* Non, inquam, suffragatur, quia non constat prædictam Epistolam esse præfati Sancti legitimum fœtum, imò certius est, apocryphan esse, vt rectè notavit eruditus P. CHRISTIANUS LUPUS *loco citato*, his verbis: * Neque movet me adducta Authoritas S. Ignatii: eius namque ad Philippenses Epistolæ neque in Historia Ecclesiastica Eusebius Cæsariensis, neque in Virorum illustrium Catalogo S. Hieronymus meminerunt, ideòque passim creditur adulterina, ficta, supposita. Est Græcus quarti, aut quinti sæculi fœtus, quomodò & Apostolicæ Constitutiones.*

1040 Et quamvis prędictam Epistolam S. Ignatij legitimam esse, fateremur, nihil nobis obesset, nec Græcorum sententiæ opitularetur; illa enim S. Ignatii verba, non respiciunt, neque condemnant Romanæ Ecclesię consuetudinem Sabbato ieiunandi, sed ieiunia Marcionistarum, qui in opprobium Dei Iudæorum Sabbato, & Dominica ieiunabant, vt cum S. Epiphanio eleganter, notavit D. FERDINANDVS DE MENDOZA, *loco supra laudato*, dicens: * Quod autem Ignatius, Ioannis Discipulus, ad Philippenses scripsit, CHRISTI esse interfectorem, qui Dominicam, aut Sabbatum ieiunaverit, præter Sabbatum Paschæ, aliò respexit: illud enim dixit contra hæreticos Marcionistas, qui eo tempore ieiunabant Sabbato, & Dominica in opprobium Dei Iudęorum, quòd septimo die requievisset ab omni opere, quod patrarat, vt D. Epiphanius est Author. Sabbatum verò, ieiunant ob hãc causam (ait) quoniam Dei, inquiunt, Iudæorum est requies, qui mundum fecit, & septima die quievit. Nos ieiunamus hanc, vt nè Officium Dei Iudęorum faciamus. Salutare igitur Sabbati ieiunium diuturno Ecclesiæ vsu, & Authoritate, vt sanctissimè ceptum, receptumque est, ita constantissimé est retinendum. Eius autem indicendi Authores Decreto interposito, Patres fuisse Illiberitanos, vel ex hoc Canone fit satis probabile.*

1041 Pro maiori huius veritatis illustratione videantur, quæ D. EMANVEL GONZALEZ TELLEZ, in Salmaticensi Vniversitate Canonum Professor, & in Tribunali Pinciano Apostolicus Inquisitor in hunc Canonem annotavit *in Commentar. Can. 26. Illiberitani Concicilii.*

1042 Nec subsistit, prædictum Trullanum Canonem, quo Sabbati ieiunium prohibetur, fuisse à Vigilio Pontifice confirmatum, vt refert Theorianus, cognomento *Philosophus, in Epist. ad Sacerdotes de ieiunio Sabbati*, vbi asserit *Canonem 55. Synodi VI. Constantinopolitanæ in *Trullo*, qui Ecclesiæ Romanę consuetudinem ieiunandi Sabbato improbat, & non ieiunare iubet, à Vigilio Romano fuisse approbatum.*

1043 Sed quàm egregiè deceptus fuerit Theorianus, & quam falsò Vigilio Pontifici, multis iàm retrò annis defuncto, præfati Canonis confirmationem adscripserit, aperte liquet ex his, quæ solita eruditione annotavit D. FERDINANDVS DE MENDOZA *de Concil. Illiberit.* his verbis: * Cuius Historiæ, vel fabellę, fidem, authoritatem, & originem, paulò altiús repetere visum est operępretium, né Theoriani lapsus aliis etiam labendi occasio sit. (Et *infra*:) Canonem hunc confirmatum fuisse à Vigilio Papa, idem Theorianus affirmat; sed falsò, cum non solum post Vigilium (pręcessit *enim* Vigilius Agathonem multis *annis*) *sed* post ipsum Agathonem, cuius ætate Concilium illud indictum est, & cuius Legati, Theodorus, & Georgius Presbyteri, & Ioannes Diaconus in eo interfuerunt, septem, & viginti post annos, Canones hos, qui VI. Synodo esse feruntur, editos fuisse, constet, vt Anastasius Bibliothecarius, & ante illum Theophanes Episcopus Nicææ, apertè docent. (Et *infra*:) Hæc Theophanes, 27. annos à Concilio habito, vsque ad descriptos Canones numerans, eumque sequutus Anastasius.*

1044 Vndè cum Vigilius Pontifex multis annis Agathonem Papam præcesserit, hicque post aliquos sui Pontificatus annos VI. Synodum celebraverit, anno nempè CHRISTI 680. & 81. vt suprà probavimus; cumque iuxta gravissimos Authores, à nobis laudatos, Trullani Canones, qui VI. Synodi nomine circunferuntur, 27. post prędictam Synodum annis conditi fuerint, & inter illos quinquagesimus sextus contra Sabbati ieiunium statutus: hinc manifestè deducitur, nullatenùs potuisse prædictum Ca-

nonem à Vigilio Papa, triginta, & amplius annis præmortuo, approbari: Quarè Theorianus falsò, ac enormiter, contra Historiæ veritatem, Vigilio Pontifici adscribit approbationem Canonis, quem Trullani Patres iniquè condiderunt, contra sanctam, laudabilemque consuetudinem ieiunandi in Sabbato, quæ in Romana Ecclesia tot sęculis fuerat statuta, ęquissimisque suadentibus rationibus observata, ac tandèm à Sanctissimo Sylvestro Papa definita, vt suprà latè probabimus.

§ III.

EX IIS, QVÆ IN SECVNDO Trullanæ Synodi Canone continentur, manifestè ostenditur, eam indignam esse, quæ ab Apostolica Sede approbaretur.

1045 MUlta sunt in Trullanę Synodi Canonibus, quę eos Apostolicæ Sedis Approbatione indignos faciant; & nè in re adeò clara, longiùs immoremur, omissis aliquot ex illis, prædicta Approbatione indignissimis, vt rectè suadent Authores, tàm Antiqui, quàm recentiores, qui de illis in specie agunt, præcipuè P. Christianus Lupus *loco suprà citato*; solummodò expendemus II. Trullanum Canonem, statuentem, vt 85. qui Apostolorum nomine communitèr circumferuntur, tamquàm à Sanctis Patribus admissi, omnimoda firmitate, & stabilitate suscipiantur. * Huic Sanctæ Synodo placuit (inquit Canon 2.) vt ab hoc nunc tempore, & deinceps, firmi, stabilesque maneant, qui à Sanctis Patribus, qui nos præcesserunt, suscepti, ac confirmati sunt, atque adeò nobis etiam traditi sunt, Sanctorum, & gloriosorum Apostolorum nomine 85. Canones. *

1046 Uberem dicendi segetem suppeditat prædictus Trullanus Canon, viris eruditione conspicuis, iis præcipuè, qui Apostolicorum Canonum numerum investigarunt, & ea, quæ in illis continentur, diligenter scrutati sunt. Et quidem si rem maturè perpendimus, inveniemus sufficere octuagesimum quartum Apostolorum Canonem, nè vllo pacto verificari possit, quod in præfato Trullano Canone asseritur; omnes nempè 85. qui Apostolorum nomine circumferuntur, fuisse à Sanctis Patribus susceptos, & Approbatos; numquàm enim Sancti Patres receperunt, nec approbarunt, imò nec recipere potuerunt 84. ex relatis, cum iste, contra communem Ecclesiæ, & Sanctorum Patrum sensum, inter Canonicos Veteris Testamenti libros non admittat hos quinque, librum nempè Sapientiæ, Tobiæ, Iudith, Ecclesiastici, & duos Esdræ, nec in Novo, Apocalypsim S. Ioannis.

1047 Insuper in Novo Testamento, admittit, vt Canonicas duas S. Clementis Epistolas, eiusdemque ordinationes *in 8. libris*, qui Apostolicæ Constitutiones S. Clementis dicuntur. Quod vt clariùs pateat, audiamus quid 84. Apostolorum Canonis textus dicat, prout vniformitet referunt ferè omnes prędictorum 85. Canonum Collectiones, quæ hucusque prodierunt, & afferuntur à GRATIANO *in fine Decreti*. Sic ergo se habet prædicti Canonis textus.

CANON 84. APOSTOLORVM.

1048 Sunto omnibus vobis Clericis, simul & Laicis venerandi, ac Sacri, Libri, Veteris quidem Testamēti, Moysis quinque, Genesis, Exodus, Leviticus, Numeri, Deuteronomium, Iesu Filii Nave vnus, Iudicum vnus, Ruth vnus, Regnorum quatuor, Derelictorum *ex lib. dierum* duo, Esther vnus, de Machabæorum gestis tres, Iob vnus, Psalterium vnus, Proverbia, Ecclesiastes, Canticum Canticorum, Prophetarum duodecim; vnus Esaiæ, Hieremię vnus, Ezechiel vnus, Daniel vnus. Inquiritor autem à vobis extrinsecus, vt adolescentes vestri addiscant item Sapientiam Eruditi Syrach. Nostra vero, (hoc est novi Testamenti) Evangelia quatuor, Matthæi, Marci, Lucæ, Ioannis; Pauli Epistolę quatuordecim: Petri Epistolæ duæ, Ioannis tres, Iacobi vna, Iudæ vna, Clementis Epistolæ duæ: Et Præceptiones, quæ Vobis Episcopis, per me Clementem in Libris octo nuncupatæ sunt, quas omnibus publicare non opportet, ob quædam arcana, quæ in se continent, & Actiones nostras Apostolorum. * Hucusque Canon. Additque Gratianus. * Finis Apostolicorum Canonum Gregorio Holoandro Interprete. *

1049 In hoc prædicti Canonis tex-

tu, duo manifestè conspicimus; Primum est, præfatos Sapientiç, Iudith, Tobiæ, Ecclesiastici, Esdræ, & Apocalypsis Libros, inter Canonicos, à prædicto Canone non admitti. Secundum est, inter Sacros, & Canonicos Libros Veteris quidem Testamenti, Tertium Machabæorum; Novi verò duas S. Clementis Epistolas, istiusque Constitutiones, ab eodem illo Canone recenseri. Quarè, vt clariùs innotescat huius 84. Canonis, & 2. Trullani difficultas, & vt manifestiùs dignoscatur, quàm alienum sit, ab Ecclesiç, & Sanctorum Patrum Sententia, quod in illo continetur, probandum aggredimur, libros, quos ille Canon non admittit vt Canonicos, esse à Sanctis Patribus, & ab ipsa Ecclesia in Sacrarum Litterarum Canonem relatos.

DE DVOBVS LIBRIS ESDRÆ.

1050 Priores duos Esdræ Libros Sacros esse, & inter Canonicos recensendos, communis est Catholicæ Ecclesiæ, Sanctorum Patrum, & Sacrorum Conciliorum consensus, illosque Sacros esse, ac vt tales suscipiendos, definitum est in Conciliis CARTHAGINENSI, LAODICENSI, & TRIDENTINO, fuitque hæc cõmunis Hebræorum, & Rabbinorum sententia, vt tradit IOSEPHVS *lib.* 1. *advers. Apionem*, vbi recensens ex traditione Synagogæ Libros Divinos Veteris Testamenti, inter eos etiam hos connumeravit.

1051 Prædictos Libros Sacros esse apertè censuit S. AVGVSTINVS *lib.* 18. *de Civitate Dei, cap.* 36. Vbi hæc scripsit. * Est Esdras, qui magis rerum gestarum scriptor est habitus, quàm Propheta, &c. Nisi fortè Esdras in eo CHRISTVM prophetasse intelligendus est, quòd inter iuvenes quosdam, orta quæstione, quid ampliùs valeret in rebus, cum Regem vnus dixisset, alter Vinum, tertius Mulieres, quæ plerumque Regibus imperarent; idem tamen tertius Veritatem super omnia demonstravit esse Victricem, consulto autem Evangelio, CHRISTVM cognovimus esse Veritatem.* Hæc ille.

1052 Adeò Prophetæ Esdræ suffragatur Augustinus, vt nonmodò prædictos duos priores libros, sed & 3. eiusdem Esdræ inter Sacros annumeret, vt eleganter notavit Eruditus Noster DOMINICVS GRAVINA, dicens: * Quæ autem facta Prophetia pronuntiaverit Esdras, Augustinus multorum Patrum Sententiam sequens (nimirum Ambrosii *de bono mortis*, & *Epist.* 21. *ad Orontianum*, & Cypriani, *ad Demetrianum*, qui quintum Caput Esdræ videtur imitatus, tractans de sçculi interitu) tenentium librum tertium Esdræ esse divinum, clarè expressit, nimirum in 3. illo iuvene demonstante Veritatem, id est, CHRISTVM, Victricem super omnia; sed quia ex communi cæterorum Patrum Sententia liber iste tertius Esdrç est inter Apochryphos computatus, ideò dicendum est, quòd multaque in primo, & secundo volumine enarrantur, Prophetica dici possunt. Augustino consonat S. HIERONYMUS *in Prologo Galeato.**

DE LIBRO TOBIÆ.

1053 Hunc Librum esse Divinum, & in Canonicorum Catalogo reponendum, communis est Catholicç Ecclesiæ Sententia, in Decretalibus, & aliis summorum Pontificum operibus expressa. S. Clemens Papa *Epist.* 1. sic scribit. * Undè & in Veteri Testamento scriptum est: *Quod tibi non vis fieri, alteri ne feceris.** Quod desumptum est *ex lib. Tobiæ, cap.* 4. Aliud eiusdem Libri Testimonium allegat ALEXANDER Papa, siquidem *in* 1. *sua Epistola* ostendit Sanctissimæ Trinitatis Mysterium ex illis Libri *Tobiæ* verbis *cap.* 7. *Deus Abraham, Deus Isaac, Deus Iacob, &c. Impleatque benedictionem suam in Vobis.*

1054 S. LEO Papa *serm.* 5. *de Collectis, & Eleemosynis*, vtitur illis *Tobiæ* verbis *cap.* 4. *Ex substantia tua fac Eleemosynam.*

1055 S. GREGORIVS MAGNVS 3. *part. Curæ Pastoralis admonit.* 27. adducit illud *Tobiæ cap.* 4. *Panem tuum, & vinum tuum super sepulturam iusti constitue.*

1056 Sacratissima Concilia CARTHAGINENSE, FLORENTINVM, & TRIDENTINVM prędictum *Tobiæ* Librum in Sacrarum Scripturarũ Canonẽ retulerunt.

1057 Eiusdem libri Authoritate vsus fuit S. POLYCARPVS *Epist. ad Philippenses*, allegans illud *Tobiæ, cap.* 4. *quod Eleemosyna à morte liberat.*

1058 S. CLEMENS Alexandrinus *lib.* 6. *Stromat.* citat Scripturæ Sacræ testi-

testimonium illud *Tobiæ* 12. *Bona est oratio cum ieiunio.* ORIGENES *Epist. ad Iulium Africanum*, hæc scribit. *Tobia vtuntur Ecclesiæ,* & *Hom.* 27. *in Num.* computat lectionem *Tobiæ* inter divinorum voluminum lectiones.

1059 S. IOANNES CHRYSOSTOMVS *serm. de Pœnit.* Eleemosynam comendans, hæc subdit. * Scriptum est enim, *quoniam Eleemosyna à morte liberat.** Quod legimus *cap.* 4. *Tobiæ.*

1060 S. CYPRIANVS *de Orat. Domin.* citat *cap.* 12. *Tobiæ* dicens: * Orationi alia bona opera esse adiungenda, & ideò Scriptura Divina instruit dicens: *Bona est oratio cum ieiunio, & Eleemosyna.* *

1061 S. HILARIVS *in Psalm.* 129. ex eodem 12. *Tobiæ capite* probat assistentiam Angelorum ante claritatem Dei, & Orationem deprecantium ad Deum deferentium.

1062 S. AMBROSIVS *lib. de Tobia*, eum Propheticum nuncupat, dicens, * Lecto Prophetico Libro, qui intitulatur, *Tobias*, &c. *

1063 PHOEBADIVS AGENNENSIS relatus à S. Hieronymo *in Catalogo Scriptorum*, probat adversus Arianos nomen substantiæ in Sacris Scripturis reperiri, prolatis duobus testimoniis *Libri Tobiæ.*

1064 S. OPTATVS MILEVITANVS *lib.* 3. *contra Parmenidem*, huius Libri Authoritate astruit contra Donatistas energiam baptismatis: iecoris quoque, & fellis meminit ad tutelã fœminæ Sacræ, & ad illuminationem Tobiæ non videntis; & subdit, quòd *eiusmodi Piscis visceribus Asmodæus Dæmon à Sara puella fugatus est, &c.*

1065 S. PROSPER 2. *part. de prædictionib. cap.* 39. prædictum *Tobiæ* librum, vt Divinum, & Propheticum habuit. * Tobias CHRISTVM Dominum inter cætera præconia suę laudis prophetavit, dicens: *cap.* 13. *Nationes multæ de longinquo venient habitatores à novissimis partibus terræ ad nomen Domini Dei, & munera sua in manibus habentes, Regi Cælorum offerent cum lætitiâ,* quod nos nunc videmus impleri, * inquit Sanctus, prosequiturque prędictum locum, vt Scripturam Divinam allegans.

1066 Nec ab hac sententia dissentit S. HIERONYMVS *Proœmio in Ionam*, sic scribens: * Liber Tobiæ licet non habeatur in Canone, (intellige Hebræorum) tamen, quia vsurpatur ab Ecclesiasticis viris, tale quid memorat: dicente Tobia ad Filium suum: *Fili ecce senui.* * *Tob.* 14.

1067 Consonat S. AVGVSTINVS, prędictum librum inter Scripturas Canonicas recensens *lib. de Doctrina Christiana, cap.* 8. & ex eodem libro citans testimonia *Serm.* 4. *de SS. Petro, & Paulo, & in quæstionibus vtriusque testamenti, cap.* 100. *& Epist.* 120. *cap.* 20.

1068 At clariùs præfatum librum, vt Canonicum admittit S. ISIDORVS cum communi Ecclesiæ Sententia, siquidem *lib.* 6. *Ethymolog. cap.* 1. inquit: * Licet librum Tobiæ Hebræi in suum Canonem non recipiant, Ecclesia tamen CHRISTI, inter divinos honorat, & prædicat libros.*

1069 Ex quibus manifestè convincitur, *Tobiæ* librum, iuxtà Ecclesiæ Conciliorum, ac illustrium Ecclesiæ Patrum sententiam, Divinum esse, & Canonicum, eiusque Sanctam, & Divinam Doctrinam nullatenùs mereri à Canonicorum Veteris Testamenti librorum Cathalogo excludi, vt habetur in prædicto 84. Canone, qui Apostolorum immeritò nuncupatur.

DE LIBRO IVDITH.

1070 *Iudith* librum dignum esse, quì Sacrorum, & Canonicorum Veteris Testamenti librorum numero adscribatur, communis est Catholicæ Ecclesiæ Doctrina in Conciliis, & SS. Patribus declarata; & quidem præfatum librum Canonicum esse, & Divinum decrevit INNOCENTIUS I. *in Epist. ad Exuperium, Tholosanum Episcopum, cap. vlt.* vbi inter Sanctarum Scripturarum libros prędictum enumerat.

1071 GELASIVS Papa *in Concilio Romano* 70. *Episcoporum* inter libros, quos decernit, & asserit, Sanctam, & Catholicam Romanam Ecclesiam in Ordine Veteris Testamenti suscipere, ac venerari, Iudith librũ recẽset; idẽque decrevit CARTHAGINENSE CONCILIVM, quòd estò fuerit Provinciale, confirmatum tamen est, & approbatum à Leone IV. 20. *dist. cap. de Libellis*, quod clariùs

Ee 2 con-

confirmant Sacratissima Concilia, FLORENTINVM *sub Eugenio IV.* & TRIDENTINVM *sub Paulo 3.* dum Canonicis Libris, quorum Catalogum texunt, prȩfatum Iudith librum inferunt.

1072 At quàm meritò, Concilia & Patres prȩdictum librum, vt Canonicum admiserint, ex sequentibus SS. Patribus demonstrabitur.

1073 S. CLEMENS ROMANVS inter mulieres, quæ prophetarunt, Iudith numerat *lib. 8. Const. Apostolic. cap. 1. lib. 3. cap. 8. & lib. 5. cap. vlt.* commendatque eiusdem pudicitiam, & ieiunium, quæ omnia in prædicto *Iudith libro* habentur.

1074 S. IGNATIVS *Epist. ad Philadelphios*: *Sint (inquit) non vagȩ, &c. sed vt Iudith illa honestissima.*

1075 S. CLEMENS ALEXANDRINVS *lib. 4. Stromat. consummatam in mulieribus* eam vocat, & quod præmia Fidei mox accepit, cum mulier in hostem se præclarè gesserit, & potita sit capite Holofernis.

1076 ORIGENES *in lib. Iudicum, Hom. 9. & Hom. 1. in Psal. 37.* eiusdem virtutes commemorat, quȩ in eodem *libro Iudith* recensentur, de quo alibi *Hom.* nempè 27. *in Numer.* sic scribit: *Si ergo cum recitatur talis aliqua divinorum voluminum lectio, in qua non videatur aliquid obscenum, libenter accipimus verbi causa, vt est libellus Esther, aut Iudith.*

1077 S. ATHANASIVS *in controversia contra Arium* adduxit illud *Iudith 16. Tibi serviat omnis creatura; quoniam dixisti, & facta sunt: misisti spiritum tuum, & ædificavit.*

1078 Idem testimonium affert S. ILDEPHONSUS *de Virginitate MARIÆ*, & eiusdem prȩfati libri Authoritate vsus quoque fuit S IOANNES CHRISOSTHOMVS *variis in locis*, sic *Hom. 10. in Matth. cap. 6.* hilaritatem in ieiunio probat exemplo Iudith, *quȩ dum lȩtitia vultus ieiunium texit, de hoste triumphũ victoriæ reportavit.* Et *Hom. 60. in Ioannem*, asserit Deboram, Iudith, aliasque multas fœminas fuisse Imperatorum officiis functas.

1079 S. ISIDORVS PELVSIOTA *lib. 1. Epist. 87.* in Castitatis prȩconium de hoc libro testimonium desumpsit.

1080 S. AMBROSIVS *lib. de viduis 2. de Virginit. 3. de Officijs cap. 3.* Iudith Fortitudinem, Religionem, Pudicitiam, & de tabernaculo hostis integram fuisse reservatam, &c. commendat.

1081 S. HILARIVS *in Psal. 124.* tamquàm legalia verba citat aliud *ex eodem libro* testimonium, sic scribens: *Dicentes, hæc omnia à lege, & Prophetis, &c. Et cantantes ex lege: Dominus conterens bella: Dominus nomen est illi,* qui quidem locus habetur *Iudith 16.*

1082 Et quamvis aliquæ ex prædictis SS. Patrum Authoritatibus manifestè probent, prȩdicti libri Doctrinam Sanctam esse, & divinam, ac summa commendatione dignissimam, cum ea SS. Patres ad nostræ Fidei Mysteria comprobanda vtantur, non desunt tamen alia elegantissima SS. Patrum testimonia, quæ luculenter ostendunt, prædictum librum, esse Canonicum, & inter Sacros, & Divinos computandum. S. enim AVGVSTINVS *de Doctrina Christiana, cap. 8.* hunc librum inter Sacras Scripturas recenset.

1083 S. ALCIMUS AVITUS *de vera Virginitatis laude*, ad sororem, referens numerum librorum Sacrȩ Scripturæ *de libro Iudith* mentionem facit.

1084 S. FULGENTIUS *Epist. 2. de Statu Viduali, cap. 10.* verba huius libri, tamquam Sacræ Scriprutæ testimonium assumpsit ad probandam cordis, & corporis Iudith plenissimam continentiam, dicens: *De Iudith enim scriptum est: Et erat Iudith in domo sua.*

1085 CASSIODORUS *lib. 1. instit. cap. 13.* hunc librum cum aliis Canonicis enumerat.

1086 S. ISIDORVS *lib. 6. Origin. de Novo, & Veteri Testamento*, librum Iudith recenset iter eos, quos, & si Hebræi inter Apocrypha separent, Ecclesia tamen CHRISTI inter Divinos Libros honorat, & prædicat. Cui consonat S. PETRVS DAMIANI *cap. 19.* vbi tractans, quomodò cultus, & ornatus Iudith ad necessitatem fuerit assumptus, hȩc scribit: *Cum necessitas petit diversis se ad corporis venustatem infulis adornavit, Sacra Scriptura testante, quæ ait; Abstulit á se Iudith cilicium, &c.* Quod habetur *cap. 7. huius libri Iudith.*

HVGO

1087 HVGO DE S. VICTORE *in Speculo Eccl. siæ, cap.* 4. testatur communem Ecclesiæ vsum in hoc libro pro Canonico suscipiendo: * In Septembri (inquit) legitur in Ecclesia, & cantatur, de Iob, Tobia, Esdra, Iudith, & Esther.*

1088 Consonat S. BERNARDUS *Serm.* 1. *in Cantica*, his verbis: * Cecinit (ait Scriptura) Israel carmen hoc Domino, cecinit etiam Debora, cecinit & Iudith, cecinit, & mater Samuelis.*

1089 S. PROSPER *cap.* 38. loquens de hoc libro, illum vt Canonicum habet, & divinum, vt vidimus suprà.

1090 Hæc omnia ampliùs illustrantur NICÆNI CONCILII Authoritate, qua S. Hieronymus *præfatione in Iudith*, vtitur, ad probandum hunc librum verè esse Canonicum, & vt talem suscipiendum, dicens: * Sed quia hunc librum Synodus Nicæna in numero Sanctarum Scripturarum legitur computasse, acquievi postulationi vestræ imò exactioni, &c.*

1091 Ex his, quæ Conciliorum, Patrum, & ipsius Ecclesiæ Authoritate affatim probavimus, manifestè convincitur, librum *Iudith* debere Divinis, & Canonicis Sacræ Scripturæ Veteris Testamenti libris adscribi; sicque à vera ratione recessisse, qui prædictum Trullanum Canonem efformavit, quo præfatus liber à Sacrarum Scripturarum Catalogo excluditur.

DE LIBRO SAPIENTIÆ.

1092 Hunc librum esse Canonicis Sacræ Scripturæ libris connumerandum, est Ecclesiæ Traditio, & communis consensus Patrum, & Conciliorum, illum divinum esse probantium. INNOCENTIVS I. *in Epistola ad Exuperium*, recensens Canonicos Veteris Testamenti libros ait: * Genesis, Exodus, &c. Salomonis libri quinque,* quorum vnus est Sapientiæ.

1093 EVARISTUS Papa *Epist. ad Africanos*, hunc librum Salomoni tribuit; cumque Salomon sit scriptor Canonicus, & Divinus; proculdubiò, Canonicus, & Divinus est hic *Sapientiæ* liber.

1094 Pontifex FELIX I. *Epist.* 3. ex textu Sacræ Scripturæ desumpto *ex cap.* 9. *Sapientiæ*, probat, visionem beatificam, qua Filius semper fruitur visione Patris Æterni, dicens: * Nos verò ad ipsius fontis originem redeamus, ex quo Filium semper Patrem videre potuisse, vel posse evidentioribus testimoniis de Veteris, & Novi Testamenti Litteris doceamus, Salomone dicente: *Tecum Sapientia, quæ novit opera tua. Sap.* 9.*

1095 Pontifex FELIX 2. *Epist. ad Athanasium, & cæteros* adduxit textum *Sapientiæ* 1. his verbis: * Et iterum Sapientissimus Salomon: ait: *Quoniam qui loquitur iniqua, non potest latere* *

1096 Quamvis quatuor isti Sanctissimi Pontifices satis superquè essent, vt ostenderemus, prædictum librum Canonicum, & Divinum; nihilominùs tamen, quia Summorum Pontificum Doctrina Sanctorum Ecclesiæ Patrum Sententię mirificè adhæret, non desunt Sanctissimi Patres, qui hanc eamdem veritatem confirment.

1097 Inter Græcos primas teneat S. DIONYSIUS AREOPAGITA *de Ecclesiastica Hierarchia*, qui in variis suorum operum locis vtitur aliquibus *Sapientiæ* textibus, tamquàm testimoniis ex Sacra, & Canonica Scriptura desumptis, & *cap.* 2. vsurpat illud *Sapient.* 5. *Acuet duram iram in lanceam, & pugnabit cum illo Orbis terrarum contra insensatos.* Et *lib. de divinis nominibus, cap.* 7. Loquens de Sapientia, ait: * *Omnia pertingit, penetrans*, vt scriptum est, *vsque ad omnium finem.** Quod habetur *Sapientiæ* 8. & 4. & item: * In primis Scripturarum constitutionibus quemdam de Sapientia dixisse comperies, *Amator factus sum formæ illius.** quod testimonium habetur *Sap.* 8.

1098 Illustrissimus Episcopus MELITO, gravissimus, & antiquissimus Author *Epist. ad Onesimum in Catalogo voluminum Veteris Testamenti*, hunc librũ enumerat, vt refert EVSEBIVS *lib.* 4. *Hist. Ecclesiast. cap.* 26.

1099 S. CLEMENS ALEXANDRINUS hunc librum, tamquàm Scripturam Canonicam, & Divinam allegat *lib.* 4. *Stromat.* his verbis: * Divina Sapientia dicit de Martyribus; *Visi sunt oculis insipientium mori.** Quod habetur *Sap.* 3.

1100 Et *lib.* 5. adducit alium eiusdem Sapientiæ locum, sic scribens: * Porrò Salomon rursum dicit: *Arbor est immorta-*

ta-

talitatis iis, *qui ipsum apprehendunt*, *Sap.* 15. Quid verò? an non similiter Scriptura dicit: *Tollamus iustum a nobis?* *Sap.* 2. * Et *lib.* 6. ait: * Dictum est autem à Salomone: *Artifex autem*, *&c.* * Quod habetur *Sapientiæ* 7. Cum igitur iste Sanctus prædictos libri Sapientiæ textus tribuat Salomoni, quem dubitari non potest esse Scriptorem Canonicum, & Divinum, hinc nec ambigi potest Canonicum esse *Sapientiæ librum.*

1101 S. EPIPHANIVS *hæres.* 67. affert *cap.* 4. *libri Sapientiæ*, tamquàm Scripturam Divinam, sic alloquens Salomonem, præfati libri Authorem. * Adsis Prophetarum beatissime, qui accepisti à Domino effusionem cordis, ac Sapientiam, velut arenam iuxta litus maris, quidnam de pueris sentis? & inquit *Sapientiæ* 4. *Senectus enim venerabilis est, non diuturna.* *

1102 Et *Hæres.* 76. prædictum Sapientiæ librum inter Divinas Scripturas computat, dicens: * Etiam Sapientiam, Salomonis, inquam, & Filii Sirach, & omnes in summa Divinas Scripturas oportebit te evoluere.*

1103 S. GREGORIVS NAZIANZENVS duplicem adducit *libri Sapientiæ* locum, tamquàm Divinæ Scripturę Oraculum, præfatum librum attribuens Salomoni; loquens igitur prædictus Sanctus de Fide, hæc habet. * Hinc, & Salomon *Sap.* 7. *cum sit* (inquit) *vna*, *omnia potest*, *& permanens in se omnia innovat.* * Et *Orat.* 34. quæ est *Oratio* 2. de Theologia, sic scribit: * Iam verò quomodo illud tueri poterimus, quod ait Scriptura, Dei omnia pervadere, atque implere, iuxta illud *Hier.* 23. *Nonne Cælum, & terram ego impleo, dicit Dominus?* Et: *Spiritus Domini replevit Orbem terrarum. Sap.* 1.* Idem in laudem Basilii *Orat.* 44. *&* 49. testatur.

1104 Nec minori perspicuitate hunc librum esse Divinam Scripturam tradit S. GREGORIUS NISSENVS, *cap.* 15. *de Virginitate*, sic loquens. * Atque vt in Divinis Litteris scriptum extat, *in animam maleuolam non intrabit Sapiētia.* * Qui quidem locus habetur *Sapientiæ* 1. Idem Sanctus adversus Iudæos, *cap. de Virginit.* probat Propheticum Salomonis spiritum in prædicto libro, his verbis: * Et Salomon Prophetice, *puer enim ingeniosus*, *& animam bonam sortitus*, *&c.* * *Sap.* 8.

1105 THEOPHILVS ALEXANDRINUS vtitur Sapientię loco, tamquàm Divinę Scripturæ testimonio *in Epist.* 1. *Paschal.* * Et alibi legimus. *Spiritus Domini replevit Orbē Terrarum.* (*Sap.* 1.) quod numquâm Scriptura memoraret, nisi irrationabilia quæque, & inanima illius numine complerentur. *

1106 EVSEBIVS *lib.* 4. *Hist. cap.* 22. scribit, Salomoni hunc librum (videlicet *Sapientiæ*) attribuisse Irenæum, sicut & Proverbia: sicque Canonicum esse iudicavit.

1107 At S. CYRILLVS apertè fatetur, prædictum librum esse Scripturam Divinam, nam *lib.* 11. *in Ioannem*, hunc librum, tamquàm Propheticum habet; & *lib.* 2. *contra Iulianum* hæc scribit. * Et nos quoque dicimus, confitente hoc Divina Scriptura, dicit enim: *Ego eram, cum quo lætabatur*, *in conspectu eius in omni tempore.* * *Sap.* 8.

1108 S. IOANNES DAMASCENVS *lib.* 1. *Orthodoxæ Fidei*, *cap.* 4. *agnoscit* præfatum librum Divinę Scripturæ Dignitate insigniri, dicens: * Ad hęc quomodo illud retinebitur, quod ait Scriptura: Deum omnia pervadere, atque, implere?* *Sap.* 1. Et *lib.* 2. *cap.* 6. ait: * Quod Iustorum animæ in manu Dei sint, nec mors eos attingat, etiam Sacris Litteris proditum est.* *Sap.* 8.

1109 Hucusque SS. PP. Græci, quibus mirificè consonant Latini; hanc enim nostram Assertionem pręclarè illustrat S. CYPRIANVS, qui *de exhortatione Martyrii*, *cap.* 12. hanc veritatem mirificè probat his verbis. * Quæ spes, & merces maneat Martyribus post conflictationes huius temporis, & passiones, per Salomonem Spiritus Sanctus ostendit, & pręcatur, dicens: *Et si coram hominibus tormenta passi sunt*, *spes eorum immortalitate plena est.* * *Sap.* 3.

1110 Quod & confirmat *lib. de Mortalitate*: sic scribens: * Sed & per Salomonem docet Spiritus Sanctus, eos, qui Deo placeant, maturiùs hinc eximi, &c. *Raptus est* (inquit) *nè malitia mutaret intellectum eius.* * *Sap.* 4

1111 S. AMBROSIUS *lib.* 3. *de Spiritu Sancto*, *cap.* 19. probaturus contra

ali-

aliquos blasphemos hæreticos, Spiritum Sanctum non peccasse, sic affatur: *Et hoc accipiant Scripturarum Authoritate vos dicere: Scriptum est enim, *quia in sapientia est Spiritus intelligentiæ, Sanctus, vnicus, multiplex, subtilis, mobilis, dissertus, immaculatus*, dicit Scriptura, &c.* *Sap.* 7.

1112 S. OPTATVS MILEVITANUS *lib.* 4. *contra Parmenidem* admittit, *Sapientiæ librum* esse propheticum, illiusque Authorem Salomonem, fuisse Canonicum Scriptorem: * Et illud (inquit) quoque in Salomone Propheta lectum esse dixisti: *Filios adulterorum inconsummatos, & spuria vitulamina altas radices dare non posse.* * *Sap.* 4.

1113 LACTANTIVS *lib.* 4. *de Vera Sapientia*, *cap.* 16. *in* 2. *cap. lib. Sapientiæ* expressam Prophetiam disertis verbis contineri, demonstrat.

1114 S. HIERONYMVS *in cap.* 18. *Ieremiæ.* * Iactant, (inquit) Iudæi, in Sacerdotibus, & Sapientibus, & in PseudoProphetis legem, & consilium Dei, & eloquium permanere, dicente Scriptura: *In perversam animam non introibit Sapientia.* * *Sap.* 6.

1115 S. AMBROSIVS *serm.* 8. *in Psalm.* 118. Sapientiæ librum *Divinam Scripturam* Appellat.

1116 S. PETRVS CHRYSOLOGVS *serm.* 101. prædictum librum, tamquàm Divinum eloquium allegat, dicens. * Deus vitam fecit, Diabolus machinatus est mortem, Divino eloquio sic prodente: *Deus mortem non fecit, &c.* * *Sap.* 2.

1117 CÆSARIVS ARELATENSIS *hom.* 16. idem sentit his verbis: * Quòd autem, aut qui invidus est, sine Dæmone esse non potest, sicut Scriptura dicit: *Invidia Diaboli mors intravit in Orbem terrarum, &c.* * *Sap.* 2.

1118 EUGENIVS CARTHAGINENSIS *de Fide ad Hunnericum* prædictum librum Propheticum, & Divinum esse existimavit; sic enim scripsit. * Patris ergo substantiam Filium esse Propheticis iam olim designatum est Oraculis, dicente Salomone: *substantiam enim tuam, dulcedinem tuam, quam habebas, in Filio ostendebas.* * *Sap.* 16.

1119 S. FVLGENTIVS, *ad Trasimundum Regem lib.* 1. *cap.* 18. Sapientiæ librum Scripturam Sacram, & Propheticam veneratur; sic enim loquitur: * Quod Propheticè per Salomonem Spirituali gratia cernimus intimatum, cum ait: *anima iusti Sedes est Sapientiæ.* (*Sap.* Et *Epist.* 7. *cap.* 3.) Scriptum tenetur in Literis Sacris: *Sapientiam non vincit malitia.* * *Sap.* 7.

1120 Eamdem sententiam sequitur S. GREGORIVS *lib.* 5. *moral. cap.* 14. præfatum librum Divinam Scripturam reputans. * Qua igitur ratione (inquit) discurrere Spiritum Sanctum dicamus, dum cuncta intra ipsum sunt, & locus nusquam sit, vbi non sit, sicut scriptum est: *Spiritus Domini replevit Orbem terrarum.* * *Sap.* 1.

1121 S. ILDEPHONSVS, Toletanus Antistes, *serm.* 2. *de Assumptione Mariæ* vtitur Sapientiæ textu, tamquàm Scripturę Sacræ testimonio, dicens: * Quod si anima iusti cuiuslibet Sedes est Sapientiæ, teste Scriptura, multo magis huius anima. *

1122 Subscribit ALCVINVS *lib.* 2. *de Trin. cap.* 7. Vbi verba *Sapientiæ* 1. *Scripturam Sacram* vocat, sic scribens: * De Spiritu quoque Sancto, Scriptura sic loquitur; quia *Spiritus Domini replevit Orbem terrarum.* * *Sap.* 1.

1123 S. PETRVS DAMIANVS *Epist.* 4. *cap.* 4. Sapientię, tamquàm Divinę Scripturę testimonium proferens: * Hinc est, (ait), quòd eos in afflictione Spiritus conqueri, Scriptura testatur. *Exiguum, inquiunt, & cum tædio est tempus vitæ nostræ.* * *Sap.* 12.

1124 Idem præstat S. ANSELMUS CANTUARIENSIS *in cap.* 1. *Epist. ad Roman.* * Deus illos iustè deseruit, qui sibi prætulerunt idòla, & sicut Scriptura loquitur: *Initium fornicationis est exquisitio Idólorum.* * *Sap.* 12.

1125 S. BERNARDUS *serm. de donis Spiritus Sancti*, *cap.* 6. textum *Sap.* 1. vti Scripturam Sacram allegat: * Nisi mentis intuitus diligenter purificatus fuerit, mystica, & divina rectè intelligere nequit; nam scriptum est, *Spiritus Sanctus disciplinæ effugiet fictum.* * *Sap.* 1.

1126 ANGELICVS DOCTOR, in multis suorum operum locis, suas Conclusiones, *ex Sapientiæ libro*, tam quã ex Divino, & Sacro Oraculo confirmat;

vt 1. *part. quæst.* 85. *art.* 7. vbi adducit illud: *Puer autem ingeniosus eram. Sap.* 8. Et 1. 2. *quæst.* 91. *art.* 2. affert illud: *Cui cura est de omnibus. Sap.* 12. & alibi sæpè.

1127 S. BONAVENTURA *in Prologo comment. huius libri*, tradit illius Authorem Divino fuisse Spiritu illustratum: * Triplex (inquit) causa huius libri potest assignari. Prima per modum inspirantis; & ista est Deus. Secunda per modum invenientis; & est ipse Salomon. Tertia proxima causa per modum compilantis, & sic est Philo, vt dicetur.*

1128 Sed luculentiùs præ cęteris hunc librum Canonicum esse, & Sacrum, tradidit S. AVGVSTINVS; vt videri potest *lib.* 14. *de Trinitate*, *cap.* 1. vbi illius verbis, tamquàm Sacræ, & Divinæ Scripturæ eloquiis vtitur, sic scribens: *Secundum hanc itaque Sapientiam, quę Dei cultus est, ait Sancta Scriptura: *Multitudo Sapientum sanitas est orbis Terrarum.** *Sap.* 6.

1129 Sed ad rem nostram aptiùs, ipse Sanctus *lib.* 1. *de Prædestinatione Sanctorum*, *cap.* 14. vbi insurgens contra illos, qui illud *Sapientiæ* 4. *Raptus est, ne malitia mutaret intellectum eius*, non admittebant, expendit, quantam sibi Authoritatem, & locum inter Divinas Scripturas vindicet Divinus iste Sapientiæ liber. Augustini verba audiamus: *Quæ cum ita sint, non debuit repudiari Sententia libri Sapientię, qui meruit in Ecclesia CHRISTI de Gradu Lectorum, Ecclesiæ CHRISTI, tàm longa annositate recitari, & ab omnibus Christianis, ab Episcopis, vsque ad extremos laicos Fideles, pœnitentes, Cathecumenos, cum veneratione Divinę Authoritatis audiri.*

1130 Infrà verò, sic prosequitur: *Qui Sententiis tractatorum instrui volunt, oportet, vt istum librum Sapientię, vbi legitur: *Raptus est, ne malitia mutaret intellectum eius*, omnibus tractationibus anteponant. Quoniam sibi eum anteposuerunt etiam, temporibus proximi Apostolorum egregii tractatores, qui eum testem adhibentes, nihil se adhibere, nisi Divinum testimonium crediderunt.*

1131 Idem Sanctus *de dono Perseverantia cap.* 17. apertè ostendit, quanta semper fuerit apud Ecclesiam Divini istius libri Authoritas; sic enim scribit: * De continentia legitur *in lib. Sap.* cuius Authoritate vsi sunt magni, & docti Viri, qui longè ante nos eloquia divina tractarunt, ibi ergo legitur: *Cum scirem, quia nemo potest esse continens, nisi Deus det.** *Sap.* 8.

1132 Et *lib.* 17. *de Civitate Dei*, *cap.* 20. docet hunc librum in Orientalibus Ecclesiis semper, vt Canonicum habitum fuisse. Ac tandèm *lib.* 2. *de Doctr. Christ.* censet librum Sapientiæ, sicut & Ecclesiastici fuisse ab Ecclesia inter Canonicas Scripturas susceptum: *Vterque (inquit) in Authoritatem recipi meruerunt.*

1133 Ex his, quæ celebriorum Sanctorum, & Patrum, tàm Græcæ, quàm Latinę Ecclesiæ, qui mira Sacrarum Litterarum eruditione floruerunt, Doctrinæ innixi diximus, plenissimè constat, Sapiẽtię librũ esse certò Divinam, Canonicãque Scripturam. Et quamvis, tàm evidens probatio nobis deesset, adhuc prædictum librum Canonicum esse, & Divinum manifestè convinceret Sacrorum Conciliorum Authoritas, quæ eum, vt talem semper susceperunt.

1134 GELASIUS Papa, qui *in* 70. *Episcoporum Concilio* tantam operam navavit in exactiori indagatione librorum, quos esse Scripturam Divinam legitimè constabat, in Catalogo librorum Veteris Testamenti prędictum Sapientię librum retulit.

1135 SYNODUS ALEXANDRINA *in Epist. ad omnes vbique Ecclesias*, vt Divinum agnoscit librum Sapientiæ Salomonis.

1136 SYNODVS SARDICENCIS *in Epist. ad totius Orbis Episcopos*, quæ extat *apud Theodoretum Eccles. Histor. lib.* 2. *cap.* 8. idem sentit, dicens: * Filium, omnium conditorem demonstrat ait Scriptura: *Sapientia omnium Artifex, me docuit.** *Sap.* 7.

1137 Sed clariùs prædictum librum, vt Canonicum suscipit CONCILIVM CARTHAGINENSE III. ab Apostolica Sede approbatum, ait enim Can. 47. *Sunt Canonicæ Scripturæ Genesis, Exodus, &c. Sapientiales libri quinque.*

1138 Quam quidem sententiam manifeste confirmavit CHALCEDONENSE CONCILIUM, in isto enim lecta fuit Epi-

Epiſtola trium Epiſcoporum Dalmatiæ ad Leonem Imperatorem, vbi hæc habentur: *Ad omnem perfectionem Catholicę Fidei ſufficit Doctrina ſapientiſſimi Salomonis; ait enim: *Sentite de Domino in bonitate, &c.** *Sap.* 1.

1139 CONCILIVM CONSTANTINOPOLITANVM V. *Act.* 1. Sapientiæ librum, vt Divinum, & Canonicum veneratur, his verbis: *Æqualiter enim, vt dicit Divina Scriptura: *Odibilia ſunt Deo impius, & impietas eius.** *Sap.* 14.

1140 Conſonat CONCILIVM TOLETANVM XI. *in Profeſsione Fidei*, vbi hæc leguntur: *Nam ſi attendamus illud, quod Scriptura dicit de Sapientia: *Splendor eſt lucis æternæ, &c.** *Sap.* 7.

1141 Hunc librum Scripturam Sacram vocat CONCILIVM NICÆNVM II. *Tract.* 4. vbi, vt probet CHRISTI Crucem eſſe à Fidelibus adorandam, vtitur teſtimonio Sapientiæ Salomonis, his verbis: *Sic & Salomon inquit: *Benedictum lignum, per quod fit iuſtitia.** *Sap.* 14.

1142 TRIA GENERALIA, ET OECVMENICA CONCILIA, Lateranenſe magnum, Florentinum, ac noviſſimè Tridentinum, Sapientię librum, vt Canonicum ſuſcipiunt.

1143 Tandèm prætereunda ſilentio non eſt totius Eccleſię Authoritas, quæ prædicti libri Doctrina, vt Scriptura Canonica, & Divina vtitur; ſiquidem *feria* 4. *Pentecoſtes*, decantat illa verba *Sap.* 1. *Diligite iuſtitiam, qui iudicatis terrã.* In Myſteriis quoque, Sacramentis, ac in Officio Pentecoſtes multoties canit illud *Sapient.* 1. *Spiritus Domini replevit orbem terrarum.*

1144 Et D. PAVLVS *Roman.* 11. adducit Authoritates *lib. Sapientiæ*, tamquàm teſtimonia libri Canonici, & Divini; præcipuè *verſ.* 13. affert locum *Sap.* 9. dicens: *Quis enim cognovit ſenſum Domini, aut quis Conſiliarius eius fuit?* Licet mutatis verbis prædictum textum allegaverit; quia *in lib. Sap.* ſic legitur: *Quis enim hominum poterit ſcire Conſilium Dei; aut quis poterit, cogitare, quæ Deus velit?* quæ in ſubſtantia idem ſunt. Et *ad Hebræos* 11. citat illud *Eccleſiaſt.* 44. *Fide Henoc, &c.*

1145 Vndè cum Summi Pontifices, Sanctiſſimique, tàm Græcæ, quàm Latinę Eccleſię Patres, Sacratiſſima Concilia, ac totius Eccleſię Authoritas prædictum Sapientiæ librũ, vt Sacrã, & Divinã Scripturã cõcordi ſenſu agnoverint, & ſuſceperint, vt latè probavimus; non poterit ſine temeritatis nota, de tàm aperta veritate dubitari. Quarê non miror Illuſtriſſimum Epiſcopum TENA *Iſagoge in totam Scripturam, difficul.* 9. *ſeſſ.* 2. *lib.* 2. vbi de Sapientiæ, & Eccleſiaſtici libris diſſerit, hęc ſcribere: *Et quamvis antiquitùs de hac re fuerit inter Catholicos dubitatum; iàm tamen certa Fide tenendum eſt, prędictos libros verè exiſtere in Canone Eccleſiæ, & ita eſſe infallibilis Authoritatis.*

1146 Illuſtriſſimus Canarienſis Epiſcopus D. MELCHIOR CANO *de locis Theologicis, lib.* 2. *cap.* 9. loquens de quinque libris, de quibus quondàm dubitarum fuit, an eſſent Canonici, Tobiæ nempè, Iudith, Sapientię, de quibus iam egimus, & Eccleſiaſtici, de quo ſtatim tractabimus, oſtendit, eos eſſe ſine dubiò pro Canonicis habendos. Et *Concluſ.* 2. rem magis vrget, ſic reſolvens: *Tobiam, Iudith, Sapientiam, Eccleſiaſticum à Canone rejicere, multò magis erroneum eſt, nè dicam hęreticum.* Vndè omni ex parte certiſſimum eſt, prædictum Sapientiæ librum eſſe Scripturam Divinam Veteris Teſtamenti, ac per cõſequens perperam eſſe excluſũ per Canonẽ 84. dictũ Apoſtolorũ.

DE LIBRO ECCLESIASTICI.

1147 Debere hunc librum inter Canonica, & Divina Veteris Teſtamenti volumina recenſeri, communis eſt Sanctorum Patrum, Summorum Pontificum, Sacrorum Conciliorum, & totius Eccleſię conſenſus.

1148 Summi Pontifices hunc librum, vt Sacram, & Divinam Scripturam venerati ſunt. S. CLEMENS, Romanus, Pontifex Maximus 1. *ſua Epiſtola*, hæc ſcribit: *Et iterum per Prophetam loquitur: *Et expavit Cælum ſuper hoc, &c.* (*Ierem.* 2.) Et iterũ: *Impone homo tuæ linguæ oſtium, & ſeram.** Quę verba deſumpta ſunt *ex Eccleſ.* 28.

1149 S. ANACLETVS Papa, 1. *ſua Epiſt.* attribuit hunc librum Salomoni, quem eſſe Authorem Canonicum extra dubium eſt, ſic enim habet: *Salomon loquitur dicens: *Qui foveam fodit, incidet in eam, & qui volvit lapidem, revertetur ad eum.** *Eccleſ.* 27.

1150 EVARISTVS Pontifex *Epiſt.*

1. affert illud *Eccles.* 24. tamquàm Propheticum dictum, his verbis: *Ipso Filio in Propheta loquente: *Qui me genuit, requievit in Tabernaculo meo.** *Ecclesiastici* 24.

1151 SIXTVS I. Pontifex *Epist.* 1. citat illud *Eccles.* 36. tamquàm Salomonis oraculum: *Et in Salomone habetur: *Miserere nobis Deus omnium, & ostende nobis lumen miserationis.** Et *in eadem Epist.* *Et vbi est (inquit) quod in Salomone Scriptura loquitur, (*Eccles.* 36.) *Sicut enim in conspectu eorum magnificatus es in nobis, ita in cōspectu nostro magnificaberis in illis.** Quibus etiam Ecclesiastici verbis vtitur GELASIVS Pontifex 1. *sua Epist. ad Vigilium* vt certum supponens, prædicta verba esse Salomonis Divini, & Canonici Scriptoris.

1152 Idem sentit FABIANVS Papa *Epist.* 2. *ad omnes Episcopos*, hæc scribens: * *Fili* (ait Salomon) *in mansuetudine serva animam tuam.** *Eccles.* 10. Et infrà probans Sacerdotes honorandos esse: *Loquitur (inquit) *in Eccles.* 7. *In tota anima tua time Deum, & Sacerdotes illius sanctifica.**

1153 CALIXTVS Pontifex *Epist.* 1. allegat Ecclesiastici librum, vt Scripturam Sacram, his verbis: * Dicente quippè Scriptura Sancta, (*Eccles.* 18.) *Post concupiscentias tuas non eas, & a voluntate tua avertere.**

1154 Pontifex SIXTVS II. *Epist.* 1. citat, tamquàm Salomonis, alium Ecclesiastici locum, per hæc verba: * Quod Pater est, id est etiam Filius. (*Ecclesiast.* 24.) *Ego ex ore Altissimi prodii primogenita ante omnem creaturam.**

1155 Eadem est MARCELLINI Papæ sententia *in Epist. ad Salomonem Episcopum.* Vbi illud *Ecclesiastici*, 24. Salomoni adscribit, sic enim ait: *Et vt Filius cum Patre in Altissimis habitasse credatur, Salomonis testimonio comprobatur: *Ego habitavi in altissimis, & Thronus meus in colūna nubis.** *Eccl.* 24.

1156 EVSEBIVS Papa *Epist.* 3. Ecclesiastici librum, vt Scripturam Sacram, veneratur, hęc scribens: * Ideò charissimi, et vos iuxta Sanctam Scripturam *discite bene facere.* Et, sicut scriptum est. (*Eccles.* 14.) *Fili si habes, bene fac tecum, & Deo dignas oblationes offer.**

1157 S. DAMASVS Papa *Epist.* 6. vt Salomonis dictum, suscipit illud *Eccles.* 18. *Antequam scruteris, nè reprehendas, &c.* sic enim loquitur: * Quod benè per sapientiam Salomonis dicitur: *Antequam scruteris, &c.**

1158 INNOCENTIVS I. *in Epist. ad Exuperium cap.* 7 attribuit Salomoni quinque libros, eosque pro Scriptura Sacra habet, dicens: * Salomonis libri quinque.* Horum autem vnus est *Ecclesiastici.*

1159 Pontifex SIXTVS III. *lib. de malis D.D. & operibus Fidei*, affert, vt Scripturam Divinam, locū *Ecclesiastici* 32. * Ad comprobandam (inquit) huiusce intelligentiæ Veritatem, aliqua Divinę Legis exempla promenda sunt. dicit enim Scriptura. *Qui credit Deo, attendit mandatis eius.**

1160 Papa LEO I. *Serm. de Quadrages. cap.* 3. Salomoni attribuit Ecclesiastici librum; sic enim loquitur: *Et ideò Sapientissimus Salomon: *Fili*, inquit, *accedens ad servitutem Dei, præpara animam tuam ad tentationem.** *Eccles.* 2. Et *Serm.* 8. *de ieiunio 7. mensis, cap.* 1. Sacrā Scripturam reputat Ecclesiastici librū, ait enim: * Dicit Scriptura: *Post concupiscentias tuas non eas.** *Eccles.* 18.

1161 GELASIVS Papa approbat, vt Sanctam, & divinam Scripturam, eam, quæ Ecclesiastici libro continetur: asserit enim: *Nonnè hæc est illa naturalis, quę ad detestanda captivitatis iura descendit, quàm Scriptura Sancta sic commemorat: (*Ecclesiastici* 40.) *Grave iugum super Filios Adam, a die exitus de ventre Matris eorum, &c.**

1162 HORMISDA Pontifex *Epist.* 6. præfatum *Ecclesiastici* librum Divinam Salomonis Scripturam existimat; sic enim habet: * Clamante sapientissimo Salomone, *Non tardes converti ad Dominū, & nè differas de die in diem.** *Eccl.* 5.

1163 IOANNES II. *in Epist ad Valerium*, vt Salomonis eloquium, citat textum *Ecclesiastici* 24. his verbis: * Et in Salomone: *Qui genuit me, requievit in tabernaculo meo.**

1164 S. GREGORIVS MAGNVS *in Psal.* 4. *Pœniten.* prædictum librum, vt Sacram Scripturam veretur, dicens: * Vndè non inconvenienter ait Scriptura: *Homo sapiens tacebit, vsque ad tempus.* (*Ecclesiast.* 20.) hinc rursum scriptum est:

est: *Ori tuo fac ostium, & vectem, &c.** Ecclesf. 28.

1165 Eodem honore prosequitur illum Pontifex MARTINVS I. *Epist.* 13. sic loquens. * Quoniam igitur scriptum est: *Fratres, quis miserebitur incantatori à serpente percusso, & omnibus, qui aproprinquant bestiis? sic & qui comitatur cum viro iniquo, & obvolutus est in peccatis eius.** Ecclesf. 12.

1166 ZACHARIAS Papa, *Ecclesiastici* Librum, vt Divinam Scripturam profert *Epist.* 11. vbi hæc habet: *Factum est illis, sicut scriptum est: *Sapientiam, qui docet fatuum, quasi qui conglutinat testam, arenam, & salem.** Ecclesf. 22.

1167 INNOCENTIUS III. ad probandum, quantam vtilitatem nobis afferat Eleemosyna, vtitur *Ecclesiastici* testimonio, tamquàm Oraculo Divino, dicens: * Audi super hoc Sapientis sententiam: *Conclude eleemosynam in corde pauperis, & ipsa pro te exorabit.** Ecclesf. 29.

1168 Quamvis ex his viginti duobus Pontificibus Summis, qui *Ecclesiastici* librum, vt Sacram, & Divinam Scripturam agnoscunt, & approbant, satis clarè appareat nostræ Assertionis Veritas, & certitudo, hunc nempè esse communem totius Ecclesię sensum, tot sæculis in tot Summis Pontificibus, Sanctitate, & Doctrina conspicuis, expressum: nihilominus cum Pontificum Doctrina Sanctorum Ecclesiæ Patrum Sententiæ mirificè consonet, & cohæreat, prędictum *Ecclesiastici* librum, esse, vt Canonicum, & vt Divinam Scripturam habendum, ex Sanctis Patribus tàm Græcæ, quàm Latinę Ecclesiæ, probabimus.

1169 Inter Græcos agmen ducat S. IGNATIUS *Epist. ad Neronem*, vbi suam sententiam comprobat ex illo *Ecclesf.* 19. *Qui citò credit, levis est corde.*

1170 S. CLEMENS ALEXANDRINVS prędictum librum, vt Divinam Salomonis Scripturam veneratur, illius verba, non semel adducens, *Sic* 5. *Strom. cap.* 5. ait. *Salomon quoque rursus dicit: *Arbor enim est immortalitatis iis, qui ipsam apprehendunt.** (*Sap.* 15.) Et Deus dicit: *Ecce do ante faciem tuam vitam, & mortem, diligere Dominum Deum, & ambulare in vijs eius, & audire vocē eius, & credere vitæ.** Ecclesf. 15.

1171 Et *lib.* 2. *Pedagog. cap.* 8. recitat alium, *Ecclesiastici* locum, vt Divinę Scripturæ testimonium, his verbis: * *Honora medicum propter vtilitatem eius*, inquit Scriptura, *ipsum enim creavit Altissimus, &c.** Ecclesf. 38.

1172 ORIGENES loquens de Ecclesiastico, illum, vt Divinam Salomonis Scripturam allegat *Hom.* 1. *in Ezechielem*, vbi hæc habet: * Vide Salomonem, Sapientissimum omnium, quid de Dei correptionibus suspicetur. (Ecclesf. 19.) *Fili noli esse pusillanimis in disciplina Dei; neque deficias correptus ab eo.**

1173 Magnus ille Fidei Zelator S. ATHANASIUS duos Ecclesiastici textus, tamquàm Sacram, & Divinam Scripturam profert, alium *in Epist. de fuga sua*, his verbis. *Et Salomon hunc Sermonem obsignans, ita ait: *Tollentur immaturæ animæ impiorum.** Ecclesf. 19. (Et *lib. de Virginitate*:) *Ait enim Scriptura Sacra: *Qui attingit picem, inquinabitur, & qui communicat superbo, similis illi efficietur.** Ecclesf. 13.

1174 S. BASILIUS MAGNUS lib. *Ecclesiasticum*, vt Sacram, & Divinam Scripturam veneratur, siquidem *in cap.* 6. *Isaiæ* hæc habet. * Ait enim Scriptura (Ecclesf. 18.) *Cum consummaverit homo, tunc incipit, &c.**

1175 Et *in Regul. fusiorib. resp.* 17. * Porrò (inquit) hæc ita esse, Sapientissimus Salomon confirmat, his verbis: *Fatuus in risu exaltat vocem suam: vir autem Sapiens vix tacitè ridebit.** Ecclesf. 21. Et *resp.* 104. *Omni in re memoria Antistes tenere debet, quid dicant Divinæ litteræ: *Cum consilio omnia fac.** Ecclesf. 32.

1176 S. EPHREM Syrus *adversus improbas mulieres* adducit *Ecclesiastici* verba, vt Sacræ, & Divinæ Salomonis Scripturę eloquia *Non immeritò dictum est à Sapiente (Ecclesf. 25.) *Brevis omnis malitia super malitiam mulieris.**

1177 S. GREGORIUS NAZIANZENUS *Orat.* 2. *in Iulianum*, affert vt Sacram, & Divinam Scripturam illud *Ecclesf.* 11. vt ipse legit: *qui potentes de sedibus deponit, & insuspicabilem diademate ornat.* Et subdit: * Nam id quoque à Scriptura accipio.*

1178 Consonat S. GREGORIUS NYSSÆNVS *de Vita Moysis*, sic loquens: *Hoc est, quod Sapientia monet: *Altiora*

te nè quæsieris, & fortiora te nè scrutatus fueris. Ecclef. 3.

1179 S. EPIPHANIUS huius libri Scripturam, vt Divinam admittit: ait enim *in Ancorato.* Si verò reprehendit nos Scriptura Divina, dicens: *Quæ tibi præcepta sunt, ea considera.* Ecclesiast. 3.

1180 S. IOANNES CHRYSOSTOMVS hunc librum, pro Sacra, & Divina Scriptura sucipit, & in illo Divinum Spiritum agnoscit, ait, enim *cap. 6. Genes.* * Sed & hoc, quod postea à Prophera dictum est, prius ipse implebat. *Melior est vnus faciens voluntatem Domini, quàm innumeri prævaricatores.* Ecclef. 16.

1181 Et *Hom. 33. ad Populum Antiochenum*: * Audi (inquit) Scripturàm dicentem: *Sicut qui occidit Filium coram Patre, ita qui offert sacrificium ex pecuniis pauperum.* Ecclef. 34.

1182 Idque ipsum confirmat *Parænesi 1. ad Theodorum lapsum* dicens: * Nam *vnus est*, ait Scriptura, *qui extruit, & alter, qui demolitur, quid lucri accedit præter laborem?* Ecclef. 34.

1183 Nec ab hac sententia dissentit S. CYRILLVS ALEXANDRINUS *Hom. quam Ephesi habuit*, vbi sic loquitur: *Quibus rationibus patientia comparetur, id Divina nos Scriptura docet: *Fili* (inquit illa) *accedens ad servitutem Dei, præpara animam tuam ad tentationem.* Ecclef. 2.

1184 Idem sentit S. ANASTASIVS SINAITA, Episcopus Antiochenus *lib. 9. in Hexaëmeron*, dicens: * Si autem adiutrix est mulier, quomodò dicit Scriptura: *Quod vinum, & mulieres separant à Deo?* Ecclef. 19.

1185 S. IOANNES DAMASCENVS *orat. 3. de dormitione MARIÆ*, citat, vt Divinam Scripturam, textum *Ecclef. 3.* his verbis: * Nobis nihil vltra ea, quæ dicta sunt, perscrutari liceat, Scriptura nimirum aliarum rerum indagationem nobis obstruente. *Quæ enim tibi præcepta sunt*, inquit, *excogita; altiora te ne quæsieris.* Ecclef. 3.

1146 Verùm estò prædicti Græci Patres eleganter probent, ac manifestè convincant, prædictum librum esse Scripturam Divinam; id tamen non minori efficacia suadent Latini Patres.

1187 Primas teneat S. HILARIVS qui *lib. 12. de Trinitate*, ad Fidei Dogmata probanda vtitur, Ecclesiastici libro, tamquàm Scriptura Divina; sic enim habet: *Quòd si ita sentire te pium est; Paulum impietatis necesse est, Filium ante tempora æterna esse, dicentem condemnes. Etiam ipsam de se testantem Sapientiam, quòd ante sæcula fundata sit, criminetis: quæ Patri aderat, tum cum Cælum præpararet.* Ecclef. 14.

1188 S. AMBROSIVS *de bono mortis*, præfatum librum, vt Scripturam Divinam suscipit, & illius Authorem fuisse Sacrum Scriptorem admittit, his verbis: *Illud quoque egregium, quod Scriptura ait: *Ante mortem nè laudaveris quemquam.* Ecclef. 11. Et *ad Virginem devotam, cap. 2.* * Non legisti (inquit) Salomonem dicentem: *Bonis bona creata sunt ab initio?* Ecclef. 39.

1189 S. OPTATUS MILEVITANUS *lib. 3. contra Donatistas*, vt Salomonis amplectitur *Ecclesiastici* librum, sic scribens: * Quia illud à Salomone discere noluisti, quod ait: *Absconde panem in corde pauperis, & ipse pro te rogabit.* Ecclef. 29. Et *lib. 4.* *In auxilium (inquit) cum adduxeras Prophetam, in quo lectum est: *Sacrificium peccatoris, quasi qui victimet canem.**

1190 S. HIERONYMVS, in Sacris Litteris apprimè versatus, *Ecclef.* librum Divinum, & à Salomone Scriptore Canonico exaratum, veneratus est; nàm *Epist. 33.* hæc scribit: *Divina Scriptura loquitur: *Musica in luctu, importuna narratio.* Ecclef. 22. Et *ad cap. 33. Ezech.* * De Magistris negligentibus Salomon loquitur, *sapientia abscondita, & thesaurus occultus; quæ vtilitas in vtrisque?* Ecclef. 20.

1191 GAVDENTIVS *tract. 13.* vt Divinam Scripturam veretur *Ecclesiastici* librum, dicens: * Loquitur Scriptura Divina: *Conclude eleemosynam in corde Pauperis.* Ecclef. 29.

1192 S. AUGUSTINUS estò *lib. 2. de Doctrina Christiana, cap. 8.* prædictum librum inter Canonicos numeret, nihilominùs pro maiori huius Veritatis confirmatione, præfatum librum vti Scripturam Divinam laudat; etenim *ad Orosium contra Priscillianistas*, ait: *Clamat Sancta Scriptura, *altiora te nè quæ-*

*quæsieris.** Eccles. 3.

1193 Et *de cura pro mortuis cap.* 17. *Epist.* 248. vbi ait: * Nec frustra Scriptura dicit *in lib.* Eccles. *In mortuum produc lacrymas, &c.** Eccles. 38.

1194 Hanc sequitur Sententiam S. PAVLINUS, Episcopus Nolanus, quem citat, & sequitur S. HIERONYMVS *cap.* 10. *Epist.* 14. *cap.* 1. sic loquens: * Vetus Scripturę celebrata sententia est, esse pudorem, qui gloriam inveniat, & gratiam; & esse rursus pudorem, qui soleat parere peccatum.* Eccles. 4.

1195 S. MAXIMVS TAVRINENSIS *Hom.* 1. *de Eleemosyna*, eumdem librum, pro Scriptura Sacra habet, sic enim loquitur: * Dicit Scriptura Divina: *Sicut aqua extinguit ignem, ita eleemosyna extinguit peccatum.** Eccles. 3.

1196 S. PROSPER *de Promis. & prædiction. Dei, part.* 2. *cap.* 35. censet hunc librum Divino, & Prophetico Spiritu insigniri: * In his (inquit) suppleta est Prophetia, dicens: *qui foveam fovet proximo, incidet in eã.** *Eccl.* 27. Et *de Vita contemplativa, lib.* 2. *cap.* 6. idipsum clariùs asseverat, hæc scribens: * Ait enim *in* Ecclesiastico Spiritus Sanctus, *Est correptio mendax in ore contumeliosi.** Eccles. 19.

1197 SALVIANUS, Massiliensis Episcopus *lib.* 3. *ad* Ecclesiam *Catholicam*, eidem sententiæ patrocinatur; sic enim loquitur: *Fili* (inquit Scriptura Sacra) *si habes, bene fac tecum, &c.** Eccles. 14.

1198 S. FVLGENTIVS *lib.* 1. *de remissione peccatorum, cap.* 12. eumdem librum Scripturam Sacram agnoscit, his verbis: * De talibus *in lib.* Ecclesiastico Scriptura Divina sic loquitur: *Qui baptizatur à mortuo, & iterùm tangit eum, quid proficit lavatio illius?** Eccles. 34.

1199 CASSIODORUS 1. *instit. cap.* 13. inter Canonicos Libros Ecclesiasticum quoque recenset. Et *in Psal.* 55. *ex eodem lib.* desumit testimonium ad probandum, quod Deus non decipit in se confidentes, sicut Salomon dicit: *Nullus speravit in Domino, & confusus est.* Eccles. 2.

1200 S. ISIDORUS Hispalensis *lib.* 6. *Etymolog. cap.* 2. *Ecclesiastici* librum in Canonem Sacrorum voluminum Veteris Testamenti refert.

1201 ALCVINVS magnæ antiquitatis, & Fidei Author, hunc librum esse Scripturam Divinam, haud obscurè indicat; loquens enim de virtutibus, & vitiis *cap. de Pœnitentia*, hæc profert verba: * Dicitur in Scriptura Sancta, *ne adijcias iterum, sed de pristinis deprecare, vt tibi dimittantur, &c.** *Eccl.* 21. Et *cap. de Castitate*: * Admonet (inquir) nos vtique Sancta Scriptura, dicens: *Post concupiscentias tuas non eas.** *Eccles.* 18.

1202 RABANVS MAVRVS *de institutione Clericorum, lib.* 2. *cap.* 13. hunc librum inter Canonicos enumerat.

1203 S. BERNARDVS librum istum esse Scripturam Divinam apertè innuit: loquens enim *de gradibus Humilitatis* ait: * Cavendum est ideo malum desiderium: quia mors secus introitum delectationis posita est. Vndè Scriptura pręcipit dicens: *Post concupiscentias tuas non eas.** Eccles. 18.

1204 ANGELICVS DOCTOR 4. *contra gentes, cap.* 8. *Ecclesiastici* librum vt Scripturam Sacram suscipit; siquidem 11. argumento Arianorum, probare conantium, Dei Filium esse creaturam, respondet ex illo *Ecclesiastici* 24. *Ab initio, & ante sæcula creatâ sum*, & dicit: * Quod ex creatione accipitur immutabilitas Patris, ex Generatione vnitas naturæ in Patre, & Filio (& subdit) & sic huiusmodi Scripturæ intellectum Synodus exposuit, vt per Hilarium patet.*

1205 S. AVGVSTINVS docet, hunc librum esse Prophetiam Mysteriorum nostræ Redemptionis: lectu dignissima sunt verba, quibus id asserit *lib.* 18. *de Civitate Dei, cap.* 20. * In Ecclesiastico (inquit) Fides Gentium prædicitur futura isto modo: *Miserere nostri dominator Deus omnium, & immitte timorem tuum super omnes Gentes. Extolle manum tuam super gentes alienas, & videant potentiam tuam, vt sicut coram illis Sanctificatus es in nobis, ita coram nobis, magnificeris in illis, & agnoscant te secundum quod & nos agnoscimus te, quia non est Deus præter te Domine.* Eccles. 36. Hanc sub optandi, & precandi specie Prophetiam per IESVM CHRISTVM videmus impletam: Sed adversus contradictores, non tanta Autho-

thoritate proferuntur, quæ scripta non sunt in Canone Iudæorum.* Verùm estò hæc Prophetia non sit tantæ Authoritatis apud Iudęos, magnæ certè est apud Ecclesiam Catholicam, quæ eam in IESV CHRISTO agnoscit impletam, eodem Sancto testante.

1206 Præclarè HUGO Cardinalis *Præfatione in hunc librum.* * Hic liber apud Hębræos *Parabola*, apud Latinos, *Ecclesiasticus* appellatur; eo quòd Ecclesiæ sit vtilis, sicut Ecclesiastes. Vndè hanc vtilitatem demonstrans Rabanus, dixit: Ecclesiasticus morum penè omnium disciplinam, & Sanctæ Religionis conversationem affatim, & copiosè describit: dictus autem, *Ecclesiasticus* pro eo, quòd in medio cætu Populi idem coram Ecclesia fuerit habitus. Hic propter nimiam sensus similitudinem, & eloquii parilitatem, Salomonis titulo prænotatur. Constat autem, hunc librum sub Iesu Filio Sirach editum fuisse, & inter reliquos Scripturarum libros pari habitum veneratione.* Hęc ille, *lib.* 5. *de vnivers. cap.* 3.

1207 Ex tot Sanctorum Patrum, tàm Græcorum, quàm Latinorum testimoniis, suprà adductis, manifestè constat, *Ecclesiasticum lib.* mereri inter Divinos, & Canonicos Veteris Testamenti libros computari; & quamvis daretur aliquis adeò in suo errore pervicax, vt attenta vniformitate, qua tot Sancti Patres, in tàm diversis, tàmque dissitis Christiani Orbis Regnis, hunc librum Sacrum esse, & Divinum testantur, adhuc à sua opinione non discederet, is certè calculum reduceret, & de nostræ Assertionis Veritate minimè dubitaret, si Sacra Concilia evolveret; inveniret enim, prædictum librum esse à multis Conciliis, vt Sacrum, & Divinum approbatum, ac vt talem definitùm.

1208 Etenim SYNODUS ALEXANDRINA *in Epist. ad Episcopos Ecclesiæ Catholicæ* vtitur *Ecclesiastici* Authoritate, dicens: * Non Athanasii sed illorum acta luctum, lamentationemque merentur. In ipsos enim ploratus congruit, sicut scriptum est: *Ne fleas mortuum.** Ecclesf. 22. Extat *apud Athanas. Apolog.* 2. *contra Arian.*

1209 CONCILIUM TOLETANVM VIII. *cap.* 10. etiam allegat, vt Scripturam Canonicam, alium *Ecclesiastici* locum, his verbis: * Horrenda voracium ingluvies, dum frœno parsimoniæ adstringitur, Religioni contraire monstratur; Dicente enim Scriptura: *Qui spernit minima, paulatim decidet.* * *Ecclesf.* 19.

1210 CONCILIVM FRANCOFORDIENSE *in Epist. ad Præsules Hispaniæ*, hunc librum reputat Divinum; sic enim scribit: * Item *in lib Sapientiæ*, ipsa dicente Sapientia, id est Filio Dei: *Ego ex ore Altissimi prodiui, &c.** *Ecclesf.* 24.

1211 CONCILIVM EPHESINUM *ad Synodum Pamphiliæ* scribit, hunc librum esse divinitùs inspiratum: **Cum Cõsilio omnia fac*, dicit divinitùs inspirata Scriptura.* *Ecclesf.* 32.

1212 Tandèm Sacratissima Concilia CARTHAGINENSE III. ab Apostolica Sede confirmatum, FLORENTINVM, & TRIDENTINVM Summa vniformitate *Ecclesiastici* librum in Sacrarum, & Divinarum Scripturarum Canonem retulerunt. Cum ergo prædictus pro se habeat Supremam Authoritatem, quæ eum vt Divinum, Propheticum, & vt Sacram Scripturam commendat, ac inter Canonicos Veteris Testamenti libros collocat, vt ex Summis Pontificibus, SS. Patribus, tàm Græcis, quàm Latinis, & Sacratissimis Conciliis, tùm Orientalibus, tùm Occidentalibus, latè suprà probavimus, certa omninò, ac pœnitùs indubitabilis nostra redditur Assertio, adeò, vt oppositum sentire esset nonmodò intolerabilis error, sed etiam expressa Hæresis, vt cum Illustrissimo CANO asseruimus; & quamvis id tantus Pręsul non dixisset, nostram tamen Assertionem esse ab Ecclesia in Conciliis definitam, manifestè ostendit, oppositam esse tamquàm hæresim reiiciendam.

1213 Hinc manifestè infertur, quàm immeritò Trullani Concilii Patres, Canone 2. decreverint, vt 84. Canon qui Apostolorum dicitur, & *Ecclesiastici* librum à Catalogo Sacrorum voluminum Veteris Testamenti rejicit, firmus stabilisque maneret. His ergo circa Canonicam *Ecclesiastici* Authoritatem diligenter discussis; videamus nunc An prædicto 84. Canone *Apocalypsis S. Ioannis* à Canonicis Novi Testamenti libris legitimè excludatur.

DE

DE APOCALYPSI.

1214 Quàm meritò debeat *Apocalypsis* in Sacrorum librorum Novi Testamenti Canonem referri, probant Summi Pontifices, clamant Sancti Patres, statuunt Concilia, confirmatque communis Ecclesię vsus.

1215 SIXTVS III. *lib. de Castit.* affert, vt Scripturam Sacram, illud *Apocalyp.* 14. *Hi sunt, qui cum mulieribus non sunt coinquinati.*

1216 S. LEO MAGNVS *Epist.* 52. *cap.* 5. allegat vt Scripturam Divinam illud *Apocalyp.* 3. *Tene quod habes, &c.*

1217 ZACHARIAS Pontifex *Epist.* 1.. citat, vt Scripturam Canonicam, illud *Apocalyp.* 9. *Qui vicerit, faciam illum columnam in templo meo.*

1218 NICOLAVS I. *Epist.* 8. *ad Michaëlem Imperatorem* adducit illud *Apocalyp.* 5. *Vicit Leo de Tribu Iuda.*

1219 Prędictis Summis Pontificibus mirificè consonant Sancti Patres, tàm Gręci, quàm Latini. Ex Gręcis S. DIONYSIVS *de Ecclesiast. Hierarch. cap.* 3. agnoscit *Apocalypsim*, vt Sacram D. Ioannis Scripturam; eam enim vocat: *Arcanam, & Mysticam Visionē dilecti discipuli.* Et *de Divin. nomin. cap.* 2. adducit illud *Apocalyp.* 1. *Hæc dicit, qui est, qui erat, & qui venturus est.*

1220 S. IUSTINUS MARTYR *in Dialogo cum Tryphone*, veneratur *Apocalypsim*, vt S. Ioannis Apostoli Scripturam, & consequenter, vt librum Sacrum, dicens: * Quoniam apud nos vir quidam Ioannes, vnus ex duodecim CHRISTI Apostolis in revelatione sibi facta prophetavit, Christianos mille annos peracturos esse, &c.*

1221 Hinc factum est, vt cum S. IVSTINUS agnosceret *Apocalypsis* Doctrinam esse Propheticam, & Apostolicam; tàm ipse, quàm alii Commentaria in ipsam ad maius Fidelium commodum, vtilitatemque ediderint, vti gravissimi adstruunt Authores. De eodem Iustino refert EVSEBIVS *in Chronico*; & *De viris Illustribus* etiam S. HIERONYMVS iam credidisse *Apocalypsim* esse Ioannis Apostoli, & eam exposuisse. Sicut idem etiam Eusebius refert id præstasse MELITONEN SARDICENSEM, *lib.* 4. *Histor. cap.* 25. THEOPHILVM ANTHIOCHENVM *eodem lib. cap.* 23. & APOLLONIUM ex eodem libro contra Cataphrygas hæreticos testimonia citasse, dicit *lib.* 5. *cap.* 17.

1222 S. IRENÆVS *Apocalypsim* vt Sacram, & Divinam, S. Ioanni Apostolo adscribit; siquidem *lib.* 1. *cap.* 27. docet: * Quôd Nicolaitæ plenissimè per Apocalypsim Ioannis manifestantur, qui sint.* Et *lib.* 4. *cap.* 37. hæc habet: * Sed & Ioannes Discipulus in Apocalypsi salutarem, & gloriosum regni eius videns adventum: *Conversus sum*, inquit, *videre vocem.* * *Apocalyp.* 1.

1223 S. CLEMENS ALEXANDRINVS *variis in locis* allegat textus *ex Apocalypsi*, tamquàm ex Scriptura Sacra. Sic *lib.* 6. *Stromat. cap.* 5. ait: * Et licet hic in terris talis Presbyter non fuerit Prima Sede honoratus, sedebit in quatuor & viginti Thronis, vt dicit Ioannes *in Apocalypsi.* * Et *lib.* 2. *Pedagog.* citat textum *Apocalyp. cap.* 21. dùm dicit: * Ex Sanctis Lapidibus supernâ Ierusalem fuisse constructam, accepimus.*

1224 ORIGENES multa adducit *ex Ioannis Apocalypsi* testimonia. *Hom.* 1. *in Exod.* ita scribit: * Quod Ioannes *in Apocalypsi* loquitur de populo hoc CHRISTO credenti: dicit enim (*in cap.* 7.) *Ex tribu Ruben duodecim millia signati.* * *Hom.* etiam 7. *in Ezech.* & *lib.* 1. *Periarch.* non paucos *ex Ioannis Apocalypsi* textus profert.

1225 DIONYSIVS ALEXANDRINVS *apud Eusebium* præclaram de Divino isto *Apocalypsis* libro opinionem concepit; siquidem *lib.* 7. *cap.* 20. hęc scribit: * Ego librum ipsum *Apocalypsis* nullo modo audeo abrogare, pręsertim cum adeò multi fratres eum tàm magni ęstiment. Sed hanc mecum de eo opinionem concipio, longè abstrusiorem esse in illo materiam, quàm mens mea facilè consequi queat, & in singulis propè sententiis sensum quemdam Mysteriis involutum, & valdè admirabilem delitescere, planè existimo, &c.*

1226 EVSEBIVS *lib.* 3. *Histor. cap.* 19. inter Canonicos Sacræ Scripturæ libros *Apocalypsim* magna commendatione agnoscit; loquens enim de manifestis

Scri-

Scripturæ libris: *Inter istas (inquit) si placet, *Ioannis Apocalypsim* coniiciamus, de qua, quicquid veteres statuerint, aliud erit tempus exponendi. Atque hæc sunt (inquit) quæ omnium asseveratione constanter approbantur.* Et *in Chronic.* Ioannem Evangelistam in Insula Pathmos *Apocalypsim* vidisse, expressè testatur.

1227 S. ATHANASIVS *in Synopsi Divinæ Scripturæ*, contra Arianos, Filium Patri consubstantialem negantes, arguit *ex Ioannis Apocalypsi* quam in Insula dicta *Pathmos* Ioannem Dominica die vidisse, testatur, ex ea testimonium illud sumit *cap. 1. Qui est, & qui erat, & qui venturus est, &c.* ad probandam consubstantialitatem.

1228 DIDYMVS ALEXANDRINVS *lib. 5. de vnica Substantia Trinitatis in Epistola Iudæ*, docet de hæresi Nicolaitarum mentionem factam *in Apocalypsi* per Iezabel, quæ super fornicationem esse describitur.

1229 S. EPHREM SYRVS, vt probet Crucem in iudicio apparituram, CHRISTVMque ad illud venturum, testimonium *ex Apocalypsi* profert, dicens: *De apparitionibus Crucis in tempore Iudicii, Regem Regum venturum scribit Sanctus, *cum potestate, & maiestate multa*; sicut Ioannes prędicavit Theologus, dicens: E*cce venit cum nubibus; & videbit eum omnis oculus.** *Apocalyp.* 1.

1230 S. GREGORIVS NAZIANZENVS etiam agnovit *Apocalypsim*, vt Sacram Ioannis Scripturam; illius quippè Authoritate vsus fuit *in quodam Concilio, & contra hæreticos*, qui Filii consubstantialitatem negabant: nam *Orat. 32. habita coram* 150. *Episcopis*, dicit: *Angelos vocari Ecclesiarum Prę sides, quemadmodum *in Apocalipsi* Ioannes docet me.* Et *Orat.* 35. ad probandam Filii consubstantialitatem cum Patre, tamquàm Scripturæ testimonium adducit illud *Apocalyp.* 1. *Qui est, & qui erat, & qui venturus est, &c.*

1231 S. EPIPHANIUS *hæresi contra Alogos* hunc librum vt Divinum, & à S. Ioanne editum admittit, Alogianorum rationes egregiè dissolvens, atque confutans.

1232 S. IOANNES CHRYSOSTOMVS *in Nativitate S. Ioannis Baptistæ* ad probandam, laudandamque Virginitatem, & eos, qui eam illibatam servarunt, desumit testimonium *ex Apocalypsi*, ita de Virginibus loquens: **Hi sunt*, de quibus *in Apocalypsi* dictum est: *Qui vestem suam non inquinaverunt*; id est, qui carnem suam inviolatam custodierunt.*

1233 S. NYLVS *de Oratione, cap. 69. Apocalypsim* S. Ioanni attribuit, hęc scribens: *Quod *in Apocalypsi* dicit B. Ioannes ferre Angelum Thymiama, vt daret in Oratione Sanctorum, existimo esse gratiam Dei, quam ipse per Angelum operatur.*

1234 IOANNES CASSIANVS *Collat. 4. cap. 29.* asserit, Scripturam de tepidis esse loquutam; quod vt probet, adducit illud *Apocalyp. 3. Vtinam calidus esses, aut frigidus.*

1235 S. CYRILLVS *de Adorat. in Spirit. lib. 6.* apertè affirmat, *Apocalypsim* à B. Ioanne scriptam, dicens: *Ioannes ille sapiens Apocalypsim descripsit, qui Patrum iudicio comprobatus est.* Et *lib. 1. Thesaur. cap. 5.* ante sæcula extitisse probat Verbum Dei, illud adducens: *Qui est, & qui erat, & qui venturus est. Apocalyp.* 1.

1236 ANDREAS CÆSARIENSIS *in Apocalyp.* vt certum tradit, Authoritatem huius libri esse Canonicam, superfluumque esse, hac de re disceptare, contra communem Sanctorum Ecclesię Patrum consensum; loquens enim de prędicti libri Authoritate: *Supervacaneum est (inquit) disserere, contra namque illos viros Patres nostros, Gregorium Theologum, Cyrillum Alexandrinũ, multòque his vetustiores Papiam, & Irenæum, Methodium, & Hippolytum, Divinum, Fideque dignum esse non in vno loco tradidere.*

1237 PROCOPIVS GAZÆVS *in cap. 47. Isaiæ*, vt Scripturam Divinam assumit illud *Apocalyp. 1. Ego sum primus, & novissimus.*

1238 Hunc autem librum Divinum esse, apertiùs docuit ARETAS CÆSARIENSIS *in Apocalyp.* his verbis: *Quidam veterum, librum hunc alienum dicunt à dictione, & lingua Ioannis dilecti, ipsum ad alium referentes: sed non est ita. Siquidem Gregorius Theologus hunc inter germanos, & legitimos libros con-

connumeravit. Sicut me docet, inquit, Ioannis *Apocalipsis*.*

1239 SIMEON METAPHRASTES, S. Ioanni Apostolo *Apocalipsim* attribuit, & de S. Antipę Martyrio loquens: * Ioannes (inquit) Apostolus præstantissimus *in Pathmum* Insulam relegatus est, vbi dum magnum CHRISTI martyrum cætum iis, quæ de septem Ecclesiis scripsit, confirmaret: *Antipas testis meus fidelis, qui occisus est apud vos, vbi Satanas habitat, &c.*

1240 Hucusque Græci Patres: deveniamus iam ad Latinos. TERTVLLIANVS ad profligandas hæreses, sese *Apocalypsis* textibus, vt Sacris & Divinis obarmat; præcipuè *lib. de Præscriptionib. cap. 33.* hæc habet: * Ioannes *in Apocalypsi* Idolothyta edentes, & stupra committentes iubet castigare.* Et *cap. 46.* ait: quod istam hæresim Nicolaitarum, Apocalypsis Domini gravissimæ sententiæ Authoritate damnavit, dicendo *cap. 2. Odisti facta Nicolaitarum, quæ & ego odi.* Idem præstitit *advers. Marcion. lib. 3. cap. 13. & lib. 4. cap. 5.*

1241 S. CYPRIANVS Divinæ huius libri Authoritati egregiè patrocinatur; etenim *Epist. 63.* hæc scribit: * Aquas namque populos significare, *in Apocalypsi* Scriptura Divina declarat, dicens (*cap. 17.*) *Aquæ, quas vidisti, super quas sedet meretrix illa populi, & turbæ Ethnicorum sunt, & linguæ, &c.** Et *de Exhort. ad Martyr.* adducit illud *Apocalyp. 3. Tene quod habes, nè alius accipiat coronam tuam.* Et *de disciplina & habitu Virgin.* illud *Apocalyp. 17. Et venit vnus de septem Angelis, qui habebant septem phialas.*

1242 VICTOR PICTAVIENSIS *commentar. in Apocalyp.* hunc librum pro Canonico habet, illumque B. Ioanni Evangelistæ attribuit, ita scribens: *Quando hoc vidit Ioannes, erat in Insula *Pathmos*, &c. Ibi ergo vidit *Apocalypsim*, &c.*

1243 IVLIVS FIRMICVS MATERNVS *de Error. Profanar. Religion. cap. 20. Apocalypsim*, vt Sacram, Divinamque admittit, dicens: **In Apocalypsi*, id est, *Revelatione*, quis sit sponsus inveniemus: ita enim scriptum est: *Veni ostendam tibi novam nuptam, vxorem Agni.**

1244 S. HILARIUS, Pictaviensis Episcopus, sacræ huius libri Authoritati præclarè suffragatur, asserens: * Nequaquam Psalmorum librum, nisi per Fidem Adventus eius, posse intelligi. Ita B. Ioannis *Apocalypsi* (*cap. 3.*) docemur: *Et Angelo Philadelphiæ Ecclesiæ scribe: Hæc dicit Sanctus, & verus.** Et *in Psal. 3.* idem confirmat, dicens: * Esse autem huius infernæ regionis, vastæque abyssi incolas plures, B. Ioannis *Apocalypsi* docemur, cum nullus, neque in cælo, neque super terram, neque infra terram, obsignatum librum dignus repertus est aperire.*

1245 S. AMBROSIVS *in Psal. 41.* Divinam esse huius libri Scripturam haud obscurè indicat, dicens: * Et ideo fortassis Ioanni Evangelistæ Cælum apertum, & albus equus demonstratur, super quem sedebat habens in capite diadema, & in femore suo scriptum nomen: *Rex regum, &c.** Et *lib. de Pœnit. cap. 9.* alium Apocalypsis locum, tamquàm ex Sacra Pagina desumptum adducit.

1246 S. PACIANVS, Episcopus Barcinonensis *contra Novatianos* affert illud *Apocalyp. 2. Memento vnde excideris, & age pœnitentiam, & opera priora fac.*

1247 S. HIERONYMVS vt Canonicam, Divinamque suscipit *Apocalypsis* Scripturam: * Nos *Apocalypsim* Ioannis suscipimus, nequaquàm huius temporis consuetudinem, sed cęterorum Scriptorum authoritatem sequentes, qui plerumque huius vtuntur testimoniis, non vt interdum de Apocryphis facere solent.*

1248 Et *in Epist. ad Paulin.* egregiè commendat Divinum Spiritum, quo liber iste scriptus est, dicens: * *Apocalypsis* Ioannis tot habet Sacramenta, quot verba. Parum dico, pro meritò voluminis laus omnis inferior est. In verbis singulis multiplices latent intelligentiæ.*

1249 D. Hieronymo consonat DIONYSIUS ALEXANDRINVS *apud Eusebium, lib. 7. Histor. Ecclesiast. cap. 2.* sic scribens: * Admirabilem in singulis capitulis rerum expectationem contineri suspicor: etenim vbi illum non intelligo, altiorem quemdam sensum verbis inesse cogito, neque de illis meo intellectu inquiro, & invenio, sed Fide potiùs acquiescens,

cens, subliniora illa, quæ à me intelliguntur, etiam puto.*

1250 RICHARDUS DE S. VICTORE *lib.7.cap.12.* censent Scripturam *Apocalysis* Evangelicam esse, & Apostolicam; asserit enim: * Librum hunc non solum esse Evangelicum, sed in Evangelica Doctrina sicut vltimum, ita & summum locum obtinere, ac in ipso Sanctam Scripturam, ad modum arboris, cacumen extulisse.*

1251 RVFFINVS AQVILEIENSIS *in Symbol. Apostol.* adducit tamquàm Ioannis Apostoli illud *Apocalyp. 4. Et requiem non habebant die, ac nocte, dicentia: Sanctus, Sanctus, &c.*

1252 S. AVGVSTINVS plurimos profert *ex Apocalypsi* textus, præcipuè *de Virginit. cap.* 27. vbi dicit: Virgines figurari in illis *Apocalypsis*, qui sequebantur Agnum quocumque ibat. Et *serm.* 181. adducit illud *Apocalyp. 2. Memor esto vnde excideris, & age pœnitentiam, & opera priora fac.*

1253 Sed clariùs nobis adstipulatur, *lib. 2. de Doctr. Christ. cap.* 8. vbi inter alios Canonicos Scripturę Sacræ libros *Apocalypsim* enumerat.

1254 S. PROSPER *de Promissionibus* hunc librum, vt Sancti Evangelistæ Ioannis, Canonicum, & Divinum agnoscit. 1. *par. cap.* 38. vbi hęc habet: * Hos etiam *Apocalypsis* Ioannis Apostoli designat. *Vidi turbam magnam, quam dinumerare nemo poterat.* * *Apocalyp.* 7. Et *par. 2. cap.* 12. * Admonetur, ait, Ioannes Apostolus *in Apocalypsi*: *Scribe Angelo*, id est Rectori, *Ecclesiæ Pergami.**

1255 S. FVLGENTIVS *lib. 1. ad Monimum, cap.* 27. tamquàm Scripturam Sacram profert illud *Apocalyp. 20. Diabolus, qui seducebat eos, missus est in stagnum ignis, & sulphuris.* Et *lib. 2. ad Trasimund. cap.* 15. adducit illud *Apocalyp. cap. 1. Ecce veniet cum nubibus, & videbit eum omnis oculus.*

1256 PRIMASIVS *in Apocalyp.* eam vocat Ioannis Apostoli librum, multis Mysteriis opacatum, ipsamque Commentariis illustrat.

1257 S. GREGORIUS re non minus, quàm nomine *Magnus*, multis in locis *Apocalypsim*, vt Scripturam Divinam allegat. Sic *lib. 1. Moral. cap.* 4. adducit illud *Apocalyp. 5. Dignus est Agnus, qui occisus est, accipere virtutem, &c.* Et *lib. 4. Dialog. cap.* 42. illud *Apocalyp. 5. Nemo poterat, neque in Cœlo, neque in terra, neque subtus terram aperire librum, &c.*

1258 S. ILDEPHONSVS, Archiepiscopus Toletanus, *lib. de Virginit. Mariæ* citat illud *Apocalyp. cap. 5. Vidi, & audivi vocem Angelorum multorum in circuitu Throni.*

1259 Præclarè ad hanc rem ANSBERTVS: * Quā magnę sunt Authoritatis, quę in hac Historia (Apocalypsis) narrātur, hinc liquidò colligitur, quòd is, qui se citò venturum annunciat, id est Dominus IESVS CHRISTVS, testimonium perhibere probatur. Mirandum valdè est, cur apud Oriētales, secundum quorumdam sententiam, de hoc Libro dubitetur, ac nequaquam plenæ Authoritatis putetur, maximè cum & fidelis Historiæ Scriptor Ioannes retineatur, & locus, in quo visa fuerit, à quo, & per quem missa, à quo, & per quem revelata, cuiusque testimonio roborata, apertissimè declaretur.*

1260 RABBANVS MAVRVS *Apocalypsim* S. Ioanni Evangelistæ adscribit: vndè eam Canonicam esse, atque Divinam, admittit, *de Instit. Cleric. cap.* 14. sic loquens: * Apocalypsim Ioannes Evangelista scripsit eodem tempore, quo, ob Evangelii prędicationem, in Insulam *Patbmos* traditur relegatus.*

1261 S. PETRVS DAMIANI *Serm. de S. Ioanne Evangelista*, præclarè probat, *Apocalipsim* esse Scripturam Canonicam, & Divinam, ita scribens: *Cum hic liber septem Asię Ecclesiis mittitur, omni vniversali Ecclesiæ, quæ sub septiformi Spiritus Sancti Magisterio regitur, destinatur. Vndè consequens est, vt omnes Ecclesiæ per Orbem terrarum circumfusæ non dubitent, B. Ioannem communem se habere Doctorem.*

1262 S. BERNARDVS *de Epiphan. Dom.* vtitur *Apocalypsis* verbis, tamquàm Scripturæ Divinæ testimoniis: * Si enim (ait) quod offerimus est thuris odoramentum, quo nimirum, vt *in Apocalypsi* Ioannis legimus, significantur Orationes Sanctorum, &c.*

1263 HVGO DE S. VICTORE hunc

hunc librum, vt Scripturam Divinam, illiusque Authorem, vt sacrum, veneratur *lib. 2. Par. 16. cap. 1.* vbi hæc habet: * Scriptura ait: *Beati mortui, qui in Domino moriuntur. Ex Apocalypsi.* * Et *lib. 4. Erudit. Didascal. cap. 6.* * *Apocalypsim* (inquit) scripsit Ioannes Apostolus *in Pathmos* Insula relegatus.*

1264 RVPERTVS ABBAS tradit, *Apocalypsis* Authorem esse Spiritum Sanctum, illiusque Scriptorem inter Sacros computandum: ad illud enim *Apocalyp. vlt. Ego IESVS misi Angelum meum testificari vobis in Ecclesiis*, hęc habet: * Ac si dicatur: Si huius libri Authoritatem quæritis; ego sum IESVS, Author, & dator *Apocalypsis*. Non est Scriptura hæc à Ioanne principaliter, non est ab homine, neque enim ab homine accepit illam Ecclesia, aut didicit; sed me revelante, qui sum IESVS, & mittente per Angelum meum, vt sicut omnes Scripturæ Divinæ sunt Authoritatis, ita & scripta hæc testificentur, & recitentur vobis in Ecclesiis, atque in Canonico apice sint.* Hæc ille.

1265 ANGELICUS DOCTOR *Prolog. in Ioan. Apocalypsim* inter Sacras, & Canonicas Scripturas recenset, dicens: * Nam post omnes alios libros Sacræ Scripturæ hoc Evangelium est scriptum. Cum enim Canonica Scriptura incipiat à libro Genesis, & terminetur *in Apocalypsim*. Evangelium istud scriptum fuit, postquam Ioannes revocatus est à *Pathmos* Insula Asiæ, vbi, ad præces Episcoporum Asiæ, hoc scripsit Evangelium.*

1266 At B. ALBERTVS MAGNVS *Prolog. in Apocalyp.* satis peritè, & doctè dirimit controversiam, quàm absque vllo prorsus fundamento aliqui exagitabant, hunc librum S. Ioanni Apostolo denegantes, aliique immeritò ascribentes, quibus sic Sanctus occurrit: * Sed dicendum ad hæc, sicut definiendo dicit Dionysius, quòd inter Divinas Scripturas reponendum est hoc opus: & si non intelligit, tamen veneratur: vndè dicit: Non reprobo, quod non intelligo: sed tantò magis admiror, quantò non intelligo.

1267 Hieronymus etiam (prosequitur) inter Scripturas Canonicas ponit, & vt Ioãnis Apostoli recipit, & dicit *in Epist. ad Paulin. Apocalypsis* Ioannis tot habet Sacramenta, quot verba; & pro merito voluminis laus omnis inferior est. Item tota Ecclesia recipit hunc librum, vt Ioannis Apostoli, & ideò hoc tenendum est pro constanti.*

1268 Nec omitti potest S. EPIPHANIVS, qui *Hæres. 51.* apertè asserit, ea, quæ *in Apocalypsi* scripsit Ioannes, ipsi fuisse à Spiritu Sancto dictata: * Quæ in lege, & Prophetis obscura erant, & in ęnigmate dicta, ea Dominus dispensavit, vt per Spiritum Sanctum ad nostram salutem servo suo Ioanni revelarentur, quæ illic obscura erant; hic enim spiritualia, ac manifesta prædicans, spiritualiter autem nobis eadem dispensans.*

1269 Nec obstat illa huius libri inscriptio: *Ioannis Theologi*; idem enim Apostolus & *dilectus* CHRISTI, per Anthonomasiam, *Theologus* similiter dictus est, iuxta communem Sanctorum Patrum Sententiam, & patet ex S. ATHANASIO *Orat. contra Idololat.* S. CYRILLO *lib. 3. de Trinit.* & D. AVGVSTINO *Tractat. 36. in Ioan.*

1270 Pro huius veritatis confirmatione animadvertenda est S. DIONYSII Areopagitæ Authoritas Apocalypsim S. Ioanni Evangelistæ attribuentis, sicque non obscurè asserentis, illius Authorem Sacrum esse, ac Divinum; vt videri potest *in* eiusdem Sancti Dionysii *Epistola*, cuius inscriptio, sic se habet: * Ioanni Theologo, & Evangelistæ *in Pathmos* Insula relegato.* *In Epistola*, hęc, inter alia, scribit Dionysius: * Nos autem nulla procella, nulla adversitas privabit Ioannis clarissimo radio, id quidem consequuturos memoria, ac renovatione tuæ verissimæ Theologiæ.* Est autem hæc *Epist. 10.* in ordine Epistolarum S. Dionysii, cuius esse legitimum fœtum, ostendit METAPHRASTES *apud OEcumenium in Ioannem.*

1271 Nec silentio prætereundus Prologus à GILBERTO Apocalypsi præfixus, qui tantam æstimationem consequutus est, vt meruerit à B. Alberto Magno, Hugoneque Cardinali commentariis illustrari. *In hoc* ergo *Prologo* hæc inter alia scribit Gilbertus: * Propterea videns Deus Pater tribulationes, quas passura erat Ecclesia ab Apostolis fundata supra petram CHRISTVM, vt minus ti-

meantur, dispoſuit, vnà cum Filio de Spiritu Sancto ea revelare. Revelavit autem tota Trinitas CHRISTO secũdum Humanitatẽ, CHRISTVS verò Ioanni per Angelum, Ioannes Ecclesię. De qua revelatione hunc librum composuit. Vndè, & liber iste *Apocalypsis* dicitur, id est, *Revelatio*; quia hic continentur, quæ Deus revelavit Ioanni, & Ioannes Ecclesiæ, quanta scilicet Ecclesia passa sit in tempore primitivo, & nunc patiatur, & novissimis temporibus Antichristi passura sit.* Quibus verbis manifestè ostendit prædictus gravissimus Author, *Apocalypsim* esse revelationem D. Ioanni à CHRISTO factam, sicque indubitanter debere, hunc librum inter Canonicas Scripturas connumerari, vt idem Author, hisce verbis asseverat: * Ideò iste liber inter reliquas Scripturas Novi Testamenti, Prophetiæ nomine censetur, quę aliis est excellentior Prophetiis. Sicut enim Novum Testamentum præstat Veteri, Evangelium legi: ita hæc Prophetia Propheriis Veteris Testamenti, quia de CHRISTO, & Ecclesia, magna ex parte iàm adimpleta Sacramenta denunciat.*

1272 B. ALBERTUS MAGNUS elucidans illa verba: *Ideò iste liber, &c.* hæc habet: * Undè Aymo (Antiquissimus, & Eruditissimus Author) Tanta est distinctio inter hanc Prophetiam, & eam, quæ antè Adventum Domini revelata est, quanta est differentia inter servum, & Dominum, inter Legem, & Evangelium, inter hominem, & Deum.*

1273 Nec obstat instantia, *apud Magnum Albertum, loco citato* sic efformata: Si Prophetia hæc præstat aliis: ergo Ioannes præstantior fuit omnibus Prophetis; quod opponitur Glossę *in principio Psalterii*, dicenti, Davidem fuisse Prophetarum eximium. Et *Deuteron. 33.* dicitur: *Non surrexit Propheta in Israel sicut Moyses.* Tandèm opponitur D. Hieronymo *in Isaiam* scribenti: quòd Isaias non tàm Propheta, quàm Evangelista dicendus sit.

1274 Non, inquam, obstat; prædictæ namque instantię ita satisfacit idem Albertus: * Ioannes præstantior fuit omnibus Prophetis Veteris Testamenti, quia Propheta fuit Novi Testamenti, & dictorum profunditate, & revelantis Authoritate, & ipsius Dignitate; fuit enim Apostolus, & omnes Apostoli maiores Dignitate antiquis Prophetis. Undè Hieronymus *in secundo Prologo Bibliorum*: Confidenter illis omnibus Apostolos præfero. * Verùm omisso Commentario, quem *in hunc Prologum* edidit B. Albertus, ipse *in suo Commentario, Cap. 1.* optimè expendit, quàm Divinus sit hic liber, quem, vt Canonicum interpretatur; & ad illa verba: *Apocalypsis IESV CHRISTI*; hæc habet: * *Apocalypsis*, id est *Revelatio*; Nota, *Apo* Græcè idem est quòd *de* Latinè; & *clypsi* Gręcè, *tectio* Latinè. Undè *Apocalypsis* idem est, quod *detectio*, vel *revelatio*. Hæc est (suple) IESU CHRISTI, id est, quam Trinitas revelavit IESV CHRISTO secundum Humanitatem, vel IESU CHRISTI, id est, quam IESVS CHRISTVS revelavit Angelo, & Angelus Ioanni; & in hoc vitat Ioannes arrogantiam, quia non suam, sed IESV CHRISTI dicit esse revelationem.*

1275 Præter relatos autem Authores, tàm Græcos, quàm Latinos antiquitate valdè venerabiles, Sanctitateque conspicuos; vt agnoscatur, Ecclesiam omni semper tempore abundasse viris Divinarum Scripturarum intelligentia, Sacræque Historiæ eruditione apprimè ornatis, atque instructis, qui Hæreticorum, tàm antiquorum, quàm recentiorum incursibus semper obstiterunt, *Apocalypsis* librum, vt Sacrum, & Canonicum venerantes, non possumus, non hìc aliquos Authoritate insignes, eruditioneque eminentes in medium producere.

1276 HVGO CARDINALIS *Prologo in Apocalypsim*, vti certum constituit, librum hunc esse Scripturam Sacram, eiusque Scriptorem S. Ioannem Apostolum extitisse, his verbis: * Undè Hieronymus *in Prologo Bibliæ, Cap. 8.* ait: *Apocalypsis* Ioannis, tot habet Sacramenta, quòt verba::: Undè inter cæteros Sacræ Scripturæ obscurior est liber iste; plus etiam quàm Prophetę; quia eorum Scripturæ pro magna parte iam impletæ sunt; istius veró quasi tota, vel pars maxima, futura est. * Et paulò inferiùs hæc addit: * Quis autem sit Author iam patet, quia Ioannes Apostolus, non solum Apostolus, imò & Propheta.* Et infra: * Totus ergo liber iste Prophetia est, consolans bonos, & deterrens malos.*

Et

1277 Et *infrà*: * Quidam enim dixerunt, hunc librum non esse Ioannis Apostoli, sed Charinti ipsius æmuli: alii etiam dixerunt, quòd fuit Ioannis, non Apostoli, sed alterius Sancti, sic dicti: sed Dionysius definiens, dixit, quod censet, hunc librum esse inter Divinas Scripturas reponendum; quem si non intelligit, tamen veneratur. Undè dicit: Non reprobo, quę non intelligo: hoc est etiam contra illos, quia ipsum recipit, & Hieronymus, & Ecclesia, vt Ioannis Apostoli.*

1278 Cardinalis BELLARMINVS *de Verbo Dei, cap.* 19. * *Apocalypsim*, inquit, Ioannis, ex antiquis hæreticis Marcionistæ respuebant, teste Tertulliano, nec non Alogiani, & Theodosiani, teste Epiphanio, *Hæres.* 21. & 54. Et Lutherus *in Prologo*.*

1279 Et *infrà*: * Nec defuerunt olim Catholici, qui de huius libri Authoritate, vel Authore dubitaverint. Verumtamen *Apocalypsim*, tum Ioannis Apostoli verum esse fœtum, tum librum admirabilem, ac divinissimum esse, facilè probare possumus. Primò ex Conciliis, deindè ex Patribus Græcis, vltimò ex cōmuni Latinorum consensu.*

1280 Eamdem tenet sententiam Cardinalis BARONIUS *ad annum* CHRISTI 97. *num.* 4. sic scribens: * *Apocalypsim*, sicut alios complures Divinæ Scripturæ Canonicos Libros, cùm Cerdonius, Marcion, & Alogiani hæretici impugnarunt, tùm etiam complures Antiquarum Ecclesiasticarum rerum Scriptores in controversiam adduxerunt; an ab ipso Ioanne Apostolo scripta fuerit. Verùm temeritatem, atque procacitatem Cerdonis, & Marcionis eam omninò improbantium, cùm alii plures, tùm Epiphanius de his vberiùs agens, refellit.* Relataque D. Hieronymi Authoritate, quàm suprà adduximus, sic prosequitur: * Cuius sententia duo hæc affirmari videntur: in primis Veteres Scriptores Ioannis *Apocalypsim*, vt Canonicam Scripturam probasse. *

1281 Et *paulò infrà*: Certè verum esse probatur, tàm Græcos, quàm Latinos Patres, qui sæculum S. Hieronymi præcesserunt, eamdem Apocalypsim inter Scripturas Canonicas adnumerasse.*

1282 Verùm quamvis hucusque dicta luculenter probent, *Apocalypsis* librum esse Canonicum, cum ita statuant Summi Pontifices, teneant Sanctissimi Ecclesiæ Patres, tàm Greci, quàm Latini, tradantque maioris Fidei in Sacra Historia Authores, tàm antiqui, quàm recentiores; luculentiùs tamen adhuc idipsum ostendit Authoritas Conciliorum, quæ & hanc veritatem expresè definierunt, & prędictum librum in Sacrarum Scripturarum Canonem retulerunt.

1283 Sic CARTHAGINENSE 3. *Apocalypsim* inter Canonicas Scripturas recensuit. ANCYRANUM *anno Domini* 314. in Galatia celebratum, & à Generali Nicæna Synodo approbatum, *Can. vlt.* ex hoc libro testimonium desumpsit. NICÆNVM II. hunc librum sub Ioannis nomine allegavit; & ROMANUM *sub Gelasio* 1. *Apocalypsim* inter Sacros, & Canonicos Libros constituit.

1284 CONCILIUM TOLETANUM 4. *anno* 633. habitum, cui præfuit S. Isidorus *Can.* 17. hæc habet: * *Apocalypsim* librum, multorum Conciliorum Authoritas, & Synodica Sanctorum Præsulum Romanorum Decreta, Ioannis Evangelistæ esse præscribunt, & inter Divinos Libros recipiendum;* quin & ibi ab hoc veritatis tramite deviantes excommunicationis sententia feriret.

1285 Tandèm TRIDENTINUM *anno* 1560. celebratum, *sess.* 4. cum quinam essent pro Canonicis libris habendi, summa diligentia fuerit perscrutatum, eorum tàm Veteris, quàm Novi Testamenti Catalogum texuit, & *Apocalypsim* Ioannis Apostoli, vltimum inter Novi Testamenti Canonicos libros admisit, quod hoc Decreto firmavit: * Si quis autem libros ipsos integros (prout in Ecclesia Catholica legi consueverunt) pro Sacris, & Canonicis non susceperit, Anathema sit.*

1286 Si autem aliquis, pro maiori prædictę veritatis munimine, scire desiderat, quamnam apud antiquos Authores opinionem præfatus *Apocalypsis* liber obtinuerit, & an ab eis inter Canonicos fuerit reputatus, consulat celebriores Authores, qui exactiorem Sacrorum Librorum Indicem ediderunt, invenientque S. AVGUSTINUM, qui *anno* 400. floruit *lib.* 2. *de Doctrina Christiana*, *cap.* 8. omnium Sacrorum Librorum Catalogum scribere, atque Esdram, Tobiam, Iudith, Sapientiam,

tiam, Ecclesiasticum, & *Apocalypsim* inter Canonicos connumerare.

1287 Inveniet etiam INNOCENTIUM I. qui *anno* 406. enituit, id ipsum præstitisse *in suo Canonicorum librorum Catalogo*, *Epist. ad Exuper. Tholosan. cap.* 7. sic scribentem: * Qui libri recipiantur in Canone Sanctarum Scripturarum, brevis annexus ostendit; * ibique omnes sex relatos libros comprehendit.

1288 GELASIUS PONTIFEX, qui *anno* 490. viguit, *in Concilio* 70. *Episcoporum*, *Tom.* 2. *Concilior. in Decretis*: * Ordo, inquit, Librorum Veteris, & Novi Testamenti, quem Sancta, & Catholica Romana suscipit, & veneratur Ecclesia, &c.* Inter illos autem, sex relatos enumerat.

1289 ALCIMUS AVITUS *circa annum* 500. *lib. ad Sororem, de Consolatoria Castitatis laude*, Sacrorum Voluminum numerum Latino carmine cecinit, sexque prædictos in illo includit.

1290 CASSIODORUS, haud vulgaris inter Scriptores Authoritatis *ad an.* 540. *lib.* 1. *Divinar. Institut. cap.* 13. dùm Canonicorum Librorum numerum proponit, præfatos sex recenset.

1291 S. ISIDORUS HISPALENSIS *anno* 620. *lib.* 6. *Ethymolog. cap.* 1. Omnium Sanctorum Librorum Indicem scribit, atque in eo, sex prædictos collocat.

1292 RABBANUS MAURUS *anno* 840. *de Instit. Cleric. lib.* 2. *cap.* 53. in suo Catalogo Canonicorum Librorum Veteris, & Novi Testamenti, sex supra recensitos enumerat, sic concludens: * Quorum omnium signaculum est Apocalypsis Ioannis, quod est Revelatio IESU CHRISTI, qui omnes libros & tempore concludit, & ordine. Hi sunt libri Canonici Septuaginta duo. Ob hoc & Moyses Septuaginta elegit Presbyteros, qui Propheterent; ob hoc & IESUS Dominus noster Septuaginta duos Discipulos prædicare mandavit. *

1293 THEODULPHUS, Aurelianensis Episcopus, qui vixit *anno* 850. Canonicorum librorum numero, quem Latino carmine edidit, omnes sex illos adscribit, quos prędictus 84. *Canon*, qui Apostolorum dicitur, & à Trullana Synodo approbatur, excludit.

1294 SMARAGDUS ABBAS *anno* 950. *ad cap.* 9. *Regulæ S. Benedicti*: * Codices (inquit) legantur Divinę Authoritatis, tàm Veteris Testamenti, quàm Novi, id est, quinque libri Moysis, &c. (Sexque prædictis inter Canonicos insertis, concludit:) Actus Apostolorum, & Apocalypsis.*

1295 IVO, Carnotensis Antistes, *anno* 1100. *in Decret. Par.* 4. *cap.* 61. agens de ordine librorum Veteris, & Novi Testamenti, in eorum numero *Apocalypsim*, sicut & alios quinque, supra relatos, reponit.

1296 GABRIEL, Patriarcha Alexandrinus *anno* 1595. *in Confessione Fidei*: * Suscipio (inquit) omnes libros Canonicos, quos suscipit Sancta Romana, & Catholica Ecclesia. Sunt verò inter alios, Esdrę 1. & 2. Tobias, Iudith, Sapientiæ, Ecclesiasticus, & tandèm *Apocalypsis* Ioannis Apostoli.*

1297 Hinc iam mirum videri non debet, nos constanter asserere, tamquàm Catholicum Dogma tenendum, prædictos sex libros, Esdræ nempè, Tobię, Iudith, Sapientiæ, Ecclesiastici, & *Apacalypsis*, Canonicos esse & Sacros. Quo ad *Apocalypsim* enim, quæ præcipuus est huius controversiæ scopus, rectè id ostendit, ac eleganter probat magnus ille Sacrarum Litterarum interpres, CORNELIUS A LAPIDE *Prolegom. in Apocalyp. quæst.* 1. vbi hanc statuit conclusionem: * Dico 1. *Apocalypsis* est Scriptura Canonica. Est de Fide, vt patet ex Decreto Concilii Romani sub Damaso, Florentini, &c. * Laudatisque pro hac Assertione aliquibus Authoribus, antiquitate illustribus, subdit: * Hi enim omnes in eo nominant, & collocant *Apocalypsim*. Quo circa veteres *Apocalypsim* citant, vt librum Canonicum.*

1298 Idem censet Doctissimus SYLVEIRA *in Apocalyp. quæst.* 2. *n.* 6. dicens: * De Fide est *Apocalypsim* veram, & propriam esse prophetiam.* Eamdemque sententiam eruditè propugnat DOMINICUS A S. TRINITATE *lib.* 3. *sect.* 1. *Tom.* 1. sic scribens: * Dicendum est 1. *Apocalypsim* esse librum Canonicum: est de Fide. * Quod & probat ibidem eleganter.

1299 Verùm non modò Catholica Fide tenendum est, prædictos libros esse Canonicos; sed etiam dicendum, oppositum esse intolerabilem errorem, imò & hæ-

hæresim. Id eleganter tradit Illustrissimus Canariensis Antistes MELCHIOR CANO *lib. 2. de locis cap. 9.* vbi pro 2. conclusione statuit, quòd excludere à Canonicorum librorum numero Tobiam, Iudith, Sapientiam, & Ecclesiasticum, est erroneum, nè dicam hęreticum. *In* 5. verò *Conclusione*, sic de *Apocalypsi* loquitur: * Librum Apocalypsis à Canonicis excipere, hæreticum est.* Vtramque autem Conclusionem multiplici Conciliorum, Sanctorumque Patrum eruditione, ac communi totius Ecclesiæ vsu exornat.

1300 Nec præteriri debet, pro maiori huius veritatis confirmatione, quod expendit pręclarus ille Sacrarum Litterarum interpres SIXTUS SENENSIS, Ordinis Prædicatorum, *in Bibliotheca Sancta*, *in Annotationibus circa sacros libros*, vbi inter varias hæreses, quas eruditissimè impugnat, decimam, quæ est de *Apocalypsi* Ioannis Evangelistæ, hisce proponit verbis: * Hæresis decima, Apocalypsim nec esse Ioannis Apostoli, nec inter Canonicas Scripturas recipiendam, * relatisque huius hęreseos Authoribus, ac fundamentis, quibus innituntur, propositis, sic in illos solita eruditione insurgit *lib. 7. hæres.* 10. * Adversus istorum temerarium errorem pugnant vetustissimorum Patrum testimonia, Conciliorum determinationes, ac totius Catholicæ Ecclesiæ Authoritas * latèque roborata Conclusione concludit: * Voluimus vtique ostendere, eum (videlicet *Apocalypsis* librum) per cunctas Patrum successiones, ab ipso statim nascentis Ecclesiæ primordio, vsque ad nostra tempora fuisse semper, tamquàm verum, & legitimum Ioannis Apostoli, & Evangelistę opus, in numero Sacrorum Voluminum receptum.*

1301 Nec omittendam duximus censuram, qua librorum istorum Authoritatem commendat Eruditissimus Vir THOMAS MALVENDA, Ordinis Prędicatorum, Sacræ Scripturę intelligentia egregiè excultus; nàm *Prologo in Sapientiam*, de hoc libro loquens: * Sapientiæ (inquit) Scripturam esse Canonicam, & Divinam, iàm ipsa Ecclesia decrevit.*

1302 Quod confirmat Eruditus CERVANTES commentar. *in Sapient. quæst.* 2. *in* 1. *Asserto*, hęc scribens: * Liber hic Sacer, Canonicus, ac proindè Divinę Authoritatis est, à Salomone Spiritus Sancti afflatu, & illuminatione conscriptus: nam in primo Canone Sacrorum librorum relatum promunt decem Concilia, Carthaginense, Florentinum, Valentinum, Toletanum, Tridentinum, Sardicense, Triburiense, Pistense, Parisiense, & Nicænum.*

1303 Alios autem libros, Tobiæ nempè, Iudith, Sapientiæ, & Ecclesiastici, à Sacrorum Canone excludere, impium, hęreticumque reputat MALVENDA *Prologo in librum Tobiæ*, his verbis: * Cæterum, & Tobiam, & Iudith, & Sapientiam, & Ecclesiasticum, & primum, & secundum Machabæorum, libros esse Divinos, & Canonicos, Spiritu Sancto dictante conscriptos, ad confirmanda, & stabilienda Fidei Catholicæ fundamenta, & Dogmata, Divina, & æterna Veritate Verbi Dei subnixos, in tanta iam Ecclesiasticorum Decretorum, ac Definitionum luce, in tàm luculentis doctissimorum hominum demonstrationibus, qui refragatus fuerit, est palàm impius, hæreticus, & Ecclesię Dei perduellis. Id semel adnotatum esto: Nemo quantumvis ingenio, & Authoritate pollens, Ecclesiæ Catholicę præscribat.*

1304 Tandèm circa *Apocalypsim* omni animadversione digna est censura, qua S. EPIPHANIVS, apud *Dominicum à S. Trinitate, loco suprà laudato*, inter hęreticos recenset eos, qui Sacram Ioannis *Apocalypsim*, tamquàm Canonicam suscipere renuunt.

§. IV.

ARGUMENTUM, QVO PRObari poterat, ex Can. 84. Apostolorum sex prædictos libros esse à Sacrarum Scripturarum Catalogo expungendos, diluitur.

1305 EX Suprema Summorum Pontificum, Sacrorum Conciliorum, Sanctorumque Patrum Authoritate; ac vnanimi totius, tàm Orientalis, quàm Occidentalis Ecclesiæ, consensu, superioribus §. §. expenso, manifestè infertur, prædictos libros Esdræ, Tobię, Iudith, Sapientię, Ecclesiastici, & Apocalypsis, esse pro Canonicis, Divinisque

que susceptos, atque in Sacrorum Librorum Catalogo tanta infallibilitate relatos, vt gravissimi Authores existiment, id esse de Fide, & oppositum tamquàm impium, & hæreticum nullatenùs sustinendum; ac per consequens nullo modo posse hos libros Catholicè rejici, cum illos tot Summorum Pontificum, & Conciliorum Authoritas, Divinos prædicet, ac proponat.

1306 Nec obstat, Canonem Apostolorum 84. prædictos sex libros inter Canonicos, quos ibi recenset, non includere, quod & secundus Trullanæ Synodi Canon confirmat, vndè à Sacrarum Scripturarum Catalogo videntur rejiciendi. Non, inquam, obest; propterea enim multi, gravissimique Authores, tàm prędictum Canonem 84. Apostolorum dictum, quàm 2. Trullanum, suppositicium, Apocryphum, nulliusque roboris esse, non sine magno fundamento affirmant.

1307 Præclarum huic solutioni fulcimentum suppeditat Cardinalis BARONIVS *ad an.* 102. *num.* 16. vbi de hoc 84. Apostolorum Canone loquens, hæc scribit: * Quod item ad eumdem Canonem spurium spectat, taceo in pręsentiarum dicere de Sacris Libris Veteris Testamenti, vt Esdræ, Iudith, Tobiæ, Sapientiæ, & Ecclesiastici, qui omnes eo Canone omittuntur. *

1308 Consonat SEVERINVS BINIVS *in Notis ad Canones Apostol. Tom.* 1. *Concilior.* his verbis: *Sexta Universalis Synodus de numero horum Canonum nihil definivit. Allegatus sub nomine VI. Synodi Canon. 2. est illegitimi Conciliabuli potiùs, quàm Concilii; nam vera VI. Synodus, vt patet Actione 4. & 5. Concilii Nicæni 2. nullos Canones edidit. Centum autem, & duo illi, qui sub huius nomine editi sunt, Sexta iam absoluta, ab Episcopis, post annos aliquot, tempore Iustiniani Constantinopolim reversis, in Palatio quod dicitur *Trullum* constituti sunt, & à Sergio Pontifice, qui tunc sedebat, reprobati.*

1309 Et *infrà*: * Accedit, quòd hoc Canone, Libri Veteris Testamēti hi Esdrę, Iudith, Tobię, Sapientię & Ecclesiastici omittantur; qui tamen ab antiquissimis Patribus Dionysio, Irenęo, & cæteris inter Sacros Libros citantur, ac numerantur::: Si vrgeas Canonem secundum VI. Synodi, quo 85. Canones recepti esse dicuntur: Respondeo, sicut supra dixi, Canonem obiectum spurium esse, & illegitimum, vt qui editus sit à Conciliabulo Trullano, non autem à VI. Synodo* Hæc ille.

1310 Eruditus BAILIUS, Parisiensis Doctor *in Collectan. Concilior. Tom.* 1. *in Notis ad hunc Canonem Apostolorum*: * Hìc Canon (inquit) Apocryphus est, & subreptitius, tùm quòd contra omnium Conciliorum, & Patrum communem sententiam, Sancti Ioannis Apocalypsim à Gręcis reiectam, ab vniversa autem Ecclesia, à multis, & antiquissimis Conciliis, ac Patribus receptam, eidem Sacrę Scripturæ Canoni adimat: Similiter, & libros Veteris Testamenti, Esdrę, Iudith, Tobię, Sapientiæ, & Ecclesiastici, qui inter Sacros ab antiquissimis Patribus citantur, ac numerantur. *

1311 P. CABASSVTIVS *in Notitia Concilior. edita Lugduni, anno* 1680. de his Apostolorum Canonibus loquens, censet 50. Canones sub nomine Apostolorum, è Græco fuisse in Latinum translatos à Dionysio Exiguo, elapsis 32. annis à prohibitione, qua Gelasius Papa librum inscriptum, *Canones Apostolorum* interdixerat; posteà verò prodiisse aliam Collectionem Isidori Mercatoris, qua sub Apostolorum nomine 84. Canones continebantur, cui sese opposuit Cardinalis Humbertus Leonis IX. apud Grçcos Legatus, qui libro Nicętæ Græci Schismatici respondens, asseveravit: * Apocryphos esse Apostolorum Canones, exceptis quinquaginta. *

1312 Nec ab hac sententia discedit P. M. NATALIS ALEXANDER *in Ecclesiast. Hist. Sæc.* 1. *p.* 2. *Dissert.* 17. de hoc namque 84. Apostolorum Canone loquens, hęc habet: * Præterea Canon ille expungit à serie librorum Canonicorum librum Sapientiæ, & libros Tobię, Iudith, Ecclesiastici indictos prętermittit, quos Vetus Ecclesia pro Canonicis habuit, ex Apostolorum vtique Traditione, vt patet ex Decretis Innocentii I. *in Epist. ad Exuper.* & ex Gelasio Pontifice Maximo in Synodo Romana. Deniquè Esdram inter Veteris Testamenti libros, nec Apocalypsim inter Libros Novi Testamenti memorat hìc Canon: ergo falsò Apostolis affixus est. *

1313 Ex his manifestè infertur, quàm

levis

levis ponderis sit argumentum, ex prędicto 84. Apostolorum Canone desumptum, ad prętatos sex libros ex Canone Scripturarum expungendos, contra communem Sanctorum Patrum, & Ecclesiæ sensum: contra quorum etiam communem sententiam tertium Machabæorum librum inter Canonicos admittit; quem non contemnendum errorem adductis Authorum sententiis repellendum aggredimur.

DE TERTIO MACHABÆORVM LIBRO.

1314 Inprimis Cardinalis BELLARMINUS *de Scriptoribus Ecclesiast.* Agens de horum librorum Authore: * Libri (inquit) Machabæorum, vltimi sunt inter Sacros Libros Veteris Testamenti. Sunt autem duo libri: nam duo alii inter Apocryphos numerantur. *

1315 Eruditissimus Episcop. CANO *de locis lib. 5. de Anthorit. Concilior. cap. vlt.* afferens rationes, quibus induci potuit Pontifex Sergius, nê Trullanos Canones cōfirmaret, non obstante importuna instantia Iustiniani Imperatoris, sub quo prædictum Conciliabulum congregatum fuerat, invehitur in Patres, qui hos Canones efformarunt, & inter alios errores, quos ipsis objicit, vnus est, quod *tertiū Machabæorū librum* in Sacrarum Scripturarum Canonem, contra communem Ecclesiæ sensum, retulerint. * In Canone (inquit) secundo suscipitis, & confirmatis 85. Canones Apostolorum: hos Sedes Apostolica non recipit, vt Author est Isidorus 16. *Dist. cap. Canones.* Id quod cum ex Leone IX. *cap. Clementis ead. Dist.* ostēdi potest; tum verò magis ex Gelasio 15. *Dist. cap. Sancta Romana.* Cur autem Sedes Apostolica probet 84. Canonem, quem vos probatis, vbi tres Machabęorum libri contra omnium consensum Ecclesiarum admittuntur? *

1316 Illustrissimus COVARRVVIAS *lib. 4. variar. cap. 14.* * At duo tantum (inquit) Machabæorum libri, primus scilicet, & secundus, recipiuntur inter Canonicos in Concilio Carthaginensi tertio, in Concilio Florentino, &c. qua ratione de his duobus libris Machabæoram disputandum non est: reliqui Canonici non sunt censendi. *

1317 EPISCOPVS CAVRIENSIS *lib. 4. Evangelicar. Institut. cap. 3.* * Machabæorum (inquit) libri primus, & secundus, in Canonem recepti sunt ab hinc mille, & ducentis annis, vt Augustinus est Author 18. *de Civitate Dei.* (Et *infrà*:) Alii verò duo libri Machabæorum, nempé tertius, & quartus, qui hoc tempore prioribus additi circumferuntur, prorsus Apocryphi sunt; verùm Machabęi non generis, & nominatione, sed casu dicti fuerunt. *

1318 IOSEPHVS STEPHANVS, Valentinus, Episcopus Oriolen. *in Prolegom. ad libros Machabæor.* hanc difficultatem exagitans: * Sed tertius liber, (inquit) & quartus inter Apocrypha scripta enumerandi sunt, cum à nullo Concilio Generali approbati fuerint, sed totius Ecclesiæ consensu, à Sacrorum serie librorum exclusi, & expuncti. *

1319 Episcopus TENA *lib. 2. Isag. Sacræ Script. Diffic. 16.* de tertio, & quarto Machabęorum libris loquens: * Cum tale (inquit) Decretum non adsit, nequè sit adhuc res ita discussa; hinc est, quòd pro Canonicis nondum habentur. Ad illud autem de Canone 84. Apostolorum, vbi tres libri Machabæorum recensentur. Respondeo primò, quòd isti Canones non sunt recepti, vt libri Canonici; quia non constat certò, fuisse editos ab Apostolis. Secundò dico, nonnullos fuisse additos à Græcis, quorum vnus ille 84. censeri potest, cum tantum duos libros priores Machabæorum, vt Canonicos Ecclesia recipiat, & ibi ponantur tres. *

1320 DOMINICVS GRAVINA *de Cathol. Præscript. lib. 4. controverſ. 3.* Quartum argumentum proponit in hunc modum: * Tertius liber Machabæorum inter Apocryphos recensetur; & tamen in 84. Canone Apostolorum inter Sacros numeratur. Ibi enim dicitur, quòd inter cęteros Canonicos sint venerandi Sacri libri de Machabæorum gestis tres.* Cui argumento respondet: * Illum Canonem suppositititium esse, qui ordine 84. enumeratur: germani enim Canones Apostolici 70. vel 60. vt alii legunt, à Zepherino Papa *Epist.* 1. numerantur, qui Apostolorum temporibus proximus, eorum Doctrinę, & Canonum conscius esse poterat. Evidens autem istius suppositítii fœtus argumentum est, quòd quidam libri certissimè Canonici, in eodem Canone omittuntur, vt est Iudith, Tobiæ, Sapientiæ, Ecclesiastici,

Apocalypsis, quos Canonicos esse, Apostolica Traditione cognovimus::: Impossibile ergo est, illum esse Canonem Apostolicum Traditioni Apostolicæ manifestè contradicentem: vndè meritò Gelasius *Dist.* 15. Canones Apostolicos ob nonnullorum corruptelam, aliorumque suppositionem, inter Apocryphos posuit, qui etsi numero 85. in VI. Synodo approbari videătur, non ab illa, sed à nonnullis Patribus qui illi interfuerunt, & in Trullano Conventiculo convenerunt, approbati sunt, qui postea, meritò à Sergio sunt reprobati, vt dixit Beda *lib. de sex ætatibus in Iustiniano.**

1321 Eamdem sententiam, estò brevioribus verbis, sequitur CORNELIVS A LAPIDE *in Commentar. ad lib. Machab. in Synopsi*, hęc scribens: * Suppono, duos hoscè Libros (primos scilicet) esse Canonicos, vt definit Concilium Tridentinum, &c. (Et *infrà:*) Extat insuper liber tertius Machabęorum, & apud nonnullos quartus; sed hos intra Canonem Ecclesia non admisit. *

1322 DOMINICUS A S. TRINITATE *lib. 3. Bibliotb. Theolog. cap. 60.* de tertio, & quarto Machabeorũ libris hæc scribit: * Et si duo libri non sint Canonici, suam tamen habent Authoritatem, & veritatem. (Et *infrà:*) Huius libri meminit S. Athanasius *in Synopsi*, & Eusebius *in Chronicis*. Imò S. Clemens *in libro Canonum Apostolorum*, *Can.* 84. cum (scilicet tertiũ *Machabæorũ*) inter Libros Canonicos numerat. * At qua ratione id intelligat, rectè his verbis exponit: * Sed largê sumit nomen *Canonicus*, vt complectitur omnes libros, qui in Bibliis continentur, quales sunt tertius & quartus Esdrę, & Oratio Manasses, cum à nullo Generali Concilio recepti approbativè sint, sed totius Ecclesię sensu à Sacrorum serie librorum exclusi, & expuncti. * Hæc ille.

1323 Tandêm IOANNES DE LA HAYE, *tom. 1. Bibl. Max. in Prolegom. ad vnivers. Sacram Scriptur. Sect. 13. cap. 1.* * Dubium (inquit) movetur de tertio, ac quarto Machabęorum, an sint Apocryphi; sed de quarto nulla potest esse dubitatio ::: De tertio maior est difficultas, nam Veteribus Bibliis pluribus additus hic liber reperitur. Adde Clementem Romanum *Can.* 84. referre in Canonem tres libros Machabæorum. Sed etiam hic à Canone proscribitur, & ille Canon citatus, qui dicitur Clementis, non illius est, sed supposititius, & adulterinus, &c.* Vide pro hac eadem sententia SIXTVM SENENSEM *lib. 1. Bibliotb. Sanctæ in fine*, & NATALEM ALEXANDRVM *sæc. 4. Par. 3. in Append.* §. 20.

1324 Vndè colligunt gravissimi isti Authores, novum hunc errorem, qui manifestê dignoscitur in prædicto 84. Canone, admittente vt Canonicum, tertium Machabæorum librum, cum nullum vmquam ex tot Conciliis ab Ecclesia approbatis, in quibus de Canonicorum librorum certitudine est actum, tertium Machabæorum librum susceperit vt Canonicum, imò potiùs communis Ecclesiæ sensus, & vsus, illum semper à Sacrarum Scripturarum Canone expunxerit, nec vllus ex Sanctis Patribus eruditione, doctrinavè insignibus, illum inter Sacros, & Canonicos recensuerit: è contra verò duo priores Machabęorum libri à Patribus, Conciliis, & Ecclesia, vt Sacri, Divinique perpetuò sint suscepti.

DE SANCTI CLEMENTIS Epistolis, & Constitutionibus.

1325 INter alios tandêm errores, qui in prędicto 84. Canone agnoscuntur, nequaquam videtur silentio prætereundus ille, quo duæ S. Clementis Epistolę, istiusque Constitutiones, octo libris comprehensæ, inter Canonicos Novi Testamenti libros recensentur: quod haûd levem eruditis Viris admirationem attulit.

1326 Praclarissimus ille Cardinalis, omnigena litterarum supellectile instructus, CÆSAR BARONIUS *ad annum* 102. de 84. Apostolorum Canone loquens, sic exclamat: * Cæterum quis æquo animo ferat, vt eodem Canone inter Canonicos Libros, octo Libri Constitutionum Clementis, & duę eius Epistolæ recensitę habeantur? Quis vmquàm tàm Græcorum, quàm Latinorum Scriptorum, aut quænam ex Sacris Synodis, tàm in Oriente, quàm in Occidente antiquitùs celebratis, quæ texuerunt Catalogum Canonicorum Librorum, inter eos annumeravit Constitutio-

tiones Clementis? Noverunt eas quidem, & complures easdem sunt venerati; sed nequaquam eius æstimationis esse, quisquam illorum putavit, vt inter Canonicas eas Scripturas adnumeraret. Præterjisset nè, si Apostolorum hoc monuisset Authoritas, & Clementis, vniversalis Ecclesiæ Episcopi chyrographum consignasset? *

1327 Baronio consonat BINIUS censens, contra communem Patrum, Ecclesięque sensum esse, in Canonicorum Librorum Catalogum S. Clementis Constitutiones referre, vt videri potest *tom. 1. Concilior. in Notis ad Canon. Apostol.* præcipuè *ad Can.* 84. vbi hæc habet: *Hic Canon Apocryphus est, & subreptitius, tùm quód Scripturarum Canoni, contra omnium Conciliorum, & Patrum communem sententiam, quosdam libros Apocryphos, nimirum Constitutiones, & Epistolas Clementis addat, &c.* Idem eisdem fere verbis tradit BAILIVS *in Summa Concilior. in expositione Canonis* 85. *Apostolorum.*

1328 Nec obstat dicere, prędictum Canonem 84. confirmatum fuisse à VI. Synodo *Can.* 2. octuagintaquinque Apostolorum Canones admittente. Non, inquam, obest: respondemus etenim, cum Bailio: * Canonem obiectum spurium esse, & illegitimum, vt qui æditus sit à Conciliabulo Trullano, non autem à VI. Synodo. * Quod alibi probavimus.

1329 Vt autem agnoscatur Authores suprà à nobis laudatos, non sine gravissimo fundamento id asservisse, supponendum est (vt *suprà lib. 2. Apologet. cap. 6.* diximus) prędictas Constitutiones S. Clementis, Apostolorum nomine scriptas, & libris 8. comprehensas, in suis Conciliorum ęditionibus, tàm Surium, quàm Severinum Binium evulgasse; ac tandem Patrem Turrianum è Gręco Latinas dedisse, commentariisque illustrasse, sub hoc Titulo: *Constitutiones Sanctorum Apostolorum, Authore Clemente Episcopo, & Cive Romano, Catholica Doctrina, Francisco Turriano, Societ. IESV Theologo Interprete;* vt refert BINIVS *tom. 1. Concilior.* Tandem *in calce*, sic scribitur: * Finis Constitutionum Sanctorum Apostolorum, per S. Clementem, Catholicę Doctrinæ. *

1330 Hæc autem posteriora verba; *Catholicæ Doctrinæ*, non possunt non ingentem afferre difficultatem, cum prædictæ Constitutiones à Sanctorum Apostolorum Doctrina non parum sint alienæ, vti latè probatum reliquimus *dicto lib. 2. Apolog. cap.* 7. pręcipuè *num.* 908. *& sequent.* vbi intollerabiles errores in his Constitutionum libris contentos tradidimus. In cuius confirmationem vide Canonem Trullanum 2. Patriarcham PHOTIUM, S. EPIPHANIVM, IACOBVM Archiepiscopum Iannensem, SIXTVM SENENSEM, D. FERDINANDVM DE MENDOZA *ad Concil. Illiberit.* CHRISTIANUM LVPVM, D. EMMANUELEM SCHELSTRATE eidem sententię subscribentes, quorum verba dedimus *loco supra laudato.*

1331 Ex quibus infertur, prædictum Canonem 84. qui Apostolorum dicitur, manifesto errori esse obnoxium, dùm S. Clementis Constitutiones in Sacrarum Scripturarum Canonem retulit, cum à Catholica Doctrina, quam Sancta profitetur Ecclesia, tàm longè absint; nec vmquàm in Canonicarum Scripturarum albo repositum sit, nisi quòd à Spiritu Sancto fuisse, constitit: & intollerabilis esset in Spiritum Sanctum blasphemia, Authorem illum astruere tot errorum, quòt in prædictis Constitutionibus agnoscuntur, adeò graves, & execrabiles, vt indigni penitùs agnoscantur, qui ab Ecclesia, & Conciliis approbentur. Quarè estò in Trullanis Canonibus nullus alius reperiretur error, quàm prædicti 84. Canonis, sub nomine Apostolorum approbatio, hic planè sufficeret, vt *Erratica Synodus* meritò nuncuparetur; cum eo ipso tot erroribus subscripserit, vt ex Sanctis Patribus, & Doctoribus in Ecclesiastica Historia celeberrimis, ostendimus.

1332 Hinc manifestè infertur, quàm iustis, quantique momenti rationibus adducti fuerint Papa Sergius, cęterique Summi Pontifices, ad exercendum Apostolicum Zelum, viriliter reluctantes approbationi Canonum, qui tot titulis ab Ecclesia reprobari merebantur, quales sunt prædicti 102. editi in *erratica VI. Trullana* Synodo, sub Iustiniano Imperatore celebrata.

§. V.

RESPONDETUR ARGUMENTO, ex VII. Synodo desumpto.

1333 NUnc respondendum superest, argumento suprà *num.* 872. summatim proposito, atque ex Authoritate VII. Synodi desumpto, quæ damnationis sententiam à VI. Synodo in Honorium latàm confirmavit; nam Act. 3. lecta fuit, & approbata Synodica Patriarchæ Tarasii Epistola, vbi inter alia: * Subjicio (inquit) Anathemati Sergium, Cyrum, Honorium, Pyrrhum, Paulum, & omnes eorum sectatores.* Et eadem Act. 3. lecta fuit, & approbata Synodica Patriarchę Theodori Epistola, vbi hæc leguntur: * Postquam Sancta VI. Synodus, quemadmodum alius Sol emicuit 289. Sanctorum Patrum, Regiam Urbem sortita pro requie, in qua celebrata, eos, qui duas proprias voluntates, & operationes in dispensatione carnis Dei nostri denegant, & vnam voluntatem, & vnam portentosé asserunt operationem Salvatoris nostri, Deitatis paritèr, & Humanitatis, Anathematizavit, id est, Cyrum, Sergium, Pyrrhum, Petrum, Honorium.*

1334 Tandèm in Definitione Fidei hęc habentur: * Deniquè duas voluntates, & actus, secundum naturarum proprietatem, in CHRISTO prædicamus, quemadmodum Sexta Constantinopoli Synodus definivit; detestamurque cum ea Sergium, Honorium, Cyrum, Pyrrhum, Macarium, impios istos pietatis impugnatores, omnesque illis consentientes anathematizamus.* Ubi apertè cernitur, Honorium fuisse à VII. Synodo in suis anathematibus comprehensum, quemadmodum fuerat à VI. Synodo inter Monothelitas recensitus.

1335 Et, quod maioris ponderis est, Adrianus I. Papa, qui per suos Legatos VII. Synodo præfuit, non solum VII. sed etiam VI. Synodum confirmavit; vt patet *ex cap. Sextam 16. Dist.* vbi sic loquitur: * Sextam Synodum Sanctam recipio.* Quod confirmat prædicti Capitis Epigraphe, vbi hæc scribit GRATIANUS: * Sexta Synodus Authoritate Adriani corroboratur.* Cum igitur Honorius in VI. Synodo fuerit condemnatus, vt relata VII. Synodi, Patriarchatumque Tarasii, ac Theodori verba testantur; hinc manifestè deducitur, Honorii condemnationem, quam VI. Synodus in eum protulit, approbatam fuisse, non modò a VII. OEcumenica Synodo, sed etiam ab Adriano I. Pontifice, qui prædictæ VII. Synodo præfuit, eamque vti legitimam, OEcumenicamque approbavit.

1336 Huic argumento respondemus, tàm Patriarcham Tarasium, quàm Theodorum, ac VII. Synodum, loqui de Honorii condemnatione facta in VI. Synodo, non quidem ea, quæ sub Constantino celebrata est, quamque legitimam fuisse probavimus; sed ea, quę habita fuit sub Iustiniano Imperatore, & in qua 102. Trullani Canones conditi sunt, in quorum primo Honorii condemnatio refertur. Et quidem Tarasium non de prima, sed de secunda VI. Synodo loqui, manifestè ostendunt ipsius verba: nam *in præfata Epistola* sic scribit: * Ipsius autem Sanctæ VI. Synodi, cum omnibus Dogmatibus, quæ legalitèr, ac divinitùs ab ea promulgata sunt, etiam depromptos Canones recipio.*

1337 Similitèr Patriarcha Theodorus *in sua Epistola* de VI. Trullana Synodo loquitur, cum asserat 289. Patres ad illam confluxisse: * Postquam Sancta VI. Synodus, quemadmodum alius Sol emicuit, ducentorum octuaginta novem Sanctorum Patrum, Regiam Urbem sortita pro requie.* Hoc autem intelligi non potest de Sexta legitima Synodo sub Constantino habita, cum ad hanc solum 150. vel ad Summum 160. Patres confluxerint, vt constat ex præfatę Synodi Actis, & ex his, quæ celebriores Authores litteris consignarunt. At in VI. illa Synodo, è qua Trullani Canones prodierunt, vltra 200. Patres numerati sunt: CHRISTOPHORUS nãque IUSTELLUS recenset 240. BALSAMON, & ZONARAS 227. enumerant: Et *in Tomo Trullanorum Actuum* 211. Patres subscribunt, vt videre est *apud Christianum Lupum ad Canones Trullan. quæst.* 2.

1338 Id præclarè confirmat GRATIANUS *in Decreto*, afferens alium textum Patriarchæ Tarasii, qui dum loquitur de VI. Synodo, quæ sub Iustiniano habita est, eam intelligit, quæ Trulla-

nos

nos Canones edidit; sic enim scribit: * Post quatuor verò, aut quinque annos iidem Sancti Patres congregati sunt, sub Iustiniano filio Constantini, & prædictos Canones promulgaverunt, de quibus nullus dubitet. (Et *infrà*:) Sancta VI. Synodus, post promulgatam ab ea Definitionem contra Monothelitas, Constantino Imperatore, qui eam congregaverat, non multo post defuncto, & Iustiniano eius filio regnante pro eo, eadem Sancta Synodus, divinitùs inspirata, iterùm Constantinopoli quarto, aut quinto anno congregata est, & Canones numero 102. ad correctionem Ecclesiæ promulgavit.* Hucusque textus Decreti, prout refert Gratianus; suntque Patriarchæ Tarasii verba. Ex quibus manifestè apparet, Tarasium loqui de Trullana Synodo, in qua prædicti Canones conditi fuerunt.

1339 Nec subsistit, quod Epiphanius Diaconus, qui in VII. Synodo Hæreticis Iconomachis pro Catholicis respondebat, Anathema in Honorium confirmavit, dicens: * Has Sanctas, & Universales Synodos, & præcedentes eas, susceperunt Sergius Constantinopolitanus, Cyrus Alexandrinus, Honorius Romanus, sed, vt hæretici, anathematizantur à Catholica Ecclesia per hæresim suam.* Non, inquam, subsistit; prædictus namque Epiphanius non loquitur hic de condemnatione facta in VI. legitima Synodo, sed in 6. Trullana sub Iustiniano Imperatore; vt constat ex eiusdem Epiphanii verbis in VII. Synodo Act. 6. sic loquentis: * Sancta verò VI. & Universalis Synodus, cum promulgasset Definitionem suam contra eos, qui vnam voluntatem prædicant in CHRISTO Deo nostro, &c.::: Iidem ipsi qui in ea fuerunt congregati, rursus nutu divino vnanimitèr convenientes post quatuor, vel quinque annos, regulas ediderunt, pro correctione Ecclesiasticorum negotiorum, vsque ad duas, & centum, in quibus Canonibus, &c.*

1340 Ex quibus clarè constat, tàm Patriarchas Tarasium, & Theodorum, quàm Epiphanium Diaconum *locis adductis*, in quibus referunt Honorii condemnationem in VI. Synodo factam, loqui de VI. Synodo, quę sub Iustiniano Imperatore 102. Canones edidit. Hanc autem non esse Sextam illam legitimam, quæ sub Constantino celebrata est, manifestè liquet, cum in Sexta sub Constantino nulli Canones conditi sint, vt communitèr tradunt Authores; benè verò in Sexta sub Iustiniano habita, quam nec legitimè, nec Apostolicæ Sedis Authoritate, & assistentia celebratam fuisse, nec ab vllo Pontifice approbatam, latè supra monstravimus. Quarè estò Honorii condemnatio in primo prædictæ Trullanæ Synodi Canone referatur, ac de ea VII. Synodi Patres loquantur; nullius tamen roboris est argumentum ab hac condemnatione desumptum, cum præfata Trullana Synodus, istiusque Canones nullius sint Authoritatis, vtpotè nonmodò ab Apostolica Sede non approbati, sed etiam à Papa Sergio expresè reprobati, vt ex gravissimis Authoribus demonstravimus.

1341 Nec obstat, quòd Adrianus Papa *in textu suprà adducto* VI. Synodum approbarit; nam quamvis in dicto *cap. Sextam 16. Dist.* videatur absolutè VI. Synodum approbare illis verbis: * Sextam Sanctam Synodum recipio.* At si immediatè sequentia verba attentè legantur, manifestè innotescet, de quanam VI. Synodo loquatur, cum sic scribat: * Sextam Sanctam Synodum recipio cum omnibus Canonibus suis.* Ex quibus verbis apertè liquet, eum loqui de VI. Synodo, quæ Canones edidit, qualis fuit Trullana, quam illegitimam fuisse, probatum suprà reliquimus.

1342 Sic censet GLOSSA ad illud verbum, *sextam*, ita scribens: * Hoc habetur *in 2. Act.* VII. Synodi *in Epistola Adriani ad Tarasium*.* Et patet *ex sequenti cap. 6.* vbi sic ait Petrus, Nicomediensis Episcopus: * Habeo librum continentem Canones Sanctæ VI. Synodi. (Et infrà Tarasius:) Eadem Sancta Synodus divinitùs inspirata iterum Constantinopoli quarto aut quinto anno congregata est, & Canones numero 102. ad correctionem Ecclesiæ promulgavit.* In quæ verba CORRECTORES DECRETI hæc habent: * Verba sunt Petri Episcopi Nicomediæ, ac Tarasii Patriarchæ Constantinopolitani *Act.* 4. VII. Synodi; quod quidem ipsi de 102. Canonibus dixerunt, qui in Trullo tempore Iustiniani Rhinotmeti, secundo anno suæ revocationis ad Imperium, editi sunt.* Vndè ex ipso textu manifestè apparet, quòd si ei, prout illius verba litteraliter præ-

præseferunt, fides sit adhibenda, non loquitur in eo Adrianus Papa de VI. legitima Synodo, sub Constantino habita, quę nullos edidit Canones, vt supra latè probavimus; sed de VI. Synodo Trullana, in qua prædicti Canones sanciti sunt.

1343 Hunc autem esse Septimæ Synodi sensum, elegantèr confirmat Illustrissimus D. BARTHOLOMÆVS CARRANZA, qui *in summa Conciliorum*, id deducens ex Græcis exemplaribus, Interprete Gentiano Herveto, sic scribit: * In volumine Conciliorum, excusso Coloniæ feruntur novem Canones adscripti VI. Synodo.* Hos autem non esse VI. Synodi, quę sub Constantino celebrata est, his verbis ostendit: * Cum tamen sciamus VI. Synodum, quandò primò sub Constantino congregata est, nullos edidisse Canones.* Quos tamen condidit VI. Synodus sub Iustiniano in Trullo celebrata, vt his verbis probat idem Carranza: * Sed post, sub Iustiniano convenientes 227. Patres in *Trullo* Regii Palatii Constantinopoli, Canones ediderunt sequentes. Hoc ita tradunt Patres, qui ad Septimam Synodum convenerunt in Nicæa, in *Actione* 5. & explicatiùs in *Actione 6.* *

1344 Nec obstat dicere, quòd si Adrianus Papa VI. Synodum, istiusque Trullanos Canones confirmavit, cum illorum primus Honorii condemnationem contineat, hinc manifestè infertur, prædictam Honorii condemnationem fuisse ab Adriano Pontifice confirmatam. Non, inquam, obstat: respondetur enim, manifestè deceptum fuisse Gratianum, dùm illa verba: *Sextam Synodum Sanctam recipio*, Adriano Pontifici adscripsit, quasi tanti Pontificis essent; quod & confirmat *in Epigraphe*, sic scribens: * Item cum Adrianus Papa VI. Synodum recipiat, cum omnibus Canonibus suis.* Et paulò infrà *in inscriptione Capitis, Sextam.* His verbis: * VI. Synodus Authoritate Adriani corroboratur.*

1345 In his autem deceptum fuisse Gratianum, communis est Authorum consensus, & precipuè GLOSSÆ, quę censet, prædicta verba non esse Adriani Papæ, sed istum illa in sua Epistola referre, tamquàm à Patriarcha Tarasio prolata. * Hoc habetur (ait GLOSSA ad illud verbum, *Sextam.*) in 2. Actione Septimæ Synodi, in Epistola Adriani ad Tarasium: sed eo in loco Adrianus refert verba Synodicæ Epistolæ à Tarasio ad se missæ, & hic Gratianus non refert propria eius Epistolæ verba: in versione enim Anastasii Bibliothecarii sic legitur: Invenimus autem in prædicta Synodica Epistola Sanctitatis Vestræ, post plenitudinem Fidei, & confessionem Sacri Symboli, & omnium Sanctarum VI. Synodorum, & de Sacris, & Venerabilibus caracteribus, miraculum laude, & veneratione dignissimum contineri: quarè, & easdem Sanctas VI. Synodos suscipio cum omnibus Regulis, quæ iure, ac divinitùs ab ipsis promulgatę sunt. *

1346 Hic est proprius, ac legitimus textus Epistolę Adriani Papæ, prout refert vir tantę Authoritatis, antiquitatis, & fidelitatis, vti Anastasius, Apostolicus Bibliothecarius; qui textus præclarè consonat ipsimet Epistolæ Patriarchæ Tarasii, eiusque Gręco textui, iuxtà novam versionem, prout rectè notavit ipsa GLOSSA ibi: * Et hæc quidem postrema verba sunt etiam in illa ipsa Tarasii Epistola: quod ex Concilio Gręco, & nova interpretatione clarè apparet. *

1347 Ex adductis igitur Glossæ, Anastasiique Bibliothecarii Authoritatibus manifestè constat, verba prædicti textus longè aliam speciem pręseferre, ab *illa*, quam proponit Gratianus: in illis enim non loquitur Adrianus Papa, sed Patriarcha Tarasius, & adhuc iste non dicit: *Sextam Synodum Sanctam recipio*; sed: *Easdem sex Sanctas Synodos suscipio.* Undè nullius roboris est argumentum, cum in illo supponatur ea verba, *Sextam Synodum Sanctam recipio*, esse Adriani Pontificis, istumque in illis Sextam Synodum, ac per consequens Honorii condemnationem approbasse; quod antecedens falsissimum est, ac perindè corruit penitùs conclusio ex ipso illata.

1348 Et quidem prædictum textum perperàm fuisse à Gratiano intellectum, & applicatum, istumque ingenti æquivocatione laborasse, dum Trullanorum Canonum confirmationem Adriano Pontifici attribuit, communis est Canonistarum, nonmodò antiquorum, sed & recentiorum consensus. BARBOSA *in hunceumdem textum* ita scribit: * Falsò Gratianus verba huius textus, tamquàm Adriani Papæ refert; cum constet, non Adria-

num Papam, sed Tarasium Patriarcham Constantinopolitanum Canones VI. Synodi recipere, & approbare.* Eamdem tenuere sententiam Cardinalis BELLARMINVS *de Concil. lib. 2. cap. 8. ver. 13. & sequent.* Cardinalis BARONIVS, *tom. 2. anno CHRISTI* 102. POSSEVINUS *in Apparatu Sacro, Tom. 1. verbo, Apostoli, vers. Qui verò.* SANCHEZ *de Matrim. lib. 7. disp. 28. num. 7. in fine.* AZOR *Instit. Moral. Par. 2. cap. 16. vers. Tertiò obijcies.* & alii.

CAP. XIX.

SOLVITVR 9. ARGVMENTVM Adriani II. Authoritati innixum.

1349 OBjicitur 9. Adrianus II. Pontifex in VIII. Synodo, Constantinopolitana IV. Honorii cōdemnationem factam in VI. Synodo manifestè supponit, illis verbis: * Intolerabilis est ista præsumptio, dilectissimi, & hanc aures prçcordiorum, fateor, sustinere non possunt. Quis vmquam vestrum tale quid, præcor, audivit? Vel quis huiusmodi temeritatis saltem lectione immensitatem invenit? Siquidem Romanum Pontificem de omnium Ecclesiarum Præsulibus iudicasse legimus, de eo verò quemquam iudicasse, non legimus. Licet enim Honorio ab Orientalibus post mortem Anathema sit dictum; sciendum tamen est, quia fuerat super hæresi accusatus, propter quam solam, licitum est minoribus maiorum suorum motibus resistendi, vel pravos sensus liberè respuendi; quamvis nec illis, nec Patriarcharum, nec cæterorum Antistitum cuipiam, de eo quamlibet fas fuerit proferendi sententiam, nisi eiusdem Primæ Sedis Pontificis consensus prçcessisset Authoritas.*

1350 Respondetur 1. ex prædicto textu nec inferri, Honorium fuisse à VI. Synodo proscriptum, nec eius condemnationem, vt certam ab Adriano 2. supponi; sed solum asserere Adrianum: quòd dato, quòd ab Orientalibus Anathema dictum esset Honorio, hoc ideò fuisset, quia ab Orientalibus fuerat de hæreseos crimine accusatus. Ubi diligenter animadvertendum est, illud verbum, *ab Orientalibus*, à quibus Honorii accusatio, & Anathema promanavit, vt agnoscatur, Occidentales in illud minimè conspirasse, aut aliquo pacto convenisse; numquam enim in aliquo Occidentali Concilio, ex his omnibus, quæ contra Monothelitas celebrata sunt, tàm sub Theodoro Pontifice, quàm sub Ioanne IV. nec in Romanis S. Martini, & Agathonis, Honorius vel levissimæ suspicionis in rebus Fidei damnatus, iudicatus, imò nec accusatus fuit: quinimò, tàm vivus, quàm vita functus, à toto Occidente ita verè Catholicus habitus, ac veneratus est, vt cum Patriarcha Pyrrhus Monothelita sub Ioanne IV. disseminasset, Honorium sibi patrocinari, ob Epistolam ad Sergium scriptam, & à prędicto Patriarcha malè intellectam, Sanctissimus Pontifex, vt Apostolicæ Sedis honori consuleret, ac nè Imperator tàm pravam de Honorio conciperet opinionem, sui muneris esse existimavit, tàm immanem calumniam ab Innocentissimo Pontifice propulsare, & Apologiam ad Constantinum scribere, vt hic apertè cognosceret, totum Occidentem, propter calumniam istam Honorio illatam ingenti scandalo conturbari. * Omnes (inquit) Occidentales partes scandalizatæ turbantur, fratre nostro Pyrrho Patriarcha, per litteras suas huc, atque illuc transmissas, nova quędam, & præter Fidei regulam prędicante, & ad proprium sensum quasi Sanctæ memoriæ Honorium Papam attrahere festinante, quod à mente Catholici Patris erat penitùs alienum.*

1351 Undè meritò inquit Adrianus: *Licet Honorio ab Orientalibus Anathema sit dictum, &c.* Apertè innuens quod etsi Orientales in prædictam Honorii condemnationem, & Anathema conspirarint, minimè tamen Occidentales, qui eum, vt summè Catholicum venerabantur. Quarè non potuit illud Anathema ab OEcumenica Synodo prodire; hęc enim Orientales, Occidentalesque complectebatur, & si vtraque Ecclesia in prædicta condemnatione consensisset, sicut in Monothelitarum Anathema consspirarat, non dixisset Pontifex, *ab Orientalibus*, sed ab OEcumenica Synodo Honorium fuisse damnatum, prout observant omnes Authores, qui de Patriarcharum Cyri, Sergii, Pyrrhi, & Pauli condemnatione loquuntur, nec vllus invenietur Pontifex, qui de prædictorum Patriarcharum Anathemate loquens, asserat, eos

fuisse

fuisse ab Orientalibus, sed ab OEcumenica VI. Synodo proscriptos.

1352 Præclarè facit Cardinalis TURRECREMATÆ Doctrina *lib.* 2. *de Eccles. cap.* 93. his verbis expressa: * Nota tamen quod dicit, *ab Orientalibus*, & *post mortem*: quoniam Honorius ille numquam, nec dum viveret, nec post mortem, repertus fuit posuisse in CHRISTO vnam tantùm voluntatem, & vnam operationem. Undè nec ab Apostolica Sede, nec à Patribus Occidentalibus talis iudicatus est. Imò Agatho Papa, sub quo VI. Synodus illa celebrata est; cum condemnavit ponentes vnam voluntatem tantùm in CHRISTO, & vnam operationem, videlicet, Sergium, Pyrrhum, Paulum, &c. nullam mentionem fecit de illo Honorio, quem Orientales dicunt favere erroribus Sergii. Vndè creditur, quòd hoc fecerint Orientales, ex mala & falsa, ac sinistra informatione de prętato Honorio, decepti. *

1353 Quod & confirmat Cardinalis BELLARMINUS *de Romano Pontif. lib.* 4. *cap.* 11. docens: * Adrianum, cum Synodo Romana, non apertè dicere, Honorium fuisse hæreticum; sed solum, dictum ei fuisse Anathema *ab Orientalibus*: quia de hęresi fuerat accusatus. Ubi videtur Adrianus dixisse, *ab Orientalibus* Anathematizatum Honorium fuisse; quia sciebat, ab Occidentalibus, id est, à Concilio Sancti Martini, non fuisse Anathematizatum. *

1354 Respondetur secundò: ex prædictis Adriani verbis, Honorii condemnationem non posse rectè deduci: in illis enim nec eam confitetur, nec vt certam supponit; sed quomodocumque, sive legitimè, sive illegitimè sit ab Orientalibus facta eam adducit pro maiori suę admirationis argumento; quod enim præcipuè expendit, & miratur, est ingens audacia, & sine exemplo temeritas, qua Photius, in suo Conciliabulo, ausus est Nicolaum Pontificem condemnare, Anathemateque percutere, contra Sacros Canones, & Concilia statuentia, nullum Patriarcham posse condemnari, neque Censionis Sacræ fulmine percuti, quin Apostolicæ Sedis præcedat Authoritas; multòque minus posse in Supremum Patriarcharum, Romanum nempè Pontificem, damnationis sententiam proferri, nisi in casu hæresis, ob quam solam possunt Summi Pontifices à Conciliis iudicari; cumque Nicolaus I. esset legitimus Pontifex, & vt talis à tota Ecclesia susceptus, nec in materia Fidei, vel leviter deliquisset, velle Photium, absque omni prorsus Authoritate Apostolica, sed solo temerario ausu, condemnationis, & Anathematis sententiam in eum proferre, in summam admirationem Adrianum rapuit, ipsumque in illa impulit verba: * Intolerabilis est ista præsumptio, dilectissimi. Quis vmquam vestrum tale quid, præcor, audivit, vel quis huiusmodi temeritatis saltem lectione immensitatem invenit? *

1355 Ut autem pręoccuparet instantiam, qua Honorii condemnatio posset ipsi opponi, ostendit, illam nullius esse momenti; quia dato, quòd *ab Orientalibus* legitimè fuisset prolata, hoc ideò admitteretur, quia Honorius fuerat in materia Fidei accusatus, quæ potest esse sufficiens accusationis titulus, quandò legitima Authoritate perficitur: at condemnatio, quâm in Nicolaum Pontificem protulerat Photius, penitùs est execranda, tûm quia fuit sine aliqua Apostolica Authoritate; tum quia Nicolaus summa Innocentia, & Fidei puritate enituit; sicque Honorii exemplar nullatenùs Photio patrocinari poterat.

1356 Hanc solutionem pręclare illustrat Cardinalis BRANCATVS DE LAVREA *tom.* 3. *de Fide*, *disp.* 8. §. 8. vbi prædicta Adriani verba expendens: * Conquestionem illam (inquit) non esse de damnatione Honorii, evidens est; sed de damnatione Nicolai Papæ impudenter à Photio peracta. Cum verò dicit hæc verba: *Nam quamvis Honorius, post mortem, ab Orientalibus Episcopis Anathemate sit affectus, &c.* hoc non approbat, quòd ita fuerit; sed ex suppositione illa, quòd circumferebatur, & ab aliquibus credebatur factum hoc fuisse, voluit dicere Adrianus, dato & non concesso quod dicitur; tamen dicitur etiam causam fuisse hæresim; at id de Nicolao non vrget. Suum ergo intentum erat, improbare Photium, & purgare à calumnia Nicolaum; non approbare damnationem Honorii: imò eam improbat, si facta esset. * Hæc ille.

1357 Respondetur tandem tertiò, prædictum textum minimè obstare; cum Adria-

Adrianus in eo, nec Honorii condemnationem *ab Orientalibus* factam supponat, nec Honorium in præfato textu comprehendat, nec vllam de illo mentionem faciat, vt manifestè constabit, si diligenter evoluatur prædictæ VIII. Synodi Authographum, quod in Apostolico Archivio, & Vaticana Bibliotheca asservatur, vt testatur eruditissimus P. FRANCISCVS MARCHESIVS *in suo Clypeo fortium, Dissert.* 5. *cap.* 1. qui summa diligentia adhibita in prædicto Adriani textu discutiendo, hæc scribit: * Ego enim ipse Antiquos Vaticanæ Bibliothecę Codices pervoluens, in Octavæ Synodi Actorum Libellum Græcè descriptum, & num. 1183. signatum, incidi, vbi præcitata Adriani verba de Honorio, omninò desiderantur. Ita etenim ex Græco in Latinum Idioma traductum Pontificis dictum concinit: Inauditum hactenùs est Romanum Pontificem à cæteris Ecclesiis esse iudicatum; sed alios omnes ab illo iudicari scimus. Nam quamvis de hæresi accusatus fuerit, qua sola in causa, licet inferioribus in superiores insurgere, ibi tamen nec Patriarcharum quisquam, nec vllus Antistitum sententiam pronunciare potuerit, nisi eiusdem Primarię Sedis accedente ad eam rem Authoritate. * Hactenus Pontifex.

1358 Prosequitur verò Marchesius: * In margine autem, à recentiori alio calamo adiecta, citata de Honorio Adriani verba observavi. Cùm itaque in aliquo veteri Codice VIII. Synodi, huiusmodi Adriani 2. effatum, de Honorii Anathemate, minimè appareat, nemò me deceptum arbitretur, si hoc ipsum in sincerioribus, atque antiquissimis istius Concilii textibus, ab Anastasio Bibliothecario perlustratis, nequaquam exaratum asseveraverim. *

1359 Vndè cum ex tàm securo, ac fidedigno isto Actorum VIII. Synodi Authographo, certissimum sit, Adrianum II. in prædicto textu, non loqui de Honorio, vt oppositi Authores supponebant, nullius roboris est argumentum innixum prædictis verbis Adriani II. condemnationem Honorii, istiusque ab Orientalibus Anathema supponentibus.

1360 Nec obstat, gravissimos Authores, vt suprà laudatos Cardinales, & alios, prædictum Adriani textum explicuisse, quia isti solummodò viderunt vulgaria Acta, in quibus textus vitiatus est, & corrigi debet, ac emendari per alia fidedigniora, & magis Authentica, quæ in Archivio, & Apostolica Bibliotheca Vaticana asservantur. Nec mirum hoc alicui videatur; nam ideò Apostolica Sedes summa directione, providoque Consilio disposuit, ac præcepit, vt Decretum denuò corrigeretur, huic operi doctissimos, & in vtraque Iurisprudentia peritissimos viros præficiens, vt pro sua Sapientia expungerent errores, quos multi in Decreto notarunt, dùm in illo illegitimi textus pro legitimis irrepserant, vel Pontificibus, quorum non erant, adscribebantur, vt ex illorum notis perspicuum sit. Vndè si textus ipsius Decreti, generali plausu suscepti, in aliquibus Canonibus ibi adductis correctione digni existimati sunt, & spongiæ subiecti, atque ad magis legitimos, & authenticos adaptati: quid mirum, si asseramus, prædictum Adriani II. textum in vulgari VIII. Synodi collectione, quoad Honorii Anathema, debere per correctius, ac magis Authenticum, Apostolici Archivii Authographum emendari, in quo nulla de Honorio, in prędictis Adriani II. verbis, facta mentio reperitur.

CAP. XX.

SATISFIT ARGVMENTO EX Leonis 2. Epistola desumpto.

1361 OPponitur 10. Leo 2. VI. Synodum confirmavit, vt patet *ex illius Epistola ad Constantinum*, quæ habetur *in nova Conciliorum editione, tom.* 2. vbi hæc habentur: * Exemplar relationis missæ à Leone Sanctissimo, ac Beatissimo Papa Senioris Romę, ad Constantinum Piissimum, & CHRISTI amatorem, confirmantis, & approbantis, quæ in Sancto, & Vniversali VI. Concilio gesta, & definita sunt. * Quòd autem Pontifex Leo in prædicta Epistola Actorum confirmatoria, Honorium inter reliquos à VI. Synodo Anathematizatos comprehendat, constat ex illis ipsius Leonis verbis: * Pariterque anathematizamus novi erroris inventores Theodorum, Sergium, Cyrum, Pyrrhum, Paulum, Petrum, Honorium, qui hanc Apostolicam Ecclesiam non Apostolicæ Traditionis doctrina lustravit. * De Honorii ergo damnatione

natione nemo potest iure dubitare, cum facta fuerit in OEcumenico Concilio, quòd Apostolica Sedes congregavit, cui præfuit, cuiusque Acta Authoritate sua confirmavit.

1362 Respondetur primò, dubitari non posse, quin magni roboris foret hoc argumentum, si constaret de veritate facti, quòd prędicta Epistola supponit, circa Honorii condemnationem in pręfata VI. Synodo promulgatam, quàm gravissimis fundamentis hucusque ostendimus, nec de iure, nec de facto à pręfata VI. Synodo sub Constantino prodire potuisse. Et certè quandò exemplari Actorum VI. Synodi, vbi huiusmodi condemnatio refertur, nihil aliud posset opponi, quàm exceptiones, quibus illud obnoxium esse, ratione, Authoritateque probavimus, hoc quidem sufficeret, nê illi plena adhiberetur fides, sed potiùs valdè suspectum iudicaretur; maximè in re adeò gravi, in qua Christianæ Religionis decus periclitatur, ingensque imminet pręiudicium celeberrimo illi in rebus Fidei non errandi Privilegio, quòd, ab ipsius CHRISTI ore, omnes Summi Pontifices (à D. Petro vsque ad hodiernum diem) acceperunt, & vsque ad finem mundi, Apostolica Traditione sic docente, infallibiliter sortientur.

1363 Respondetur secundò, incertum omninò esse, an prædicta confirmatoria Epistola legitima sit, cum eam illegitimam gravissimi suspicentur Authores, quos inter Eminentissimi Cardinales BELLARMINUS, BARONIUS, BRANCATUS DE LAVRÆA, & alii in Ecclesiastica Historia eruditissimi, quorum verba suprà retulimus: nec absque magni pōderis fundamento factū id putamus, vt ex sequentibus rationibus apparebit.

1364 Primò, quia præfata Leonis Papæ Epistola, Actorum VI. Synodi confirmatoria, dicit, Apostolicę Sedis Legatos exemplar prędictorum Actorum secum ferentes, Romam pervenisse *Mense Iulio, Indictione* 10. vt patet ex his eiusdem Epistolę verbis, quibus Pontifex Imperatori Constantino id enarrat: * Denique Legatos huius Apostolicæ Sedis, Matris vestræ, Romanæ Ecclesię, pietatis vestrę famulos, id est Theodorum, & Georgium Presbyteros, & Ioannem Diaconum filios nostros, atque Constantinum Subdiaconum Regionarium Sanctæ nostræ Ecclesiæ, vnà cum personis, quæ cum eis profectæ fuerunt, quæ à Prędecessore meo, Apostolicæ memoriæ, Agathone Papa, per 8. Indictionem, pro causa Fidei, Vestra Pietate iubente, illuc directę fuerant per *nuper elapsam decimam Indictionem mense Iulio*, cum divalibus Clementię Vestræ apicibus, & Synodalibus gestis, cum magno iocunditatis gaudio, in Domino exultantes, suscepimus.*

1365 Hæc autem supputatio haud facilè potest componi; huiusmodi enim Acta *mense Iulio Indictione* 10. paulò ante finita, Romæ recepta sunt, vt in citata Leonis Epistola continetur. Indictionem autem 10. correspondere *anno* 681. patet ex *Actione* 18. & 17. hanc enim referunt Acta 11. *die septembris Indictione* 9. illam verò 16. *Septembris Indictione* 10. *anno* 681. vt censent communitèr Authores. Vndè VI. Synodi Acta *anno* 681. Romam allata sunt: cum autem hoc anno non Leo 2. sed Agatho Pontifex Ecclesiæ clavum moderaretur, cum ad Ianuarium vsque *anni* 682. vixerit, vt ex omnibus Martyrologiis, tàm Græcis, quàm Latinis probavimus *num*. 801. *& seq.* hinc inverisimile fit potuisse Leonem Papam præfata Acta *anno* 681. suscipere.

1366 Si autem prædicta Epistola de *anno* 682. loquatur, non potuerunt præfata Conciliaria Acta ad Leonem Papam *mense Iulio* pervenire; ab Agathonis enim obitu (qui iuxta communem Authorum sententiam *mense Ianuario*, vel iuxtà alios, *mense Iunio anni* 682. contigit) ad Leonis vsque electionem, & confirmationem, annus vnus, & septem menses fluxerunt, communi omnium Ecclesiasticorum Scriptorum consensu, qui Apostolicam Sedem, ab Agathonis morte, per annum, & septem menses, vel septem menses ad minus vacasse scribunt. Estò autem admittamus Leonem; post septem tantùm menses Agathoni suffectum, concedendus est saltim vnus mensis, vt istius novæ electionis notitia, Roma Constantinopolim deveniret, aliusque, vt ea habita, possent Legati Conciliaria Acta, simul cum Imperatoris Epistola Romam deferre. Vndè indispensabilitèr admittendum est, ac necessariò concedendum, novem fluxisse *menses a Ianuario anni* 682. quo Agathonis obitus contigit, ad il-

lud

lud vsque tempus, quo possent prędicta Conciliaria Acta, Imperatorisque Epistola ad Leonis Papæ manus devenire. Non ergo potuit Leo huiusmodi Acta *mense Iulio anni* 682. recipere.

1367 Quod haud levitèr confirmat ipse Pontifex, dùm asserit, se huiusmodi Acta suscepisse *Indictione* 10. iam finita: *nuper elapsa* 10. *Indictione*: cum enim 10. *Indictio* incœperit 16. *die Septembris anni* 681. vt in prædictis Actis Act. 18. refertur, proculdubio *mense Septembri anni* 682. terminata fuit. Asserente ergo Pontifice, se prędicta Synodalia Acta *mense Iulio Indictione* 10. *iam finita* suscepisse, neutiquam potuit id *mense Iulio anni* 682. *sed* 683. evenire; & hoc quidem, si Apostolicam Sedem, ab Agathonis, obitu per septem solos menses vacasse admittatur. Cum verò Scriptores vnanimi consensu tradant, eam ab Agathonis obitu (qui, vt probavimus *suprà*, 10. *die Ianuarii anni* 682. cõtingit) per annum integrum, septemque menses vacasse, non potuit Leo nisi *mense Augusto anni* 683. ad Pontificatum assumi; cumque insuper huic supputationi necessariò duo sint menses addendi, vt novæ electionis notitia Constantinopolim deferretur, Legatique vnà cum Conciliaribus Actis, & Epistola Imperatoris Romam pervenirent, hinc manifestè deducitur, prædictos Legatos non nisi labente *Octobri*, vel incipiente *Novembri anni* 683. Romam pervenire potuisse. *Iulius* ergo ille, quo Leo Papa, in prædicta confirmatoria Epistola, affirmat, Conciliaria Acta cum Imperatoris Epistola sibi tradita fuisse, non potuit esse *anni* 683. cum Legati hoc eodem anno, *mense Octobri* Romam pervenerint; sed 84. Si autem hæc supputatio, quæ legitimè, & necessariò infertur, admittatur, difficilè verificari possunt illa verba: *per nuper elapsam* 10. *Indictionem*; quibus asserit Pontifex, prædicta Acta oblata sibi esse *mense Iulio Indictione* 10. paulò ante finita: cum duobus iam annis fuerit terminata.

1368 Hinc deducitur, prædictam Leonis 2. Epistolam, Actorum confirmatoriam, cui oppositi Authores tantoperè fidunt, non certò constare integræ fidei esse, sed potiùs suppositiciam. Hanc etiam suspicionem haud leviter iuvant Authores, dùm vix vllam de dicta Epistola mentionem faciunt, vt eruditè notavit Doctissimus P. MARCHESIVS *loco iam citato*, sic scribens: * Quòd si huiusmodi Epistolæ, legitimi Leonis 2. essent fœtus, ab aliquo vetere Authore, post eam ætatem efflorescente, ipsarum mentio fieret. Earumdem meminissent Byzantini Præsules, Apostolicæ Sedi infensi, vel etiam alii Orthodoxi in suis ad Pontificem Litteris; at penes antiquos Græcos, ac Latinos Scriptores de iis altum omnino silentium. Eas penitùs ignoravit Anastasius: neque Iuonem eas citasse, in sequentibus demonstrabo; quam obrem alias ab hisce diversas Leonem ad Imperatorem scripsisse Epistolas, haud perperam concludimus. *

1369 Secunda Epistola Leonis Papę ad Episcopos Hispaniæ, non minorem difficultatem secum involuit: difficilè enim historicæ veritati congruit, quod circa VI. Synodum scribit, prædictum nempè Pontificem Conciliaria Acta ad eos non mittere, quia nondum erant è Græco in Latinum translata: * Et quia quæque in Constantinopolitana Vrbe vniversali Concilio vertente celebrato gesta sunt, & necdum in nostrum eloquium examinatè translata, Definitionem interim eiusdem Sancti Sexti Concilii, & acclamationis, &c. Pariterque dictum Clementissimi Imperatoris, &c. Vestrę Dilectioni direximus. * Pontifex ergo Leo solam Fidei Definitionem in prædicto Concilio editam mittit; quia VI. Synodi Acta nondum fuerant è Gręco Latinitate donata; cum tamen Toletani Concilii Patres *Can.* 2. fateantur, se vnà cum Leonis Papæ Epistola, Conciliaria VI. Synodi Acta suscepisse; idque omnibus Hispaniæ populis esse notissimum: * Clara omnes notio populos Hispaniæ implet, quòd currentis evoluti temporis serie, per Romani Præsulis Baiulum, Gesta Synodalia Societati nostræ advecta sunt; quibus Constantinopolitani, &c. Cum quibus etiam gestis, Leonis quoque, Antiquæ Romæ Pontificis Invitatorio, Epistolaris gratiæ consulta suscepimus, per quæ omnis ordo gestorum, gestaque ordinum, dilucidè, vt acta sunt, nostris sensibus patuerunt. *

1370 Vbi Toletani Concilii Patres apertè asseverant, se à Leone Pontifice nonmodò istius Epistolam, sed etiam

Conciliaria Acta, & quidquid in VI. Constantinopolitana Synodo fuerat statutum, accepisse: certum autem est, huiusmodi Acta missa fuisse à Pontifice ad Hispaniæ Episcopos, iuxta stylum, quo communiter mitti solebant, in Latinum nempè Idioma translata; aliâs non potuissent prædicti Concilii Patres asserere: *Per quæ omnis ordo gestorum, gestaque ordinum dilucidè, vt Acta sunt, nostris sensibus patuerunt.* Cum igitur prædictum Toletanum Concilium fateatur, hanc rem in tota Hispania notissimam, se nempè Conciliaria VI. Synodi Acta, & quidquid in ea gestum fuerat, suscepisse; perperam verificari possunt illa Leonis Papæ verba in prædicta Epistola, nempè, se solam Fidei Definitionem mittere, non verò Synodalia Acta; quia nondū erant Latinitate donata: vndè prædictā Leonis Papę Epistolam, ex his & aliis, non esse integrę fidei, haud leviter possumus suspicari.

1371 Nequè hoc mirum videri debet, cum etiam referatur alia eiusdem Leonis Epistola ad Quiritium Episcopum, quam suppolititiam esse, apertè convincitur: vt enim rectè notavit BARONIVS, nullum Toletanum Concilium illis temporibus celebratum, aliquam de Quiritio Episcopo mentionem fecit, solumque in Concilio Toletano XI. præfatus Quiritius reperitur, & in XII. sex annis post celebrato, hæc leguntur: *Iulianus Quiritii Successor.* Habitum fuit hoc Concilium *anno* 681. *Idibus Ianuarii*, & in eo Quiritius iam vita functus supponitur, cum Iulianus illius Successor in prædicto Concilio subscribat. Cùm ergo certum sit Leonem II. non potuisse Pontificem creari ante *annum* 683. quandò iam tribus annis fuerat Quiritius vita functus, inverisimilis proculdubiò videtur prædicta Leonis II. Epistola ad Quiritium, tunc Regię vrbis Metropolitanum, prout in ipsa Leonis Epistola habetur.

1372 Respondetur tertiò, quòd estò prædicta Leonis Epistola Synodalium gestorum confirmativa, tamquàm legitima admittatur, indè tamen Honorii condemnatio non infertur: quia prædicta confirmatio non fuit absoluta, sed limitata, vt ex optimæ fidei monumentis manifestè liquet: multa enim antiqua Breviaria Romana Authoritate Apostolica Typis edita, & in tota Ecclesia evulgata, vniversaliterque recepta, dùm de S. Leone II. in istius Lectionibus sermonem instituunt, & in VI. Synodo Anathematizatos referunt, hæc habent: *Ita suscepit VI. Synodum, vt eos anathematizaverit, quos eadem Synodus, præsente Constantino, anathematizaverat.*

1373 Idem etiam habet antiquissimum aliud Gallicanæ Ecclesiæ Breviarium, quod Romæ in Bibliotheca Vallicellana, Cōgregationis S. PHILIPPI NERII asservatur; cui mirificè consonat antiquus ille Pontificię Historiæ Scriptor PLATINA, dùm aliqua Leonis II. Pontificis gesta narrans, hæc tradit: *Sextā verò Synodum, de qua in Agathone diximus, ita suscepit, vt eosdem anathematizaverit, quos Sancta Synodus, præsente Constantino, damnaverat.* Constantinum autem Imperatorem non adfuisse Anathemati in Honorium, sed soli in Monothelitas Patriarchas Orientales Cyrum, Sergium, Pyrrum, Paulum, &c. à VI. Synodo inflicto, patet ex his, quæ suprà probavimus, & refert AVTHOR LIBRI PONTIFICALIS, in quo memorabilia Pontificum gesta exarata sunt; hic enim de VI. Synodo loquens, enarrat, Imperatorem in omnibus ferè Actionibus vsque ad vltimam adfuisse, & ipsam Missam, in gratiarum actionem, Latino Ritu à Legato Apostolico decantatam, audivisse.

1374 Certum ergo est, provt in vulgaribus Actis habetur, Imperatorem non nisi ad 11. vsque Actionem præsentem fuisse, cum in ea ab illo Concilio discesserit ob vrgentissimas Imperii causas, & quia iam perfectè absoluta videbantur ea, quorum causa illa Synodus pręcipue fuerat congregata, vt illa ipsius Imperatoris verba declarant: *Quia verò in CHRISTO amabilis nostræ Reipublicæ causis occupamur, iubemus Constantinum, & Anastasium, gloriosissimos Patricios, Polieutum quoque, & Petrum gloriosos Exconsules, ex persona nostræ pietatis, cum Sancto, & vniversali vestro Concilio in reliquis Conventibus inveniri.* Vndè cum Constantinus Imperator integro Concilio adfuerit, vt ex Pontificali Romano probavimus, & *Act.* 11. à præfata Synodo discesserit, vt patet ex prædictis verbis, quę eadem *Actione* 11. refe-

referuntur. Hinc manifestè infertur, præfatum Concilium, fuisse *Actione* 11. terminatum, Imperatoremque Constantinum *ad Actionem vsque* 11. inclusivè præsentem fuisse, reliquis verò subsequentibus minimè adfuisse.

1375 Vndè Imperator nec adfuit Honorii condemnationi *Actione* 13. latæ, neque illius Anathemati, quod in reliquos Patriarchas Orientales evulgatum fuit *Actione* 16. *&* 17. qua illud Concilium dicitur absolutum. Hinc manifestè deducitur Honorii condemnationem, non fuisse à Leone II. approbatam; siquidem prædictus Pontifex, vt modò probavimus, solum admisit VI. Synodi Acta, Actiones, & Anathemata, quę coram Imperatore publicata sunt: cumque Imperatore prę-sente, nec Honorii condemnatio, nec Anathema fuerit evulgatum, nec aliqua in Honorium causa, aut accusatio acta in aliqua ex omnibus illius Synodi Actionibus, vsque ad 11. inclusivè, in qua Imperator ab illo Concilio recessit, hinc apertissimè infertur, Honorii proscriptionem neutiquã illa Leonis II. confirmatione comprehendi; sicque Epistola illa suspectæ fidei, quantum ad id tantum, quòd Honorium attinet, meritò existimari potest.

1376 Nec mirum videri debet, quòd asseramus VI. Synodum, quoad omnia, quę in ipsa, Patriarcharumque Orientalium condemnatione continentur, fuisse à Leone II. confirmatam, eò quòd isti iam antecedenter fuerint ab Apostolica Sede proscripti, & in Conciliis Romanis sub Martino, & Agathone Monothelitæ renunciati; Honorii verò condemnationem neutiquam fuisse à præfato Pontifice cõfirmatam, estò pleno fuisset statuta Concilio: magnum enim fundamentum ad id adstruendum nobis suppeditant antiquitas, & communis Ecclesiæ in confirmandis Conciliis vsus, & consuetudo; semper namque consueverunt Summi Pontifices Suprema Authoritate vti, approbantes ea omnia, quæ in talibus Conciliis approbationem promerebantur, illa vero quæ in ipsis, quamvis Generalibus, reprehensione digna videbantur, respuentes: quorum plurima exempla passim occurrent Ecclesiasticas Historias, Sacraque Concilia lectione perlustrantibus; nosque aliqua hic adducemus, ex quibus veritas hæc manifestiùs appareat.

1377 Eam luculentèr probat illud, quod in I. Œcumenico Constantinopolitano Concilio, sub S. Damaso Papa celebrato, contigit, cuius Canonem vniversali Patrum consesu statutum, quo Patriarchę Constantinopolitano Primatus immediatè post Romanum concedebatur, numquàm Damasus Papa confirmavit, sed penitùs reiecit, vt apertissimè tradit ANASTASIVS BIBLIOTHECARIVS *in Præfat. ad Ioan. Diac.* Sic scribens: * Secundum vniversalem Synodum, quæ primò Constantinopoli celebrata est, in causa Primatus Ecclesiarum, Sedes Apostolica non admittit. *

2378 Idem censet S. GREGORIVS *lib. 6. Epist.* 125. dicens: * Canones quidem Constantinopolitani Concilii, Eudoxianos damnant; sed quis fuerit eorum Author, Eudoxius, minimè dicunt. Romana autem Ecclesia eosdem Canones, vel gesta illius hactenus non habet, nec accipit. In hoc autem eamdem Synodum accepit, quod est per eam contra Macedonium definitum. *

1379 Suffragatur apertè prędictis S. LEO PAPA *Epist.* 53. *ad Anatolium* his verbis: * Persuassioni enim tuæ in nullo penitùs suffragatur quorumdam Episcoporum ante sexaginta, vt iactas, annos facta subscriptio, numquamque à Prędecessoribus tuis ad Apostolicæ Sedis transmissa notitiã; cui ab initio sui, caducæ, dudumque collapsæ, sera nunc, & invtilia subjicere fulcimenta voluisti, eliciendo à fratribus speciem consensionis, quam tibi in suam iniuriam verecundia fatigata prębetet. *

1380 Hùc pręclarè facit quod adnotavit LUCENTIUS ESCULANUS Episcopus, qui in Chalcedonensi Concilio Apostolici Legati munere fungens, *& Actione* 16. de I. Constantinopolitani Concilii Canonibus loquens, vocat eos *non conscriptos*, id est, ab Ecclesia non probatos; & *infra*: * Trecentorum (inquit) decem & octo Constitutionibus postpositis, centum quinquaginta, qui in Synodicis Canonibus non habentur, mentionem tantum fecisse noscuntur. *

1381 In Codicibus Actorum Ephesini Concilii, inter hæreticos ab illa Synodo Anathematizatos, recensentur Adelphius, & Saba, quos tamen Romana Ecclesia numquam vt tales admisit, nec ea Censu-

ra dignos iudicavit, vti testatur S. GREGORIVS, asseverans *lib. 1. Indict. 14. cap. 14.* se numquam illos in Authenticis exemplaribus, quæ in Romano Archivio asservantur, reperisse: sic enim scribit: * Ephesinam autem Synodum perscrutantes, de Adelphio, & Saba, qui illic dicuntur esse damnati, omninò nihil invenimus.*

1382 In Concilio OEcumenico Chalcedonensi Patres, qui ei adfuerunt, Anatholio Patriarchæ Constantinopolitano præsenti, istiusque Successoribus Primatum super reliquos Orientis Patriarchas concesserunt. At S. Leo Papa agnoscens, æquum non esse, vt ille, ad quem ista prerogativa iure spectabat, suo iure privaretur, huiusmodique intolerabili iniuria afficeretur; sese ita acerrimè præfato Decreto Concilii opposuit, vt illud Apostolica sua Authoritate irritum declararit, ac nullum. Nihilominus tamen ea fuit Orientalium pervicacia, & obstinatio, vt iustissimum illud Sancti Pontificis Decretum contemnentes, predictam suam Constitutionem in Concilii Chalcedonensis Actis scriptam, reliquerint, adeò vt S. Gregorii, Gelasiique Pontificis temporibus adhuc in prædictis Actis legeretur; quod duo illi Sanctissimi Pontifices ægrè tulerunt, graviterque increparunt.

1383 Audiamus S. LEONEM Papam, qui *Epist. 61.* de Chalcedonensis Concilij, præfatique Canonis susceptione sermonem instituens, hæc habet, ad rem nostram aptissima: * Consensiones Episcoporum, & Sanctorum Canonum apud Niçam conditorum regulis repugnantes, vnita nobiscum vestræ Fidei pietate in irritum mittimus, & per Authoritatem B. Petri Apostoli, generali prorsus Definitione cassamus.*

1384 Pro hac eadem re notandum duximus, quod scribit GELASIUS I. Papa *tom. de Anathematis vinculo*, vbi de præfati Concilij Canonibus loquens: * Nè fortè (inquit) quod solent, dicant, quòd si Synodus Chalcedonensis admittitur, omnia constare debeant, quæ illic videntur esse deprompta. Aut enim ex toto eam admitti oportere, aut si ex parte repudiabilis est, firmã ex toto constare non posse. Cognoscant igitur illud secundum Scripturas Sanctas, traditionemque maiorum, secundum Canones, regulasque Ecclesiæ, pro Fide communi, & veritate Catholica, & Apostolica pro qua hãc fieri Sedes Apostolica delegavit, factãq; firmavit, à tota Ecclesia indubitanter admitti. Alia autem, quæ per incompetentem præsumptionem illic prolata sunt, vel potiùs ventilata, quæ Sedes Apostolica gerenda nullatenùs delegavit, mox à Vicarijs Sedis Apostolicæ contradicta, manifestum est; quæ Sedes Apostolica etiam petente Marciano Principe nullatenus approbavit.

1385 Quæ Præsul (prosequitur) Ecclesiæ Constantinopolinæ tunc Anatholius, nec se præsumpsisse professus est, & in Apostolicæ Sedis Antistitis non negavit posita potestate; quæ ideo, sicut dictum est, Sedes Apostolica non recepit, quia quæ Privilegijs vniversalis Ecclesiæ contraria probantur, nulla ratione sustinet. Quid enim? Quia ex libris Sanctis, quos vtique veneramur, & sequimur, quoniam quorumdam illic, & profanitates esse feruntur, & scelera gesta narrantur, ideo nobis pariter, aut veneranda sunt, aut sequenda, quia in illis Sanctis libris, & venerabilibus continentur? (Concludit tandem:) Hęc & huiusmodi exempla, & testimonia divina confirmant, non omnia passim à quocumque dicta, vel vbicumque scripta indifferenter accipere, sed retentis bonis, quæ noceant, refutare, &c.*

1386 Nequit tamen pro maiori dicti Canonis 28. reprobatione omitti, quod Sancto equitatis, ac iustitię Zelo, commendationeque observantiæ Sacrorum Nicęnorum Canonum altè expendit S. LEO Papa, *Epist. 53. vel 80.* iuxta Ioannis Quenelli editionem, in qua Anatholij Patriarchæ immoderatam honoris cupiditatem, gravissimis hisce verbis, perstringit: * Post illa itaque ordinationis tuæ non inculpata principia, post consecrationem Antiocheni Episcopi, quam tibimet contra Canonicam regulam vindicasti; doleo etiam in hoc dilectionem tuam esse prolapsam, vt Sacratissimas Nicęnorum Canonum Constitutiones conareris infringere, tamquàm opportunè se tibi hoc tempus obtulerit, quo secundi honoris privilegium Sedes Alexandrina perdiderit, & Anthiochena Ecclesia proprietatem tertiæ Dignitatis amiserit, vt, his locis iuri tuo subditis, omnes Metropolitani Episcopi proprio honore privarentur. Quibus inauditis, & numquàm ante tentatis præveniris excessibus, vt Sanctam

Sy-

Synodum ad extinguendam solum hæresim, & ad confirmationem Fidei Catholicæ, studio Christianissimi Principis congregatam, in occasionem ambitus trahas, & vt conniventiam suam tibi det, impellas, tamquàm refutari nequeat, quod illicitè voluerit multitudo, & illa Nicænorum Canonum per Spiritum verè Sanctum ordinata conditio, in aliqua cuiquam sit parte solubilis. Nulla sibimet de multiplicatione Congregationis Synodalia Concilia blandiantur, neque trecentis illis decem atque octo Episcopis, quàmtumlibet copiosior numerus Sacerdotum, vel comparare se audeant, vel præferre, cum tanto divinitùs privilegio Nicæna sit Synodus consecrata, vt sive per pauciores, sive per plures Ecclesiastica iudicia celebrentur, omni penitùs Authoritate sit vacuum, quidquid ab illorum fuerit constitutione diversum. Nimis ergo hæc improba, nimis sunt prava, quę Sacratissimis Canonibus inveniuntur esse contraria.

1387 In totius (prosequitur) Ecclesiæ perturbationem superba hæc tendit elatio, quę ita abuti voluit Concilio Synodali, vt fratres tantummodô in Fidei negotio convocatos, & definitione eius causæ, quę erat curanda, perfunctos, ad consentiendum sibi, aut depravando traduceret, aut terrendo compelleret. Indè enim fratres nostri ab Apostolica Sede directi, qui vice mea Synodo præsidebant, probabilitèr, atque constanter illicitis ausibus obstiterunt, apertè reclamantes, nè contra instituta Nicæni Concilii præsumptio reprobæ vanitatis assurgeret. Nec potest de eorum contradictione dubitari, de quibus in Epistola tua etiam ipse conquæreris, quod conatibus tuis voluerint obviare. In quo quidem multum illos mihi hæc scribendo commendas: sed temetipsum, quod eis parere noluetis, dum illicita moliris, accusas, superfluenda, non concedenda appetens, & insalubritèr tibi contraria concupiscens, quæ nullum vnquam poterant nostrum obtinere consensum. *

1388 Ex quibus clarissimè patet, quàm malè de prædicto 28. Chalcedonensi Canone sentiat Sanctissimus Pontifex Leo, vtpotè statuto contra ea quæ in Sacris Nicęni Concilii Canonibus Sanctè fuerant sancita, expresséque decreta; ideoque illum reprobat, indignumque iudicat, qui possit Romani Pontificis obtinere consensum. Pro eiusdem rei confirmatione legi potèst ipsius Leonis Epistola 54. vel 78. in Quænellii editione, quam ad Marcianum Imperatorem scripsit.

1389 Qùod iterum confirmat idem Pontifex *Epist. 55. vel 79. ad Pulcheriam Imperatricem* directa, & *Epist. 61. vel 81. de custodiendis Sanctorum Patrum statutis*, data *ad Episcopos, qui in Chalcedonensi Synodo fuerant congregati*; ac tandêm *Epist. 62. vel 92. ad Maximum Antiochenum Patriarcham.*

1390 Nec omittendum censuimus, quod in hunc Canonem solito suo Ecclesiastico Zelo expendit eruditus P. CHRISTIANVS LVPUS *tom. 1. Concilior.* vbi de prędicto 28. Chalcedonensi Canone loquens: * Hic est (inquit) Canon, quem iure meritò semper damnavit Romana Ecclesia, & adversum quem in Litteris ad Anatholium Constantinopolitanum Episcopum, eius Authorem, S. Leo Magnus, esse dicit Canonem ambitiosum, Nicænis Canonibus, qui Spiritu Dei conditi, ac totius mundi reverentia consecrati, adversum Alexandrinos, & Antiochenos Patriarchas, ac tribus Authocephalis Primatibus iniuriosum, totius Ecclesiasticæ per Apostolos constitutæ Hierarchiæ eversivum; per eum calcari antiquitatem, Ecclesiarum privilegia, ordinationum Episcopalium iura, quietem omnium Provinciarum. *

1391 Hinc optimo iure dixit Sanctissimus Papa GELASIUS I. *Epist. 19. ad Dardaniæ Episcopos* directa, S. Leonem Papam tantummodò approbasse Chalcedonense Concilium, quoad Definitionem Fidei contra hæreses tunc occurrentes, qui fuit præcipuus illius Concilii congregandi scopus; non verò quoad Canones, qui Nicæni Concilii Canonibus opponebantur, qualis est 28. aliique similes. * Ipsum Beatum Papam Leonem Sedis Apostolicæ Præsulem (inquit Gelasius) cuius Synodus Chalcedonensis Authoritate firmata est, quidquid vltra quàm ab eodem pro Fide, & communione Catholica, atque Apostolica illic agendum, constaret esset delegatum, per occasionem congregationis illius, præter Nicænos Canones, nova videretur àctione tentatum, competenti refutatione vacuasse. *

1392 Quisquis autem huius 28. Chalce-

ce-

cedonensis Canonis defectus fusè examinatos videre desiderat, adeat CHRISTIANVM LVPVM *loco citato*, vbi eruditè expendit, ipsum, duodecim gravissimis erroribus foedari.

1393 Ex relatis hucusque exemplis apertè dignoscitur, Ecclesiam, Summosque Pontifices, qui illam moderabātur, suprema Authoritate vtentes, in Conciliis confirmandis, consuevisse aliquandò quoad omnia, aliquandò veró solum quoad partem ea approbare, reprobantes quidquid censura dignum iudicarunt; vt patet in adductis Constantinopolitani, Ephesini, & Chalcedonensis Concilii Canonibus, qui estò fuerint toto approbante Concilio statuti, ob superiores tamen, ac graviores rationes, ab Apostolica Sede, Summisque Pontificibus illam eo tempore gubernantibus, rejecti sunt. Rectè ergo potuit Leo II. Sextam Synodum, damnationemque Monothelitarum, qui iam in aliis Conciliis fuerant ab Apostolica Sede proscripti, omnesque illius Synodi Actiones vsque ad 11. inclusivè, & omnes in illis Imperatore Constantino præsente Anathematizatos confirmare, vt narrant prædicta Breviaria Apostolica Authoritate typis mandata; quin cæteras eiusdem Synodi Actiones, in quibus tantùm de Honorii condemnatione actum est, sua Authoritate approbaret; sicque dicendum est Leonem II. neutiquam Honorii condemnationem, & Anathema confirmasse.

CAP. XXI.

ALIVD ARGVMENTVM, VEL potiùs contra superiores solutiones instantia, proponitur, & diluitur.

1394 **A**Rguitur II. Honorii condemnatio, & Anathema clarè exprimitur, & expresse continetur in prædicta Leonis Epistola, quæ multis ab hinc sæculis inter VI. Synodi Acta circumfertur: atqui si præfata Epistola, quoad Honorii condemnationem, legitima non esset proculdubio fuisset à prædictis Conciliaribus Actis oblitterata: ergo cum tot sęculis abrasa non sit, nec expuncta, signum evidens est, eam, non modo quoad cęterorum Monothelitarum condemnationem, sed etiam quoad Honorii Anathema, legitimam fuisse iudicatam.

1395 Hoc argumentum alicuius posset ponderis existimari, nisi manifesta obsisteret instantia: sicut enim iam suprà diximus, Canon in primo Constantinopolitano Concilio statutus, de Primatu Constantinopolitanę Ecclesiæ post Romanam, ab Apostolica Sede reprobatus est, sicut & vigesimus octavus Chalcedonensis Concilii Canon; ambo tamen in Tomis Conciliorum hisce adhuc nostris temporibus eodem prorsus modo circumferuntur, quo ante reprobationem fuerant exarati, vti rectè adnotavit P. FRANCISCVS MARCHESIUS *in suo Clypeo Fortium Dissert. 4. cap. 3.* his verbis: * Hęc itaque exempla nobis exhibent, pleraque OEcumenicorum Conciliorum gesta à Romanis Pontificibus integram non meruisse confirmationem: quæ licet Apostolico robore destituta, imò à Pontificibus omninò cassata dicantur, in Tomis nihilominus Conciliorum descripta leguntur.*

1396 In eodem 1. Constantinopolitano Concilio extat Canon *6.* de Accusatoribus, qui non reperitur in prædicti Concilii Codicibus, in Apostolico Vaticano Archivio servatis; quem quidem Canonem Ecclesia numquam admisit, vt rectè admonuit NICOLAVS Papa *ad Imperatorem Michaelem* ita scribens: * Quod providè Constantinopolitana Synodus Canonum suorum sexto dignoscitur prohibere Capitulo; quod tamen non apud nos inventum, sed apud vos haberi perhibetur; * nihilominùs tamen prędictus Canon adhuc in Tomis Conciliorum extat.

1397 In V. OEcumenica Synodo proscripti fuerunt Origenis, istiusque sequaciū errores, prout *in VII. Synodo Act. 1.* refertur. Nihilominùs in Synodalibus gestis, nec levis adhuc de Origenis erroribus habetur mentio; quod Cardinalem Baronium, & Severinum Binium impulit ad asserendum non dubium, quin eo tempore, quo Vigilius Pontifex errores illos in V. Synodo condemnavit, Acta ista Authentica servarentur, quæ si postea diligenter custodissent (subinferunt prædicti Authores) non foret opus, corruptum hoc, & mutilatum à Græcis accipere. Iidem etiam Laudati Authores aliàs in præfatis Actis gravissimas implicantias adnotant, quas nostri instituti non est modò referre, nec in eis immorari. Præter-

eun-

eundum tamen non est, quod ea Acta sine alio delectu, atque animadversione, in Tomis Conciliorum, inter cęteras OEcumenicas Synodos habentur.

1398 Praeclaram etiam huius doctrinae confirmationem *in Actione 4. Sextæ Synodi* reperimus; in illa enim præfato Concilio, & Imperatori in ipso præsenti exhibita fuit, ab Apostolicæ Sedis Legatis, Romanæ Synodi Epistola, in qua Patres Latini Spiritum Sanctum à Patre dumtaxat procedentem profitebantur. Hanc autem Epistolam fuisse à Gręcis malitiosè corruptam, patuit in Florentino Concilio, vbi diligentia, & studio Iuliani Cardinalis compertum fuit, Græcos à prędicta Epistola abstulisse verba illa, *Filioque*. Et quamvis in dicto Florentino Concilio declaratum fuerit, illum textum esse malitiosé adulteratum, adhuc nihilominus his nostris temporibus in vltimæ editionis VI. Synodi Actis *Sess.* 4. *eodem modo*, ac antea, cernitur vitiatus. Quamvis ergo Honorii damnationem, censuram, & Anathema, quod Graeci Patres in VI. Synodo protulerunt, nec Apostolica Sedes, nec vllus Pontifex admiserit; nihil obest, quòd adhuc in prædictis vulgaribus Actis legatur; nec indè potest efficax argumentum depromi, ad probandum, prędictum Anathema esse ab Apostolica Sede approbatum, sicut nec desumi potest ad ostendendum Constantinopolitani, Chalcedonensisque Concilii Canones, suprà memoratos, Approbationem ab Apostolica Sede obtinuisse; cum constet esse ab ea expressè reiectos, quamtumvis, ad hodiernum vsque diem, in Conciliorum Actis reperiantur scripti.

1399 Ex eo autem, quòd Honorii Anathema in VI. Synodi Actis inveniatur, ad summum inferri potest, quædam Apostolicæ Sedis tolerantia, & permissio, quæ longè alia est ab ipsius Approbatione. Deus enim, infinita sua Providentia, omnia peccata, quæ in mundo committuntur, patienter tolerat, ac permittit; quin indè Catholicus aliquis inferre possit, Deum peccata approbare.

1400 Apostolica Sedes Libros, & scripta Antiquorum Patrum, qui sua doctrina Ecclesiam illustrarunt, adeò semper venerata est, vt quamvis illorum aliqui, pro humana fragilitate, in plures errores Catholicæ Fidei oppositos inciderint, vt Tertullianus, Origenes, aliique similes; quia tamen illorum scripta multum vtilitatis Ecclesiæ conferunt, permisit, ac conniventer tulit, vt integra circumferrentur, quin errores, in quos prolapsi sunt, quamtumvis ab Apostolica Sede, Conciliisque damnatos, expunxerit, aut ab eis oblitteraverit. Nihilominus tamen ex hac Apostolicæ Sedis permissione, ac tolerantia, neutiquam infertur prædictos errores esse ab Ecclesia approbatos. Nullius ergo roboris est illa Recentiorum quorumdam instantia: Honorii condemnatio in vulgaribus VI. Synodi Actis, Apostolica Sede permittente, tot sæculis circumfertur: ergo ab Apostolica Sede approbata est. Nihil enim probat argumentum nimis probans; Nam si hęc consequentia contra Apostolicam Sedem teneret, vtique etiam teneret contra ipsum Deum, cum pariter ex peccati permissione, Deum illud approbare convinceretur; quod piæ Catholicorum aures abhorrent; nec vmquam Catholici ex permissione approbationem intulerunt, sed solummodò hæretici hoc argumento aliquando vsi fuere, quod proinde â Catholicorum castris procul arcendum, ac nullius momenti existimandum: Apostolica namque Sedes iustissimis, suęque Providentiæ legitimis causis adducta est, vt VI. Synodi, sicut & cæterarum Acta, ea legalitate circumferrentur, quam Latina traductio exposcit, quin in hac aliquid auferatur ex his, quæ in Gręcis Authographis certum est inveniri, quod si in illis aliquid correctione dignum occurrat, ideò abundat Ecclesia Doctoribus, qui præclara sua Sapientia sciant, bonum â malo discernere, & inter Lepram, & Lepram distinguere.

1401 Minuitur nè vel minimè Scripturæ Sacræ Authotitas, dignitas, & certitudo, quòd, inter pręclaras Sanctissimi Davidis virtutes istius adulterium, homicidiumque commemoret? Num quia Magdalenę conversionem refert, ideô illius peccata oblivioni tradit? Calumniabimur nè Divinam Scripturam, quod inter egregia facinora aliqua infausta, improbaque narrare non omittat? An ideo dicemus, hæc illius approbationem promereri? Absit tantus error. Hoc argumentum eleganter prosequitur Sanctus Pontifex GELASIVS *Tom. de Anathematis vinculo* sic

KK scri-

scribens: * Quia ex Libris Sanctis, quos vtique veneramur, & sequimur, quoniam quorumdam illic & profanitates esse feruntur, & scelera gesta narrantur, ideô nobis paritèr, aut veneranda sunt, aut sequenda, quę in illis Sanctis Libris, & venerabilibus continentur? * Undè sic subinfero: Ergo quia in Sancto VI. Concilio extat Monothelitarum condemnatio iustissimè statuta, & à Romana Ecclesia in multis Conciliis approbata; & reperitur similitèr Honorii Anathema à Sanctissimis Pontificibus reiectum, nec vmquam ab Ecclesia admissum; quia, inquam, bonum & malum in VI. Synodi Actis paritèr refertur, ideò illaturi sumus, vtrumque Ecclesiæ approbationem meruisse? Absit. Quanam ergo regula discernendum id, ac perficiendum est? Ea profectò, quam *citato loco* Gelasius Pontifex præscripsit. * Hæc, & eiusmodi exempla, & testimonia divina confirmant, non omnia passim, à quocumquè dicta, vel vbicumque scripta indifferentèr accipere, sed retentis bonis, quę noceant, refutare, &c.*

CAP. XXII.

HONORIANÆ FIDEI PVRITAS, ex Ecclesiastica Traditione demonstratur.

1402 VT gravissimam istam controversiam absolveremus, operæpretium duximus, Honorianæ Fidei puritatem Ecclesiastica Traditione munire. Esse autem huiusmodi Traditionem solidissimum argumentum ad comprobanda Fidei, Sacraque Ecclesię Dogmata, latè iam suprà *Tom.* 1. ex Sanctis Patribus, aliisque Ecclesiasticis Authoribus demonstravimus; vbi etiam ostendimus esse Ecclesię Traditionem, quidquid Ecclesia vniversalitèr admisit, vt docent S. AVGVSTINVS *lib.* 4. *contra Donatist.* S. IRENÆVS *lib.* 1. *contra Hæres. cap.* 3. S. ATHANASIVS *in Epist. ad Iovinian. Imperat. teste Theodoreto, lib.* 3. *Histor. Ecclesiast. cap.* 3. S. HIERONYMVS *advers. Luciferian. cap.* 4. S. LEO Papa *Serm.* 9. *& Serm.* 2. *de Ieiunio Pentecost.* TERTVLLIANVS *de Corona Milit. cap.* 4. S. AVGVSTINVS *Epist.* 86. *ad Cassulan. & lib. de Fide Christ. in Can. Catholica*; S. BASILIVS, *lib. de Spirit. Sancto*, *cap.* 7. aliique complures, quos brevitatis causa duximus omittendos.

1403 Non solum autem quidquid in Ecclesia vniversalitèr reperitur acceptum, est tamquàm Ecclesiastica Traditio habendum, vt ex prędictis Sanctis Patribus ostendimus; verùm etiam quidquid in ea multis sæculis admissum, approbatumque perdurat, vt censent S. IGNATIVS *ad Philippen.* TERTVLLIANVS *lib.* 4. *contra Marcion.* S. CYRILLVS *de recta in Deum Fide ad Theodos.* CASSIANVS *collat.* 21. *cap.* 12. TRIDENTINVM *Sess.* 13. *in Proœmio, & cap.* 5. NICOLAVS I. *in cap. Ridiculum* 12. *Dist.* TVRRECREMATA *in expositione huius capitis*, & S. HIERONYMVS *in Epist. ad Pammach.* Tandem TRIDENTINVM *sess.* 4. definivit, Editionem vulgatam esse vnicum, legitimum, Canonicumque textum, ad Fidei Dogmata ex Sacra Scriptura comprobanda; & ratio, cui innititur, est, quia hæc vulgata Editio, tot sæculis est in Ecclesia, vniversali Approbatione suscepta. * Decrevit, inquit Synodus, vt hæc ipsa vetus, & vulgata Editio, quæ longo tot sæculorum vsu in Ecclesia probata est, pro Authentica habeatur, & quod eam nemo rejicere, quovis prætextu audeat, aut præsumat. *

1404 Quod autem præcipuè Ecclesiasticæ Traditionis dignitatem sortitur, est illud, quod Romana Ecclesia, Summique Pontifices multis sęculis observarunt, sequendoque probarunt; vt elegantèr probat INNOCENTIVS I. *in cap. Quis nesciat* 11. *Dist.* vbi postquam dixit, Hispaniam, & Galliam D. Petro, Romanæque Ecclesiæ suam Fidem, & Magisterium debere, subdit: * Quod si non legunt, oportet eos sequi, quod Ecclesia Romana custodit, à qua eos principium accepisse, non dubium est. *

1405 Huic sententiæ luculenter patrocinatur Sumus Pontifex CALIXTVS I. *Dist.* 12. *cap.* 1. vbi hæc habet: * Non decet à capite membra discedere. Nulli verò dubium est, quod Apostolica Ecclesia (loquitur de Romana) Mater sit omnium Ecclesiarum, à cuius regulis nullatenus vos convenit deviare. *

1406 His suppositis, Honorii condem-

demnationem numquam fuisse ab Ecclesia, inter Monothelitas Anathemate perculsos, admissam, aut approbatam, certissimum est: Anathemati enim à VI. Synodo in Monothelitas inflicto, annexum erat Decretum, quo Sancta Synodus præcipiebat, vt Anathematizatorum nomina ab Ecclesia expungerentur; & quamvis Anastasius Bibliothecarius asserat, huiusmodi Decretum in Patriarchis Orientalibus immediatè fuisse executioni mandatum; Honorii tamen nomen neque in Orientali, neque in Occidentali Ecclesia vmquam deletum est; imò omni semper tempore à suo obitu, & totis 45. annis vsque ad VI. Synodum elapsis, omnes Summi Pontifices eum verè Catholicum venerati sunt, ipseque Leo II. qui VI. Synodi Acta, extinctionemque nominum Monothelitarum approbavit, neutiquam præcepit, vt Honorius à Catholicorum Pontificum Catalogo eraderetur. Nec solus Leo II. sed & omnes illius Successores, qui, ad hodiernum vsque diem, per mille, & ampliùs annos Ecclesiam gubernarunt, Honorium verè pro Catholico habuerunt, & inter Catholicos Pontifices connumerarunt.

1407 Cum ergo certum Dogma sit, & indubitatum, vniversalem Ecclesiam errare non posse; hæcque Honorium tam vivum, quàm vita functum, semper verè Catholicum agnoverit, perque mille, & ampliùs ab eius obitu annos inter Catholicos recensuerit; hinc rectè infertur, Ecclesiam, Traditione tot sæculis continuata, numquam Anathema in Honorium à VI. Synodo intortum admisisse, nec eum inter Monothelitas, sed inter Catholicos habuisse. Hoc argumentum efficacius est pro Honorio, istiusque Catholico animo, ac Fidei puritate, quàm cætera omnia, quæ in oppositum adducta sunt, cum innitatur Traditioni, tot sæculis ab Ecclesia receptæ, quæ, vt ex Sanctis Patribus ostendimus, efficacissimum est argumentum ad Catholica Dogmata comprobanda.

1408 Nihilominùs tamen, quia multorum animi potiùs ratione, quàm Authoritatis pondere momenta; non erit abs re, pro maiori huius veritatis munimine expendere momenta, quibus adducta fuit Ecclesia, nè Honorii condemnationem admitteret, dato quod lata esset in OEcumenico Concilio, Authoritate Apostolicà congregato, & à Summo Pontifice confirmato. Ex dictis facilis esset resolutio, si attenderetur, Apostolicam Sedem, vt paulò ante probavimus, multoties supremam suam Authoritatem in confirmandis Conciliis adhuc Generalibus exercuisse, ipsa aliquando in totum, aliquando verò solum in partem approbando, spernendoque aliqua Decreta, quamtumvis vnanimi Patrum consensu statuta. Quoniam autem de re non levis agimus ponderis, placuit aliquas proferre rationes, quæ Ecclesiam permovere potuerunt, ne prædictum in Honorium Anathema admitteret.

§. I.

PROPONITVR PRIMA RATIO, qua adduci potuit Ecclesia, nè Honorii Anathema confirmaret.

1409 PRimò, quia VI. Synodus, in eo fulminando, à communi consuetudine, in Generalibus Conciliis semper servata, longè recessit: Sacra namque vniversalia Concilia, dùm aliqua Fidei quæstio definienda occurrit, numquam ad eius Decisionem procedunt, quin Primæ, & Apostolicæ Sedis Iudicium, sententiaque præcedat; vt ostendunt apertè celebriora Cōcilia, quæ in Ecclesia celebrata sunt. In CONCILIO EPHESINO noluerunt Patres contra Nestorium procedere, quin ipsorum Decretum præcederet instar normæ, condemnativa sententia, quam contra nefandam illius hæresim Cœlestinus Papa protulerat, vt constat *ex 1. Actione* dicti Concilii, in qua sic Patres loquuntur: *Congregatis nobis, Nestorium à Sacerdotio removimus, depositionem eius Canonicam facientes, atque laudantes Deo amantissimum, & Sanctissimum Episcopum Maximè Romæ Cælestinum, qui, ante nostram sententiam, hæretica Nestorii Dogmata, & ante nos protulit adversus eum Sententiam, propter Ecclesiarum cautelam, & traditam nobis Fidem ab Apostolis.*

1410 Secundò, hanc eamdem veritatem eleganter confirmat quod S. DAMASUS Papa, vnà cum Romani Concilii Patribus contra Ariminensis Concilii inordinatum procedendi modum Episco-

pis in Illyrico constitutis scripsit, dicens: *Nec enim præiudicium aliquod fieri potuit per numerum Episcoporum Arimini congregatum, quandò constat Romanum Pontificem, cuius ante omnia decebat expectare Decretum, talibus non præbuisse consensum.*

1411 Tertiò, idipsum præclarè comprobat, quod S. LEO Papa Theodosio Imperatori scripsit, ostendens, idcò Ephesinam Synodum errasse; quia non permisit, legi Sententiam, & Iudicium, quòd in rebus Fidei, Apostolica Sedes tulerat, vt ita Concilium ab omni errore tutum redderetur, ac securum: *Ad Episcopale (inquit) Concilium, quod haberi apud Ephesum præcepistis, tàm instructi sunt Missi, vt si scripta, quę ad Sanctam Synodum, vel ad Flavianum Episcopum detulerunt, Episcoporum publicari auribus, Alexandrinus permisisset Antistes, ita manifestatione purissimæ Fidei, quam Divinitùs inspiratam & accepimus, & tenemus, omnium concertationum strepitus quievisset, vt nec imperitia vltra deciperet, nec nocendi æmulatio viam reperiret.*

1412 Quartò, omni animadversione dignum occurrit, quod NICOLAUS Pontifex *Michaeli Imperatori* scribens, asseruit, adeò nempè necessarium esse, Romani Pontificis Sententiam Conciliorum Definitionibus præmitti, vt Ephesini Cõcilij Patres haud leve amittendę Fidei periculum subierint, quòd non expectato S. Leonis Papæ Iudicio, definire voluissent. *Quomodò (inquit) non ęgeat quælibet Synodus iuvamine Sedis Apostolicæ, quando in Ephesino latrocinio cunctis Præsulibus, & ipsis quoque Patriarchis prolabentibus, nisi magnus Leo, imitator scilicet illius Leonis, de quo scriptum est: *Vicit Leo de Tribu Iuda*, divinitùs excitatus, os aperiens, totum Orbem, & ipsos quoque Augustos concuteret, & ad pietatem commoveret, religio Catholica penitùs corruisset.*

1413 Quintò, nostrę Assertioni apertè suffragatur CHALCEDONENSIS SYNODUS, quæ contra Nestorianam, & Eutychianam hæresim procedere noluit, quin priùs ipsi innotesceret S. LEONIS Papæ mens, & Sententia circa prædictę hæreseos condemnationem. Undè Sanctissimus Pontifex Theodorito, Cyri Episcopo hęc scribit: *Revertentibus ad nos Fratribus, & Consacerdotibus nostris, quos ad Sanctum Concilium Sedes Beati Petri direxit, agnovimus dilectionem tuam superno adiutorio nobiscum, tàm Nestorianę impietatis, quàm Eutychianæ væsaniæ extitisse victricem. Vndè & gloriamur in Domino cum Propheta, canentes: *Adiutorium nostrum in nomine Domini, qui fecit Cælum, & Terram*, qui nullum nos in nostris fratribus detrimentum sustinere permisit; sed quæ nostro priùs definierat ministerio, vniversę fraternitatis irretractabili firmat assensu, vt verè à se prodire ostenderet, quod priùs à prima omnium Sede firmatum, totius Christiani Orbis iudicium recepisset, vt in hoc quoque Capiti membra concordent.*

1414 Sextò, huc egregiè facit quod S. LEO Papa *vniversis Episcopis per Siciliam constitutis* scripsit: *Culpam nullo modo potuissetis incidere, si vndè consecrationis honorem accepistis, indè legem totius observantiæ sumeretis, & Beati Petri Apostoli Sedes, quæ vobis Sacerdotalis mater est dignitatis, esset Ecclesiasticæ magistra rationis.*

1415 Septimò, præclarè NICOLAVS I. Imperatorem Michaelem admonuit, vt intelligeret, quòd sicut CHRISTVS DOMINVS Ecclesiæ Primatū Cathedræ D. Petri contulerat: sic in omnibus Conciliaribus dispositionibus, Canonicisque definitionibus, prima norma, & regula debebat esse sententia, & resolutio Romani Pontificis, qui est immediatus Cathedræ D. Petri successor; vt apertissimè constat *ex ipsius Nicolai I. Epistola in 4. Actione 8. Synodi* vbi hæc leguntur: *Sicut constat, Sanctam Romanam Ecclesiam, & Beatum Petrum, Principem Apostolorum, qui Dominico ore Primatum Ecclesiæ suscipere promeruit, omnium Ecclesiarum caput esse, & ab ea rectitudinem, atque ordinem in cunctis vtilitatibus, & Ecclesiasticis institutionibus, quas Canonicas, & Synodicas, Sanctorum Patrum sermone, inviolabilitèr, atque irrefragabilitèr retinet, exquirere, atque sectari.*

1416 Octavò, idipsum luculenter confirmat idem NICOLAVS Papa, ad prædictum Michaëlem Imperatorem, hæc, inter alia, scribens: *Ad cuius enim (scilicet

licet Fidei) integritatem observationis, multoties Conventus factus est Sanctorum Patrum, à quibus, & deliberatum, & observatum extitit, qualiter absque Romani Pontificis consensu, nullius insurgentis deliberationis terminus daretur.*

1417 Nonò, eximiè huic sententiæ auxiliatur, quod ADRIANI II. Apocrisariis, vel Legatis in VIII. Synodo contigit. Scripserat Pontifex ad prædictam Synodum Sententiam, & Decretum, quod circa Dogma adorationis imaginum condiderat; quod vix lectum fuit, quando Apostolicæ Sedis Legati à Cæsario Patriarcha, atque à Synodo tota inquisierunt: An prædictum Decretum, & Fidei definitionem ab Adriano II. statutam, & ante omnia præfatæ Synodo propositam, admitterent? Quibus tota Synodus sic respondit: * Tota Sanctissima Synodus ita credit, ita sapit, ita Dogmatizat.* Ipsique Apocrisarii vlterius progredientes, sic præfatam Synodum interrogarunt: * Dicat nobis Sancta Synodus, si admittat Litteras Sanctissimi Papę Senioris Romæ, an non? Respondit Sancta Synodus: Sequimur, & suscipimus, & admittimus. * Ex quibus apertissimè liquet, in præfata Synodo, circa illud Fidei Dogma, præcessisse Adriani Pontificis resolutionem, quæ à tota Synodo suscepta fuit, ac venerata.

1418 Decimò, idipsum vlterius roboratur ex his, quæ in VIII. CONSTANTINOPOLITANA SYNODO evenerunt; in qua Fidei Dogma in ipsa definiendum anteivit Fidei resolutio, Sententiaque Adriani Papæ, qui libellum misit, vt omnes Episcopi secundum formam illius profiterentur, ac procederent; quod & factum est. Libellus autem ille, vt ex gestis eiusdem Synodi patet, sic incipit: * Prima salus est, rectæ Fidei regulam custodire; & à constitutis Dei, & Patrum nullatenùs deviare, &c. Quàm Fidem Patres Synodi profitentes, sic dicunt: Porrò de Venerabilissimo Ignatio Patriarcha nostro, & de his, qui ex parte ipsius sunt, quod Authoritas Apostolicæ Sedis Vestræ decrevit, tota mente sequimur, & religiosa devotione veneramur, atque pro posse, & nosse nostro, pia intentione, ac spirituali conflictu defendimus: quoniam, sicut prædiximus, sequentes in omnibus Apostolicam Sedem, & observantes eius omnia cõstituta, speramus, vt in vna Communione, quàm Sedes Apostolica prædicat, esse mereamur, in qua est integra, & vera Christianæ Religionis soliditas, promittentes etiam sequestratos à Communione Ecclesiæ Catholicæ, id est non consentientes Sedi Apostolicę, eorum nomina inter sacra non recitanda esse Mysteria. *

1419 Nec in VI. SYNODO, CONSTANTINOPOLITANA III. hæc consuetudo, & providentia prętermissa est; siquidem Sanctissimus Pontifex AGATHO Apostolico Zelo illius Concilii Patres instruxit, ac præmonuit, quid in illo essent pertractaturi, Dogma nempè de duabus in CHRISTO voluntatibus, & damnationem oppositum sentientium, quos iam antea Ecclesia in duobus Conciliis condemnaverat, & Anathemati subiecerat, vt constat ex instructione Fidei, quàm per suos Legatos misit, quæque *Actione* 4. lecta fuit, tamque singulari acclamatione suscepta, ac si à Spiritu Sancto per os D. Petri emanasset; quàm proindè illius Synodi Patres nonmodò vt regulam sequuti sunt, sed etiam propria manu consignarunt, vt Cardinalis TURRECREMATA adnotavit, *lib. 3. de Eccles. cap. 23.* In hac insuper suggestione, & Fidei regula Pontifex, proposita Fide, quàm Apostolica Sedes, quoad duas in CHRISTO voluntates, docet, & amplectitur, Imperatorem Constantinum hortatur, vt diligentèr curet, pręfatam Fidei Regulam in suo Imperio executioni mandari; ita enim Imperatorem orat: * Corde contrito, & fluentibus lacrymis, mente prostratus exoro, porrigere dignemini clementissimam dexteram vestram Apostolicæ Doctrinæ, quàm cooperator piorum laborum vestrorum, B. Petrus Apostolus tradidit, vt non sub modio conclusam, sed tuba clarius in toto Orbe prædicetur; quia eius vera confessio à Patre de Cælis revelata est, pro qua à Domino omnium, *Beatus* esse pronunciatus est Beatus Petrus, quia & Spirituales Oves Ecclesię, ab ipso Redemptore omnium, trina commendatione pascendas suscepit, cuius annuente pręsidio, hęc eius Apostolica Ecclesia numquàm à via veritatis in quamlibet erroris partem deflexa est; cuius Authoritatem, vtpotè omnium Apostolorum Principis, semper

per

per omnis Càtholica CHRISTI Ecclesia, & vniversales Synodi amplectentes, in cunctis sequutæ sunt. * Collatis verò Sanctorum Patrum Authoritatibus, quas Agatho Pontifex pro duabus in CHRISTO voluntatibus allegabat, visaque earum cum Authographis, quæ in Patriarchali Archivio asservabantur, conformitate, prædicta Fidei suggestio denuò *in Actione* 8. præfatæ VI. Synodi lecta fuit, ac singulari plausu suscepta. Vndè DEMETRIVS Episcopus dixit: * Suggestiones directas à Patre nostro Agathone, Sanctissimo Archiepiscopo Apostolicæ, & principalis Sedis Antiquæ Romę adà Deo coronatum, & Magnum Victorem Imperatorem, tamquàm ex Spiritu Sancto dictatas, per os Sancti, ac Beatissimi Principis Apostolorum Petri, & digito prædictiter Beatissimi Papæ Agathonis scriptas, suscipio, & amplector, & ita credo, ita sentio, &c. *

1420 GENESIUS itêm Episcopus dixit: * Secundum virtutem relectarum suggestionum Sanctissimi Papę Romanę, Urbis sic credo & confiteor, &c. * Item GEORGIVS Episcopus Camulianorum: * Suscipio (inquit) & sequor suggestiones ab Agathone Sanctissimo Papa Romæ, & sic credo, & sic confiteor, &c.* Similiterque cæteri illius Concilii Patres subscripserunt, in omnibus assentientes his, quæ circa Dogma duarum in CHRISTO voluntatum Pontifex Agatho, in suo Romano Concilio definierat.

1421 Ex tàm memorabilibus celebriorum Conciliorum gestis manifestè liquet, fuisse vniversalem observantiam Ecclesiæ in Generalibus Conciliis repræsentatæ, in magni ponderis rebus ac pręcipuè in his, quę ad Fidem, hęresim condemnationem, hęreticorumque proscriptionem spectant, nihil agere, nihilque definire, quin priùs, & ante omnia pręcederet primę Sedis D. Petri Sententia, Iudicium, & resolutio manifestata per Summos Pontifices, qui pro eo tempore in illa pręsidebant, adeò vt iam temporibus Ephesini Concilii, Venerabiles illius Synodi Patres, hanc perpetuam consuetudinem Apostolicā Traditionē agnoverint, prout ex primo exemplari probavimus.

1422 Quod autem in VI. Synodo quoad Honorii condemnationem, cum esset in materia Fidei, & ratione personæ, & officii, res totius Ecclesiæ gravissima, nulla Romani Pontificis, qui tunc temporis Ecclesiam moderabatur, qualis erat Agatho, Sententia, nullumque Iudicium pręcesserit, certissimum est: numquàm enim Apostolica Sedes, nec aliquis, ex novem Pontificibus, qui VI. Synodum pręcesserunt, nec Sanctissimi Papæ Martinus, & Agatho, qui Concilia celebrarunt, in quibus Dogma de duabus in CHRISTO voluntatibus definitum fuit, & Anathema contra Orientales Patriarchas oppositum sentientes intortum, Sententiam contra Honorianę Fidei puritatem pronunciarunt: imò Hęreticis Honorium Monothelismo adhęsisse blatterantibus, Sanctissimi pręfati Pontifices rem istam diligentissimè discutientes, nullamque, nec levissimam culpam in eo invenientes, scripta, in quibus hæc calumniosa blasphemia continebatur, igni tradenda decreverunt, vt suprà probatum est, apertê agnoscentes, certissimèque iudicantes, tantum Pontificem indignum esse, qui inter Monothelitas ab Apostolica Sede, in vtroque illo Concilio proscriptos, recenseretur, aut illorum consors, & sceleris particeps haberetur. Ideoque Pontifex Agatho in Sententia, quam in VI. Synodo publicari iussit contra Monothelismi Authores, & Fautores, Cyrum, Sergium, Pyrrhum, Paulum, & Petrum Patriarchas Orientales, inter illos Honorium non enumerat, nec levem adhuc de illo mentionem facit.

1423 Nec obstat, Epistolam Concilii iam absoluti ad Agathonem Pontificem, Honorium inter Anathematizatos comprehendere, illis verbis: * Anathematibus interfecimus, ex Sententia per Sacras Vestras Litteras de his priùs lata, videlicet Theodorum Episcopum Pharan, Sergium, Honorium, Cyrum Paulum, Pyrrhum, & Petrum. * Non, inquam, obstat; tùm proptèr ea, quę de hac Epistola, dicta reliquimus suprà. Tùm, quia manifestê deceptus fuit, qui illam composuit, vel in ea Honorii nomen malitiosè inservit; in Sententia namque, quam Agatho Pontifex tulit, estò Anathemate percutiat Monothelitas relatos in Romano Concilio, & Suggestione Fidei, quam ad VI. Synodum per suos Legatos misit; nec levis extat de Honorio mentio, vt in prædicta Synodo *loco citato*

vide-

videri potest. Si ergo verum esset, quod in præfata Epistola refertur, nempè VI. Synodi Patres condemnationis sententiam in Honorium protulisse, discessissent vtique ab Apostolica Traditione, vniversalique consuetudine in omnibus observata Conciliis, cum in re Ecclesiæ gravissima ad definiendum processissent, quin illorum Definitionem, Romani Pontificis præcessisset sententia: etenim, vt suprà probavimus, nec Agatho, nec vllus alius Pontifex Honorium vmquàm condemnavit, nec in materia Fidei eum, vel levissimæ culpę reum agnovit, nec alicui Concilio tamquam censura dignum proposuit; imò summis laudibus extulerunt Apostolicum illius Zelum, in extinguendo perniciosissimo schismate, per tot annos Ecclesiam perturbante.

§. II.

EXPENDITVR SECVNDA Ratio, qua arbitramur, Ecclesiam, Honorii condemnationem in VI. synodo editam, iustè non admisisse.

1424 SEcunda ratio est: quia VI. Synodi Patres contra consuetum morē, in omnibus observatum Conciliis, resilierunt à finibus, quos Sanctissimus Pontifex Agatho in instructione Fidei eis præscripsit. Pro huius Assertionis elucidatione prænotare oportet 1. in omnibus Generalibus Conciliis, Apostolica Authoritate congregatis, in causis Fidei inconcusso stylo, inviolabilique consuetudine comparatum esse, vt Summi Pontifices per suos Apostolicos Legatos mittant Suggestionem, vel instructionem Fidei, in qua congregandi Concilii rationes, causæque in illo pertractandæ præscribuntur.

1425 Sic Chalcedonensis Concilii Patribus, vt ad Eutychetis condemnationem procederent, fuit pro instructione condemnatio, quàm contra illum Sanctissimus Pontifex Leo iam antea pronunciarat, vt omnes illi Patres prædictę Leonis sententię, quoad omnia in ea Synodo subscriberent, prout patet ex S. LEONIS MAGNI *ad Theodoretum Cyri Episcopum Epistola*, quæ est *63*. de Chalcedonensis Concilii Dogmate contra Eutychetem, vbi hæc leguntur: * Quę Dominus nostro priùs ministerio definierat, vniversę fraternitatis irretractabili firmavit assensu, vt verè à se prodire ostenderet, quod priùs à prima omnium Sede formatum, totius Christiani Orbis iudicium recepisset, vt in hoc quoque Capiti membra concordarent. *

1426 GALLIARUM EPISCOPI *in Epistola ad Leonem I.* quæ est ante 50. Leonis, gratias ei referunt, quòd eis Fidei Instructionem contra emergentes errores præscripserit: * Exultavimus (inquiunt) lectis Litteris Beatitudinis Vestræ, etiam Instructione patefacta, omnes intra Gallias constitutos exultare mox fecimus, dolentes paritèr pro iis vobiscum, qui, Catholicæ Fidei derelicto lumine, in errorum tenebras inciderunt, quæ Apostolatus Vestri scripta, ita vt Symbolum Fidei, quisquis Redemptionis Sacramenta non negligit, tabulis cordis adscripsit, & tenaci, quò ad confundendos hæreticorum errores paratior sit, memoriæ commendavit. *

1427 Hùc præclarè facit condemnatio, quam contra Pricillianistas I. BRACHARENSIS CONCILII PATRES tulerunt 17. Capitibus, quibus declarant se ex Apostolicæ Sedis Instructione, eam protulisse sententiam, his verbis: * Si quid illud est, vel parum, vel magnum, quo variari videmur, ad vnam formulam præfixis rationabilitèr capitulis revocetur, præcipuè cum desertis quibusdam causis, Instructionem apud vos Sedis Apostolicę habeamus, quæ ad interrogationes suas, quondam venerandæ memoriæ Prædecessores tui, pro futuri prudentia, ab ipsa B. Petri accepit Cathedra. *

1428 Sic etiam DARDANIÆ EPISCOPI Gelasio Pontifici scripserunt, debitas ei grates persolventes de Fidei Instructione, quam eis miserat, seseque illius executioni promptos, ac alacres profitentur, extant autem hæc prædictorum Episcoporum Litterę inter Epistolas Gelasii, ibique sic eum alloquuntur. *Saluberrima Apostolatus vestri pręcepta, qua oportet devotione suscepimus, & maximas Beatitudini vestræ referimus gratias, quòd nos pastorali admonitione, & Evangelica Doctrina visitare dignatus est, desiderii enim nostri est, iussionibus vestris

vestris in omnibus obedire, &c, quemadmodum à Patribus nostris accepimus, intemerata servare, atque religionem Orthodoxam, cuius estis prædicatores, fideli, & inculpata devotione custodire, & singulari illi Sedi Vestræ, communi fide, & devotione parere contendimus. *

1429 Pręclarè ad hanc rem S. ATHANASIUS *in Epist. ad Iovinianum*, vbi loquens de S. Sylvestro, sub quo Nicæna Synodus celebrata est, hęc scribit: * Quasi Concilii Sententiam antevertens, formulam Fidei, veluti tesseram Christianitatis, & ideam, normamque credendorum, per Osium Legatum expressit.*

1430 Primi CONSTANTINOPOLITANI CONCILII PATRES Fidem à S. Damaso in Romano Concilio circa confessionem Sanctissimæ Trinitatis præscriptam, amplexi sunt, & in eo Concilio definierunt.

1431 In CONCILIO EPHESINO, vt habetur *tom. 2. Concil. cap.* 15. refertur peroratio Episcopi Cæsareæ Cappadociæ, sic ad rem nostram loquentis. *Sacra, & Apostolica Cælestini Sanctissimi, Sacratissimique Sedes, per Litteras, quas pridem ad Cyrillum Alexandrinum, & Iuvenalem Hierosolymitanum, & Rufum Thessalonicensem Sanctissimos, Sacratissimosque Episcopos, nec non ad Sanctas Constantinopolis, & Antiochiæ Ecclesias misit, certam de præsenti negotio sententiam, regulamque pręscripsit. *

1432 Ad II. etiam Constantinopolitanam Synodum VIGILIUS PONTIFEX Instructionem Fidei misit, vt illius Concilii Patribus norma esset, in iis, quæ in eo agenda præscripserat, vt constat *apud Evagrium*, *lib.* 4. *cap.* 37. referentem hęc Patrum illius Concilii verba. * Suscipimus, & Epistolas Præsulum Romanę Ecclesiæ. * Et vt agnosceretur, se huiusmodi Epistolas venerari, tamquam ideam, normam, & regulam, iuxta quam erant processuri, subdunt, ad Vigilium Papam scribentes. * Petimus, præsidente nobis vestra Beatitudine de tribus Capitulis quæri, & conferri.* Quibus respondit Vigilius: * Annuimus, vt de tribus Capitulis, facto regulari Conventu, mediis Sacrosanctis Evangeliis collatio habeatur, & finis detur placitus Deo. *

1433 Ex prędictis Authoritatibus, & memorabilibus Conciliorum factis, manifestè constat, quod 1. præsupposuimus, vniversali nempè Ecclesię consuetudine comparatum esse, vt nihil grave in aliquo agatur Concilio, quin Romanorum Pontificum præcedat Instructio, qui pro eo tempore existentes, ea, quæ pro vniversali Ecclesiæ bono, in Conciliis pertractanda sunt, semper præscripsisse noscūtur.

1434 Secundò præmonendum putamus, prędictas Instructiones à Summis Pōtificibus ad Concilia mitti solitas, non esse tantummodò cæremoniales, nec à Concilii Patribus, tamquàm Instructiones ad meram vtilitatem, & ad benè esse spectantes, suscipi, sed debere ab eis, tamquàm Fidei regulas admitti, & observari; ita vt penes istorum arbitrium non sit, ab earum præscripto discedere, vt ex sequentibus liquidò apparebit.

1435 In CHALCEDONENSI CONCILIO tanta fuit Romani Pontificis S. Leonis Authoritas, in Decretis Fidei contra Eutychetem, duas in CHRISTO naturas (vna tantummodò admissa) confundentem, vt nonmodò eum, illiusque hæresim Romæ condemnarit, sed etiam Apostolicos Legatos ad prædictam Synodum 630. Patribus coalescentem, miserit, quæ ad Definitionem procedere noluit, quin priùs legeretur Dogmatica S. Leonis Papæ Epistola, ad Flavianum Episcopum directa, quæ re vera lecta fuit *Act.* 2. & à toto Concilio, tamquàm Fidei regula tanto plausu suscepta, vt Reverendissimi Episcopi clamarint: * Hæc est Patrum Fides, hæc Apostolorum Fides; Omnes ita credimus, Anathema, qui non credit. Petrus per Leonem ita locutus est. Apostoli ita docuerunt. Piè, & verè Leo docuit. Hęc, in Epheso, cur lecta non sunt? (id est in II. latrocinali Ephesino Concilio) hæc Dioscorus occultavit. *

1436 Pro maiori huius Veritatis confirmatione memoranda est Synodalis Epistola, qua prædicti Concilii Patres confirmationem à Pontifice implorarunt, vt habetur *Act.* 16. vbi sic loquuntur: *Sancta, & Magna vniversalis Synodus, &c. * Et infrà, loquendo de Doctrina Fidei, à Leone per Epistolam Dogmaticam tradita, hæc dicunt: * Quam velut auro textam seriem, ex veste CHRISTI, & præcepto legislatoris venientem,

vsque

vsque nos ipse servasti, Vocis B. Petri omnibus constitutus interpres, eius fidei Beatificationem super omnes adducens, vndè & nos quippè, vt inchoatore bonorum, & ad vtilitatem vtentes, &c. *

1437 Idipsum eleganter confirmat VI. GENERALIS SYNODVS, CONSTANTINOPOLITANA III. *Act.* 4. vbi lecta fuit fidei Suggestio, ab Agathone Pontifice missa, in qua affirmat Sanctissimus Pontifex, se mittere per Legatos, exemplaria Authentica Decretorum in quinque superioribus Conciliis, & ab Apostolicis Prædecessoribus; testimonia Patrum, quos Apostolica Ecclesia recipit, cum eorum libris; mandatque Professionem Fidei, & de quæstione disputanda Patrum Authoritates.

1438 At *Act.* 18. ipsi præfatę Synodi Patres, suscipientes vt normam, ac regulam, Definitionem antea in Romano Concilio à Sanctissimo Pontifice Agathone, contra Monothelismum, istiusque Authores conditam, & in Dogmatica pręfati Pontificis Epistola, vel Instructione fidei contentam, fatentur, se eam admittere, tamquàm doctrinam divinitùs inspiratam, & à D. Petro per os Agathonis ipsis manifestatam. * Confessionem (inquiunt) à Deo inspiratam illa Romana Antiqua Civitas obtulit, & Dogmatum diem à Vespertinis partibus extulit. Charta & atramentum videbatur, & per Agathonem Petrus loquebatur, (Et infrà) Summus nobiscum concertabat Apostolorum Princeps, illius enim imitatorem, & Sedis Successorem habuimus fautorem, & divini Sacramenti Mysterium illustrantem per Litteras. *

1439 Huc præclarè faciunt, quæ insignis ille Episcopus PRVDENTIVS, S. Damaso Papæ scripsit, dicens: *Cum Vestræ Sedi Episcoporum Iudicia, & summorum finem Ecclesiasticorum negotiorum, in honore Beatissimi Petri, Patrum Decreta omnium cunctam reservavere sententiam inquirendi reverentia de Dei rebus, quas observare debemus, maximè iustè debent ab ipso Præsulum examinari Vertice Apostolico, cuius Vestra sollicitudo est, tàm mala damnare, quàm revelare damnanda. Antiquis enim regulis sancitum est, vt quidquid horum, quamvis in longuinquis positis ageretur Provinciis, non prius tractandum, vel accipiendum sit, nisi ad notitiam Almæ Sedis Vestræ fuerit deductum, vt eius Authoritate, iuxta quod fuisset pronunciatum, firmaretur. *

1440 Cui consonat Magnus THEODORETUS *in Epist. ad Leonem Magnum*, quæ habetur *in fine operum eius*, vbi apertè ostenditur, quanta sit Romani Pontificis Authoritas, & in rebus Fidei Infallibilitas, ibi enim probat: quòd si S. Paulus D. Petrum adiit, eumque in rebus Fidei consuluit, potiori iure debemus & nos id ipsum exequi, maximè in Conciliis, vbi de causa Fidei principalitèr agitur. * Si Paulus (inquit) præco veritatis, Tuba Sanctissimi Spiritus, ad magnum Petrum concurrit, vt iis, qui Antiochiæ de institutis legalibus contendebant, ab ipso afferret sententiam, multò magis nos, qui abiecti sumus, & pusilli, ad Apostolicam Vestram Sedem currimus, vt Ecclesiarum vlceribus medicinam à Vobis accipiamus. *

1441 Et infrà, in laudem Romanæ Ecclesiæ dicit. * Præcipuè autem, & insignitèr eam exornat Fides, & fidedignus Apostolus divinus, qui clamat: *Fides Vestra annunciatur in vniverso mundo.* (Et infrà:) illorum Sedem claram, insignemque reddidit, cum Vestram Sanctitatem in ea collocavit; quia radios Fidei Orthodoxæ emittit. * Deindè enarrat, quot hæreses Leo Sanctissimus suis Decretis damnaverit, quotque Dogmata pro Concilio Chalcedonensi firmaverit.

1442 His igitur suppositis, quæ tot fulta fundamentis probavimus, Generalia nempè, & legitima Concilia, Authoritate Apostolica congregata, in gravibus, & maximè in iis, quæ ad Fidem, & Religionem spectant, adeò maturè procedere, vt ad earum rerum tractationem minimè progrediantur, quin præcedat Romani Pontificis Instructio, tamquàm norma, Regula, ac Cynosura, in iis, quæ conciliariter agenda sunt, adeò, vt teneantur prædictæ Instructioni, tamquàm Regulæ, ac infallibili Fidei Definitioni parere, ne in Fidei periculum, & in errores facilè labantur.

1443 Pro CONCLVSIONE statuimus: Concilia, quamtumvis Generalia, & Apostolica Authoritate congregata, non posse discedere à prædicta Romani

Pontificis Instructione Fidei. Et ratio est manifesta: quia Generalia Concilia, cum gravi sint Ecclesiis dispendio, gravamini, & iacturæ, ob absentiam Prælatorum à suo munere, & animarum cura, quæ ipsis iure divino incumbit, non congregantur, ad generaliter de omnibus Ecclesiasticis rebus agendum, sed de vrgentioribus tantùm, in causa Fidei, & Religionis, quas præscribere, & designare spectat ad Romanum Pontificem in Litteris Concilii convocatoriis, & Suggestione Fidei, seu Dogmatica Epistola, quę, pro more in Ecclesia servato, solet ante omnia in Conciliis legi, vbi in specie agitur de pręcipuo fine, & specialibus causis, ob quas illud congregatur Concilium. Vndè ad alia transilire, & de aliis agere, est ab Instructione Fidei deficere, & à præcipuo congregandi Concilii scopo procul abesse; quòd valdè reprehensibile est, & severissimè coercendum, vt ex sequentibus innotescet.

1444 Primò: quia id manifestè ostendit acris illa reprehensio, qua in Anatholium, Constantinopolitanum Antistitem, invehitur Sanctissimus Pontifex LEO, quòd pręscriptos convocationis Concilii limites excesserit; prædicto enim Episcopo scribens, eum severè coarguit, quòd Chalcedonensem Synodum induxisset, vt prima Sedes post Romanam, qualis priùs erat Alexandrina, constitueretur Constantinopolitana. *Quibus (inquit) inauditis, & numquam ante tentatis, ita preveniris, excessibus, vt Sanctam Synodum, ad extinguendam solùm hæresim, & ad confirmationem Fidei Catholicæ, studio Christianissimi Principis congregatam, in occasionem ambitus tui trahas, & vt conniventiam suam tibi det, impellas, tamquàm irritari nequeat, quod illicitè voluit multitudo. (Et infrà) Nimis ergo hæc improba, nimis prava sunt, quæ Sacratissimis Canonibus inveniuntur esse contraria. In totius Ecclesiæ perturbationem, superba hæc tendit elatio, quæ ita abuti voluit Concilio Synodali, vt fratres in Fidei tantummodò negotio convocatos, & Definitione eius causæ, quæ erat curanda, perfunctos, ad consentiendum sibi, aut depravando traduceret, aut terrendo compelleret.* Hæc ille.

1445 Secundò: quia id ipsum eleganter confirmat Epistola, quam NICOLAUS Papa Michaeli Imperatori scripsit, equissimè conquęrens de Concilii Patribus, qui illa Synodo, solum in Fidei causa congregata, progressi fuerant ad Patriarchæ Ignatii condemnationem, huic Photium iniquissimè sufficientes, quę quidem Epistola lecta fuit *Actione* 4. vbi, inter alia, hæc habentur. *Quòd verò strenuum Virum Ignatium Patriarcham, vestro speciali deposuistis, damnastis, & expoliastis arbitrio, & Photium de Laicali agmine, vobis improvidè in eius loco subrogastis Episcopum, equanimitèr ferre omninò non possum, maximè, cum horum duorum negotium investigari, & nobis renuntiari, non definire, mandaverimus.* Hęc ibi.

1446 In hunc textum rectissimè monuit Eminentissimus Cardinalis TURRECREMATA *lib. 3. de Eccl. cap. 38.* hinc apertè colligi Generalia Concilia, vniversali Authoritate non gaudere, sed eam limitatam habere, quoad illud nempè præcisè, ad quod congregata sunt, & non ad aliud. *Ecce, (inquit) manifestè haberi ex huiusmodi reprehensionibus, quod Concilia Vniversalia congregata, ad ea tantùm extendere se debeant, sententiando, sive definiendo, ad quę congregata sive convocata fuerint, & non ad alia.*

1447 Nec à ratione alienum videtur hoc; Concilium enim quoad suorum Decretorum, & Definitionum infallibilitatem pender ab infallibili Supremi Ecclesiæ Capitis, Romani nempè Pontificis Sententia, & Iudicio, vt elegantèr docet ANGELICUS PRÆCEPTOR *in opusculo contra impugnantes Religionem*, vbi hæc habet. *Sancti Patres in Concilio congregati nihil statuere potuissent, nisi Authoritate Summi Pontificis interveniente, sine qua etiam Concilium congregari non potest.* Quæ tàm certa sunt, quàm communia inter Dogmaticos, & inter illos latè probat Cardinalis TURRECREMATA *in Decret. distinct. 17. per totam*, & communitèr Canonistæ *in cap. significasti extra. de electione*. Vndè consequentèr Vniversale Concilium regularitèr ad id tantum se extendere potest, quantum ordinat, vel disponit Pontifex Maximus, qui Vni-

versale

versale Concilium convocat, & sua Authoritate communit.

1448 Ad hoc allusit Sanctissimus Pontifex LEO, dùm ad Patres Chalcedonensis Concilii scribens, significavit, se tantummodò velle confirmare Decreta Fidei, ad quę illud Concilium fuerat congregatum, & non aliud; hæc enim scripsit: * Vt fraterna Vniversitas, & omnium Fidelium corda cognoscant, me non solum per fratres, qui vicem meam executi sunt, sed etiam per approbationem gestorum Synodalium propriam iniisse sententiam, in sola scilicet Fidei causa, quod sæpè dicendum est, propter quam Generale Concilium, ex pręcepto Christianorum Principum, & ex consensu Apostolicæ Sedis, placuit congregari, vt damnatis hæreticis, &c.* Ex quibus patet, Pontificem solum approbare ea, ad quę, congregatum fuit illud Concilium, & non alia.

1449 Hoc autem adeò verum est, vt Adriani II. Legati in VIII. Synodo noluerint agere de articulis, qui in Pontificis Instructione propositi non erant, vtpotè, quia certissimè intelligebant Concilium non habere Authoritatem ad agendum de iis, ad quæ non fuerat convocatum, vt colligitur, *ex Act. 5. VIII. Synodi*, vbi Legati Papę, scientes se non posse protendi, nisi quantum ab Apostolica Sede eorum potestas ampliata erat, sic Synodum alloquuntur. * Nos non novum aliquod, vel recens iudicium iudicavimus, sed vetus, & multo tempore iudicatum quidem à Sanctissimo, & Beatissimo Papa Nicolao, firmatum autem à Sanctissimo Papa Adriano, & non possumus transferri, vel commoveri à Paternis definitionibus, & legibus, nec declinare ad dexteram, vel ad sinistram.* Hæc ibi.

1450 Hucusque probavimus debere Concilium sese accommodare Summi Pontificis Instructioni, causas in Concilio peragendas, istiusque Authoritatem ad eas solum, ad quas præcipuê congregatum est, præscribenti; nec posse Concilii Patres à Pontificis Instructione, vel Dogmatica Epistola abire, cum hæc ipsis vt Fidei Regula proponatur. Quarè ad secundam iam Assertionem progrediamur.

1451 Sit II. CONCLVSIO: Si Concilium discesserit ab iis, quæ ei in Instructione Fidei præscribuntur, quidquid sic decreverit, irritum, ac nullius roboris, tamquàm Apostolica Authoritate destitutum censebitur.

1452 Egregium sanè huius Assertionis nobis fundamentum suppeditat THEODORETVS, dum *lib. 5. Historiæ cap. 22.* Concilii Ariminensis decretum, quo tollebatur *homousion*, nullius esse ponderis affirmat: quia nulla fuit Romani Pontificis Authoritate firmatum. * Numerus (inquit) Episcoporum, qui erant Arimini congregati præiudicium habere non debet; præsertim, cum formula composita sit, neque Episcopo Romano, cuius Sententia præ omnibus expectanda erat, placuerit.*

1453 Similiter Concilium Ephesinum II. erroneum, & nullum fuit renunciatum; quia Instructionem Fidei à Pontifice per suos Legatos missam, & per ipsos declaratam, sequutum non est, provt refert Cardinalis BRANCHATUS DE LAURÆA *de Fide, disput. 5. art. 2.* his verbis: * Ephesinum enim II. Concilium, dictum *Prædatorium*, seu *Latrocinale* à Leone Magno, instante Theodosio, indictum *anno* 449. vt diffusè in Cardinali Baronio *eodem anno, tom. 6.* turpiter erravit, Legatis siquidem, Papæ præsidentibus, & eius Instructionem, ac Doctrinam manifestantibus, Patres acquiescere noluerunt, iidem propterea, Legatis reclamantibus, Episcopi Eutychetis fautores hæresim decreverunt, scilicet post vnionem Verbi, cum natura Humana, non duas remansisse naturas, sed vnam effectam, damnarunt S. Flavianum Patriarcham Constantinopolitanum, qui olim Eutychem damnaverat, Legatis de nullitate protestantibus, aliaque multa in eo Concilio indignè patrata sunt, quę postea omnia Leo Pontifex, Apostolica Authoritate, in Concilio Romæ coacto, rescidit, & vt nulliter facta cassavit.*

1454 Notandum etiam duximus Constantinopolitanę Synodi eventum, quæ in Fide erravit, & nulla fuit declarata; quia & ipsa, & Apostolici Legati, contra instructionem Fidei operati sunt, vt refert Cardinalis BARONIVS *ad annum* 861. & breviùs Cardinalis BRANCHATVS DE LAURÆA *loco citato*, dicens: * Concilium Constantinopolitanum, sub Nicolao I. in causa Ignatii, & impii Photii de *anno* 861. *ex Baronio* turpiter erravit. Ipsimet enim Legati Pa-

pæ, auro corrupti, Zacharias, & Rotoaldus mandatum Papæ non sunt executi, & damnationi S. Ignatii, ac Photii institutioni consenserunt. Quæ omnia cassavit Nicolaus Pontifex in suo Romano Concilio, & Legatos cum Photio excommunicavit. Ideò hoc Concilium *Tradatorium*, & *Latrocinale* dicitur.*

1455 Idem accidit Conciliis Ariminensi, Mediolanensi, & Basileensi, quæ sine Apostolicis Legatis, & Romani Pontificis Instructione Fidei ad definitiones processerunt; sicque nihil mirum quòd in Fide erraverint, & consequenter cassa fuerint, & irrita. Vndè præfatus Cardinalis, sic nostram Assertionem convincit: * Ex quibus manifestè concluditur, quòd Concilia, vel cum Legatis Papæ, vel sine eis, etiam Generalia, si Papæ Instructionem, circa Fidei, aut morum vniversalis Ecclesiæ, non sequantur, vel si talis Instructio non adsit: decreta ab iis formata, nisi ab ipso Papa confirmentur, errori, ac deceptioni subiacere.*

1456 Quod eleganter confirmatur, ex his quæ dicit P. DOMINICVS A S. TRINITATE *Tom. 3. Biblioth. Theolog. lib. 3. cap. 5. sect. 5.* his verbis: *Quemadmodum autem vbi in Conciliis, iuxta has, quas Summi Pontifices mittunt, Instructiones, ac Definitiones agitur, omnia sunt salva; ita per oppositum, quandò illas non sequuntur, deficere, & peccare docet nos secundæ Ephesinæ Synodi exemplū, quæ præsidentibus licet Apostolicæ Sedis Legatis, quia tamen ad formam ab ea præscriptam non processit, turpiter in Fide aberravit.*

1457 Et *eadem sect. 5. cap. 8.* hæc habet: *Quidquid in Conciliis definitur, dissentientibus Legatis Sedis Apostolicæ, vel etiam illis consentientibus, sed contra expressam Summi Pontificis Instructionem, tale Iudicium errandi periculo obnoxium est* Quod duorum Conciliorum exemplo convincit, Ephesini nempè II. & Constantinopolitani sub Nicolao I. quæ turpiter errarunt; quia sese Instructionibus Fidei à Summis Pontificibus Leone, & Nicolao missis opposuerunt. Vndè sic concludit: *Talia enim Concilia non possunt dici legitima, sed potiùs Acephala, & schismatica, quæ pugnant cum suo capite, mirum igitur non est, si illa errare, & falsum pro vero definire possint.*

1458 Ex quibus manifestè infertur, Concilia, quæ sine Pontificis Authoritate, vel instructione Fidei, in rebus definiendis processerint, vel à prædicta Instructione deviarint, potiùs dicenda esse Satanæ Conciliabula, quàm Catholica Concilia; quia dum Pontificis instructioni, quæ est Regula Fidei, opponuntur, nihil mirum quòd à Fide aberrent; sicque nullius roboris sit, & Authoritatis, quidquid ipsa decreverint.

1459 Hanc veritatem ipsa experientia nobis in sequentibus Synodis manifestè demonstrat. In Antiochena *anno* 347. sub Constantio, in quà damnatus est Athanasius, & patefactus aditus ad Concilii Nicæni I. eversionem, vt referunt SOCRATES *lib. 2. cap. 2.* & SOZOMENVS *lib. 3. cap. 5.* In Mediolanensi plusquam 300. Episcoporum, *anno* 355. sub eodem Constantio, in qua Catholica Fides damnata est, vt tradit S. AMBROSIUS. *in Auxent.* In Arimensi Episcoporū 600. eiusdē Constantii tēpore, *anno* 359. in qua sublatum est de Symbolo nomen *Homousios*, vt testantur Gelasius Papa in Concilio Romano, & alii. In Ephesina II. sub Theodosio iuniore *anno* 459. in qua, factione Dioscori, occisus est S. Flavianus, Episcopus Constantinopolitanus, & Legati Romani Pontificis Leonis fugati, ac demùm hæresis Eutychiana confirmata, quam propterea idem S. Leo *in Epistolis ad Clerum, & Populum Constantinopolitanum, Theodosium Imperatorem, & Pulcheriam Imperatricem, Depredatoriam* vocat, & in VIII. Synodo *Latrocinalis* dicitur, cum eam iàm antea Chalcedonense Concilium, ob legitimæ tunc celebrationis defectum, expressè improbasset.

1460 In Constantinopolitana sub Leone Isauro, in qua decretum contra Sacras Imagines promulgatum est *anno* 553. qui fuit 13. *Imperii eiusdem*, vt tradunt ADRIANUS I. *Epist. ad Tarasium*, & VII. GENERALIS NICÆNA SYNODVS *Act. 6. in pincip.* quę cōtinet refutationē Hęreticorum, qui in Constantinopolitano, Conciliabulo sub Leone, heretico Imperatore, Pręsidēte Photio, Imagines Sacras damnaverant, quorum dicta referuntur à Gregorio Episcopo, qui tunc ad me-

meliorem mentem conversus fuerat, & redarguntur ab Epiphanio, ex BAILIO *in hanc eamdem Actionem, in Summa Conciliorum.*

1461 In altera etiam Constantinopolitana *anno* 754 in qua definitum fuit CHRISTI, & Sanctorum Imagines esse penitùs abolendas. Tandem in Pisana Synodo *anno* 1511. ab Imperatore, & Rege Galliæ, ac aliquot Cardinalibus, contra Iulium II. Pontificem congregatâ, quæ paulò post reprobata est in Lateranensi Concilio, sub eodem Iulio *Sess.* 2. *&* 3. vbi lecta fuit Bulla, in qua Pisanum Concilium damnatur, & omnia in eo gesta annullantur, & irritantur.

1462 Quapropter, cum Imperator, & Christianissimus Rex postea intellexissent, prædicti Pisani Concilii gesta fuisse à Leone 10. Iulii Successore, damnata, præfatæ Synodo renunciarunt, vt patet *ex Mandato Regis Galliæ ad Lateranense Concilium sub eodem Leone X.* transmisso, quod habetur *Sess.* 8. vbi Christianissimus Rex per suos Legatos significat, quòd ipse, & Imperator electus: *Ea, qua decuit reverentia, & humilitate, à prętenso Pisano Concilio, penitùs discesserunt, illique plenariè renunciaverunt; ac purè, liberè, & simpliciter Sacrosancto Concilio Lateranensi prędicto, tamquàm vero, vnico, & legitimo adhæserunt.*

1463 Ex his quę in prædictis, potiùs Conciliabulis, quàm Conciliis gesta sunt, manifestè evincitur nostra Conclusio, Concilia nempè quantumvis plenissima, & numerosiori Patrum consensu, & senatu exornata, quoties à Summorum Pontificum instructione in rebus Fidei, & religionis discesserunt, aut eam non admiserunt, in multos contra Fidem, & religionem errores esse prolapsa, vt testatur tot sæculorum experientia, & exemplis quæ suprà retulimus, & aliis plurimis, quæ brevitatis gratia omittimus, manifestè comprobatur; quod impulit Ecclesiam, vt præfatos errores in subsequentibus legitimis Conciliis corrigeret, cassans, irritans, & annullans quidquid illæ Synodi, sine Summorum Pontificum Instructione Fidei, vel ab illa, corruptis, perfractisque Iustitiæ, Fidei, & religionis legibus discedentes, illicitè fuerant operatæ, vt patuit, ex S. Pontifice Damaso, qui Ariminense Conciliabulum cassavit; *quia in eo Fides læsa fuit, & infidelitas conscripta*, vt ait Sanctus: & similiter S. LEO Papa Ephesinum Concilium irritavit: *Quia in eo (vt inquit idem Leo) non fuit observata iustitiæ moderatio, nec Fidei religio.*

1464 Vndè cùm Generalia Cōcilia, quāvis sint Apostolica Authoritate congregata, si terminos in Instructione Fidei pręscriptos excedant, ab ipsa Apostolica Sede irrita declarentur, ac nulla. Quærimus nunc, an VI. Synodi Patres in Honorii dumtaxat damnatione Apostolicam Instructionem tenuerint: an potiùs illius terminos prętergressi fuerint, & ab illa penitùs discesserint.

1465 Pro huius quęstionis elucidatione prænotandum est, Agathonem Pontificem, vt prædicta Synodus celebraretur, duas Dogmaticas scripsisse Epistolas, aliam quidem ad Imperatores, Constantinum, Heraclium, & Tiberium, qua piissimis annuit precibus, quibus præfatus Constantinus vehementer æstuans, vt Monothelitica hæresis, vnam tantummodò vtriusque naturę voluntatem in CHRISTO adstruens, penitùs extirparetur, & à toto suo relegaretur Imperio, Pontificem rogaverat, vt Constantinopoli Generale congregaretur Concilium. His ergo piissimi Imperatoris precibus, assentiens Pontifex, illi in præfata Epistola significat, se in hunc finem Apostolicos Legatos mittere, eisque Authoritatem necessariam impertiri ad prædictam hęresim condemnandam, quam iam Sanctissimus Pontifex Martinus, & ipse Agatho, in suis Conciliis proscripserant: loquens autem de Authoritate, quam prędictis Legatis elargitur, iniungit, nè terminos ipsis pręscriptos excedant, vt habetur *Act. 4. VI. Synodi*, his verbis: *Licentiam proindè eis, sive Authoritatem dedimus, apud tranquillum vestrum Imperium, dum iusserit eius clementia, simpliciter satisfaciendi, in quantum eis dumtaxàt iniunctum est, vt nihil profectò præsumant augere, minuere, vel mutare.*

1466 Videamus nunc, quid Pontifex Agatho prędictis Legatis pręcipiat. Ad duo reducuntur, quæ eis præfatus Pontifex

fex, vnà cùm sua Romana Synodo,præscribit *in Dogmatica Epistola*, quæ fuit velut Instructio Legatorum, qui ad VI.Synodum celebrandàm missi sunt, prout ex prædictæ Epistolæ Epigraphe apparet *Act.* 4. VI. Synodi:Primum est, vt ad condemnationem Monothelismi, admittentis in CHRISTO DOMINO vnam tantummodò Divinitatis, & Humanitatis voluntatem,& ad definitionem Catholici Dogmatis, nonmodò duas in CHRISTO naturas, sed & duas etiam voluntates, & distinctas operationes asserentis, Apostolica sua Authoritate concurrerent. Secundum est, vt quoniam in illis Orientis partibus invalescebat Monothelismus,cumque multis annis Orientales Patriarchæ, non sine gravi animarum iactura fovebant, concurrerent etiam ad proscriptionem eorum omnium, qui in prædicto errore invenirentur pertinaces. Ne autem hæc,à nobis, sine fundamento dicta videantur, audiamus prędictum Sanctissimum Pontificem *in prima Dogmatica Epist.ad ImperatoresConstantinū Heracliū,& Tiberiū* in qua, relatis antiquis hęreticis, qui hunc vnius in CHRISTO voluntatis errorem tuebantur, ingenti animi męrore asserit, Supremos Orientis Prælatos denuò sese huius hæreseos inventores, & fautores efficere, & (quod lamentabilius est)Constantinopolitanos, Alexandrinos, & Antiochenos Patriarchas eodem errore teneri,eique pertinaciter subscribere, vt patet, ex eo, quòd eos sigillatim nominat,dicens: * Ecce piissimi Domini, & Filii,Sanctorum Patrum testimoniis, tamquàm radiis spiritualibus,Ecclesiæ Catholicæ, atque Apostolicæ Doctrina illustrata est, & hæreticæ cæcitatis tenebrę, quę errorem imitantibus obiecerunt,revelatæ sunt. Nunc necessè est, vt novi Dogmatis intentio quosnam secuta sit, & quorum Doctorum Authoritate fulciatur,annotemus.* Quinam verò isti sint, immediatè ostendit, hæc subiungens. * Cyrus Alexandrinus in 7. definitionis eius Cap. &c.*

1467 Et *infra* * Theodorus quondam Episcopus Pharanitanus, *ex Rescripto ad Sergium.* (Et *infra*) Item Sergius Constantinopolitanus,*ex Rescripto ad Cyrum Alexandrinum.**

1468 Et *infrà*: * Pyrrhus *in dogmatico tomo* confirmationis Hæreseos. (Et *infrà*:) Paulus quoque huius successor, *in Epist. ad Apostolicæ memoriæ Theodorum Papam, & in constructione Typi.* (Et *infrà*:) Petrus eius successor, ad Sanctæ memoriæ Vitalianum Papam scribens.*

1469 Vt autem agnoscatur, hos, & non alios,esse præcipuos huius erroris sectatores, repetit iterum eorum inconstantiam, & contradictionem, qua secum dissidebant, & sibi ipsis opponebantur; nam alii iam vnam in CHRISTO voluntatem, & operationem, iam duas in ipso admittebant; alii verò, nec vnam, nec duas, sed nullam omninò propugnabant. Quinam verò isti sint ingeminat ipse Pontifex, dicens: *Qui se de summitate scientię prędicabiles ęstimabant,in hæretici erroris laqueos incidisse, nec in ipso errore constantes, sed semper instabiles, quandòquidem Sergius in aliis, & in aliis scriptis vnam voluntatem, & vnam operationem Dominum IESVM CHRISTVM habere prædicat ::: Et è contrario affirmat, vnam operationem à quibusdam Patribus esse dictam in CHRISTO, duas autem operationes à nullo:nec vnam tamen operationem, nec duas definit debere dici in vno Domino Nostro IESV-CHRISTO.

1470 Item Pyrrhus *in confirmatione Typi*, & in aliis vnam voluntatem, & vnam operationem intelligere se demonstrat, & idem ipse *in Libello Fidei*,cum, Sanctorum Patrum testimoniis,duas naturales voluntates habere comprobat Dominum Salvatorem.* Similiter ostendit contradictionem, quam secum affert, quod dicit Paulus *in Epistola ad Theodorum Papam.* Idemque sentit loquens de Petro, Patriarcha Constantinopolitano, his verbis: * Petrus quoque, & vnam, & duas voluntates, & operationes in dispensatione Incarnationis Salvatoris Nostri IESV, CHRISTI sapere se protestatur.*

1471 De horum autem in suis erroribus pertinacia,luculentissimum nobis exhibet testimonium ipse S. Pontifex *in prædicta Epistola*,condolens cum Imperatore infelicem illarum Orientalium Ecclesiarum statum, sicut, & Supremorum Patriarcharum Alexandriæ,Antiochiæ, & Constantinopolis, quorum ea fuit pervicacia, & incorrigibilitas, vt cum eos Sanctissimi huius Pontificis Prædecessores iterum, iterumque monuerint, hortati-

& obtestati fuerint, reprehenderint, & correxerint, vt calculum reducerent, & à tam enormi errore discederent, ipsi Paternam, & Apostolicam correctionem spernentes in suo errore, & perniciosa hęresi semper perstiterunt.

1472 Patent hæc ex iis, quæ ipse Sanctissimus Pontifex, *in eadem Dogmatica Epist.* scribit: *Hæc autem (inquit) nostræ humillimę suggestioni innectere curavimus, afflicti, atque incessabiliter ingementes, de tantis Ecclesiæ Sacerdotum erroribus, propria magis quęrentium, quàm veritatem Fidei statuere, & fraternæ admonitionis sinceritatem ad proprium contemptum pertinere censentium, non invido, sicut Deus testis est, animo. (Et *infrà*) Sed pro ipsius veritatis, in qua salvari nos confidimus, rectitudine, & pro ipsius puræ Evangelicæ Confessionis regula, pro salute videlicet animarum, meæ humilitatis Apostolicos Prædecessores, commonuisse, rogasse, increpasse obsecrasse, arguisse, & omnem modum exhortationis exercuisse, quatenùs medelam possit recens vulnus accipere, nec post inoliti erroris diuturnitatem, à commonitione silverunt, sed semper hortati sunt, ac contestati*

1473 Et *infrà*, videns prædictos Patriarchas suavi prędecessorum Romanorum Pontificum exhortatione, & paterna, ac charitativa correctione minimè cōmoveri, ad suorum errorum palinodiam recantandam, Imperatorem orat, & obsecrat, vt quà sua interest, cooperetur, ac solicitè procuret, vt rigor Ecclesiasticæ pœnæ, tanto errore promeritæ, exequutioni mandetur, sicque perniciosissimum illud damnum, quo præfati Orientales, totius Orientis animas afficiebant, opportunis remediis comprimatur. * Et quia novi Dogmatis inventores (inquit Pontifex de prædictis Patriarchis, eodem semper contextu loquens) hæreticorum sectatores ostensi sunt, & non Sanctorum Patrum pedisequi; igitur quantum cumque suum colorare velit quisquam errorem, à luce veritatis arguitur; ex hoc enim, & sibi ipsis adversa docuisse, novi Dogmatis inventores ostensi sunt; quia Evangelicæ, atque Apostolicæ Fidei sectatores esse noluerunt; quapropter, quia & veritas claruit, Deo inspirante, vestræ impietatis obtutibus, & falsitas denudata, & qua digna est abominationem consequuta, restat, vt à Deo coronatæ vestræ Clementiæ piis favoribus, novitatis error cum suis inventoribus, & iis, qui eorum doctrinam secuti sunt, proprię præsumptionis pœnam exolvat, & de medio Orthodoxorum Antistitum, pro suæ novitatis hæretica pravitate, expellantur, quam intra vnam Sanctam Catholicam, atque Apostolicam CHRISTI Ecclesiam conati sunt introducere, & individuum, atque illibatum Corpus Ecclesiæ, contagione pravitatis hęreticę maculare.* Hæc ille.

1474 Vt autem appareat, Pontificem de eisdem prædictis Patriarchis vno semper contextu loqui, & non de aliis, legatur eadem Dogmatica Epistola, vbi ostendit Paternum Ecclesię animum, cuius viscera tanta sunt, Charitate, & Clementia plena, vt si Constantinopolitanus Episcopus, qui eam Ecclesiam tunc temporis moderabatur, velit Evangelicam Legem, & Doctrinam amplecti, eique, recantata perniciosa suorum prædecessorum doctrina, subscribere, & firmiter adhęrere, eum Ecclesia porrecta fronte, osculo pacis CHRISTI excipiat, sinum expandat, & obviis manibus, & brachiis amplexum, in suum pectus recondat: sin autem mira hac Ecclesię Patientia, Pietate, & mansuetudine abutatur, in detestabili suius voluntatis errore, cuius prędicti Orientales Patriarchæ toties fuerant à Summis Pontificibus, Agathonis prædecessoribus, correpti, obstinato animo perseverans, obtestatur, se, in tremendo supremi Iudicii Tribunali, rigurosam de huiusmodi pervicacia rationem ab eo exacturam. * Propterea (inquit Pontifex, cum Imperatore loquens) Piissimi, & à Deo instructi Domini filii, si hanc Sacrarum Scripturarum venerabilium Synodorum, Spiritualium Patrum irreprehensibilem Apostolici Dogmatis regulam, Constantinopolitanæ Præsul Ecclesiæ tenere nobiscum, ac prædicare delegerit, pax multa erit diligentibus nomen Dei, & vllum non remanebit dissensionis scandalum, & fiet, quod in Actibus Apostolorum, dum, per Gratiam Sancti Spiritus, Populus, ad cognitionem Christianitatis accesserit, omnibus nobis, *cor vnum*, & *anima vna*.

1475 Sin autem (quod porrò longè sit) novitatem nuper ab aliis intro-

troductam amplecti maluerint, & alienis à regula veritatis Orthodoxæ, atque Apostolicæ nostræ Fidei, sese irretire doctrinis, quàm vtpotè animabus noxiam declinare, indesinenter ab Apostolicis meę humilitatis Prędecessoribus exhortati, atque commoniti, vsque hactenus distulerunt, ipse noverit, quid de tali contemptu in Divino CHRISTI examine satisfaciat, apud Iudicem omnium, qui in Cœlis est, cui & nos ipsi, pro suscepto prędicationis ministerio, reddituri summus rationem.* Hęc ibi.

1476 Et vt appareat mira consonantia, & vniformitas, qua S. Pontifex Agatho de Monothelismi Authoribus, in vtraque Dogmatica Epistola loquatur; cum viderimus iam, quid in prima asserat, videamus nunc quid in secunda dicat. In hac ergo, quam prædictus Pontifex scripsit, vt Apostolicis Legatis esset Fidei Instructio, Imperatorem Constantinum alloquens, eique expendens, quantum totius Ecclesiæ, & Christianę Religionis bono expediret, impii illius, de vna in CHRISTO voluntate, grassantis erroris semina, in illis Orientis Partibus, omninò suffocare & illius fautores, auspices, & sectatores pœnitùs extinguere, ei significat, hos esse eosdem illos Præsules, & Patriarchas, quos in priori Epistola expresserat, & non alios. * Et vt veritas (inquit) adhuc in ancipiti positis clareat, & eam sinceriter amplectentibus robur accrescat; & zizaniorum germina, spirituali falce, vt offensionis, ac deceptionis occasio, de medio CHRISTI Ecclesiarum tollatur, abscindantur. Quorum Authores extiterunt Theodorus Pharanitanus, Cyrus Alexandrinus, Sergius, Pyrrhus, Paulus, & Petrus Constantinopolitani, vel quivis eis consentanei vsque in finem demonstrati sunt, qui novi erroris Authores, perfectæque dispensationi, qua salvati sumus, infesti, non solum vetæ confessionis adversarii, sed, vtpotè à via veritatis aberrantes, sibi ipsis contraria docuerunt, aliter, & aliter asserentes, & alterutrum Dogmata destruentes.*

1477 Ex dictis concluditur, quòd cum S. Pontifex Agatho Legatis à se ad VI. Synodum missis, & per eos Patribus, qui illi Synodo adfuerunt, præceperit, sic observari ea, quæ in vtraque Fdei Instructione pręscripta erant, vt nihil eis addere, demere, nec mutare auderent; vt ostendunt ea ipsius Pontificis verba: *Vt nihil profectò præsumant augere, minuere, vel mutare.* Cumquè insuper duæ illę Suggestiones Fidei ad duo pręcipua capita reducantur, damnationem nempè Monothelismi, & proscriptionem eorum, qui in illam hęresim, vt fautores, inventores, & propugnatores prolapsi fuerant, quique iam antea in vtroque Concilio sub S. Martino, & sub eodem Agathone condemnationis sententiam subierant, quorum pertinacia apertissimè innotuit: Cumque tandèm istorum nomina in vtraque suggestione Fidei, toties exprimantur, ac manifestè tradatur, eos fuisse Sergium, Cyrum, Pyrrhum, Petrum, Paulum, & Theodorum, quin in aliqua illarum, vel levis adhuc mentio de Honorio fiat, nec vllius culpę reus proponatur, hinc nemo erit, nonmodò prudentię, sed nè rationis quidem compos, qui non iudicet, Concilium, dum adeò exorbitanter ad Honorii condemnationem processit (dato quòd hęc à Concilio lata sit) ab Apostolica Instructione discessisse, nec ipsi ea, qua par erat veneratione obsequutum fuisse.

1478 Undè cum hęc Instructio sit Regula Fidei, vt *suprà* probavimus: hinc iam manifestè apparet maximùm inconveniens, quòd ex huiusmodi contraventione deducitur; vt minimum enim infertur, irritum esse, & nullum quidquid in illa Synodo, quoad Honorii condemnationem, actum fuit; siquidem, vt ex Patribus, & Conciliis ostendimus, non est integrum Synodi Patribus, limites sibi à Pontifice, qui per se, vel per suos Legatos illi Concilio præsidet, in Instructione Fidei præscriptos transilire.

1479 Deindè: quia de Honorii condemnatione adeò intempestivè agere, fuit Apostolicę Traditioni refragari, cuius observantia, valdè ab Agathone Pontifice VI. Synodo commendatur; vt enim ex Conciliis, Patribus, & Sacris Canonibus latè *suprà in secunda ratione* probavimus, Concilii Patres, iuxta Apostolicam Traditionem, nullam ferendi damnationis sententiam in aliquem Episcoporum facultatem habent, nisi eis specialis Apostolica Authoritas concedatur, quam solent impertiri Pontifices in Instructione fidei, quam ad Concilia mittunt, vt in

toties

hac eadem VI. Synodo observatum conspicimus, vbi Apostolicis Legatis, ipsique Synodo, Agatho Pontifex specialem facultatem concessit, vt possent de Patriarchis, toties repetitis, in causa Fidei agnoscere, & in eos condemnationis sententiam ferre. Cum igitur in prędictis Apostolicis Instructionibus, ad præfatam Synodum missis, nulla contra Honorium commissa, aut delegata Authoritas, imò nec levis adhuc, illius nominis insinuatio reperiatur: hinc Concilium sine his requisitis non ad vnius quidem Episcopi, sed ad Supremi omnium Episcoporum, & Patriarcharum condemnationem procedere non potuit, quin Apostolicæ Traditionis, æquissimè receptæ, & in tota Ecclesia observatæ, limites excederet, & Sacra Iura violaret. Vndè infertur, esse penitùs insubsistens quidquid contra Honorianæ Fidei puritatem, & innocentiam, VI. Synodi Patres stabilierunt; quandò enim pro huius veritatis comprobatione, non suppeterent rationes, & quidem efficacissimæ, sufficiebat sanè hæc, vt Honorii condemnatio, omninò incredibilis iudicaretur; estô enim verum esset Honorio fuisse à VI. Synodo Anathema dictum, causæ tamen gravitas, vtpotè in materia Fidei, suprema personæ Dignitas, & totius Christiani Orbis commodum suo iure vindicabat, vt huiusmodi causæ cognitio, non nisi summa maturitate, prudentia, consilio, ac legitima speciali Apostolica Authoritate terminaretur, & non adeò temerè, inconsulto hac de re, Ecclesiæ gravissima, Supremo istius, & Concilii Capite, præstanti sua Sapientia, Apostolico Zelo, ac eximia virtute, ab omnibus summè venerando, Agathone nempè Pontifice, iudicaretur.

1480 Huc tandem egregie facit quòd expenditur *in VIII. Synodo Can.* 21. vbi præscribitur modus, qui in agendis rebus, ad Romanam Ecclesiam expectantibus, tenendus est. * Porrò (inquiunt, illi PATRES) si Synodus Vniversalis fuerit congregata, & facta fuerit, etiam de Sancta Romana Ecclesia, quævis ambiguitas, & controversia, oportet venerabiliter, & cum convenienti reverentia, de proposita quęstione sciscitari, & solutionem accipere, aut proficere, aut profectum facere, non tamen audacter sententiam dicere contra Summos Seniores Romæ Pontifices. *

§. III.

TERTIA RATIO, OB QUAM Honorii condemnatio nec potuit, nec debuit ab Ecclesia approbari, elucidatur.

1481 Tertia denique ratio fuit defectus Authoritatis, & iurisdictionis in VI. Synodi Patribus ad illud Anathema intorquendū: est enim principiū certum, & comperta Assertio, nullius Concilii Patres per se, sine speciali Apostolicæ Sedis Authoritate, condemnationis sententiam in Episcopos, multoque minùs in Patriarchas ferre posse.

1482 Id eleganter probat IVLIVS Papa *in Epistola ad Orientales*, vbi hoc tamquam Apostolicam Traditionem certum affirmat, his verbis: * Porrò dudum à Sanctis Apostolis, Successoribusque eorum in præfatis antiquis decretum fuerat statutis, quę hactenus Sancta, & Vniversalis Apostolica tenet Ecclesia, non oportere præter sententiam Romani Pontificis Concilia celebrari, nec Episcopum damnari. *

1483 In Nicæno etiam Concilio vnanimi PATRVM consensu statutum est: * Vt nullus Episcopus, nisi in legitima Synodo, & suo tempore, Apostolica Authoritate convocata, super quibusdam criminationibus pulsatus audiatur, id est, iudicetur, vel damnetur. *

1484 Nec obstat, prædictum Nicęni Concilii Canonem non esse ex illis 20. qui communiter inter illius Concilii legitimos admittuntur, & de quibus compertum est legitimos esse; hoc enim eius veritati non officit, cum pręter illos 20. nonnulli adhuc à Patribus agnoscantur: nam vt Bigamus non ordinetur, in eodem Concilio Nicæno decretum fuisse, tradit D. Ambrosius *Epist.* 82. nè Episcopus ab vna Ecclesia ad aliam transeat; D. HIERONYMUS *Epist. ad Ocean.* Nè Episcopus Successorem sibi deligeret: D. AUGUSTINUS *Epist.* 120. ac tandèm, nè hęretici rebaptizentur; idem Sanctus *lib. 2. de Baptis. contra Donatist. cap. 9.*

1485 Et quidem, quòd prædictus Nicænus Canon statuens, non posse sine Romani Pontificis Authoritate Concilia congregari, nec Episcopos damnari, Apo-

ſtolicę Traditionis firmitate roboretur, patet, non ſolum ex his, quæ in ipſo continentur, ſed ètiam, quia Iulius Papa tàm *in 1.* quàm *in 2. ad Orientales Epiſcopos Epiſtola*, expreſſam de illa mentionem fecit.

1486 Eamdem hanc Aſſertionem egregiè confirmat FOELICIS II. *Epiſtola ad Athanaſium, cæteroſque Ægypti Epiſcopos* Alexandriæ congregatos, in qua conqueritur Pontifex, Epiſcoporum cauſas fuiſſe ab ipſis, inconſulta Apoſtolica Sede, contra Nicænæ Synodi ſtatuta conciliariter dèfinitas. Hanc autem Pontificis querimoniam facilè potuiſſent Orientales Epiſcopi, in Alexandrina Synodo congregati, evadere, pleniſſimèque ſatisfacere, prædictum Canonem negantes, ni legitimus haberetur. Illi verò tàm longè ab huiuſmodi negatione extiterunt, vt imò potiùs oppoſitum fuerint Synodaliter confeſſi, vt liquet *ex Epiſtola*, quam *ad Fælicem II.* ſcripſerunt in hæc verba: * Scimus in Nicæna magna Synodo 318. Epiſcoporum ab omnibus concorditer eſſe roboratum, non debere abſque Romani Pontificis ſententia Concilia celebrari, nec Epiſcopos damnari; licet hæc, & alia quàm plura neceſſaria ab hæreticis, qui nos quotidiè infeſtant, & perdere nituntur, vt faciliùs nos capere poſſint, ſint Synodica Capitula incenſa, nobiſque ſublata, &c. *

1487 Pro maiori firmitate, ac munimine tàm prædicti Nicæni Canonis, quàm veritatis eorum, quæ in ipſo continentur, videri poteſt *ſecunda* S. DAMASI Papæ *Epiſtola ad Stephanum, & Africæ Concilia*, vbi iſtius Canonis expreſſa mentio habetur; eumdemque Canonem LEO I. *in Epiſt. ad Theodoſ.* allegavit; ac tandèm eodem Canone vſi fuerunt GELASIVS Papa *Epiſt.* 11. *ad Epiſcop. Dardan.* PELAGIUS II. *Epiſt. ad illegitimam Synodum Conſtantinop.* NICOLAVS I. latiſſimè *Epiſt.* 8. *ad Michael. Imperat.* & GREGORIUS VII. *lib.* 8. *Epiſt.* 21. *ad Metenſem Epiſcopum.*

1488 Nec minor huius Canonis mentio apud celebriores antiquitatis Scriptores habetur: SOCRATES enim *lib.* 2. *Hiſtor. cap.* 5. agens de Synodo ab Euſebio, Antiochiæ Vrbis Syriæ Antiſtite congregata, hæc tradit: * Quin etiam Iulius Romanus Epiſcopus neutiquam aderat; neque quemquam, qui eius locum ſuppleret, eò miſit: idque cum Canon Eccleſiaſticus iubeat, non oportere abſque Sententia Epiſcopi Romani decreta Eccleſiis ſancire, &c. *

1489 Et *cap.* 13. refert, ipſum Iulium, Antiochiæ Epiſcopos, miſſis ad eos Litteris, graviter obiurgaſſe *Quòd contra Eccleſiæ Canones, illum ad Concilium non vocaſſent: quippè cum Canon Eccleſiaſticus vetet, nè decreta abſque ſententia Epiſcopi Romani Eccleſiis ſanciantur. *

1490 Idem tradunt SOZOMENVS *lib.* 2. *cap.* 9. NICEPHORVS CALLISTVS *lib.* 9. *cap.* 10. *& alii.*

1491 Hùc etiam egregiè facit *Epiſtola* S. DAMASI Papæ *ad Stephanum, & Concilia Africæ*, vbi aſſerit: *Synodum ſine Sanctæ Sedis Authoritate fieri, non eſſe Catholicum, nec Epiſcopos, niſi in legitima Synodo, & ſuo tempore Apoſtolica vocatione congregata, definitivè damnari poſſe; neque vlla vmquam Concilia rata legi, quæ non ſunt fulta Apoſtolica Authoritate. *

1492 Inſuper in III. Generali Epheſina Synodo à COELESTINO Papa, contra Neſtorium, celebrata, vt agnoſceretur, hæreſum condemnationem, non ad Concilium, ſed ad Apoſtolicam ſuam Authoritatem ſpectare, eam Sancto Cyrillo Alexandriæ Epiſcopo delegavit, vt præfatę Synodo pręſideret, & Neſtorium, ni præfixo tempore emendaretur, definitivè damnaret; vt videri poteſt *in Cœleſtini Epiſtola, ad Cyrillum*, vbi hæc leguntur. * Quamobrem noſtræ Sedis Authoritate aſcita, noſtraque Vice, & loco cum poteſtate vſus, eiuſmodi non abſque adquiſita ſeveritate Sententiam exequeris: nempè, vt niſi decem dierum intervallo, ab huius noſtræ admonitionis die numerandorum, nefariam doctrinam ſuam Neſtorius conceptis verbis Anathematizet, eamque de CHRISTI DEI NOSTRI generatione fidem in poſterum confeſſurum ſe ſpondeat, quam & Romana, & tuę Sanctitatis Eccleſia, & vniverſa denique Religio Chriſtiana prædicat, illicò Sanctitas tua Eccleſię illi proſpiciat. * Hactenus Cœleſtinus Pontifex.

1493 Audiamus S. CYRILLI verba *ad Conſtantinopolitanos* pro hac re aptiſſima. *Si Neſtorius intra terminum,

à S. Cœlestino Papa præscriptum, doctrinæ suæ novitatis nuncium non remiserit, eaque docuerat, aut libris suis inserverat, non Anathematizaverit, Communione Ecclesiæ privabitur. *

1494 Imò & ipsius Ephesini Concilii PATRES Nestorii condẽnationẽ, à Romano Pontifice latam apertè fatentur; siquidem antequam ad condemnationem, quam ipsi conciliaritèr ediderunt, deveniant, illam supponunt, dicentes: * Necessitate ibi à Canonibus, & Sanctissimi Patris, Collegæque sui Romanæ Ecclesiæ Episcopi Epistola imposita, diu multumque lacrymantes, ad tristem hanc pervenisse sententiam, &c. *

1495 Ad maiorem huius veritatis illustrationem præclarè facit, quod ipsa Sancta EPHESINA SYNODVS *Act.* 1. hisce verbis confitetur. * Congregatis nobis, Nestorium à Sacerdotio removimus, depositionem eius Canonicam facientes, atque laudantes Deo Amantissimum, & Sanctissimum Episcopum Maximæ Romę Cœlestinum, qui ante nostram sententiam hæretica Nestorii Dogmata, & ante nos protulit adversus eum sententiam, propter Ecclesiarum cautelam, & traditam nobis Fidem ab Apostolis.*

1496 Ex dictis colligitur, quàm propria sit Apostolicæ Sedis iuxta Sacros Conciliorum Canones, & Ecclesię Traditionem nonmodò Generalium Conciliorum indictio, sed & Episcoporum condemnatio, cum vtrumque sit Pontificiæ Authoritati privativè reservatum, vt rectè notavit Cardinalis TVRRECREMATA *de Ecclesia*, *lib.* 3. *cap.* 38. his verbis. * Romano Pontifici sunt aliqua in iure reservata, ratione sui Primatus, sicut est convocatio Vniversalium Conciliorum, depositio Episcoporum, maiorum causarum discussio; de quibus *in cap. dudum* 3. *quæst.* 6. & de multis specificè habetur *in Decreto*, & *Decretalibus*: Ergo cum soli Romano Pontifici ista reservata sint, nullus potest, sine Apostolicæ Sedis iniuria, ad illa manus extendere, sine licentia, & Authoritate illius.*

1497 Ex hoc igitur solidissimo principio rectè infertur, multò minùs posse Concilium, quamtumvis Vniversale, & Apostolica Authoritate congregatum, definitivam depositionis, Anathematisve sentiam ferre in causa, adhuc hęresis non quidem alicuius Antistitis Episcopali solo Charactere insigniti, sed Summi Pontificis, Supremũ omnium Episcoporum, & Ecclesiæ Patriarcharum Thronum tenentis, nisi habeat expressam Apostolicæ Sedis Authoritatem, ad id sibi specialiter commissam à Summo Pontifice, tunc Ecclesiam legitimè gubernante.

1498 Hinc ortum duxit iustissima illa Adriani II. quęrimonia, qua Sanctissimus Pontifex expostulat Photium, cuius temeritatis audacia eò devenit, vt ausus fuerit in suo Conciliabulo, omni Authoritate destituto, Nicolaum Papam Anathemate impetere; ideoque debita, ac iusta offensione commotus *in* 8. *Synodo Constantinopolitana* 4. in hæc verba prorupit. * Intolerabilis est ista præsumptio, dilectissimi, & hanc aures præcordiorum fateor sustinere non possunt. Quis vnquam vestrum tale quid præcor audivit? vel quis huiusmodi temeritatis, saltem lectione immensitatem invenit? Siquidem Romanum Pontificem de omnium Ecclesiarum Præsulibus iudicasse legimus, de eo verò quemquam iudicasse, non legimus: licet autem Honorio ab Orientalibus post mortem Anathema sit dictum, sciendum tamen est, quia fuerat super hæresi accusatus, propterquam solam licitum est minoribus, maiorum suorum motibus resistendi, vel pravos sensus liberè respuendi. *

1499 Et adhuc in hoc casu non admittit Adrianus, posse aliquem de Supremo Episcoporum legitimè cognoscere, quin præcedat specialis Apostolicæ Sedis Authoritas. * Quamvis nec illi (prosequitur Pontifex) nec Patriarcharum, nec cæterorum Antistitum cuipiam de eo quolibet fas fuerit proferendi sententiam, nisi eiusdem primæ Sedis Pontificis consensus pręcessisset Authoritas.*

1500 Quòd autem VI. Synodi Patres Authoritate destituti fuerint, ad cognoscendam, definiendamque Honorii causam in materia Fidei, certòcertius demonstratur, ex iuris regula docente, Delegatum non ante posse iurisdictione vti, quàm Litteras ostendat suæ delegationis, quippè ei innititur intentio, Authoritasque delegati, *Cap. cum in iure* 31. *de Offic. & potest. Deleg.* Hanc conclusionem probant TEXTVS *in cap. cum contingat* 24. *de Rescript. cap.* 2. *de dilat.*

lat. cap. cum à nobis 28. *de Testib. cap. Porrò acceptum.* iuncta GLOSSA, *verb. inscriptione, de Privileg. cap. Illud, de Cleric. Excommunic. Extra* 1. *de Elect.* Eamdem illustrant plures S. Rotæ Decisiones, quas cumulat PEÑA *Tom.* 1. *Decis.* 416. GARCIA *de Benefic. par.* 7. *cap.* 2. *num.* 16. Id firmant plures relati à BARBOSA *in dict. cap. cum in iure*, quibus addi possunt NARBONA *in leg.* 60. *Tit.* 4. *lib.* 2. *Recopil.* SANCHEZ *tom.* 1. *consil. lib.* 3. *cap. vnico, dub.* 27. *& de Matrim. lib.* 8. *disp.* 117. OSVALDVS *ad Donellum lib.* 17. *cap.* 3. FOELICIANVS VEGA *in Rubric. de foro compet. num.* 17. LANCELLOTUS *de Attentat. lib.* 2. *cap.* 4. FRAGOSO *de Regim. Christ. Resp.* 2. *par. lib.* 4. *disp.* 11. §. 2. PETRVS GREGORIVS *lib.* 2. *Partit. tit.* 5. *cap.* 1. VALENZUELA *consil.* 125. *num.* 19. RODERICVS SVAREZ *Allegat.* 14. GUTIERREZ *lib.* 2. *Canonicar. quæst.* 17. *num.* 3. BOVADILLA *lib.* 2. *Polit. cap.* 20. *num.* 22. PAREJA *lib.* 2. *de instrument. edit. resol.* 1. *&* 2. MANRRIQVE *de different. vtriusque fori cap.* 160. *per tot.* CHRISTINEVS *tom.* 1. *decis.* 71. Episcopus FRANCES DE VRRITIGOITI *in Pastoral. Regular. par.* 2. *quæst.* 3.

1501 Et ratio est manifesta: nam licet Iudici Delegato sententiam proferenti parendum sit, id tamen procedit, cum constiterit, eum Iudicem esse: illi enim asserenti, sibi fuisse mandatam iurisdictionem, non creditur; ROTA *apud Farinacium in Posthumis. decis.* 6. *&* 9. etiam si affirmet, se sententiam proferre Authoritate Apostolica.

1502 Qualitas enim, quę iurisdictionem defert, ante omnia discuti, ac probari debet; nam cum in delegato tota delegatio fundetur in iurisdictione delegantis, de ea debet evidenter constare. Ad quod facit *l.* 2. §. *Sed si dubitetur. ff. de Iudiciis, l. Si quis aliena ccd. tit. l.* 1. §. *Ait Prætor. ff. Nequid in flumine publico.* BARTOLVS *in l. multum. ff. de condit. & demonst. & in l. Si finita*, §. *Iulianus, ff. de damn. infect.* PARIS DE PVT. *de Syndic.* §. *Iudices, col.* 3. *vers. Iudicis semper, num.* 12. cum aliis relatis per ANDREAM GAIL *in tract. de Pace public. cap.* 13. *num.* 12. *& sequent. lib.* 1. PROSPER FARINACIVS *tom.* 1. *quæst.* 8. *num.* 86. *& quæst.* 11. *num.* 87. *& consil.* 10. *num.* 26. LAPVS *Allegat.* 59. *num.* 3. *vers. Item Innocentius.* Multa congessit Cardinalis THUSCVS *practicar. conclus.* 18. *litt. Q. à num.* 1. INNOCENTIUS *in cap. cum sit generale, de foro compet.*

1503 Et præcipuè, si ex adverso ipsa qualitas iurisdictionis negetur, plenè debet probari, & de ea constare, iuxta communem Doctorum sententiam, de qua testatur ALEXANDER *Cons.* 1. *num.* 8. *lib.* 5. FELINUS *in cap. si Clericus Laicum, col.* 2. *vers. Prima conclusio, de foro compet.* AYMON *consil.* 126. & si abundè *col.* 2. *in fine.* AFFLICTIS *decis.* 197. *incipit*: Pluries. FARINACIVS, & Cardinalis THVSCUS *locis proximè citatis.*

1504 Sextam verò Synodum hac Authoritate delegata instructam fuisse, ad terminandam Honorii causam, nihil est in ipsa Synodo, quo confirmetur, aut adhuc leviter fulciatur; quippè nec in Instructione Fidei, in qua Agatho Pontifex, quæ peragenda sunt in eo Episcoporum Conventu, recitat, exprimitque nomina Monothelitarum Theodori, Sergii, Cyri, Pyrrhi, Pauli, & Petri, eosque condemnari iubet, quia iam ipsos Apostolica Sedes prævia sententia exauthoraverat, ullum quidem verbum, sed altum omninò de Honorio silentium reperitur: nec in vndecim primis Actionibus, in quibus præfati Episcopi, & Patriarchæ damnati sunt, Honorii nomen invenies.

1505 In Actione autem 12. in qua eius causa exagitari cepta est, lecta Honorii Epistola ad Sergium, cui, veluti delicti corpori, tota illius criminationis machina innitebatur, nulla facta est mentio de Authoritate delegata Romanæ Sedis, qua ipsis Supremi Capitis cognitio committatur; nec in Actione 13. in qua Honorii condemnatio decernitur; nec in 16. vbi Anathemate percellitur; nec in 18. qua terminatur Concilium, lectaque fuit definitio Fidei, atque iterata sententia, & Anathema in Honorium; in nulla, inquam, ex supradictis Actionibus mentionem de delegata sibi Apostolica Authoritate erga Honorii causam faciūt Patres, sed id propria Authoritate peregisse, Honoriique iudicium ad exitum perduxisse convincitur.

Cum-

1506 Cumque latissimè iam suprà demonstraverimus, Apostolica Traditione cōpertum esse, Conciliorum Authoritatem, etiam Generalium, non eò protendi, vt Episcoporum causas, signanter in rebus Fidei, multòque minùs Patriarcharum, Supremique Ecclesiæ Antistis, nisi nutu, & speciali delegatione Romani Pontificis, terminare valeat; indè apertè deprehenditur, quòd, estô veram VI. Synodi erga Honorium condemnationem admitteremus, nullam, & absque omni iuris præsidio, ob iurisdictionis defectum, fateri debeamus.

1507 Et quidem ipsius adhuc VI. Synodi Patres probè cognovisse, propria, qua pollebant, Authoritate, sine speciali Apostolicæ Sedis commissione, non posse contra Orientales Episcopos, & Patriarchas procedere, satis perspicuè ostendunt ipsi PATRES *in Epistola*, quam absoluto Concilio Agathoni Papę scripserunt, ei manifestè significantes, se idcò ad causę cognitionem, & Patriarcharum Theodori, Sergii, Pyrrhi, Pauli, & Petri condemnationem processisse; quia videbant, eos iam esse Apostolica Authoritate damnatos, ipsius Agathonis Pontificis sententia, cui ipsi adhærere, & maximè in materia Fidei subscribere tenebantur, vt ex iis illorum verbis patescit. * Anathematibus interfecimus, ex Sententia per Sacras vestras Litteras de iis priùs lata, videlicet, Theodorum Episcopum Pharan, Sergium, Cytum, Pyrrhum, Paulum, & Petrum. * Quasi dicerent, neutiquam se ad Anathematis sententiam fuisse processuros, nisi viderent illos iam esse, Apostolica prædicti Pontificis Authoritate, proscriptos: Cum ergo contra Honorium Pontificem nulla accusatio, nec causæ cognitio, nec alicuius Romani Pontificis Sententia, ac tandem nulla Apostolica Delegatio, vt in prædicta VI. Synodo de eo cognosceretur, illius Concilii definitionem præcesserit; cum in commissione Agathonis Papę ad suos Legatos, vt prędictæ Synodo præessent, nulla fiat de Honorio Pontifice mentio, hinc prędictæ Synodi Patres, dum de Honorio cognoverunt, cumque in materia Fidei reum declararunt, apertè sibi Pontificiam iurisdictionem vindicarunt, non sine ingenti Apostolicæ Sedis iniuria: vndè mirum non est, prædictam Honorii condemnationem, tot defectibus cumulatam, Ecclesiæ approbationem nullatenùs meruisse.

1508 Nec iis obstat, Pontificem dum Apostolica Authoritate Concilia congregat, suam illis Authoritatem committere, vel, vt ita dicam, incorporare; sicque ea vtentes, quoad Episcoporum condēnationem, quidquid potest Pontifex, valebunt efficere, vel statuere. Præterea in Apostolorum Concilio *Act.* 1. vacante Iudæ Apostolatu, omnes Apostoli, & Discipuli conciliariter congregati, de eius successore eligendo tractarunt; vndè Prælatorum electio, quamvis sit de iis, quæ Romano Pontifici reservantur, poterit Generali Concilio competere, nec minus eorumdem depositio.

1509 Tandèm, quia GLOSSA *in cap. Primates* 2. *quæst.* 1. asserit, Synodum Romani Pontificis Authoritate congregatam posse Episcopos privare, & in eos damnationis sententiam proferre: hocque idem habetur, *in cap. Nullus* 5. *quæst.* 4. quod & Generalium Conciliorum experientia confirmat, è quibus repetitæ Episcoporum depositiones, privationes, & condemnationes prodierunt: Nulla ergo est ratio, ob quam Generalium Conciliorum Authoritas adeò restringatur, vt non possit ad Episcoporum condemnationem, & depositionem extendi.

1510 Hæc, inquam, non obstant: huic enim Argumento (quod est præcipuum fundamentum contendentium Conciliorum, Authoritatem extendere ad ea, quę Romano Pontifici reservata sunt, & ipsis Conciliis Sacrorum Canonum dispositione denegantur) respondetur quo *ad* 1. quòd estò Pontifex Vniversale Concilium indicens, communicet isti suam Authoritatem, ei tamen non concedit omnem suæ Potestatis plenitudinem, sed eam dumtaxat, quę necessaria est ad providendum super illis, ad quæ illud congregavit. Vndè si illius Concilii Patres se extendant ad alia, quàm ad ea, ad quæ eis Romanus Pontifex potestatem concessit; & errant, vindicando sibi, quod non convenit, & sic per eos facta, & statuta extra datæ potestatis terminos, viribus omninò vacua censentur: vt patuit in Chalcedonensi Concilio - -

S. Pontifex Leo graviter reprehendit; quia cum ob solam Fidei causam congregatum fuisset, illius Patres de aliis rebus, Patriarchalium nempè Orientis Ecclesiarum Primatu egerunt, quem quidem excessum Sanctissimus Pontifex, severissimè obiurgavit. Undè infertur, facultatem, quam Romanus Pontifex Concilio, Apostolica adhuc Authoritate congregato, communicat, non esse vniversalem illam Plenitudinem potestatis, qua ipse potitur, sed limitatam ad illas tantummodò causas, earumque discussionem, ad quas illud indixit. Quarè si in Concilii convocatione Pontifex ei non communicet earum cognitionem causarum, quæ Apostolicæ Sedi privativè reservantur, qualis est Episcoporum depositio, privatio, & condemnatio, aliæque maiores, tunc Concilium nulla ad illarum cognitionem Authoritate pollet; sicque si ad earum decisionem procedat, Apostolicam sibi Authoritatem vsurpabit, ac per consequens, quidquid decreverit, irritum, & nullum censebitur.

1511 Illud autem, quòd de electione conciliariter facta, Apostolatu Iudæ vacante, opponitur, non est ad rem, præfato enim Apostolorum Concilio præfuit D. PETRVS, vti Ecclesiæ Caput, istiusque Apostolica Authoritate, illa electio peracta est, vt constat *Act.* 1. Vbi S. PETRUS sic eos dicitur alloquutus: *Viri Fratres, oportet impleri Scripturam, quam prædixit Spiritus Sanctus per os David de Iuda, &c.* (Et *infrà.*) *Oportet ergo ex his Viris, qui nobiscū sunt congregati ::: testem resurrectionis eius nobiscum fieri vnum ex istis.* (Et sequitur:) *Et statuerunt duos, &c.* Ecce manifestè, quod Principatus huius electionis fuit apud eum, qui Caput, & vertex erat Apostolici Throni, vt dicit CHRYSOSTOMVS. Vndè cum electio illa Conciliariter facta, præcipuè fuerit directa, disposita, ac præscripta à D. Petro Apostolorum Capite, Supremoque Ecclesię Pontifice, nullius profectò roboris est argumentum ab hac electione desumptum.

1512 Ad illud Glossæ, *Cap. Primates*, posse nempè Concilium Apostolica Authoritate congregatum, Episcopos condemnare, & depositionis sententiam in [illegible] habetur *in cap. Nullus* 5. *quæst.* 4. Respondemus, nos non negare Concilium posse hoc facere, si ad id habeat speciale mandatum; hæc enim fuit GLOSSÆ sententia in *cap. Nullus*, vbi de Generalis Synodi Authoritate loquens, hæc habet. * Audiri potest causa Episcopi, sed non potest terminari, sine speciali mandato Apostolicæ Sedis.* Quæquidem Glossa maximè notanda est, cum nostram sententiam expressè confirmet; & hinc exhibetur solutio confirmationi desumptæ ex multis Episcoporum condemnationibus, quæ à Generalibus Conciliis prodiere: hoc enim incunctanter admittimus; quia vt certum supponimus, illa Concilia habuisse Apostolicam Authoritatem, sibi quoad hoc specialiter commissam; quod si hęc in aliquo, quamtumvis OEcumenico, Concilio desideretur, Episcoporum condemnationem, ab isto factam, illegitimam esse arbitramur.

1513 Nec obstat Basileense Concilium Apostolica Authoritate convocatum, & Generale, protendisse suam Authoritatem etiam ad ea, quæ Pontifici reservata sunt; imò ad ea omnia, ad quæ potest Papa suam Authoritatem secundum plenitudinem suę potestatis extendere. Non, inquam, obstat; quia ab hoc Concilio desumi non potest argumentum ad Vniversalis legitimi Concilii Authoritatem probandam, cum ipsum tale non fuerit, imò vsus, vel potiùs abusus Pontificię Authoritatis, quàm sibi per summam iniuriam arrogavit, adeò exorbitans fuit, vt totam Ecclesiam ingenti scandalo vulneravit.

1514 Id per eruditè expendit Cardinalis TURRECREMATA *lib.* 3. *de Eccles. cap.* 38. dum de Basileensi Concilio sermonem instituens: * Practica, inquit, habita in Concilio Basileensi in multis fuit exorbitans ab omni iure, introducta per quosdam temerarios, & præsumptuosos homines. Vndè à practica, & gestis illius congregationis, quæ tot scandala in Ecclesia peperit, nulla exempla sumenda sunt, sed potius de omnium fidelium veniunt delenda pectoribus.*

1515 Adstipulatur SEVERINVS BINIVS *in notis ad dict. Concil. litt. D.* sic scribens: * Hanc Synodum Authoritate legitima reprobatam esse, constat ex Sessione vndecima Concilii Lateranensis

infrà sub Leone X. celebrati; vbi *Conciliabulum schismaticum*, *seditiosum*, & *nullius prorsus Authoritatis*, non immeritò appellatur. * Aliorum quàm plurium pro eadem re suffragia missa facimus, nè in re vulgari tædio lectorem gravemus.

1516 Ex hucusque dictis, totque Authoritatum pondere stabilitis, manifestè apparet, Concilia etiam OEcumenica, absque Apostolicæ Sedis delegatione, nulla ad Episcoporum privationem, & definitivam condemnationem Authoritate pollere, quin Sacris Canonibus, Apostolicæ traditioni, & Universali Ecclesiæ praxi adversentur.

1517 Pro coronide tandèm huius operis, operæpretium duximus, hìc asserere, Honorium Papam, cum nec ab hæreticis, neque à Catholicis, nec in Oriente, nec in Occidente, nec à Latinis, neque à Græcis, de hæresi postulatus, nullovè in Concilio (& si plura fuerint adversus Monothelitas celebrata per quadraginta quinque annorum spacium, ab eius obitu ad VI. vsque Synodum) de hæresi nonmodò damnatus, sed ne accusatus quidem fuerit, aut eius memoria labe infecta (præcipuè in Conciliis Romanis sub S. Martino, & Agathone, vbi impii Monothelismi Authores sunt proscripti) ab omni prorsus immunem iudicandum: nec suspicari posse, supremos Ecclesiæ Antistites, & Patres, qui in his Synodis consederunt, æqua sententia, crimen, quod in aliis damnarunt, in Honorio non aversaturos, si pari lapsu cum eis corruisse crederent. Cum autem constet ipsum, & integra fama vixisse, & pluribus cumulatum laudum præconiis in pace Ecclesiæ decessisse, atque in Albo Romanorum Pontificum collocatum, communi Ecclesiæ approbatione per mille, & amplius annos hucusque perdurasse; hinc irrefragabile desumitur argumentum ad convincendam impactam ipsi calumniam, probandamque inconcussam eius in Fide Constantiam.

1518 Aptissima quidem ad rem ATHANASII verba *in Epist. Apolog.* S. Dionysiū Alexandrinum ab Arianismo per æmulos imposito vindicantis. * Magni certè argumenti est, nihil eos veri dicere, & calumniis virum præmere, quòd ille numquam ab aliis Episcopis de impietate convictus est, neque hæresim propugnando ab Ecclesia secessit, sed in ea cum pietate obdormivit; quodque eius memoria hactenus cum Patribus celebrata est, & in Catalogum relata, qui si cum istis, eiusdem opinionis fuisset, aut si scriptorum rationem non reddidisset, minimè dubium, quin eadem, quæ illi, passurus fuisset. * Hæc Athanasius pro Dionysio, facilè applicanda pro Honorio, impudentèr ac falsò à Monothelitis erroneæ suæ sententiæ adscripto.

)(?**?)(

HVic Operi præfigendum esse limitem censuimus; monentes tamen, plura alia adjicere potuisse, sed nostri instituti fuit, magis selecta, & vtilia dare, ac quantum sufficere poterat ad complendum hoc opus, quid magis conduceret ad Doctrinam potissimùm, in vnum corpus cōportare. Fateor cum UVALAFRIDO STRABONE (*in fine libri sui de Rebus Ecclesiast.*) me nec reperisse cuncta, quæ pro Honorio dilucidare cupivi, nec cuncta potuisse, quæ reperi. Habebit tamen in his lectoris curiosa vestigatio, etsi non copiam, qua delectetur, causam inquisitionis, qua exerceatur. Vt potui in hac difficillima, ac momentosa, pro Honorii illibata Fide tuenda, controversia, Domino miserante, ac iuvante tractavi; quidquid tamen in eius difficultate apprehendere non potui, non imputetur ipsi veritati (quæ salubriter pios, etiam cum occultatur, exercet) sed infirmitati nostræ, qua vel intelligenda inspicere, vel intellecta non valuimus explicare. Et cum Theodoreto (*in Epist. ad Ioan. Episcop. quæ est Prolog. in Cant. in fine.*) rogamus eos, quorum ad manus hæc nostra lucubratio pervenerit, nē furti nos insimulent, si quid, quod à Patribus dictum sit, in hoc Opere offenderint. Fatemur enim, & nos ab illis huius controversiæ tractandæ occasionem accepisse: hoc autem non furtum appellari debet, sed paterna hæreditas: quamquam ad illa, quæ ab eis accepimus, adiunximus quæ nostra sunt; & quod latiùs à quibusdam explicatum est, nos contraximus: quod autem diligentiam re-

requirebat, dilatavimus. Laborem deniquè suscepimus lectoribus (vt arbitror) haud inutilem. Quamobrem, qui sine labore, laborum nostrorum fructum sunt percepturi, rogatos volumus, vt nobis, pro laboribus nostris orationes, ac preces impertiant suas. Quodsi minùs accurata videbitur hæc pertractatio, laborem saltim boni consulant, & quę desunt, ipsi doceant.

Quæ vtinam cedant ad maiorem Dei gloriam, Beatissimæ Virginis MARIÆ (cuius Desponsationis die, quem tota Hispania colit, ac celebrat, 26. scilicet Novembris, finem huic Opusculo imponimus) totiusque Curię cęlestis, & Ecclesiæ Romanæ vtilitatem, cui Fidei primas lubenter deferentes cassum, & irritum habere putamus, siquid in hoc opere inciderit, quod candidis, Sacrisque Sanctionibus vetitum contraierit. Accuratissimis, pariterque Sanctissimis eius Censuris me totum trado, subdo, humiliterque submitto, paratissimum corrigere quidquid illius Censoribus videbitur emendandum, tàm in hoc opere, quàm in cæteris prælo mandandis.

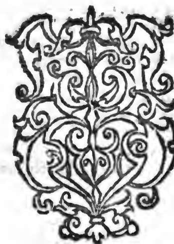
(? * * * ?)

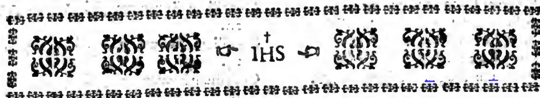
IN-

INDEX I.

CAPITVM, QVÆ HOC IN VOLUMINE CONTINENTVR.

IN-

INDEX II.

ALPHABETICVS AVTHORVM,

qui hoc in libro continentur, vbi per numeros paginæ indicantur.

A

B

P Io

L

M

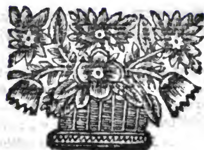
N

O

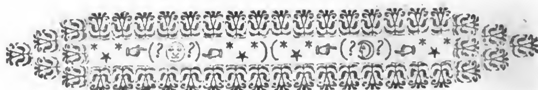
P

R

Sal-

IN-

INDEX III.

RERVM, ET VERBORVM notabilium huius Voluminis.

LITTERA P. *PAGINAM*, N. *VERO numerum paginæ indicat.*

A

Id

Rr S.Cy.

H

Heraclius Imperator.

Hæresis.

Hæretici.

Honorius Papa I.

S 2 benda-

fam

Sy-

Vu lunta:

Afferte Domino gloriam, & honorem:
Afferte Domino gloriam nomini eius.
Psalm. 28.

Cui laus, Cui gloria, Cui gratiarum actio in sęcula sęculorum,
Amen.

